

Schediasma de tinctura universali, vulgo lapis philosophorum dicta, cum Petri Johannis Fabri ... manuscripto res alchymicorum obscuras ... explanante, nec non D. Adami Gottlob Berlichii dissertatione de medicina universali, quin et D. Emanuelis Koenigii ... epistola de elixirio sophorum eiusque observationibus de modo exaltationis et vitrificatione metallorum revisum et hinc inde auctum, praemisso ... / Clauderi vitae curriculo sistit D. Gabriel Frid. Clauderus nepos.

Contributors

Clauder, Gabriel, 1633-1691.
Fabri, Petri Joannis.
Berlichii, Adami Gottlob.
König, Emanuel, 1658-1731.

Publication/Creation

Nuremberg : W.M. Endter, 1736.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/gbqm9kq5>

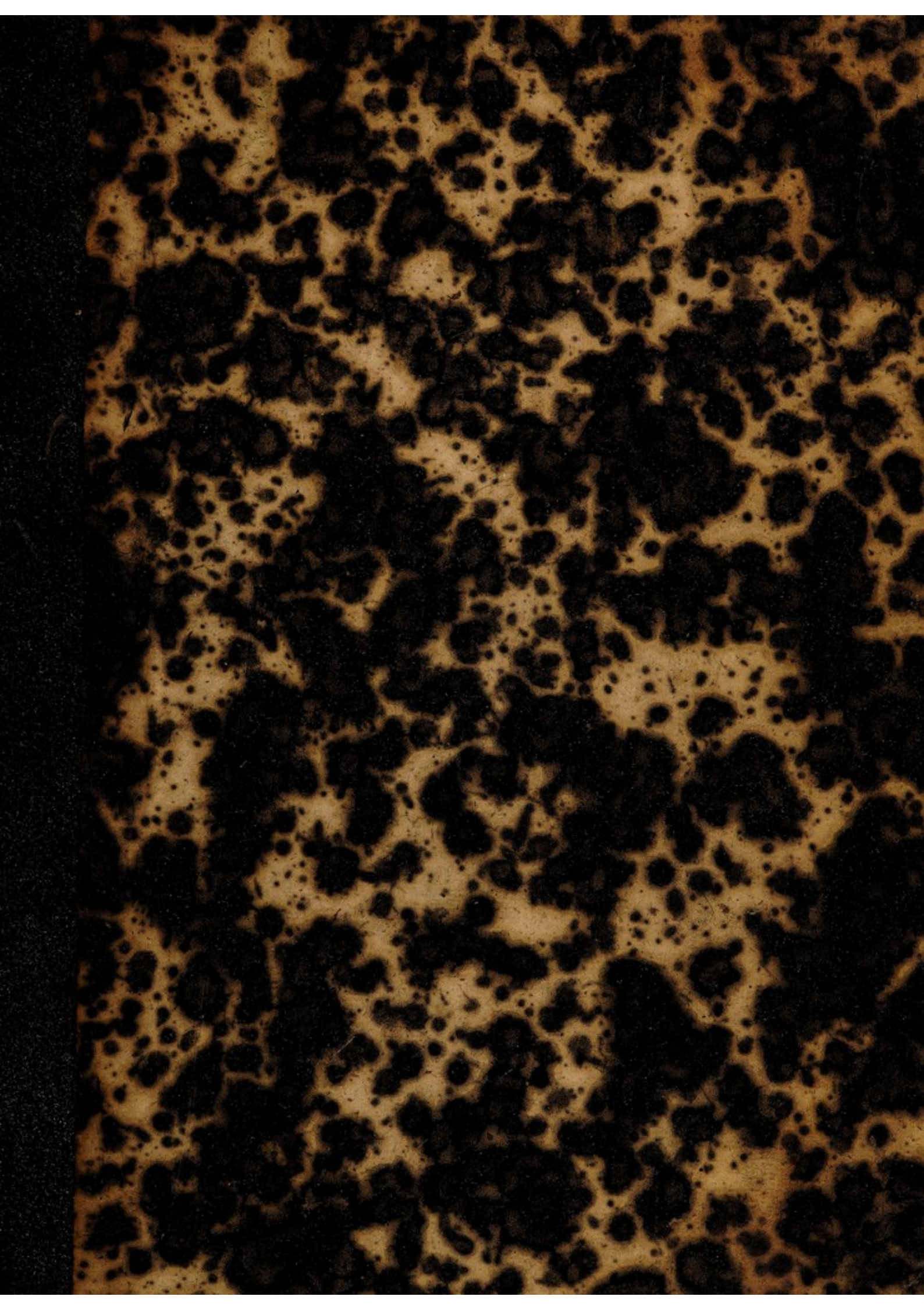
License and attribution

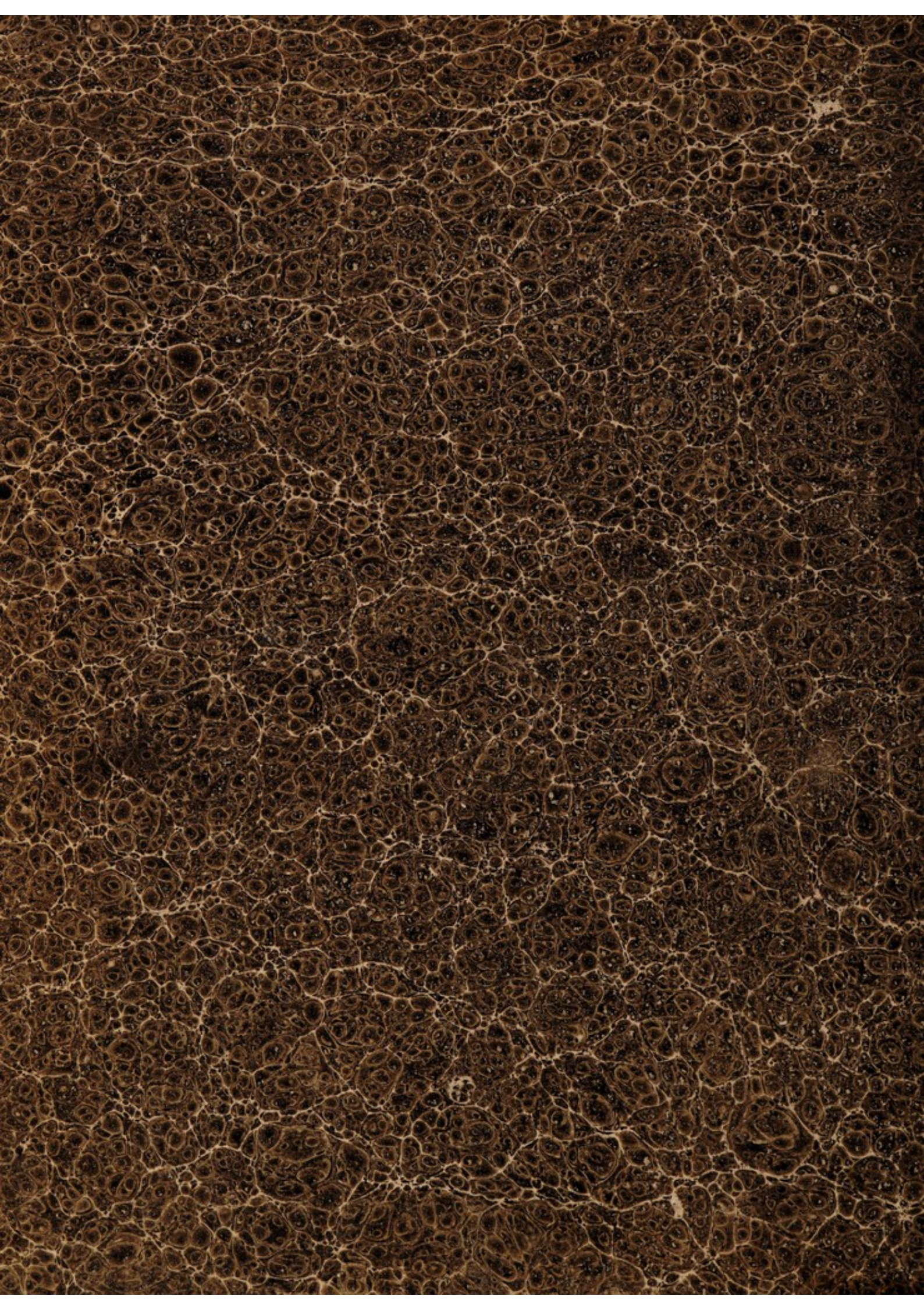
This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

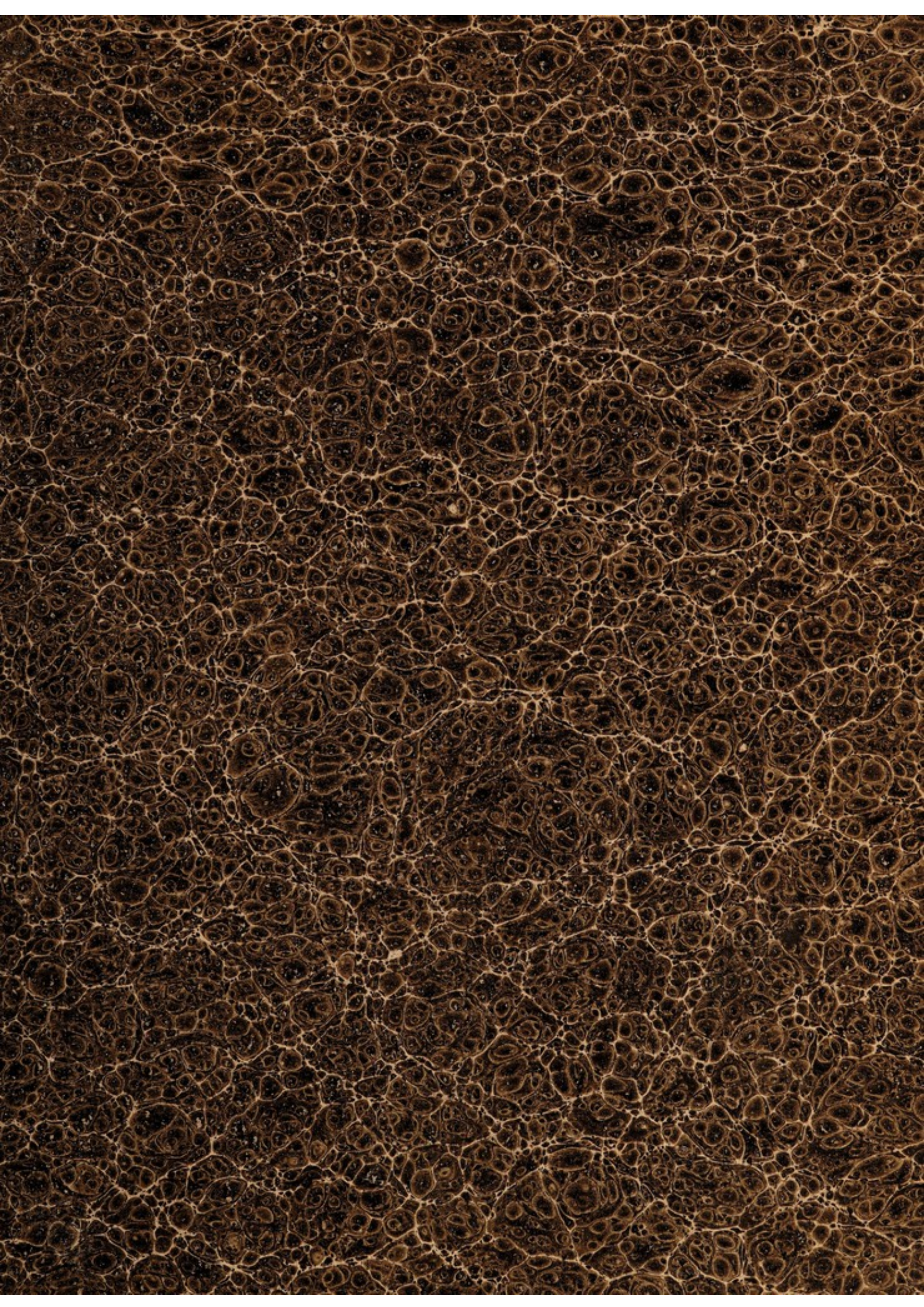
You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.



Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>







18020 / B

N. VI

17/c



Dr Ernst Darmstaedte

10 Ernst Osmundsson

D. GABRIELIS CLAUDERI,
ARCHIATRI QUONDAM ELECTORALIS ET DUCALIS SAXONICI,
NEC NON ACADEMIÆ NAT. CURIOSORUM CÆSAREÆ
ADJUNCTI CELEBERRIMI

SCHEDIASMA

DE

TINCTURA

UNIVERSALI,

386

A. Daguin
K 74

VULGO

LAPIS PHILOSOPHORUM

DICTA,

CUM

PETRI JOHANNIS FABRI,

MEDICI REGII GALlici, QUONDAM CELEBERRIMI
MANUSCRIPTO

RES ALCHYMICORUM OBSCURAS EXTRA-
ORDINARIA PERSPICUITATE EXPLANANTE,

NEC NON

D. ADAMI GOTTLOB BERLICHII

DISSERTATIONE DE MEDICINA UNIVERSALI

QUIN ET

D. EMANUELIS KOENIGII,

PROFESSORIS ET MEDICI BASILIENSIS CELEBERRIMI
EPISTOLA DE ELIXIRIO SOPHORUM,

EJUSQUE

OBSERVATIONIBUS DE MODO EXALTATIO-
NIS ET VITRIFICATIONE METALLORUM

REVISUM ET HINC INDE AUCTUM,

PRÆMISSO SIMUL BEATI CLAUDERI VITÆ CURRICULO SISTIT

D. GABRIEL FRID. CLAUDERUS NEPOS,

PHYSICUS GUNZENHUSENSIS.

NORIMBERGÆ, APUD WOLFFG. MAUR. ENDTERI FILIAM MAYRIN,
EJUSQUE FILIUM. MDCCXXXVI.





Benevolo Lectori
Mentis ac corporis sanitatem.



QUADRAGINTA quinque præteriere anni, cum Beatum Clauderum tumulus claudit; famam vero Ejus adhuc post fata vigere, testantur Medicamenta singulari ab Illo menstruo elaborata, quæ huc usque cum magno ægrotorum commodo a Medicis Celeberrimis adhibentur, & quædam eorum Dispensatoriis Pharmaceuticis illata sistuntur; testantur quoque Eruditorum desideria, ut Beati scripta de novo typis ederentur. Quo igitur desiderantibus satisfaciam, & grati mei in Beatum Avum animi tradam documentum, sisto Schediasma Ejus de Tinctura Universali, revisum & hinc inde illustratum. Multa in laudem hujus Tractatus præfari superfluum judico. Valorem enim scripti, Celebritas & candor Autoris augebit, Ejusque Merita in Artem Medicam eximia, Vitæ Historia, pacè Tua, Benevole Lector, Schediasmati præmissa, declarabit.

Mundi hujus miseras Beatus aspexit Altenburgi, urbe Misniae
Celebri, Anno MDCXXXIII. die XLIX. Octobris inter armo-
 rum strepitus, diræque pestis sævitiem; cumque per tres
 Menses pestifera lues cunctas puerperas cum infantibus inter-
 fecisset, primus infantum Beatus extitit, quem DEI benignitas sa-
 num ex utero materno eduxit, Sacro baptismo beavit, in-
 columemque cum matre puerpera servavit. Patrem habuit
 Venerandum M. Josephum Clauderum, de re literaria æque
 ac Sacra præclare meritum, per viginti enim annos Illustri ur-
 bis Altenburgensis Gymnasio, & per totidem diversis Ecclesiæ
 Altenburgensis muneribus tanta fide ac dexteritate præfuit,
 ut præter alias calamitates, sævissimas quoque militum cæsa-
 reorum crudelitates, ipsi ad mortem ferme illatas, constanti
 animo, DEO Adjutore, pertulerit. De quibus legi meren-
 tur, quæ in funebri concione Ejus reperiuntur. Et nostra
 Familia adhuc possidet Vocationem Beati, ad Diaconatum Al-
 tenburgensem Anno 1633. illi collatum, hanc cum milites Cæ-
 sarei Altenburgum invadentes, coram Altari pedibus calca-
 verint, vestigiis calceorum stercoreis in ea relictis, ei inscri-
 psit: *Hæc sunt Vestigia inimicorum e quorum manibus DEUS*
me mire liberavit die Galli 1634. cum Chronosticho:

EX hostls rapVlt loVæ Me DeXtra Catenls.

Mater Defuncti fuit Barbara, M. Michaelis Neandri Archi-
 Diaconi Neopolitani ad Orlam filia, quæ octoginta sex, utrius-
 que sexus, hæredum mater, avia, proaviaque facta, octoge-
 naria major beate obiit. Hi Parentes a teneris filio suo pietate,
 cæterisque virtutibus prælucentes, illum, crescentibus annis
 præclari ingenii radios de se spargentem, Patrio Lyceo com-
 mittebant, in quo manuuctione Georgii Crauseri Scholæ
 Altenburgensis tunc temporis Rectoris, cum M. Floeffero &
 M.

M. Listio Conrectoribus, in studiis, quæ vocant, humanioribus, inprimis Philologicis maximos fecit progressus. Anno ætatis suæ decimo octavo transacto, jussu atque consensu Patris, Fratrum & Præceptorum in Academiam Jenensem se contulit, ibique naturalium inprimis rerum notitiam incredibili sectatus est studio, Doctissimorum Professorum Stahlii, Zensoldi, Bechmanni, Olpii, usus opera, sub & cum quibus etiam non raro in disputatoriam descendit arenam. Jucundissimum ac utilissimum Physices studium cum Medicina conjunxit, totusque manuactione Beati D. Rolfincii, Moebii, & Schenckii Theoriæ Medicæ, inprimis Anatomix & Botanicæ incumbens, sub laudati Moebii Præsidio de usu Hepatis & Bilis differuit. Integrum Jenæ vixit triennium, mansurus diutius, nisi mirifica Numinis Providentia, illum Lipsiam avocasset. Maxima eo tempore Lipsiæ vivebat celebritate, non de chymicis modo experimentis, sed & reliquis Medicinæ studiis summe meritis D. Johannes Michaelis: Ille ut amplissimorum negotiorum ingenti copiæ sufficeret, in Conubernio suo duos aut tres Medicinæ Candidatos liberaliter aluit, quibus non tantum selectissimæ Bibliothecæ in ordinem, locosque communes, ut vocant, redigendæ curam, cum chymicorum laborum custodia, sed etiam complures ægrotos invisendi sollicitudinem commisit: Cumque eo tempore, non neminis discessus in illorum numero locum cuiuspiam novitio vacuefecisset, Frater Beati D. Josephus Clauderus Archiater Ducalis Altenburgo-Saxonicus, pro ea, quam cum Celeberrimo Michaele colebat familiaritate, effecit, ut in tanta id ambientium multitudine, dignus judicaretur, qui domestica tam magni Viri consuetudine fruatur, quem etiam Beatus D. Michaelis plus quam paterno prosecutus est amore, nihil enim arcanarum tenuit doctrinarum, quas aut multiplici rerum usu, aut ex aliorum egregiorum Medicorum, literis, undique ad se quotidie advolantibus, didicerat quarum notitiam Beato non aperuisset. Non vero ab hujus

solum ore pependit, sed & aliorum Medicorum Scholis sedulo interfuit. Hinc Præfide D. Langio Anno MDCLVI. in conflictu Publico Dissertationem de Miscellaneis Curiosis Medicis habuit. Cum quoque peregrinationes Medicos non tantum in Methodi, qua & Exteri morborum frangunt vehementiam, sed & remediorum, quæ omnia non omnis fert tellus, intimiorem ducant notitiam, Beatum non parva, alio sole calentes Provincias, visendi tenuit cupido.

Hinc Anno MDCLIX. Misnicas & Bohemicas Metallifodinas cum diversis Thermis atque Acidulis, quæ ibidem reperiuntur, perlustravit: Deinde Anno MDCLIX., habita prius Lipsiæ sub Inclyti Michaelis moderamine de PHTHISI Dissertatione, incomparabilem Electoris Saxoniae Sedem, cum incredibili inusitatarum rerum copia, quibus illa inspicientium animis stuporem incutit, non minore commodo, quam voluptate salutavit. Anno MDCLX. illustrem Leucoream ut & inclytam Electoris Brandenburgici Aulam petiit, singulis in locis perspicuens, quæ e re sua fore prudenter judicavit; sæpius hæc protulit verba: Præcipue in binis illis Augustissimorum Electorum Sedibus tam multiplices tam utiles, tamque notatu dignas res oculis meis usurpavi, quas cum ingentium sumtum imo Vitæ ipsius iactura, quamplurimi per multorum annorum spatium vel in Gallia, vel aliis remotioribus Provinciis conspiciendi vix nanciscuntur facultatem. Hisce Saxoniae Memorabilibus perlustratis in foederati Belgii Provincias & Angliam excurrere constituit, quod laude dignissimum propositum, literis commendatitiis ad Medicos, Chymicos, aliosque eruditione insignes viros D. Michaelis fulsit. Mense hinc Majo Anno MDCLX. per civitates Saxonicas Magdeburgum, Luneburgum, Hamburgum, in Hollandiam profectus est, atque visitatis plerisque celebrioribus urbibus, iis præcipue, quas Academia nobilitant, Franckera, scilicet, Grœninga, atque Trajecto, Leidæ & Amstelodami per aliquot Menses commoratus fuit, postea reliquis Hollandiæ & Selandiæ oppidis



oppidis perlustratis, contendit in Angliam, & superatis cum DEO tempestatibus in sævissimi maris æstu tumultuantibus naufragiumque minantibus, Londini potissimum atque Oxoniæ brevi tempore vixit, insuetus enim maritimorum locorum aer varias corpori intulit ægritudines; hinc Italiam petere decrevit, benignius sanitati cœlum ibi conjiciens. Visis itaque Coloniae Agrippina, Confluentia, Francofurto, Norimberga, Ingolstadio, Augusta Vindelicorum, Monaco, per Comitatum Tyrolinensem in Italiam excurrit, Venetiis præcipue & Patavii subsistens, ibique studium Anatomico - Chirurgicum cum Lingua Italica excoluit, nec non Nosocomia sedulo visitavit. Tandem, non neglectis reliquis Italiæ Civitatibus celebritate perspicuis, Galliam visere decrevit, cum vero, ob fervidi nimis harum terrarum aeris temperiem pluribus iisque gravioribus morbis conflictari debuerit, mutavit in Galliam abeundi propositum, & Lombardiam cum Liguria peragrans, per Mediolanum, Alpes Helveticas, Basileam, Argentoratum, Spiram, Francofurtum & Gotham in patriam incolumis rediit. Post hæc scientiâ suâ Medicâ, in Academiis & itineribus per Decennium acquisitâ, DEO & Proximo inserviendum esse, æquissimum judicans, Anno MDCLXI. ad capeffendos summos in arte salutifera honores, Lipsiam petiit, quos etiam Brabeutæ iidem, qui supra septem annos Ejus Præceptores fuere fidelissimi, habita de PHIETRIS dissertatione, lubentissime in eum contulerunt. Dignitate Doctorali ornatum, nonnulli, Hamburgum se conferre, ibique Praxin Medicam exercere, sedulo invitarunt; Supremi vero Numinis providentia aliud decrevit: Consule enim Reipublicæ Altenburgensis Poliatro, & Polyhistore, Thoma Reinesio, Altenburgum cum Lipsia mutante, suasu Fratris D. Josephi Clauderi, Natalem locum Hamburgo prætulit, Patriæque imprimis se natum esse judicans, tanta solertia illi inserviit, ut neglecta sanitatis suæ ratione, magnoque cum vitæ periculo, Anno MDCLXII. & MDCLXIII. dira peste Altenburgi sæviente, ibi permanserit.

Hunc

Hunc in Patriam amorem DEI benignitas tanta Praxeos Medicæ beavit felicitate, ut non plebeji minus urbis Altenburgensis vicinorumque locorum, quam illustres Viri, Nobiles, Barones, Comites ac Principes vitæ suæ curam ipsi crediderint. Anno MDCLXV. Serenissima Princeps MAGDALENA SIBYLLA Dux Saxoniae, Medicum Ordinarium elegit, & anno MDCLXVII. Patriæ Pater Dux FRIDERICUS WILLHELMUS Archiatri munus clementissime ipsi tradidit, Idemque Serenissimæ Sobolis suæ valetudini custodiendæ Anno MDCLXIX. ipsum præfecit, quam spartam, illo pie defuncto, Serenissimorum Tutorum Suffragia comprobarunt. Anno MDCLXXII. post præmaturum discessum Principis Juventutis FRIDERICI WILLHELMI, ERNESTUS PIUS Saxoniae Dux Augustissimus sui suorumque Archiatri titulo Beatum ornavit, & sæpe Consiliis Ejus, præsentē Medico Ordinario, DANIELE LUDOVICI in curando corpore usus est. Anno MDCLXXIII. Serenissimus Marchio Brandenburgicus Dominus CHRISTIANUS ERNESTUS & Anno MDCLXXX. Dux Saxoniae Serenissimus FRIDERICUS in aulas suas Beatum pertrahere gestiere. Valetudinis autem adhibita excusatione in urbe patria remanere maluit, quam aulae fluctibus se se exponere. Ad parilis excusationis necessitatem confugiens, familiam suam Dresdam transferre noluit, cum Potentissimus Saxoniae Elector Dominus JOHANNES GEORGIUS III. per Principem Ministrum Baronem de HAUGWITZ efflagitaret, ut Archiatri Provinciam sibi imponi pateretur. Bis autem Anno MDCLXXXII. & MDCLXXXIV. ab Electore valetudinis causa Dresdam vocatus, præter alia gratiæ insignis testimonia Archiatri Electoralis reportavit Titulum. Nec aliæ Dignitates silentio sunt prætereundæ, quæ aliunde Beato obtigerunt: Academiae Cæsareæ Naturæ Curiosorum Directores Celeberrimi, ipsum tam Illustris Collegii Adjunctum constituerunt THESEIque titulo insigniverunt; multi exterorum literis sæpenumero testati fuerunt, quanti illum facerent, Maximi Prin-

Principes ad illum dedere literas, singularem erga illum gratiam spirantes, in quibus Cæsarem Inviictissimum LEOPOLDUM, cum nonnullis Rom. Imper. Electoribus, nec non Eminentissimum CARDINALEM COLLONITZIUM colloco, quorum Munificentia, si uti voluisset, ad summa honorum Culmina emergere potuisset; sed prætulit patriæ terræ dulcedinem splendidissimis aliorum locorum muneribus, maluitque in illa honoris mediocritatem obtinere, quam alibi magnis exsplendescere dignitatibus. Interea Veritatem Dicti Syracidis exemplo suo stabilivit; Artem Medicam extollere cultores suos, eisque Magnatum gratiam & admirationem conciliare. Cæterum cum & Divitiarum copia, & matrimonium, tam Conjugis probitate, quam sobolis progenie beatum, non infima felicitatum humanarum sint habenda, nec illis destitutus vixit Beatus. A teneris quidem maxima semper rerum premebatur inopia, DEO vero benedicente, & suorum usibus, & multorum egenorum desiderio largiter satisfacere potuit. Matrimonium Ejus, quod attinet, concessit illi Benignissimum Numen Anno MDCLXII. Mense Majo, in re domestica non minus, quam ipsa Praxi Medica fidelissimam sociam, REGINAM ELISABETHAM, Victorini Gruneri Serenissimis Ducibus Gotha-Altenburgicis a Camerae atque feudorum secretis, filiam, ex quo Conjugio, per 24. annos durante, ter-geminam lætus aspexit sobolem, Filios nimirum duos, cum unica filia. Anno MDCLXIII nascebatur JOHANNES VICTORINUS, paucis tamen a nativitate diebus iterum moriebatur. Deinde Anno MDCLXV. MARIA ELISABETHA. Anno MDCLXXXVI. D. FRIDERICO WILLHELMO CLAUDERO Medicinæ quondam Practico Altenburgensi & Natur. Curifor. THESEO II. Parenti meo post fata quoque colendo, in matrimonium collocata. Tandem Anno MDCLXVIII. Mense Septembri lucem aspexit Filius JOHANNES CHRISTIANUS Medicinæ Doctor, & Medicus Aulicus Altenburgensis adhuc vivens. Ex filia binos vidit Nepotes. Unum Anno

MDCLXXXVII. die 8. Septembris in matris utero demortuum,
 & Anno MDCLXXXIX. die 22. April. me GABRIELEM
 FRIDERICUM. Hæ sunt Fortunatæ dictæ Insulæ, quas Beatus
 Avus plenissimis velis sine remora appulit. Nec mirum! Sin-
 cera enim Pietas & solida Eruditio Illi ceu Phari fulgidissimi
 prælucebant. Pietas quasi hæreditario jure in Illum transiit, in
 subselliis enim adhuc scholasticis, & Thesium sanioris religio-
 nis nostræ Ecclesiæ, & secus sentientium hypothesium noti-
 tiam accuratiorem sibi comparavit, hac imbutus inter adver-
 sariorum Scyllas & charybdes in itineribus suis tuto navigavit;
 Familiæ suæ Verbi Divini honorem, utque antiquis Christia-
 norum moribus incederent, non solum verbis sedulo inculca-
 vit, sed & admonitionem paternam parietibus sacellorum ad
 audiendas conciones publicas exstructorum inscriptam una
 cum emblematis devotissimis in perpetuam suis reliquit me-
 moriam. De Pietate Ejus beneficentia in egenos testatur.
 Quid vota pia Ejus Ephemeridibus & manuscriptis præfixa?
 quid meditationes Theologicæ Medicis intermixtæ aliud sunt,
 quam radii pietatis, quibus Beatus corruscavit. Solidæ Ejus
 & præclaræ in Arte Medica Eruditionis testimonia præter supra
 allegatas Dissertationes Tractatus extant tres curiosi editi, quo-
 rum primus agit de **TINCTURA UNIVERSALI**, con-
 tra abusum Alchymiae, anno 1678. Altenburgi. Secundus, de
**BALSAMATIONE CORPORUM SINE EVIS-
 CERATIONE**. Anno 1679. Altenburgi. Tertius de
**CINNABARI NATIVA LONGA CIRCULA-
 TIONE FIXANDA ET EXALTANDA**. Anno
 1684. Jenæ impressi. De Eruditione Ejus testantur **EPHEME-
 RIDES Naturæ Curiosorum**, quas largissimis Observationi-
 bus illustravit; nec literato Orbi aliis Scriptis prodesse desie-
 rit nisi ægritudines corporis & præmatura mors finem laboribus
 imposuerint. **Ægritudines quibuscum conflictatus fuit Bea-**
 tus,

tus, fuere Dispositio hæreditaria ad calculum renalem, quam tamen, bona diæta, selectisve Medicamentis a se ipso inventis, DEO benedicente superavit. Anno MDCLXV. dysenteriam & Anno MDCLXXIX. febrim malignissimam perpeßus fuit. Crescentibus annis & laboribus practicis gravissimis defatigatus, Asthmate Scorbutico hypochondriaco affligebatur, cui accessit initio Novembris MDCLXXX. tumor abdominis tympaniticus, & die decimo tertio hujus Mensis vehementissima Cardialgia, singultus, & tussis, hæc symptomata comitabatur Malum Ischiadicum cum summi ardoris & tensivi doloris interiorum viscerum sensu. Morbi hujus vehementia indies ingravescens, nullisque medicamentis cedens, Beatum ultimam vitæ horam instare monebat, quam etiam mira animi constantia inter gravissimos dolores lætus expectabat. „Hæc, inquebat, est Via spinis obsita, Christianis peragrandæ, Salvatoris mei præeuntis lumbentissime vestigiis inhærebo. Confidam Domino, quamvis me interficeret. DEUS genuinus fuit Bonifacius in vitæ meæ ingressu & progressu, nec me deseret in egressu.„ Versiculo primo Psalmi 31. quem & symbolum & textum funebrem sibi elegit, summe delectabatur, hic semper in ore Ejus fuit, in hunc aureis literis tabulæ inscriptum, lectoque affixum, oculos direxit, quousque vigor eorum id permisit. Nec spes Beati DEO confisa etiam in vitæ clausula confusa recessit, die enim IX. Januarii MDCXCI. placidissimam subiit mortem, quam tamen Patroni, Patria, Familia, ægroti, nec non Tota Hygiea nimis maturam adhuc lugent. Sufficiant hæcce de Curriculo Vitæ Beati Avi protulisse: Laborem hunc meum, Beatis Manibus sacrum, Benevole Lector, æqui bonique consulas velim, si Divina clementia vires & vitam concesserit, animum meum proximo inserviendi cupidissimum, in revidendis & denuo edendis reliquis Beati Avi scriptis declarabo. Vale & fave.



Claudat **CLAUDERUM** tumulus;
cumulus meritorum
Panditur hîc, complens Solis utram-
que Domum.

Hoc Disticho Deside-
ratissimi Sui Domini
Collegæ memoriam
coluit.

Academiæ Natur. Curios.
CELSUS.

PRÆFATIO AUTORIS.

Non haberi sed esse : (hoc est non nominatenus saltem ; sed & realiter simus quod sumus) Celeberrimi Mathematici , Tychonis a Brahe fuit Symbolum. Id quod nunc meum mihi facere licebit. Cum enim Collegio Naturæ Curiosorum me adjunxerim , vel hoc ipsum Collegii Nomen statim indicat, quid moneat, vel quid habeat in recessu. Proinde Legibus ipsius, quibus naturalia scrutari jubemur, obediens, Literato Orbi præsentem communicare Tractatum constitui.

Si fortè pruritui legentium Scriptum hoc non satisfaciat ; (cum omnibus placere sit impossibile) a prudentioribus eò faciliorem veniam me impetraturum confido , quod sim aggressus Materiam, si quæ unquam alia inter res publice propositas, abstrusam, confusam, intricatam, & obscure ab aliis tractatam, aut minus accurate ventilatam, imo summe arduam.

Sin autem nonnullis displicuerit, quod nimium aperte fuerim locutus, atque indignis propalaverim tantum Arcanum, illi ex Ethicæ Christianæ fundamentis, æqua animi lance ponderent, rogo, quid sit invidia, & quid Christiana Charitas. Nobis enim solis nati non sumus. Nec prætextus ille, quod abusui ansa detur, & Perlæ suibus projiciantur, attendendus ; cum notum sit, abusus istius causâ nihil abrogandum, vel intermittenda esse bona, si per accidens aliquando inde eveniant mala ; alias eidem fato subiecta essent Pecunia, Vinum, Vestes ; ut nihil dicam, de gladiis, tabaco, pulvere tormentario, & innumeris aliis. Adhæc scandalum hoc omnino erit acceptum, nec mihi imputandum, quoniam integro Capite quarto prolixè satis demonstravi, quinam digni sint, & quibus competat inæstimabile hoc Mysterium Divinum tangere. Me quoque minime latet, Arcana revelata vilescere. Sed esto ! vilescant indignis, modo innotescant aliis, commoda promoveturis

turis publica. Siquidem & Reges & Rustici eodem pretioso CHRISTI sanguine sunt redempti.

Quid proderunt igitur tunc demum Arcana, cum extremus adveniet dies? cum fractus illabetur Orbis? Quod si etiam nondum instaret, veluti tamen plurimi Theologorum sentiunt, hora diei duodecima, aut ad minimum undecima Magni illius Patrisfamilias; Tuæ tamen vitæ. mi Christiane, singulis quasi momentis ingruit dicta hora duodecima. Quomodo igitur invidiam tuam excusabis? quem juvabit Thesaurus tuus absconditus? Novit Cardiognostes Cœlestis piam meam intentionem; hinc recte faciendo neminem timeo; sed pro amplificando Divino honore, & proximi emolumento, ac stimulandis aliis sagacioribus ingeniis, facio, quæ facio, pede quasi stans in uno, in transitu hoc mundano memor æternitatis, Nam juxta Ovvenum, nostra

**Momentum Vita est; sed pendet ab hoc
momento,
Sive perenne bonum, sive perenne
malum!**

CAPUT



CAPUT I.

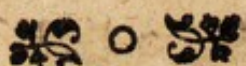
EXHIBENS OCCASIONEM SCRIBENDI.



Liquot annorum transiit series, cum, quod jam facio, facere constitueram, id est, Literato, curioso atque in DEI honorem, proximique commodum inhianti Proximo meo publice communicare pro ingenii modio, ac simplici mentis sinceritate, quæ de UNIVERSALI MATERIA, regum opes suo pretio non æquante, sed superante, Ejusque præparatione a Viris variis, occultiora Naturæ arcana serio scrutantibus, & audiveram, & videram. Verum enim vero, cum inter agens & patiens proportio debeat esse decens, merito me deterruit.

I. Rara rei hujus arduæ, humanamque sapientiam, tantum non transcendens gravitas. Cum mecum habitans norim, quam curta sit ingenii mei suppellex; & quam plures illustrioribus dotati sapientiæ donis, non suffecerint huic oneri ferendo, nec Lectori satisfacere valuerint; præcipue cum nunquam fere ipse Operi huic magno manum admoverim.

Si enim curioso Naturalium Scrutatori tot ac tot tædiôsæ & laboriôsæ obviam eunt difficultates in indagandis aliis rebus Medicis; v. g. quam multa fert, facitque quam sudat & alget Botanicus, antequam flosculos suos & herbas decenter excolat, characteres eorum noscat, debito tempore eas colligat ac usui reservet; quam sedulus & indefessus est, ut experiatur harum virtutes? Exempli loco produco saltem Purgantia; quam multi enim desudarunt in indagatione, an hoc Bilem, illud Melancholiam, istud pituitam; an vero in genere saltem cruditates omnes Massæ sanguinæ & Viscerum Co-



Elionis expurgent. Per quot secula tracta fuit controversiarum ferra, an hæc operationem suam exferant humores attrahendo, vel fugando, vel stimulando? an occulta item, vel manifesta qualitate agant? an purgantia sint venenata &c.

Theatrum Anatomicum si ingredimur, ingredimur sane Augiæ stabulum! Inter mille enim alios Hercules ibi sudantes ac purificantes solus nunc prodeat HARVEVS: quantum temporis, quantum sudoris, quantum laboris fastidiosi impendit ille, in dilucidando Generationis Animalium negotio? quot perdidit Menses, imo Annos, antequam de inventa sanguinis Circulatione triumphare valuerit. Quid dicam de farragine Controversiarum theoreticarum? Quid de Principiis Chymicorum, Galenicorum, Helmontianorum, Cartesianorum, Sylvianorum, Charletonianorum &c. Quomodo ingenia humana harum varietate agitantur, macerantur, cruciantur, turbantur? ut proinde de hisce loquendi nec principium, nec finis fere sit inveniendus?

Si tandem, ceu Practici, ante ægrotantium nos sistimus lectos, quas, quales, quantas ibidem videre est difficultates; quot, quantaque dubia torquent nostros animos antequam genuina morbi cognitione, utpote verò sanationis fundamento, potiamur.

Quot quantaque dubia mordent animos nostros, antequam morbo cognito necessariam adferre valemus medelam? (4) Solum jam adduco inter mille alios vertumnum illum, SCORBUTUM, vix perscrutabili Symptomatum variorum diversitate stipatum? Quam varie eludit iste medicamenta probatæ alias efficaciæ? Quantos clavarum Herculearum inflictus reddit irritos?

Si inquam (repeto) curioso Scrutatori naturalium, tot ac tot tædiosæ, ac laboriosæ obviam eunt difficultates in indagandis rebus aliis Medicis, quantum laboris, quæso, Atlanteum & Herculeum, hocce TINCTURA UNIVERSALI arcanum requireret? Ubi suum inveniet Alexandrum Magnum nodus hicce Gordius? Cum hæc multis parasangis antecedit reliqua omnia, interque ea emineat.

Quantum lenta solent inter Viburna Cupressi.

Quis valet superare has syrtes, hanc Scyllam, hanc Charybdin? Quis Jason potest enecare hunc Draconem, pro obtinendo Aureo Vellere? Cui contingit adire hanc Corinthum, ubi Viri Literatissimi, viri acutissimi toties spe sua exciderint?

II. Me deterruit sterilis scripturiendi pruritus, plures hodie infestans: dum nonnulli aut gloriolæ ostentandæ, aut vilis lucelli aucupandi gratia ex aliorum libris convasant nonnulla, ex iisque sua clanculariè suffurantur, ac veluti Æsopica Cornicula alienis plumis se se vestiunt, nihilque dicunt, quod jam dum non sit dictum & scriptum, ac veluti pediculi aliorum sanguine se se conservant ac nutriuntur, aut exsucca tandem & sterilia proponunt. Præprimis vero non sine rei Literariæ ac imprimis Medicæ Opprobrio, vagantur & oberrant scripta innumera Alchymica, Enthusiasticis, ridiculis, inutilibus, Thraſonicisque nugis ac vanitatibus plena, adeo ut plures ingenui, si atheum, scurram, scelestum, fraudulentumque aliquem nominare voluerint, unica voce Alchymistæ id perficiant. Ut proinde ingenuus & Curiosus Lector non immerito fastidiat, tale scriptum recens editum, si oculis offeratur.

III. Me deterruit ulcerosa sæculi nostri consuetudo, ac detestabile Sciolorum & Philatorum alios rodendi cavellandique studium. Cum enim aliquis pro Talenti sui concrediti pondere in DEI honorem, proximique commodum, publicæ scriptum aliquod luci committit, Lector curiosus & ingenuus obstringitur a Conscientiæ suæ legibus, ut lecta ventilet, & si nonnulla scriptis rectiora noverit, candide & amice impertiat, ac placide sine scoticis dictæis ac barbaris rixis, dissensum suum solidis rationibus & experientia stabilitum, aut publice, aut privatim communique, atque inde, tanquam e filice ignis, veritas mundo utilis eliciatur. Quemadmodum post alios non ita pridem fecere Clarissimi Angli, Dn. Willisius, Nathanaeli Highmoro & Dn. Lucas Schroeckius, Collega honorandus, Dn. Friderico Hoffmanno in sua Pharmacop. ab illo placide dissentiens. Utinam autem contrarium, quotidie experiri non cogeremur!

Vix enim tractatu aliquo publice edito, non pauci in illud, veluti rapaces Harpyiæ invido ac malevolo oculo & animo involant, linguæ viperinæ aculeis pangunt, atque e bonis hujus & illius ingenii floribus, non, veluti Apes mel; sed veluti aranæ, venenum, juxta commune dictæium exsugunt & conficiunt. Ut ita Veterum illud suspirium: Homo homini diabolus pro dolor! suo adhuc gaudet fomento. Atque inde fit, ut plura summe utilia inter privatos Cancellos deliteſcant, ac publico subtrahantur, futura blattarumque ludibrio sint & nutrimento.



Dolendum quoque est in specie, quod ob diversitatem Religionis ac Regionis, & cum natio altera alteri politice adeo ingenue non faveat, ab incolis Medicis ad talia scripta odium etiam transferatur; infernalisque invidiæ & rixæ Promus Condus ideo quoque laboret ac obtineat, ut plura utiliter cogitata supprimantur. Exempla, utpote satis obvia, in re tædiosa adducere supersedeo; unicum saltem addens, inutilem adhuc fervere litem inter varios Reipubl. Medicæ antistites, Germanos, Italos, Gallos, Anglos, cui nam sit imponenda Corona triumphalis pro *Chirurgia infusoria & transfusoria* primum detecta.

Cum tamen facile accidere possit, ut nonnulli simul unum & idem meditentur ac inveniant, licet diversis in locis degant, nec literario utantur Colloquio; quod itidem hic fortè factum credo, nec ulli aliquid honoris sum derogaturus, cum de hac primum scribentes omnes sua curiosa & laboriosa naturalium indagatione Orbi Medico, imo literato sint notissimi. Idem possum proprio testari Exemplo: Meditabar, egregium præstare usum variis adfectibus Essentiam Castorei & Spiritum Salis armoniaci, censebamque nobilius adhuc medicamentum parari posse, si legitima dosi, digestionem, & circulationem hæc duo jungerentur, & unirentur; propterea antiqua quantitate hæc duo miscui, infundendo in duplum Spiritus Mellissæ vel cochleariæ, pro aliquali dilutione & saporis correctione; (si cui lubet, poterit Castoreum statim extrahi dictis spiritibus, & postea misceri Spiritus Salis armoniaci) vidi tunc sæpius raram efficaciam in symptomatibus plurimis Nervorum, Apoplexia, Epilepsia, Scorbutico-hypochondriacis torminibus Ventris, affectu hysterico, quem vocant &c. &c. Mentionem hujus faciebam coram Amico; ille mihi mittebat illud idem non ita pridem a se primum paratum; quasi unius cogitationes alteri fuissent cognitæ.

Ad hæc illa ipsa *Chirurgia Infusoria*, septuaginta jamdum abhinc annis fuit descripta a Germano Celeberrimo, *Andr. Libavio*, qui in defensione Syntagmatis Arcanorum contra *Hennigum Scheunemannum* Cap. 4. p. 7. 8. edit. Francofurt. 1615. in hæc erumpit verba: "Ad-
„sit juvenis robustus, sanus, sanguine spirituosus plenus, macilentus, vix animam
„trahens. Magister artis habeat Tubulos argenteos, inter se con-
„gruentes. Aperiat Arteriam robusti, & Tubulum inserat, muniat-
„que, ægroti arteriam findat, & tubulum scemineum infingat. Jam
„duos Tubulos sibi mutuo applicet, & ex sano sanguine arteriali ca-
„lens & spiritualis saliet in ægrotum, unaque vitæ fontem afferet,
„omnem-

„omnemque languorem pellet. Sed quomodo ille robustus non languescit. Danda ei sunt confortantia & cibi, &c., Hucusque Libavius.

Ita imperscrutabile DEI Judicium, per tempus aliquando hoc vel illud occultat, aut ob nostram indignitatem, & hæreditarium peccatum, aut ut eò accuratius nos posteri scrutemur naturam. Sic quoque a pluribus anxie hætenus quæsitæ Veneris dealbatio & sine fractura malleabilitas; (b) cum itidem tamen a Veteri quodam Chymico plures ante annos Typis exscripta doceatur. Quoniam autem nonnulli in re monetaria, aliisque jam eadem nefarie abutantur, plura non licet de hac addere. Sic *Ludovicus Locatellus*, in *Theatro suo Arcanorum* italice edito, recte describit, *Terram Foliatam Tartari*, (c) quod post paucos annos itidem facit sub *Salis essentialis Tartari* (d) nomine curiosissimus & laboriosissimus *Zwœlfferus*; unde postea addito *Vitriolo martis* paratur *Tinctura rarissimæ efficacix*; cum tamen *Philippus Müllerus*, in *Tractatu suo Miracula Chymica insignito*, & *Dan. Sennertus*, *Institutionum Medicar. Lib. V. Part. III. Sect. 3. Cap. 15.* longis abhinc annis eam descripserint.

Religionem quod concernit, notum non minus est, dissidia ista Theologica a cacodæmone sæpius etiam ad Medica scripta extendi, atque ideo plane extra rhombum, unum ab altero transversis oculis adspici, ac invidiosæ linguæ aculeis lædi; cum potius deceat Christianos, utpote sub eodem CHRISTI vexillo militantes, contra Atheos, Gentiles, Turcas &c. Christianis amore, auxilio, applausu obviam ire, præcipue in rebus, ubi Publici emergit utilitas; se-junctis talibus scandalosis, extraneis, ad rem medicam non facientibus.

Dictis tamen hisce obstaculis non obstantibus, ab Amicis incitatus, Legibus Academiae Nostræ Curiosæ, quibus elaborare Scriptum de re aliqua medica jubemur, satisfactorius, crenam operi admovi; accurata animi expendens lance, Magnum illum Patremfamilias Matth. XXV. rigorosam de Talento concredito expetiturum esse rationem; præcipue cum viderim, nostro hoc seculo in Vineâ Medica instare fortassis horam 9. aut 11. diei, quia plus ibi hætenus est laboratum, & summopere adhuc labores fervere, ac in antecedentium sæculorum ullo factum est.

Quot enim quæso, hucusque noviter sunt inventa? Prodeant saltem pauca loco plurium; e. g. Sanguinis Circulatio, Venæ lacteæ, Ductus Thoracicus, Vasa lymphatica, ductus salivales, lacrymales, legitimus Visceris Pancreatis cum suo ductu succoque usus, olim in-

cognitus &c. Quid dicam de utilissimo incremento Doctrinæ de fermentatione, (e) de Generatione Animalium; ut taceam multa alia curiosa & summe utilia in aliis Theoreticis & practicis rebus Medicis. Quantum accessit lucis Rei Botanici? Quantis Enchirisi- bus aucta Chymia? Cum igitur non minus hætenus *Materiam Universalem* frequentius & adcuratius sint aggressi nonnulli, ac confidam ego, me mea, tenui licet, notitia hac in re aliquid lucis posse adferre, partim, ut miraculosam Operum Divinorum Magnificentiam & amplitudinem ab injuriis per Tincturæ existentiam negantes Ei illatis vindicem; partim, ut juvem recta via ingredientes, (si cuidam ingenio magnum hunc laborem tentare, forsean libuerit) partim, ut dehorter plures aut ex inscitia & stupiditate, aut ex malitia, a verâ semitâ deviantes, atque ita Magnates frustra Auro emungentes, ac ipsos cum se ipsis decipientes.

Sanctissime tamen protestor, meamque appello ad conscientiam, nullo plane alio fine hæc a me institui, quam ut imperscrutabilis Operum Divinorum Gloria amplificetur, Proximique Commodum promoveatur, ac ut de Publico bene merear; (cum non nobis solis simus nati; verum ad DEI Imaginem, ne saltem veluti Bruta, edamus, bibamus, dormiamus, & postea stupidi obmutescamus; sed ut nostrâ Divinæ Auræ Particulâ prudenter operemur, atque per hanc a brutis Nos distinguamus.) Et hæc omnia quidem pro Talenti mei Pondere, sine invidiosis in alios stimulis ac ostentationibus fastuosis omnibus, nec non reverenter semper habito meliori aliorum judicio, atque ut suo quemlibet abundare Genio permittam.

Additamenta ad Schediasma de Tinctura Universali.

CAPUT I.

(a) Circumstantiæ in singulis subjectis aliter se habentes, curationem quoque mutant. Adeoque, ut loquitur *Conradus Dietericus Jatro Hippocrat.* in operatione subinde *ἐκ τῆς ιδιότητος καὶ ιδιοσυνκρασίας ἢ ἄλλων αἰτίων* occurrunt casus difficillimi. Adeo homo animal varium & mutabile semper. Quantum in hominibus temperierum discrimen! quot *ιδιοσυνκρασίας*! quam variæ partium temperies! quam variæ aeris! quam variæ vires hominis aut viri aut feminae! quam

quam variæ ætates! quam varium Vitæ genus! Ex variatione illa & temporum & temperamentorum παντοδαπὸν σχῆμα circumgerere oportet Medicum, & animo erecto atque intrepido Proteum agere, prout nunc hoc, nunc illud eum circumstat, & undique cingit. Cum æger se μεταποιεῖ, cum morbus ἰρόπεν μεταβάλλει, & Medicus σεαυτὸν μεταποιεῖ, καὶ εἰς ἑτέραν ιδέαν ἰρέπεται. Usque adeo ille καιροῖς συμμεταβάλλεται, καὶ ἄλλας ἄλλοτε χρόας μεταλαμβάνει, ut ægroto subveniat commode. Felix, addit Dietericus, qui inter has turbas felix est, estque hic ἐν σοχασμῷ ἄλλος ἄλλω δυνατώτερος.

Quid per σοχασμὸν Dietericus intelligat, & quomodo per illum difficultates & dubia in arte Medica occurrentia feliciter superari queant, sequentia clarius exponent.

Στοχάζομαι a quo σοχασμὸς ducitur, idem est proprie ac scopum peto, collineo, oculos in scopum intendo. Hoc verbum postmodum per metaphoram ad animum transfertur, & significat, animi intentionem ad certum scopum seu propositum dirigo, cogitationes ad aliquid determino, considero, conjicio, conjecturam facio, uti & ἀστοχέω, aberro scopo, minus recta ad scopum tendo, significans, itidem ad animum transfertur, cujus exemplum epistola Pauli I, ad Timoth. Capite I. v. 6. reperitur.

Quemadmodum itaque sagittam, globulos bombardarum & similia, ad certum scopum dirigimus, ut illum feriamus ac petamus, ita in σοχασμῷ sive Conjectura cogitationes omnes eo diriguntur, ut id quod quæritur, eruatur. Idem innuit *M. Fab. Quintilianus*, Institut. Orator. Lib. III. C. VII. Conjectura, scribens, est a Conjectu, id est, directione quadam rationis ad veritatem.

Conjectura Græcis quoque dicitur συμβολή, quæ Denominatio exactissime Latinæ respondet, proprie enim notat Conjectum, conjiciendi actum, hinc metaphorice Conjecturam. Συμβάλλω enim proprie est, conjicio telum vel simile, quod tamen verbum frequentius metaphorice pro conjectura persequor sumitur. Ita συμβάλλομαι notat conjectura assequor, ut & intellectu assequor, & quæ significatio in primis attendenda, computo, supputo, vel rationem subduco, id quod modum Conjecturæ concinne indicat.

Sumitur autem Conjectura, primo pro actu ipso conjectandi, & sic meditatio est & species quædam ratiocinationis, deinde pro ea notitia & cognitione, quæ exinde producta & obtenta est, hinc pro cognitione, opinione, præsumptione, suspitione, judicio & Divinatione non raro ponitur; tandem pro propriis reciprocis, i. e. effectibus & causis remotis, ex quibus in rei quæsitæ cognitionem deducimur. Vid. *Viotti de Demonstratione Lib. III. C. IX.*

Priores duæ significationes potissimum hic habent locum, ultima enim rarius occurrit, & melius per signum vel simile verbum exprimitur. Conjectur-

ra pro ratiocinatione sumta itidem non est ejusdem generis, sed notat, vel quamcunque ratiocinationem ex verisimilibus procedentem, & hæc est vulgaris & plebis, ac ex signo communi, seu juxta *Hippocratem Præcept. Cap. I.* ἐκ πιθανῆς ἀναπλάσιος λόγῳ, ex probabili rationis figmento, concludit, indigna Viro sapiente & Medico: Vel notat eam tantum ratiocinationem, cujus principia sunt signa certa ac propria, & ab effectibus & causis remotis potissimum sumta. Hæc alias appellatur Demonstratio Conjecturalis, vel demonstratio signi, qua de videri potest Viottus cit. loc. & iterum dispescitur in duas species. Si enim ex signis definitis & certo numero adstrictis progreditur, idem nomen retinet, sin vero indefinitis & indeterminatis, quamvis itidem certis & manifestis, rei veritatem eruit, *Conjectura artificiosa* vocatur s. *λεχνικὸς σοχασμὸς*, inprimis a Galeno. Conjectura hæc artificiosa, si ad finem quendam propositum consequendum impenditur, *Prudentia*, dicitur.

Demonstratio Conjecturalis & καὶ ἐξοχὴν sic dicta, & ejusdem species altera, seu artificiosa vocata Conjectura, in medicina occurrit, de ultima autem, quæ etiam simpliciter *Conjectura Medica* audit, Conradus Dietericus citato loco agit. Medica autem vocatur Conjectura, non, quasi in sola Medicina occurrat, sed quia Medicina ea utitur tanquam medio apto ac necessario ad cognitionem & curationem feliciorē, & definiri potest, *per artificiosam ratiocinationem, ex signis manifestis, certis & indefinitis procedentem, & veritatem Medico necessariam, ac quam fieri potest, certissimam, invenientem.*

Hanc Conjecturam ut Medicus recte faciat quatuor potissimum requiruntur: Naturalis habilitas ad conjiciendum, Doctrina sufficiens, Exercitatio seu Usus, & Principia apta.

Naturali habilitate gaudens Medicus, mediocriter alias eruditus, plus sæpe præstat, quam Medicus summæ eruditus & illa carens, ut jure etiam de Medicis, quod de Poetis communiter asseritur, dici posset: *Boni Medici non fiunt, sed nascuntur.*

Doctrina huc pertinet non solum Medica, sed Philosophia tam instrumentalis, quam Practica, maxime vero Logicæ veræ peritissimus esse debet Medicus. Hinc Galenus de Loc. Aff. L. I. C. I. inquit: *Oportet hominem exercitatum ratione esse, qui voluerit non solum affectus ipsius qualitatem, sed affectum quoque locum probe dignoscere.* Nec abesse potest ullo modo Anatomix, Chimiæ, Matheseos scientia, ne de aliis dicam. Potissimum vero Medicam scientiam exacte cognitam habere debet.

Usus, ut alias facit artificem, ita longe magis in Conjectura artificiosa, quæ sine exercitatione haud facile obtinetur. Galeno teste Comment II. in Libr. Hippocrat. de Viç. rat. in morb. acut. *Artificiose conjicere, inquit, viri est, qui vires omnium, quæ in arte sunt, didicerit, memoria mandaverit, atque diligentia*

gentia omni adhibita, se se in operibus artis exercuerit. Quam Exercitationem idem magnopere & eleganter commendat Lib. II. de Crisibus Cap. II.

Principia Conjecturæ Medicæ sunt signa manifesta, certa & indefinita.

Manifesta signa requiruntur, ex notis enim ignota elici debent, neque enim ignota alia ignota ullo modo revelare possunt.

Certis signis opus est, seu talibus, quæ revera ita se habent, non vero speciem tantum aliquam præ se ferunt. Unico enim admissio incerto, reliqua omnia redduntur dubia, quia Veritas non nisi per vera indagari potest.

Indefinita signa in Conjectura Medica occurrunt, his enim Conjectura differt a demonstrativa cognitione, quæ per signa definita veritatem acquirit, quibus præsentibus id, quod quæritur, facile a perito cognoscitur. Indefinita autem vocantur, quia non ad certum numerum restringuntur, sed promiscue omnia nota, quotquot haberi possunt, adhibentur ad Conjecturam rite faciendam. Hunc censum subeunt omnia illa, quæ rei, de cujus veritate quæritur, quomodocunque connexa vel conjuncta sunt, & vel sensibus percipi queunt, vel per demonstrationem indubia & certa jamdum reddita fuerunt.

Ab iis autem, quæ sensibus tam medici, quam ægrorum, adstantium, aliorumque constant & manifesta sunt, initium faciendum in Conjectura Medica, a quibus ad ea, quæ per demonstrationem inventa jam sunt, progrediendum, ut ulterius indagando proposita eruatur veritas.

Quamquam vero omnia ita comparata esse debeant Conjecturæ principia, insigniter tamen variant, pro cujusvis rei inquirendæ conditionibus. Alia enim præ aliis, etiam ex notis, conveniunt ad scopum obtinendum, quare selectus eorum est necessarius, quod melius ex modo ipso Conjecturæ Medicæ patefcet.

Hic cum Analyfi Mathematicorum speciosa convenit, prout illa ex datis & notis quæsitum & ignotum deducit, vel inveniri non posse, ostendit, tribusque modis absolvitur: nimirum 1.) Nominum impositione, quando proposita quæstione ante omnia attenditur ad id quod ignotum est, & maxime quæritur, & a quo aliorum quorundam cognitio dependet, imponiturque ipsi loco nominis una ex ultimis Alphabeti literis X. Y. Z. e contra quæ data vel nota occurrunt, primis A. B. C. &c. insigniri solent. 2.) Æquatione, quando ignotum illud tanquam jam inventum consideratur, & comparatur cum cæteris notis, juxta tenorem & conditiones quæstionis, donec emergant duæ quantitates inter se æquales. 3.) Reductione, quando inventis ita æqualibus, utrinque tamdiu additur aut demitur, aut multiplicantur ipsa, aut dividuntur per idem quippiam, prout æquationis ratio ipsa monet, donec ex una parte istorum æqualium superet sola quantitas ignota, X. Y. Z. & ex altera parte quantitas alia ex meris cognitis A. B. C. &c. composita, quæsito ex omni parte satisfaciens,

faciens, & quod ignotum antea fuerat, nunc terminis notis exprimens. Ita in Conjectura Artificiosa quoque Tria consideranda veniunt: Formatio nimirum Problematis vel quæstionis, Investigatio & selectus signorum sive Principiorum, & tandem Ratiocinatio, prius eligens, ac postmodum decidens.

Formatione Problematis vel quæstionis opus est, ut distincte & accurate sciat Medicus, quid eruendum & cognoscendum sit. Nonnunquam quidem, imprimis in renunciationibus faciendis, expressis verbis proponitur quæstio, sæpe tamen etiam implicite & obscurius paulo id fit.

Conjecturam vero facturum seligere ex his accurate debet, quid quærat, & si plura ignota manifestanda occurrant, singula seorsim collocare.

Sic in morborum curatione plura Medico investiganda sunt, quamvis æger sæpius nihil requirat, quam curationem ipsam. Hinc Medicus mente sibi proponit distinctas quæstiones de singulis expiscandis, ut, ordinem servando, unamque post alteram expediendo, felicius emergere, veritatemque indagare queat.

Hoc facto sollicitus esse tenetur de principiis seu signis, quibus pervenire ad id, quod intendit, liceat.

Quamquam enim manifesta sint, quæ huc pertinent, tamen, ut & sibi manifesta reddantur oportet Medicum, cum nec ab ægris, nec ab adstantibus, nec ab aliis sufficienter sponte recenseantur.

Hæc investigatio autem peragitur partim sensibus Medici, quibus ipse deprehendit in ægro ac in aliis, quomodo quælibet res comparata sit, partim vero concinna interrogatione.

Sensibus quæ percipere valet, absque difficultate deprehendit, si machinæ humanæ, vel rei indagandæ, statum naturalem habeat probe cognitum, & alias in arte exercitatus fuerit. Sufficiunt vero vel sensus soli, vel simul requiruntur alia adminicula, uti in inquirenda lethalitate vulneris apertio & incisio cadaveris hanc in rem instituitur, ut sensibus partium læsarum conditio appareat.

Interrogatione apta illa colligit, quæ homo sanus vel æger, cujus conditionem & statum inquirere satagit, vel adstantes quoque, sensibus perceperunt, vel adhuc percipiunt. Sæpius hinc apud Hippocratem occurrit *πυνθάνεσθαι καὶ ἐπαυερῶσθαι καὶ καὶ*. Interrogare oportet. Prout etiam ab Hippocrate de Affectionibus Cap. XXXVI. recensentur ea, quæ interrogari debent, ut signa & principia cognitionis morborum deprehendantur. Cum ad ægrotum devenieris, interrogare oportet, quæ patiat, & ex qua causa, & quot jam diebus, an venter secedat, & quo victu utatur.

Quæ patiat æger, quærit Medicus, non simpliciter, sed prudentia adhibita, & modo quæstionis variato, ut in omnium, quæ æger revera sentit, cognitionem deveniat.

Distin-

Distinguendum hinc probe est, num æger ex opinione sua tantum respondeat, an vero eorum, quæ sensus ejus afficiunt, faciat mentionem. Illius ratio non habenda est, nec signum quoddam constituit, sed sapissime imaginarium est, quod & reliquæ circumstantiæ ostendunt.

Minime hinc Hippocrates intelligit, ex ægro quærendum esse, quonam morbo laboret, cum ex opinione potius, quam scientia, de morbis suis narrent ægroti, uti de Arte Cap. XIX. dicit: Verum ea tantum interrogari & notari merentur omnia, quæ sensu ægri, ut & adstantium, observata sunt.

Cum autem ægri, si quæ mala percipiant, interrogentur, ea tantum ordinarie referant, quæ ipsis magis molesta, vel quoque periculosa videntur, de reliquis vero, quæ sæpe magis ad eruendum statum eorundem conducunt, nihil dicant, Medicus speciatim omnium actionum, naturalium, vitalium, & animalium, constitutionem interrogando examinat, & symptomata singula, ut & ea, quæ bene se habent, probe observat, & tanquam signa colligit. Morbus enim in corpore hærens, non potest non actiones lædere, vel plures, vel pauciores, aliaque producere, quæ igitur ex his sensibus patent, principium cognoscendi morbum constituunt.

Ex qua causa ulterius quærit Medicus: quod itidem tantum locum notat, unde desumere interrogationis speciem debet. Æger ipse enim nescit causam, & sæpe talem adfert, quæ nullo modo ad morbum hunc producendum apta est, imo sæpe contrariam. Igitur Medicus nexum causarum, & quibus morbi provenire possunt, probe cognitum habens, de iis quærit, quæ ægro certo constant, quamvis nesciat æger, quod causæ vim habeant. Sunt autem tales pleræque causæ mediatae remotiores, quas singulatim respiciendo & percurrento, quanam ex his prægressæ fuerint, interrogatione discit. Ubi satis patet, ægrum, si de ætate, aere calido, frigido, cibo vel potu assumto, somno ac vigiliis, læsione violenta externa, & similibus prægressis interrogetur, narrare quæ facta sunt, recte posse, quæ omnia ad Principia Conjecturæ apta pertinent.

Quot jam diebus agrotet, dum interrogari jubet Hippocrates, non solum ad morbi naturam & tempus cognoscendum, sed & ad prognosin commodum signum præbet.

Alvus an secedat, cognosci debet, quia itidem ad prognosin formandam, & curam rite instituendam facit, si vero ut symptoma tantum consideretur, ad primam classem spectat.

Quo Victu utatur, tandem scitu necessarium judicat, ubi non intelligit antecedentem, qui sub causis jamdum continetur, sed præsentem, ut si bonus sit, & morbo curando aptus, servetur, sin minus conveniens, corrigatur.

Simili fere ratione in aliis rebus extricandis phænomena sunt colligenda omnia, ut ex his initium faciamus & ulterius progrediamur. Hinc Hippocrates jamdum *Prænot. Cap. XVII.* verum, inquit, ex omnibus signis, quæ

quæ adsunt, tum in his, tum in aliis omnibus, conjecturam facere oportet.

Quemadmodum vero hæc semper, in qualibet re indaganda, seligenda & colligenda sunt, ita reliqua, quæ demonstratione nota & manifesta evaserunt, ante nosse oportet Medicum, quam ad Conjecturam accedit. Hinc *Hippocrates de Vet. Medic. Cap. III.* affirmat: reliqua in Medicina inveniri posse, si quis aptus, & inventorum gnarus sit, & ex his ad inquirendum procedat, elegantissime vero addit: quicumque vero his rejectis, ac omnibus reprobatis, alia via aliaque forma inquirere conatur, & quid invenisse gloriatur, fallit & fallitur: impossibile enim id est.

Pertinent huc signa quævis, tam ab Hippocrate, quam aliis proposita & consignata, imo omnia in arte occurrentia, & ad rem propositam ullo modo facientia, ac imprimis Methodus medendi.

Ad facilitandam enim Conjecturam artificiosam fontes jam sunt constituti signorum inventorum, in qualibet veritatis indagandæ specie, ut scire queamus, quorsum dirigendæ sint nostræ cogitationes.

In Prognosi quam maxime attendenda sunt signa mala & bona, quæ passim in singulis morbis a Coo imprimis recensentur. Ipse hinc II. Prædictor. Cap. II. signa, inquit, scribam, ex quibus & sanos futuros homines & morituros conjectare oportet. Et Prænot. Cap. XV. proinde & mala & bona signa expendentem, ex his prædictiones facere oportet. Ita enim potissimum veritatem consequi quis poterit.

Hisce sufficienter instructus & reliquis exacte conquisitis, Medicus ad *ratiocinationem* ipsam se convertit, & primitus quidem *eligentem*: Hæc vero in eo consistit, ut, prægressa diligenti & exquisita consideratione, & varie tentata comparatione & collectione quæsitæ & phænomenorum seu signorum datorum, eligat & ponat aliquid loco quæsitæ, quod phænomenis maxime respondere videtur.

Nexus enim inter quæsitum & data intercedere debet, si quidem solubilis sit quæstio, sive hinc data phænomena sint causa quæsitæ, sive effectus, vel alio modo conjuncta.

Factæ electioni succedit *Ratiocinatio decidens seu Analysis*, qua id, quod positum & electum est, intime secundum omnes circumstantias examinatur, & ejus veritas vel falsitas demonstratione eruitur certissima.

Quod si hinc per infallibiles & concatenatas consequentias constet, phænomena data immutabilem & certum nexum habere cum eo, quod quæsitæ loco positum fuit, ut omnes occurrentes circumstantiæ exinde sponte fluant, absoluta est Conjectura Artificiosa, & inventum, quod quærebatur: Sin vero demonstratione pateat, id quod electum est, non exacte respondere phænomenis, sed quædam obstare, denuo simili modo aliud eligitur, quod melius convenire

venire videtur, ad quod & impedimenta, se offerentia, propius ducunt, si ad causam suam reducantur, & hoc iterum per analysin, seu ratiocinationem decidens revocatur ad veritatem.

Id vero tamdiu repetitur, donec vel inveniatur, quod erat in quaestione, vel demonstrative innotescat, data phaenomena esse haud sufficientia, adeoque ex his rem propositam elici non posse.

Totum hinc negotium in ratiocinatione eligente prompta, quæ inprimis frequentiori exercitatione obtinetur, situm esse, apparet, cum altera sit facilior, & brevius absolvatur.

In Medicina autem quam maxime requiritur, ut brevi expediatur Conjectura, quia morbi vehementes mora magis perniciosi evadunt. Idem hinc de Medico valet, quod in Chirurgo Hippocrates desiderat: hunc enim *Lib. de Officin. Med. C. II.* requirit: *Conjectantem bene, palare, cito, non laboriose, convenienter, expedite.*

Quamquam vero ratiocinatio decidens facilior est, summopere tamen cavere debemus, ne vel a præjudiciis, vel similitudine decipiamur. Hinc *Galenus* ex Hippocrate refert *Comment. IV. Aphorif. 2. Similitudines non solum vulgares, sed etiam Medicos eruditos, aliquando decipiunt.*

Evitatur autem id, si nihil, nisi quod certissimum est, admittamus, & legitime ex his ratiocinemur, nullamque prætermittamus circumstantiam.

Quando vero ratiocinatione eligente & decidente manifestum sit, haud sufficientia adesse data, ut quæsitum eruatur, tamen in tantum quaestionem solvit Medicus, quantum fieri potest.

Hæcce sufficiant dixisse de Natura Principiis & Modo Conjecturae Medicæ; deliberato consilio uberius paulo deduxi, me enim non latet, non paucos, etiam inter eruditos proponere: pleraque Medicinæ posita in Conjectura esse, hinc fieri non posse, ut certi quid habeatur, sed potius fortunæ deberi, si quid boni eveniat.

Verum his minus cognita sunt Medicinæ sacra, indigne calumniantur artem optimam, & Conjecturae in arte medica occurrentis rationem non intelligentes, Conjectura sua turpiter aberrant.

Gaudere Medicinam principiis firmis, certis, demonstrativis in omnibus illis, quæ inventa sunt, sunt autem quamplurima, concedere omnes coguntur, qui ad veritatem ejus rationem revocare volunt. Perpetuum hinc & experientia & ratione fundatum est, quod fieri debet, adeo, ut certus possit esse Medicus, datis iisdem conditionibus, nihil aliud, ut sanitati vel vitæ succurratur, agi posse.

Hujus Conjecturae intuitu Medicina minime deterioris redditur conditionis, modo non confundatur Conjectura artificiosa vulgari, quæ illorum est, qui talem Medicinæ tribuunt.



Non solum enim in Medicina, sed in pluribus aliis, iisque Nobilissimis artibus & scientiis Conjectura artificiosa seu prudentia est necessaria, qua id, quod propositum nobis est facere, facimus, quam fieri potest optime. Tales sunt præter Medicinam, Jurisprudentia, ars Oratoria, Politica, ars Gubernatoria, Bellica, &c. in quibus omnibus eventus nunquam absolute spectandus est, sed ratione mediorum recte vel minus recte adhibitorum.

Et quomodo quis sibi persuadere posset, id Medicinam reddere posse vi-liorem, quod Mathesi, quæ tamen ab omnibus, qui ejus non plane rudes sunt, pro certissima scientia, uti & revera est, habetur, sublimiorem gradum conciliavit. Ad summum enim Matheseos gradum ille pervenit, qui in *Analysi speciosa* excellit.

Pari ratione summum artis salutaris fastigium attigit, qui *Analysin speciosam Medicam* seu *Conjecturam Medicam artificiosam* optime callet.

Talis enim, si amitti possit demonstrativa morborum aliarumque rerum cognitio, prompta eam denuo invenire & restituere valet.

Veritas autem Medico necessaria, quæ per Conjecturam Medicam invenitur, non est illa, quæ in omnibus partibus Medicinæ per præcepta traditur; Hæc enim inventionem non eget, cum eruta jam sit, & ex certis principiis demonstrata. Sed veritas a Medico per Conjecturam invenienda ad triplicem commode reduci potest Classem: vel enim necessaria est ad Curationem, vel ad Renunciationem, vel ad Scientiæ Medicæ ulteriorem perfectionem.

Tantæ igitur Necessitatis, tantæque utilitatis cum sit Conjectura Medica, ut nullus Medicorum difficultates & dubia in arte sua occurrentia feliciter superare, aut sine ea novi quid invenire queat, ad scientiæ Medicæ ulteriorem perfectionem, omnibus studio Medico incumbantibus, quo illi inprimis studeant, commendo, per multos enim annos ejus usum in praxi summo cum fructu perspexi.

(b) Aliquoties cum borrace, Sale Armeniaco, vel Salnitro fundi debet cuprum dealbatum, sic omnem friabilitatem amittit; & Mechanici dum vasa inde præparant, necesse habent, ut omni tempore, quo illud metallum funditur semper admisceant Sal Armeniacum: imo dum in laminas ducitur, sæpius igniatur, & quo sponte refrigescat, reponatur. Denique circa initium non impetuose statim ictus mallei impingant massæ, alias in rimas ipsa scinditur, cum tamen suspensa quodammodo manu tractata in laminas elegantes duci se patiatur, massa metallica.

(c) Aurea Catena Homeri Part. I. Cap. 19. præter allegatos in Schediasmate Autores hanc accuratissime descripsit; Anno 1730. Jenæ D.D. Teichmeyerus P.P. Ord., & Halæ Magdeb. 1733. D.D. Junckerus P. P. Dissertationes de Arcano Tartari ediderunt, Ex quibus, pace Excellentissimorum ho-

rum

rum Virorum, quædam, ad Medicamenti hujus utilissimi perfectionem spectantia, hic inferre liceat. Multis Synonyma sunt Sal essentielle Tartari, Tartarus regeneratus, Terra foliata Tartari. Arcanum Tartari. Certum tamen est id melius vocari Arcanum Tartari, ubi & ipse Spiritus Vini Symbolum suum attulit.

Processus Excellentissim. D. D. Junckeri tam Terræ foliatæ Tartari, quam Arcani Tartari, hic est.

℞. Sal Tartari alcalici fixi, purissimi q. v. e. g. ℥i (hoc Sal extrahitur communi modo ex fecibus Vini in furno figulino combultis aqua pluviali. D. D. Teichmeyerus autem recepit ad modum Aureæ Catenæ, Tartari cineres, & addidit Oleum Tartari foetidum, quo cineres humectavit, posteaque novam suscepit combustionem, igne aperto, sic invenit Sal fixum, magis igneum, atque concentratum, imo etiam magis exaktum atque solubile) affunde in vase puro vitreo quocunque, limpidum, purum, forte acetum stillatitium, donec Sal aceto circiter opertum sit; Vix tum in principio ulla sensibus apparet effervescentia, id quod mirandum; Si vero concutias diu & valide simul, vel alio modo agites, Sal Tartari non modo solvitur, sed & incipit sensim quædam exoriri ebullitio, at parva & statim sedanda. Affunde plus de eodem aceto, & sic oritur ebullitio paulo major, quæ agitato liquore satis fit manifesta. Si jam liquor ille qualiscunque lento igne tantisper destilletur, dabit aquam puram, simplicem, non acidam. Si vero liquori, quod ab humidi parte, insipido phlegmate liberatum est, denuo aliquid aceti affunditur, tum ebullitio oritur prioribus major, ingentium sibilo & spuma, eo quidem fortior, quo propius perventum est, ad saturationem alcali. Postea abstrahitur denuo aliquid humidi, & sic iterum obtinetur mera aqua insipida. Liquor colorem limpidum, quem acetum destillatum habuerat, magis magisque deponit, & qui primum evasit leviter fuscus, per gradus in atro nigrum mutatur. Degustatus ille, qui adhuc ebullit alcalinum, sed magis magisque mitificatum exhibet saporē, si pergas affundendo & leniter iterum abstrahendo, donec nullo modo excitari amplius possit ebullitio, liquor erit prorsus niger & saturatus. Depuretur per decantationem a fece subsidente, vel quod citius fieri potest per filtrationem, ut, terra nigra relicta, liquor pellucidus evadat. Nunc demum inspifsetur ad siccitatem, & remanebit massa salina, cui si novum acetum destillatum affundatur, sub abstractione non simplex amplius aqua, sed acidum immutatum observabitur. Ubi eousque aceti affusio est continuata, ut nullam amplius effervescentiam generet, & si nihilominus ulterius pergeretur, acetum abstractum maneret acidum, Sal Tartari saturatum, & commixtioni meta ponenda erit. Plenaria & ultima massæ exsiccatio brevi temporis spatio, non quidem peragitur,

tur, qui autem istam sub proportionato ignis gradu patienter expectat, jucundo spectaculo sequentia observabit. Ex imo Vitri fundo, ubi massa ceu pingue oleum diffluit, protruduntur successive & quasi prosiliunt per crustam salinam, in superficie primum siccata, bullæ salis soluti, quæ humido evaporato, in forma pariter salina, priori sali, jam siccato, insident. Hac ratione massa in miram molem successive ita increscit, ut in parte quidem superiori formam exhibeat qs. bullularum albicantium salinarum, in parte vero inferiori, quæ fundo vitri vicina est, lamellarum potius tenuissimarum, levissime sibi invicem appositarum, & argenteo fere colore nitentium. Unde non aberrabis, si vel cum lapide speculari, vel cum talco comparisonem instituas. Hæc mira forma Terra foliata Tartari dicitur.

Sequentia Corollaria ex dicto Processu D. D. Junckerus deduxit, ad elaborationem hujus Medicamenti non inutilia.

1.) In destillatione aceti, huic operi destinati non opus est sollicitam præcedanæ ejus dephlegmationi navare operam. Vix enim absque acidæ portio-
nis dispendio plegma a spiritu aufertur; in saturatione autem Salis Tartari cum aceto evaporatio etiam copiosi phlegmatis acido adhærentis, levi opera fieri potest. Siquidem

2.) Superfluum quoque esset Phlegmatis aceti a Sale abstractionem in vasis clausis, destillando peragere. Cum enim manifestum sit inertem tantum & insipidam ex aceto reddi aquam, eundem scopum aperta, modo lenis fuerit evaporatione faciliiori & commodiori assequi possumus via. Interim si quispiam aquam istam, commotus vel per amorem coherentis antea acidi, vel ob acceptam per destillationem puritatem, usibus destinare vellet, quemadmodum *Wedelius* in depurando opio illam amat: aquei menstrui vires commode omnino supplere poterit, si clausis vasis instituta per retortam destillatione capiatur.

3.) Ut Salis alcalici & spiritus acidi multo phlegmate diluti, eo subtilior & melior fiat unio, convenit miscelam ante abstractionem phlegmatis tantisper seponere, vel, quod valde suaderem, evaporationem admodum lento ignis gradu instituere. Ita enim cavebitur, ne spiritus quidam acidi, ante salis alcalici amplexum, violento modo abripiantur.

4.) Non sine ratione, in descriptione Processus affusionis acidi cum abstractione phlegmatis suavisimus alternationem. Unica enim aceti, imprimis frigidi, ad cessationem usque effervescentiæ facta effusione, non ita bene nec certo attingi potest punctum saturationis. Optime vero ubi, sub continua phlegmatis abstractione, semper concentratior servatur liquor, & simul super
lento

lento igne calidus ; ita etiam facilius est acidi & alcali mutua actio atque reactio, ut acidum omne in sale figatur.

5.) Quo propius ad saturationem pervenit alcali, eo plures feces nigrae & terrestres in conspectum veniunt. Supervacaneum ergo & inutile foret studium, depuratione sub ipso processu aliquoties repertere, sufficit enim unica, quae determinato jam puncto saturationis instituitur, effectu quidem eo meliore, quo concentratior factus est liquor, per evaporationem antea institutam.

6.) Commixtio & evaporatio potest quidem etiam peragi in vasis figulinis vel ferreis, quod in officinis pharmaceuticis plerumque fieri solet, praestant tamen vitrea. Ad minimum saturatus & post depurationem concentratus liquor ex vitreis inspissari aut exsiccari debet. Subtile enim sal figulina tandem penetrat, adeoque sui dispendium facit, ex ferreis autem sali heterogenea facile materia immiscetur, quoniam sub finem ex immutato aceto aliquid acidi, evaporando, concentratur, adeoque ferrum arrodere solet.

7.) Quatacunque sollicitudine liquor depuratus fuerit, impediri tamen non poterit, quo minus sal sub exsiccatione novas feces nigras ponat, facile autem ex subiecta ejus solutione, vel filtrando, vel decantando separandas.

8.) Aceti quantitas quae ad saturandum Alcali requiritur, decies circiter & quater, si forte fuerit & dephlegmatum, salis pondus superare observatur.

9.) Si tale sal alcali huic operi admoveatur, quod rectificatione spiritus vini aliquoties antea jam inserviit, minor acidi quantitas sufficere solet.

Si Terra foliata Tartari modico igne siccata, absque alio additamento igne fortiori tractetur, expellitur.

1.) Antequam in fluorem redigitur spiritus fortissimus acidus, illum, qui ex accenso & flammante sulphure exhalat, odore exacte referens: Hic ipse nares etiam ferit, dum sal in plenariam siccitatem redigitur.

2.) Quando sal fortiori igne cerae instar fluit, & ita detinetur, imo ignis insuper augetur, incipiunt tandem vapores instar nebulae retortam atque vas recipiens implere, qui collecti & coagulati, destillando acidulum & olidum Tartari spiritum aemulantur.

3.) Summo igne oleum verum, sed exigua quantitate simul elicitur, flavum & saporis aromatici, instar fere illius, quod ex oleo Tartari nigro empyreumatico, per repetitas cohobationes nigris fecibus maximam partem exuto, acquiritur.

4.) Remanent in fundo feces nigerrimae cum sale vere iterum alcalino, acerrimo, & hoc non nisi quantitate recedit ab eo, quod in principio ad saturandum assumptum erat. Si enim cum novo aceto destillato tractatur, omnia phaenomena exhibet in processu descripta, reduci nimirum denuo potest in terram foliatam, & repetitis hisce operationibus tota destrui.

Ulteriorem *Arcan Tartari* Elaborationem sic describit:

Rx. Terram foliatam Tartari, eamque, quantum absque virium jactura fieri potuit, siccissimam & calidam, illaque antequam incipiat deliquescere, mox injiciatur in spiritum vini rectificatissimum, tum illico solvi incipiet, affundendo perge, donec successiva salis solutio tota perfecta sit, sic doceberis, quantum sit satis. Sin definitam velis spiritus quantitatem, affunde ejus triplum, vel si plus sumseris, abstrahere iterum eo usque, donec triplum cum una parte salis remaneat. Feces quas sal habebat, in solutione fundum sponte petent, sicque decantando separentur, vel, si subsidentiam expectare nimis longum foret, solutio depuretur per filtrum. Tum ad intimiorem unionem obtinendam aliquantisper adhuc digerantur. Sic alcali, acidum oleosum, & oleosum spiritus vini, tanquam efficacissima plantarum Principia, inertis terra liberata, combinantur in æquabilem solutam massam, quæ sine acrimonia est, & satis tuto effectum suum in corpore præstat. Et hoc est Arcanum Tartari, quod arcanum dicitur, vel, quia arcana quasi Methodo adunata sistit Tartari, & Vini Principia; vel quia est Medicamentum, adeo nobile, ut inter Arcana locum habere mereatur.

Aliis quibus soluta hæc in spiritu forma minus arridet, volunt, ut spiritus tantum abstrahatur super Terram foliatam, idque vel semel, vel iteratis vicibus. Eoque duplici potiuntur scopo. 1.) Spiritus acidi superflui, si qui forent, commode sic avehantur. 2.) Blandum & sulphureum principium subtile, quod in spiritu est sal conciliatur.

At occasione dictæ abstractionis spiritus Vini, quam aliqui majoris purificationis scopo conjunctis filtrationibus aliquoties repetere solent, monet Excell. D.D. Junckerus: ne quis huic nimium studeat. Sub crebrioribus enim solutionibus, filtrationibus, exsiccationibus, albißima quidem evadet Terra foliata Tartari, feces autem, quæ sub operationibus in conspectum venire solent, sæpius non tam educuntur & separantur, quam potius producuntur, maxime ubi ad plenariam exsiccationem fortior ignis gradus adhibitus fuerit.

Duo adhuc momenta Celeberrimus Junckerus ex Processu Terræ foliatæ & Arcani Tartari deducit, quorum alterum acidorum notitiam auget, alterum Alkali naturam spectat.

Dixit antea limitatam prorsus esse potestatem Salis Alkali ad imbibendum aceti acidum, & desinere in certis terminis, adeo ut uncia una salis tum saturaretur quando ex unciis quatuordecim aceti optimi acidum attraxerit. Quod si igitur pondus, quod ex acido tali accrescit Sali, exacte æstimetur, quantitas genuini & concentrati acidi, quod in aceto aqua dilutum erat, intelligi poterit. Quo opere sollicitus defunctus est *Homburgius* e cujus Experimentis in Monument. Academ. Reg. Parisiens. sc. Tom. I. p. 52. & sequ. communicatis, patet, unciam unam salis Tartari purissimi, quod in se acidum omne ex unciis 14. aceti destillati optimi absorpsit, post exsiccationem auctam fuisse, pondere drach-

drachmarum trium & granorum 36. Ut adeo pondus assumpti alcali ad augmentum ponderis, quod ex aceto venit, sese habeat, ut grana 480. ad grana 216. Vel si juxta leges Arithmeticas utrumque hujus rationis terminum divides per 24, erit ut 20. ad 9. i. e. si salis alcali sint partes 20, requiruntur acidi saturantis partes 9. Et augmentum ponderis respectu Alcali sunt partes $\frac{2}{3}$. Ex his nunc ulterius deducitur ratio acidi veri & phlegmatis, quæ in aceto destillato continentur. Uncias enim 14. aceti destillati habere acidi veri grana 216. (i. drachmas 3. & grana 36.) adstruximus. Unciæ 14. sunt grana 6720, cui summæ si subtrahas acidi puri pondus, nempe grana 216, remanebunt pro pondere phlegmatis in unciis illis 14. contenti grana 6504. per rationem ergo 216 ad 6504 dividendo per 216, stabilitur quod pars una acidi veri in aceto destillato diluta sit partibus $30\frac{1}{3}$. quæ vero ratio omnino variabit, pro gradu bonitatis aceti, & institutæ antea dephlegmationis.

Genuinum hoc & verum acidum quod in alcali concentratum retinetur, chemica arte resuscitari, & denuo ob oculos poni potest. Siquidem ex Halotechnicis constat, Alcalia attrahere quidem omnia, quæ nota sunt acida; attamen longe magis trahere hoc quam illud, & fortius acidum expellere e sede alcalina aliud quod debilius est. Jam vero spiritus Vitrioli, Sulphuris, Salnitri, & alii plures aciditatis gradu & puritate superant acetum. Unde si e. g. spiritus Vitrioli affundatur Terræ foliatæ Tartari statim alcali amplectitur acidum hoc fortius, atque dimittit a se acidum aceti, quo antea saturatum fuerat. Hac ratione & hoc additamento, ex hoc composito, spiritus aceti concentratus multo facilius, uti notum, quam solo igne expelli potest; in fundo vasis Sal relinquitur, quod ex Sale alcali & acido Vitriolico, Tartari Vitriolati naturam acquisivit. Ceterum si quis ea quæ de aceti examine exposuimus, ad reliqua etiam acida transferre desideret, huic speciminis loco commendamus ut Hombergii Methodo procedat.

Alcalium naturam quod spectat, neminem latet, quam de cantata ab Helmontii tempore sit *Salis Tartari fixi Volatilisatio*, quantumve desudarunt Chemici in ea obtinenda; siquidem fixa a alcalia si volatilisentur, (ex mente & verbis Helmontii) magnorum Pharmacorum potestates adæquant, quippe vi incisionis, resolutionis & abstersionis, delata usque ad limen quartæ digestionis, tenacitatem coagulatorum in vasis fundamentaliter tollunt. Et quanta spes ac fiducia a Philosophis Chemicis in his Salibus volatilifatis collocetur, quod scilicet efficacissima menstrua sint ad Sulphura metallorum extrahenda, vel unius Polemanni de Sulphure Philosophorum conscriptus Tractatus argumento esse potest. Alcali enim fixatum per ignem multo potentiorum fortiorumque impressionem & vim accepit, ut eo promptius postea volatilifatum in forma spiritus corpora metallica tam firma penetret & extrahat. Ex Helmontii scriptis haud obscure colligitur, volatilisationem hanc esse præstandam per olea essen-

tialia destillata, quæ analogiam cum Sulphure fixo Salis alcalici habent; ple-
rorumque tamen votis rarissime respondet eventus; Ex viis ad hunc scopum
assequendum fictis, est etiam Methodus conficiendi terram foliatam Tartari.

Celeberrimus Boerhavius in *Chimiæ* Tom. I. p. 830. dicit: Dubitavi
sæpe edoctus pulcra effecta hujus Salis in animali, vegetabili & fossili regno,
annon hic ipse sit Sal Tartari volatilis Helmontianus, cui tantas adscripsit vir-
tutes Autor. Id sane vere dixero, forte non esse in hoc menstruorum genere
aliud, quod magis meretur considerationem & applicationem.

Celeberrimus D. D. Teichmeierus in Dissertatione de Arcano Tartari re-
fert, Celeberrimum Chemicum Dn. *Geoffroy* in Historia Academ. Reg. Pari-
siensis Anno 1713. hoc mediante Sale præparare Tincturas Metallorum & inprimis
Auri. Cujus Processus & Gallicis & Latinis verbis ibidem legendus
extat.

Pro volatili venditatur Sal nostrum, pergit *Celeberrimus Junckerus*, respe-
ctu primum formæ qua comparet foliatæ. Cum enim Vitri adscendat altitudi-
nem, imo in ipsum retortæ collum, tum pro sublimato facile nobis impone-
re potest. Neque negandum, Sal Tartari, quod antea tanquam solidum &
fixum corpus in fundo Vitri calcinatum jacebat, in statu jam longe subtiliori &
volatiliori comparere. Attamen certum est, eo non pervenisse, ut in forma
vaporis ex fundo Vitri elevatum & in sublimiorem partem Vitri repositum, vere
sublimatum dici mereatur. Adeoque Volatilitas, quam assecutum est Sal Tar-
tari in terra foliata, non in sensu stricto, sed relative tantum est interpretanda.
Porro volatile Sal nostrum haberi posset ex hac ratione: quod fortiori igne &
repetitis destillationibus terra foliata tandem tota, exceptis fecibus, per retor-
tam propelli possit; At vero hac operatione destructionem potius quam vola-
tilitatem demonstrari clarissime liquet.

Non defuerunt ideo alii, qui ut justiori titulo volatilem dicere possent,
Terram foliatam Tartari ad majorem perfectionem evehere studuerunt. Non
attingam eos, qui destillationem ejusdem cum bolo armena &c. ad obtinendum
desideratum *Spiritum Salis Tartari Volatilem Helmontianum* instituerunt; nam
ipse *Starckey* Spiritum talem aceti radicati nomine laudibus quidem in *Pyrotech-
nia* sua extollit, pro superflua tamen operatione agnoscit. Huc potius refero
eos, qui Sal nostrum semivolatile cum Sale, vel spiritu vere volatili urinoso con-
jungere, & sic sublimare annituntur. Qualem Processum legimus in *Junckenii
Lexico Pharmaceutico parte priori*. Referendi huc porro sunt, qui per men-
struam, imo diutius adhuc protractam, ut vocant Circulationem cum spiritu Vini
rectificatissimo prædicatum veræ volatilitatis cum virtutum augmento, ei con-
ciliare student. At tantum non omnes ejusmodi Processus, qui innotuerunt,
vel noxii, vel frustranei, vel supervacanei esse deprehenduntur. Unde spem
operantium non solum non explent, sed etiam hos inanibus laboribus defatiga-

tos eo deducunt, quo Terræ foliatæ Tartari simplicibus viribus potius acquiescere, quam vana perfectionum spe diutius mactari velint.

Sal nostrum, si vel maxime Volatilitatis titulo ornaretur, minime tamen alcali volatilifatum appellari posset. Notum enim est, Sal Tartari, naturam alcali in composito illo Terræ foliatæ Tartari amisisse, & in Sal medium esse commutatum. Nec satisfactum est Helmontio, si spiritus qualiscunque volatilis ex alcali fixo destillatur, vel Sal exinde sublimetur, sed alcalinæ inhæret naturæ, cui ne vis inferatur quam maxime postulat. Quemadmodum itaque *Celeberrimus Ludovici*, dum ex Alumine cum Sale Tartari sociato, Sal volatile propellere docet, a mente Helmontii longe recedit, nec ii, qui addita Bolo spiritus ex Sale Tartari fortissimo igne eliciunt, propius accessisse credendi sunt; ita multo magis falluntur, qui extorquendo volatilia ex Sale nostro, quod non alcali, sed medium est, nondum solvisse sibi persuadent. Quare ad hunc scopum ne tanti quidem habendum esse videtur *Cassii Consilium*, qui volatilisationi Salis Tartari multam operam navavit. Licet enim oleosum principium non deferat, pro mediatore tamen assumit acetum destillatum, quod Sal alcali connubio oleoso aptius reddat.

Porro sunt, qui circa Salis Tartari & Acohol Vini Connubium tam anxie versantur, ut modo cum *Paracelso Balsamum Samech*, vel *quintam Essentiam tartarifatam*, modo cum *Lullio Sanctam Essentiam Vini*, *Unctuosum Spiritum Vini Philosophicum*, *Cælum Vinosum*, & nescio quæ non arcana vegetabilia inde extorquere velint. Verum enim vero hi in virtutibus arcani Tartari simplicibus ut acquiescerent, omnino haberent, si modo ea, quæ jam divulgata, ideoque inter arcana locum non amplius habere possunt, frivole non aspernarentur. *Secundum Lullium* enim perfectio Salis, quod ex conjunctione alcohol purissimi, cum Sale Tartari siccissimo (in quo totum combinationis artificium consistit) ejusdemque facta crebriori abstractione oriri debet, ex eo æstimanda est, ut Sal istud, quod basis esse debet dictorum arcanorum, super carbones candentes detentum, instar Cere cito liquecat, & multum cærulei vaporis emittat. Idemprehendimus in Terra foliata Tartari, idem acidum subtile & Sulphureum principium ex alcohol Sali alcali per multas abstractiones communicatur, quod ex aceto facillime & copiose unica vice arripere potest. Hucusque Junckerus.

Celeberrimus Fridericus Hoffmannus in Notis ad Poterii Pharmacop. Spagy. Lib. I. Sect. VIII. scribit: Genuinus Salis Tartari volatilisationis modus latitat in putrefactione, Sal Tartari aquæ pluviali immittatur, & in vase querno instituat putrefactio, debita adhibita diligentia, sic facile Sal Tartari volatile obtineri potest.

Sal Tartari etiam aliquoties cum calce viva cæmentatum magis igneum & volatilius reddi potest.

(d) Johannes Baptista van Helmont, postquam fermentationis insignem advertisset efficaciam in rebus mixtis alterandis & immutandis, chylicationem, sanguificationem, secretionem humorum, totiusque oeconomiae corporis effectus, fermentatione & fermentis visceribus innatis explicare, nullus veritus est. Cujus quidem sententia primum maximo cum applausu excepta, successive tamen emendata fuit, hodie vero multis Medicorum exosa plane videtur, statuentes, structuram viscerum & sanguinis ac humorum naturam fermentationi contrariari, & mechanica ratione explicari posse, quæ fermentis alias attributa fuere. Structuram vero partium Mechanicam, & eorum fermenta specifica simul stare posse sequentia clarius exponunt.

Modum nutritionis plurimi per solam successivam adhæSIONem nutrimenti diversi, per diversos poros illabentis, fieri statuunt; Cum vero eadem sunt nutrienda & nutriens, prætereaque ex simili nutrimento omnes partes diversæ sint ortæ, citra præsentem pororum diversitatem, hæc diversitas enim ab humore prius producit, nec adesse poterat in prima partium formatione, in qua ex fluido omnes constituuntur, sequitur aliam esse debere ejus rationem, fermentationem nempe specificam & seminalem in quavis parte, dum humor alibilis immutatur determinate, & in substantiam partis alendæ abit, pari ratione ut aqua non nuda adhæSIONe plantas nutrit, earumque partes, sed in singularum substantiam mutatur, unicuique convenientem. Non excludi vero debet adhæSIO humidi nutrimenti, sed non sufficit sola, unde & idem per πρόσθεσιν seu additionem alias exprimitur, quæ permanens & constans potissimum hic intelligitur. Sequitur πρόσφυσις seu Connaturatio quasi, ut permanens in parte alimentum naturam partis ejusque crasin acquirat, tandem Complementum Nutritionis addit ὁμοίωσις seu assimilatio, qua nutrimentum plenarie in substantiam partis abit & mutatur.

Modus secretionis a diversis diversus adducitur: quidam a diversitate pororum eum dependere contendunt, dum enim hi non omnia transmittunt, sed subtiliora & convenientiora tantum, credunt unice, ita absolvi secretionem animale; cumque videant ex unica Massa sanguinea diversos secerni humores, tribuunt id diversæ pororum figuræ, qui similes tantum, minus vero diversas particulas admittunt. Alii contra perspicientes nihil quicquam ad hoc negotium figuræ pororum diversitatem conferre posse, quia ejusdem figuræ foraminulum corpora cujuscunque figuræ transmittit, si minora sunt quam illius apertura, excludat vero si majora existant; recurrunt ad particularum secernendarum & cohærentium continuam successionem, qua ex sanguine idem separari volunt, quod in poris cujuscunque visceris hæret. Cumque hi simul magnitudinem & parvitatem pororum recte in consortium admittant, probabilis admodum videtur hæc opinio, inprimis quia specioso satis experimento roboratur, quo ex Mixtura aquæ & olei per poros chartæ bibulæ ad filtrationem adhibita, aquam tantum

tantum transire dicunt, si charta prius aqua fuerit imbuta, oleum vero penetrare relicta aqua, si charta oleo prius fuerit madefacta & saturata. Pari enim modo id tantum ex Massa sanguinea in poros viscerum recipi autumant, quo prius fuere imbuti. Verum ut experimentum minus succedit, ita quoque tota opinio vacillat. Ex mixtura enim illa, si charta aqua imbuta, transit quidem aqua relicto oleo, sed & idem fit si filtrum seu chartam oleo prius madefeceris, aqua semper præcedit, oleum vero remanet, donec omnis aqua transierit, exceptis illis olei guttis, quæ ab aqua ex poris chartæ prius exturbantur, ut ipsa penetrare possit.

Cum itaque nec pororum diversa figura, nec eorum diversa magnitudo, nec quoque continua successio & conjunctio particularum in poris hærentium, & ex sanguine secernendarum sufficiat ad secretionem præstandam, alio modo ea omnino fieri debet.

Concedi ex his hypothesebus maxime quidem debet diversa pororum magnitudo, ut non quævis penetrent, sed talem magnitudinem habentia, ut transire possint, exclusis reliquis: Verum in hac acquiescere non possumus, cum non ut partes in sanguine hæreant humores secernendi, sed ex eo demum immutatione quadam facta, generentur, & plerique per poros diversos excernantur.

Immutatio hæc & generatio humorum excernendorum explicari melius nunquam poterit, quam si attendamus, quomodo ex aliis liquoribus diversa producantur. In his autem videmus pro diverso adhibito fermento diversum generari ac produci humorem. Quidam etiam in se habentes principia fermentationi apta, sola fermentatione in aliud plane ens abeunt, quod in liquoribus potulentis, succo uvarum & similibus cernimus. Simili plane ratione ex eadem Massa sanguinea, per viscera diversis fermentis gaudentia, diversi humores generantur, & generati ac producti per poros adæquatæ magnitudinis demum excernuntur & separantur.

In singulis itaque visceribus peculiare fermentum hære, quod peculiarem motum sanguini advenienti imprimit, ut particulæ illæ secedant, & coeant, quæ combinatæ certa proportionem humorem secernendum constituunt, ut sic immutatio præcedat, secretio sequatur, odor, sapor & color manifeste diversus in singulis visceribus id edocebit. Hic enim ab eodem sanguine & sero adveniente dependere non potest, nec a fibris solidis, quæ ab eodem sanguine & sero sunt productæ, & in omnibus ejusdem plane consistentiæ deprehenduntur, restat ergo hisce in locis aliud quid inhære, diversitatem hanc efficiens, quod est & dici potest fermentum.

Hoc fermentum vero singulis partibus huic actioni dicatum, a primo ortu statim fuit implantatum, nec putandum est, quod idem numero semper permaneat, sed ut alia fermenta, ita & hæc sunt multiplicativa sui, ut producta ex his similem vim obtinent. Uti enim in singulis visceribus continue immutatio

& separatio specifica fit, ita semper simul producitur, restituitur & conservatur fermentum.

Et hæc etiam causa existit, cur ita constructa sint viscera, ut humores vitales in eis aliquo modo morentur, non obstante continua eorum propulsione, ob valorum copiam, quæ in visceribus maxime reperitur: hæc enim mora naturali immutationem cum fermento subeunt, & hinc aliquid de se relinquunt postmodum secernendum. Quod si vero sola pororum diversa magnitudine, vel alio supra dicto modo hoc peragi potuisset, vix tanto apparatu fuisset opus, sed minoris artificii ac molis organa suffecerint, ne dicam, admissa illa hypothesis necessario sequi, bilem, urinam, & alia in sanguine hac forma, ut ejus partes constituentes hæsisse, quod tamen nemo facile concesserit.

Bilis materia est sanguinis pars sulphurea, oleosa, alcalina, quam ob causam sanguis maxime venosus per Venam Portæ ad hepar fertur, qui magis phlegmate caret quam arteriosus, & hinc ulterius parte aquosa per vasa lymphatica copiosissima orbatur.

Ex sanguine hoc ita constituto & partim in Liene præparato separatur bilis in hepate per fermentum proprium, separata vero transcolatur, ut humores prius confusi seorsim per appropriata cuique vasa pergant ad locum destinatum, ut bilis, sanguis & serum distinctis canalibus vehuntur. Bilem autem hac forma in sanguine non hæere plurima ostendunt argumenta, adeoque immutatio quædam & separatio specifica præcedere debet, prius quam filtratione possit separari, quod fit ultimate a fermento in hepate hærente. Coniungenda enim hæc sunt, & uti sine fermento ex sanguine bilis non secernitur, ita non potest sine pororum & reliquorum organorum constitutione mechanica separari.

In renibus plerique modum secretionis in sola percolatione quærunt, quæ quidem adest, ut ex anatomica structura renum constat minime tamen sufficit, cum nec pororum diversa figura vel magnitudo id efficere queat, qua potius lymphæ separetur, quam Urina, quæ quidem lymphæ foetus est, ab ea tamen colore, odore, sapore & accidentibus aliis differt.

Immutatio enim hic quoque contingit seri & per nullam structuram mechanicam explicari potest, sed optime per fermentum renum specificum, quo prius particulae ex sanguine secedunt & in liquorem talem uniformem abeunt, qui deinde subtilior existens quam sanguis reliquus, per transcolationem separatur.

Causam fluxus sanguinis menstrui plurimi hodie in sola abundantia sanguinis & vasorum uteri mechanica conformatione ponunt, qua vasa sanguifera flexuoso cursu & tortuosis ac serpentinis ductibus in utero decurrunt, & simul reticulata quasi sint, sive inter se per canales intermedios amplos ita communicent, ut inflata una arteria omnes inflentur par ratio est venarum; Ab hac igitur

igitur vasorum constitutione fieri creditur, ut impetus sanguinis per pulsum cordis accedentis aliquantum refringatur, ut per venas non tam promte quam in aliis partibus redire queat: quod si hinc major quantitas sanguinis adsit, & tamen transitus urgeatur per hæc vasa, tunc quidem per venas redire, non tamen satis expedite, unde per arteriolarum meatus dilatatos in vaginam ad partem aliquam deponi & sic excerni.

Hæc quidem omnia recte se habent, modo jungamus apparentem & præsentem tunc temporis sanguinis turgescientiam seu fermentationem, alias enim, nec moles sanguinis, nec constitutio vasorum suffecerit, cum nec semper eadem quantitas producat, nec excernatur, & tamen statim tempore fluxus repetat.

Turgescientiam cum admittant plerique, mirandum est, cur efficiens illam seu fermentum rejiciant. Causam enim aliquam & diversam a sanguinis copia ut habeat ea, necesse est, si vero talis admittitur, de nomine non litigandum.

Fermentum hoc, sive quomodocunque dicere velint, id quod sanguinem turgescientem reddit, hoc tempore vix alibi producit, quam in utero, cum unice hujus gratia accumuletur sanguis in toto, ut suo tempore ad foetus incrementum impendatur; quo non fiente, tale quid in eo producit, quod singulis mensibus sanguini rarefactionem seu orgasmum conciliat, ne molestus fiat corpori si minus impendatur.

Naturam hoc fermentum habet salino-sulphuream, vitalem, & per certum intervallum producit, quod deinde massæ sanguineæ communicatum turgescientiam seu fermentationem excitat definito tempore, quæ reliquis dictis circumstantiis conjuncta, fluxus hujus causa existit genuina & proximior.

Nec tamen hoc loco excludendum est principium omnis motus in viventibus, spiritus vitalis, Archeus seu anima dictum, sub cujus moderamine omnes motus fiunt; Tantum enim abest, ut principium hoc sit fabulosum, ut potius eo denegato, omnis vis mechanica in viventibus concidat & evanescat. Mechanica enim in animantibus adest quidem, sed substat vitalitati, quæ illam longe superat, & de infinita sapientissimi Creatoris potentia, testatur.

In pathologicis humorum vitiosorum motus intestinus peregrinus notat fermentum morbosum, quo secedunt salia atque sulphur, reliquique apti humores immutantur, ut eundem motum acquirant.

Designat vero non solum fermentum in abstracto motum illum morbosum immutativum, verum etiam humor tali motu prædictus ita vocatur.

Causa hujus fermenti morborum optime consistit, in salium contrariorum activitate, interveniente sulphure, quod ab illorum motu attenuatur, resolvitur & recluditur, ut hinc novum quasi ens resurgat. Omnia itaque quæ vel sulphur humorum debilitare, vel salia eorum augere possunt ad fermenti productionem faciunt.

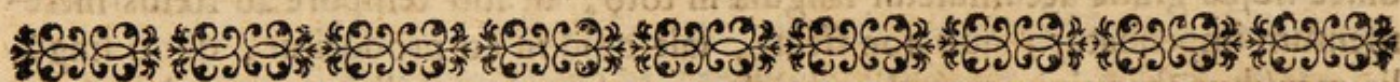
Per sulphur vero tantum partes oleosæ & unctuosæ sanguinis ac bilis in corpore humano intelliguntur.

Prout itaque corporis humani humores non sunt simplices sed mixti, itaque continent in se præter partes aqueas reliqua quoque principia constitutiva tam activa sal sulphur & mercurium, quam etiam passiva, terram nempe ipsam, & aquam.

Et ut in statu naturali hæc omnia proportionata, commensurata & debite sibi invicem commixta deprehenduntur, ita in præternaturali contrarium occurrit, & vel præsentia sua, vel absentia humores morbosos reddunt, & motum fermentificum excitare queunt.

Nullum horum excludi potest ex morbofo statu, cum quodlibet easdem conditiones subeat, & hinc neque sal, neque speciatim acidum, &c. unice peccat.

Sufficiant hæc ad demonstrandum fermentum sano sensu sumtum, & in Physiologia, & in Pathologia locum adhuc habere, & motu corporis mechanico non contrariari.



CAPUT II.

TRADENS, QUID SIT TINCTURA UNIVERSALIS?

Differere nonnulla constitui de re tali, quam anxie desiderarunt, ac desiderant Mortalium innumeri; & quidem non immerito, quoniam res mundanas omnes, quales quales etiam sint, ipsa invidia quoque teste, pretiositate suâ non æstimanda, mirum quantum superat; de re tali, qua majorem & cariorum Divina misericordia, inter tot millena millia donorum medicamentosorum, aliorumque post lapsum Adamiticum, generi humano non exhibuit. De re tali, quæ merito non est adnumerata septem illis mundi miraculis, a veneranda antiquitate alias abunde & ubique decantatis, cum hisce omnibus illa sola incomparabiliter ardua utilitatis suæ gravitate antecellat.

Quamvis autem neutiquam mea sit mens, magnum opus conscribere, aut largis ambagibus multa de nomine, definitione nominali

nali & reali, signis, fine & usu Ejusdem proponere, qualia pluribus in scriptis ad nauseam toties repetita & transcripta reperire licet. Nec mihi res sit cum Chymiatricæ Tyronibus, novitatum avidis, ac in vitium erroresque flecti cereis; multo minus cum nefariis istis *Pseudo chrysopæis*, Ardelionibus, in veræ artis ignominiam natis, atque fraudulentis Ciniflonibus; sed cum ingenuis, expertis, Arcana Naturæ pia curiositate tractantibus, quorum conatus, meditationes ac labores, Tincturam seu immediate, seu mediate concernentes, talento meo concredito adjutum iri; alios item tam pro animarum, quam pro corporum suorum salute, ut in arduo hoc negotio cautius mercantur, aut illud *Noli me tangere*, capite quarto amplius describendum observent, fore edoctos, spero, confido.

Nihilominus tamen, ut Curiosus Lector eo facilius intelligat & assequatur animi mei sensa, nonnulla de jam dictis, nimirum 1.) Nōmine, 2.) Definitione, 3.) Signis, 4.) Fine & usu, præmittere, consultum judicavi.

I. Nomen igitur quod concernit, notum est Tincturam Universalem tot nominibus quasi esse insignitam

Quod Thebis portæ, quot divitis Ostia Nili.

inter quæ non pauca sunt absurda & ludicra; Cum enim Veterum Chymicorum nonnullis, peculiare & insolitum illi nomen imponendo, emphaticum quoddam, & occultum tacite & allegorice indigitare placuerit, successive factum est, ut chymicæstri, nasutuli, ac Thrasonici aurifices, quo aliquid fecisse & cognovisse videantur, ac facile credulis raram de se spem excitent, ostentatorias denominationes eidem imposuerint, cum phantasticis emblematis, stolidisque signaturis, non sine veræ artis opprobrio, ac scoptica misochymicorum irrisione, propterea hic nominare talia nomina, merito abhorreo. Placuit autem eandem vocare Tincturam Universalem; Tincturam quidem partim, quod a diversis Lapis Philosophorum κατ'ἑξοχὴν dicatur Tinctura, partim quod vox Tincturæ sit egregia denominatio Chymica. (4) Non quidem intellectum hic volo per Tincturam quendam Liquorem aut liquidum, qualis est Tinctura Bezoardica, Martis, Tartari, florum papaveris erratici, &c. cum me non lateat, quod a plurimis, dictum Lapidem in forma pulveris vel salis sese ostendere, doceatur, uti inferius patebit. Universalem vero nominavi, ad differentiam remediorum particularium, ubi v. g. unum valet contra febres ma-

lignas, alterum medetur hydropi, hoc sanat Phthisin, illud sedat dysenteriam, isthoc pellit menstrua intempestive cessantia, aliud vero sopit nimium horum fluxum; vel ut nonnulli Neoterici loqui amant, hoc corrigit & præcipitat præternaturale sanguinis acidum, illud depurat vitiosum massæ sanguineæ alcali. Nostra vero Tinctura, modo extraordinario operans, sanat morbos omnes, quales quales ii sint, a quacunque etiam causa, sive ab alcali, sive ab acido præternaturaliter se se habente ortos; (quantum quidem cœlestis Medicorum Primas talium morborum sanationem huic vel illi individuo utilem judicat) nec minus metalla ignobiliora & imperfecta, innobilia & perfectiora transmutat.

II. Definitionem pono talem: *Tinctura Universalis est supremum & perfectissimum Artis Medico-chymicæ Mystrium, e primis Natura principiiis unitis paratum, quo corpus humanum vegetum in statu naturali conservatur, ac a morbis defenditur, morbosumque vigori pristino restituitur; metalla insuper imperfecta singularibus solutionibus & depurationibus in verum Aurum vel Argentum exaltantur & transmutantur.*

Dixi 1.) *Supremum & perfectissimum Artis Medico-Chymicæ Mystrium.* Si enim accurato studio ac indefesso labore contra hunc vel illum morbum specialem curiose paratum, felicique successu exhibitum medicamentum aliquod, v. g. Tinctura bezoardica, Antimonii genuina, (b) Antihecticum Poterii &c. dicitur (& quidem non immerito) Artis Arcanum & Mystrium; si item in re metallica quoddam curiose inventum v. g. præparatio orichalci, meretur nomen arcani, quid vetat, ut Tincturam nostram, utpote incomparabile & generale remedium, vocitemus perfectissimum Mystrium.

2.) Dixi, *e primis Natura principiiis unitis paratum:* Cum e rebus macrocosmicis primariis & generalibus, ad naturam Elementorum proprius accedentibus, secreta artis dexteritate tractatis & combinatis v. g. e spiritu Mundi & Sale Terræ (uti inferius dicetur) non vero e rebus magis compositis & secundariis, v. g. Lapidibus, Metallis, Herbis, similibusque perfectis, velut reliqua medicamenta componatur.

3.) Dixi, *quo corpus humanum vegetum in statu naturali conservatur, & a morbis defenditur, morbosumque vigori pristino restituitur.* Cum enim hæc paretur e tabilibus, e quorum dispositione vita & mors nostra dependet, nimirum rebus primis & principiiis universalibus, quibus mediantibus bene & naturaliter constitutis mundana cuncta, & sic etiam præcipue corpus humanum vivunt, crescunt, nutriuntur, con-

conservantur; ex illis contra, per atomos impuras & putridas corruptis, succedunt morbi maligni ac pestilentes in hominibus & brutis, vegetabilium item corruptio & putredo, &c. Ideo etiam necessario sequitur, medicamentum ex hac materia curiose per genuinas Artis Enchirises depuratum, longoque labore ac diuturna Patientia ad summam perfectionem petductum, modo extraordinario & universali corpora nostra sana conservare, vitam, quoad fieri ob alias circumstantias potest, vegetam sustinere, morbis omnibus se se opponere, iisdemque sufficientem præbere medelam. Hoc quidem non perficitur more in aliis morbis solito, dum contraria contrariis tolluntur, v. g. dum nimii fluxus sanguinis, aut ventris, adstringentibus, e contra alui aut menstrui obstructio aperientibus & pellentibus sanantur; sed roborando calidum innatum & Vitæ Balsamum, spiritibusque cordis ac cerebri ob necessarium partibus corporis alimentum subministratum, debilitatis balsamicas vires novas addendo; his enim vigentibus & puris existentibus, sanguis circulo legitimo circum volutus, decenter expellit viis solitis impuritates & excrementa, fartatecta servantur viscera, sanguinis depurationi & coctioni destinata, suoque satisfaciunt officio, corpus nutritur, & ita viget Oeconomia Microcosmi, & hoc tamdiu, usque dum Divina Majestas, nos, exemplo Patriarcharum, Josephi, Moylis, Davidis, Hiskia, &c. morte naturali (consumto nimirum vitæ pabulo) mori jubeat; aut unum alterumque morbis insanabilibus percutiat, veluti Antiochum Lib. 2. Maccab. Cap. 9. & Ægyptios ulceribus, Exod. 9. v. 9. Si vero affectus aliquis turbaverit dictam Rempublicam, refocillato per hanc Ambrosiam & Nectar cœleste Archæo nostro, ille denuo contra audacior ire, acceptisque novis viribus hostem quemcunque (remediis aliis, probatæ alias experientia, etiam non obedientem) aggredi, atque ita massæ sanguineæ cruditatibus incrassatæ & inquinatæ, & quæ inde dependet, viscerum totiusque corporis dispositioni, naturalem vigorem reddere valet. Cui lubet consulat hac de re, præter alios, *Davidis Lagnei Harmoniam Chymicam*, qui curiose & utiliter varia e variis collegit, item Laboriosum rerum naturalium indagatorem, *Johan. Joach. Becherum Physica subterranea Supplemento*.

Dixi 4.) *Quo imperfecta metalla singularibus solutionibus & depurationibus in verum Aurum & Argentum exaltantur & transmutantur.* Dum nimirum eorum principia e quibus cuncta constant, mediante astrali hujus Tincturæ virtute decenti proportionione uniuntur, ac perfectis Solis & Lunæ Elementaribus radiis illustrantur; atque ita a scabiosis

suis excrementis depurata qualitates internas & externas Auri perfectissimi æquant aut superant, singulisque probationum examinibus abunde satisfaciunt. Cum juxta plures Chymico Philosophos, metalla non tam specificè, sed gradualiter differre, ample ventilatum & perspicue demonstratum sit.

Me quidem non latet, dari plures, metallorum transmutationem & exaltationem plane negantes; cum autem illorum rationibus jamdum satisfactum sit a variis veris per ignem philosophis, neque mea sit intentio, alibi dicta hic repetere, aut diffuse disputare, hoc unicum saltem addo: rationes eorum eo certius fieri irritas ratione Tincturæ Universalis, cum multæ ac diversæ dentur Viæ particulares, quas dicunt, neutiquam concurrente menstruo, aut via nostra universali, magis magisque hoc seculo innotescentes, per quas in re medica nihil plane perficitur; sed saltem metalla imperfecta & impura, item aliquando mineralia, & his affinia, in nobiliora metalla & puriora transmutantur, dum nimirum dictis metallis ignobilioribus, item Antimonio, Marcastæ vel Bismutho &c. mediantibus salibus, aliisque, v. g. Sale Armoniaco, Sale Tartari, Borrace, Nitro, Arsenico, Mercurio sublimato, Lapide calaminari, &c. ope ignis fortioris fusoria, per decentem ingredientium mixtionem malleabilitas, ponderositas, color desideratus, fixitas & perseverantia in igne & super cupellam &c. ingeniose & laboriose communicantur.

In specie Veneris in Lunam exaltatio satis curiosa, *Venerem albam*, quam vocant, in multorum jam est manibus & oculis. Quamvis autem dictæ transmutationes per vias particulares ut plurimum fiant sine fœnore insigni, dum sæpius factæ impensæ vix & ne vix quidem redeunt; nihilominus tamen hujus possibilitas & veritas consistit firma & irrefragabilis.

Si igitur transmutatio per Vias particulares, quas dicunt, vera est & possibilis, teste experientia sequenti, quis quæso, eandem negare audebit magis perfectæ, imo perfectissimæ Tincturæ Universalis? Ex superabundanti, num sit viri prudentis & Philosophi contra Autopiam disputare, judicent alii.

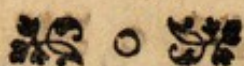
III. Signa quod attinet, quemadmodum res cunctæ forma sua externa cognoscuntur, v. g. hoc est homo, hoc est equus, hoc est rosa, Rubinus, &c. vel inter medicamenta, hoc est Elixir proprietatis, Balsamus sulphuris, Crocus martis, Crystalli Tartari, &c. ita etiam Tinctura Nostra, tanquam Ens reale Physicum sese quadam debet ostendere figura. Cum autem hæc sit

Rara avis in Terra, nigroque simillima Cygno.

atque uti mors dicitur horribilium horribilissimum; ita nostra Tinctura non minori jure dicitur rariorum rarissimum. Unde ejus ob raritatem evenit, ut de externa illius facie adeo plura producere testimonia non liceat, partim quod Chymici eandem aliquando vocitent *Tincturam vel Elixir album*, (quod sufficit pro magnis usibus quidem in medicina, metallorumque transmutatione in Lunam) aliquando vero *Tincturam vel Elixir rubrum*, (quod ad ultimam & plenariam rei perfectionem est perductum) partim & præcipue, cum ulceroso nostro seculo, proh dolor! res sit eo delapsa, ut, si quidam Medici Novatores & nasutuli, vel præpararint laudem quidem dignum aliquod medicamentum, vel etiam tale clanculum cuidam subduxerint, aliterque tinxerint, atque miscuerint, statim inde projiciant ampullas & sesqui pedalia verba, ac modo *Panaceam*, nunc *Medicinam Universalem*, jam *sulphur philosophicum*, mox *pulverem Horizontalem* sive *Aurum Potabile Verum*, & centum aliis pomposis nominibus in ora omnium disseminant, atque ita confundant ac turbent Curiosos atque Philochymicos. Si etiam unus & alter res metallicas superficialiter saltem tractaverit, vel ad summum Venerem albam parare didicerit, aut tandem possibilitatem transmutationis metallorum in viis particularibus, licet sine fructu, viderit, statim sese pro vere Tincturæ Universalis Professore venditare non erubescit.

Propterea censeo, vitio non adeo quasi esse vertendum Medicis nonnullis, chymiam medico-metallicam per plures annos accurata methodo, & laboriose tractantibus, DEO autem sic volente, primarium laboris finem, Tincturæ nimirum acquisitionem non obtinentibus; e contra talium vaniloquorum atque funivendulorum fallaces nugas ad nauseam visu & auditu continue percipientibus, si, quasi e justa indignatione, Tincturam Universalem plane non Ens judicaverint.

Sed ad rem: Me non statuere, quod Lapis Philosophorum sit talis Liquor, qui communiter Tinctura vocatur, superius de Nomine monui; sed rectius cum illis, qui eandem vel viderunt, vel e qualitatibus suis internis judicant, judicamus, Tincturam Universalem, quoad figuram externam consistere in pulvere salino, vel salipotius analogo, rubicundo, sublucido, insipido, valde ponderoso in Solis aut candelæ calore, uti cera, fluente, in aere non fluido, in violentissimo etiam ignis examine manente fixo & incremabili.



Sal enim est vere perfecta & balsamica substantia, ubi volatilior Tincturæ pars, cum parte fixiore in Macrocosmi Laboratorio per artem optime potuit uniri & concentrari. Rubedo & splendor indicat Operis perfectionem & igneam penetrantiam (rubeus enim & albus color in natura pro magis perfectis & durabilibus non immerito habentur) Pulvis quem Helmontius viderat, flavi fuit coloris, quod tamen rei ipsi nil derogat.

Nam dubium hocce nonnullis forte oriens bene prævidit & sopivit Heinr. Kunraht. Amphiteatr. p. m. 202. *In pulvere*, inquit, *est croceus*, in massa vero integra instar rubini, rubens. & Franc. OSW. Grembs: Arbor. Integr. & ruinos. hominis Lib. III. Cap. 3. p. m. 500. Tincturæ pulvis, inquit est instar croci, sed toto corpore instar rubini; id est Tinctura Universalis si pulverisatur, acquirit colorem croceum; tota vero ejus substantia, post fusionem crucibulo exempta, colore rubro est rubini formis; Tincturam infra capite sequente ex Helvetio adductam, quod attinet, illa forte nondum ad ultimam & summam perfectionem aut maturitatem fuit traducta.

Reliquæ dictæ qualitates indicant accuratam ac absolutam particularum volatilium & fixarum unionem, perfectamque corporis in-craffati fixitatem, in qua cardo totius Operationis consistit.

Mihi licuit semel esse tam felici, ut viderim apud Virum magnum hoc regale donum DEI nondum plane perfectum, in forma pulveris salini ex albo rubentis & quasi splendentis, eo fere colore, quem exhibet Talcum, vel aliquando Sal volatile in destillatione roris Majalis recipienti adhærens; fatebaturque se setandem in hoc arduo labore post varios casus, post tot discrimina rerum, eo devenisse, ut *Materiam Universalem* methodo inferius detegenda caute tractaverit, ac eo perduxerit, quod se jam in cauda Pavonis, quod vocant chymici, oculis omnium exponat. Alius Amicus mihi dedit Sal crystallinum, vel potius pulverem Sali analogum insipidum, leni Solis aut fornacis calore uti cera fluidum. Hi crystalli dulces per triennalem laborem, juxta modum infra Cap. 6. describendum, ad talem fuere deducti vel coacti figuram. Ego tam Donatoris, quam propria Experientia, testari possum, dictum pulverem salinum methodo universali quodammodo paratum, non tamen plane absolutum, in Morbis variis, alia, alias efficacis operationis, remedia eludentibus, v. g. Hydrope, Phthisi, Hæmoptysi, &c. laudabile ægrotis indigis attulisse solamen, ac valetudinem desideratam sæpius reddidisse.

Statuo igitur per jam dicta, Tincturam, ut plurimum Pulveris Salini vestem induere. Quod cum aliis accurate quoque evincit Petrus Joh. Faber in manuscripto huic Schediasmati adnexo, Cap. 3. Nulli tamen volo contradicere, qui eandem sic perfectam postea in oleum, vel aliis modis, vel mediante Quinta Essentia Vini in liquorem aliquando resolvi, doceat; Quemadmodum ipse Paracelsus plus vice simplici unam vel alteram guttam hujus Olei Universalis ægro- tantibus propinavit, uti fusetradit cum aliis Andr. Libavius Alchymix Lib. II. Tract. 2. Cap. 9.

Signa e qualitatibus internis quodammodo superius in definitio- ne tetigimus in Puncto sanitatis conservandæ aut reddendæ, ut & metallicæ transmutationis, dum nimirum, unius grani portiuncula tam morbis (per alia remedia etiam insanabilibus) medendo, quam imperfecta Metalla exaltando extraordinariam, & quasi miraculosam humano generi opem exhibet, atque ita de se ipso testatur. Proinde cum talia e pluribus scriptis ac Artis filiis, cum quibus mihi res est, jamdum cognita, cramben ab aliis toties coctam, hic proponere, supervacaneum puto.

IV. Finis & usus. Cum Natura & Natura naturans DEUS, nihil fa- ciant frustra, sed cuncta fiant propter certum aliquem finem, du- bito sane, an quidam sanæ mentis de usu Tincturæ Universalis dubitet, aut frustra eam fieri credat. Cui autem fini illa e gene- rali Divinæ Majestatis Cornucopiæ sit destinata & creata, quæ in Definitionis explicatione ac de signis hætenus dicta, docent; ni- mirum ut sanitatem vegetam hominibus servet ac deperditam re- stituat, metallaque imperfecta & ignobiliora in nobiliora & per- fecta transmutet. Hac enim morbi omnes, quales quales, quan- ti quanti sint, efficacem alias aliorum remediorum virtutem elu- dentes ac insanabiles habiti, DEO jubente sanantur, adeo etiam ut in lepra ac similibus affectibus desperatis, quos dicunt, summe mirabiles ediderit sæpius operationes.

Operationi autem perficiendæ, Adeptorum nonnullorum Elogio, sufficit granuli unius portiuncula; ad præservationem quidem Tinctura alba aliquoties saltem in anno; Elixir vel Tinctura vero rubra ad- huc paucioribus vicibus quotannis exhibenda. Qua sic sumta, ho- mo est bene dispositus, vegetus, rubicundus. Ad sanandum vero propinata, morbum aliis per mensem vix sanabilem tollit unico vel altero die; affectum alias annuo spatio vix eradicabilem sanat 12. dierum tempore, symptomata vero summe inveterata & contumacia per unum mensem.

In regno Minerali non minori energia, ac in massa sanguinea vel Regno animali, separando impuritates, unicum itidem granum Tincturæ vertit plures uncias metallorum imperfectorum in Aurum vel Argentum, illis in fusione stantibus injectum. Ab hisce duobus præcipuis & superioribus laboribus dependent varia alia, v. g. Lapides ignobiliore facit immutari in pretiosos & gemmas, uti crystallum in Rubinum, Topasium &c.

Non minus e rebus medicamentosis v. g. Auro & Argento communi fixo, eperlis, coralliis, antimonio &c. veram valet extrahere Tincturam, quod alia menstrua, qualia sint, tam perfecte præstare nequeunt.

In regno Vegetabili contra Naturæ cursum & modum maturat & fœcundat arbores, plantasque omnes. Sic granulum Tincturæ Aqua solutum veris tempore affusum Viti, aut alii arbori, mense majore producet post flores ramos, vel racemos & fructus. Eodem modo vina vappescencia renovantur & resipiscunt.

Qui Curiosus Philosophiæ Nostræ Naturalis Scrutator plura & ampliora desiderat experimenta, evolvat inter plures alios Theatrum Chymicum, ibi multos in unum collectos reperiet Tractatus suis satisfaciens meditationibus. In specie vero in Hujus Volumine IV. Harmoniam Chymicam Davidis Lagnei.

De modo autem operandi post superius dicta addo breviter: Cum Tinctura Nostra specialissima prærogativa medeatur morbis omnibus, non vero uti alia inter medicamenta, hoc Phthisi, illud hydropi, aliud febribus, aut Arthritidi adhibeatur, ideo etiam peculiari ratione suam absolvat operationem; dum nimirum roborat calorem nativum a cruditatibus massæ sanguineæ & a materia morbosa debilitatum, spiritus exsuccos & efficaci virtute depauperatos refocillat, sanguinisque massæ suam renovat Balsamum, & quæ præternaturaliter se se habent, in ordinarium revocat circulum; Anima enim nostra pro Oeconomia Microcosmica facta testis servanda solius Calidi innati & spirituum utitur Ministerio, quibus decenter se se habentibus, & vegetis existentibus & conservato ita in Cordis lampade balsamico Vitæ oleo, quælibet viscera & partes corporis amica & æquali temperie confœderatæ legitime suis funguntur officiis.

Non aliter, ac si natura in Macrocosmo per atomos aëreas, per radios solares; Rorem, pluviam, &c. unamquamque Creaturam in vigore sibi consueto conservat, fœcundat, nutrit: Aut veluti Lampas uno eodemque modo radios lucidos satis diu de se spargit, si ipsi decen-

decenti quantitate & successive oleum novum pabuli loco infunditur. Vel uti aqua paludosa & stagnans purificatur & ab ulteriori corruptione defenditur, si aqua fluvialis limpida in eam derivatur. Vel ut rude ab opificibus depromam exemplum: Sartor modo uno eodemque, mediante acu facit vestes sericeas, laneas, coriaceas; Sutor e diverso corio facit itidem calceos æqualiter. Fabri ordinum omnium ex Auro, Argento, Cupro, Ferro, &c. mediante malleo extendunt suas laminas, variasque inde formas & figuras & vasa fingunt. Non aliter Archæus Noster Nostra utitur Panacea. Plura ad hanc rem facientia videantur Capite sequenti post Responsa ad objectiones Kircherianas.

Laudabilem autem hujus operationis modum non adeo extendendum volumus, uti Zoilorum familia cavillatur, ac si eadem Vita humana, DEO etiam quasi invito, possit prolongari, juvenus reddi, senectus prohiberi. Sed Tinctura Nostra morbos præsentis exturbat & ab absentibus præservat Corpora Nostra, quantum Cœlestis Medicorum Primas, qui percutit & sanat, qui est arbiter Vitæ & mortis, sanationem nostram divino suo honori ac hominis cujuslibet saluti, qua mundanæ, quæ æternæ, proficuum reperit. Nisi enim ille adfuerit, viresque infuderit, nil & vilis dictamur, & gloriosa Panacea juvat, juxta communem versum. Ea enim omnino subjecta est cum omnibus creatis potentissimo & inevitabili Pancratoris Majestatici Fiat. Medicamentis autem uti omnibus, ita etiam hac Tinctura Universali utimur, non ut mortem evitemus, sed ut eam tolerabili in statu ac vegeta sanitate expectemus. Minime tamen Tincturæ nostræ efficaciam subjicimus crassæ nonnullorum explicationi dicti illius e Jobo Cap. XIV. v. 5. *Positus est hominis Vitæ Terminus*, quem non potest transgredi. Quasi ex absoluto DEI decreto inevitabiliter cuilibet hominum vitæ terminus adeo immobilis esset positus, ut absoluta necessitate nullo habito respectu ad causas secundas & contingentia, ut certa hora, & definito genere mortis mori cogamur, eumque terminum anticipare aut prolongare sit simpliciter impossibile.

Hoc enim modo intellecta & declarata Jobi verba exiguum usum relinquunt Theologiæ, pauciorum Medicinæ; periclitatur amborum dignitas, hæc corporum, illa animarum nostrarum saluti præfixa; & quasi frustra a DEO essent procreata tot rerum medicamentorum myriades miraculose operantes.

Posuit quidem DEUS Optimus Maximus cuilibet homini Terminum vitæ, ut tamdiu vivat, quamdiu per suam Complexionem ac temperamenti sui dispositionem potest: Verum enim vero Idem Do-

minus hominibus ad sui imaginem conditis, & in quibus τὰ τῶν ἀνθρώπων
 σιχαίᾳ ἀνάλογον, aut aliquid Divini habitat (de quo eleganter Mel-
 chior Sebizius, & Hieron. Jordanus in peculiaribus tractatibus) de-
 dit rationem, & reliquit liberum arbitrium, quibus decenter utan-
 tur, ac vitæ suæ normam inde emetiantur.

Si igitur aliquis hisce abutatur, ac computationibus, ingluviei,
 libidini, iræ, mœrori, aliisque diætæ erroribus (quorum dantur
 innumeri) indulgeat; Si item temerarius huic vel illi periculoso ca-
 sui fortuito, sine vocatione legitima sese exponat, neque etiam me-
 dicamenta a DEO ideo ordinata ægrotans usurpet, ille sane Vitæ fi-
 lum sibi abrumpit, tam ob rationes physicas, quia coctiones visce-
 rum necessarias turbat, sanguinem impurum reddit, calidum inna-
 tum spiritusque animales absomit, ac ita Naturæ vim infert, causa
 enim senectutis & hanc secuturæ mortis naturalis est corruptio &
 putredo sanguinis spiritibus suis necessariis depauperati; quam ob ra-
 tiones Theologicas, quia sua propter peccata gratiosum Patrem cœ-
 lestem, vertit in severum scelerum vindicem. Ille enim pro sua
 Clementia, istam extendit aliquando ad plures annos, aliquando
 vero abbreviat, vel propria hominum quoque culpa anticipare per-
 mittit. Ut pauca saltem adducam S. Scripturæ testimonia r.) pro
 prolonganda Piorum Vita militat: Esaias Cap. 38. v. 5. de Hiskia
 Rege: Audivi preces tuas, & vidi lacrymas tuas, & adjiciam ad
 dies tuos quindecim annos. Proverb. 3. v. 1. 2. Fili mi, ne obli-
 viscaris Legis meæ & præcepta mea Cor tuum custodiant; longi-
 tudinem enim dierum & annos vitæ, & Pacem apponent tibi. Et
 Cap. 4. v. 6, & 10. Audi mi fili, suscipe verba mea, ut tibi mul-
 tiplicentur Anni vitæ. Et Cap. 10. v. 27. Timor Domini apponet
 dies, & anni Impiorum abbreviabuntur. Exodi XX. v. 12. Hono-
 ra Patrem & Matrem tuam ut sis longævus super terram. Et Cap.
 23. v. 25. 26. Si servietis Domino Vestro, DEO, implebo numerum
 dierum vestrorum. 1. Reg. 3. v. 14. Si ambulaveris in viis meis,
 & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambulavit Pa-
 ter tuus, longos faciam dies tuos. DEUS omniscius aliquando piis
 Vitam adimit, ne torqueantur diutius miseriis humanis, ac eripian-
 tur futuris ærumnis. Sic Sap. 4. v. 14. Placuit DEO, & erat grata
 anima illius, propter hoc properavit, educere illum e mediis iniqui-
 tatum. Sic DEUS ob Pietatem Enochum & Eliam vivos ad se ra-
 puit, nec naturalem Vitæ terminum eosdem experiri permisit.

Impiis autem Poena Divina dies abbreviatur, juxta Psalm. 55. v.
 24. Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. Et
 Psalm.

Pſalm. 73. v. 19. Quam ſubito deficiunt iniqui? Pereunt & eorum finis eſt horribilis. Eccleſiaſt. 7. v. 18. Ne impia agas multa, & noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo. Genef. 38. v. 7. Sed Ger, Primogenitus Judæ, erat impius coram DEO, hinc ipſum faciebat mori. Ibidem v. 10. Hoc factum Onani diſplicuit DEO, hinc eum etiam ſinebat mori.

Omnipotens hic Polarcha ad juſtam iram commotus, horribiliter peſtundedit impios, v. g. Exodi 12. v. 29. primogeniti Ægyptiorum omnes una nocte necabantur. Exodi 14. v. 28. Exercitus Pharaonis totus in mari rubro peribat. Genef. 17. Antediluvianorum numerus innumerus, excepta Noæ pii familia, aqua ſubmergebatur. Genef. 19. v. 14. Sodomitæ & Gomorrhæi igne ſubvertebantur. 2. Reg. 19. v. 35. In Caſtris Aſſyriorum, unica nocte occiſi 185000. milites. Achabus Rex 1. Reg. 22. Prophetæ Michæ diſſuaſiones negligens, & periculoſum intrans prelium periit. Econtra Ninivitæ pœnitentiam agentes ſeveram certe & proxime inſtantem averterunt ruinam.

Ex quibus inconcuſſum ſtare conſequens iudico, Terminum Vitæ a DEO eſſe nobis poſitum neceſſitate conditionata ab hominum pietate vel impietate, diſta, aliisque cauſis ſecundis & contingentibus, pendente.

Alias enim ſequeretur, ob commiſſa piacula, rota plexos, ſuſpenſos, &c. cauſam mortis poſſe adſcribere DEO, Terminum Vitæ illorum ita diſponenti, quod certe magna in Miſericordiam Divinam injuriâ. Accedit quod illi tam rigoroſe in Theoria controvertentes, in Praxi ſe ipſos refutare extra omne dubium ſoleant, vel potius cogantur, niſi Autochiæ crimen deteſtabile committere velint. Quis enim horum erit tam abſurdus, ſi ipſe, vel ſuæ Familiæ membrum improvifo vulneratum copioſe ſanguinem profundat, ut non ſtatim Chirurgum accedat pro ſanguine ſiſtendo, alias enim infallibiliter cum Cruore ſimul animam effundet.

Quis Catarrho Apoplectico correptum aliquem non ſtatim juvat refocillantibus, penetrantibus? Quis a terrore lipothymiam patienti cordialibus volatilibus non approperat? Quem latet, agonizantes, & mortis candidatos, pedem in Cymba Charontis jamdum habentes, ſi non aliquot ſeptimanas, tamen totidem dies per remedia confortantia ſæpius ſuſtentari? Quod ſupervacaneum ſane foret, ſi terminus Vitæ a DEO præviſus eſſet plane immobilis.

Non tamen uberius litigabo cum illis, qui ſtatuunt, terminum Vitæ a DEO poſitum non quidem poſſe transcendendi aut extendi, niſi

extraordinario DEI jussu ac permisso; e contra vero ob vitæ mores impios, errores diæteticos, temerariam vitam, aliaque contingentia innumera innumeris modis abbreviari posse, & quidem adeo, ut inter aliquot centum, imo millia hominum vix unus vel alter terminum a DEO sibi definitum attingat; atque ita ante diem suum moriantur plerique, præcipue seculo hoc nostro ferreo - Terreo.

Sufficit mihi, si obtinuero, medicamenta tam omnia, quam in specie Tincturam nostram, non ludicare, frustra, & inutiliter exhiberi ægrotantibus.

Verum, ne in hoc præter mentem sim prolixus, id insuper magis ad Cathedram Theologicam, quam Medicam pertineat, Benevolum Lectorem remitto ad Hutterum, Hunnium, Gerhardos Heinrici, Hülsemannum, Calovium, Musæum, aliosque plures.

Proinde non cessemus, DEUM orare, ut sit mens sana in corpore sano, ac commendare ipsi vias nostras, qui cuncta benefaciet; Sique ob peccata commissa nos ægrotare, atque in Medici manus incidere sinat, juxta Syracidem, Cap. 38. v. 15. Honoremus Medicum propter necessitatem, ibidem v. 1. DEUS enim Medicum & Medicamenta produxit e terra, & vir sapiens ea non spernit. ibidem v. 4.

Stante igitur hoc, ut ad propositum redeam, quod Medicamentis omnibus uti jubeamur a Sacro Codice, & quod non tam absolute simus prædestinati huic vel illi Vitæ Terminò; quis quæso, Tincturæ Nostræ Universali debitum honorem & præ aliis præcellentem energiam infringere audebit? aut si auderet, valebit?

(a) Bartholomæus Castelli in Lexico Medico Græco - Latino Lipsiæ 1713. edito scribit: Tinctura terminus in Medicina usitatissimus, ambiguae tamen significationis. Sumitur enim vel *active*, quod colore suo penetrat & tingit alia corpora, vel *passive*, & ita appellatur *Extractum liquidum coloratum*, seu color a misto separatus. In specie vero Tinctura est portio aliqua substantiæ propriæ corporis, ex quo extrahitur, cum concentratione virtutis & coloris in centro sedem habentis, differens a reliquis corporis partibus, idoneo menstruo soluta & exaltata, eaque ad rubrum potissimum vergens. Differt ab Extracto, quod in hoc menstruum rursus sit separatum. *Specialissime vero & spagyricè* accipitur Tinctura *active* & *passive* pro Arcano philosophico specifico, quod cum essentia qualitatibusque formalibus etiam colorem rei habet, ut non modo in sui similem naturam tingere possit alia, ad qualem qualem transmutationem, unde apud paracellum & alios sublimioris Chimiæ Autores leguntur Tincturæ

eturae ad album & rubrum; sed etiam ad valetudinis humanae conservationem, restorationem, ob validam etiam renovandi virtutem ipsis attributam. Celeberrimus D. D. Georgius Wolffgang. Wedelius Pharmaciae Acroamaticae Lib. II. Sect. V. Cap. V. Tincturas describit, quod sint Liquores medicamentosi colorati & tincti, diffusi vel concentrati, ex sulphure mixtorum centraliter per menstrua accommodata soluto & expanso, virtutibus feminalibus conformes. Deinde totum hoc caput Naturam, differentias & extractiones Tincturarum clarius exponit, si simul, quae antecedenti capite IV. de sulphuribus docuit, conferantur.

(b) In Manuscriptis Beati Avi sequens illi a Chimico non infimi subsellii communicata legitur Tinctura antimonii.

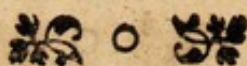
Recipe Vitrum antimonii per se factum, pulverisetur in marmore subtilissime, veluti pulverisantur pictorum colores, huic superfunditur acetum destillatum vini commune (acetum enim e Viridi æris est nimis acre, & nimium salis acris in se continet) digere per tempus, postea filtra, abstrahere acetum tinctum per retortam vitream, & remanebit in retorta pulvisculus rubicundus, qui est verissima antimonii Tinctura, quae vel in pulvere poterit exhiberi, vel facile extrahi spiritu Vini.

Multi Chemicorum secundum modum a Basilio Valentino & Kerkringio descriptum cum aceto antimoniali philosophico e minera antimonii extractam Tincturam & oleum pro genuina laudant.

Beatus D. Johannes Bohnius Professor quondam Lipsiae Celeberrimus, in Dissertatione sua de Variolis epidemice grassantibus talem describit:

℞. Mineræ Antimonii, silicibus partim flavis, partim crystallinis intermixtae q. v. huic subtilissime trita adde æris concentrati, salis Tartari ana partem dimidiam. Haec omnia inferantur phiolæ, seponanturque superfuso rore Majali, vel aqua pluviali martia, vase aperto ad fermentationem. Hac peracta procedatur secundum modum a Basilio & Kerkringio descriptum, ut acquiratur acetum Antimoniale philosophicum. Hoc ita paratum superfundatur mineræ novæ, optime itidem levigatae ad trium digitorum eminentiam, repetendo laborem donec omnis extracta Tinctura sit. Hanc de novo supra dictis salibus legitimo pondere additis, fermentare oportet, hinc destillare primo lento igne, & qui saltem sufficit ad prolectionem phlegmatis seorsim servandi, post fortiori, evekturo oleum rubicundum, pellucidum, millibus striis in recipiens defluens. His ita peractis cum phlegmate primo stillante servatoque, ex capite mortuo extrahe sal, quod coagulatum oleoque rubicundo junctum, prægressa destillatione hoc exaltat in oleum rubino rubicundius. Nobilissima in desperatissimis casibus, iisque inprimis ex sanguinis succorumque ceterorum impuritatibus natis Medicina.

Sequentem D. Joh. Agricola processum ceu verissimum multis encomiis mihi commendavit Chemicus non incelebris.

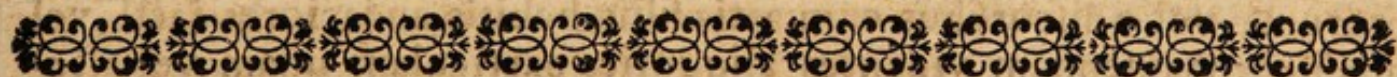


℞. Liquorem acidulum a præcipitatione mercurii Vitæ residuum, supertunde eum butyro Antimonii, effunde hanc solutionem cautissime in cucurbitam vitream, destilla aquam per balneum & remanebit spiritus flavus, hunc rectifica, & accipies spiritum Vitrioli philosophicum dulcem, menstruum aptissimum ad extractiones mineralium, & præcipue Tincturam Antimonii genuinam.

℞. Mineræ Antimonii Hungarici, vel alius optimi, Libras duas, redige in subtilissimum pulverem, inde phiolæ, affunde præcedentis spiritus quantitatem ad eminentiam trium digitorum, pone in lenem digestionem, & spiritus præterlapsis decem diebus antimonium resolvat in mucilaginem, & summam ejus rubedinem extrahet, hunc spiritum coloratum alio vitro infundas, & alium reafundas, hancque operationem cum affusione & effusione spiritus toties repetas, usque dum spiritus non amplius coloretur. Prima effusione parum spiritus colorati acquiritur, maxima enim ejus pars mineræ se insinuavit, ut illam solvat & in mucaginem resolvat. Spiritum coloratum omnem misce, destilla in balneo, usque ad remanentiam liquoris mellis consistentiam referentis, & colore sanguinem congrumatam æquantis; si hujus liquoris gutta unica in cochlear argenteum infunditur, illud colore aureo tingit, quis color per tempus immutatus permanet, in igne autem avolat, quia Tinctura fixitatem nondum acquisivit. Huic massæ rubræ superfunditur spiritus vini optimus, digere usque spiritus vini coloretur, hunc effunde, & alium superfunde spiritum, hoc toties repete usque substantia pura, a fecibus, colore nigro fundum petentibus, liberata sit. Tincturas conjunge, & abstrahere spiritum in balneo, usque oleum pulchrum in fundo vitri remaneat, superfunde iterum spiritum Vini, & digere oleum per mensem in balneo vaporoso, tunc inde retortæ vitreæ luto obductæ & primum lenissime spiritum Vini abstrahere, tunc novo recipiente non tamen nimis magno apposito, ignem auge, & adscendet oleum rubicundissimum & clarissimum, hoc tribus vicibus rectifica, sic fiet colore rubro & dulcedine gratissimum. Caput mortuum ex omnibus destillationibus relictum, immitte ollæ firmissimæ, cujus orificium operculo optime claude, & reverbera igne forti, tamdiu usque dum brunus color apparet. NB. Priusquam furno reverberatorio ollam imponas, capita mortua cum salis nitri quantitate miscenda & per duas horas calcinanda sunt, usque dum sal nitri igne consumtum sit, tunc potest reverberatio usque ad brunum colorem peragi. Reverberatæ massæ superfundatur acetum Vini destillatum optimum, ponatur in digestionem usque acetum colore flavo tingitur. Coloratum acetum effunde, & aliud superfunde, hocque continua usque acetum non amplius coloratur. Aceta colorata misce, & destilla per balneum, tunc in fundo alembici massam salinam reperiēs, huic superfunde aquam destillatam pluviam, & solve quod solvi potest. Clarum filtra per chartam, & ad quartam partem aquam evapora, pone in loco frigido, & crystallos eleganter albicantes accipies, ceu verum Antimonii sal, crystallos exime leniterque reverbera, super-

superfunde iterum aquam pluviam, destillatam ut solvantur, feces fundum petant, filtra iterum aquam & coagula ad sal, hanc coagulationem tamdiu continua, usque nullæ feces fundum petant, & sal puritate crySTALLINA appareat. CrySTALLI per se sunt Arcanum purgans personis medicamenta ab horrentibus, & imprimis infantibus, saccharum dulcedine æquare debent. CrySTALLOS immitte phiolæ, ante dictum oleum rubrum superfunde & digere, si feces ad fundum cadunt, immitte retortæ vitreæ, & destilla cuncta per retortam, si non cuncta una vice retortam adscendant, superfunde destillatum capiti mortuo, & destilla ut prius forti igne, usque dum feces paucæ remaneant, quæ leves & molles sint, quibus quoque nullæ vires amplius insint, has abjice ceu terram mortuam; destillatum immitte Phiolæ quam probe sigilla, & coagula per gradus, tunc cum tempore rubrum & fixum pulverem seu vitrum acquires. Quod verissima Quinta Essentia Antimonii est, & summus thesaurus in Medicina. Ante coagulationem mira colorum varietate delectaberis.

D. Lentilius Mineram Antimonii cum crustis panis secalini torrefactis per retortam pellere jubet, unde liquor acidus empyrevmaticus cum thrombis quibusdam quasi sanguineis exstillat, hic liquor a thrombis separatus & rectificatus mineræ affunditur, & Tinctura rubra inde extrahitur, qua affusione pergitur quamdiu colorem a minera adipiscitur, si colorem exfugere desistit abstrahitur per Mariæ balneum acetum omne usque ad mellis consistentiam, cui extracto antimoniali superfunditur spiritus Vini rectificatissimus, & extrahitur iterum Tinctura rubicundissima, elegantissima, iteratur spiritus Vini affusio, quamdiu rutilus color exsurgit. Hæ extractiones ultimo denique per mariæ balneum caute abstrahantur, cavendo, ut cum guttulæ rubræ transire ceperint, statim ulterior destillatio intermittatur. Sic acquiritur oleum Antimonii rubini ad instar splenscens non injucundum, quamvis Empyrevma omnino non deponat. Dosis gt. X, XII, in vino.



CAPUT III.

QUOD DETUR IN RERUM NATURA.

DE existentia TINCTURÆ UNIVERSALIS non tam multis annis & lustris quam seculis acerrime fuit dimicatum & controversum; Verbis quidem sæpius tam mordacibus, & dictariis tam acerbis, ut tantum non crediderim, in præliis,
 F ubi

ubi plurimi tamen occiduntur, animos aliquando non tanto fervore ebullire contra Adversarios, quam inter literarios hosce hostes contingere solitum fuit.

Multi sunt affirmantium, negantium plures. Inter utriusque autem factionis affectas varios reperire est, non cucurbitam pro Cerebro habentes, sed subtili pollentes ingenio; ut proinde τὸ ἐπὶ χεῖρ non immerito securius, quisquis sit Philochymicorum, eligeret, quam ut tantis viris controvertentibus se immisceat.

Nihilominus cum Amicus quidem Plato, Amicus Aristoteles, magis tamen amica veritas, & cum in nullius verba jurare jubeamur, pro hac melius elicienda & divulgandis Miraculosi Creatoris Mysteriis, placet pro tenui meo Virili nonnulla proponere, & quidem stando a parte affirmante.

Affirmativam autem defensuri, ante omnia laboremus, necesse est, ut negantium objectionibus & contradictionibus satisfaciamus. Pro meliori dilucidatione eos distinguimus in *solide negantes*, & *stolide negantes*: Per *solide negantes* intellectos volo illos, qui solida eruditione, speciosisque ratiociniis muniti, suum propositum defendunt; & hi sunt vel Medici, vel Chymiatři, vel Philosophi specialiter sic dicti, id est speculativi. Per *stolide negantes* vero indigito illos, qui sine realium fundamentorum ac argumentorum pondere, ex sola aliorum relatione, vel ex invidia, aut in artem veram, ex hujus abusu concepto odio, veritati se opponunt: & hi itidem sunt, aut Medici, aut Sophistæ, aut Chymicastro, & his analogi.

Chymicastro quod attinet, ii non tam operosæ indigent refutationis, illorum conatu firmis non innitente fulcris. Dum enim tales fumi & Nugivenduli principiis Medico chymicæ artis non legitime sunt initiati; sed vel electione nonnullorum Chymicorum scriptorum, vel ediscursibus cum artis filiis habitis audaciores facti, vel quasi per transennam videntes aliquoties particulam unam vel alteram particularis cujusdam, uti dicitur, laboris, (sæpius Enchiridibus præcipuis non ingenue detectis) vel saltem metallicarum fusionum & purificationum gnari, rei tam pretiosæ tractationem aggrediuntur illotis, quod dicitur, manibus, id est, sine precibus, sine intentione Christianum decente; sed saltem ob sacram auri famem, & nummos aucupandos. Tale ludicrum fundamentum & Principium necessario insequitur effectus falsus & insperatus; hinc dum oleum atque operam perdiderunt, ac bona dilapidarunt, omnia pro lapide (uti nervose loquitur Owenus) omnibus volunt persuadere, plane non dari Tincturam Universalem,

Deinde

Deinde inter stolidæ negantes sese offerunt nonnulli e Medicis Galenicis (nonnulli dico, nequiquam loquor de omnibus, nulloque modo in eorum opprobrium hæc prolata sunt, cum magnificiam eorum methodum & medicamenta, eademque tantum non quotidie ægrotis præscribam, atque Galenicos inter ipsos dentur plures Viri summe literati, summe curiosi, occulta Naturæ serio & decenter scrutantes; multo minus loquor de Medicis Dogmaticis, qualem me ipsum profiteor, qui Doctrinam Galenicam & Chymicam prudenti dexteritate combinant, & fraterne uniunt) qui quidem fundamentis in studio Medico legitime positis, arti servandorum hominum aut theoretice aut practice suam navant operam; econtra nimis rigoroſe inhærent opinionibus suorum præceptorum, & quæ in Galeni ac Averrhois, (Medicorum quidem honorabili memoria dignissimorum) scriptis verbotenus non continentur, negligunt.

Pro eo igitur quod dotibus ingenii, sæpius apprimere raris & egregiis, recte uti, ac præter ordinaria negotia aut theoretica aut practica curiositate indefessa scrutari naturalium rerum qualitates, ac aliorum inventis sua addere deberent, quemadmodum quidem laudabiliter id præstiterunt omnium Nationum Medici Veteres, Arabes, Ægyptii, Græci, Latini, &c. (alias enim Hygiea Nostra tantum honoris fastigium minime attigisset) isti eadem, quæ in professionis principio Schedulis conceperunt, successive iterum proponunt; vel iis formulis Receptarum, quas Praxin medicam inchoando memoriæ mandarunt, continue utuntur, chorda semper eadem oberrantes, crambemque toties cœctam apponentes. Residuum temporis Vacunæ pro sacrificio offerunt, ab Amico ad amicum per Urbem currunt, cyathosque forbillando diem producunt, ut Terentii utar verbis, atque ita maximam Talenti sui partem sepeliunt: Et cum ab aliis audiverint, non dari Tincturam Universalem, nec videant eam publice venum exponi, veluti pilulas sine quibus, Trochiscos Alhandal, Rhabarbarum, &c. Jovem jurant lapidem, & mordicus simul hoc defendunt; licet in rei veritatem nec ratione nec experimentis inquisiverint. Absurdissima enim omnino est conclusio: Hoc medicamentum latet Medicorum plurimos, ergo non datur. Nec valere argumentationem a rei ignorantia ad rei negationem, norunt peritiores.

Hoc modo autem, quod non minus dolendum, tales non solum suffurantur aureum tempus proximi & successorum utilitati destinatum; sed etiam detestandam hanc pigritiam & ingenii torporem transplantant in studiosam juventutem (veluti canis Ælopicus,

foenum non devorans, pecora autem huic inhiantia, abigens) dum cereis hujus ingeniis talia dogmata imprimunt, quem noxium odorem testæ illæ, eo recenter imbutæ, postea servant continuum, de rerum naturalium scrutatione neutiquam solliciti.

Quemadmodum autem inter Medicos dicto modo tam pigri dantur socii, ita non dissimilis inter Philosophos alitur secta, dum nimirum isti acumen ingenii pro adcuratiore artium & rerum naturalium veritate magis magisque indaganda a DEO ipsis concessum torpescere sinunt, illis saltem inhærentes opinionibus, quas in juventute cerebellorum suorum receptaculis imposuerunt; nec quomodo scientiis augmentum ac decus accedat, invigilant, aliorum curiosas & serias meditationes ventilando, credentes saltem, quod Philosophi antiqui credunt; (minime omnium tamen mea mens est, quasi venerandæ Antiquitatis statuta & inventa hic velim sperni aut abrogari, vel etiam ludicras novationes approbare: sed saltem reverenter iis habitis excogitata seculi nostri lauro digna cum iisdem combinari; multo minus loquor in genere de veris Philosophis, quod DEO & Proximo nati sint, decenter observantibus) atque ita e præsuppositis aliorum, hoc negantium, negant dari Tincturam Universalem; quamvis ipsi fere nesciant, quid proprie hæc sit; sed saltem ex invido fervore & abusu artis, & a Pseudo-chymicorum fraudibus concepto; cum facile mihi persuaderi patiar, plures talium Philosophunculorum nullam fornacem Chymicam vidisse, imo ne mercurium quidem Vulgi cognovisse. Et hi tam facili succumbunt refutatione, quam nuper memorati Medici, cum, juxta ipsum Axioma Philosophicum, contra principia negantem, vel non intelligentem, minime sit disputandum.

Desides isti Sophistæ aliorum relationibus temerarie statim fidentes, nec manus oculatas habentes non absurde sunt æquiparandi illi Sutori in celebri quadam Civitate Germaniæ: Notum enim est, ibidem certo quotannis die, libertate Democratica permissum esse, & cuilibet e vulgo licere, de Senatoribus, aliisque personis publicis pro lubitu libere loqui, ac eorum Vitam & actiones impune taxare. Unde accidit quadam vice, (referente mihi Viro fide dignissimo) ut sutor quidam percipiens, hos laudari ab his, illos culpari ab illis, quo etiam aliquid fecisse videretur, ac de Damno Josephi se se sollicitum esse, ostenderet, ultra crepidam sapiens in hæc eruperit verba: Rector nostri Gymnasii debet docere Logicam Philippi, & ille docet Logicam Rami. Dignum sane tanto Oraculo e tanto tripode dictærium!

Solide negantes quod concernit, illi sunt aut nonnulli e Chymi-
miatris, aut e Medicis Galenicis, aut e Philosophis speculativis; qui
variis contra Tincturæ realem existentiam & veritatem insurgunt ar-
gumentis. Inter quæ locum sibi vindicet:

- I. Quod plures solidioris Eruditionis Viri indefesso in Naturæ pene-
tralia penetrandi studio ac ardore in hanc quidem inquisiverint,
tam legendo & adcurate ventilando aliorum Scripta, quam ma-
num ipsam Operi admovendo, materiam cauta ac laboriosa me-
thodo per operationes Chymicas tractando, frustra tamen omni-
no laboraverint; ut nihil dicam de hoc, quod plures Thrasenici,
indoctique Ciniffones, & fraudulentæ Nummisugæ loco Auri serio
quæsi & aucupandi aureum tempus perdiderint, ac Aurum suum
a Parentibus magno sudore partum & collectum in fumos resolve-
rint, inutiliter decoxerint & colliquefecerint, dum operi huic
insudaverint.
- II. Quod nullus se se Orbi literato & curioso manifeste & realiter
ostendere valuerit, tanquam Triumphator Capitolium hoc Chy-
micum intrans, ac revera desiderato laborum fine potitus; cum
tamen id non centum aut mille, sed tantum non innumeri præ-
cipue Nostro hoc seculo, infeliciter & frustra tentaverint.
- III. Cum morbi diversi a diversis oriantur causis, necessario illis di-
versa quoque opponenda esse remedia, v. g. Hic morbus requirit
purgantia, alius adstringentia, ille humectantia, iste exsiccantia
& sic porro. Unde sequitur, unum idemque remedium neuti-
quam posse contrariis operationibus perficiendis sufficere, aut duo-
bus dominis rite servire. Ad hæc multos morbos pro sanatione
non tam requirere robur naturæ aut calidi innati, quam auxilium
manualis operationis, v. g. in luxationibus, fracturis.
- IV. Si unico medicamento possent sanari morbi omnes, frustra a DEO
essent creatæ innumeræ rerum medicamentosarum myriades, quod
absurdum; dum earum contemptum expressis verbis prohibuerit se-
verum mandatum Divinum, juxta Syracidis Caput 38.

Ad primam objectionem respondeo, quod non pauci solidio-
ris literaturæ in re medico chymica Viri, factis omnibus faciendis,
propositum non attigerint scopum, causa est eorum plurimos, si non
omnes, aut labores suos non instituisse in genuina & prima Tincturæ
materia; sed esse seductos per scripta chymica allegorice & sub no-
minibus falsis materiam describentia; cum fere nullus in Tractatu
F 3 publico

publico scapham nominaverit scapham; sed sub mutuato *Salis armoniaci, Nitri, Chalybis, Lunaria, &c. &c.* nomine eandem saltem proposuerit. Aut si illi materiam quidem veram quodammodo subolfecerint, eam non integram labori destinarunt, sed opus sunt aggressi in una saltem materiæ parte nimirum vel aërea & volatili, vel terrestri & fixa. Aut rem tentarunt non in materia proxima seu propinqua, ad Tincturam commoda, sed in aliqua nimis remota, & in corpore fixiore, tractationi huic non adeo apta & obediens. Aut omiserunt unam vel alteram enchirisi, cum arduum hoc opus poscat cautissimum ingenium, cautissimam manum. Aut si indefessæ illorum curiositati ac labori nihil erroris potuerit imputari, aliquando imperscrutabili DEI voluntate accidit, ut concepta spe excidant, nec obtineant, quod velint laborantes. Talia autem evenisse viris in re Medico Chymica alias supra laudem positis, confitentur partim publica horum scripta, partim querelæ & discursus Amicis concediti.

Ad secundum repono argumentum; hoc non adeo evictæ esse veritatis; de genuinis enim Tincturæ Universalis Possessoribus, licet rarissimis, gloriari posse Orbem, & in specie seculum Nostrum, paulo inferius unopura convincent exempla. Quamvis enim ii, quibus licet esse tam felicibus, non buccinis & tympanis soleant divulgare, qui sint; cum oleat fastuosam ostentationem, contrarieturque piis veri Adepti moribus; nulla tamen inde est consequentia; ergo nullus eam obtinet. Injuriam insuper mirum quantum magnam inferimus Creaturæ Creatori, Argilla figulo, per hanc dubitationem, aut negationem, ac imminuimus honorem e mirabilibus ipsius operibus emergentem. A rei enim ignorantia ad rei negationem si aliquis argumentatur, crassissimam extorquet conclusionem. Sed hac de Controversia circa finem Capitis IV. videantur plura, & proluxiora.

Audio hic ogganientem Sophistam quendam: Si Tinctura Universalis non tam aperte est tractanda, & communicanda, quomodo, quæso, poterit cedere in Proximi emolumentum? Quomodo sanitatem huic vel illi servabit integram? Quomodo læsam restituet? Hoc modo omnino, erit comparanda Thesauro abscondito, inutili? Verum licet possessor non ostentatorio Agyrtarum ritu publice proponat ac propinet suam Tincturam, nihilominus humili & taciturna dexteritate plus poterit prodesse Divino honori, ac commodo proximi, quam centum fraudulentis Blaterones verbis sequi pedalibus, exsuccis tamen; vel etiam alii Medicamentis ad minora a DEO conditis.

Ad hæc si nostra ars primiceria, uti aliæ, frequenter & aperte exerceri a Deo permetteretur, & cuilibet indigne inhianti concederetur, atque innotesceret, hominum sane plurimi huic incumberent, jucundo sine inter alia nimirum nummorum aucupio, capti & allekti, (cum notum sit, quid non mortalia pectora cogat auri sacra fames) unde tamen varia in animarum & corporum humanorum, perniciem certo forent metuenda absurda, incommoda, scandala.

Accedit, quod intempestiva hac manifestatione temere sese exponerent vitæ periculo; qualem mihi retulit Venetiis celeberrimus Otto Tackenius, de aliquo non ignoti nominis. Ille enim adhuc Monachus, vidit quendam e suis Confratribus plurimum temporis impendere in labores chymicos secretos; hinc Ejusdem sibi familiaritatem magis magisque concilians, non desinit eum fatigare querelis, quæstionibus, precibus, usque dum ipsi concediderit, quod Thesaurum huncce incomparabilem possideat; ac transmutet Mercurium in copiosum verum Aurum, sanetque paucissima Pulveris portiuncula morbos ab aliis desperate relictos. Per temporis spatiolum fraternam vel ingenuam colunt amicitiam; postea vero infidus iste frater fratrem summe fidum extra cœnobium occidit, surripiens ipsi secretissimum hocce secretum, detestabilis lucelli gratia. Sceleratus ille, abjecto Monachi Cucullo, Venetias petit, ibidem assumpto Comitis Nomine pompose vivit; minime occultans, sed gloriose jactans, sese regiam hanc arrham obtinere. Quid sit? Peregrinus quidam aliquot septimanis huic sese associat, stabilito per potum fraterno amicitie fœdere; post navicula, Gondelas ibi vocant, hic, stipatus aliquot ministris clanculum armatis spaciatur, educit illum solum in domum a populi frequentia remotam, ibi in hæc erumpens verba: Mi fratercule, scias, me esse Comitem celeberrimæ (quam nominabat) familiæ, belli injuriis ad incitas ita redactum. Cum autem sanguis generosus apud me hæreditaria quandam benignitate ebulliens, sub sordido & abjecto paupertatis pallio latitare amplius non valeat, per fraterni Nostri Amoris leges Te oro & obtestor, velis tanto pecunie numero mihi succurrere, quantus sufficiet pro cogenda & colligenda Legione militari. Sine tuo autem incommodo poteris mihi gratificari, cum juxta propria verba Tinctura Universali sis dotatus. Redhostimenti loco tibi offero denuo officia mea usque ad sanguinis, imo Vitæ profusionem paratissima. Summe hinc perterritus iste ostentator, & ponderans, quod tantis alterius gratia expensis faciendis propediem possit demonstrari vacuum in sua Crumena, præcipue, cum jamdum bona Tincturæ pars sit consumpta, sine spe novæ parandæ,

dæ, atque tales fratres egeni facile plures sint successuri, aureo ex hoc fonte Aquam Vitæ gratis potaturi. Proinde omnes, quas invenire potest, rationes profert, inprimis vero, quod modicum Pulveris tingentis sibi sit residuum, nec tam subito recens parari possit. Ille vero, ubi res ipsa desideratur, verbis minime contentus, monstrat occultata famulorum arma, mortem minans homini in leges amicitiae tam perfide peccanti, nisi cito suæ sit satisfactorius petitioni. Hic Vitâ sese periclitari videns, promittit, quamprimum sese paraturum; Quod ille petierat, alibi autem id fieri non posse, nisi propria in domo. Consentit ille, adjunctis tamen putatitio Chrysopoeo custodibus semper lateralibus. Tingendi autem plane nescius hic Lucifuga sub tenebris nocturnis aliquando commodam arripiens occasionem, per supremam domus contignationem irrumpens in domum adjacentem, fuga Vitæ suæ consulit. Paulo aliis circumstantiis hanc describit historiam, *Theobaldus ab Hoogbelande, Tract. de Alchymia difficultatibus* (a) pag. 168. Aliudque huic non dissimile addit exemplum, quod ibi legere, si libet, licet. (b)

Ad tertium Argumentum regero, cum e medicis Institutionibus infallibiliter constet, morbosa diversis oriri causis; ideo omnino illis diversa etiam opponenda esse remedia; nimirum quando agitur de medicamentis particularibus, v. g. aut purgandi, aut adstringendi, humectandi aut siccandi qualitate præditis. Tales autem Qualitates non quadrant, nec sunt extendendæ ad Tincturam Universalem; Hæc enim paratur e rebus primis & universalibus, ideoque singulari gaudet Harmonia & Analogia cum Vitæ nostræ spiritibus ac calido innato; Quod ab hac balsamica recenter imbutum virtute (uti præcedente capite jamdum dictum) modo Archæali & imperatorio corrigit, depurat, atque ejicit e massa sanguinea omne id, quod circulatoriam ejusdem quomodocunque turbat officinam; quemadmodum aqua paludosa in stagno purificatur, & ab ulteriore corruptione præservatur, si aqua fluvialis limpida in eam derivatur.

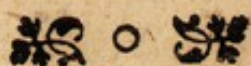
Nec me ferit objectio, quod pro hoc vel illo morbo tollendo requirantur purgantia, vomitoria, sudorifera, diuretica, calculos vel menstruum pellentia, &c. qualis virtus, utpote in multis contraria, non potest subsistere in uno subjecto. Archæus enim Noster non semper obtemperat in operatione medicamentis propinatis, licet talia juxta Methodi medendi leges, & cauta Medici experti mente manumque offerantur. Notum enim est Practicis, nec Antagonistæ poterunt negare, post remedium saltem sanguinem purificans, & acidum mesenterii aut sanguinis præcipitans, & edulcorans (nonnulli Ve-

terum vocitant hepaticum, stomachicum, &c.) aliquando insequi Vomitus, aliquando alvi fluxus, aliquando sudores, aliquando largam urinæ excretionem. Nec raro post sumtum purgans, v. g. rhabbarum, folia sennæ, galapium, &c. cui vis vomitoria a nullo Autorum est adscripta, insequi vomitus; & vice versa, sumto vomitorio succedere alvi fluorem; nonnunquam etiam purgantia magis per vias urinarias, quam per guttur inferius expellenda expellunt. Et hoc fit ideo, quod Natura nostra noxium & molestum per vias sibi commodiores & proximiores expellere optime ipsa noverit, quod sagacitas medici, qui naturæ saltem est Minister, minime vero Dominus imperans, non semper penetrare valet.

Nihil hic dicam de illo, quod hæ sarcinæ impuritatum in m. as. sa sanguinea ulterius ferendæ impatiens, sæpius criticas instituat sua sponte evacuationes sine medicamentorum ope; sed propria in conservandam Microcosmi Rempublicam Providentia, sudores, vomitiones, diarrhœas, &c. non sine laudabili & manifesta euphoria, (quamvis nonnulla crisis fiat imperfecta, dum natura cruditatibus nimium pressa, conatur quidem expulsionem, sed debilitata oneri deijciendo non sufficit.)

In specie vero respondeo, non latere Chymiatros, imo nec invidos, eo deventum esse, & magis magisque eo pertingi adcurata Pyrotechniæ industria ac indefesso labore, ut ex antimonio, Mercurio, aliisque rebus medicamentosis tam raræ efficacix parentur remedia, quorum virtus & modus operandi ad solum aliquod excretorium sese restringi neutiquam patiatur; sed operetur saltem, vel roborando Balsamum vitalem, vel moderate & lente per insensilem transpirationem, vel per Diuresin, vel per sudorem, vel per vomitum, vel per hæmorrhagias narium, uteri, hæmorrhoidum &c. materiam peccantem & superfluum exturbent, prout Archæus laudabili medicamenti energia adjunctus eandem pro faciliore exturbatione reperit dispositam. Si itaque tales effectus producit calor innatus, vel sua sponte, vel remediorum particularium ope; quomodo, eandem virtutem denegare quis audebit, vel jure valebit Tincturæ Universali, utpote cujus penetrabilis excellentia, & extraordinarius juvandi modus reliqua omnia multis parasangis superat?

Sanatio affectuum externorum, v. g. laxationum, fracturarum &c. proprie & immediate a nullo medicamentorum internorum peti potest; Cum tamen ab externis v. g. fasciis, ligamentis, emplastris, &c. suam topicam expectent atque accipiant medelam; nihilominus mediate consolidationem & restitutionem omnino maturat Tinctura



Nostra, dum spiritus, terrore, hæmorrhagiis, dolore, vigiliis, aliisque accidentibus dissipatos, renovat, atque ita simul inflammationes, gangrænam, &c. arcet, ac ab his corpus præservat.

IV. Argumenti quarti, quasi Tinctura Universalis frustraneam redderet creationem & operationes aliarum rerum medicamentosarum, nulla plane est consequentia.

Cum enim imperscrutabile & sapientissimum Consilium Divinum per tot ac tot secula e millenis hominum millibus oppido paucissimos illius beaverit cognitione, propter plerorumque indignitatem, aut propter abusum præcavendum, aut ut Deus per plures creaturarum ac remediorum e triplici regno, Animali, minerali, vegetabili ortorum diversissimorum diversitates, nos, (itidem mirabile suarum manuum opus) in majorem rapiat admirationem, ac pietatis addat stimulum, aliasque ob causas nobis incognitas, nihil plane, aut parum decedet honori reliquarum rerum medicamentosarum. Potuisset quidem Omnipotens Vitæ & sanitatis Autor (qui est miraculosus in operibus suis) vel morbos plane a nobis arcere, vel unico saltem majestatico fiat morbosum omne tollere; potuisset, dico; sed ita Ipsi non placuit, ut cum devoto Ecclesiæ Patre loquar.

Si sacrarum literarum manuductione novimus, mirandum orbis Conditorem pro ineffabilis misericordiæ beneplacito, populo suo Israelitico non uno, sed diversis modis tam in re medica, quam militari, aliisque auxilium præstitisse. Medicorum Primas, Christus ipse sanavit diversis modis, aliquando unico verbo, & quidem ægrum invisens, uti Matth. cap. 8. v. 3. Marc. cap. 11. v. 12. Joh. 5. v. 8. vel non invisens, uti Matth. 8. v. 13. & cap. 15. v. 28. Aliquando tangens, v. g. Matth. 8. v. 3. & 15. vel sine tactu, Matth. 9. v. 6. Luc. 17. v. 14. Visum coecis restituit nunc sine remediis, v. g. Matth. 9. v. 29. & 30. nunc mediantibus remediis. Marc. 8. v. 23. 24. & 25. vel Joh. 9. v. 6. 7. Regis Hiskia carbunculo jussit imponi ficus pro maturatione per Esaïam cap. 38. v. 21. Naëmannum Imperatorem exercitus Syriaci, leprosum septies jussit lavari in Jordano Elifæus 2. Reg. cap. 5. v. 10. Moyses corripuit amaritiem aquarum in deserto, injectione ligni a Deo edoctus, Exodi cap. 15. v. 25. Petrus & Johannes uno verbo mandarunt claudo nato, ut ambularet, pedibus officium suum subito & perfecte facientibus. Actor. cap. 3. v. 6. Econtra permisit Deus Noster imperscrutabilis, ut cuncta scripta auro contra cara de rebus naturalibus & medicamentorum facultatibus (quæ singulari e revelatione consignaverat Regum sapientissimus Salomon)

lomon) jamdum perierint, maximo posterorum dolore & detrimento, quorum arcanam & amplissimam cognitionem a Cedro Libani usque ad hyssopum parietis, huic soli, (post illum vero nulli) detexerat. Idem, qui variis modis sanavit, & per ministros sanare suos jussit, diversimode etiam percussit populi sui hostes; Sic in Castris Assyriorum unica nocte unicus Angelus necuit centum octoginta quinque millia militum. Non dissimilis strages facta in Primogenitis Ægypti Exodi cap. 13. v. 15. ut Josua cladem inferret magis cruentam Sol & Luna supernaturaliter subsistere jubebantur. Josuæ cap. 10. v. 12. Per solum Davidem mediante Goliatho cæso, fugabantur Philistæi 1. Sam. cap. 17. v. 49. & 51. Mediante calliditate Judithæ & per mortem Holofernis exercitus totus fugabatur Assyriorum, Libr. Judith. cap. 13. Sæpius obviam ire hostibus & pugnare jussit omnem exercitum Israëliticum; aliquando vero selegit saltem aliquot centum, uti videre est Libro Judicum cap. 7. v. 7. Non minus variis sane modis distribuit sua dona idem Deus suis ministris: tam facile enim potuisset Moyse linguæ balbutientis difficultatem prætendenti, Exodi cap. 4. v. 10. hoc vitium corrigere, ac Apostolos docuit linguis incognitis & peregrinis loqui, uti patescit Actor. cap. 2. v. 6.

Ex dictis abunde clarescere Judico infinitam potentiam Divinam non debere adeo restringi, quasi unico saltem remedio nobis opitulari velit, aut possit, sed potius eandem modis innumeris sanitati ac salutis humanæ invigilare pro gratioso suo beneplacito.

Supersunt adhuc variæ rationes, præcipue Galenicorum & Philosophorum, non exsuccæ quidem, nec omnino enerves; Cum autem illi viri clarissimi in Chymia practica non sint versati, sed dicta ratiocinia fundarint super falsa hypothese, nimirum veram & genuinam Tincturæ Nostræ materiam ignorantes, dato hoc uno absurdo, successive sequuntur plura, ut proinde contra principia negantes, nec intelligentes non sit disputandum: cum labores chymicos ulna philosophica speculativa & theoretica emetiri non simul considerata ipsa chymicorum praxi, sit absurdum. Medicina enim & ejusdem filia chymia, duobus incedit cruribus, Ratione & Experientia; adeoque dicta ratiocinia brevitatis studio hic lubens prætereo.

Progrederer nunc, remotis contradicentium argumentis, ad ulteriorem scopi mei dilucidationem & Tincturæ Universalis existentiae demonstrationem. Verum acerrimus sese adhuc offert Alchymico Mastix, Antagonista, speciosarum objectionum armatura formidabilis; hætenus omnibus ipsi contrarium sentientibus solo fere nomine horribilis: KIRCHERUS, ille est, ATHANASIUS, dico, KIRCHERUS, qui

nomen, quo in Sacro Baptismate fuit insignitus, ab immortalitate, frustra sibi esse impositum, neutiquam passus est.

Quantum enim lucis laboriosa sua dexteritate & raro ingenii acumine accenderit pluribus scientiis currente hoc seculo, novit non tam nostra Europa, quam integer Orbis. Ille uti plurima alia, ita etiam physicam concernentia accurate ruminavit, & subtili philosophia ventilavit, uti patescit, tum e variis ejusdem scriptis, tum præcipue e Mundo subterraneo. Ibi, Tomo secundo, in fodinas metallicas descendens, postea quoque ingreditur chymicorum laboratoria, aggrediturque multifarie Chymiam Practicam; in specie vero Libri 2. Sectione 1. 2. 3. 4. &c. in Alchymiam vehementer invehitur, ac Lapidis Philosophici realem existentiam simplicissime negat, metallorumque transmutationem omnibus modis impugnat. Quamvis enim primo placidum sese rerum Alchymicarum Ventilatore promittat, dum Sect. 2. Cap. 1. pag. m. 150 ita differit: *Ego quid sentiam, eo, quo par est candere, aperiam. Quod dum facio, non cum Pseudochymicis, rudi & illiterato hominum genere, sed cum Philosophis mihi negotium esse, sibi Lector persuadeat.* Et ibidem paulo inferius: *Nos media incedentes via, neque chrysopæia impossibilitatem, neque etiam eo modo, id fieri, quo Alchymistæ illud produci posse existimant, asserimus.* Attamen in sequentibus Capitibus, priorum dictorum quasi oblitus, bile sibi commota, non contra solos Pseudochymicastros insurgit; sed in genere pro plenarie annihilanda Alchymia possibilitate, semper & ubique omnes movet lapides, ejusdemque Cultores vocitat Impostores, Agyrtas, Scelestos, Maleferiatos, & ut paucis omnia, impietatis & improbitatis eos inculcat.

Proinde non immerito irritatus quidam ingenuus Artis filius, *Salomonem de Blauenstein* se se nominat, in interpellatione pro *Lapide Philosophorum*; ut & *Johannes Zuvoelfferus* in *Mantissa Spagyrica Pharmacop. Regiæ adnexa Part. I. Cap. I. pag. m. 324.* & sequ. cum aliis emissa negationum spicula in sinum ipsi retorserunt. Et quamvis hactenus neque *Kircherus* ipse, neque alius, quantum mihi quidem constat, horum responsionibus ulteriori contradictione sese opponere, fuerit ausus; nihilominus placet, hisce nonnulla addere, neutiquam quidem litigandi, multo minus Virum summum calumniandi animo; tanta enim Illius sunt merita in rem literariam, & in specie quoque in illam Philosophiæ partem, quæ ad Physicam, & Medicinæ fundamenta spectat, ut, quamdiu Orbis erit, ille jure merito *Athanasius* fuerit nominandus; Sed saltem pro veritate magis magisque elicienda, difficilibus materiæ hujus intricatæ nodis solvendis, & pro salvando

vando antiquo chymixæ honore. Cum Kircherus inter Antagonistas potior sit, quam decies mille aliorum, ut Israëlitici populi verba de Davide mutuer, & ipse e pluribus serio collegerit, clarius diduxerit atque amplificaverit argumenta contraria.

Primo itaque dico: Orbi literato est notissimum, ex hujus Viri incomparabilis Cerebro prodivisse plura scripta Philosophico-Theoretica lucernam olentia, quam ex Equo Trajano Viros callidos armatosque; tanta enim hæc sunt numero, tanta sunt pondere, ut unius hominis ingenium fere non sufficiat huic oneri ferendo. (Nihil dicam de pluribus gravioribus, quæ procul dubio severæ Ordinis leges in rebus Theologicis ipsum præstare jusserint; & quantum temporis sibi sumserint sacra Officia.)

Stante hoc, huic Operationibus Chymicis manum decenter admoveere non licuisse, neque in Chymia practica adeo versatum esse potuisse, neque necessariam Autorum talium Lectionem ipsi fuisse familiarem: prout Scripta ejusdem superius adducta de Alchymia, abunde illud demonstrant, & ipsa hoc dubium solvunt, v. g. dum ex *Arnoldo Villa Novano*, item e *Bernhardo Trevisano* duas facit personas, nominibus & cognominibus eorum aliquoties interponendo alios Autores; cum tamen Chymia unum saltem Arnoldum Villanovanum & unum Bernhardum Trevisanum noverit.

Propterea quamvis ille Vir summus in disciplinis Theoreticis & speculativis, invidia ipsa etiam teste supremum fere adscenderit, scientiæ culmen, neutiquam tamen inde sequitur, eundem quoque in practicis, præcipue in hac extraordinarie ardua decisivam posse ferre sententiam; Cum hæc toto cœlo ac tota terra differant, & curiosa laboratoriorum Chymicorum inventa non obediant mensuræ ad ulnam philosophicam; ut nihil dicam de immisione falcis in alienam messem, vel quod ne Sutor ultra crepidam.

II. Inter Kircheriana argumenta hoc videtur præ reliquis plus roboris præ se ferre: *E fundamentis*, inquit ille, philosophicis summissime constat, nullam speciem posse mutari in aliam, v. g. homo non potest degenerare in Bovem, Bos in caprum, Gallus in turdum, Carpio in lucium, &c. Ergo nec Caprum, nec mercurius, nec aliæ metallorum species, utpote jamdum perfectæ poterunt mutari in Aurum & Argentum.

Sed respondeo: Concedendo quidem, species animalium & similibus summe perfectorum neutiquam posse converti in aliam; hæc tamen ad alia omnia se se minime extendi patiuntur. Transmutationem

nem enim in Animali & Vegetabili regno esse possibilem, plurima apud varios Autores evincunt exempla; sufficiat mihi vero solus Kircherus ipse, qui Tomo 2. *Mundi subterranei Lib. 12. de Panspermia rerum* in Sectionis primæ & secundæ Capitibus, hinc inde ample differit, quomodo e Semine Universalī, & mirifica plasticæ virtutis efficacia nascentur & mutantur alia in alia. v. g. Bombyx, aliæque Erucæ in papiliones &c. imo quod majus, quomodo regnorum etiam diversitas hanc inversionem admittat, v. g. quod insecta transeant in herbas & hæ in insecta, & quidem vel per opus Naturæ, vel per opus Artis. In specie vero Sectionis 3. Capite IV. de Emphytevtica, vel insititia Arte (propffen) p. m. 385. in hæc erumpit verba: *Sunt res nonnullæ adeo e Naturæ quadam similitudine sibi amicæ, ita consonæ, ut mox una alteri applicita in mutuum consortium ruant, & se se miris amicitia legibus amplexentur.* Hucusque Kircherus.

Norunt enim Dendrophili, arborum fere omnium, imo etiam Sylvestrium naturam obedire artis expellentis sarcæ, nec uspiam recurrere; (contra dictæ Horatiani probatam in aliis veritatem) sed assumere surculi insiti qualitates, etiam si non unius (v. g. pyri in pyrum) sed diversæ sint speciei, v. g. mali surculus commode & curiose inseritur in cydonium, pyrus in morum, &c. Idem in opere allegato Lib. VIII. Sect. 2. itidem uti late, ita accurate describit homines, Bruta, arbores, plantas, aliæque innumera, mediante succo lapidifico, vel facultate petrifica in lapides esse conversos, vel petrefactos, (c) quorum exempla ubivis jam sunt obvia. Ibidem Lib. X. Sect. 4. Cap. 6. inquit: *Consentiunt metalla, cum variis lapidibus.* Et paulo post: *Cuncta metalla argentum vivum in amicitiam receperunt, quia lubentissime omnibus copulatur.* Et ulterius: *Imo inter ipsa metalla Sympathia & Antipathia observatur.*

Si igitur jam prolata Kircheriana veritati sunt consona, uti sane sunt, quotidianæ experientiæ & Autopsiæ testimonio; nimirum, si insecta jamdum perfectæ mutantur in Volatilia, si insecta degenerant in herbas & vice versa: si surculus insitus arbori perfectæ suas innatas suffuratur constanter qualitates: si res perfectæ quælibet e triplici regno ad petrificationem sunt aptæ: si inter metalla observatur Sympathia, &c. Sane non video, quomodo rebus metallicis deneganda sit transmutationis possibilitas. Cum metalla homogeneis constent principiis, ac inter se se differant saltem gradu, vel secundum majus ac minus, proinde jure hæreditariæ analogiæ unum alteri, præcipue ab arte adjutum, radios suos illustriores poterit communicare, ut ita dicta metallorum imperfectorum transmutatio non

tam proprie sit vocanda vera transmutatio, sed potius maturatio & exaltatio. Quamvis enim Anima & Vita metallis & mineralibus proprie non competat, veluti regno Animali & Vegetabili; tamen uti nec viva, ita quoque nec mortua appellari poterunt, ceu loquitur aquilizans *Sperlingius* Synops. Physicæ Lib. 6. Cap. IV. Sed analogum, & inter hæc quasi medium possident; cum crescant, augeantur, &c.

Sed mei non est scopi alibi dicta hîc repetere, uti aliquoties monui: cum igitur jamdum huic controversiæ a variis sit satisfactum, adeoque ad eodem lectorem remitto. In specie vero ad *Job. Tackii Chrysogoniam animale*, ad *Petri Johan. Fabri, Panchymici* Lib. 3. Cap. 5. & 6. ad *Beccheri Physicam subterraneam*, ejusque supplementum.

Verum quid molestus sum Benevolo Lectori rationibus adducendis vel has apud alios quærendis, cum pro me militet pluribus jam nota Autopsia, & rerum omnium Magistra Experientia? Unicum enim solidum experimentum practicum, plus habet ponderis, quam centum rationes philosophicæ speculativæ, licet acutissimæ, propterea etiam Chymiatri non inconcinne audiunt Philosophi per ignem.

III. Ut impiam, mendacem, & absurdam ostendat Alchymiam Kircherus, Lib. II. Sect. 2. Cap. 5. ulterius ita contra Tincturæ augmentationem insurgit (ut ampla ejus verba contraham.)

Juxta Alchymistarum assertiones pars una lapidis prima vice tingere vel imperfecti metalli mutare potest centum partes; si denuo solvas vel imbibas, convertit mille partes; tertia vice transit in decies mille; quartum vero in centies mille partes; & sic porro, si adscenderis in duodecima projectione poteris convertere centum milliones millionum; aut si oceanus consisteret loco aquæ & mercurio, posset exaltari in aurum & argentum; vel totus etiam mundus auro possit obduci. Exinde concludit, ipsos pueros, mulierculas & infimam plebem stulta malefactorum Alchymistarum machinamenta, promissa & nugamenta videre & irridere posse.

Verum enim vero, fateor quidem, me testem autopten non esse hujusmodi multiplicationis, nec ex ore aliorum de hac mihi singularia multa constare; tamen cum possibilitatem & existentiam Tincturæ Universalis credere cogamur viris variis probatæ Pietatis, probatæ Eruditionis, veluti mox secutura evincet, in medio relinquo, aliorumque arbitrio trado, an dicta multiplicatio pro vera sit habenda nec ne: Tres tamen e Neotericis (de Veteribus pluribus taceo) adduco testes, in qualis Trigæ ore veritatem consistere, alias
ab

ab omnibus conceditur: nimirum *Henric. Kunrath. in Amphitheatr. p. m. 206. Autorem Tumbæ Semiramidis c. 9. p. m. 94. & Joh. Frid. Helvetium, qui Tractatu Vitulus aureus insignito, circa finem historiæ refert, se se post novam additionem Lunæ ad Aurum nuper mutatum infusione aliquoties expertum esse hancce multiplicationem.* Quibus hoc saltem addo, Kircherum hoc in loco concludere magis Philosophice, quam Christiane, bile procul dubio spiritibus Capitis præter solitum imperante.

Omniscius enim Cardiognostes nulli hoc Magnale concedit, qui avaritiam, arrogantiam, similesque nefarios abusus, pro fine laborum suorum habet, aut qui mundum vult inaurare, aureosque montes indebili suo Cerebello exstruit; sed saltem iis, qui tacita animi tranquillitate, & pia devotione hoc secretum Divino Honori, animæ propriæ saluti, & proximi emolumento destinant. Aut si eo ipso quacunque ratione fuerit potitus improbus quispiam, non tamen diu eum id possidere patitur Divina Majestas, veluti paulo inferius amplius dilucidabitur. Proinde hujus argumenti vanitatem absurdam, Antagonistis Nostris in sinum refundimus; cum illud ideo sua sponte corruat & evanescat, & ut intentiones ab impietate & improbitate oriundas prius removeant, antequam mentem, crenam aut manum admoveant operibus chymicis Tincturæ Nostræ, amice & Christiane rogitamus.

IV. Cæterum, quæ producit multiplicia & varia varie congesta ratiocinia, nimirum, quod materiam & operationes occultent & describant variis nominibus alienis, & difficilibus allegoriis, hoc vitio adeo illis, quibuscunque ita libuerit, non erit vertendum; Si enim Hieroglyphicis, & variis metaphoricis locationibus uti licet in aliis scientiis, quomodo in hac summi momenti arte poterit esse adeo absurdum, & sarcasmo dignum? Quod item dissentiant plurimum Alchymici ratione Nominis, ratione materiæ elaborandæ, ratione modi præparandi, hæc possibilitatem tamen non infringunt, sed difficultatem laborum saltem arguunt, quam ambabus manibus concedo.

Ne una quidem facile poterit mihi nominari disciplina, quæ non scateat varie contrariantium & disceptantium dissidiis. Do instantiam: In Religione Christiana maximus est inter Theologos de variis dissensus, minimè tamen inde concludere licet, ergo non datur Christianismus? vel ut specialius loquar de Theologia Romano-Catholicorum, Kircherus vix, & ne vix quidem mihi concedet hoc argumentum. Inter Franciscanorum & Dominicanorum Ordines irre-

conci-

conciliabile diu vixit diffidium, plures item alii ordines non adeo consentiunt Societati Jesu, neque hæc illis: Sorbona item Parisiensis sæpius contradicit Decretis Papalibus; Ergo non datur Ecclesia Romano-Catholica.

V. Nec vehementius nos feriunt exempla adducta, quod nonnulli pro genuinis Tincturæ possessoribus olim habiti, fuerint homines impii, scelerati, impostores. Præter illud enim, quod producta testimonia pleraque quasi invite & coacte suum deponat symbolum, aut sint ab invidis proposita, aut insufficientia; etiam in contrarium plures & firmiores possunt prodire testes, non solum e Veteribus, sed & præcipue e nostro seculo probatæ fidei Viri. Adeoque demirari satis nequeo, quomodo Vir hic vere religiosus (uti ejusdem Conversatio, & Scripta testatum eunt) & philosophus consummatæ eruditionis passus fuerit, ut in hac re tantus bilis fervor in sanguinem ipsius se effuderit, & dum in specie de abusu valuerit, debuerit loqui, in genere summe venenata injuriarum spicula emiserit, contra hoc studium, quod excoluerunt, suosque Medicos & Chymicos excolere jusserunt, & adhuc jubent plurimi Imperatores, Reges, Principes, & alii, tam vere pii ac probi, quam vere literati.

Dolemus, & miram quantum ipsi dolemus, infelicem Divinæ Artis sortem, quod tantus numerus muscarum & papilionum vagantium, splendorem solaris hujus luminis radiantem turbaverit, & adhuc turbet! Sed veluti proprias comburunt ipsi alas, & postea ipsis ridiculum murem enixis de partu suo dolendum est: ita stolidi horum conatus & abominanda fraudulentia neutiquam poterit converti in Viros bonos omnes, pro candore suo ac Talenti concrediti pondere, Naturalia rimantes - mirantes.

A particulari enim ad universale institutam argumentationem nullo valore gaudere, novit optime Vir acutissimus. Idem enim vix subscribet huic conclusioni: Jesuitæ Anno 1594. ob malos mores Gallia, & Anno 1606. Dominio Reipublicæ Venetæ omnes sunt expulsi: Ergo Jesuitæ quilibet sunt impii, scelesti, fraudulentii. *Petrus Jarrichius*, Jesuitici Ordinis olim Miles veteranus peculiari Tractatu Anno 1665. & 1676. impresso in 12mo., describit specialibus exemplis & additis nominibus majora inter homines cognita fere scelera esse perpetrata in Provincia Guienna Galliæ in tribus Societatis Jesu Collegiis ibi nominatis. An igitur Jesuitæ omnes sunt impii, scelesti, fraudulentii?

Ventilatis nunc dissentientium opinionibus & rationibus progredior ad demonstrandam Tincturæ possibilitatem. Cum autem antea dixerim, Medicinam ejusque filiam, Pyrotechniam, duobus inniti fulcris, ratione, nimirum, & experientia, propterea curioso eadem ostendere Lectori, ante omnia erit commodum & consultum.

Rationem primo quod attinet, cum *Tinctura Universalis* præparetur e rebus primis & universalibus, ac principiis rerum omnium Macrocosmicis generalibus, Coeli atque Astrorum influenza imprægnatis, e quarum dispositione vegetatio & interitus, Vita & mors Macrocosmi ac omnium sublunarium dependet, sequitur omnino, eandem per genuinas Artis Enchirises curiose tractatam ac secreta Chymiatri dexteritate, diuturna patientia ac sudore resolutam, circulatam, atque ad perfectionem deductam, modo etiam universali, aliisque remediis majore, integram corporum nostrorum sanitatem conservare, morbis se se opponere, iisque sufficientem suppeditare medelam; nec minus metallorum imperfectorum exaltationem & maturationem præstare posse, idque ob singularem Harmoniam atque sympathicam Analogiam, quam Spiritus Vitales Nostri cum Tinctura Universalis, & ejusdem materia ex qua mutuo inter se habent.

Quamdiu enim stabit, (veluti a prima Creatione firma stetit) nec infringi poterit Analogia & Consensus Cœlestium & sublunarium, quamdiu *superius erit sicut inferius*, & *inferius sicuti superius*; quamdiu harmonia Macro- & Microcosmi durabit inconcussatamdiu etiam, invita Invidia, utilissimis veritatis suæ radiis corruscabit Tinctura Nostra, ac negantium, dubitantiumque nubeculas dissipabit. Cum multi Viri quoque summe sagaces, tam difficulter sibi persuaderi patiantur, quod ægrotudines omnes unico remedio sint sanabiles, ii fortassis animum eo facilius mutabunt, si certo respectu præsupponam Tincturæ Universalis morbum universalem, nimirum spirituum sanguinis impuritatem. Pro horum enim laudabili vel vitiosa dispositione Massa sanguinea aut decenter, aut illegitime absolvit & perficit suum Circulum, partibusque Corporis singulis necessaria advehit, a quo dependet nobis sanitas, aut morbus, Vita, aut mors; Quemadmodum enim e Cornu Cervi paro remedium sudoriferum, e colocynthide purgans, e Manna laxans, ex Absinthio stomachicum, e Castoreo nervinum, &c. juxta qualitates unicuique rei medicamentosæ a Protoplasta miraculose impressas; ita quoque e Tincturæ materia legitime tractata incomparabile affunditur Oleum lampadi Ignis Vitalis, quo spiritus Cordis suppressi in ælum ducuntur, recenter illu-

strantur

strantur & recreantur ; illustrati vero & recreati Virtute balsamica Massam sanguineam imbuunt ac renovant , hinc accepto necessario pabulo , quodlibet membrum rite suo fungitur officio pro conservanda Microcosmi Oeconomia , internæ partium dissensiones præcaventur , aut præsentēs abrogantur.

Quemadmodum Vinum , unum idemque , uno eodemque modo , tempore , ac dosi excessive & largius haustum pro uniuscujusque potatoris complexione , & Archæi dispositione spiritus magis movet & exaltat ; ita ut *Sempronius* reddatur iracundus , imo furibundus , ut vel ipsi Turcarum Imperatori mortem minetur ; *Cajus* vero fiat timidus & Ove placidior , *Mevius* imbibat somnolentiam & stupiditatem , *Titius* in Venerem ruens sit Taurus ; *Sejus* canat ac saltet lætitia plenus ; *Sulpitius* vero tristis lacrymetur. &c.

Ac veluti idem Vinum in dolio per legitimam culturam & decentem additionem modicæ Vini particulæ , utpote sibi analogæ , pluribus annis in statu suo naturali , imo meliorescente potest sustentari ; & si in vappam ex incuria , aliisque circumstantiis vult degenerare , per eandem Oenosophi periti manum & industriam pristinus illi redditur vigor , ut desideratum suum C. O. S. cuilibet ostendere valeat. Plura huc pertinentia videantur circa finem Capitis præcedentis.

Eodem modo Tinctura Universalis in regno vegetabili & minerali suas exserit , & communicat vires creatis omnibus , nutrimentum , depurationem , & vigorem ipsis subministrans.

Verum , cur aucupo Lectoris assensum auxilio rationum , cum pro me militet rerum omnium magistra experientia ? Cur oculorum aciem fatigo in inquirendis Nodi hujus Gordii extremitatibus , cum pro hoc solvendo & extricando in promptu sit Alexandri Magni gladius ; cum publice attestetur ipsissima , cui nemo sanorum refragatur , Autopsia ? Ne autem Curioso Lectori tenuem meam opinionem obtrudere arguar , prodeant e pluribus nonnulli probatæ auctoritatis Viri pro me locuturi ; quorum fide nostra verbis dignissimis pro firmiore declaratione subjungam postea variorum quoque historias. Et cum Antiquorum alias semper reverenter habitorum testimonia quibusdam videantur suspecta (quasi cariem aut situm contraheret immutabilis & firmissima veritas) de his jam non controversam , cum copia horum larga & varietas mihi suppetat ; sed sepositis illis substituam seculi nostri Autores , quorum gloriosa Fama indelebilis , attestatumque irreprehensibile in recenti nobis memoria adhuc hæret ; Et quidem non modo Chymicos ; sed & Philosophos specu-

lativos, Medicos Galenicos; imo Theologos & Politicos. Ubi prius moneo, unius vel alterius quidem verba saltem loqui de Metallorum transmutatione; sensum vero contextus indigitare Viam Universalem; cum insuper e via aliqua particulari; quam vocant, tam arduus & dives effectus minime sit sperandus; nec non, quod jucundior sit sermo institutus de confectione auri, quam de aliqua re medicamentosa: poterunt autem consuli post varios alios, prolixè de operationibus medicinalibus differentes Helmontius, Joh. Tackius, &c.

Inter testes Primus esto *Sperlingius*, Philosophiæ speculativæ Lumen, qui Institutionum Physicar. Lib. 6. cap. 7. Quæst. 1. p. m. 1096. ita hac de re effatur: *Reclamare experientia, & imperitorum considerare ratiunculis, nefas est: nulla autoritas valet scribentibus adversus experimenta: experimenta autem talia passim reperire est. Et quamvis sit res plena difficultatum & periculorum, tamen difficilia pulcra. Si quæ fraudes etiam hic occurrant, non arti, sed impostoribus adscribantur. Idem sequ. quæst. 2. p. m. 1100. Sensum dimittere in iis, quæ sensibus manifesta sunt, & rationem querere, infirmitatem intellectus esse, merito statuit cum Aristotele Lib. 8. Physicor.*

II. Coruscans Climates septentrionalis Phosphorus *Casspar Bartholinus* Physic. Special. part. 4. c. 2. p. m. 356. *Metalla varia*, inquit, *in aurum mutari posse, miror peritiores negare; cum oculatus ipse testis esse possim, & plures experientie apud varios occurrant, cum ridicula sint objectiones dubitantium contra sensus & experientiam.*

III. *Martinus Delrio* (celeberrimus Societatis Kircherianæ socius) Disquis. Magicar. Libr. 1. cap. 5. Quæstion. 1. Section. 4. p. m. 7. sic loquitur. *Quia tot hac de re sunt narrationes diversorum, videtur procacis animi & perfrictæ frontis, nulli credere. & pag. sequent. multos ego commemoravi, qui non chymici tantum, sed & Medici & Juris Consulti gravissimè, æstantur, rem ipsam factam exhibuisse. Et hodie nominare possem quos novi, Viros graves, in dignitate positos, & Deum timentes, qui de se ipsis idem consententur. Quos mentiri, vel imposturis, aut prestigiis, aut demoniacis artibus uti, nunquam in animum meum possum inducere, & sint injuriosi Viris honestissimis, qui queant id suspicari. Quid ad hæc Confratris Tui Doctissimi & celeberrimi verba reponis, Clarissime Kirchere?*

IV. *Robertus Fluddius* Tract. de summo Bono p. m. 28. ita loqui amat: *Quæ major est deliberatio & vecordia, quam eam declinare & pro nihilo habere scientiam, in qua nil olfecerint, nec naturam, nec Naturæ Majestatem, nec proprietates agnoverint. An omnes fuisse stulti, Viri eruditissimi, non solum plures Ethnici, sed & Thomas Aquinas, Picus Mirandulanus, Rogerius Baco, Raimundus Lullius, Arnol-*

Arnoldus Villanovanus, Jodocus Greverus, Basilius Valentinus, Georgius Ripheus, Morienus, Bernhardus Trevisanus, Richardus Anglicus, Nortanus, &c.

V. Henricus Salmuth, in Notis ad Guid. Pancirolli Nova Reperta, Libri II. Tit. 7. de Alchym. p. 147. Adeo clara veritatis hujus lux est, ut & ex ipsis Adversariis aliqui eam non diffiteantur. Et paulo post:

Cur tot præstantes Viri diversarum gentium, tot tamque præclara de hac arte edidissent volumina? An in nugis suæ famæ & gloriæ præsidium quærebant? sunt Ægyptii, sunt Arabes, sunt Chaldei, Germani, Hispani, Angli, &c. quos quis enumeret? Agricola Eorum & numerum & studium admiratur, quamvis transmutationis Adversarius. Et pag. 148. *Laurentius Ventura* Libr. de arte Chymica, gloriatur, se 250. Volumina Chymica in Nobilem Bibliothecam Heidelbergensem Illustrissimi Comitis Palatini intulisse, & præter illa adhuc quinquaginta alia habere. In judiciis, ubi de censu, de capite, de fama agitur, duobus aut tribus testibus credendum est; & ita difficiles sumus erga viros tot doctissimos, tot integerrimos, quorum scripta prostant propter paucorum ratiunculas, quibus toties responsum est. Plura & ampliora videantur apud ipsum Autorem.

VI. *Cornellus Martini* Philosophiæ Professor in Academia Julia, in *Analyti Logica* cap. 8. inquit: Ego de hujus Artis Veritate aut falsitate nihil apud vos commentabor, neque eam asserere volo; neque tamen tot tamque præstantibus Viris (inter quos sunt doctissimi Philosophi, Juris Consulti, Medici, etiam Theologi, nec non Viri Principes, qui libris editis affirmant, se oculis suis vidisse, & manibus non tantum palpasse, sed & confecisse transmutationem unius metalli in aliud) ego fidem derogare debeo. Hoc enim mihi videtur esse imprudentis, non Philosophiæ studiosi.

VII. *Franc. Osvwald. Gremf.* Arbor. integr. & ruin. hominis Libr. 3. cap. 3. p. m. 491. Nihil interest, inquit, licet nonnulli sint, qui dicant se nullos vidisse, qui aurum e plumbo, & medicinam Universalem confecerint. Nam ii ipsi, dum optant videre sine labore, sine merito, Arcanorum scientia intuitiva digni non sunt; Unde Deo & Artifici nihil derogant, quamvis non credant. Uti enim verissimum est, quod ipse Helmontius fatetur, inter centum vel mille artifices vix unum esse, qui Arcanis patiatur, ita nec mirum est, quod rarissima hæc Avis ob oculos nocturnarum haud circum volitet. Sed permittente Deo condignæ sunt Arcanorum revelationes:

studentibus, laborantibus, & Deum timentibus. Dii enim laboribus vendunt omnia.

VIII. *Joh. Schræderus*, vel ob solam elaborationem Pharmacopœiæ Medico Chymicæ æterna fama & vita æterna dignissimus, in diversis dicti operis locis accurate de Tincturæ Universalis Materia & præparatione differit: adducam unicum testimonium e Libri 3. cap. 19. p. m. 361. ubi de vero & genuino *Auro Potabili* (cujus præparationem capite sexto proponam) ita sentit: Illam metallorum separationem contra multorum experientias hinc inde annotatas impossibilem statuere, pertinacium potius est, quam virorum cordatorum: quin imo non modo cuidam ex amicis meis; sed & mihi fors favit, ut oleum rubicundissimum aquæ supernatans ex auro elicuerimus. Et pag. 366. jam prolata verba denuo recitat, addens: Id quod repeto, ne de certitudine dubites.

IX. Quamvis Viri hujus ingenui Autoritas apud omnes, quibus Ejusdem vita & scripta cognita sunt, invidorum & contradicentium negativam facile elidat & eludat, nihilominus ex superfluo addo, *Serenissimum quendam Hassia Landgravium e Domo Homburgica* mihi asseverasse, quod dictum *Auri Oleum Schræderianum* Ipse præparari curaverit, & bono effectu usus eodem fuerit; Hoc simul addens, præparationem dicti olei requirere manum Pyrotechni accuratam, & indefessam, & parcissimam saltem portiunculam longo labore obtineri potuisse.

X. Modo dictis consona affert: *Petrus Borellus* Observat. Medico-Physic. Cent. I. Observat. 6. Multis, inquit, exantlatis laboribus & vigiliis in arcanis naturæ perquirendis secretum pro auro solvendo tandem nactus sum; id est menstruum benignum amice aurum intra paucas horas solvens, & sine fumo, imo sine igne quoque dissolutum potest ad naturam salis & olei reduci: Hujus effectus miraculosi vires in morbis pertinacibus mirati sumus, &c. Quamvis quidem Tinctura Universalis & Aurum in verum oleum modo inferius dicendo resolutum, non sunt plane unum & idem, tamen veritatis salvandæ gratia horum testimonia hic conjungo, quod ambo prodeant e Via universali, ambo in re medicamentosa incomparabilis sint virtutis, & ambo æqualiter a non expertis & invidis existere negentur.

XI. *Heinr. Kunrath*. in Amphitheatro Introduct. in Figur. 3. Thes. I. p. m. 291. ita testatur: Lapidem Philosophorum Experientia, rerum omnium etiam sola sufficiens Magistra infallibiliter attestatur, cui refragari, nonne esset plusquam stultum? Hunc ab aliis tamen præpa-

præparatum virtuose efficacem vidit Pontifex Romanus, Cæsarea Majestas, viderunt & Reges Orbis terrarum non pauci, viderunt Romani Imperii Electores nonnulli, viderunt Principes, Comites, Barones, Nobiles, Doctores, &c. sciens loquor: Hos omnes cito testes: Tu Physico-Chymico-Mastix eos interroga in subsidium veritatis, veritatis amantes, rem ita se habere testabuntur libentes.

Quoniam itaque ob modo allegatam tantorum testium Auctoritatem quasi auribus percipio assensum Virorum ingenuorum, & video invidorum ruborem, pergo nunc ad ipsas aliquot Neotericorum relationes historicas.

I. Agmen ducat Philosophus per ignem, id est, neque solis rationibus speculativis, neque solis operationibus experimentalibus fidens, sed ea prudenter uniens, *Helmontius*; hic tractatum in operibus suis, *Arbor vitæ* insignitum, ita exorditur: Cogor credere, Lapidem aurificum & argentificum esse; quin distinctis vicibus manu mea unius grani pulveris super aliquot mille grana Argenti vivi ferventis projectionem feci, adstante multorum corona, nostri omnium cum titillante admiratione. Negotium in igne successit, prout libri promittunt. Et paulo post: Dabat mihi forte semigranum illius pulveris & inde uncia novem & tres quadrantes Argenti vivi sunt transmutatæ. Illud aurum autem mihi dedit Vir peregrinus, unius vesperi Amicus. Utcunque ergo Lapis Philosophorum sit revera in rerum natura, &c. Idem in Dissertat. Vita æterna inscripta, eadem confirmat: *Lapidem Chrysopœiæ* vidi aliquoties, meisque contrectavi manibus. Erat enim coloris, qualis croco in suo pulvere, ponderosus tamen, & micans, instar vitri pulverati. Datus mihi fuit semel quadrans unius grani; Granum autem voco sexagesimam partem unius Drachmæ. Hunc ergo quadrantem unius grani chartæ involutum, projecit super uncias octo Argenti vivi fervidi in crucibulo, & confestim totum hydrargyrum cum aliquanto rumore, stetit a fluxu, congelatumque refeedit, instar offæ flavæ. Post fusionem autem ejus flante folle reperi-
tæ fuere uncia octo Auri purissimi, grani undecim minus. Itaque unicum granum illius pulveris transmutasset in Aurum optimum Argenti vivi partes 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus pulvis, quodammodo similis, qui fere infinitum metallum impurum a nsmutat in Aurum optimum, sibiq; uniendo, ab ærugine, rubigine, carie & morte defendit, ac velut immortale facit, &c. Similia fere repetit & inculcat *Tractatu*, quem inscribit, *demonstratur Thesis* p.

m. 534. Thesi 58. & *Tractatu Potestas medicaminum* Thesi 65, circa finem.

II. Helmontium sequitur *Job. Zwælfkerus* Vir de re Medico-Chymico-Pharmaceutica egregie meritis. Hic in Mantissa spagyrica Pharmacopœiæ suæ Regiæ adnexa, Part. I. cap. 1. p. m. 328. seq. acutissimi alias Kircheri de Tinctura Universalis incredulitatem nervose impugnans, vel potius expugnans, addit: Si tanti Viri reverentia apud Rever. P. Kircherum pondus non habeat, incredulus sim, si plures adducam, quos possem & vellem. Tamen priusquam finem faciam, adjiciam e penu Austriaca, aut potius glorioso ærario magnum & augustum Chysopœiæ Tributum, quod olim ter felix Cæsarum, Ferdinandus III. Sanctissimæ memoriæ Princeps, perenni Gloria & fama ad Aram Apollinis suspendit Trophæum: & est Numisma, conflatum Auro purissimo, minime sophistico, cujus adcuratam delineationem æri incisam ibi proponit. Uni illius faciei fuit impressa Effigies hominis, capite soli radios spargenti similis, manu dextra Cytharam Apollinis, & sinistra virgam serpentiferam Mercurii tenens, pedibus vero adnexas mercuriales alas gerens, cum inscriptione: DIVINA METAMORPHOSIS, EXHIBITA PRAGÆ, XV. JANUAR. ANNO MDCXLVIII. IN PRÆSENTIA SAC. CÆS. MAJESTAT. FERDINAND. III. Altera vero facies ostendebat verba sequentia: RARIS HÆC UT HOMINIBUS NOTA EST RES, ITA RARO IN LUCEM PRODIT. LAUDETUR DEUS IN ÆTERNUM, QUI PARTEM INFINITÆ SUÆ SCIENTIÆ ABIECTISSIMIS SUIS CREATURIS COMMUNICAT.

Dictum Numisma, pergit *Zwælfkerus*, constat ex Auro, quod e vulgari Mercurio Vivo tinctum fuit, cujus Libras tres integras ipse FERDINANDUS III. Imperator gloriosæ memoriæ manu propria in Libras duas & dimidiam Auri puri, beneficio unius grani Tincturæ Philosophorum transmutavit. Fuissent quidem integræ tres Libræ Mercurii transmutatæ, nisi tingenda Mercurii massa semilibra illa proportionem Tincturæ superasset. Neque hic locum habent infidæ multorum retorsiones, fuisse Magnum hunc Monarcham, ab impostore quopiam illicio quodam inescatum, supposito quopiam Auro ad majora aucupanda. Exulent procul indignæ ejusmodi næniæ Viro probrosæ; Cadere hoc in Principem tam circumspectum, & seculi nostri Salomonem non potuit, utpote qui technas, & mille gyros & anfractus ejusmodi tenebrionum & Pseudo-Alchymicorum, ex asse perspectos habuit, quibus obviavit, ut veritatem & Abdita

Natu-

Naturæ erueret. Quare huic veritati propugnandæ non immoror, sed Lect. Ben. perpendere volo, ac subducere calculum, facta hypothesi, quod si unum granum Libras duas cum dimidia tangat, hæc autem duæ Libræ cum dimidia contineant grana 16470. quod tum quoque una pars Tincturæ totidem hoc est 16470. Mercuriū tingendo transmutet.

Addo Confirmationis loco, quod hæc metamorphosis & metallorum transmutatio jam temporibus Magni RUDOLPHI sæpius fuit celebrata; quod in Germania notissimum. Unde FERDINANDUS III. hoc Numisma in tantum redamavit, ut illud consueto Aulae Thesauro Magnifico adjungi passus non fuerit; sed secretissimo & conclavis sui scriniolo incluserit, nullo aut paucis arbitris. Unde accidit, quod, cum recentissime ego apud Sacratissimam Majestatem LEOPOLDUM I. per Aulicum Thesaurarium *Nobiliss. Dn. Joh. Ladner* hujus rarissimi Numismatis, ac vere Thesauri mentionem fecissem, neque Sacratissimus Cæsar, neque Thesaurarius hujus notitiam, ac copiam habere perhibuerint, usque dum, me humillime instante, Clementissimus Imperator, in secretissima arcula reperit, mihiq; ad 14. dierum spatium ut Domi meæ æri incidendum custodirem, clementissime concessit. Exhibuit autem hoc granum Tincturæ FERDINANDO III. Vir quidam Nobilis, cognomento, *Richthausen*, quem deinde ad Baronis fastigium erexit proprio motu Sacra Majestas, & *DOMINI de CHAOS* titulo insignivit. Per hunc utpote Amicum olim singularissimum, & mihi unius & alterius Unciæ obrizi, & ex Mercurio tincti Auri copia obtigit; uti defacto tanquam pretiosum Thesaurum mihi servo & recondo. Hucusque Zwœlfferus.

Dictum Dominum de Chaos Tincturam non ipsum elaborasse, sed aliunde accepisse constat.

III. Joh. TACKIUS, Archiater Hasso - Darmstadinus & Professor Primarius in Academia Giessena in Chrysogon. Animalī & Minerali p. 2. inter alia hæc profert: Multi Chrysogoniæ scientiam tanquam impossibilem, indigne & præter meritum calumniantur, contra virorum in Naturæ Mysteriis enutritorum Autopsiam, & manulem operationem absque omni fraude & impostura; Et pag. 3. Nam Divina Metamorphosis Divo Imperatori FERDINANDO III. Pragæ 15. Januarii 1648. exhibita, hodieque Eminentissimi Electoris Moguntini Autopsia omnium fictas contra veritatem rationes plane convincunt & destruunt. Ibidem & pag. 4. post varia Exempla recentia adducta addit: Sufficiat memori illa recolere

mente, quod Serenissimus Princeps ac Dominus meus ex liberali donatione Eminentissimi Electoris & Archi-Episcopi Moguntini adhuc in delitiis habeat Frustum Auri coram oculis Dn. Electoris factum. Qui enim tantorum Virorum & tot diversarum Gentium consensui non credit, ille neque rationibus credet, neque vel ipsa experientia se victum fatebitur, dum ille sibi soli complacens, nil, nisi quod ipse scit & facit, rectum, justumque & Veritati consonum profitebitur.

Et *Joh. Joachimus Beccherus* in *Oedipo Chymico* Tit. 7. p. 185. testatur idem: Tot extant, inquit, de Artis certitudine præclara argumenta, ut prorsus cæcum & insipidum esse oporteat, qui ejus Veritatem neget; taceo reliquorum seculorum historias, quorum nullum est, quod non argumentis veritatem hujus Artis concernentibus plenum sit; placuit unam e multis hujus Nostri seculi, demonstrationem Pragæ in præsentia *Ferdinandi III.* Imperatoris exhibitam, ærique incisam hic apponere; Lusto abhinc eadem persona, quæ Pragæ, etiam hic Moguntia, in præsentia Eminentissimi Principis Electoris, aliorumque Magnatum, in sat magna quantitate præstitit, cujus Aurum etiamnum reservatum, & hujus loci Monetæ Præfectus, qui e tali Auro ducatos excudit, testis esse potest. Idem aliis Exemplis hoc confirmat *Supplement. in Physic. Subterr. Cap. 5. pag. 84. 85.*

IV. *Joh. Frideric. Helvetius*, Serenissimi Principis Auraici Archiater, & indefessus Naturalium scrutator (qui in *Amphi-Theatro Physiognomiae Medico* suo, & in *Diribitorio Medico* dedicatione finita, curiose se ipsum subscribit, & vocat *Philosophiæ & Medicinæ* semper studiosum) historiam memoria dignam describit in *Tractatu Vitulus Aureus*, inscripto: Relata ejusdem proponam, cum Liber in paucorum sit manibus, contractius tamen: Anno 1666, die 27. Decembr. in ædibus meis me invisebat Vir plane incognitus, persona honesta pariter gravitate, atque seria comitatus autoritate, plebejo amictus habitu, ratione sermonis, gestuum & staturæ Batavo-Septentrionali, (*Nord: Holländer*) ratione vero ætatis quadragenario similis. Finita salutationis comitate, referebat, se se amore in artem Chymiaticam jamdiu amicitiam meam desiderasse, præcipue cum legerit, nonnullos meos *Tractatus*, ibique dubitantem de Arcani Philosophici Veritate meam mentem perceperit. Hac occasione ex me quærebat, annon credere possim, in rerum Natura adhuc in quodam loco dari tale Mysterium, cujus beneficio
Medicus

Medicus morbos omnes valeat universaliter curare; nisi æger jam laboret defectu vel pulmonis, vel hepatis, vel similis mobilis Membri principalis. Mihi respondenti, me nunquam talem Adeptum offendere potuisse, licet plura de rei & artis Veritate legerim; & simul quærenti, num ipse sit Medicus, regerebat negando, sed sese fusorem Orichalci profitebatur, atque jam inde ab ineunte Vitæ suæ ætate teneriore ex Amico suo multa visu rara cognovisse, & cum primis rationem eliciendi per ignis torturam Arcana Medica e metallis; & hujus causa se etiamnum esse amatorem scientiæ prænobilis medicinalis. Post varios sermones depromsit e marsupio pyxidem eburneam, in qua continebat tria ponderosa fragmenta grandiuscula, parvam juglandem fere æquantia, quæ coloris erant vitrei, subpallidi, sulphurei, quibus adhærebant interiores squamæ crucibuli, in quo liquefacta fuit hæc nobilissima substantia, quippe cujus æstimatio fortasse ad viginti Auri Tonnas foret excretura. Post haustos varios ex hoc ore philosophico discursus notabiles, de miraculosa operatione Lapidis, tam quoad Corpus humanum, quam quoad metalla, quærebam, cur præsens hic Lapis Philosophicus, colore sit imbutus sulphureo, cum alias legissem, Lapidem Philosophorum esse condecoratos colorerubinato, purpureo? Ad quod breviter: Mi Domine, hoc nihil facit ad rem, hæc enim materia est satis matura. Porro me ipsum deprecante, ut pro præmio, memoriaque sempiterna mihi donare vellet frustulum pyxidi inclusæ materiæ in forma seminis Coriandri, abnuebat, respondens: O minime; hoc enim mihi non est licitum, etiamsi tot Ducatorum aureorum velles refundere mihi, quot capere posset tota hæc tua Camera, idque non propter Materiæ pretium, sed propter aliam quandam consequentiam. Hinc a me statim petebat, frustulum optimæ Monetæ aureæ, atque interim pallium suum, & tunicam pastorem deponebat, nec non thoracem aperiebat, sub cujus indusio in serico linteo viridî gerebat quinque magnas pendentes Taleolas aureas, complentes magnitudinem interioris spatii Orbis stannei, ubi inter conferendum respectu coloris & flexibilitatis inter ipsius Aurum & meum maxima elucebat differentia. Istis autem Laminis, ille stylo ferreo sequentia inscripserat: Priori: Amen! Sanctus, Sanctus, Sanctus est Dominus DEUS Noster; omnia plena sunt ipsius Gloria! Leo, Libra. Alteri: Jehovæ Mirabilis sapientia mirifica! facta ego sum die 26. Augusti Anno 1666. Tertiæ: O. & D. Mirabilis DEUS, Natura, Arsque Spagyrica, nil faciunt frustra.

frustra. Quartæ: Sacer Sancte Spiritus! Halleluja! Phy Diabolo! Ne loquere de DEO absque Lumine Amen. Quintæ: Æterno, invisibili, Trinuni, solum sapienti, omnium optimo & omnipotenti Deorum DEO, Sancto, Sancto, Sancto, Gubernatori merito laudando.

Mihi porro instanti, undenam obtinuisset omnium maximam hanc Mundi sapientiam regerebat: Acepi hæc Mysteria ab Amico extraneo, qui aliquot diebus in domo mea pernoctans, se ideo huc venisse asseverabat, ut mihi Philo-Chymico varia artificia detegeret, v. g. quomodo e Saxis & CrySTALLIS pulcherrimi conficiantur Lapides, multo pulchriores Rubinis, Sapphiris, & id genus aliis, quomodo Martis crocus unico horæ quadrante parandus, ut subito sed & dysenteriam pestilentialem. Item in Vitrum aqua pluviali plenum immiscuit per pusillam pulveris albißimi quantitatem, quod Potionis sapiebat saporem lactis dulcis; hujus haustuli dimidium mihi propinabat, unde videbar evasisse valde hilaris. Jubebat idem, ut cistam plumbeam pluvialem e pariete depromerem, & in olla nova liquarem, hinc Artifex plumbo fluenti injiciebat modicum pulveris flavi, & aucto aliquantisper igne effudit ex olla in culina super lapides Aurum optimum. Hujus frusti aurei, cape, inquiebat, decimam sextam partem, & tibi serva pro memoria, reliquas quindecim partes autem cura distribui pauperibus. Tandem etiam me docuit hanc ipsam artem Divinam.

Meus hic Hospes, *pergit Helvetius*, aliquot petitionibus non subscribens, abiit, promittens reditum, elapsis tribus septimanis; hac tamen protestationis lege, si ipsi tunc licitum foret, nec interdictum. Finito dicto tempore, gratus hic Hospes promissis stetit, & post longam Dissertationem magis Theologicam, quam Medico-Chymicam, asseverabat, quod hoc Mysterium spectaret, non nisi ad magnificandam solum DEI gloriosissimi famam dulcissimam, & quod hominum paucissimi cogitarent, quomodo se se per sua opera tanto DEO condigne sacrificarent, ac si fuisset Pastor Ecclesiæ. Post longas & largas preces meas dabat mihi frustulum æquans magnitudinem seminis raparum, dicens: Accipe de maximo mundi Thesauro, quem paucissimi Regum, magnorumque Principum videre potuerunt. Cum postea petierim majusculam portionem, cum tantillum minimi frustuli non sufficeret forte pro tingendis plumbi aliquot granis. Tunc datam mihi antea particulam pollicis sui ungue dissectam dimidiam igni injiciebat, alteram mihi reddebat, eandem sufficere dicens, atque

que illo plus quam unciam semis plumbi posse transmutari in aurum. Simulque crastino die rediturum, ac projectionem præstiturum, promittebat, si ipse non prohiberetur. Verum postquam ipsum uno & altero die frustra expectaveram, Drachmas sex Plumbi in crucibulo fluere curavi: simul atque plumbum liquefactum fuerit, injectus globulus cereus pulverem tingentem continens, qui globulus cum sibilo & flatuositate in crucibulo bene obdurato ita perfecit operationem, ut intra horæ quadrantem tota plumbi Massa fuerit transmutata in aurum. Hoc plumbum Lapidis Philosophico mixtum & in igne liquefactum pulcherrimum monstravit colorem viridissimum, simul atque in poculum fusorium effuderim, colorem acceperat ad instar sanguinis, sed postquam refrixerit, optimi auri colore splendebat. Cum Adstantibus summe consternatus, currebam ad Aurifabrum, qui decenter & rigoroſe id examinans pro auro obryzo proclamabat, & sese mihi pro qualibet hujus uncia, quinquaginta florenos soluturum promittebat. Fama rarissimum hoc præstigium subito per urbem portante, die sequente curiositas plures Viros nobilissimos ad ædes meas compellebat, qui viso illo, quod plures Reges non viderunt, petebant, ut denuo examini apud aurifabrum subicerem, quo aliquoties factò, semper eandem reperiēbamus veritatem; & cum particulam argenti addi curassem, nunquam non aliqualis Auri multiplicatio, vel additi argenti in aurum transmutatio successit; Modo dictum aurum ego adhuc possideo, quis nam autem fuerit ille Elias Artista, aut ubi jam degat, nōrit DEUS. Plura vide sis apud Autorem ipsum, Helvetium, qui similes transmutationes paulo ante a *Küfflero & Grillio* factas aliaque varia curiosa ad Arcani hujus dilucidationem facientia proponit.

V. *Job. Ristius* Theologus Holsatus ob hymnos angelicos, variaque alia scripta curiosa Literato orbi non incognitus, in opusculo, quod *omnium nobilissimam mundi stultitiam* inscribit, duas producit historias *Tincturæ Universalis* realiter demonstrandæ multum lucis accendentes; Cum autem satis ample easdem describat, contra-ham paulo relationem. Retulit mihi, inquit, pag. 243. Mag. *Antonius Buscherus*, Concionator Aulicus Oldenburgicus, Vir ob Vitæ pietatem, Doctrinæ puritatem, Arcanorumque naturalium scrutationem memoria dignissimus, Virum Theologum eximium affinitate sibi junctum devotas ad DEUM Opt. Max. & serias ablegasse preces, ut ipsi detegeret, e qua materia pretiosissimus ille *Thesaurus Philosophorum* conficeretur. Satisfecit gratosus

Poliarcha devotæ hujus petitioni; hinc erogatis ab uno & altero Principum sumtibus sub favonio Divino laborem est aggressus, & mentis vigilantis, manusque indefessæ dexteritate eum eo perduxit, ut ultima manus operi propediem fuerit imponenda, pluresque confluerint aliunde curiosi, miraculosas operis figuras, colores, &c. admirantes, stupentes. Sed liberi hujus Viri ingenui expendentes, quantum honoris fastigium sint ascensuri, quantum quantum divitiarum ipsis sit accessurum, per hoc brevi ad colophonem deductum Parentis opus, triumphum ante Victoriā canebant; aliis enim spretis intempestive nimis & fastuose gloriabantur, quomodo pomposam & delicatam velint vivere vitam, vix aliter ac opulentus iste, quem depingit Sanctus Lucas Cap. XVI.

Verum enim vero, justissimus rerum omnium iudex non permisit, ut regale hoc donum ad abusum dejiceretur, hinc parentem subito & periculoso percussit morbo, qui deplorans pravorum familiæ suæ mores, & quod cœlesti hoc munere se ipsam redderet indignam misere dolens, ad plures abiit. Hoc sepulto, sepulti simul quasi erant ad tempus hujus arcani labores. Postea vero illi, qui impensas suppeditarunt laboratori, consultum judicabant, arduum hoc opus concedere viro in operationibus chymicis ingenue exercitato, sed res e voto non ita succedebat: Nemo enim audebat admove manu tantæ rei, de cujus præcedente laborandi aut tractandi methodo sibi nil constabat specialius. Proinde pulverem huncce rubicundum aut potius auricolorem, ut & oleum & liquorem rubiniformem partim commiserunt fidelitati docti & conscientiosi cujusdam Chymiatri, qui in sanandis morbis alias desperatis, & insanabilibus miraculosa edidit sæpius specimina, hæc tamen ut plurimum tacite, inscia famæ divulgantis buccina. Bona autem thesauri hujus pretiosi pars ab hæredibus ludicris ludicre fuit pro vili pretio vendita pluribus, & quidem illis, qui quid possiderent, non intellexerunt. Magnus tamen quidam Consiliarius Ducalis arrepta pulveris portiuncula, laborem denuo suscipi curavit, & inde Venere, Jove & Saturno in verum aurum transmutatis, incredibiles sibi comparavit, suisque moriens reliquit hæredibus divitias.

VI. *Laudatus Ristius* Lib. Citat. p. 255. modo dictæ aliam subjungit historiam non minus memorabilem: Familiaritate, inquit, usus sum Viri cujusdam præcipui, leges, quibus Christiani sumus, accuratissime observantis; Hæc mihi sæpius retulit, sese diuturno tempore
Deum

Deum seriis fatigasse precibus, ut ad cognitionem materiæ Lapidis Philosophici pertingere valeret. Subscribit tandem cœlum voto ipsius, hoc detegit amico suo intimo, & quomodo res sit tractanda, deliberant; concludunt tandem laborem securius institui extra urbem pro evitanda sinistra Zoilorum, & Sciorum censura; hinc in sylva exstruunt vile tuguriolum, & operario chymico perito rem committunt, sub alternante tamen directione dictorum Amicorum.

Opere sub manibus feliciter succedente, sæpius non sine stupore, & summa miraculosi Creatoris admiratione adspexerunt colores pulcherrimos ab aliis ample depictos, quos in vitro transcurrit materia, sub cauto moderati ignis regimine, & patienti manus dexteritate. Cognoscentes tandem, Tincturæ absolutionem, aut perfectionem instare; cucurbitam caute aperiunt, & quasi attoniti, nec sine decenti gratiarum actione accuratius adspiciunt, quod hætenus per transfennam viderunt, opus mirabile, quod tantus tantus, Artistarum numerus conspiciere frustra optavit & adhuc optat; & concludunt, dictam materiam perfectam, post quatuor dies pro usibus desideratissimis medicamentofo metallicis sese exempturos. Inter mille hæc gaudia, inter mille hos triumphos paululum discedunt a laboratorio, vitro primum legitime munito & clauso, de arcanissimo hoc arcano deliberaturi, ac Deo gratias acturi; relicto ibidem solo laboratoris famulo. Hic lætis sermonibus suorum Dominorum de instante tam pingui præda non minus turgidus factus, suo in cerebello quoque sibi aureos montes fabricatur, iisque absentibus pro augenda animi recreatione cucurbitam aperit, denuo Thesaurum captivum diu adspicit, oculos pascit, atque ob inde sibi suisque secuturam felicitatem sui oblitus, obliviscitur plane vitrum claudere; hinc aër frigidus violenter & copiose intrans, illud vel in mille particulas divellit, & quidem tanto sonitu & fragore, ut modo abeuntes Directores crederent, quasi dimidia sylva horribili tonitru ac fulmine pessundaretur. Hinc terrore maximo alas pedibus annectente advolant, reperiunt famulum extra portam tugurioli jacentem quasi mortuum, domum vero (illo prius refocillato) ingressi, tam magnus & intolerabilis splendor occurrit oculis, & quasi obcoecati per tempus fuerint, apparuitque tota domus interioris facies, quasi auro purissimo crasse fuisset obducta. Relata autem revera ita contigisse, sanctissime mihi aliquoties affirmavit. Rarum insuper hoc spectaculum diebus sequentibus a plurimis aliis adductis & adcurrentibus ita visum fuit. Reliquias hujus præter omnem expectationem erepti spoliis parcissime corraserunt, e parie-

parietibus, tecto, area domicilii mundarunt, usuique caute reservarunt.

Testatur laudatus Ristius, hac Tinctura mirabiles & tantum non incredibiles operationes esse exhibitas, tum in proprio suo corpore enervato, tum variis aliis ægrotis pedem unum jamdum in cymba charontis habentibus per dictum Amicum illius possessorem; speciales historias videsis apud Autorem.

VII. *Job. Kunckelius* Chymicus secretus Sereniss. Electoris Saxoniae in observationibus de salibus fixis & volatilibus, Auro Potabili, &c. cap. 7. inquit: Cæterum facile credo, dari tale medicamentum, quod corpus humanum sanet; an autem idem debeat esse (nimirum quod metalla transmutet) nescio. Neque jam aliquid dicam de Theophrasto, qui plures homines sanasse dicitur, ut & metalla; hic enim præter lapidem suum aliis etiam usus est remediis. Sed jam adducam saltem primo Exemplum Sereniss. Electoris Saxoniae AUGUSTI, beatissimæ memoriæ, & Serenissimæ Ejusdem Uxoris, qui lapidem quadruplici modo per quinque annos obtinerunt, exceptis particularibus, quorum minimum tinxit 1604. partes. Secundo exemplum Serenissimi Filii Ejusdem Christiani I. beatissimæ memoriæ, qui itidem per quinquennium post obitum Parentis Nobile hoc donum Dei possedit.

VIII. Inveterata est apud plures opinio, Serenissimam Rempublicam Venetam callere & possidere Chrysopœiam. Proinde inter varios discursus quæsi vi e Medico Celeberrimo, *Ottone Tackenio*, ibidem vivens, ut certiore me redderet, de hujus rei veritate; Hic subridens respondebat: Quamvis arcana Status Nostri mihi peregrino non omnia possint esse cognita & detecta; Nihilominus de hac re valde dubito; potius credens, illius Chrysopœiam consistere in prudenti Reipublicæ totiusque Status Gubernatione, cum nemo sine insigni admiratione intueri valeat, quam extraordinaria sapientia, & sagaci dexteritate ad clavum Regiminis sedeat Magistratus. Alias etiam minime fuissent sufficientes (si quidem Divinam Omnipotentiam & Directionem exceperimus) tolerandæ diuturnæ virulenti Belli Turcici truculentix, sumptibusque contra hoc erogandis. Non tamen neque, nonnullos ex ipsis quoque Venetis dictam opinionem de Tincturæ possessione præterito tempore fovisse, cui ansam dedit fortasse casus sequens Thrasonicus; ex cujus relatione & Tincturæ Nostræ Veritas, & Exhibitoris summa audacia patescit. „*Paucis abhinc annis, inquebat*, comparere jubebar in pleno „confessu Serenissimi Nostri Ducis, totiusque Magni Senatus. Cum „autem

„autem optime scirem simile mandatum nemini fieri sine prægna-
 „te causa, ideo de hac mirari satis non poteram. Constituto tem-
 „pore publice comparens quærebat: Intelligisne Aurum conficire?
 „Ad quæ subridens ego reponebam: Serenissime Dux, Patres Pa-
 „triæ Serenissimi, de possessione specialissimi hujus doni Divini
 „minime gloriari possum; nihilominus non nego, me esse infi-
 „gnem Philochymicum, cum e Chymix cultura & cognitione
 „maximus accrescat Arti Medicæ, quam profiteor, splendor. Por-
 „ro quærebat an possem cognoscere, num pulvis pro aurifico ha-
 „bitus, sit genuinus, an vero falsus. Ad quæ ego: me non late-
 „re signa, quæ a pluribus Autoribus pro Tincturæ notitia prodan-
 „tur; proinde nullum fore dubium, quin facile sit cognoscibilis.
 „Porrigebatur hinc mihi portio pulveris cineritium colorem præ-
 „se ferentis, annexis his verbis: Superioribus annis vixit in no-
 „stra hac urbe Comes quidam extraneus satis splendide; ut autem
 „eo honestiorem viveret vitam, conciliavit sibi nonnullorum e
 „Nostratibus Nobilibus imo Senatoribus amicitiam; quibus non
 „solum fassus est aperte, quod calleat Chrysopœiam, sed & in non-
 „nullorum præsentia ignobiliora metalla in aurum verum muta-
 „vit; Pro majore sibi fama & gloria comparanda Serenissimo Se-
 „natui dono dedit hunc quem vides pulverem, quo eodem maxi-
 „mam auri quantitatem possint conficere pro lubitu. Ut autem,
 „illa consumta commodo publico porro consulere valerent, dedit
 „simul modum præparandi dictum pulverem adjecta in scheda de-
 „scriptum.

„Antecessores Nostri tunc temporis large utentes incomparabili
 „pacis auro, ac inde Republica summe florente, de alio auro confi-
 „ciendo jure merito non erant solliciti. Jam vero truculento isto
 „Turcico bello thesauros publicos exhauriente, ac aurea pace orba-
 „ti aliud in Terra aurum quærere cogimur. Ego accurata oculo-
 „rum trutina ponderans pulverem exhibitum, respondi: Vereor Se-
 „renissima Patrum conscriptorum Corona, ut desideratum præstet ef-
 „fectum pulvis præsens, facies enim ejusdem externa signa ab aliis
 „definita non ostendit; Hinc curo per ministrum cito afferri aliquot
 „carbones ignitos, quibus super vitri portiuncula imposui dicti pul-
 „veris modicum, sed hoc incalescens, uti debebat, non fluebat:
 „propterea pulverem hunc esse opus mentis & manus fraudulentæ,
 „publice indigitavi. Jubeor posthæc inspicere & ventilare proces-
 „sus; verum primo quasi intuitu video, huncce processum esse Ari-
 „stotelis Chymici, qui describitur in Theatri Chymici Volum. 3. pag.

„100. His perceptis, mirari satis non poterant omnes mecum hominibus audacissimam temeritatem.

Aperuit mihi simul laudatus *Tackenius*, maleferiatum istum Ostentatorem fuisse *Bragadinum* Nobilem Venetum, qui alteri cuidam Possessori veram Tincturam surripuerat. Cum autem non didicerit cautius postea mercari, sed porro alis icaricis alibi justo altiora petierit, paulo post consumto pulvere vere tingente, corniculæ hujus æsopicæ fraus detecta: hinc non immerito Bavariæ Elector ipsum jussit exaltari, atque in literam longam evadere.

IX. Dum olim exteris aliquot regiones visitare constitueram, pro scopo meo primario (nimirum, ut uterer erudita conversatione Medicorum & Chymicorum hinc illinc celebrium) eo felicius & facilius obtinendo, Patronus meus inæstimabilis, celeberrimus ille Professor & Practicus Lipsiensium, *D. Joh. Michaëlis* intentionem meam egregie juvabat literis ad varios commendatitiis. Horum in numero continebatur quidam Chymiater Primicerius & incomparabilis *νῦν ἐν αἰγλαῖς* (Nomen hujus & cuinam fuerit a Consiliis Medicis, ob diversas rationes prægnantes hic reticeo) post varias fermocinationes vere doctas in hæc erumpebat verba:

„Ego me nunc non immerito Seniore Chymiatorum jactare possum cum per quinquaginta & quod excurrit annos eandem excoluerim artem. Post quam enim Annis aliquot sedulam Medicinæ & Chymix in Academiis & praxi Medica navaveram operam, fui constitutus Archiater Magnæ hujus Domus (quæ est una e præcipuis Europæ, clarius eam nominare non licet) simulque constitutus Director laborum Chymicorum secretorum, quorum processus a Majoribus hæreditarie acceperat. Commodissima potitus hac occasione, accurate & gnaviter in Naturæ penetralia penetravi, sumtus enim & Amantius pro lubitu mihi suppeditabantur, & ita non solum varia, rara inveni medicamenta, ac mineralium qualitates egregie sum scrutatus, sed etiam

„post varios casus, post tot discrimina rerum
„ac post plurium annorum meditationes atque labores vix tolerabiles licuit mihi esse tam beato, ut acquisiveram veram *Philosophorum Tincturam*, in re tam medica, quam transmutatione metallorum, veterum requisitis respondente. Dum ultimam imponebam manum labori huic desideratissimo, eumque post unius & alterius saltem diei digestionem absolvere decreveram, me accedit Chymicus quidam, tenui vestitus habitu, ac pauperculo cinifioni similis,

„milis, honestæ tamen faciei (lingua & mores eum Germanum esse
 „prodebant) qui sese fama Nominis mei in arte Chymica motum,
 „pro nonnullis colloquiis chymicis instituendis huc accessisse, refe-
 „rebat. Discursus successive instituti, hunc in arcanis veræ & pu-
 „rioris Chymix plurimum profecisse, monstrabant, ut non parum
 „mirarer, sub sordido hoc pallio vel veste, latitare tam raram sa-
 „pientiam; tandem ad eam devenimus familiaritatem, qua mihi fa-
 „teretur, sese Lapidem Philosophicum possidere, extrahebatque e
 „sacculo scatulam, hujus duas fere Drachmas continentem, Ejusque
 „qualitates in ægris periculose decumbentibus, & in metallis impu-
 „rioribus mirum quantum efficaces patefecit. Hic pulvis meo erat
 „tam similis, quasi in uno laboratorio, imò in uno vitro simul fuisset
 „præparati. Ceterum Vitam vir dictus agebat summe devotam
 „& humilem, sermonibusque suis ut plurimum immiscebat, actiones
 „nostras omnes, ac præcipue tales labores arduos esse instituendos
 „ad promovendam Divini Numinis gloriam, ac pauperum solatium,
 „abususque horum summe vitandos.

„Me illi significantem, Dominum meum valde mihi indignatu-
 „rum esse nisi hospitis hujus, uti rarissimi, ita gratissimi præsentiam
 „ipsi patefacere, cum sis summe curiosus, maximopere dehortatus
 „fuit, quippe vitam suam in silentio & spe, pie & solitarie Deo &
 „proximo inserviando consumere debeat, non vero in Aulæ splendo-
 „re, ac apud Magnates, mundique procures tumultuose vivere: Ni-
 „hilominus ipso invito accessi Dominum meum, &

„quis novus hic nostris successerit ædibus Hospes
 „detexi. Dominus meus, ut ipsum adducam lætissimus jubet. Dum
 „redeo, ille abiit sine valedictione mihi meisque facta, ut hucusque
 „ego nesciam, unde venerit, aut quorsum tenderit, aut quis fuerit.
 „Inopinus hic abitus & superiorem meum & me multo quidem mœ-
 „rore afficiebat: Nihilominus contenti eramus, quod genuinum Tin-
 „cturæ jamdum absolutæ præparandi modum sciremus, & quod Deus
 „O. M. nobis quasi per Angelum indicasset, sumtus & labores nostros
 „non fuisse frustraneos, sed veram ad metam nos pervenisse. Ex
 „una enim & eadem materia, uno eodemque modo & nos & ille
 „eandem composueramus, uti capite s. dicitur.

„Quid fit autem? paulo post Dominus meus ablegat me cum
 „Thesauro hoc inæstimabili aliorum ad Virum quendam magnum,
 „partim, ut nobiscum gauderet, de acquisita aurei velleris præda,
 „partim ut rubore suffunderetur, cum sæpius hunc laborem serio dis-
 „suasisset, ac frustra aureo hamo nos piscaturos, diu fuisset omina-

„tus. Verum in itinere, me, bellona tunc in Patria & vicinia do-
 „minante, militum cohorte stipatum, invadebant copiae militares
 „hostiles, quæ meos defensores partim occidebant, partim vulnera-
 „bant, partim in fugam convertebant, me autem honeste vestitum
 „cum aliis nonnullis captis privabant vestibus, & rebus omnibus,
 „quæ mecum portabam. Precibus omnibus frustra adhibitis, petii
 „tandem saltem, ut redderent hunc pulverem chartæ ac scatulae ar-
 „gentæ inclusum, cum mihi valetudinario cederet in quotidianum
 „medicamentum, (ipsis enim detegere qualis sit pulvis, consultum
 „non judicabam) sed placuit imperscrutabili Divinæ Voluntati, ut
 „indigna ista manus mavortia, rabida & invida furens truculentia,
 „thesaurum huncce regias opes æquantem in auras dispergeret, reser-
 „vata sibi argentea scatula pulverem tenente. Qua incredibili men-
 „tis consternatione & confusione domum redierim, judicet quilibet.

„Proinde denuo relictis aliis negotiis totus totus eram in nova
 „præparatione summæ hujus Tincturæ: Severissime quidem ad hoc
 „itidem me stimulante Domino meo. Quamvis autem maxima se-
 „dulitate, nocteque dieque quasi incumberem huic labori omnes
 „item enchirises mihi fuerint optime cognitæ, ac in recenti memo-
 „ria; nihilominus nunquam denuo ad optatum finem perducere pro-
 „cessum huncce, vel solo nomine quoslibet ad sui desiderium cogen-
 „tem, valui, licet aliquoties a principio caute & curiose fuerit tra-
 „ctatus. Deo enim procul dubio sic volente, aut rumpebatur ali-
 „quando vitrum, aut omittebatur aliqua Enchirisis, &c. Donec
 „tandem, accedente torpore senili, torpescere quoque hunc labo-
 „rem siverim. Propterea de Tincturæ hujus Universalis veritate au-
 „toptes possem esse Testis, & quidem duplici modo, de mea scilicet
 „& alterius; lucrum autem indesperatum & emergens aliis digniori-
 „bus relinquens. Huc usque Vir ille magnus.

X. Prodiit duobus abhinc lustris in lucem Amstelodami Tractatus
 sub titulo: *Introitus apertus ad oclusum Regis Palatium, Autore Anony-
 mo Philaletha.* Incognitus hic Autor veluti varia ad rem hanc fa-
 cientia per integrum Opusculum partim perspicue, partim obscu-
 re proponit, ita in specie de stabilienda possibilitatis veritate, Cap.
 I. p. 2. inquit: „Possem omnes hac de re citare Philosophos;
 „at testibus non egeo, quia ipsemet Adeptus & lucidius scribo,
 „quam antehac ullus. Et Capite 13. p. m. 25. de virtute medica-
 mentosa incomparabili sic loquitur: „Hoc nuper sum exper-
 „tus in locis quibusdam peregrinis, ubi Medicinam moribun-
 „dis

„dis quibusdam desertis, atque afflictis corporis miseriis exhibui, & „ad miraculum sanitatem recuperarunt. Murmur statim factum „est de Elixirio sophorum, ita, ut non semel, summis cum „molestiis, mutatis vestibus, raso capite, crinibusque, altera- „to nomine, noctu fugam facerem, aliter in manus hominum „nequissimorum, mihi insidiantium (ob solam suspicionem una „cum auri siti facerrima conjunctam) incidissem. „ Et pag. m. 28. de Transmutatione metallica hæc proponit verba: „, Novi nos, „quod, dum quondam vendere Argenti purissimi tantum, quan- „tum 600. libræ, tentaremus extra Patriam nostram mercatori si- „miles induti, metallici, quibus obtulimus, statim nobis dixerint, arte „factum esse argentum. Causam, cur id affirmarent, rogantibus „nobis, nil aliud respondebant, quam argentum, quod ex Anglia, „Hispania, &c. affertur, discernere non jam discituri sumus; at „hoc est ex nullo illorum genere. Quod nos audientes, clam nos „subduximus, & reliquimus tam Argentum, quam pretium nun- „quam repetendum. „ Fuga autem sibi consulit Autor ob immi- „nentes a nebulonibus insidias, cum, uti paulo antea dicitur, a „nullo alio loco argentum adeo finum affertur, ac arte nostra pro- „ductum est.

XI. Clariss. *Christ. Adolphus Balduinus*, Collega Honorandus, in Phos- phoro Hermetico, Auro auræ adnexo, pagina ultima e Friderico Gallo refert: Hunc vidisse inprimis mirificam rem! nimirum illi ostendisse, secreto Monachum, e nobili Trautmannsdorffiorum Genere oriundum, (quem a reliquo viventium cœtu religio sua abduxit) Tincturam: magnitudinem, si spectes, non multum fa- bam excedentem, eamque majusculam. Colorem autem eum fuisse, qui & Granati Lapidis esse solet, quales e Bohemia adfe- runtur non pauci; Præcipua ipsi dos splendor, lampadem credi- disses in vitro ardentem.

Idem rarum transmutationis metallicæ & perspicuum adducit exemplum dicto in Tractatu Aurum auræ inscripto, Cap. II. p. m. 148.

XII. Dum hæc scribo, nimirum Anno 1677. Mense Junio, sancte mi- hi affirmat Amicus fide dignissimus, Vienna redux, ibidem Virum quendam peregrinum, oculos, aures & linguas omnium in se ver- tisse, & quasi fatigasse, dum luem Veneream, aliosque morbos du- rissimam Herculis clavam poscentes, paucissimis dosibus medica- menti sui unici & universalis eradicaverat; nec minus metalla igno-

biliora sæpius in aurum verum converterat; Monetam argenteam, dictus amicus se ipsum, ait, vidisse, dimidia parte ita tinctam, & in aurum conversam, altera vero parte nativam adhuc speciem servante. Bonam portionem dictæ Tincturæ *Augustissimo Cæsari Leopoldo* exhibuit, ut ingens ignobilioris metalli copia tingi, & multa Aureorum millia inde cudi possint; atque ut ipse quoque sub potentibus Cæsareæ Aquilæ alis eo securius viveret, cum variæ ipsi a variis jamdum sint structæ insidiæ. Possessor autem dictus Tincturæ hujus fatetur, se ipsum illius conficiendæ, imo totius Artis Chymicæ prorsus ignarum esse, sed eandem aliunde ad suas pertigisse manus.

XIII. D. Adam. Gottlob. Berlichius in Dissertatione sua inaugurali de Medicina Universali Anno 1679. Jenæ sub Præsidio Excellentissimi D. Rudolph. Wilhelm. Kraussii habitæ, refert partem historiciæ, literis sibi communicatæ, de Universalis Medicinæ existentia agentis, quæ ita se habet:

Honoratissime affinis. Ultimam Epistolæ manum imponens, ex improvise in Vreeswici (Præfecti quondam fodinarum metallicarum in India Occidentali) tractatulum de Leone aureo incidi, in quo quo sequentes Belgico idiomate consignatas reperi historias. Anno 1670. 17. Jun. (inquit citatus Auctor) eram Hagæ Comitum, in ædibus Doctoris Helvetii, qui mihi monstraverat, aurum ipso præfente ex plumbo factum, quantitate Tincturæ dimidii grani tingentis unam unciam Saturni, factitium vero illud Aurum, bis adhuc in Lunam projectum, magno cum scœnore eandem tinxit. Hæc acta in præsentia plurimorum fide dignissimorum hominum. Aurum hoc purissimo nativo non cedebat, habuique id in manibus meis. Cumque Helvetium interrogassem, quisnam Vir ille fuisset, a quo pulverem accepisset, regessit mihi, fuisse quendam ex Batavia Septentrionali, Religioni Reformatorum addictum, qui bis ædes ipsius visitasset. Eodem Anno, (pergit Autor) die 29. Octobris eram Aquisgrani, ibique in pleno conventu honestissimorum Virorum in Loco publico (auf der Bürger Trindt-Gruben) Dn. Guiliaem Monetarium & Aurifabrum narrantem audiavi sequentia: Hic Guiliaem inquiebat: Anno 1655. notum quendam Virum nomine Monte-Snyders in ædibus meis vidi, qui una cum Coniuge sua vili incedebat vestitu, nec tum eum magni æstimavi, accedebat, quod ob præsentiam aliorum amicorum nullam cum illo confabulandi habuerim commoditatem, hincque sponte Monte-

Sny-

Snyders valedicens, mihi posthac e memoria exciderat. Hic insperatus, duodecimo, præter propter post, anno, rediit in eadem ædes, in quibus adhuc maneo, summo mane, salutatoque me, comperi mox, esse hunc Monte-Snyderum, ut ipse asseruit, mihiq̃ue obtulit annulum, rogans, ut probarem, ex qua materia esset conflatus. Hunc ergo incude tractans, primo mallei ictu dissilire comperi, respondique, adhuc esse fragilem. Snyder quærebat, possemne eundem finire, fragilitatemque demere, quod cum affirmarem, ipse ut peragerem, annuebat. Tunc ego annulo in novo crucibulo liquefacto, pulverisatum antimonium ad finandum adjeci, simul ac vero Antimonium injectum esset, penitus ab auro absorbebatur, quod aurum alias facere nequit, cum Antimonium omnium Metallorum, ipsius etiam Auri Magister existat. Cumque viderem Antimonium in crucibulo consumptum, aurum vero in pristina forma, quærebam ex Snydero, qualenam esset metallum, quod antimonium consumeret? Snyder respondabat, vide qua arte id possis finire. Ego Nitrum & Sulphur anatico pondere injeci auro liquefacto, atque non sine magno labore finissimum reddidi, & ecce Aurum erat splendidissimum, cui simile per vitam meam non vidi. Peracto ita nostro labore, ibamus una in locum hunc publicum (Bürger, Trinc, Stuben) in quo jam præsens sum: hîcque ille inter bibendum subridens dicebat, haberemne animum adhuc semel ita folles exercendi? me, si ipsi allubesceret, annuente, sequenti die summo mane se venturum promisit, quod etiam præstitit. Rediit enim mane, antequam fores essent reclusæ, pulsavitque, intromissus a me, an labori me accingere vellem monebat: ego assentiens, ignem sufflavi, ignique crucibulum imposui, tum ille purum sine additamento plumbum petens, uncias quatuordecim inde liquavi, liquatoque plumbo, adhuc duas Drachmas Cupri addi unaque confundi volebat. Interea manum marsupio immittens, varias produxit chartulas, minimamque mihi dedit, dicens, ut lance examinarem, cum quatuor esse deberent grana; ego vero lance tantum tria cum dimidio esse comperi. Ipse hæc miratus aliquandiu secum perpendebat; moxque ceram, cui pulverem Saturno & Venere fuis injiciendam involveret, petebat. Simul ac cera esset injecta, operabatur in plumbum, cumque aliquando stetisset, materia canescebat, quam ego jussus effundere & ponderare, comperi una uncia leviolem vitri fragilis formam referre. Post accepi novum crucibulum, omniaque injeci, Vulcano commisi, & longo tempore in eo reliqui,

liqui, iterum effudi in infundibulum, & lance examinavi, tunc comperi de nova sex Drachmis leviolem, colore vero Orichalcum referentem, adhuc tamen fragilem materiam; Accepi iterum novum crucibulum, & ut antea tractavi, sed validiore follium impetu, dicente me, omnia in auras redacturum, ita ut nihil remansurum sit. Monte-Snyders regeffit id effectui si demandare potes, egregius certe es Vir, vide quid præstare valeas. Ego folliis sufflavi, ut sudor faciem rigaret, Snyders vero tacendo subridebat, vinumque curabat apportari, quod bibebamus; ille vero semper suo sedebat in loco, ab ustrina satis remoto, ita ut neque corpore, neque manibus crucibulum attingere, vel aliquid injicere posset. Cum itaque aliquandiu in igne stetisset, effudi, ponderavi, & comperi, quod iterum unciam semis amisisset. Hanc fusionem & effusionem continuavi sexies, & animadverti, quod quavis vice minus decederet materia, sed semper eadem pulchrior colore evaderet. Hac die laborem ad finem perducere non potui, ast ille sequenti die ad finationem, in ædes meas rediit, (aurum ergo retinui per noctem, ita ut nullum aliud metallum addi posset, cum ipse etiam omnia tractaverim) atque tum finissimum feci, sic ut tanquam optimum aurum, omnia examina sustineret, constanter, pondere erat quindecim Lothorum, quod ipsi tradidi, illeque secum sumsit, dicens: cum prandii tempus adsit, cogor abire, post rediturus, hospitium meum est in platea Kolderstrase sub insigni Spiritus Sancti. Ego, (pergebat Guiliam) duabus a prandio horis adventum illius expectabam, cum vero non rediret, mittebam famulum in hospitium, scire avens moræ causam? famulo hospes respondit, eum profectum esse, nam postquam rediisset domum, solvisse mox debitum, & equum conscendentem Civitati valedixisse. Hujus facti fama cum urbem pervolasset, citabar a Consulibus in Curiam, & quærebar, haberemne adhuc aliquid factitii illius auri? ego annuendo dabam illis grana duo, quæ inter effundendum crucibulo adhæserent. Dabam vero illa Consuli Wilder & Consuli Meu & aliis, qui adhuc supersunt, & aurum illud possident. Hi Consules quærebant ex me, cur artem hanc ab illo (Snyders) non didicissem, ego regerebam, id prius me facere oportuisset: Domini pergebant, id nobis, si significasses, nos eum ad patefaciendam artem alia methodo compulsemus, atque ita me dimittebant. Postquam domum rediissem, tristi vultu intuens crucibulos eosdem minutissime pulverisatos aquâ ablui (vulgo geschlemmt) purgatior partam separatam, in crucibulo liqua-

liquavi, fusam infundibulo infudi, iterumque in novo tigillo fudi & finavi. Tandem hoc aurum per antimonium finire conabar, mox vero atque antimonium injecissem, pulchrius & gravius evasit; ego hoc viso, animitus contristabar, suspirans o bone DEUS! qualenam hoc est aurum? Istiusmodi per omne vitæ meæ tempus non vidi; hoc aurum nitidius est illo quod terra provenit: Accepi vero tantum hujus auri ex crucibulis ita tractatis, quantum octodecim Imperialibus emi potest. Hoc jam per totam urbem innotuit. Et facile nunc assequi possum, quod si Dominus Snyders pondus integrum quatuor granorum accepisset, omne plumbum in aurum fuisset conversum; id vero ille sponte omisit, ut me luderet, & foliis strenue exercendo fatigaret. Hæc mihi ipsi (inquit Guiliam) acciderunt, plurimi haud infimæ sortis Viri Aurum hoc visuri, ædes meas visitarunt, quibus ego aspectum illius nunquam denegavi, &c. Hucusque historia.

D. Berlichius addit, possem de hoc Joh. de Monte-Snyders adhuc plures alias reddere historias ejusdem argumenti, nisi in immensum excresceret Dissertatio, quæ medicis coercenda limitibus. Quod si interea tibi, Lector, difficile videatur, his fidem adjungere, requiescas in tua opinione, nam propter tuum affirmare, vel negare, nil mutabitur in re.

XIV. Artem nostram Europæ Confinia transisse & ipsam Sinam quoque intrasse testatur *Joh. Nieuhofius* in descriptione Sinæ p. 295. & *Erasmus Francisci* in exterorum Artis & morum speculo Libr. I. Histor. 16. p. m. 98. sequ. & quidem ex *Trigautio* & *Martino Martinio*. Quamvis autem dicti Sinenſes hac insane nimis abutantur, ut propterea etiam vix & ne vix quidem, desiderato potiantur fine, tam in re medica, quam metallica, illa enim reges nonnulli immortalitatem adipisci posse falso sibi persuadebant, hac vero ob insatiabilem & damnatam auri & argenti famem; nihilominus adducam duo exempla, stolidam hac in parte Sinenſium vanitatem simul tamen artis veritatem demonstrantia.

1.) Sinenſium vanitatem absurdam haurias e dicto Francisci lococitato p. 99. Imperator Hiaovus a chymico quodam persuasione deceptus firmissime credidit, si certum aliquod medicamentum ab eo præparatum assumeret, se mortalitati non fore obnoxium. Fidus ejusdem Amicus (Consiliarius potius aut Minister) frustra sæpius animum ejus ab hisce vanis impressionibus liberare tentavit. Aliquan-

do tandem memorabili dolo Imperatorem ad frugem perduxit, dum potum, cui mixtum erat medicamentum, Cæsare talia neutiquam cogitante, subito ebibit. Cæsar valde ira percitus, stricto gladio illum aggreditur, mortem minans, ille vero subridens dixit: *Me non occidere potes, cum hauserim potum immortalitatem nobis, uti credis, conciliantem.* Quibus verbis ad sanio rem rediit mentem, erroremque risu dignum fassus est Cæsar, sapientiamque Amici laudavit. *Olearius* in Itinerario persico paulo aliter describit historiam allegatam, nimirum poculum, e quo bibere consueverat dictus Sinensium Imperator, ex efficaci auro chymico fuisse præparatum scribit.

2.) Aliud Exemplum Sinense pro Artis veritate militans est tale: Idem Cæsar Hiaovus, crescente debilitate senili, mortem instare judicat, propterea pro continuanda ea, qua Regimini publico semper laudabiliter præfuit dexteritate, convocat Consiliarios secretioris Consilii, & post varia alia jubet, ut aperte, & juxta conscientiam proponant, si quædam pro subditorum & reipublicæ commodo essent melioranda, abroganda, mutanda, &c. Ad quæ quidam Consiliarios regerit: Nimis benignas, Gratiolissime Cæsar, dedisti aures illis, qui artem Vitæ prolongandæ, & immortalitatis acquirendæ docent, quonam vero affectu id factum ipse jam experiris, viribus tuis senectute consumtis; proinde humillime petimus, velis mentem mutare, ac artem hanc multa dicentem & pauca probantem deferere. Cæsar respondit: Vera profers: Hactenus enim me fraudulentis isti seduxerunt, hoc tamen propria mea culpa factum, cum nimium fuerim credulus, jam vero ipsorum verba mendacia fuisse certe patet, finis enim vitæ meæ instat, quam mihi prolongare, mortemque plane evitare speraveram: Multa absurda hac arte institui, magnas impensas feci, hoc unicum tamen obtinui, ut canitiem hancce meam sine morborum insultibus, & ab ægritudine immunis obtinuerim, artem enim Alchymicam in hoc multum præstare posse, nullus dubito, immortalitatem autem cuidam conciliare neutiquam valet.

XV. Coronidis loco produco quendam, qui veluti Sorex se prodit, ille est aliquoties hactenus citatus *Celeberrimus Kirckerus*: Hic Mundi subterranei Lib. II. Sect. 2. Cap. 9. pag. m. 283. pro Alchymia summis opprobriis afficienda corrasis variis rationibus, tandem plane ad Acherontem a superis descendit, statuens, Dæmonem ut plurimum se se Alchymix Cultoribus eorumque laboribus immiscere,

fcere. Quamvis autem hoc fieri posse in genere concedam, præcipue si sine legitima vocatione ac malo proposito laborem hunc magnum aggressi sint, ac proinde optato fine potiri non valuerunt, hinc formidine instantis ignominie & paupertatis, desperati quasi redduntur, ac illusionibus fraudibusque diabolicis periculosis se se sua sponte exponunt; cum insuper tenebricosus ille mille artifex pro capiendis atque decipiendis reproborum & securiorum animabus, facultatum aliarum quoque cultoribus, chymia neuti-quam concurrente, se se aliquando immisceat, testantibus pluri-mis exemplis, pro acquirenda sapientia, honore, divitiis, ge-nerositate, impenetrabilitate, &c. Vir tamen hic magnus de-nuo argumentatur a particulari ad universale, modo in Philoso-phia irritato.

Ne autem iterum ipsi tenuia mea opponam verba dissentientia, loquatur pro me cum aliis Curiosissimus *Erasmus Francisci*, qui in extraneo Artium & morum speculo Lib. IV. Cap. 1. pag. 1214. inquit:

„ Proinde Alchymie hostes nihil evincunt larva diabolica, in-
„ cumbit enim ipsis, ut probent, diabolum parare Tincturam Uni-
„ versalem, vel aurum purum immittere crucibulo, subducto vilio-
„ re metallo. Quamvis enim exempla nonnulla possent dari, quod
„ aliquot avaros seduxerit ac deceperit, vel alios juverit, inde tamen
„ universalem conclusionem subnectere non licet. Corruit potius
„ Antagonistarum suspicio, diabolum, hostem hominum infensissi-
„ mum citius conficere venenum, quam Tincturam universalem,
„ utpote medicamentum incomparabile. Et paulo post: Verum,
„ uti dictum, hoc realiter fieri in hoc vel illo casu, & quidem
„ semper, clara indiget probatione, quæ deficit contradicentibus.
„ Nihil ergo adscribendum est Fonti Stygio, quod manifestis ratioci-
„ niis e fonte naturæ oriundis est demonstrabile. „ Hucusque lau-
datus Erasmus Francisci.

Minime autem nos ferit Historia producta Kircheriana, quam verbis magis contractis addam:

„ Vir quidam Chymicæ artis peritissimus mihi retulit sequentia:
„ Cum ego plures annos in Alchymia sine ullo profectu consumsissem,
„ & quodam die intento ab Alchymistis scopo, id est, Lapidis confici-
„ endo totus incumberem, & arcanum me penetrasse, plane mihi per-
„ suaderem, convenit me Vir quidam antea ignotus, ac humanissimis

„verbis salute imprecata, quæsiuit, quid agerem, & cui rei tanta sol-
 „licitudine incumberem? Video, inquit, ex chymicis Tuis vasis, &
 „matarum congerie, Te magnum quid in arte chymica moliri;
 „sed quod intendis, minime Te consecuturum crede. Ego respon-
 „di: Si Tu aliquid melius noris, id me doceas velim; dixit, obsequar
 „voluntati Tuæ, & mihi in calamus dictabat, veram procedendi me-
 „thodum. Hæc juxta præscriptam methodum operando in praxin
 „redegisti. Labore peracto eximi materiam in vase reducentem in-
 „star olei, & superfuso liquore mox congelatam massam reperi, quæ
 „in pulverem redacta, & supra 300. libras hydrargyri projecta, illud
 „in aurum obrizum naturali nobilius, apud aurifabros omne exa-
 „men subiens, convertit. Ego ad rei inusitatæ eventum attonitus
 „præ gaudio jam in Cræsum redivivum me evasisse censebam; Post
 „maximas gratiarum actiones quærebam, undenam esset. Respon-
 „dit: Se mundum peragrarè, nullius ope aut opibus indigere, ami-
 „cis in desperato Artis magnæ exercitio inutili labore se fatigantibus
 „ad prosequendum studium nonnihil de arte sua communicare. His-
 „ce dictis hospitio, quod humaniter obtuleram, recusato, ad publi-
 „cum divertit. Postero die summo mane, benefactori iteratas gra-
 „tias acturus, ad diversorium me conféro. Sed tabernarius dicit, se
 „nullum ea nocte habuisse hospitem; accedo omnia urbis diversoria,
 „sed omnes dicunt, se nihil de eo nec vidisse, nec audivisse. Domum re-
 „versus statim ad novum artis specimen me accingo, juxta tenorem præ-
 „scriptorum præceptorum; sed operatione peracta nullum rei successum
 „reperio, & quia credebam, hunc errorem contigisse ex incuria, aut
 „unius vel alterius intermissione, maxima diligentia repetii opera-
 „tionem; sed rursus spe mea defraudatus, iterum iterumque opera-
 „tionem inchoabam tantis expensis, ut omne aurum ex prima pro-
 „jectione acquisitum expenderim.,

Edictis Kircherus cum amico suo concludit hoc opus fuisse illu-
 sionem diaboli sub specie hominis apparentis. Verum ut nihil de hoc
 dicam, quod Amicus non ingenue, sed juxta animi passionem & præ-
 judicia rem narraverit; Quis enim crederet, quendam in Chymia
 peritum ad Tincturæ elaborationem, licet aliquoties inchoatam, in
 præscripti unici processus labore consumere posse 300. Libras auri
 naturali nobilioris? Nec capere possum, quomodo extemporaneo
 modo potuerit conficere Tincturam, præsentem hospitem, cum tamen
 postea 300. libras auri prius confecti in illius præparatione frustra
 impenderit. Hoc saltem dico, illum pro scopo laboris habuisse auri
 famem & divitias acquirendas, uti sensus historiæ manifeste docet,
 hinc

hinc ipse frustra laboravit, postea Adeptus hoc facile subolfaciens, aut veram laboris methodum ipsi perfecte non communicavit, aut Deus cordium scrutator labori non benedixit (qua de re capite sequente plura proponuntur) unde & factum, ut ille Adeptus clancularie & tacite abierit. Tales enim adepts volunt esse occulti, nec mundo similes, veluti testantur Historiæ Thesi 8. 9. allegatæ.

Plane similem quoque refert *Celeberrimus Jesuita Delrio*, *Disquisit. Magicar. Lib. V. c. 5. Quæst. 2. Sect. 4. p. m. 72.*

Antonius Tarvisinus, inquit, pharmacopola coram Andr. Gritto, Duce & præcipuis Patritiis Venetis, Argentum vivum in aurum commutavit; Narrabat ille a Gallo quodam, domi suæ per aliquot menses hospitaliter excepto eum se pulverem honorarii loco accepisse; sed ut eo, tanquam arcano uteretur. Se vero non tam privati commodi, quam publicæ fidei studio erga Rempublicam Venetam, hospite inscio, Venetias navigasse, rem Patriæ patribus indicasse, specimen artis exhibuisse, privatim quoque in Corneliorum ædibus non semel. Interea vero gallum illum insalutatis omnibus discessisse, neque se quicquam amplius de ipso rescire potuisse.

Ut autem ad historiam Amici Kircheriani regrediar, rationi sanæ non videtur congruum, hic confugere ad illusionem aut communicationem diabolicam. Quam, quæso, clauda est hæc consequentia: Vir ille peregrinus volebat pernoctare in diversorio quodam publico, sed tamen in nullo reperire potui: Ergo ille fuit diabolus specie hominis apparens? An non poterit ille diverti in domo privata, obscura, vel iter suum in alium locum institui? cum tales velint latere, & apud indignos esse incogniti, ceu modo dictum, & in sequentibus dicetur. Æquus Lector conferat dictam historiam cum antea allegatis, & nullam intervenire discrepantiam fatebitur.

Supereffent varia adhuc perspicua testimonia, v. g. gloriosissimi Imperatoris Rudolphi, certi hujus Mysterii Possessoris, variorum item aliorum, e quorum ore rei veritatem hausi; Cum autem satis jam fuerim prolixus, & cavendum mihi sit, ne æquo Lectori molestus sim; a reliquis vero, quorum cerebella tanta pertinacia obsedit & stupefecit incredulitas, ut modo adductam tamque claram, Virorum Magnorum fidem spernant, dubiamque reddant, nullum assensum obtineri posse crediderim, licet vel sapientissimus Salomo, vel ipse sanctissimus Moyses cum ingeniosissimo suo Bezaleele, ad artificiosas metallicas operationes divinitus electo redirent, ac de rei certitudine testarentur. Propterea hæc dicta sufficiant.

Coronidis loco, & obiter quasi, hic addo, ex allatis historiis patescere, dari etiam divites Chymicos, neque de essentia eorum esse, ut sint pauperes. Veluti in artis Chymicæ opprobrium circum volitat invidiæ scomma; hoc enim saltem ferit infelices, & indignos Artis discipulos, qui vel plane veram materiam & enchirises ignorant, vel malo proposito rem aggrediantur, ut proinde a vero scopo aberrant, ac spe sua excidant, temeritatisque suæ dignas luant pœnas.

(a) Vulgo nota sunt, quæ paucissimis ab hinc annis, *Bragadino*, Nobili quodam Veneto, evenerunt; qui cum Venetiis metalla vilia in aurum transmutandi artem professus esset, & a populo per excellentiam Magnus Alchymista vocaretur, adiit cum *Toparcha Picolomineus* proscriptus, a quibusdam Italiæ Principibus, petit mutuum triginta aureorum millia, & cupit imprudenter edoceri præterea artem, unde tantum sibi paret posthac quantum velit. *Bragadinus* pavore exanimis, cum nec haberet, quantum ille peteret, & multo minus artem calleret, nihil ob ejus crudelitatem & temeritatem negare ausus, promittit utrumque: sed cum differt & tergiversatur, nunc hæc nunc illa excusando, alter acrius instare & mortem minari, ni promissum exsolvat, nec enim se rideri a quoquam velle, aut parvipendi. Cogitur itaque stipatorum caterva se munire adversus insidiantis ferociam, quod tamen ipsi parum profuisset, nisi sui immemor dum alteri laqueum tradit, *Picolomineus* ipsemet in casces incidisset, & captus fuisset. Evasis tum Bragadinus peiori sorti suæ reservatus.

(b) Potest contingere fortasse, ut ars transmutandi metalla ad indignos aliquando deveniret, quos ad aliorum exemplum DEUS non serus vindex atrociter puniat, qui æque bonis ac malis utitur ad nominis sui gloriam. Accepi a Nobili quodam Viro nostra hac ætate, Monachum quendam Italum hac arte confisum religioni & ordini suo renunciasse, & in Germaniam venisse, ut liberius viveret, cucullam & aspera Monasteriorum detestatum, sed tum incautius se gerit, duos in intimam ipsius familiaritatem sese insinuasse, a quibus postea in sylva quadam ex itinere maximo scelere trucidatus sit, quorum alter pulverem apud Monachum repertum pro suo diversis Principibus & Magnatibus ostenderit, & mille imposturis sub falso scientiæ nomine homines illuserit.

(c) Industria Curiosorum eo deventum est, ut non amplius a calore & frigore, neque à forma vel qualitate, vel aura peculiari lapidifica, sed solo

solo spiritu vel sale plus minus acido salso, & volatili omnes lapides generari, omnemque petrefactionem etiam subitanam fieri constet: 1.) enim sal, in primis acidum, propter partium hamositatem, est principium omnis coagulationis firmæ. 2.) Lapidēs tantum in locis salinis, & e materia salina proveniunt, quemadmodum etiam Tartarus Vini, & calculus in corpore humano tum demum generantur, quando partes terreæ mucilaginosæ pliabiles, a salinis acidis tam copiose colliguntur, ut in poris liquorum suorum amplius contineri nequeant, sed ad latera præcipitentur, ibidemque, absumpta sensim reliqua humiditate, in concretum lapidosum abeant. 3.) Ipsa salia, e plantis aliisque parata & moderata licet humiditate soluta, loco frigido in crystallos concresecunt eoque elegantiores & solidiores, si iisdem spiritus acidus aspergitur. 4.) Cornua, ossa, testæ ovorum aliaque solida suam concretionem a sale habent, indeque 5.) in resolutione chymica copiosum sal præbent; Sic Calculus humanus, Tartarus & similia destillata dant spiritum acidulum, relicto capite mortuo friabili, quibus si idem acidum re-affunditur, novum coagulum oritur: æque ac testæ ovorum aliaque calcinata per spiritum salis affusum rursus lapidescunt. Et quamvis relationibus istis de integris pagis cum omnibus viventibus inquilinis, tam hominibus, quam brutis, subito ab aura quadam lapidifica petrefactis, temere fides non sit tribuenda, quales apud *Kircherum Mundi subterranei Tom. VIII. Aventin. Lib. VII. Annal. Bavaric. Camerar. in Memorab. Cap. IX. & Cap. LXX.* & alibi leguntur, nihilo minus tamen corpora quæcunque, etiamsi non mineralia, sed animalia quoque & vegetabilia, succo salino acido largiter imbuta, etiam subito & in instanti fere petrificari posse, nullum dubium est, quoniam particulæ salium ramosæ & hamosæ, ob defectum & absorptionem partium humidarum mobilium, aut etiam accedente aëris pressura majori a frigore, non solum per se in duriores consistentiam abeunt, sed quoque corpora ista intervenientia hamulis suis involvunt, & simul in lapides convertunt. Plura vide D. Christiani Vateri *Physicæ Experimentalis. Sect. V, Cap. VI. Quæstio, I, II, & III.*

CAPUT IV.

VENTILANS, AN CONSULTUM SIT
CHRISTIANO, IMMEDIATE IN TIN-
CTURAM UNIVERSALEM
INQUIRERE.

MUltis sane superflua, imo absurda & insipida videbitur hæc quæstio: Cum tamen prolixius fuerim in demonstranda hujus possibilitate: quia etiam tam incomparabilis utilitatis & miraculosæ sit efficacix hæc Tinctura, uti superius de ejusdem usu amplissime deprædicatum & diductum, tantum abest, ut dubitandum esse videatur de elaborandi studio, ut potius curiosi ac Philo-Chymici omnes ad tam utile, imo Divinum opus exercendum stimulentur & impellantur; cum irrefragabili piarum ac sanarum mentium testimonio, neutiquam tempus commodius impendi possit, quam in labore aliquo DEI Opt. Max. Gloriam ac Proximi commodum, modis extraordinariis præcipue, promovente.

Verum enim vero, quamvis negari minime possit, si artem hanc ipsam per se consideremus, omnino consultum videri, eidem quemlibet incumbere, aut ejusdem exercitio animum applicare; tamen si perpendamus ponderosissimas nonnullas circumstantias, sammeque dubios, hic intervenientes eventus, & plurimum varianta accidentia, neminem jure mihi hujus quæstionis ventilationem vitio vertere posse, certe credo, si sequentia æqua animi lance perpenderit?

Pro hac Controversia eo felicius & facilius dilucidanda & sopienda, præmitto hanc Thesin: DEUS Opt. Max. (cujus opera sunt magnifica, & cogitationes ejusdem nimis profundæ, quos Vir insipiens non cognoscit, nec stultus intelligit, juxta Psalmum 92. v. 7. 8.) Regale hoc donum revelat ac concedit saltem paucissimis, & quidem illis quos extraordinaria vitæ simplicis integritate, ac inculpato puræ fidei, pietatisque studio pro Divinæ Gloriæ augmento, ægrorumque ac pauperum solatio illud adhibituros, nec æterno propriæ salutis dispendio eodem esse abusuros cognoverit. Per dictam reve-

revelationem tamen minime intellectam volo fictam aliquam inspirationem Enthusiastico - Quackerianam, sed quod labor hic institutus methodo naturali minime e voto succedat sine speciali directione & permissione Divina.

Audio hic statim nonnullos confugere ad experientiam contradicentem, & contraria producere exempla v. g. Paracelsi & aliorum qui actionibus suis impiis ac Vitæ Christiano indignæ impuritate propositum Axioma facile ac manifeste destruant. Theophrastum Paracelsum quod attinet, controversiam quidem hanc non facio proprie meam, cum mei non sit propositi, hic ejusdem mores & vitam examinare, aut ventilare. Nihilominus breviter dico, illum laudari ab his, veluti culpatur ab *Oporino*, aliisque.

Omnino tamen multa Theologica in ejusdem Scriptis plane Atheismum olent, ac duriuscule sonant in auribus vere Christiani; Econtra vero e pluribus ibidem legitimus ejus erga Divinam Majestatem cultus quodammodo poterit demonstrari, ut proinde pate scat, illum fuisse hominem ingenii vagabundi, & inconstantis; rei vero Medico-Chymicæ eundem plurimum utilitatis exhibuisse, nec invidi negare possunt; Ut enim taceam reliqua omnia, immortale meretur nomen, vel ob solam inventionem *Elixirii Proprietatis* atque *Mixturæ Simplicis*, (quam Arcanum Caduci ipse appellat) e qua alii postea Tincturam Bezoardicam composuere. Sed qui plura de Paracelsica Vita desiderat, præter alios consulat radiantem Phosphorum Septentrionalem *Olaum Borrichium in Tractatu Hermetis, Egyptiorum & Chymicorum Sapientia vindicata* inscripto.

Ut ego ad objectum superius dubium redeam, eique satisfaciam, rehero. Posito, Paracelsum (aut alios Possessores Tincturæ) Atheismi posse convinci, ac ejus mentem levitate, imo impietate execrabili fuisse imbutam; hoc tamen mea Thesis non infringitur. Nam DEUS cognoscens hunc abusum esse hoc regali Dono, illud illi, tanquam indigno iterum abstulit, dum ille, qui varios pedem jamdum in Cymba Charontis habentes ope sua medica retraxerat, ipse morte immatura ad plures abire fuit jussus. Paracelsum enim Anno ætatis suæ 43. vel juxta alios 48. mortuum esse, testantur historiæ. Quod quidem mortis tempus Tincturæ possessori non immerito præcox & immaturum nominandum, (ut taceam insuper, una hirundine non probari Veris præsentiam.)

Potest enim justus Polarcha, & solet pro meritis nostris & dare & auferre; quemadmodum Regem Saulum, quem antea e toto populo elegerat, ob malos mores postea iterum deserebat. Non minus

Benedictio Domini divitem faciebat sine labore, Regum Sapientissimum Salomonem, quamdiu omnipotenti huic rerum Directori commendebat vias suas, adeo, ut non sine stupore legi possit, 1. Reg. Cap. 10. v. 14. quantam auri farraginem cumulaverit, argenti autem tantam tantam fecerit copiam, ut nihil vel vili æstimatum, vel lapidibus æquiparatum illud fuerit. Postquam vero Polygamiam & Idololatriam cum Ethnicis insectabatur ille, severa, eaque justa percitus incandescencia DEUS Opt. Max. regnum non modo maximam partem detrahebat filio, sed etiam cornu copiarum suum largissimo antea alveo benedictionem effundens ita constipabat & claudebat, ut reddituum Director Argentum paulo antea lapidibus non carius habitum a subditis extorsurus lapidibus obrutus ad plures fuerit missus.

Ac veluti idem miraculosus DEUS e sexcentis millibus, & ultra Judæorum Ægypto ideo miraculose eductorum, utpote benedictæ suæ gentis, duos saltem, *Josua* nimirum, & *Caleb* promissam terram intrare permisit, reliquis omnibus propter varia crimina perpetrata rejectis & in deserto mortuis; nec pepercit ob commissum diffidentiae erratum *maximo Moysi*, cum quo sæpius facietenus quasi collocutus, ac familiariter, ut sic dicam, eo usus fuerat antea. Sic *Judas Ischariotes* Collegii Apostolici erat membrum, ut proinde olim potuisset inter Primarios Ecclesiæ Doctores lucere veluti splendor Coeli, ac stellæ; quam male autem avaritia seductus rerum suarum, ac inprimis animæ curam gesserit, Divinæ Clementiæ passus jacturam, etiam Pueri nostri e Sacris norunt.

Quam brevem persenserint fructum a liberatione Sodomæ imbre sulphureo-igneo subversæ & submersæ Uxor Lothi, Divino mandato inobediens, docet Liber Geneseos Cap. XIX.

Sic omnipotens, cujus manuum opera sunt cœli, & pedum scabellum est terra, e tot Mundi regnis, e tot Provinciis, e tot Urbibus constituerat, Hierosolymorum urbem quasi sedem exercitii Pietatis, ejusque templum habitaculum cultus sui Divini, ibidemque habebat ignem & focum suum juxta populum sanctum e cunctis aliis electum in gloriosissimi Nominis sui sanctissimi memoriam. Quomodo autem ingratum & impium hunc populum se se deferentem deseruerit, loquitur in omnium ore dictæ urbis excidium, excidiorum omnium horribilium, horribilissimum.

Eidem fato ac poenæ, ceu jam de Paracelso, Atheismi incusato dictum obnoxii sunt alii indigni, si qui dantur, Mysterii hujus Possessores. Cuicumque enim hominum licuerit esse tam beato,

ut

ut hoc fuerit adeptus, idque postea ad usus illicitos & impios adhibuerit, illi certe in propinquo est vindicta Divina interitum minans.

Juxta enim historias capite præcedente allegatas, ut & aliorum experientiam, DEUS tunc vel permittit, ut ante diem suum moriatur dictus Possessor; vel ut ab aliis ipsi eripiat Thesaurus, & hoc quidem aut clanculum, aut manifeste, sæpe non sine vitæ suæ dispendio, vel ut aliis modis hic improvise pessumeat.

Similiter alii aliis hoc suffurantes, aut per fas & nefas comparantes brevi saltem temporis spatio, ac sibi infausto eventu de hujus possessione possunt gloriari, cum illegitima & prava intentione (ut plurimum Auri fame impulsæ) id obtinuerint, secundum commune dictærium: Væ tibi, qui spoliās, nam mox spoliaberis ipse:

Objectionem illam scepticam, quod Paracelsus, alique Tincturæ Possessores non fuerint longævi, nonnulli quoque solvunt per rationes Physicas; vitæ nimirum abbreviationem fortasse talibus accidere posse, ob Tincturam frequentiore ac largiore dosi sumtam, dum a summe efficaci & penetrabili hujus virtute calor innatus quasi suffocatur. Videmus quidem communiter multos mori ob spirituum resolutionem & defectum; non paucos tamen etiam ob spirituum suffocationem, sanguine plethorice & flatuose nimis ebulliente, & præternaturaliter fermentante, v. g. in febribus ardentibus, in copiose hausto vino generoso, ejusque spiritu, &c. Aut veluti videmus ellychnyii flammam diu in statu suo sustentari vegetam, si debita olei portio ipsi affundatur; cito autem suffocari & extinguī, si largiore olei affusione obruatur.

Sopita hac Paracelsica Controversia, regredior ad dilucidandum propositum meum Axioma, nimirum, quod DEUS Opt. Max. Arcanum hocce saltem concedat, & concedat paucissimis vere piis; Proinde rebus suis optime consulit ille, qui antequam mentem manumque maximo huic labori applicat, prius secum habitet, cogitet, & ex se ipso accurate quærat, quisnam sit? hoc est ad quæ negotia pertractanda DEUS Maximus ille Pater Familias talentum suum destinaverit?

Illi igitur, qui vocationem legitimam sibi promittere poterunt, eam obtinent, vel *mediate*, vel *immediate*. 1.) *Immediate* quidem hæc præcipue competit Medicis. Horum enim studia & meditationes nisi conscientis suis stigmata velint inurere, sunt instituendæ, non solum, ut medicamentis diuturna antecessorum experientia comprobatis corpora humana, a morbis præservent, & per illa iisdem hos exturbent; sed etiam ut Regnorum, animalis, vegetabilis & mineralis

ralis res naturales magis magisque ruminant, in harum qualitates tam Philosophia speculativa, quam præprimis pyrotechnica laboriose & accurate inquirant, nec saltem credant, quod veteres crediderint, sed aliorum inventis pio & licito fastu & æmulatione sua addant, adeo, ut quo plus sint potæ, plus sitiantur aquæ. 2.) *Mediate* vero decenter & legitime sese vocatos credere poterunt Proceres & Magnates mundi: in specie illi, quorum ditiones cœlestis Diribitor & Gubernator ditavit metallifodinis ac similibus ad has pertinentibus, variasque ita naturalia scrutandi occasiones præbuit.

Quemadmodum enim Rex aut Dux aliquis in Territorio suo summus Episcopus atque animæ suæ salutis consulturus, rerum Theologicarum curam debet gerere, & de subditorum animabus omniscio rationum examinatori strictam olim reddere cogetur rationem, ac veluti idem supremas est Legislaturæ, justitiæque Administrator, virtutes stabilire, vitiaque exturbare tenetur; ita non minus, si talentorum sibi concreditorum debitam vult exercere dispensationem, metallorum, mineralium, imo analogorum omnium, rem physicam concernentium, quibus subjecta terra dotata est, per viros rerum, Medico-Physico metallicarum apprimè gnaros rigorosam merito instituat inquisitionem, num inde aliquid emergere possit, quo DEI Gloria, commodior subditorum sustentatio, ac proximi utilitas magis magisque promoveri; Sanitas item præsens conservari, ac amissa restitui valeat.

3.) Hisce *mediate* vocatis subjungimus & adnectimus alios Viros magnos & divites, qui Christiana & laudabili curiositate ad rerum metallicarum, aliarumque Physicarum indagandarum culturam rapiuntur, ac opes suas pio ac devoto fervore, aut hæreditario sæpe stimulo huic impendunt. Si quando igitur unus & alter modo dictorum pia devotione ac vere Christiano proposito incitatus, atque animum curis publicis, meditationibusque aliis utilibus fatigatum recreaturus, dum miraculosas Naturalium operationes scrutatur, aut doctos ministros suos scrutari jubet, simul audeat aggredi elaborationem Tincturæ Universalis, rem forte faciet Numini Divino non invisam; caveat modo ne limites curiositatis transcendat, aut per hæc obliviscatur Muneris sui ordinarie obeundi, aut invito marsupio suo tam ardua tenet. Si vero fortasse eveniat, ut loco desideratæ pyxidis aureæ accipiat saltem argento aut plumbo repletam, (præsuppono tamen in methodo elaborandi non fuisse peccatum; alias habet, quod sibi ipsi adscribat errorem, & inde secutum irritum effectum) ægre minime ferat; sed contentus grosso
sua

suo accepto, juxta Matthæum Cap. 20. v. 9. certissime sibi persua-
deat, illum, qui animarum nostrarum saluti invigilat, optime no-
visse, talem eventum ipsi fuisse magis conducibilem. Per adeptio-
nem vero pyxidis argenteæ vel plumbeæ indigito; licet spe sua nimi-
rum Tincturæ adeptione, primario exciderit operator, nihilominus
raro omnem ille sit perditurus operam; cum hoc modo, ut pluri-
mum inveniantur tam in re medica medicamenta egregia, quam in
re metallica, &c. enchirises raræ pro valetudinis & crumenarum
commodo. Ut enim nihil dicam, quam egregia menstrua pro solven-
do auro, argento, coralliis, &c. (a) & varia utilia alia invenian-
tur, dum meditationes & labores impenduntur Tincturæ Universa-
li a legitime vocatis; unici Exempli loco adduco saltem *Spiritus*
Mundi & huic analoga Medicamenta specialia, laudabilibus effectibus
se se pluribus in morbis manifestantia: de quo videatur Nietnerus,
peculiari de hoc Tractatu, Frid. Hoffmannus Clavis Pharmaceutic.
Schroeder, Lib. 3. Cap. 3. pag. 140. 141. & Lib. 3. Cap. 9. pag. 211.
it. alii plures. Optandum esset, ut nonnulli e mundi primatibus po-
tius redditus superfluos impenderent in accuratorem rerum natura-
lium perscrutationem, unde DEI Gloria ac subditorum (quorum
quomodo curam gesserint, rigorosum & horribile ipsis imminet exa-
men) salus, sanitas & sustentatio commodior emergeret; quam ut
ex ambitione, Avaritia, &c. delicias quærant in bello sæpe ipsis in-
utili, imo summe noxio, similibusque rebus rusticorum cruore, la-
crymis & sudore anxio perfusis. Negari enim neutiquam potest, be-
neficentissimum Creatorem ditasse varia loca thesauris inæstimabili-
bus, in terræ non solum profunditate latitantibus; sed etiam sæpe
superficietenus, sub vili quidem & spreto ut plurimum facie, nostro
visui expositis, vel ipsam illam Possessoris ditionem, si venderetur,
pretio superantibus.

Si modo territorium nonnulli Domini, (nonnulli dico, quum
alii desideratum laudabiliter præstent, aliis vero præstandi occasio
deficiat,) oculos aperirent; & qui horum sunt manus & oculi, (Con-
siliarios & reddituum Directores intelligo) in hos inquirerent, vel
eruditos inquirere juberent; quod desiderium quidem præprimis flo-
rente aurea Pace intellectum velim; cum enim inter bella sileant le-
ges; tantum abest, ut bellona similis curiosa tractari sit admissura,
ut potius sanguinem plebis, (metamorphosi Philosophis & Chymicis
etiam acutissimis incredibili,) per nimias taxationes, & extorsiones
fere crudeles in Aurum & Argentum sit transmutatura; qua vero
conscientia id fiat, meum non est, hic inquirere, aut decidere.

Proinde Possessoris desidiæ & indignitati est adscribendum, quod similia occulte sepulta lateant arcana.

Quibuscunque vero assignatum est vitæ genus aliquod a medico-chymica rerum physicarum perlustratione, seu *mediate* seu *immediate* instituenda, uti jam dictum, alienum, illi certe credant, se se carere legitima ad hoc opus vocatione; hac vero utpote summe necessaria deficiente, ii sibi porro persuadeant, se se sua spe ac fine infallibiliter excidere; aut si forte Tincturam improvise obtinerent, possessionem hanc futuram ipsis esse brevem, irritam, imo periculosam. Si enim Cardiagnostæ cœlesti, corda & cogitationes nostras observanti, in magno illo rationum die cogemur rationem reddere de quolibet inutili verbo, teste Scriptura Sacra, quam rigorosa, quæso, expectanda erit inquisitio, de talento concredito, non tam sermones, quam labores nostros ipsos concernente, an illud decenter & legitimo modo fuerit expensum: Minime enim supervacaneæ aut ludicre dictum iudicæ dictionum Syracidis Cap. 3. v. 23. 24. 25. Non tibi conducit, ut prosequaris illa, quæ non habes in mandatis: & tui quod non est muneris, frivole ne aggrediaris, jam dum enim plus tibi est commissum, quam poteris exequi; qui vero periculum amat, in illo peribit.

Tales autem sine debita vocatione laborantes optato scopo non esse potituros, sed bona sua pro lapide acquirendo dilapidaturos esse, vel inde constat, quod ob finem vero Christiano indignum, nimirum avaritiæ, arrogantia, aliisque illicitis & impiis stimulis incitati laborem tentent & instituant.

Nec habent, cur majorem sibi spem hoc de trophæo concipiant, omnes illi nasutuli Philiatræ, utpote levioris armaturæ milites, qui vix Vestibulum Theatri medico-chymici ingressi, ac primis saltem labris gustantes Nectar & Ambrosiam Physicam, sine jactis fundamentis decentibus in hac arte summe difficili, nec prius successive cognitæ scitu necessariis, cum Icaro altioribus nimis præcipitanter inhiant, nihil, quam arcana crepant, & messem quasi instituunt, antequam ferant.

Similes imo adhuc inferiores sunt hisce omnes illi indocti Cini-fiones ac vagabundi laboraturculi, qui ausu temerario, illotisque quod dicitur, manibus in arduum hoc studium irruunt, ac pro accipiendo hoc Eridos pomo manum indignam præcocius extendunt; falso credentes, incumbere elaborationi Tincturæ universalis, unum esse idemque cum præparatione Vitri antimonii, salis Tartari, spiritus Nitri, &c. aut cum communi metallorum fusione ac separatione, &c.

Quam-

Quamvis autem præcipuum meum sit propositum, hic tractare de Tinctura Universalì, & quæ ad hanc viam pertinent, nihilominus obiter quasi, & propter analogiam mentio itidem faciendâ illarum transmutationum, quæ *via particulari*, quam dicunt, instituuntur, dum nimirum metalla ignobiliora, item alia varia mineralia & metallica, mediantibus salibus, aliisque modis in aurum & argentum exaltantur. Quicunque igitur meditationes, labores & nummos suos talibus Particularibus impendunt; illi non minus de legitima Vocatione sibi propiciant, alias, si sua spe frustrentur, & non obtineant, quod volunt, non habent de quo mirentur, sed expendant antiquum illud:

Quilibet fortunæ suæ faber.

Hi ipsi hætenus recensiti currentes, licet a Deo non mittantur, sunt præcipui e profanatoribus Tincturæ Nostræ, dum enim cœcutes aut cœco cœcum ducente, uti modo dictum, tantum opus tentant, sine vero scopo, a vero scopo merito aberrant; & cum inflorente vegetæ ætatis æstate cum formica rebus suis domesticis, non adeo caute & prudenter prospexerint, accedente famelica ætatis senilis hyeme, facta irreparabili & famæ & temporis, & nummorum divinitus concreditorum jactura, nimis tarde dolent, per intempestivam auri novi perquisitionem proprio auro sese spoliatos, sero cum phrygibus sapientes, nec alienis periculis cauti facti. Propterea non immerito omnium ludibrio sese exponunt; inde autem fit, ut alii circumstantiarum similium ignari, ac rem superficialiter expendentes illud, quod abusu artis deberent imputare, Arti ipsi adscribunt; atque ita inveterato illi plurimorum in hanc odio perpetuum additur fomentum, maledicusque linguæ invidiæ acuitur semper aculeus.

Hoc fit eodem quasi fato, quod jam ex suo abusu experitur nobilissima Poësis, dum nimirum rudis & illiterata ista versificum mendicantium secta, ut illa hodie a pluribus vili æstimetur, ansam præbet. Cum tamen Viri illius juxta cor Dei, Davidis, Psalmi, ut & innumerorum aliorum cantilenæ ferrea impiorum corda emollientes, nihil aliud sint quam Poëmata sacra; ut nihil dicam de vasta illa & immensa Gnomarum ac dictiorum aureorum farragine, quam Poëta qua antiqui, qua neoterici, qua Ethnici, qua Christiani oculis & auribus omnium, incomparabili proximi emolumento exposuere, & adhuc exponunt.

Cum igitur paucissimi, uti dictum, hoc Mysterium adipiscantur, securiorem viam eligunt omnes illi, qui sibi ipsis diffidentes, verentur ut fragilitate humana victi, imperferutabili Divinæ voluntatis mandato, omnia dirigente, ac sua sorte (acquirendo forte pyxidem plum-

plumbeam) sint contenti, si integram & plenariam Tincturæ elaborationem non adorianur, aut tentent; sed secundum vulgarem illam christianorum Normam: Ora & labora, in vinea Domini fodiant, id est, munere suo fungantur, curiositatibusque naturalibus non adeo sublimibus perscrutandis immediate & serio incumbant. Spe freti certissima, Deum providum nostrum Tutorem & benefactorem suis fidelibus dormientibus dona distribuentem, & hoc regale non minus improvise illis esse exhibiturum, si æternæ animarum salutis conducere. Veluti Divina Majestas olim ad majora opera sua obeunda sæpius elegerat spretos & abjectos, v. g. *Moysem*, fugitivum, gratiosum Regiæ filiæ favorem aspernentem, *Davidem*, opilionem, *Saulum* Agasonem, *Deiparam Mariam* humilem, Apostolos piscatores, &c. Siquidem fateri cogentur plures rerum physicarum Indagatores, sese sæpius, dum intenso fervore invigilant, aut insidiantur enchiriseos cujusdam, aut alterius rei adeptioni sua spe excidere; alio vero tempore superficialiter quasi hoc vel illud tractantes, reticula sua, maximam Piscium copiam constringere, illudque ex insperato, quod antea ad fastidium & lassitudinem usque frustra quæsierant, cœlitus accipere, quod ego multorum, propriaque experientia stabilire possem.

E contrario quemadmodum Deus O. M. dignis suis, quos ad hoc opus elegit, inter dormiendum quasi exhibet id donum, ita illi omnes qui Deo quasi abnuente huic inhiant, veluti cœcutientes, aut cœcos cœci ducentes, a scopo aberrant, quamvis insigni polleant ingenii acumine ac oculatissima circumspectione rem tractent; vel si etiam talium nonnullis licuerit esse tam felicibus, ut opus hoc maxima sui parte, vel quoque plenarie absolverint, tamen desideratissimus illius usus, aut plane non, aut brevissimo saltem temporis spatio a Deo illis conceditur. Cujus rei plura mihi certissime constant exempla; ut unius saltem & alterius meminerim, addo sequentia.

I. Primo rogatum volo amicum Lectorem ut regrediatur in caput antecedens, ubi nonnulla adductorum exemplorum Tincturæ existentiam firmissima veritate demonstrantium pro hac mea sententia aperte militabunt & testabuntur.

II. Secundo retulit mihi Chymiater Lipsiensium maxime famigerabilis, D. *Joh. Michaëlis* sese aliquoties non sine maxima animi delectatione oculis usurpasse materiam e Materia universali præparatam vitro inclusam, in locis tenebrosos, & noctu radios scintillantes, instar candelæ, diffundentem, apud *Celeberrimum Serenissimi Saxonie Electe-*

Electoris Campi-Mareschallum, Job. Georg. ab Arnheimb, cujus rerum bellicarum heroice gestarum non obliviscetur Europa nostra; Hic negotiis militaribus fatigatus, inter alias utiles curiositates chymicis operationibus spiritus suos refocillavit, & quod sibi ipsi adeo commode non licebat, per alios fieri curavit. Flammivomi autem hujus arcani Historiam mihi clarius detexit, Nobilissimus Aulæ Nostræ Præfectus, & Consiliarius bellicus, *Johannes Christophorus Pflug*, qui tunc apud dictum Arnheimium inter nobiles erat Ephebos. Hic enim præcipue cum famulo cubiculario aliisque, alternis vicibus per duos fere annos nocte dieque in itineribus, castris, &c. Vitrum oblongum, sigillatum, pulverem obscure viridem continens, in manu gestare, ac perpetuo movere & agitare in mandatis habebat. Ad motum, per tempus magis continuum apparuerunt multa grana pisorum & lentium magnitudine quasi ignis scintillantia. Cessante vero per temporis aliquot spatium motu fortiore, evanuit etiam radians & igneus pulveris splendor. Unde acceperit Vir generosus dictum vitrum cum pulvere, non adeo certe constitit Nobilissimo Pflugio, nisi quod noverit, ipsum cum Anglo quodam Hamburgi degente ob varia curiosa & arcana sæpius exercuisse colloquium literarium; Ipse vero Dominus Campi Mareschallus aperuit Domino D. Michaëlis huncce pulverem esse Tincturam Universalem, maxima parte absolutam, & perfectam, sibi a magno artis filio, thesauri loco concreditam & donatam. Sed audi eventum; Cum fatis urgentibus generosissimus ille Archistrategus in hostiles inciderit manus, simul hoc vitrum ab iisdem indignis directum manibus abiit, excessit, evasit, erupit, & procul dubio contractum a milite ac possessore quodam imperito, pulverem pyrium huic pulveri antepONENTE.

III. Chymiatro consummatæ Eruditionis & Experientiæ concreditur a quodam Europæo Principe processus, vel descriptio Laboris Universalis, de quo certissime constabat, eundem ab Antecessoribus modo præscripto fuisse elaboratum, ut denuo hoc opus tentaret, & felici auspicio absolveret. Hic secundum conscientiam & scientiam facit facienda, sed infausto aliquoties effectu; vel enim vitra rumpebantur, vel quædam Enchiridis, ipso minime talia cogitante, aut suspicante, erat omissa. Hinc expendens, vim unitam esse fortio-rem, & quod plus videant oculi quam oculus; & plura perficiantur manibus, quam manu, concedente suo superiore, pro re denuo caute aggredienda, & dextre finienda, duos sibi adsciscit

focios veteranos in castris chymicis milites. Triga hæc Medicorum in laboribus pyrotechnicis rerumque naturalium perlustratione exercitatissima, ut tandem tandemque post tantas meditationes, tantos sudores, tantasque exhibitas impensas reportent hucusque denegatum ipsis dignum Trophæum, nimirum *Tinctura Universalis* acquisitionem, concludunt, sese velle *Materiam Catholicam*, accurate prius ponderatis, & sancta fide invicem communicatis omnibus circumstantiis, una eademque methodo, tractare, fervente autem inter manus opere sese invicem frequenti literarum commercio, ingenuisq; consiliis, cum diversis in locis hæc fierent, adjuvare. Aliquot mensibus e voto succedebat negotium, & eo feliciorem hujus eventum sibi promittebant, cum id sagaciori ingeniorum dexteritati ac concordii consultationum in principiis physicis solide fundatarum fundamento esset superstructum, atque indefessa labor agilitate, & industria continuaretur. Verum enim vero hisce omnibus nihil obstantibus, Deo non placuit, ut sibi propositum attingerent scopum. Horum enim unus moriebatur, alter ob inopinato intervenientes curas domesticas non adeo decenter observabat necessarias enchirises, hinc a recta aberrabat sæpius via: Tertius indefesso quidem fervore invigilabat operi, sed irritum idem effectum; vitrum enim debite excultum & quidem jamdum aliquot mensibus exactis, præter expectationem omnem rumpebatur: Hinc opus ab ovo, quod dicitur, denuo ordiebatur, non minore ac prius perspicacia. Factis ita per tempus omnibus faciendis, res adeo e voto succedebat, ut aurei montis partum sibi certe polliceretur, sed vitrum tam molliter tractatum, tam modesto ignis moderamine fctum, non sine stupore omnium, in multa dissiliebat frustra. Unde subolfaciens Director pollicem Domini hic latitare, suos digitos operi amplius admove, & quidem non immerito, religioni sibi duxit.

Nisi prolixitatem nausearem suppeterent adhuc varia exempla, labores tales arcanos, indefessa quidem sedulitate, & curiosa dexterritate infelici tamen & irritum eventu in variis Magnatum laboratoriiis fuisse tractatos: dum nimirum aut improvise mortuus laborum Director, enchirisiarum præcipuarum solum gnarus, aut rupta vitra præter expectationem omnem, aut alias ob causas spe sua firmissime sibi concepta ita excidebat possessor.

IV. Nec Deus semper prima statim vice annuit labori, in via hac Catholica instituto, uti quidem, plerumque fieri & facilius solet in aliorum processuum tractatione: Sic novi Medicum, qui Tempus am-

apliſſimæ ſuæ paraxeos exercitio ſubſtractum, perluſtrandæ Ma-
 eriaæ univerſali deſtinabat, & hoc quidem per integros viginti an-
 nos (quantum patientiæ hoc requiſiverit, facile quilibet judicare
 poterit) per illud temporis ſpatium ſorte ſua contentus, invenit ſuc-
 ceſſive diverſa remedia raræ efficaciz; Tandem juſtus Deus ſic be-
 nedicit hujus indiſtriæ, ut inventa ſua medicamenta, ita exaltare
 & depurare didicerit, quo adeptus ſit Medicamentum, non quidem
 Univerſale, tamen huic Analogum, cum morbos varios ab aliis re-
 liſtos, medicamentisque alias probatiſſimis infelicitè propinatis,
 ſæpius ſanaret.

V. Adnectam his aliud Exemplum, quod quamvis non ſit Panacea,
 nihilominus, cum præcipuum fere inter medicamenta particularia
 mereatur locum, non adeo inconcinne hic ſubjungitur; Cum
 Deus O. M. propter noſtram indignitatem, abuſum, aliasque cau-
 ſas, ſimilia magna arcana ſæpe nobis ſubtrahi permittat. Supra lau-
 datus D. Michaëlis volebat præparare *Mercurium cum Auro* vere fixa-
 tum & præcipitatum, utpote remedium, in defectu Tincturæ Uni-
 verſalis, ac inter medicamenta particularia nulli alii facile cedens;
 ſed plures morbos alia medicamenta eludentes, edomans. Proinde
 Mercurium Antimonii (b) cum croco auri, juxta Baſilium Valen-
 tinum compoſito, ſumendo Mecurii partes tres & calcis auri par-
 tem unam, diuturna trituratione mixtum includebat ovo philoſo-
 phico, quod dicunt Chymici; Hoc quotidie debebat inverti pro
 faciliore mixtura, & feliciore contentorum circulatione, immit-
 tebaturque leni arenæ calori.

Laborem autem huncce concredebat manui laborioſæ ingenioli
 Domini *Matthia Zittermanni*. Hic per integros octodecim meſes, vel
 ſequi annum laudabili vigilantia uno eodemque in teporis gradu
 continue regebat dictum vitrum. Poſt labores tam longos tamque
 moleſtos, cum jam ultima ipſi foret imponenda manus, atque ad uſum
 pulvis extrahendus, quadam nocte audit inſignem fragorem dictus
 Dominus Zittermannus in laboratorii confinio dormiens, hinc conſter-
 natus e lecto proſilit, ac mala ominans, vitro ſuo appropriat, ſed repe-
 rit ſaltem in arena pauciſſima pretioſiſſimi hujus pulveris granula, cum
 minutis vitri fracti fragmentis, reliquo & continente & contento omni
 in mille particulas diſrupto, ac per totum laboratorium diſperſo.

Pro meliori dictorum dilucidatione, & quod non liceat cuilibet,
 pro lubitu indignis manibus arcanum hoc arcaniſſimum attingere
 atque e cœleſti Cornucopiæ illudquaſi eripere, in inexpertorum &
 avatitia, ambitione, &c. obcæcatorum gratiam, ingenuè Chriſtiana



impulsus charitate ex aliorum experientia sequentes subjungam persuasiones.

1. Rogo omnes intempestive & nimium ad hoc opus avidos, ut evolvant Regum sapientissimi Salomonis Proverbia; ibi cap. 30. v. 7. 8. 9. aurea memoriæ æternæ insculpta est Gnoma, quam merito, teneræ Nostrorum liberorum ætati inculcamus: „Duo a Te rogo Domine, quæ mihi ne deneges, antiquam moriar. Vanitatem & mendacia fac a me longe aliena: paupertatem & divitias, ne mihi des, sed saltem victui meo necessaria: Ne forte satiatus alliciar ad negandum & dicam, quis est Dominus, aut egestate compulsus, fuerer & perjurem Nomen Domini mei. „

Ventila sis, Mi Christiane, ventila sis accurate dictum diæterium, corda feriens, & ossium medullas penetrans. Petitur enim in hoc, ut amoveantur Divitiæ, (quibus anxie inhiant Christianorum plerique) addita simul ratione, herculea cujuscunque etiam Philosophiæ spicula contraria retundente, nimirum, cum ita facile a mille Artifice diabolo, mediantibus luxuriosis varie insidiantibus mundi illecebris seductus, dictis opibus possem abuti, atque ideo perjurium committere in Deum meum, illumque deferere in æternam animæ meæ ruinam & interitum.

Stante itaque hoc, veluti perpetuo inconcussum stabit, quod Divitiarum amotio legitime petatur hoc in dicto, qua conscientia, quæso, mi Christiane, qui ad prolata sententiæ Autorem, de genuino nummorum usu sibi ipsi diffidentem, tirunculus es in exercitio pietatis, poteris quasi importune ac Deo invito aggredi, & tentare laborem talem, qui si absolveretur, & a Te obtineretur, quod desideras, comitem haberet periculosam, & Tibi forte exitiosam opulentiam; Cæterum confidas, velim, si Tibi conducibile foret, facillimum esse Deo O.M. permittere, ut in Vineâ sua fodiens, id est, designato munere rite fungear, & naturalia scrutans, Thesaurum hunc inæstimabilem reperiâs.

2. Ex historiis possibilitatem Tincturæ demonstrationibus capite præcedente adductus patescit, quam vastum Auri cumulum possessorum vel præsentem & confectum obtinuerint, vel mediante Lapide tingente extemporanea metamorphosi pro lubitu perficere valuerint; & in specie *Helmontius* in citato *Tractatu, Arbor Viæ* dicto p. m. 630. hæc profert verba: Ille qui mihi primum dabat pulverem aurificum, habebat saltem & ad minimum Ejus tantundem, quantum ad ducenta millena librarum Auri commutanda sat forent. Item quarta ab *Helvetio* adducta Historia docet, Adeptum illum totidem pulveris

veris tingentis secum habuisse in promptu, ut viginti Auri Tonnas subito parare, si ipsi libuerit, licuerit. Nihilominus hic & alii vilibus inducti vestibus, vitam vivebant humilem, devotam ac a pompa & luxuria mundana omni alienam. Hic te denuo rogatum volo, mi Christiane, velis interiora Cordis tui examinare ac animi sensa penitus trutinare ac perscrutari, si Divinæ placeret voluntati, ut vel centesima, imo millesima talis portio ad liberas tuas pertingeret manus, num in silentio & spe vitam piam, probam, & tranquillam sis transacturus; an non potius adamiticum peccandi desiderium tantas sit excitaturum illicitas cupiditatum mundanarum fermentationes, ut fidei tua scintillula neutiquam impedire possit, quin iisdem divitiis sis abusus, ad varia æternam damnationem animæ tuæ patientia?

3. Ne autem infirma verbulorum meorum tenuitate tibi persuadere velle videar, Amice Lector, Testes producā non saltem Philo- Chymicos, multo minus Miso- Chymicos, sed, audi, e pluribus aliis loquentes magnos Alchymix Patronos, superius citatos, *Helmontium*, *Zuvalfferum*, *Helvetium*. *Helmontius* in Dissertatione, quam *Arbor Vitæ* inscribit: pag. m. 634. memoratu digna hæc profert verba: „Quantum attinet meam personam temeritatis scribendi insuetam. No-
„vit DEUS quod scribam, quæ scio, vera. Ago illi gratias, quod
„cum contulisset in me Talenta quinque, fecissemque me indignum,
„& hætenus repudium coram eo factus essem, placuit, Divinæ Bo-
„nitati, auferre a me tria, & relinquere adhuc bina; ut me sic me-
„liorem frugem expectat. Maluit, inquam, me depauperare & to-
„lerare, ut non essem utilis plurimis, modo me salvaret ab hujus
„mundi periculis. Sit ipsi æterna sanctificatio. Idem ibidem pag.
„sequ. Nemo vere Philosophus Aulædus (c) est, nec Principes se-
„quitur, iisque adulatur, quippe quia nulla re indigus, spernit quæ-
„cunque princeps dare potest. Idem in *Traſſatu Medicaminum Potestas*
„notato, inquit circa finem: Tandem ac tandem Chymia pro sui
„apice Universale solvens parat, quo cuncta remaneant, in primum
„ens, præbetque dotes nativas, absterguntur labes originales cor-
„porum &c. Sermonem ita concludit; Ah! utinam mihi Lagenæ
„semel possessa non oblata! sed novit DEUS cur capræ caudam tam
„brevem dederit: Sit nomen ejus in secula exaltatum, fiatque ejus
„soli solus sanctificans voluntas. Idem modo citata Dissert. arbor
„vitæ, pag. 633. Sed inutilis huic vitæ sepeliar. Quia spiritus jani-
„tor Lagenam abstulit mandato ejus, coram quo totus mundus fun-
„sus est. Sit ipsi laus, qui dedit, quique abstulit, quod suum
„erat.

Zuælfærus, Mantissæ Spagyricæ Part. 1. Cap. 1. pag. m. 330. sequentia profert: „Hæc de Tinctura Philosophorum, quam Reverent. Pater, Athanas. Kircherus categorice negavit, adstruenda sufficiant. Quam licet perpauci obtineant, e rerum tamen natura, proscribere minime decet. Habet enim & illa, quemadmodum Arbor scientiæ Boni & Mali Proto-Parentum Nostrorum, suum de cœlo genuinum, qui romphæa bis acuta eam protegat, & curiosos ac indignos arceat; cum pauci sint, qui virtutem & divitias affluentes jungere noverunt. Unde accidit justo DEI judicio, ut ii qui ejus vel jam compotes facti, aut eminus eam prospiciunt, confusionem patiantur, eam ex accidenti deperdant, remoram ac obicem DEO opponente; NB. Ne aurum & argentum nundinantes animæ propriæ patiantur detrimentum. „

Helvetius in superius allegato suo Tractatu, *Vitulus Aureus* nominato, quamvis jucunde, ample & diserte de Tinctura differat, ac ejus realem existentiam autopsia comprobet, nihilominus hujus elaborationem dissuadet pag. 10. sic loquens: „Nolim, ut credat quis, meum esse scopum primarium, tanquam si filiis hujus seculi dignis, & indignis persuadere velim, ut in hoc opere laborent. Minime gentium; sed potius dehortabor curiosos artis hujus indagatores, omnes & singulos; ut sancte abstineant, ab istiusmodi periculosissimo Arcano, tanquam ab aliquo Sancto Sanctorum, „ (veluti inter plures Sacerdotes & Levitas unico saltem nimirum summo Sacerdoti permissum erat intrare hoc Sanctum Sanctorum, reliquis omnibus ad varia alia negotia destinatis.)

Ad hæc Capite præcedente demonstratum est, Sineses multum quoque Temporis largissimosque sumtus impendere pro acquirendo Philosophico Lapide. Quam infaustis autem eventibus hoc volvant saxum, aurumque suum frustra dilapident viri illi acutissimis alias ingeniis & eruditione pollentes amplissime clarissimeque colligi poterit, e lectione Autorum ibidem citatorum, adeo ut Alchymici ab incolis communi symbolo pronuntientur impostores. Cum aurum, quod capiendum illis erat, minime capiant; quod vero possideant, amittant, neque eas exhibeant, quas spondent, divitias; eorumque marsupia quasi sint confecta e pelle chamæleontis, quæ non alia re quam vento & aere impletur; ut elegantibus utatur verbis *Thomaso Garzoni*, nella Piazza universale, Discorso 13. de gli Alchymisti pag. 140. Vel ut nervose jocatur Clariss. D. *Joh. Daniel Major*, Collega honorandus in navigatione in novum orbem sine nave & velis Thes. 36, qui e charactere DEI sui putatitii, Auri nimirum, centrum per-

perfectiōnis (⊙) amittunt, relicto saltem nullitatem indicante Circulo vacuo (○).

Quamvis autem dicti Sinenses summe sint ingeniosi, maximoque polleant in re literaria acumine, nihilominus apud nullum historiæ Sinicæ Scriptorem invenire mihi licuit aliquem, qui de accepto hoc aureo vellere triumphare potuerit, præter solum Regem *Hiaoum* superius adductum, qui tamen in hoc saltem aliis felicior, quod gloriari potuerit, se se suam canitiem obtinuisse sine morborum insultibus, & ab ægritudinibus esse præservatum, mediante chymico hoc remedio.

Proinde censeo, tam circumspectos plurimorum labores, non forte fortuna ita accidisse infaustos & frustaneos: sed DEUM Opt. Max. Operatores hosce coram mundo oculatissimos, & sapientia turgidos tanti mysterii revelatione indignos judicasse, dum isti, utpote Ethnici, non honorem Divinum, proximique commodum, laboribus suis scopum præfixerint, sed auri fame, aliisque stimulis impiis impulsu fecerint, quod fecerint.

4.) Dum ita ingenux disuasioni sum intentus, audio nonnullos talia obloquentes: Si verum est dari in rerum natura Tincturam Universalem, mirandum sane est, cur summe benignus Bonorum omnium Autor non largius, & pro alias solita sua in genus humanum efflictiū amatum munificentia hancce distribuerit; sed reliquerit lucidissimum hunc solem obscuris ignorantix tenebris & nubibus oppressum, reliquerit eam paratu non difficilem, sed difficillimam, tractatu non periculofam, sed periculosissimam.

Cur non ad minimum (si propter indignorum abusum, vulgo innotescere eandem non consultum duxerit) pluribus vera pietate & probitate orbi Christiano se se commendantibus concediderit, cum uberiore hac manifestatione incredibilis tam ad conservandam & recuperandam valetudinem ægrotantibus, quam ad sustentandam vitam pauperibus emergere potuisset utilitas & levamen?

Huic objectioni respondeo, de Tincturæ existentia me hic supervacaneum judicare, crambem toties coctam proponere; sed remitto dubitantes ad caput antecedens, ubi oculares plurium demonstrationes responsi loco satisficient. Hisce spem præter omnem non contentus, pro responso habeat, axioma illud Philosophicum, quod contra Autopsiam disputare, sit insipidi.

Si itaque revera hæc existit, inexcusabilem fere facit injuriam Divinæ Majestati omnis de hac dubitans. Nisi enim foedum ingratitudinis scelus incurrere velit Christianus, obstrictus est, cogitatio-

nes suas applicare, ad amplificandam & extollendam nunquam satis laudatam, nec laudandam miraculorum Operum Divinorum magnificentiam.

Ad quæstionem vero ipsam dico, eandem esse nimis curiosam, imo quasi ineptam & frivolam. Quis enim, mi homo, ingressus est senaculum cœleste, & quis Sacro-Sanctæ Mono Triados consiliis interfuit? quomodo poteris, argilla ex figulo quærere, quid facis? Si liceret, de talibus hæsitare, & controvertere, vellem te etiam interrogare nonnulla, v. g. da mihi, si potes, ex tua hac mota hypothese, rationem, cur permisit DEUS ut Regum Sapientissimi Salomonis Scripta de rerum naturalium qualitatibus absolutissima, a Cedro Libani ad hyssopum usque parietis perierint, cum tamen ex iisdem amplissima potuissent ægrotantibus emergere emolumenta & levamina? cur idem DEUS O. M. non citius ex Indiis, &c. transmisit nobis europæis sub Christi vexillo militantibus tantum pretiosissimorum Aromatum aliarumque rerum medicamentosarum cumulum, tantam item auri & argenti copiam, quæ potuissent cedere jamdudum, uti jam cedunt, in solatium ægrotorum, in auxilium pauperum? vel cur idem DEUS nos, populum suum, non a morbis præservat, ut ita plane superfedere possemus remèdiorum usu? vel, cur Angelus non frequentius descendebat in piscinam Bethesdam pro sanando primum ingrediente? Joh. 5. Aut cur idem singulis vicibus non plures simul sanabat, ut misellus ille claudus reconvalescentiam per totos triginta octo annos non debuisset frustra expectare ab aquæ commotione? ut taceam alia plurima.

Possem item opponere, quæ acutissimi Philosophi Sinenses contra infinitam misericordiam & omniscientiam clementissimi Nostri Protectoris & Nutritoris objiciebant *Jesuitæ Xaverio*, pro propaganda Christiana Religione, & convertendis argutis hisce Ethnicis lapidem moventi omnem, nec vitæ propriæ parcenti, velut videre est apud *Erasmum Francisci* in exterorum artis & morum speculo Histor. II. pag. m. 55.

Ne autem in leges pietatis peccem, nec falcem in messem Theologicam immittere videar; crenam revoco, securius ad τὸ ἐπὶ ἐκείνῃ confugiens, cum in tam arduis non consultum sit nimium philosphari. Supra laudatus *Schræderus* mihi fassus est, quod oleum suum Auri bis saltem præparaverit. Hinc non immetito mirari & quærere posset aliquis, cur tantum mysterium non sæpius composuerit? verum respondeo: DEUS imperscrutabilis talia Regalia non vult divulgata, & tanquam usualia haberi medicamenta. Propterea potius

exclamamus: Quam miraculosa sunt opera tua Domine! atque suspirare cogimur cum Heinsio: Quantum est, quod ignoramus. Quantillum est, quod scimus. Et maxima pars eorum, quæ scimus, est minima pars eorum, quæ nescimus. Notata digna sunt verba Heinrici Kunrathii Amphiteatr. Isagog. in figuram tertiam pag. m. 200. „Si quæris, cur unus tantum sit mundus, & cur unus tantum Philosophorum Catholicus Lapis? respondeo: quia plures „DEUS noluit. Ratio est, quæcunque voluit, fecit Psam. v. 3. Cur „vero noluerit, tu quære quære ab eo, ipse solus novit.

Adcurate enim minime valet indagare innata humani ingenii imbecillitas, cur Polarchæ omniscio non libuerit Antecessoribus nostris ac nobis quælibet naturæ arcana revelare; sed etiam Posterorum Sedulitati nonnulla occulta & inexperta servare indaganda & detegenda. Multa siquidem superioribus seculis fuisse cognita, quorum cognitio jam iterum evanuerit: e contra vero plura latuisse, & adhuc partim latitare nostro tempore in Anatomicis, Botanicis, Chymicis aliisque rebus tam Medico-Physicis, quam aliis variis scientiis, fateri coguntur omnes illi, qui manifestissimis experientiæ testimoniis inconsiderate reluctari non audent. Præter meam opinionem forte hæsitantes ablegatos volo ad *Pancirolli*, sui que Commentatoris *Salmuthii deperdita & nova reperta*: ibi enim invenient, nisi stupor animos obsederit quam miraculose & varie

Ludat in humanis Divina Potentia rebus!

Hisce unum saltem addo: miratus sum sæpius, (cum notum sit, quid non mortalia pectora coegerit & cogat auri sacra fames,) quod impiger extremos currens mercator ad Indos (& qui negotiis mercatorum profunt procures orbis) passi fuerint hucusque, ut *Terra Australis incognita*, quam dicunt, illud nomen suum incognitum non mutaverit, hoc est, cur nullus exortus sit novus *Columbus*, novus *Magellanus*, novus *Dracus*, &c. qui tot Myriadibus ignorantium superstitem huncce mundi angulum, indefessa inquisitione detegere & propalare fuerit ausus; cum dubio procul omni divina munificentia, uti ubique, ita & ibidem tam sanitati, quam œconomicis nostris rationibus plura magno incremento & emolumento futura recondiderit?

Postquam multi hac de re varias mihi communicaverant rationes insufficientes, tandem quidam, qui integro Decennio, Novam Bataviam in India Orientali incoluerat, rerum nauticarum & mercatoriarum apprime gnarus, solidam & fide dignam mihi aperuit ra-

tionem: Tentata quidem est, inquiebat, plus vice simplici transfretatio versus terram Australem incognitam; sed vano & infelici semper effectu, & hoc ideo, quod Acus magnetica, nautarum utpote Hødegus, more alias ubivis solito hic operari desinat, nec suum quærat Septentrionem; sed vagabunde circumgyretur, ut inde nesciat nauclerus, quo suum dirigat cursum. Exinde omnibus patescere credo, Divinam sapientiam hoc orbis residuum posteris Nostriis, si qui futuri sunt, indagandum & magnalia sua ibi forte latentia propalanda revelasse.

Stante igitur hoc, quod varia mundo utilia & proficua, aut adhuc delitescant occulta, & sepulta, aut iterum evanuerint, ex imperscrutabili DEI consilio, superflua sane erit controversia, cur DEUS Opt. Max. Tincturam nostram aut similia regalia dona non in ora & manus omnium aut plurium saltem disseminari concesserit.

Cum vero per ultima hæc octo vel decem lustra in Domini illius Magni Vineæ, juxta Mattheum c. 20. plus sit fossum & laboratum in rebus Phylis, hoc est, plura Arcana Chymico-Anatomico-Botanico-Phylico-Pharmaceutica sint manifestata, ac in antecedentibus totidem seculis, videtur instar nona vel undecima hora diei; ut ita fortasse gratiosissimus bonorum omnium Autor ante instantem Orbis ruinam extraordinarie non modio aut trimodio, sed toto horreo, sit admensurus dona sua hæcenus nondum divulgata.

(a) In Beati Avi Observationibus Manuscriptis sub Titulo Tincturæ Coralliorum præparatio, sequentia leguntur:

Multi plurimum temporis impenderunt in inveniendō genuino Menstruo pro Coralliorum Tinctura acquirenda. Quamvis autem paucissimis licuerit esse tam beatis, obtinere tamen alias analogas extractions non vilipendendas. In Anglia Chimiater multorum Librorum editione Clarissimus mihi concredebat modum sequentem: Destilletur lignum quercinum siccum in particulas concisum, lignis solito more, & prodit acetum, vel acidus liquor, qui præbet Menstruum optimum præ extrahendis coralliis, virtute valde antecedens illud acetum Zwœlfferi ex viride æris. Venetiis vero accuratius & aliter didici: *xy.* Tempore verno turiones vel apices pingues quercuum, primo erumpentes, contusas destilla per se in Mariæ balneo ex cucurbita, & habebis menstruum corallia egregie solvens, facta solutione, abstrahere hoc acetum Philosophicum, solutioni affunde aliquoties aquam pluviam destillatam, abstrahere ut tollatur sapor

sapor omnis acidus, deinde extrahe spiritu vini, abstrahe ad siccitatem, solvatur in cella in liquorem, & gutta una rubre tingit totum vini vitrum.

(b) Omnium processuum de mercurio antimonii perficiendo agentium optimus censetur, quem *Langellottus Archiater quondam Ducis Holstiae in Epistola ad Naturæ curiosos de quibusdam prætermiſſis in chymia* descripsit, ubi probata oculari fide convictus, jubet regulum antimonii terere cum sale tartari duplo & armoniaci subduplo, affusa per vices urinæ; hinc digestionem exponere menstruæ, & tandem destillatione per descensum, mercurium ejus vivum in aquam, cucurbitæ inclusam propellere.

D. Ganzlandius quondam propria manu Mercurium antimonii sequenti methodo præparavit, ut mihi ex manuscriptis Beati Avi innotuit.

℞. Salis nitri fixi per Calcem vivam parat. Sulphur cum Oleo Tartari p. d. irrigati ana ℥j. Tartari crudi ℥℔. Salis fusi ℥℔. Ex his omnibus fiat pulvis. ℞. hujus pulveris ℥j. Antimonii ℥ij. tere invicem, fluant in crucibulo, effundantur in pyramidem æneam (Gießbüchel) refrigescant, iterum terantur minutissime, & cum uncia una prædicti pulveris denuo fluant. Hoc repetatur tertia vice, reguli hujus Antimonii pulverisati sumetur una pars & Salis armoniaci dimidia pars, sublimatur, tunc adscendit Mercurius vivus quem manibus meis feci, hæc D. Ganzlandius.

Circa Langelotti processum monet Illustris D. Georg. Ernestus Stablius in specimine Beccheriano Part. I. Sect. II. illum melius procedere, si Sal Tartari e capite mortuo tartari immediate paratum semi oleaginosum sumatur quam aliud, quamvis nitidissimum & candidissimum.

Si hic Mercurius Antimonii cum Sulphure puro ex auro extracto miscetur, & methodo D. Michaëlis tractatur, citius & melius panacea obtinetur. Consensiente Illustri D. Friderico Hoffmanno in Notis ad Poterium Capite de Mercurio.

(c) Sive Aulicus, prout in versione operum Helmotii germanica per vocabulum *Hoffmann* expressum legitur.

CAPUT V.

DECLARANS, E QUA MATERIA PRÆPARETUR TINCTURA UNIVERSALIS.

TAndem hic clavis literis, verbis perspicuis, proponitur, Materia illa, quam immuneri tamdiu vere & aperte nominari frustra desudarunt, atque anxie expectaverunt, quam plurimi quidem tot seculis antea nominarunt & descripserunt sermonibus summe obscuris, hieroglyphicis, ac Emblematicis tenebricoso obscuritatis velamento obductis; non pauci item Sermocinationibus plane ridiculis, quasi fanaticis ac stolidis, figuris, que enthusiasticis venum exposuere, ut crediderim, eosdem ipsos nescivisse, quid dixerint, quid scripserint; optandumque fuisset, ut plane tacuissent; cum ita incredibilem confusionem & turbationem excitaverint in animis res physicas scrutantibus, & tantum abest, ut isti suis narrationibus rei huic abstrusæ & intricatæ dilucidandæ faciem accenderint, aliquam, ut potius nova, eaque densissima caligine illam obduxerint.

Propterea arrige nunc aures Avare, arrige aures ambitiose, arrige aures pauper Alchymista, miser laboratorcule, qui hactenus vestivisti cutem tuam fumo, sudore, sanguinemque exsugente miseria, qui corpus nutritivisti spe exsucca, promissis, vanitate: Arrigite aures singuli & omnes, qui curiositatis stimulo acti, aut alium quemcunque scopum intendentes, hactenus inhiaistis consecutioni Tincturæ Universalis. Sic enim sedata fame auri, extincta siti argenti, divitiarum saturi poteritis indulgere vestris genis ac vobis vivere, poteritis impofterum, neglectis laboriosis servitiis, vel officiis, curarumque domesticarum molestiis, sine sudore facierum vestrarum in aurea libertate toti esse vestri. Arrige item Aures Philiafer; hac enim cognita supersedere poteris (nisi sola curiositate tibi talia pertractare arrideant) foetidis sectionibus Anatomicis, laboriosis collectionibus botanicis, ingrata carbonum in operationibus chymicis tractatione, tædiosis lucubrationibus, diuturnis tot annos exposcentibus laboribus, ac cerebrum frangentibus meditationibus Philoso-
phico-

phico - Physico - Theoretico - Anatomico - Botanico - Chymico-Practico Pharmaceutico - Chirurgicis ; Sic poteris una fidelia parietes dealbare omnes, remedio unico morbos sanare omnes, & quidem non tam cito, tuto, jucunde, quod semper desiderarunt medici quilibet, quam penitus citissime, tutissime, jucundissime.

Verum enim vero fige paulisper cogitationes tuas, jube parum subsistere pedem tuum, quisquis es horum modo adductorum, antequam ulterius progrediaris. Si enim forte compulsus aviditate rei desideratissimæ, oculis tuis properaveris ad lectionem capitis hujus motu præpostero, vel superficietenus saltem inspexeris caput antecedens, supervacaneam censendo ventilationem, an consultum sit in Tincturam inquirere ; cogor autem te serio denuo commonefacere, ut prius rite frangas nucem, antequam e nuce nucleum esse velis, ceu Terentiana jamdudum monuit Gnoma, hoc est, ut præcedentia & circumstantias prius ponderes antequam ad ipsum opus accedas.

Proinde regredere in dictum Caput antecedens, vel si grave & molestum foret integrum forte illud ruminare, perlegas velim ultimas tantum aliquot illius paginas, & fideliter ibidem doceberis, si modo doceri gestis, quam subtilibus meditationibus ventilari, teneris manibus tangi, modestis oculis adspici velit Mysterium hocce ; Mysterium quod non absurde æquiparatur herbæ illi, quam *sensitivam*, aut *Noli me tangere* vocitant Botanici.

Huc non inconcinne infero vetus & argutum cujusdam de delicato Alchymix studio singulos monentis dictum, quod curiosus quidam operibus inscripserat Theophrasti Paracelsi : „ Alchymia „ est ars sine arte, subjectum ejus est pars cum parte, proprium mentiri, & ultimo mendicatum ire. Sed alius subscripseret : „ Falleris Amice, ignorans enim, quid sit Alchymia ; Alchymia enim est „ casta meretrix, quæ multos invitat, paucos admittit amasios.

Si dixerint forte sive curiosi quidam ingenui, sive momi : Quam absurdus est hic Autor, quod audeat scripto publico materiam universalem non modo perspicue depingere, & manifestare, sed etiam, quomodo tot seculis desiderata ac maximopere ab omnibus occulta Tinctura inde sit elaboranda, detegere. Si enim vera non sint, quæ scribit, omnium omnino explosione foret dignus, quod toti orbi literato manifestum obtrudere conetur mendacium : Si vero veritati fuerint consentanea, ac propositum methodo promissa succedat, respondeatque eventus, mirandum sane esse maxime, quod ille non sibi ipsi, suæ familiæ, ac Amicis, (ad minimum antequam artificium

propalaret) bonam hujus Arcani partem conficeret; ut ita a curis negotiisque practicis liber, suus prorsus esset, & non alterius; ac cum illo Villico potius ob divitem messem turgido facto, juxta Lucam Cap. 12. v. 16. 17. 18. 19. se ipsum bono achilari animo esse, horreumque amplificare juberet? Illi sciant velim, me ingenue & aperte fateri, quod absolutis Studiis Academicis & peregrinationibus in patriam redux, post devotas & repetitas preces, inter meditationes meæ vocationis medicas alias, aliosque labores chymicos quidem constituerim, aggredi arduum hoc opus; sed postea animum mutaverim, manumque retraxerim, quasi nolens volens: Partim quod certissime mihi constaret, imperscrutabili DEI consilio placuisse, nonnullos summo ingeniorum acumine, plenariaque Artis Medico-Chymicæ experientia dotatos, nullis simul (aliquando plus quam regiis) sumtibus parcentes, remque ipsam cauta & indefessa dexteritate & juxta Artis leges omnes methodice tractantes, loco Philosophici Lapidis acquirendi Lapidem lavasse, ac aurum quærentes inconfectum, confectum dilapidasse, juxta analogiam fabulæ de Cane Æsopico pontem cum frusto carnis transeunte, aureumque simul tempus perdidisse.

Proinde ego tam fragilitatis humanæ, ob fermentum peccati Adamitici hæreditarium, quam tenuitatis meæ in re Medico-literaria mihi conscius, non immerito obstupui & abstinui: Partim vero, in quo præcipuus hujus rei cardo est, eo minus Icarium quasi huncce volatum institui, quod persenserim, supremum Medicinæ Autorem & Directorem, me ab hoc opere avocasse, talentumque meum aliis negotiis, nimirum vere & mere practicis quasi destinasse. Sæpius enim ob labores Medico-Practicos in Aulis alibique concatenatos, ob frequentia itinera & similia, tantum abfuit, ut negotio huic serio, totum fere hominem, ac integrum operatoris cerebrum requirenti, decenter invigilare potuissem, ut potius per unam atque alteram septimanam mihi sæpius non licuerit, esse tam otioso, quo curiosæ cuidam meditationi, aut librorum lectioni incumbere, uti debui & volui, valuissim.

Nihilominus cum Divinæ placuerit Majestati, nonnulla de summo hoc arcano mihi indigno concedere; aliis quos DEUS ad talia regalia & extraordinaria dona magis selegit, mihi indigno hac de re cognita sincero corde & ingenua fronte exhibeo. Raphaëlis enim Angeli Elogio Libr. Tobix Cap. 12. v. 8. Regum arcana sunt occultanda, DEI autem Magnalia divulganda. Fateor igitur quædam ex ore & laboribus Chymicis secretioribus Evergetæ mei incompara-

parabilis Chymiatri Lipsiensium per Europam notissimi Domini D. Joh. Michaëlis didicisse. Didici non pauca ex literis aliunde ad eum per scriptis, ab ipso concisis ac igni destinatis, pio autem furto a me surreptis, denuo compositis, ac clancularie descriptis, collectisque: Didici quædam dum contenta epistolarum talium arcanarum respon soriarum aliorum ab eodem mittendarum, (a latere illi in mensa quotidie assidens) obliquis oculis exhauriebam, unguibusque meis, aliud quasi agendo, cum manifeste mihi non liceret, pro juvanda memoria interim inscribebam, cum plura discipulis, aliisve ob da tam silentii fidem detegere illi non erat concessum. Didici itidem & potiora quidem, dum laudatissimus modo dictus Præceptor, in meo per exteras regiones instituto itinere, Chymiatri magnis me hinc inde fideliter & secrete commendaverat; qui percipientes ali qualem meam hoc in studio cognitionem, cognitionis suæ non mi nus me ingenue faciebant participem.

Gratias igitur ingentes repono Clementissimo Panto Cratori, quod largam suam benedictionem in me talia non merentem effude rit; dum nimirum pro comparanda artium bonarum & inprimis Me dicæ suppellectile, consumto plane Patrimonio, in patriam rediens, cum Socrate fere omnia mea mecum portabam, & Patriarchæ Jaco bo Jordanem transeunti similis eram. Nunc vero cum Davide meri to exclamo: Quis sum ego & quæ est Domus Parentis mei.

Non minus gratias eidem ago, quod Philosophiæ Pyrotechnicæ adeo benedixerit, ut præter alia mihi detexerit raras nonnullas En chirises in laboribus chymicis apprime utiles: peculiare item pro variarum rerum solutione commodum menstruum. Qualia autem hæc sint, cum huc non pertineant, reservo Observationibus meis Me dico-curious, Deo vitam concedente propediem edendis. Interim satis mirari nequeo, quomodo hæc, utpote manifestissimæ & facil limæ operationis, hucusque latere, & fallere potuerint, non qui dem tam debile meum cerebellum, quam tantum numerum Chymi corum oculatissimorum & sapienti experientia exercitatissimorum;

Quia insuper non ita pridem quasi improvise ac aliis intentus insudansque hæc repererim, in quæ tamen & similia per aliquod an nos plus vice simplici inquisiverim rigoroso quidem fervore, at fru straneo eventu; Exinde quoque robur accedit sententiæ meæ in an tecedentibus propositi; nimirum, quod nemo valeat Deo O. M. quasi invito extorquere pro intempestive desiderii sui satisfactione & expletione, tam Mysterium Tincturæ universalis, quam aliorum quo que arcanorum communicationem & inventionem,

Propterea denuo rogatos & monitos volo importunos tales operarios, qui accepto suo grosso non sunt contenti, ne impetuose, & illotis manibus irrumpant in occultum hocce Gazophylacium, & Sanctum Sanctorum; sed secundum generalem & adcuratam Christianorum Cynosuram *Ora & labora*, legitimæ suæ vocationis, ac antiqui illius DIC CUR HIC, curam gerant, in sudore faciei vescantur suo pane, ac in silentio & spe expectent, quantum Majestas Divina pro sua Clementia e gratio suo Cornu Copiæ ipsis in corporum & animarum commodum sit admensura. Mihi loco Tincturæ Universalis locoque magnarum divitiarum sufficit cum Divo Paulo *Gratia Divina* juxta Epistol. 2. ad Corinth. Cap. 12. v. 9. & quod *Amor meus crucifixus sit*.

Antequam nunc ipsam aggredior materiæ tractationem, prius monendum judico, me minime latere, quod materiæ hujus universalis ejusdemque præparationis manifestationem dissuadeant plurimi; partim quidem hoc faciunt viri ingenui & prudentes, ideo ne per læ projiciantur suis, aut Regalia & occulta artis nostræ indignis patefiant, atque ita istis indignis per divitiarum abusum ad peccata perpetranda occasio detur; partim vero hoc conantur nasutuli, arrogantes, impii, summum id læsæ Majestatis Divinæ crimen censentes, talique proditori, quem vocant, apoplexiam malaque alia omnia imprecantes: Hi enim malitiosa invidia commoti, quasi plenaria hujus rei notitia ipsis competeret, omnibus videri volunt; Quamvis juxta veterem historiam, cum mercatoris illius lusciniæ vox saltem sint, prætereaque nihil, atque multa dicant, pauca vero probent, vel potius probare & demonstrare valeant, ac publice erubescerent, nisi dictæ occultationis clypeo sese a claris veritatis radiis defenderent.

Verum enim vero quemlibet ego suo abundare sensu permitto; ipse vero potius assentior hisce dissentienti meo *Sennerto*, communi illi præceptori ac Germano Hippocrati, qui libro de Chymicorum cum Galenicis consensu & dissensu Cap. 18. p. 135. inter alia sic loquitur: „Si quidam sunt, qui Medicamenti universalis notitiam habent, „illud vero plane occultant, næ! illi valde iniqui sunt, & in genus „humanum injurii, charitatisque Christianæ obliti, qui tantum the- „saurum cum servo illo malitioso occultant, eoque nulli profunt: „&c. Hucusque Sennertus. Proinde illud quod mihi de hoc arcano constat, mundo ingenue & aperte sum declaraturus; Divinæ relinquens directioni, cuinam hocce detegere penitus ac concedere voluerit, alibi enim jamdudum monui, indignos & male hoc collocantes, licet ipso Argo fuerint oculatiores, hic cœcutire, & licet Salomone sapientiores, spirituum vertiginem experiri.

Hac occasione non possum non, quin quodammodo repetam, quæ primo Tractatus capite monui; nimirum me ad conscientiam meam appellare, quod nullo alio plane fine crenam operi huic arduo admoverim, quam ut majestatico illi præcepto, homines omnes ferienti, quo jubemur ut diligamus Deum toto corde, & proximum veluti nos ipsos, pro virili obediam, atque Talentum mihi cœlitus concreditum, non in terra defodiam. Quilibet enim Medicus conscientiosus hunc suarum actionum ponat scopum, ne chorda semper aberret eadem, aut saltem stupida simplicitate credat, quod Antecessores crediderunt, sed studeat naturalium rerum causas reddere certiores, & evidentiores, ne in eodem statu per ignaviam nostram quasi torpescat Medicina, sed amplior ac illustrior tradatur posteritati, eique simul stimulus addatur, hancce ad majus semper gloriæ ac honoris fastigium evehendi. Cum enim viderim, partim plures variarum in re literaria facultatum asseclas, viros eleganti & solida doctrina conspicuos, e falsis hypothesebus, diversis rationibus, superius adductis, partim vero non paucos alios, sero cum phrygibus sapientes ex animi levitate, atque indignatione, quod tempus in conficiendo auro inutiliter perdiderint, plane negasse existentiam hujus Tincturæ, atque ita maximam Divino honori, (cujus tamen promovendi studium Christianis omnibus incumbit) intulisse injuriam, dum abrogare ita volunt unam e creaturis summe miraculosam ac quasi primariam. Propterea in capite tertio non solum hancce præparandi possibilitatem sat prolixis circumstantiis, firmisque uti spero rationibus demonstravi, sed etiam nunc materiam ipsam, quam ex aliis didici, modumque hanc ex ea conficiendi, ad contradicentes eo felicius & facilius convincendos subjungam.

Facile quidem mihi persuadeo, propositum hocce meum non quorumlibet genio esset satisfactorium, cum omnibus placere sit impossibile; ac veluti Divo Paulo Romam abituro prædicebat Propheta Agabus e Judæa, Actor. Apostolor. c. 21. v. 11. vincula & catenas, ita scripto huic meo obviam ituras prævideo irrisiones, convitia, contradictiones, nasus aduncos. Infernalis enim discordiæ promus condus lapidem movet omnem, ne pessum eat illud dictærium, quod homo homini diabolus, & quod figulum figulus odio prosequi non cesset. Confido tamen, apud viros saniores, ac purioris literaturæ me veniam esse impetraturum, eosque me vel inde eo facilius excusatum habituros, quod insudaverim materiæ summe abstrusæ, & non tam multis annis, vel lustris, quam pluribus seculis præ omnibus aliis controversæ & ventilatæ ceu fatebuntur medici ac eruditi omnes. Quod si igitur

uni vel alteri penitior & clarior suppetiverit hujus rei scientia, & si noverit hisce a me prolatis quiddam rectius, rogo, ut candidus impertiat, ac placide exponat orbi literato, faciet ita rem non modo Academiae nostrae Naturae Curiosorum, sed etiam Christianismi legibus dignissimam. Illos vero qui cavillandi studio me prosequuntur, ac scommatibus adorientur, e fundamentis Ethicae Christianae nihili aestimabo, Davidem, Simeï convitianti non obloquentem, secutus, nec asininæ illi calcitrationsi me opponam, quemadmodum integro hoc tractatu egomet sane nunquam, vel minimo etiam verbo quempiam lædere, animum induxi. Misereor potius illorum, quod charitatis christianæ proximo debitæ sint obliti, Deumque gratiosum rogo & obtestor, quo imposterum in illis majorem & sinceriores erga proximum innocentem excitet amorem, ut ita meliorem animarum curam gerere discant.

Materiam ipsam mihi nunc descripturo tam amplus sese offert diversarum opinionum hanc summe confuse aut occulte tractantium ac depingentium campus, ut utrum eloquar, an sileam, fere nesciam: integrum sane conscriberem tractatum, si easdem proponere conarer. Librorum enim de hac materia vagantium tantus est numerus, ut facile sufficeret pro onerandis aliquot curribus ac navibus; & quod majore dignum admiratione, inter illos numero, uti dictum, plurimos diversam, & singuli fere singulares fovent sententias, ut omnes tantum non invicem, ad minimum in nonnullis principalioribus hypothesis & necessariis circumstantiis dissentiant, vel saltem dissentire videantur, & quamvis me minime lateat, quod in horum uno vel altero ingenui & prudentes nonnulli artis filii veram & genuinam materiam, vel quodammodo tangant, vel etiam satis perspicue proponant publico, Lectores tamen tantorum naturæ Arcanorum plane aut saltem quarundam enchirisiū ignari, nec manus ipsas operi antea admoventes, per inspecta scripta alia chymica spuria materiam aliquam remotam & erroneam commendantia turbantur, quomodo verum a falso discernant, & quo se vertant, nescientes: adeo quidem, ut lucidorum veræ materiæ radiorum claritas non sufficiat pro dissipandis obscurorum istorum tenebrionum & vespertilionum tenebris, pro refellendis ludicris simiarum talium operibus.

Sane, dum in memoriam mihi revoco notatam diversarum sententiarum farraginem, vel mixturas simplices, parum abest, quin simul in indignationem, commiserationem & risum rapiar.

In indignationem, expendens, quod multi e fastuosa arrogantia hac de materia projiciant ampullas, & sesqui pedalia verba, (postquam

quam e male intellecto scripto chymico nonnulla exsuxerint) ac tantis ænigmatibus, tantisque obscuritatibus obvelent, tamque occulte orbi curioso sua obtrudant, ut nodos hosce Gordios solvere sit omnium difficillimum, si non impossibile, & neque Davus, neque Oedipus aliquis mentem & sensus Autorum istorum penetrare valeat, ut crediderim, illos ipsos partim nescire, quid intenderint, quid scripserint; ac proinde optime in eos quadret illud dictærium, quod quidam obscurissimo Poëtæ Persio apponebat: Si non vis intelligi, cur scripsisti.

In commiserationem vero, dum non pauci miselli, talium blateronum & vaniloquorum promissis spe auri arripiendi turgidis patiuntur sibi imponi, suaque capita turbari ac repleri, inauratis vaporibus; atque ita videntes, multos alios occupari circa magnum hoc negotium, ne diabolus ipsos inveniat otiosos, illud idem aggrediuntur, tamen quasi semi ebrii, sine methodo, sine decentibus artis fundamentis, illiterata & stupida in simplicitate; atque ita frustraneis his Tantali dapibus avide inhiant, Sisyphi saxam hocce volunt, indefesso & laborioso fervore, manibus tamen suavissimo dulcissimæ spei melle illitis, atque sub spe exsucca senescunt; non aliter ac illi, qui cellam cerevisia recenti aut musto fervente plenam ingrediuntur, quasi ebrii redduntur, sine vera grati ipsius liquoris perceptione ac usu.

In risum vero rapior, dum horum Nugi-fumi-venti vendulorum aliqui videntes, quod veris per ignem Philosophis nonnullis per allegorias, secretas descriptiones, variaque a rebus usualibus & cognitis depromta, aliter vero penitus intelligenda nomina (ne hoc magnale dignis & indignis simul communicetur, nec perlæ projiciantur suis) id describere placuerit; itidem, ut etiam aliquid coram mundo esse videantur, publice exponunt falsa & ficta sua Arcana per ridicula Emblemata, & stolidia Hieroglyphica, vel ipsi Heraclito cachinnum extorsura, per hyperbolicas item paraphrases & excursiones; adeo ut nullus unquam Philosophus tam absurdas Chimæras, aliaque rationis entia animo concipere fuerit ausus. Atque ita genii suis blandiuntur, crumenasque ob frequentem sic dictam purgationem ad atrophiam vel marasum proclives solantur, dum, quod fieri sperant, gaudio intempestivo & quasi ecstático-enthusiastico ex se rapti jamdum factum credant, triumphum ante victoriam canentes.

Proinde seducti nonnulli, etiam non mediocris eruditionis Medici & Chymici, locutionibus dictis tam varie dissentientium, tam varie sibi contradicentium metaphoricis & occultis, pro laborum

suorum scopo tanquam genuinam materiam selegerunt summe diversa, fere innumera. Multi quidem confisi sunt in Auro ipso, utpote metallorum rege, Sole & Phosphoro; in hoc enim latitare incomparabilem vim balsamicam & restaurativam Archæi Nostri debilitati, non habemus, cur dubitemus, nec ullus negare audebit. Quam anxie hinc per operationes pyrotechnicas omnes illi Aurum, & cum hoc seipsum laceraverint, cruciaverint, torserint, quasi inviti testatum eunt Libri plurimi. Et cum Aurum inter remedia Particularia principem facile obtineat locum, judicarunt, inde eo felicius ascendendi posse præ aliis omnibus ad universale: Cum etiam inter res metallico-minerales, nec invidia contradicente, sit perfectissimum, eo citius & commodius inde sperandum esse exaltationem ad Tincturam Universalem.

Non minus multi alii toties totiesque frustra insudavere reliquis metallis omnibus, hic huic, ille illi, iste isti; præcipue quidem *Mercurio*, *Veneri*, *Saturno*, &c. Plures denique Nomen huic vel illi corpori mixto chymico alias dari solitum, a veteribus autem pyrotechnis Arcano cuidam impositum, atque hic diverso plane sensu accipiendum juxta verbalem tenorem intellexerunt, & sic cum aliis se ipsos deceperunt, dum nimirum mentes manusque fatigarunt in chymice tractandis variis rebus naturalibus, præprimis quidem e regno Minerali: *Antimonio*, *Vitriolo*, *Nitro*, *Sulphure*, *Sale communi*, *Sale armeniaco*, *Sale gemmæ*, *Alumine*, *Arsenico*, *Magnete*, *Mercurio sublimato*, *Borrace*, *Lapide calaminari* &c. Ut & e regno Animalis: *Sanguine*, *Mumia*, *Spermate*, *Secundina*, *Urina*, *Ovis*; nec non e regno Vegetabili: *Vino*, *Sale Tartari*, *Fuligine*, *Lunaria*, *Sanguine Draconum*, *rore Solis dicta herba*, &c. Quo vero eventu & successu id factum, loqui jubeo talium infeliciam Alchymistarum & Pseudo-Adeptorum, vel querelas publicas, vel amicis concreditos animorum suorum morsus, vel pudorem tacitum.

Minime quidem negamus, dicta corpora physica, & similia constare e *genuina Materia universali*, cum res omnes Mumia hac Balsamica ætherea sint imprægnatæ, ea crescant, nutrantur, conserventur. Verum talia corpora ob suam maturitatem sunt materia saltem remota, imo partim remotissima, minime vero propinqua vel proxima; dum in hisce dictus Balsamus nimium est fixatus, & coagulatus, copiosisque cruditatibus heterogeneis conspurcatus, ut proinde ad primævam suam operi huic incomparabili summe necessariam minime reduci queat puritatem & homogeneitatem; cum nihil plane alieni aut extranei Tincturæ Nostre compositionem ingredi possit,

ac debeat; Materia enim ejus abundanter in se habet, quod ad suam perfectionem habere debet; veluti in Manuscripto Petri Johannis Fabri Cap. V. huic Tractatui annexo legendum.

Aliis tandem licuit quidem esse tam felicibus, ut propinquam & veram materiam arripuerint, & tetigerint, cito tamen a regia hac via iterum aberrarunt, dum non unitam & integram labori destinarunt, sed huncce saltem sunt aggressi in dimidia Materiæ parte, hoc est, vel nimis alta & superiora petiverunt, eligentes partem solummodo aëream & volatilem, vel adhæserunt nimium inferioribus, quærentes quod desiderant, in sola parte fixiore vel terrestri. Alii denique omiserunt enchiriseum necessarium unam aut alteram, cum opus hocce superficialiter se se tractari nequiquam patiatur.

Non defuere etiam multi, qui Materiæ veræ admiscuerunt aliena, heterogenea, & jamdum composita & fixa corpora; ut proinde propria sua culpa potiri optato fine minime valuerint.

Præmonitis hisce veram Materiam Universalem declaraturus, brevius & accuratius simul illud præstare nequeo, quam per duo verba sequentia, deprompta e secreto Manuscripto, quod Serenissimo Holstatiæ Duci ac Norwegiæ Hæredi Domino Friderico, beatissimæ Memorix, tam in genere rei literariæ, quam in specie Medico-Chymicæ Mœcenati incomparabili, communicavit Magnus Naturæ Mysta, *Petrus Johannes Faber*, dum Cap. 25. statuit: *Tincturam Universalem preparari, e Puro Naturæ: vel, uti Clariss. Christian. Adolphus Balduinus*, Tractatu de Auro Auræ Cap. 3. p. m. 37. unico verbo eandem appellat, *Uranogæam*, h. e. Cœlum terrificatum.

Ne autem obscurum per æque obscurum curiosis obtrudam, sed scapham scapham nominem, pro horum verbulorum dilucidatione subjungo sequentia: E superioribus patescit capitibus Tincturam Universalem perficere suam operationem non veluti alia medicamenta particularia, dum innata e qualitate unumquodque agit in sibi contrarium, v. g. dum remedia alcalia extirpant morbos ab acido præternaturali & nimio oriundos; vel dum hoc medetur Epilepsiæ, illud sanat Phthisin, istud eradicat febres, aliud resistit Arthritidi, quoddam menstrua tarda pellit, isthoc nimia sufflaminat; unum est sudoriferum, alterum purgans, tertium vomitorium, quartum adstringens, & sic porro: Sed Tinctura nostra efficaciam suam exhibet roborando *Calidum innatum* veluti in Antecedentibus latius diductum.

Anima enim nostra, unice hujus & spirituum utitur ministerio pro integra conservanda Oeconomia Microcosmica. Hac enim Tin-

Etura incomparabile affunditur oleum lampadi ignis vitalis, quo spiritus suppressi recreantur, recenter illustrantur, & in actum denuo ducuntur; recreati hi & illustrati Balsamica sua virtute massam sanguineam imbuunt & renovant, hinc accepto necessario pabulo, ac nutrimento, quodlibet membrum rite suo, ad quod destinatum est, fungitur officio. Internæ partium dissensiones præcaventur, aut præsentis tolluntur, & quæ circulatoriam sanguinis officinam turbant, sedantur, expelluntur; breviter multa; Præsens sanitas conservatur, & amissa restituitur.

Non minus Tinctura laudata in metallorum imperfectorum exaltatione aut transmutatione *energia quasi imperatoria* desideratum absolvit opus.

Stantibus & præsuppositis hisce modo dictis, (nimirum, quod Tinctura Universalis minime operetur methodo qua alia medicamenta, qualia sint, specialiter hoc contra hunc, illud contra illum morbum, aut ab alcali, aut ab acido vitioso vel nimio ortum; sed hæc sola contra affectus omnes a quacunque etiam causa morbifica progenitos modo Archæali agat) sequitur: Tincturæ Materiam ex qua, neutiquam posse quæri in corporibus mixtis, fixis, perfectis, unde suam haurit originem reliquorum medicamentorum copia; sed altioribus rebus natales debere, atque ex occultioribus naturæ arcanis ortum sumere. Proinde ex effectu, vel a posteriori (velut in rebus Physico - Medicis, non infrequens est,) argumentantes, dicimus, affectum universalem præsupponere similem, id est, universalem causam, ut sic necessario sit quærenda & expectanda ejusdem præparatio in rebus primis & universalibus, principiisque generalibus rerum omnium Macrocosmicis, Cœli, Astrorumque influenza imprægnatis, e quorum dispositione vegetatio & interitus, vita & mors Macro - & Microcosmi dependet. Hæc sunt illud Purum Naturæ superius allegatum Petri Johannis Fabri: Hoc ille in citati Manuscripti Cap. 26. definit: Quod sit nil aliud, quam *quinta Essentia Cœli & Elementorum omnium, quod in Centro Terra excoquitur, & hinc per poros Terræ amandatum, producibilia omnia producit, præservat, alit.*

Quamvis de hujus Universalis Principii definitione ac essentia dilucidanda, e diversis Naturæ Proceribus varia lucernam olentia, producere possem, (siquidem curiosum Lectorem, remitto ad Theatrum Chymicum, & Museum Hermeticum, quam inter plurimos & præcipue Neotericos ad Petrum Joh. Fabrum, in Panchymico, ad Joh. Tackium in triplice phasi sophico, ad D. Nuysement de Sale & spiritu

spiritu mundi, ad Joh. Joachimum Beccherum in Physica subterranea, & ejusdem Supplemento; ad Heinr. Kunradum in Amphi-Theatro, ad Positiones de spiritu mundi Anonymi, annexasque huic Notas aureas Andreæ Cnœfelii Anno V. Miscellaneor. Curiosor. German. adjunctas.) placet tamen pro firmiore veritatis eruendæ & propalandæ fundamento ac solatio instar plurium allegare verba *Arbanasii Kircheri*, utpote Viri ob rarissimas ingenii dotes, in puriore Literatura, ac specialiter in physicis Theorematis, & similibus, excepta Chymia Practica, incomparabilis.

Manifestus hic hostis ac acerrimus Antagonista Tincturæ nostræ, tamen, tam in aliis scriptis, quam inprimis in Tomo secundo Mundi sui subterranei accurate & nervose describit materiæ nostræ materiam, horum tamen inscius plane, alienoque scopo proposita proponens. Ex quibus denuo clarescit, quam miraculosa suis sit in operibus & creaturis, uti ubique, ita etiam præ aliis in hoc nostro Divina Majestas, dum magnus hic vir nescit, quantum sciat in rebus chymicis, & quam immerito & injuste tantus sit Chymico-Mastix; cum e contra tot nasutuli, Philauti, Chymicastro crepent in similibus se se multa scire, cum tamen omnia, vel ad minimum plurima & potentiora arcanissimi hujus Mysterii nesciant.

Modo dictus immortalis *Kircherus* Mundi subterranei Tomo II. Libr. 12. Sect. 1. Cap. 1. pag. m. 327. inter alia, in hæc erumpit verba, de rerum Panspermia, seu de virtute seminali catholica loquens: „ E Sacris Mosaicis oraculis, quæ merito omni humanæ cognitionis certitudini, multis paralangis anteferre debemus, constat, „ Conditorem omnium, DEUM in principio rerum materiam quandam, quam nos non incongrue Chaoticam appellamus, e nihilo creasse. Gloriosus enim DEUS creavit omnia simul, intra quam, „ quicquid in natura rerum mixtarum, substantiarumque materialium postea producendum erat, veluti sub Panspermia quadam confusam latebat. „ Et paulo post inquit: „ Quæ cum ita sint, merito hoc loco quæri potest, quænam fuerit illa Panspermia & vis „ seminalis rerum omnium productrix? Dico, fuisse spiritum quandam materialem, seu ex subtiliori cœlestis Auræ, sive ex Elementorum portione compositum, fuisseque vaporem quendam Salino-Sulphureo-Mercurialem semen Universale rerum, Elementis a „ DEO concreatum, originem omnium eorum, quæ in mundo condita sunt, Entium corporeorum. Hic enim pro natura matricum, „ quibus inditus, in matricibus quidem inanimatis Mineralia & Metallica corpora, in Vegetabilibus plantas omnis generis, in sensi- „ tiva



„ tiva natura Animalia juxta congruam unicuique naturam, infusione
 „ mirifica producit, & in tot corpora mixta, quot species rerum sunt,
 „ combinatione ineffabili, soli DEO nota, individuatur. „

Et in disquisitione pagina sequenti: „ Unde non immerito hoc
 „ tanquam semen universale Naturæ Spiritum Salino - Sulphureo-
 „ Mercurialem, unam substantiam triplici virtute distinctam nuncu-
 „ pandam censuimus: Proximum rerum omnium principium, ele-
 „ mentis, quæ hujus vehiculum quoddam sunt, & materiam remo-
 „ tam, ab initio rerum inditum, & ad rerum omnium constitutio-
 „ nem compositionemque a DEO destinatum: Cum nihil sit in re-
 „ rum natura, quod ex hac triplici virtute, in uno sale naturæ con-
 „ tenta non constituatur. „ Plura vide apud Autorem in hoc aliis-
 que locis pluribus.

Quemadmodum igitur spiritus hic mundi universalis, anima hæc
 universi, sal hoc Naturæ Astrale, unum hoc a quo omnia, Balsamum
 hoc Catholicum, Mumia hæc generalis, genuinum hoc Aurum philo-
 sophicum, desideratissimus hic Philosophorum Mercurius, purissima
 hæc cœli ac Elementorum omnium Quinta Essentia, superiora & in-
 feriora omnia fovet, nutrit, conservat, sine cujus influxu, perpetuo
 nihil dictorum vivere, vel subsistere potest, ita quoque ex hoc sub-
 jecto Jure merito quærimus Tincturæ nostræ universalis, Nominis
 ejus convenientem universalem materiam.

Cum vero Spiritus hic igneus, sal hoc cœleste summe sit volati-
 le, invisibile, ac quasi insensibile, ideo infallibiliter indiget cujusdam
 corporis vel materiati, per quod, ac in quod agat, vel quod me-
 diante operationes suas in actum deducere valeat. Sed quonam
 modo ac medio sit concentrandum ac incrassandum, verum hoc
 Jovis Nectar, Solare Sulphur hoc Philosophorum, quomodo capien-
 da sit hæc Hermetis Avicula, varie se se exercuerunt, suæque cere-
 bella exsiccarunt, atque in hujus captura non levius sane, quam in
 ipsa materia invenienda, & cognoscenda hallucinati sunt Chymia-
 trorum plures, partim non infimi quoque subsellii. Proinde etiam,
 non minus ac ipsam materiam, Magni Artistæ occultarunt, vel obscu-
 rissime publico exposuerunt, Chymicum hoc suum Rete, suum
Magnetem, suum *Chalybem*, quem vocant; adeo quidem, ut non pau-
 ci veterum Chymicorum Philosophicum Mercurium, vel spiritum
 illum aereum satis manifeste detexerint; quomodo autem hic sit fi-
 gendus, cum Sale fixo jungendus, fermentandus, &c. hic aut
 aqua iis ipsis hæret, aut illi hæsitant, idque occultant, ut aqua
 aliis hæreat.

Quoniam igitur ex hætenus dictis clarescit, quod e Chaotico illo Ente primo res omnes generentur, quod ex hoc uno fiant omnia, DEO in generali creatione sic volente & ordinante; dum nimirum illud semen Catholicum influit in cuncta corpora materiata, ibique subsistit in horum matrice; tunc virtute per Protoplasten indita ab irradiante seminis Astralis influxu excitatur aliqualis mixtio, vel unio: (Neoterici magis nervose vocitant fermentationem) tunc e dicto subjecto pro hac vel illa Creatura efficienda disposito oritur hæc Arbor, hæc planta, hoc minerale, hoc metallum; & ita porro procedit rerum omnium generatio, nutritio, auctio, conservatio: sic ipse homo certe traducitur & generatur e semine Parentis.

Generatio autem hæc minime perfici alibi potest, quam in utero materno, ubi hujus fit mixtio & fermentatio cum illis, quæ mater operi confert. (Loquor de modo generationis ordinario, lusus & errores Naturæ, exemplaue extraordinaria me non feriunt.) Sic quoque semen Brutorum non generat, nisi in matrice apta. Idem esto judicium de regno minerali & vegetabili. Quamvis enim, v. g. semen Brassicæ, raporum, cochleariæ, &c. sæpe sæpius vel etiam diu exponas aeris, radiis Solis vel Lunæ, rori, pluvix, &c. extra dubium dicto hoc spiritu Architectonico imprægnatis, neutiquam tamen perfecte, & solito more producet sibi simile, nisi communicetur terræ, mediante Sale fixo ad generationem & fermentationem dispositæ.

Proinde materiam Tincturæ Universalis perfectam & genuinam nullo plane alio modo existere posse, ac jam dictum, statuo. Hinc eandem Lectori propono sub tali descriptione aut definitione: *Materia Tinctura Universalis est substantia, e primis Catholicis, & purioribus rerum omnium principiis orta, mediante aëre, sub forma Salis volatilis, invisibilis, ac summe penetrabilis, legitimis & balsamicis Anni temporibus cum Sale Terræ centrali fixo, quod ejusdem cum Sale volatili est originis, unita ac fermentata.*

Dixi 1.) *Substantiam e primis, catholicis & purioribus principiis rerum ortam.* Quid per hæc principia indigitetur, modo adducta e Kircheri, aliaque docent, ut ample eadem hic repetere, supervacuum judicem; duobus saltim verbis addens, quod hæc sint pars subtilior, purior & magis perfecta, ac quasi quinta Essentia vel extractum Coeli & Elementorum; per quorum influxus astrales & æthereos non modo generantur, sed etiam conservantur, & nutriuntur res omnes,

& hoc per peculiarem a DEO implantatam superiorum ac inferiorum familiaritatem ac harmoniam.

Dixi 2.) *Mediante Aere.* Quamvis enim dictum Ens Universale in omnibus contineatur elementis, illudque de horum essentiae puritate participet; nihilominus, aer ob suam tenuitatem ac penetrabilitatem magis commodus est, loco vehiculi occultum hoc Principium tam generativum, quam conservativum quibuslibet sublunaribus communicandi. Constat enim physica experientia, huncce loca omnia, etiam abstrusissimos mundi angulos permeare, veluti perpetuum quoddam Mobile, aut nunquam otiosum Macro- & Microcosmi Oeconomum, inibi contentis pro naturali uniuscujusque desiderio advehere novam generationi, Nutritioni ac Sustentationi aptam materiam.

Adponam accurata verba *Job. Joach. Beccheri*, Supplement. in *Physicam subterraneam* Capite 5. pag. 70. 71. prolata: „Hic est ille „spiritus, qui in Aere habitans, omnia etiam insecta Terrae, vivificat, fluminum aquas fermentat, in venis sanguinem movet, & „tingit, in mineris metalla producit, in vegetabilibus in flores & „fructus excrescit; omnibus omnia in omnibus, in Nubibus pluit, „tonat, ningit; in terris crescit, floret, geminat; in animalibus „vivificat, alternat, digerit; in mineris fumat, penetrat, figit; „arte applicitus vitam conservat, morbos curat, metalla transmutat; in volatilibus volatilis, in fixis fixus, in animalibus animalis, „in vegetabilibus vegetabilis, in mineralibus mineralis, Philosophicus Chamæleon; in omnibus autem naturae perfectissimae, proprietatis penetrantissimae, substantiae tenuissimae, &c. „ Hucusque Beccherus.

Propterea inconcusso innititur fundamento, antiquum illud Chymiae Diæterium, quod occultus in hoc lateat cibus. Tantum enim contribuit conservationi ac vitae omnium Aer, ut citius cibo ac potu quam hoc ipso carere possimus; adeo, ut firma stet connexionem hic circulus: Quamdiu vivimus, tamdiu respiramus; quamdiu respiramus, tamdiu aerem attrahimus; quamdiu aerem attrahimus, tamdiu vivimus. Siquidem continua constat experientia; aerem clarum & bene constitutum, communicare creaturis omnibus sanitatem, statumque vegetum. Si vero atomi impuræ a globo terraquo elevato illum conspurcant & turbant, communi miseria insequuntur hominum non modo & brutorum calamitates morbosae, sed aliarum quoque rerum corruptiones ac interitus. In animalibus enim

enim sanguinis circulum in statu naturali fovet, sanguinem volatilisat, ejusque cruditates præcipitat, & dissipat. Sic norunt Philosophi per ignem plures, caput mortuum spiritus Vitrioli libero expositum aeri per temporis spatium, (ita tamen ne manifestis radiis solaribus, aut pluvia alteretur,) ab aereis atomis nova virtute olim sibi indita imprægnari, & quasi reviviscere; ut spiritum priore puriorem ac subtiliorem destillatione emittat. Quam Enchirisin itidem in Sale Tartari, ac aliis alcalibus, item in coctione Nitri, Vitrioli, Aluminis, variisque rebus procedere, jam discunt pyrotechni curiosi, id est, qui non solum credunt, quod Antecessores nostri, (summo quidem honore digni) crediderint, & cognoverint, sed qui arcana Naturæ scrutantes in sudore faciei vescuntur suo pane.

Sic propria testor Experientia, me Venetiis, Patavii ac alibi in Italia observasse apud uno plures pharmacopæos rariorum ac novitatum avidis nonnulla publice exponentes, quod viperæ aliquot saltem dies natæ, vitro capaci, ligatura bene munito inclusæ vitam non modo sustentaverint; sed & solitum corporis augmentum acceperint; & hoc, necessitate sic urgente, sine solidioris alimentii usu, ex solo illo dicto occulto aeris omnia penetrantis cibo.

Non minus elapsi Anni Mense Septembri araneam magnam (die Creutz: Spinnen) inclusi vitro capaci, illudque ligatura bene munivi, experturus, quamdiu sine crassiore cibo ipsi solito, vespis, muscis, &c. viva superesse valeat. Hæc ad quinque septimanas vegeta satis in vitro degebat, transcurrebat, aliquando fila texebat. Tunc vitro subito aperto indebam similem araneam recens captam, has ambas aliquoties inveni acriter dimicantes & pugnantes, donec post 12 dies posterius immissa a priore morfu fuerit læsa in corporis densa & gibbosa parte materiam subflavam pinguem effundente, hinc mortua; Prius vero inclusa, finita decima septimana, quietiorem se se successive gerebat, atque ob nutrimentum solidum, solitumque tamdiu denegatum debilitata, tandem moriebatur. Jam non attingo exempla hominum longa & insolita abstinentia se se sustentantium, ubi sua itidem, omne extra dubium contulit aër: De quibus consulantur *Fortunius Licetus, Sennertus, alii.*

Dixi 3.) *Sub forma Salis volatilis, invisibilis ac summe penetrabilis.* Spiritum hunc æthereo-aëreum, verum illum & proximum DEI Opt. Max. pro conservandis suis Creaturis omnibus Amanuensem, non immerito Salis nomine describunt Chymicorum plures; cum ipsi propriæ qualitates salinæ apprime convenient. Sal enim generaliter

sumta ejus voce indicat substantiam summe perfectam & balsamicam; adeo ut centrum cujusvis fere rei in sale lateat. Sic videmus in residuis plantarum &c. combustarum, aut calcinatarum cineribus Sal esse præsens, efficaciam suam cuilibet excoquenti, vel elixivianti manifeste demonstrans.

Dixi autem hoc *Sal volatile, invisibile, ac penetrabile*, cum ob supremam essentiae suae puritatem ac tenuitatem visum & tactum nostrum effugiat, ac ob incomparabilem suam penetrabilitatem ubique reperiatur. (Artificiose illæ & natura quasi invita factæ vacui demonstrationes Valeriani Magni, Domini Ottonis de Guericke &c. valde curiosæ me non tangunt, cum hic agatur de motu aeris spontaneo & naturali.) Quomodo autem aer cum suis contentis alia loca, occultiores quoque abyssos penetret, cum a multis prolixè & perspicue jamdum sit publico communicatum, hic repetere, extra meum est propositum, propterea Lectorem ad illos remitto.

Dixi 4.) *Cum Sale terra Centrali fixo* : Ex hætenus dictis manifeste patescere nullus dubito, Materiam materiæ Nostræ Universalis quidem constare e Sale hoc catholice principiante, e concentrata hac cœli, elementorumque essentia. Cum autem hoc sit summe volatile ac fugitivum, ideo etiam, cœu de rebus aliis omnibus monitum ac probatum, retinaculi, corporeitatis, aut materiati cujusdam indiget, in quo operationes suas perficere, atque in actum deducere valeat. Et quemadmodum aer huic materiæ inservit, ut mediante ejusdem vehiculo, volatilitate summe penetrabili loca omnia transeat, ita econtra Creator dignatus est terram, ut sit ejusdem receptaculum, vel potius Macrocosmi laboratorium.

Verum enim vero, cum non quodlibet fiat e quolibet, juxta commune Physicorum effatum, neque e quolibet ligno fiat Mercurius, sic non est, ut quisquam sibi persuadeat, quamlibet terram, quodvis minerale aut metallum æque apta & disposita esse, tanquam materiam proximam pro legitime recipiendo æthereo hoc hospite, pro capienda & debite retinenda hac Hermetis avicula, quam dicunt artis filii. Sed primus & primarius Orbis Architectus, omnisca sua Providentia pro foetu hoc miraculoso concipiendo, fovendo, nutriendo, pariendo non elegit aurum, argentum, adamantes, ambram, perlas, aut similia pretiosa subjecta. Sed in vilissima & nauci æstimata quadam terra (quam itidem dignatus est olim, ut materiam præbuerit Adamo ad sui imaginem condito) per hoc Sal centrale fixum foecundam & fertilem condidit matricem.

Præ aliis igitur ad opus nostrum eligenda terra pinguis, subnigra, vel e nigredine rubescens & nitrosa, (a) Salinis nitri atomis turgida, qualis pro nitri excoctione adhibetur; item fertilis illa, quæ pro agris foecundandis in usu est, & Marga (Mârgel) audit; limosa item, mixta aliqua arenosa parte.

Minime autem conducit terra nimium viscosa aut tenax, cum in tali corpore nimis glutinoso non adeo large & copiose inhærere, ac se se immiscere valeat Sal aëris volatile. Multo minus sit nimium sicca & arenosa, cum spiritus mundi aut minus sufficienter sese agglutinet, aut transeundo ob laxitatem corporis magis profunde terram penetret, & interiora petat; sed sit moderate pinguis, & simul quodammodo arenosa, ut sic ab admixtis arenæ corpusculis, & striis pinguiusculum terræ corpus porosum, dilatatum, & quasi retiforme reddatur, quo gratissimus hic hospes eo commodius hic habitare valeat.

Hæc est vera minera, verum Metallum, verum Nitrum philosophicum, hæc est vera terra virginea & pura, qualem desiderant, qualemque innumeris fere occultis nominibus Artistæ describunt. Debet quidem omnino pro recipiendo lubrico hoc aëris Mercurio, corpus esse glutinosum, terrestre, minime tamen nimis fixum, qualia sunt Metalla, Nitrum & Mineralia, aliaque similia corpora perfecta, utpote quæ multis heterogeneis, difficillime separabilibus conspurcata impuritatibus; sed naturæ sit inter hæc mediæ. In tali enim terra uberrime reperitur sal centrale fixum, inibique facilius & copiosius potest obtineri, inque fermentationem commoveri, quam ex aliis subjectis.

Dicitur autem centrale, quod sal aëris astrale & Volatile huic, quasi terræ centro inhiet, utpote legitime dispositæ matrici. Minime autem in proprio centro terræ hæc combinatio est quærenda & expectanda; sed potius in philosophico hoc centro, cum quælibet minera, & quælibet terræ particula suum habet centrum e physicæ chymicæ fundamentis.

Terram dictam, ceu genuinum spiritus mundi diversorium, ac materiam proximam, aperuit mihi unus & alter Chymiatorum saniorum, ex illis, quorum in superioribus capitibus mentionem feceram, quod hac ipsa fuerit usus ad Tincturæ Universalis laborem, eidemque optato eventu, ac feliciter ita ultimam imposuerit manum; Alii itidem fatebantur, licet opus hoc non plane licuerit absolvere, cum certo certius illis constiterit, Deum omnipotentem hoc impedivisse, & clausulam ab ipsis desideratam inhibuisse; nihilominus rem

juxta puriorum chymicorum methodum, mentem & monita successisse per tempus ex voto, talibusque circumstantiis, quales ab hoc opere feliciter ad finem tendente sunt sperandæ.

Sicco pede hic transgredi non possum, nonnullos pro materia propinqua (& quidem non adeo inconcinne & absurde, si secundum methodum philosophicam & legitime tractetur) venditare sequentem. Reperitur pluribus Germaniæ in locis, v. g. prope Cassellas Hassiæ, prope Numburgum Thuringiæ, &c. in terra pingui & limosa lapis rotundus, vel oblongus, nucum juglandum vel ovorum magnitudine, coloris subnigri vel cineritii, nullius saporis. Hic contractus in frustula, paucisque septimanis aëri, a pluvia & radiis solis actualibus munito expositus, a spiritu mundi attracto, redditur ponderosior, dilabatur in pulverem vitriolico, id est, subdulci sapore imbutum, qui aliquando manifesto Vitriolo viridi imprægnatur, aliquando vero, & sæpius per coctionem vel elixiviationem elegans tale Vitriolum inde extorquetur. Hoc superficialia saltem manu tractatum, exhibet egregiam Tincturam purificantem, aperitivam, antiscorbuticam. Mente vero chymica sagaciore resolutum, inde paratur *oleum Vitrioli dulce* (b) veterum aliquot Philosophorum. Imo juxta alios majora habet in recessu. De hisce consulatur *Job. Rud. Glauberus*, *Furnorum Philosophicor.* Part. 2. cap. 10. 11. 12. p. m. 59. 60. 61. sequent. & alii.

Hisce subnecto, magnum Patronum mihi detexisse, terram, de qua supra egimus, pinguem & fecundam pro materia propinqua, imo proxima omnino posse haberi; Dari tamen adhuc magis proximam, si obtineri poterit, nimirum terram illam flavam, quæ circa & supra Auri mineram in Hungaria, Transsylvania, aut alibi reperitur. Hæc enim præter id, quod rete præbeat satis commodum, capiendæ aëreæ Hermetis Aviculæ, participat de sulphure Auri latentis Volatili, quo mediante eo citius & melius se commoveri, exaltari, ac in actum deduci patiantur Entia nostra universalia; & hoc ob analogiam sympatheticam, quam Aurum, metallorum nobilissimum cum superioribus habet; quamvis minime concedamus, quasi auri magis perfectæ & fixiores particulæ hic requirerentur.

Pro cujus rei dilucidatione addo, celeberrimum illum, mihi nunquam sine magno honoris titulo nominandum Dominum D. Michaëlis, e dicta terra solari Hungarica jussisse præparari & extrahi per Amanaenses spiritu aliquo appropriato Tincturam; postquam igitur aliquot diebus super notata terra in cucurbita vitrea steterat menstruum pro solita digestionem absolvenda; ecce! omnes eæ partes cucurbitæ,

men.

menstruo terræ solaris, quæ tangebantur firmiter auro obductæ conspiciebantur, adeo, ut difficillime postea hoc aurum a Vitri lateribus abradere licuerit; Hæc autem extractio vel Tinctura egregium & raræ virtutis præbebat confortans & sanguinem purificans.

Fateor tamen eundem Virum magnum sequenti anno itidem instituisse similem extractionem; at quamvis laudabilis efficaciam obtinuerit remedium cucurbitæ tamen inauratio neutiquam succedebat; eam procul dubio ob causam, quod una terra atomis aureis & aëreis sit magis imprægnata ac dotata, ac pro spiritu mundi recipiendo aptior, quam altera; vel quod fortassis eadem non bonis constellationibus & debito tempore fuerit collecta. Hæc de terra solari dicta in medio relinquo, possetque eadem adhiberi eo modo, quo pro maturanda Tincturæ Universalis perfectione, nonnulli aurum debito tempore addunt labori; veluti caput sequens docebit. Sufficit, quod superius adducta terra pinguis & nitrosa a sagacissimis chymiatris mihi cognitis, pro vere proximo, universali & Catholico subjecto labori fuerit destinata, eventu optato, nec auri perfecti auxilio per se indigeat.

Ex hac ita præsupposito commodiorem & efficaciorẽ præberet materiæ nostræ materiam terra circa fluvios auriferos in India occidentali reperta, cum sulphure auri volatili vel auro immaturo largissime sit imprægnata. Querebatur enim mihi in Batavia præcipuum quoddam dictæ societatis Indicæ occidentalis membrum, quod arene aureæ, uti notum, ibidem collectæ, dum eæ fusione vel liquatione in corpus coguntur, ob nimiam & reliquo auro insolitam volatilitatem, multum ponderis decedat, vel in aurum avolet, ejusdemque fixatio a pluribus rerum chymicarum & metallicarum apprimè gnaris, frustra hucusque fuerit tentata.

Cæterum me neutiquam latet, aliquos peritorum e Neotericis Chymicorum materiam aliquam magis aptam judicare operi universali medicamentofo, aliam vero ad metallorum transmutationem Catholicam. Quod egomet omnino in suo honore relinquo, saltem addens, quod talia oleant particularitatem, vel sint analogæ remediis ac modis particularibus, neutiquam vero sint, nec vocari possint, vera Tinctura universalis, vel veterum ille Lapis philosophorum proprie sic dictus, cum communi testimonio vel assertione hic utrumque perficere valeat.

Dixi s.) in Definitione, quod *sal terra fixum ejusdem sit originis cum sale Volatili æthereo*, id est, licet hoc quodammodo diversæ videatur essentiæ cum sale volatili astrali influente, cum hoc sit natu-

ræ volatilis, illud vero fixæ; nihilominus postea mediante fermentatione amice congruunt & uniuntur. Ut ita sal hoc terræ fixum, veluti omnia natales debeat quidem suos spiritui Elementari, tamen postea amandatum sit a Creatore ac concentratum in fixam substantiam ad terram fertilitate imbuendam, ut & hujus matricem ad arduum opus nostrum disponendam. Hoc enim sale fixo absente minime fœcunda foret matrix terræ, imo plane inepta pro recipiendo, legitime fovendo, conservandoque sale volatili aëreo.

Dixi 6.) *quod sit unita & fermentata.* Ex his duobus enim, quæ antea etiam fuere quasi unum, hoc est, quæ iisdem principiis sunt orta, ejusdemque sunt naturæ, necessario denuo debet fieri unum; Volatile enim redditur fixum, & fixum volatile, vel volatile figitur a fixo, & fixum volatilifatur a volatili, post aliquam eorum pugnam; ut ita superius fiat sicuti inferius, & inferius sicuti superius, per universalem illum magnetismum, vel sympatheticum consensum superiorum ac inferiorum ab Archæo Catholico in agente & patiente institutum. Unionem autem dictam decenter & perfecte fieri non posse, nisi mediante aliqua fermentatione, testantur accuratiores pyrotechni, dum nimirum per humidum terræ pingue & unctuosum retinetur sal volatile, atque ita in illa, tanquam macrocosmico laboratorio, per virtutem matrici terrestri innatam principiorum horum principiantium atomi heterogeneæ hætenus contentæ sub substantia post amicum & lenem effervescentiæ motum denuo conjunguntur, ac in desideratissimam hanc transplantantur materiam.

Verum quia generalis hæc unionis & fermentationis actio ac modus a variis naturæ mystis uti ample, ita accurate fuerit jam dudum tractata; meus autem scopus non sit, alibi ventilata & proposita hic ventilare ac proponere, ideo curiosum Lectorem ad superius citatos chymicæ procures, aliosque ablegatum volo: in specie saltem addens magnum Kircherum, ut ut Antagonistam Tincturæ nostræ summe fervidum, magnam lucem itidem accendere huic actioni & operationi, licet plane hujus inscium, aliisque intentum; dum nimirum generationem metallorum, mineralium, lapidum, vegetabilium, aliarumque rerum omnium more suo, id est, accurate & solide depingit & enucleat. Cum autem amplissime eam rem tractet, neque omnia ab eo ibi allata huc referre operæ sit pretium, ideo ille ipse consulatur, tum in *Mundi subterranei* Tom. II. Libr. 8. Sect. 1. cap. 3. & 4. p. m. 6. 7. sequ. it. Libr. 10. Sect. 1. c. 3. & 4. p. m. 167. 168. & Libr. 12. Sect. 1. cap. 1. & 2, p. m. 327. 328. 329. tam variis aliis in locis,

Dixi 7.) *Quod fiat legitimis anni temporibus*, hoc est, necessarium etiam, inter tam varia alia quoque esse requisitum, necessariamque enchirisin, ad genuinam & proximam materiam eo perfectius obtinendam, uniendam & disponendam consistere in hoc, ut ipsa colligatur, vel præparetur tempore fœcundo & balsamico. Quamvis enim firmissima constet experientia, *Mercurium huncce Philosophicum* nunquam feriari aut esse otiosum; sed semper & continuo circulo influere, tempore diurno, nocturno, vernali, æstivo, autumnali, hiemali; ac imprægnare quodlibet materiaturum sublunare tanto virtutis balsamicæ, quanto pro sui generatione, nutritione, & conservatione indiget. Nihilominus auram uno tempore magis esse maturam, magisque gravidam virtute balsamica ætherea, ac altero, ac modo largius, modo parcius mundi anima esse imprægnatam, radiosque solares, motusque lunares diversimode & manifesta alternatione operari, & mulieres & rustici nostri norunt.

Ante omnia enim eligendus est aër purus, præprimis siccus, sine vento violento, & inclemente, atomos spiritus mundi dissipante. Cum autem Archæus Astralis circa æquinoctia & solstitia sit magis fœcundus, & occupatus in operationibus & influxibus suis, vel etiam tunc purior, ideo præprimis observetur, ac in honore habeatur tempus circa æquinoctium Vernale, mense item Aprili & Majo, cum tunc aër turgeat largissimo effluviis generantibus, vegetantibus, nutrientibus; nec minus circa solstitium æstivum sole existente in signo Leonis; ut & in æquinoctio autumnali. Probe tamen simul observentur aliæ constellationes, prout aëris puritas & claritas prædominetur. Melior item effectus est sperandus Luna crescente: Tales enim leves quasi enchirises vel solæ sufficiunt, ut te ipsum decipias, speratoque operationis eventu excidas, de quibus uberius capite sequente, ubi de quomodo agetur.

Hæc est ingenua & genuina bono animo instituta manifestatio *Materia Tinctura Universalis*, materiæ illius, quæ inauditis & quasi incredibilibus nominibus metaphoricis, locutionibus parabolicis, ac ænigmatibus Hieroglyphicis, descripta, depicta, publico communicata; rectius forte dixerim, per hæc magis occultata, magis obscuritatum tenebris involuta, avidas curiosorum intentiones magis confundens, magis turbans: Hæc fuit huc usque innumerorum desideratissime desiderantium desideratissimum desiderium.

Lectorum cuique liberum esto, utrum dictis fidem adhibere, an derogare placuerit: mihi perinde erit: denuo tamen affirmo, me proposita partim oculis, partim auribus hausisse ex ore magnorum

Chymiatrorum, fide publica summe dignorum, hæc propria experientia sancte attestantium.

Rogatos quoque volo veros & peritos artis filios (cum spuriis illis & Pseudochymicis, nummisugisque Ciniflonibus, nulla mihi res est) ut modo prolata de hac materia conferant, tam cum genuinis scriptis Chymicis, quam in specie cum *Tabula Smaragdina Hermetis Trismegisti* (c) (de cujus extraordinaria eruditione præter alios consultatur Nobiliss. *Olaus Borrichius* in Libris de Hermetis ac Chymicorum sapientia vindicata, ac de ortu & progressu chymix) utpote communi fere operum Chymicorum Cynosura & lapide Lydio; & eminent num verba perspicue hic adducta bene solvant Tabulæ illius metaphoras ac invicem congruant: Hæc autem ita sonant:

„ Verba Secretorum Hermetis, quæ scripta erant in Tabula Smaragdi, inter manus ejus inventa, in obscuro antro, in quo humanum corpus ejus repertum est. Verum sine mendacio, certum & verissimum. Quod est inferius, est sicut id, quod est superius, & quod est superius, est sicut id, quod est inferius, ad perpetranda miracula rei unius. Et sicut omnes res fuerunt ab uno, meditatione unius; sic omnes res natæ fuerunt, ab hac una re, adaptatione. Pater ejus est sol, Mater ejus est Luna. Portavit illud ventus in ventre suo. Nutrix ejus terra est. Pater omnis Telesmi totius mundi est hic. Vis ejus integra est, si versa fuerit in terram. Separabis terram ab igne, subtile a spisso, suaviter cum magno ingenio. Ascendit a terra in cœlum, iterumque descendit in terram, & recipit vim superiorum ac inferiorum. Sic habebis gloriam totius mundi; Ideo fugiet a te omnis obscuritas. Hic est totius fortitudinis fortitudo fortis, quia vincet omnem rem subtilem, omnemque solidam penetrabit. Sic mundus creatus est. Hinc erunt adaptationes mirabiles, quarum modus hic est. Itaque vocatus sum Hermes Trismegistus, habens tres partes Philosophiæ totius mundi. Completum est, quod dixi de operatione solis. Huc usque Tabulæ verba.

Cum igitur hætenus sit demonstratum, materiam Tincturæ Universalis debere necessario componi, tanquam principiis suis essentialibus, e sale volatili æthereo, & sale fixo terræ per amicam fermentationem unitis, clarescit illos omnes, qui duas hasce partes non conjunxerint legitime, sed vel in parte volatiliori, vel fixiori solæ, meditationes ac labores suos impenderint, propria sua culpa scopum verum non attigisse. Quisquis etiam fuerit spiritum Astralem capiendi modus,

Quam-

Quamvis enim hæc operatio fuerit instituta per calcinatos sili-
ces, marmor, magnetem, calcem vivam, sal tartari, capita mortua,
& plura similia, attractioni destinata, nemo tamen plenam & perfe-
ctam sibi inde promittat spem ad arduum hoc opus obtinendum; &
quidem ideo, quod talia materiata ob absentiam humiditatis unctuo-
sæ & pinguis, nec non salis fixi non sint disposita ad decenter perfici-
endam fermentationem & unionem; vel si sale fixo partim non ca-
reant, tamen illud non est purum, sed heterogeneous quiddam. Se-
cundum Artistas enim nostros nihil alieni aut extranei debet accedere
maximæ huic operationi; cum purissima nostra materia in se conti-
neat uberrime, quibus indiget.

Minime tamen hæc intellecta velim, quasi debitum honorem de-
traham spiritui mundi, nam hic non modo continue adducit ex Pan-
dora sua pro Macro & Microcosmi vegetatione sal Astrale, & ignem
æthereum, sed etiam egregia inde parari poterunt medicamenta, de
quibus videantur, præter superius allegatos naturæ Mystas, *Nitnerus*
Tractat. de spiritu Mundi, & *Frid. Hoffmannus* Clav. Pharmaceut. *Schröder*.
Lib. 3. cap. 3. p. 141: alique plures.

Paulo mitius experiuntur fatum Ros, præprimis Majalis, aqua
pluvialis, præcipue martialis, aut tonitrualis & nix; non obstante
enim hoc, quod imprægnata quidem sint sale Elementari volatili, ei-
que vehiculum præbeant ad inferiora, aliter tamen considerari mi-
nime poterunt, quam materia remota, partim ob jamdum admixtas
impuritates heterogeneas nonnullas, partim, quod necessarium sal ter-
restre fixum ipsis maximam partem deficiat. Ut proinde non pauca,
eaque difficilia obstacula occurrant illis, qui per hæc magnum hoc-
ce opus sint aggressuri; perfectam & plenariam Tincturæ acquisitio-
nem sibi hoc modo promittentes, quamvis nonnulli de tali insperato
successu, ipsis accidenti testari possent, si vellent.

Quæ de spiritu mundi dixeram, hic repeto, nimirum me amba-
bus concedere, imo pro virili deprædicare incomparabiles horum vir-
tutes, quas in sublunarium quorumcunque commodum largissime ex-
ferunt; de quibus, cum fusius loquatur maximus Liber Scripturæ Sa-
cræ, multis sane in locis, ut & plures libri Medici, ego taceo, hoc sal-
tem adjiciens, quod insignem quoque usum medicamentosum exhi-
beant humano generi, ut adeo *Petrus Borellius* Historiar. Medic. Cent. I.
Observat. 6. laboriosa & curiosa operatione e rore Majali rarissimam
paraverit auri solutionem; quod quoque testatur *Nollius* in *Physica*
sua *Hermetica* cum aliis. De pluribus aliis medicamentis laudabilis
efficaciæ jamdum proposuerunt varia alii Autores, hinc illa repetere

supervacaneum censeo, lectorem potius ad eosdem remittens : in specie tamen videatur Clariss. *Dominus Morhofius*, qui Epistola ad Dominum Langelottum de metallorum transmutatione p. 35. sequ. varia curiosa de rore Majali proponit.

Ex antecedentibus innotuit Benevolo Lectori, meum scopum esse tractare de *Tinctura Universali*, id est, Mysterio non modo morbis omnibus sese opponente, sed etiam metalla imperfecta in perfectiora & puriora exaltante. Non possum tamen non, quin annectam, quod unus & alter in pyrotechnia alias quidem bene versatus & exercitatus, statuatur; *dictam Tincturam* quoad usum Catholicum medicum præparatu plane impossibilem esse; metallicam vero transmutationem perfici posse per salia simpliciter considerata, minime concurrente influxu, vel operatione Astrorum æthereo, veluti hoc in tractatu, partim rationibus physicis, partim variorum experientia & testimoniis demonstravimus: spiritum autem mundi & sal terræ centrale, ut & horum analogia, rorem majalem, aquam pluvialem, nivem, &c. nihil plane conferre imo supercanea, frustanea, inepta esse.

Fateor quidem, nec neutiquam hic pluribus litigando aut controvertendo extravagari velle, sed patiar unumquemque abundare suo sensu, potius opto, christiana monitus motusque charitate, ut quilibet mortalis experimenta sua proximo ac posteritati utilia communicet & quasi immortalia relinquat; tamen pro veritate in naturalium scrutatione melius eruenda, sine omni bile dico : me minime latere, quam accurate hæcenus, non quidem tam prioribus seculis, quam aliquot saltem lustris philosophi per ignem inquisiverint in doctrinam salium alcalium & acidorum; ut proinde gratuler nobis, quod Divina Clementia mirabiles horum operationes, incomparabilemque energiam in rebus Medicorum & Metallariorum, & quæ his affines, magis magisque patefieri concesserit. Gratulor quoque potius Chymix in specie, quod in tantum honoris & perfectionis fastigium fuerit perducta, ut contra tot tantorumque negantium, virorum in re literaria & chymia sane magnorum auctoritatem, mediante efficaci salium, & quæ his affinia sunt caute mixtorum virtute, possibilitatem transmutationis metallicæ cuilibet incredulo hodie ad oculum demonstrare valeat, veluti & ipse oculos & manus meas ejus rei possum appellare testes.

Concedo insuper, opus hocce sic extendi & exaltari posse, ut præter dictam possibilitatem in similibus mixturis metallicis neutiquam frustra semper instituat labor; sed aliquando non sine lucello ac sænore operetur curiosus : Verum enim vero, quod mediantibus
solis

solis salibus, v. g. Borrace, Sale tartari, Cineribus clavellatis, Arsenico, Mercurio sublimato, Nitro, Alumine, Lapide calaminari & similibus (solis dico, quatenus propria horum qualitas, juxta hosce Autores, opponitur Tincturæ Universalis transmutanti, vel influxu æthereo opem conferenti) dicta corpora impuriora metallica, mineralia, & his confinia, ut ut varie & vere physice mixtis ita perfici, horum firmissima repagula resolvi ac divelli possint in tantum auri vel argenti augmentum, quale Capite tertio nominatum, & certa diverforum experientia munitum est, ut videlicet unicum Tincturæ granum aliquot centum imo millia granorum tingere valeat, hoc sane nondum credent plures pyrotechniæ medicæ Cultores, usque dum rationes firmiores, clarioraque in lucem producantur experimenta. Effectus enim universalis aliam quam universalem præsupponere non potest causam. Nam in omni actione proportio requiritur necessaria inter effectum & causam.

Dum igitur Salia, per se intellecta, fundunt corpora impuriora metallica aut mineralia, perfectioris & purioris substantiæ pars major extorqueri inde minime poterit, aut expectanda erit, quam vel illud corpus metallicum ratione essentiæ in se continet, vel Salia addita ratione innatæ qualitatis communicare poterunt. Hinc talia Salia e Philosophiæ Pyrotechnicæ fundamentis nervose & decenter mixta pro sua virili, hoc est, quantum pro naturæ suæ viribus valent, in subjectum corpus agunt subtili penetrantia, ibique contentas & reperiendas dispersas valde & fixas atomos auri vel argenti cribrant, vel percolant quasi, & separant a cruditatibus impuris. Ipsa autem salia multo sunt pauperiora, quam, ut ope innatæ qualitatis tali corpori aliquam portionem puriorem auream contribuant, vel ut illud ditent, ac imprægnent virtute aurifera, ultra enim posse suum nemo obligatur, nec ullus plus poterit dare, quam habet in recessu.

Hoc modo per Salium penetrabilitatem paratur *Venus alba*, item e Zinco, cupro, &c. varia auro & argento quoad figuram externam analogam, examen autem cupellæ, vel etiam crucibuli evincit, & demonstrat differentiam talium a genuino auro & argento manifestam.

Propterea plenaria & tam larga metallica transmutatio e conjunctione & auxilio Salium proprie consideratorum minime erit speranda; sed opus hoc omnino sub favonio Divino dirigit influxus astrorum; cum Sal æthereum insignem habeat familiaritatem & analogiam cum corporibus Salinis communibus, & hæc illius sint quasi



spongia, matrix, vel receptaculum attractivum, & ita se se facile & libenter uniunt invicem, subiectaque hæc terrestria virtutibus cœlestibus irradiantur continuo, & fœcunda redduntur. Astra enim regunt homines & sublunaria, ceu regit Astra DEUS.

Sic *Fridericus Hoffmannus* in clave ad Pharmacop. Schrœder. Lib. 3. Cap. 9. pag. 195. cum Morhofio ex Epistol. de metallorum transmutatione ad Langelottum pag. 29. 30. nervose inquit: „Magna Natura Architectonica sunt instrumenta ignis & salia, sed varia, ut varia sunt corpora, corporumque mistiones, quorum Ministerio, pro subjectorum ingenio in compositione & dissolutione illorum non ingrediuntur. Miras in corporibus tum aliis, tum metallicis beneficio Salium natura facit vicissitudines, &c. &c. „ Non minus accurate philosophatur Joh. Joachim. Beccherus in Supplementis Physicæ subterraneæ Cap. 5. pag. 76. qui cum acutissimo Digbæo de plantarum vegetatione, dum granum unum hordei artificialiter nutritum & præparatum 249. caules & 18000. grana produxerat, sic loquitur: „An existimas tantummodo esse Sal Nitrum, quod attractum in semen aut radicem hanc fertilitatem adfert? minime gentium; illud extemplo exhaurietur, nec tam immensæ progeniei materiam subministrare posset. Sal nitrum est ibi instar Magnetis, quod attractum similem salem, quo aer redditur fœcundus. Hinc Cosmopolita ansam arripiebat, ut diceret, quod in aëre occultum sit vitæ alimentum, &c. &c. „

Salium (secundum suam naturam intellectorum) ad arduum hoc opus perpetrandum insufficientiam demonstrant quoque a Protoplasta sic ordinatæ, perpetuo circulo continuantes in sublunaria omnia influentiæ cœlestes, teste quotidiana experientia, in singula tria regna æque imperium suum exercentes. Quamdiu igitur dictus Astrorum influxus in sublunaria non poterit negari, quamdiu harmonia superiorum & inferiorum firmo stabit talo, ceu stetit a primo rerum creationis principio, & quamdiu contra Autopsiam non audebit disputare Vir prudens, tamdiu etiam magna hæc metallorum transmutatio non aliter, quam universali hac ætheris irradiatione erit possibilis. Artem enim æmulam & ministram vel ad summum aliquando adjutricem esse naturæ, non vero Magistram, Sole, cum sudum est, clarius apparet.

Pro regno quolibet vel unicum subnectam exemplum: & ut jam a Minerali incipiam, dico: Caput mortuum Vitrioli post distillationem plane exsuccum aeri per tempus expositum primævam & innatam suam qualitatem recipit; quod adhuc largius & felicius experitur

peritur terra mortua e coctione Nitri & aluminis residua, ut postea majori fœnore prioribus usibus coctionis possit destinari. Idem illud in pluribus aliis sic etiam procedere, norunt sagaces chymici : *Nobilissimus Langelottus* in Præfatione in Tilemanni Experimenta, ut & in Epistola ad Naturæ Curiosos pag. 19. inquit : Veram auri solutionem fieri non posse, nisi per Sal aeris, unicum solvens catholicum. Si itaque Salia communia, sine auxilio Salis aerei, tantum non possunt, ut reserent aurum, quomodo vilioribus corporibus plane poterunt communicare nobilissimam hanc & fixissimam auri essentiam.

In regno animali, homo per aliquot menses, vel septimanas hypocaustum non deferens, vel carceri inclusus redditur cachecticus, præcipue ideo, quod sanguinis massa non decenter circulata, nec a Sale aeris influente debite volatilisata, nec spiritus nostri novo robore balsamico aerearum atomorum, more solito, sint recreati & fœcundati.

Sic auram unius Provinciæ, imo urbis esse salubriorem altera, homines item uno in loco esse vivaciores ac in altero, quis est in œconomia physica tam rudis, ut negare audeat? Sic v. g. in Italia ob radios solis magis exaltatos, aerisque tenuitatem, conspectui nostro se se offerunt plures ætatem senilem ingressi, quam in Batavia inter maximam etiam hominum frequentiam, cujus causam non immerito adscribimus evaporationibus putridis e locis pluribus fuliginosis, aquisque stagnantibus, hic copiose in auram adscendentibus, illamque corrumpentibus. Imo in una atque altera urbe juxta puriorem vel impuriorem aeris dispositionem, tam homines, quam etiam bruta & vegetabilia vitam suam vivant modo vegetam modo morbosam; dubitans, adfectus contagiosos, pestilenciales, item catarrhales quos dicunt, consideret.

Regnum Vegetabile quod attinet, frutices, herbæ, & similia vegetabilia contra hiemis injurias in cellam reposita, vivunt quidem, aliquando etiam protrudunt folia, flores, quod quoque dicto tempore præstat ramus cerasi aliusve arboris, hypocausto calefacto immissus. An autem hæc colore & odore ac vigore sint æquiparanda illis in horto crescentibus, roris, vel aquæ pluvialis similiumque aeriferorum balsamo quotidie refocillatis, an item cerasi ramus in hypocausto fructus producat, testem appello experientiam, rerum omnium Magistram. Sic poterit curiosus, contrarium sentiens vegetabilia tempore æstivo frequenter humectare aqua fontana Sale volatili, aeris non adeo fœcundata, & experietur debiliorem vegeta-

tationem, vel plenarium herbæ interitum. Quantum fertilitatis sæpius vel unica pluvia regno vegetabili adferat, rusticorum pusionibus & aniculis notum est.

Sic aromata, aliaque innumera sub nostro climate non crescere ob radios solares magis obtusos & debiles respectu climatum calidiorum norunt omnes. Crocus autem, rhabarbarum, Tabacum aliaque transplantata, analogæ saltem, non vero æquali virtute operantur. Notum est nonnullis Botanicis, florem mirabilem nostrum Peruvianum, ceu vocatur, esse Galapium Indorum, sed summe debilem edere purgandi effectum, & extero Galapio minime comparandum. Hinc non inconcinne statuit *Clarissimus Balduinus* Tractatu de Auro Auræ Cap. 3. pag. 40. rorem in germania minus Salis mundi esse feracem, ac in ceteris calidioribus regionibus, præsertim Ægypto.

(a) *Job. Siboldus Archiater quondam Episcopi Magdeburgensis* rerum chymicarum & alchymicarum insignis Patronus, & Amicus *Helvvigi*, qui Autor Physices instauratæ inauditæ fuit, testante D. *Katschio* Physico Hallensi, hujus Archiatri Amanuensi, Spiritum seu Menstruum Universale ex terra Nitrosa eliciendum curabat, prout Illustris D. Frid. Hoffmannus Observationum Physico Chymicarum Lib. II. Observat. II. testatur.

(b) Si sumatur Olei Vitrioli optimi $\frac{1}{4}$. lb. illique 3. vel 4. mensuræ aceti Vini destillati affundantur, & per retortam vitream acetum abstrahatur, semper vero post abstractionem vovum affundatur acetum destillatum, hæcque abstractio & affusio aceti tribus vel quatuor vicibus peragatur, deinde tres partes Spiritus Vini rectificatissimi affundantur oleo Vitrioli, & quoque aliquoties de eo abstrahantur, acquiritur oleum Vitrioli dulcissimum.

De Arcano Vitrioli dulci D. Matthias Tilingius Dec. II. A. III. Ephemerid. Nat. Curios. Observat. 68. sequentia profert :

Medicina hæc ex Vitriolo parata paucis nota est: de ea tamen Chymicorum plurimi gloriari non dubitant; ejus usus mihi frequens est, successum habeo ex ea talem, qualem cupio. Confortat, purgat, deoppilat, & in quibusvis morbis etiam periculosisimis infinitarum est facultatum, nec opus est in magna quantitate & Dosi hanc sumere, unum granum sufficit in quovis liquore convenienti exhibitum. Hoc Arcanum sic parari queunt Eximii Spagyrici Artifices.

℞. Vitrioli Romani aut Hungarici libras 12. dissolve illud in aqua vulgari destillata, postea pone in cineribus calidis, ut aqua evaporet, donec crustam aliquam

aliquam accipiat, tunc colloca in loco frigido ad 2. 3. dies, & Vitriolum sepositis nonnullis fecibus, lapillescet.

Accipe hoc Vitriolum & pone in concha vitrea in hypocausto calido, ita tamen ut concha sit tecta, & videbis Vitriolum abire in pulverem primo album, dein flavum: tunc iterum in aqua communi destillata dissolve, & permittetare in cineribus calidis 24. horis, atque plurimas feces in vasis fundo invenies. Decanta quod purum est, coagula, sepone in concha, atque iterum dissolve tamdiu, donec nullas amplius feces deponat & ad dulcedinem vergat. Albo autem calculo notabis, ejus viriditatem probe probeque esse conservandam, alias enim oleum & opera perderetur. Postea pone illud Vitriolum purificatum in phiola, quam hermetico sigillo bene occludes, & in furno philosophico pones, ubi ignem de decem diebus ad 10. gradatim augebis, ut Vitriolum ad rubedinem appropinquet, donec tandem instar rubini rubeus sit. Rubeum hoc Vitriolum exime & pone in cucurbita vitrea; affunde Spiritus Vini puri & correcti bonam quantitatem, & 4. aut 5. diebus bene clausum in calore leni asserva. Postea spiritum decanta & alium recentem affunde, quousque omnem vim & efficaciam ex Vitriolo hoc extraxisti. Extractiones has pone in cucurbita, & in Balneo Maris spiritum separa. Affunde spiritum iterum, & separa ad tertiam vicem, semper remotis fecibus. Demum aquam pluviam destillatam extracto affunde, lava, & 4. aut 5. dies in cineribus colloca, ut quantum potest, extrahat, quod solutum est decanta, & aliam aquam destillatam appone, totidemque diebus in cineribus calidis asserva, idque tribus vicibus reitera. Extractiones hasce confunde, & in Balneo Maris aquam separa. Postea accipe hoc nostrum extractum, pone in cucurbita mediocri, appositis & allutatis alembico & recipiente, atque destilla primo igne lento, deinde auctiori, & adscendet sanguis Leonis Viridis instar Rubini rubeus. Qui nocte intempestiva & tenebrosa instar Carbunculi lucet, cujusque odor omnia alia odorifera antecellit.

Idem Arcanum Vitrioli dulce seu Oleum & Balsamum legitur in Petri Potterii Andegavensis Consiliarii ac Medici Regii Manibus.

(c) Eadem verba Tabulae Hermetis Beatus Wedelius in fine *Introductionis suae ad Alchymiam* addit, ex volumine de Alchymia Norimbergae apud *Job. Petreum* MDXLI. excuso longe rarissimo.

Olaus Borrichius, Medicus Regius & in Academia Hafniensi Professor Publicus in Dissertatione de Ortu & Progressu Chemiae, ostenso, Vulcanum illum a diluvio viventem Mizraimum fuisse, Hermetem seu Mercurium tot in Aegypto artium Inventorem, Vulcani illius fratrem habendum esse, hoc est, Chanaanem sequentibus probat:

Primo, Jovis uterque filius traditur, uterque enim Chamo satus.

S

Secun-

Secundo, utrique mercatura curæ: Chanaan Mercatorem signat, Mercurius mercatorum agnoscitur DEUS.

Tertio, ad fratrum ministeria damnatur in Sacris Chanaan, & ad Jovis Deorumque ministeria in profanis Mercurius.

Quarto, nota callida Mercurii furacitas Chananæorum seu Phœnicum in commerciis exprimit vafritiem.

Quinto, Mercurius ex Sanchuniathone, Diodoro, aliisque primus literas & Astronomica invenit; Cadmus Chananita seu Phœnicus ex Plinio primus in Græciam invexit literas. Hinc astrorum periti Phœnices maritimos suos cursus, quibus hodiernorum exemplo Batavorum, omnia persultabant maria, diducendo rem in *Phaleg Bocharto*, ad stellas dirigebant, a quibus Astronomia ad Græcos tandem devoluta est, Autore *Strabone* Lib. Geograph. XVI.

Sexto, Chanaan in Sacris existimatur Chamo Patri assistens, erubescendo se oblectasse spectaculo: nec minus in Paganis Mercurius Jovi fingitur adstare lasciviæ minister & amorum Proxenetæ.

De Scriptis Hermetis seu Mercurii, inquit Borrichius, nihil adeo ad nostras pervenit manus, quod tuto, affirmateque ab ipso Hermete profectum audemus spondere. Fuisse olim non dubitamus: Bene *Diodorus Siculus* Lib. II. Cap. IV. Sacerdotes Memphis secretiora quædam Scripta habent. Hermetis illa fuisse ex Clemente Alexandrino demonstratur. Manifeste Plutarchus Trajani Seculi scriptor, de Iside & Osiride: proditum memoriæ est, inquit, in libris, qui Mercurii dicuntur. Qui hodie nomine Hermetis se orbi commendant libri, pauci sunt, & multorum telis obnoxii.

Poemandrum Hermetis, Sermonem Sacrum, Clavem, Sermonem ad Asclepium & Minervam cum paucis aliis quasi ex orco revocavit magni ingenii Philosophus *Franciscus Patricius*; defendit *Flussates Candalla*, alique, qui tamen succumbunt oneri, quod ex *Vossio, Casaubonoque* evidenter ostendantur Scripta illa recentioris esse officinæ, & quasi Semi-Platonica, & Semi-Christiana.

Patres Ecclesiæ Christianæ Hermetica Scripta legerunt, laudaverunt. Meminere eorundem Eusebius in Chronico, Cyrillus, Nazianzenus, Lactantius, Clemens Alexandrinus.

Jacobus Golius præter Gebri Scripta Arabica, ex Oriente secum attulit Hermetem de Venenis & Antidotis, & Astrologiam Hermetis. In Bibliotheca Th. Erpenii Libellus Arabs extabat, titulo Hermetis de Lapidibus pretiosis, quo credibile est usum jam olim Albertum Magnum erudito de Mineralibus opere.

Attributa fuerunt Hermeti Jatromathematica ad Ammonem Ægyptium: quæ jam olim publico donavit David Hoeschelius Anno 1597. Augustæ Vindelicorum

licorum Græco Latina, quæ tamen Anno 1532, jam ante quoque Norimbergæ Solfiorum prælo subiecta.

De septem illis Hermetis capitulis Theatro Chymico insertis judicandum illa junioris cujusdam Hermetis esse. Quanquam enim modus docendi reconditum quiddam spiret, & satis Ægyptium, quia tamen priscorum ille Autor meminit Philosophorum, aliosque citat philosophos: quia in quatuor Elementorum pugna multus est; quia literas Græcas ad partes vocat (quæ ævo Thautico fuere nullæ) quia toto opere Christianum redolet, neutiquam genuinus Hermetis vetustissimi censendus foetus.

Quod cætera spectat modo recensita Scripta, liberum cuius est judicium, spuriane æstimanda sint an genuina. Nos in densis illis Antiquitatis tenebris, ubi hariolari promptum, scire difficile, fidem nostram non interponemus, eo tamen proniores, Germana Hermetis non esse, sed cum Jamblichio, Hermeticas continere sententias aliter atque aliter interpolata.

Cæterum de *Tabula Smaragdina* judicium *Kircheri* & *Kriegsmanni* cum sua *Epicrisi Borrichius* addit sequentibus.

Kircherus in Oedip. Ægypt. ita rem persequitur:

„De Smaragdina tabula altum est apud omnes Autores silentium, quisnam fuerit ille Hermes, quando vixerit, ubi inventa hæc tabula, quo inventore, qua lingua conscripta. Estne possibile tam Celebre Hermetis monumentum, curiosissimos Græcorum Philosophos, qui data opera in Ægyptum proficiscebantur, latuisse? Solus Albertus Magnus in Libro de secretis Chymicis (qui tamen inter supposititios Alberti libros numeratur) ait, Alexandrum Magnum in suis itineribus sepulchrum Hermetis omnium Philosophorum Parentis invenisse plenum omnibus thesauris, non metallicis, sed aureis scriptis in Tabula, Zetadi, quam alias Smaragdinam vocant. Sed unde hæc Albertus? quo Autore? Bernhardus Canisius Alchymista, primus, quod sciam, eam mundo obtulit, aitque in ea totum opus, & totius mundi thesaurum contineri. Adde, quod omnia pene, quæ in Tabula ista habentur ex Hermetis Poemandro, & Asclepio, Jamblichio & Proclo hinc inde extracta sint, &c. „

Willhelmus Christ. Kriegsmannus vero singulari opusculo alia omnia judicat:

„Ut taceam, inquit, traditionem de Tabula Smaragdina, seculis aliquot post diluvium, in antro prope Hebron a muliere Zara manibus cadaveris Hermetis, exempta, nulla sui parte male se habere, si de Abrahami Uxore Sara intelligatur; cum tempora denati Hermetis, id est Chanaanis Noachi Nepotis atque Saræ congruant; ac locus (urbs Hebron a Chanaanis sive Hermetis filio Heth exstructa, ad quam sedem fixerat Abrahamus) convenientissimus rei sit; mos

„adhæc Phœnicum, posterorum Hermetis corpora demortuorum uncta caver-
„nis sepultum abstrudendi, pulcre concordet.

Borrichius addit: Sequatur & hic quam quisque volet sententiam. Fra-
gilitatem vero rationum Kircherianarum sequentibus monstrat.

Unde securos nos reddet, inquit, Kircherus de illo Antiquitatis silentio? versavitne manibus omnes, qui periire, Autores? forsan unus *Manethon*, unus *Sanchuniathon*, si extaret integer, audaciæ nimix convinceret Jesuitam. Ne-
cesse est *Albertum* illum *Magnum*, utcunque forsan supposititium ab alio hausisse, quæ tradidit, & quis novit, an ab Antiquo scriptore? Sed non fugisset ejus notitia peregrinatores Græcos. Quidni? non admittebantur peregrini in con-
scientiam Arcanorum Sacerdotalium. Quis Græcorum illos XLII. Hermetis Libros inspexit, Sacerdotibus Ægyptiis familiares? quos fuisse tamen in Ægypto testis est luculentus *Alexandrinus* ille *Clemens*. Quis Græcorum Mumias Ægyptias imitari didicit? quis pullitiam? quis Chordas Memnonis? Aut si hodierna placent, quis Danus in Moscovia peregrinator modum temperandi coria Russica incolis extorsit, elicuitve hætenus? Quis advena Gobelinios Parisienses ad nobilem illam serici, pannique Tincturam aperiendam potuit hucusque permovere? Quin & gratum illum Chirothecarum Romanarum odorem scrutantibus exteris hodieque inimitabilem reddidit artificum taciturnitas. Idem *Tabula Smaragdina*, recondito illi Chymicorum oculatorum thesauro accidisse non alienum.

Et ut pressius intendamus hanc chordam, quotusquisque veterum *Tabula Isiaca hieroglyphica* meminit, admirabilis illius ex ultima antiquitate Gazæ, quam cum periisse itidem in Italia scriberet, doleretque nuper Kircherus, ego in Italia superiori anno spectavi, illam ipsam antiquam, Gemanam & Cambyse vetustio-
rem, in Aula Ducis Sabaudix, Augustæ Taurinorum, officiose monstrante magno illo Italiæ lumine Dn. *Marchione de Pianezza*, primo Ducis Sabaudi Status Ministro, quam si *Herwartius*, *Pignorius*ve rei sublimitate victi, non-
dum satis ad amussim excusserint, nihil hoc officiet elegantissimæ *Tabulæ* antiquitati.

Merentur hic locum illa Kircheriana ex Oedip. Ægypt. allata:

Anno MDCXXX. inquit, in miseranda Mantuæ urbis direptione ita evanuit *Tabula Isiaca* (sive *Bembina*) ut tametsi summo studio institum sit, ut sciretur, quid tandem de ea factum sit, in hunc usque diem nemini explorare licuerit. Hanc tabulam, quam evulgavit *Herwartius*, irrefragabiliter concluditur ab Ægyptiis, & in Ægypto, ante Cambysis in Ægyptum factam irruptionem confectam esse.

Scilicet, veluti hic diligentiam quærentis Kircheri fugit hætenus *Tabula Isiaca*, ita multo magis fugere potuit *Smaragdina* Græcos, vel non quærentes,
vel

vel quærendam ignorantes. Credibilis Tabulam illam Smaragdinam, si quidem *Hermetis* est, uti non sine ratione æstimatur, in bellicis illis Ægypti collisionibus jam Phœnicibus, jam Cambyse Cyri filio, jam Cornelio Gallo Augusti Seculo, Ægyptum vexantibus, & Diospolin, atque alia Sacerdotum adyta penetralia evertentibus, raptam, alioque asportatam fuisse, & raptore forsan pereunte, in cœno aut palude obtritam, quod *Celebratissimo* illi *aureo Cornu Danico*, contigisse certum est, quantumvis Kircherus, alique in Chymiam obliqui eodem confutandi artificio facile ostenderent, aureum illud cornu in Cimbria repertum fuisse nunquam, quod in Danorum Historiis nullum illius extet monumentum evidens. Vidi ego ante biennium Romæ ex suggrundario templi Minervæ post plurimorum tenebras seculorum, in lucera ex insperato produci, eruique *obeliscum* egregium *Ægyptium* hieroglyphicis, hinc inde distinctum notis, illene Kircheri æstimandus spurcius, quippe nulli vetustissimorum Autorum Scriptis attactas? Erectum id loci fanum olim Isidi fuisse non tantum *Nardinus* jam ante evicerat, sed & dimidiati vituli ex lapide lydio simul ex eodem suggrundio effossi persuadebant, Apim bovem simulacris referentes.

Accedit, vel ex eo non parum fidei adstrui *Smaragdina Tabula*, quod jam ante erudierit nos *Jamblichus*, & Lycius ille *Proclus*, varias olim in Ægypto Hermetis extitisse sive columnas, sive tabulas inscriptas Mercurii doctrinis, quarum quid prohibet unam velut ex naufrago salvam remansisse? ut non infelicior *Hermes* judicetur *Duillio*, primo illo Poenorum in undis debellatore, cujus adhuc Columna rostrata, mille aliis pereuntibus, in Capitolio post viginti circiter seculorum a prima fabrica intervallum salva triumphat.

Pergit Kircherus: „In hac Tabula universalis quædam Productio rerum, naturalium ad perfectissimum statum describitur, potestque juxta analogiam, quandam non tantum terrestribus & metallicis, sed & vegetabilibus, animalibus, cœlestibusque optime applicari. Sensus igitur Tabulæ nil est aliud, quam theoria quædam præstantissimæ Essentiæ, quam Elixir Vitæ, aurum, potabile, quintamque Essentiam vocant.

Verum, addit Borrichius, in Alchymia illa Ægyptiaca, quam in Oedipo suo Kircherus prosequitur, mirum se præstat Andabatam; hic nullum alium Tabulæ sensum attribuit, quam Theoriam auri Potabilis, & tamen nescio qua vertigine circum actus eodem puncto, applicari optime quoque posse vegetabilibus, animalibus & cœlestibus adjungit. Esto tamen, possit omnibus applicari dum convenientissime Chymico applicetur Magisterio, id quod nemo expectatur clarius, quam qui Sacris Chymicorum rite initiatus, manus inter versat, quod Hermes intendit.

Non tamen theoriam duntaxat Chymiae apud Aegyptiorum Sacerdotes viguisse, sed & efficacem praxin Kircherus ipse in *Oedipo Aegypt.* agnoscit. „Artem, inquit quandam auriferam primævos homines nemini nisi, Regibus, familiarumque capitibus, eamque non scriptis, sed oretenus traditam possedisse, sive ea in auro ex omnibus rebus educendo, sive in cæteris metallis unum in alterum transmutandis constiterit, adeo certum est, ut de eo nemo, nisi totius historiae ignarus dubitare possit.

Hucusque Borrichius contra Kircherum in stabilienda certitudine Tabulae Hermetis Smaragdinae.

Brevissima quondam, sed tamen Tabulae Smaragdinae tam similis, ut ovum ovo, prope Memphim Copticis literis Saxo insculpta fuit inscriptio, quam inde descripsit *Michael Schatta* Coptita Memphitanus, & latine reddita verba ita se habent:

„Coelum sursum, coelum deorsum, Astra sursum, astra deorsum quod sursum, omne id deorsum, hæc cape & beaberis.

Videntur hæc ex Tabula in saxum translata esse.

De Tabula Smaragdina Hermetis Illustris Beatus Wedelius in Introductione ad Alchymiam Capite VI. de artis Antiquitate hæc habet.

„Fama tralatitia est, eaque in re fundata, natam Chymiam esse in Aegypto, omnium artium præcipuarum fonte, saltem unde ad reliquas orbis incolas transmitti potuere, unde & non tam a Chamo, quam ab Arabica radice Chama, exarsit, calore examinavit, derivari potest. Cumque Hermes Trismegistus antiquissimæ sit notionis, de Thubalcaino & inde Vulcano dicto loquamur, & plurimi Chymici, nemine dissentiente quasi, hujus meminerint; nil obstat, quo minus Tabulam Hermetis pro genuino lemma te artis habeamus, quamvis nonnulli Mercurium potius, quam viri nomen innui velint.

CAPUT VI.

MONSTRANS, QUOMODO PRÆ- PARETUR TINCTURA UNIVERSALIS.

Capite præcedenti ingenue proposui, cuinam materiæ natales debeat Tinctura Universalis, quantum quidem de ardui & incomparabilis hujus Mysterii notitia detegere tenuitati meæ per veteranos nonnullos in veræ Chymix castris milites placuit Divinæ sapientiæ. Nunc operæ erit pretium, ut subjungam eodem candore, eaque ingenuitate proximo exponam, quam metho- do legitima illius præparatio sit obtinenda & instituenda. Post ma- teriam enim cognitam hujus ignorantia similis omnino est fugitivis illis famem, sitimque augmentibus Tantali dapibus; vel adamanti ra- dios lucidos non spargenti, nisi remota per polituram impuritate & crassitie; vel carni crudæ per coctionem stomacho esurienti non ac- commodatæ; vel panno pro frigore arcendo in vestem non consuto.

Antequam vero ipsam aggredior tractationem, denuo & quasi ex superabundanti moneo, quod quidem cuilibet liceat legere & mi- rari miraculosa Majestatici Dei opera; illos vero, quos in superioribus indignos nominavimus, benevole iterum iterumque rogatos volo, ne obliviscantur cautelarum ibidem propositarum. Si vero mentem aut frivolam manum intempestivo ac impio scopo huic operi admoverint, accidatque eventus frustraneus, insperatus, tristis, jacturam tempo- ris auro carioris, aureorum nummorum, ac famæ non sine mundanæ & æternæ salutis periculo perpeffam, solummodo propriæ pravæ con- cupiscentiæ adscribant.

Quamvis enim quilibet in suo officio aut professione Talentum concreditum legitime ut observet, conscientia sua obligatur, tamen, qui manum applicat operibus medicis, unum de rebus inter munda- na magis arduis aggreditur, licet a multis leviter saltem judicetur & tractetur. Nam non hic luditur de corio brutorum, sed hominum, non agitur de auro, de gemmis, sed de homine ad Dei imaginem condito, in quo aliquid Divini habitat, quemque Christus pretiosis- sima sanguinis sui purpura redemit; Agitur etiam de animæ Medici
ipsum

ipsius salute; dum hic aliquid neglexerit, de illius ægroti sanguine in magno illo rationum die rationem sibi reddendam certo sciat & cogitet. Si itaque conscientia in genere cuilibet Medico, & praxin medicam exercenti tam severas præscribat leges; facile concludendum est, non cuilibet liberum esse frivola mente, ludicraque manu tractare *Tincturam* universalem, utpote quæ est τὸ πᾶν rerum Medicarum.

Quemadmodum igitur debita veræ materiæ cognitio, maximus innumeris operatoribus fuit lapis offensionis, ita non minus ingenua hujus jam cognitæ elaborandi via non pauci sibi ipsis imposuere, quam plurimi in acquirendo hoc aureo vellere variarum opinionum ac diversarum descriptionum procellis agitati, naufragium sunt passi: inque turris hujus Babylonicæ exstruktionem linguarum mutationes sensuumque turbationes exortæ sunt innumeræ.

Cum enim cuidam operatori licuerit esse tam felici, ut genuinam arripuerit materiam, & neutiquam erraverit, pro laboris materia fortassis eligendo aurum, plumbum, mercurium, vitriolum, nitrum, similiaque corpora nimis fixa; neque etiam saltem in partem materiæ coelestem & volatilem, aut fixam & terrestrem inquirendo, vel materiæ veræ heterogenea admiscendo, aut materias remotas tractando: tamen quia totum hoc arduum negotium consistit in solis his duobus: Vera nimirum materiæ cognitione, ejusque debita præparatione; quilibet credat, velim, si inter centum alia, in hac methodo pyrotechnica consideratu necessaria, vel unica Enchirisis omittatur, sola sufficit ad oleum operamque plenarie perdendam: Vel si oleum & opera non plenarie perdatur, tunc ad summum acquiritur, in re medica quidem remedium laudabilis efficaciæ, minime tamen universale; in re metallica vero levidense solum lucellum obtinetur, veluti in antecedentibus capitibus amplissime demonstratum.

In specie multi fortunatas Insulas non attigere, in portu bonæ ast frustaneæ spei morantes, quod nimis superficialiter, & manu festinante hancce operationem, omnium operationum magis seram & graviolem, instituerint; sibi falso persuadentes, eandem spatio paucarum septimanarum vel dierum, aut ad summum aliquot mensium integre absolvi posse, atque hoc modo præcipiti diversa necessaria minime omittenda certo omiserunt. Negari quidem non potest, in variis Alchymicorum libris hoc ita definiri, ab iisdemque nominari *opus mulierum aut puerorum*. Quod ita factum judico, vel, ut imperitos indignosque artis scrutatores seducant & confundant, more ipsis solito, vel intellecta volunt sua verba de labore *Tincturæ* posteriore, qui potissimum consistit in hoc,

hoc, ut materia beneficio longæ digestionis vel circulationis per æqualem lenioris ignis gradum ad desideratam ac perfectam deducatur maturitatem, postquam prior labor, depurationibus & destillationibus tædiosis, diuturnis fixationibus & volatilisationibus post varios casus, post tot discrimina rerum fuit consummatus.

Unicum hac de re adducam e Neotericis exemplum: Refert Clariss. *Helvetius* in *Tractatu Vitulus aureus* insignito, Adeptum illum, cujus historiam cap. 4. proposuimus, ipsi aperuisse, quod hicce labor quatri-duo perfici possit, quod sane, tenui meo quidem iudicio, pro hujus adepti mendacio officioso reputo. Deum nimirum laudatus Helvetius nimium suum fervorem intensumque pro cognoscendo hoc arcano desiderium propalavit, & quidem ita, ut uxor more plurium mulierum Batavicarum ultra sexus sequioris leges curiosa, ut & reliqua ejusdem familia, linguis, oculis, auribus, manibusque huic operi sese intermiscuerint. Proinde hospes hic rarissimus virum de re medica alias optime meritum, procul dubio pro genuino adepto, quos vocant, non habuit, sed materiam cum elaborandi methodo occultavit, ipsumque, ne operi huic incumbat, serio monuit.

Dictis hisce tamen ego nullius experientiae aliquid derogare audebo, quia ille, qui mundum integrum creavit, modo subitaneo, & extraordinario methodoque peculiari ac supranaturali, facile posset cuidam quoque Tincturae præparationem detegere & donare. Verum, cum Deus O. M. bona sua vendiderit, & adhuc vendat labore, quis, quæso, tam facile credat, ut ille bonum hoc optimum, bonum hoc summum, otiosis & indignis, in somno quasi, & parvo negotio concedat?

Propterea ad ipsam progredior elaborationem; de qua magnus Chymiater (qui paucis abhinc annis debita naturæ solvit) mihi devoto animi fervore literas D. Michaëlis ipsi in itinere meo offerenti, post varios discursus fideliter sequentia verba proferebat. *Quam certe ego credo, Christum esse Dei Filium, tam certe scio hanc materiam esse veram & proximam, & hanc præparandi methodum genuinam:*

Philosophus quidam Pyrotechnicus per catenam vel circulum elementarem hoc opus nervose sic describit: *Fac ex igne aërem, ex aëre aquam, ex aqua terram, e terra ignem.* Sed cum hocce dictærium plures forte legant, quam intelligant, addo per ignem intelligi debere tenuissimam & purissimam Superiorum partem, quæ in aëre quodammo-do incipit incrassari, postea hoc mediante in aquosam humiditatem, ac tandem in terram, vel potius in sal terrestre fixum, amicæ fermentationis adminiculo convertitur. Per idem vero fermentum sal fixum

hoc terræ volatilifatur, & quasi igneum redditur, depositis terrestribus suis scoriis, atque quisquiliis: vel ut brevius explicem: *Materia partem volatilem fige, & fixam volatilisa.*

Ego autem scapham voco scapham ita: Dixi superius, laborem nostrum commode distingui in partem ejus priorem & posteriorem. Prior consistit in hoc: Mense Septembri, circa Æquinoctium autumnale, sole libram ingrediente, paretur fovea aliquot ulnas, vel ad summum tres, profunda, sub dio, aut in loco aëri libero exposito, versus orientem vergens, si versus occidentem huic collis esset oppositus, eo foret commodius. Dicta fovea eodem tempore impleatur terra limosa, pingui, e nigredine rubescente, fœcunda, nitrosa, qualem capite antecedente descripsimus. Æqualiter tamen saltem sit repleta, ne terra super foveam protuberet; aqua enim pluvialis affluens & elabens simul terram sale volatili aëris imprægnatam sua efficacia privaret. Hæc autem non profundius effodiatur ac ulnæ longitudo penetrat, ac prius separatis superius gramine, similibusque scoriis superfluis. Locus autem liber sit a brutorum aditu, muniaturque ab aliis impuritatibus, ut ita eo felicius & facilius influxu astrorum, ut & successive modo per rorem, modo per pluviam, & nivem, toto semestri hiemali fertilis reddatur, ac sale volatili aëris largius imprægnetur.

Postea circa æquinoctium Vernale Mense Martio, vel etiam Mense Aprili aut Majo, prout nimirum temperies aëris est fœcunda & serena, aliæque constellationes concurrunt laudabiles (tales enim circumstantias plurimum conferre, ac necessarias esse operi, testatur experientia verorum Chymiatricorum) terra descripta eruatur e fovea, in patinis & vasculis largis & latis non adeo profundis, tempore nocturno exponatur aëri libero, radiisque lunaribus; muniatur tamen tecto a pluvia (quamvis enim hæc ipsa alias sit aliquale vehiculum spiritus mundi, hic tamen tenuitate sua aquosa diluit, & dissolvit illum extraordinarie & largius in subjectum hoc optime capax influentem) interdiu vero ac cœlo tempestuoso ac flantibus ventis violentioribus sal illud summe tenerum & sensibile dissipantibus removeatur.

Expositio autem hæc continuetur ita ad minimum sex septimanis vel aliquot mensibus, præcipue usque dum præterierit solstitium æstivum atque sol leonem fuerit ingressus. Ubi monitum volo; quicumque pyrotechnorum operationem hancce maturare audet, eandem incipiat Mense Martio, statim e terra eruta materia, licet per hiemem non digesta, præparata ac imprægnata fuerit. Quamvis dige-

digestio notata hiemalis, longe præferenda, magisque commendanda. Ad hæc, si possibile est, dicta terra ante effossionem per tres septimanas pluvia non tangatur, cum eadem glutinosum terræ corpus liquidius reddat, ne tam copiose huic inhærere possit æthereus ille hospes ad opus summe arduum, præcipue temporibus illis Anni Balsamicis, & quod cardo rei est, cœlo existente pluvioso, Spiritus mundi non poterit communicari purus, sed vaporibus crassis terrestribus elevatis est inquinatus.

Tunc recipe terræ hujus ita sale astrali volatili, & centrali terræ fixo, uberrime fœcundæ redditæ, aliquam partem (poteris laborem in aliquot vasis simul instituere pro majori copia acquirenda) destilla per retortam vitream optime lutatam, (terream enim præprimis non lutatam pars volatilior penetrat & avolat) igne primum leniori, nec ultimo etiam fortius aucto, spiritum vel partem volatilem materiæ nostræ. Destillatum iterum affunde residuo, stet ita in vitro bene munito pro circulatione, fermentatione, resolutione, melioreque unione promovenda, in leni digestionem per sex & plures septimanas, tunc denuo destilletur spiritus modo jam dicto, denuo affundatur residuo, stetque ita per tempus, & hoc aliquoties repetatur, ut sal volatile salis fixi partem volatilifet.

Postea spiritus septem vicibus in Balneo Maris per alembicum rectificetur, ut per repetitas hasce cohobationes liberetur ab omni heterogenea ac inutili aquositate, insimulque secum super alembicum ducat partem salis fixi volatilifati, per repetitas circulationes cum parte volatili amice conjuncti. In residuo capite mortuo, cum adhuc lateat bona portio salis fixi, hoc elixivietur phlegmate proprio in spiritus destillatione & rectificatione separato, (nihil enim heterogenei misceri debet materiæ nostræ, cum jamdum in se contineat omnia sibi necessaria) sal inde evaporatione præparetur, quod per sæpius repetitam solutionem & coagulationem dicto phlegmate proprio factam ac in summam puritatem & albedinem crystallifetur. Et hoc plerumque demum post vigesimam operationem solutionis perficietur. Tunc spiritus rectificatus & sal crystallinum denuo uniantur pondere vel proportionem philosophica, quæ consistit in hoc, quod fixum recipiat de volatili quantum desiderat, vel necesse habet, quod in superfusione lenior strepitus ortus docet: ut plurimum tamen requiruntur spiritus volatilis partes decem, ad salis fixi partem unam. Hac igitur proportionem misceantur spiritus & sal; indantur retortæ vitreæ optimæ lutatæ (terream enim ceu dictum antea, præprimis non lutatam pars potior volatilior penetrat ac avolat) destilla observatis bene ignis

gradibus; nisi enim antiquum illud *festina lente* observaveris, experieris, quam fragile sit vitrum, quam fallax tua expectatio, quam irritus tuus labor; ultimo tamen semper ignis fortius est augendus, juxta leges quarti gradus. Destillatum iterum superfundatur residuo, postquam aliquamdiu steterit, denuo in nova retorta vitrea bene lutata destilletur, & hoc toties repetatur, usque dum prodierit liquor lacteus pinguis, in frigido coagulabilis, in calido liquabilis, veluti butyrum, quod in plurimum sexta vel septima accidit destillatione. Dictus hic liquor aduc aliquoties itidem est rectificandus pro meliori volatilis & fixi unione. Atque hæc dum absolviisti, absoluta est anterior, isque laboriosior operis nostri pars, obtinesque verum aurum Philosophicum adhuc tamen immaturum.

Priori huic parti tandem succedit pars posterior; pars posterior dico, quæ eo magis grata, cum laboris tam tædiosi, tam desideratissimi finem afferat; eo magis quoque grata, cum in hoc cessent graves, molestæque operationes, eidemque leni modo digestionibus, longiori otio ac patientia ultima imponatur manus. Postquam igitur dicto modo per crebrius repetitas digestionibus, solutiones, rectificationes, scoriarum ac impuritates e materia remotæ, postquam principia decenter depurata, conjuncta, pars volatilis fixata, & fixa volatilisata, restat nunc, ut blanda circulatione in catholicam illam Tincturam traducantur, & in veram quintam essentiam concentrentur.

Propterea dicti liquoris portio indatur Phiolæ vel cucurbitæ parvæ, ut tertia saltem ejus pars repleatur, vitrum hermetice & caute sigillatum imponatur cineribus, vel arenæ, (alius commendat balneum vaporis, vel etiam maris, de quibus plura paulo inferius, ubi agitur de ignis regimine) digeratur ita leniore ignis gradu, & videbis materiam inclusam miris gyris ascendere, descendere, elevari, deprimi; & ex circumgyratione penitiorem atomorum volatilium & fixarum unionem & combinationem concludere; donec petetendum & successive materia colore nigro imbuatur, quod *Caput Corvi* chymici vocant. Mirandum sane est, quomodo materia tamdiu, tam curiose & laboriose, tam diversis modis depurata nigrescat, & videtur excrementitiis adhuc scaterere impuritatibus, aut tales feces deponere. Quod ideo hic monitum volui, ne quidam per hoc sibi imponi patiantur, sed sciant, colorem huncce esse vere philosophicum. Cum ad nigredinem ita in labore tuo pertigeris, expectanda erit postea *albedo* & ultimo *rubedo pel lucida*, licet colores alii quasi intercalares illas interveniant. v. g. Post nigredinem apparent figuræ variegatæ, quam *Caudam Pavonis* vel *Iridem* vocitant, post albedinem vero *flavedo*. Apparente ita per tempus
veluti

veluti dictum, reali & perfecta nigredine, modice augeas ignem tuum, hucusque valde modestum, & oculos tuos exhilarabit lente oriens pulcherrima illa Iris vel pavonis cauda paulatim degenerans in *Terram albiſſimam* quasi foliatam scintillis argenteis per vitrum radiantem.

Conſpectus hicce *Cygneus color* ostendit & offert tibi perfectam Tincturam, quod quamvis non sit plenaria Tinctura Universalis, tamen unum vel alterum hujus granum virtute quodammodo generali morbis omnibus medetur, ac impuriora metalla in veram lunam convertit.

Postquam tibi licuerit esse tam felici, hæc ita absolvere, tunc iterum paululum exalta ignis gradum, cautissima tamen, & parca semper manu; sic successive gratissima illa *albedo* per varios colores, præprimis *flavedinem* in fine *crocata*, vel e flavo rubescentem, ultimo adipiscetur perfectionis suæ gradum, nimirum *rubedinem* dum lento modo sese materia transformat in granum vel corpusculum globosum rubiniforme pellucidum.

Hoc est illud consummatum rerum Physicarum omnium Mystrium, verissimum rerum quarumlibet medicamentosarum centrum, Cujus incomparabilis efficacia tam in sanitate præſente conservanda ac amissa restituenda, quam in metallis ignobilioribus magis nobilitandis ac in aurum constanter transmutandis partim e superiori cap. 3. patet; partim ejusdem cognitio & operandi modus non laret Chymicos prudentes, cum quibus mihi res est, ut ita eadem prolixius hic prædicare superfluum plane judicem.

Quantum temporis requiratur, antequam fortunatarum harum Insularum portum inire liceat, tam accurate definiri non potest, cum antecedens, eaque laboriosior operis pars citius ab uno, quam ab altero absolvatur. Varietas enim Enchiridium in depuratione, digestionem, crystallisatione, &c. laborem aut prolongare, aut abbreviare valet. In posterioris vero partis negotio moderata nempe digestionem, itidem operator alter altero est peritior, imo felicior mediante ignis regimine, in quo cardo rei consistit. Cautus tamen & expertus, & simul patiens pyrotechnus non adeo facile errare poterit, si modo certam sibi præfigat regulam, mutationem colorum depictam in materia inclusa conspectui sese offerentium. Quamdiu enim vel plane non, vel nondum perfecta adest nigredo, tamdiu requiritur ignis summe lenis. Color autem dicto apparente, augendus est paululum ignis, donec albedo accesserit & disceſſerit. Tunc iterum modice ignis est augendus; (cavebis tamen ne quid nimis) usque dum illuxerit desideratissima illa rubedo, & tunc continuandus est per temporis spa-

tium calor; Quo diutius enim digeritur vel circulator materia, eo maturior, eo perfectior certissime tibi erit expectanda Tinctura. Quodcumque enim admodum lenis adhibetur saltem tepor, necessaria partium volatiliū & fixarum mixtura, tardiore quoque motu ad suam perfectionem, ad suum finem tendit; Si vero iusto celerius ignem augeas, materia contenta molliori ac delicatiori inhians tractationi, vitrum rumpit, atque ita laboris præcocem & infaustam facit periodum.

Fassus siquidem mihi est Chymiater Celeberrimus sancta fide, quod Magni Principis jussu ac sumtibus aliquot annorum spatio Philosophiæ Pyrotechnicæ incubuerit, ac tandem primicerium hoc opus chymicum fuerit aggressus, alacri mente & manu indefessa. Postquam autem ad duos annos, & quod excurrit, huic methodice insudaverit, ac jamdum ex albedine tantum non perfecta per vitrum radios lunares spargente, maximam optati eventus spem conceperit, una vice improvise fortasse ob ignem paulo fortius auctum, vitrum penitus disruptum in causa fuisse, quod loco præmii, præter olei operæque perditionem nihil reportaverit. Quid in laboratorio Michaëliano acciderit laborioso ac provido Domino Zittermanno, dum Mercurius cum auro præcipitatus, per octodecim menses cautissimos igne tractatus, paulo nimium saltem tepefactus, vitrum ruperit & evolaverit Cap. 4. meminimus.

Proinde illa loquendi formula, dum posteriorem operis hujus partem vocitant opus mulierum & ludum puerorum, cum grano salis debet intelligi; nimirum hic non requiri adeo difficiles Enchirises ac tædiosas diversitates, veluti in antecedentibus, sed solummodo necesse esse, ut longinqua mora, otio, ac lenta patientia moderati caloris beneficio absolvatur: præcipue cum modo præmissa doceant non minus & hic accurate tractandum esse ignem.

Sic ex ore Magni Chymici, Tincturæ elaborationi incumbentis, percepi, ipsum carbones fornaci injiciendos parum humectare, ne præcipiti flamma incensi inopinatum & tristem causentur effectum, domicilio vitreo raræ illius avis impatientis dissiliente.

Petrus Johannes Faber in manuscripto annexo digestionem humidam sic præfert, id est mavult ut circulatio perficiatur in Balneo humido Mariæ, quam in arena aut cineribus.

In Magni cujusdam Principis Laboratorio sic procedebatur: Phiola vel cucurbita parva ad quartæ suæ partis repletionem onerata Tincturæ materia, continuandæ posteriori laboris parti destinata, & mixta, indatur pyxidi ligneæ, pro phiolæ figura tornatæ, hæc imponan-

ponantur ita tripodi ferreo, qui reponatur in Balneum Maris cupreum, duas ulnas altum; huic infundatur aqua, duos tamen digitos transversos profundius, quam ut pyxidem ligneam tangat, tepesiat hæc aqua, tam leni tamen ignis servato gradu, ut sit analogus ovo cui gallina incubat.

Quidam in hisce naturæ summis arcanis optime exercitatus mihi aperiebat loco magni secreti, se se solum uti igne ellychnii, vel lampadis, modesta olei affusione nitrito; cum verebatur ne materiæ in vitro contentæ ab atomis carbonum ignitorum penetrantibus aliquid heterogenei, cujus plane est impatiens, accedat.

Chymici etiam genuini pro similibus arduis processibus rite tractandis abhorrent ut plurimum ignis actualis violentiam; sed sæpius & securius adhibent ignem, quem dicunt, frigidum & humidum, dum ita per excitatam curiosam mixtionem, & modestam fermentationem res destillandæ, circulandæ, figendæ, &c. in se ipsas quasi agunt, & quod ab igne communi periculosa vehementia expectandum, sic caute, secure & lente perficiunt. Quæ de arcano igne ad Tincturæ operationes adhibendo proponit Joh. Joachim. Becccherus in Physicæ subterraneæ Lib. I. Sect. 5. Cap. 3. ibidem poterunt videri.

Dixi aliquoties in hoc & præcedente Capite, materiæ Tincturæ nostræ continere in se omnia pro acquirenda sua perfectione necessaria; neutiquam vero alieni quiddam eidem misceri debere; prout hætenus proposita & declarata erudient, Divino fato electos, dignosque ad hoc judicatos. Non possum tamen hic silentio præterire, haud absurde, vel contra artis fundamenta Aurum aut Argentum vulgare & perfectum addi aliquando solere & posse.

Cum per hæc nobiliora metalla ob syncretismum & Analogiam, quam habent cum superioribus, labor citius ad finem perducatur desideratum. Cuicunque igitur non libuerit dicta methodo hunc juxta sua principia sola & pura tractare per circulum Philosophicum, uti loquuntur, ille non adeo aberrabit a vera semita, si justo tempore ac modo addiderit aurum, vel argentum vulgare, vel perfectum.

Cum hac additione autem ita est præcedendum: Postquam absoluta priore operis parte aggressurus es posteriorem, longinqua illa, tarda & patienti digestionem perficiendam; tunc partibus decem materiæ dictæ universalis admisce partes duas argenti, si saltem Tincturam albam; totidem vero auri, si Tincturam rubram, vel opus abso-

absolutissimum desideras. Debent autem sumi Sol vel Luna purissima, vel in pulverem aut Crocum redacta; quo melius enim antea eadem sunt resoluta, & citius materiæ se se uniunt eventu optato: Commodior Auri crocus habetur, dum hoc cum antimonio purificatum amalgametur cum Mercurio, hinc superfundatur spiritus vini summe rectificatus, qui evaporetur, vel destilletur aliquoties, & fiet pulvis optime levis, tenuis & porosus.

Ego quidem eligerem, vel huic præferrem arenam illam auream Indiæ Occidentalis nativam, ob suam volatilitatem sulphuris solaris innati citius communicabilem.

Facta hac materiæ & Auri mistione progredere in Processu tuo, lente festinando, laboremque per rotam vel circulum Philosophicum, veluti hætenus clare descriptum, continua. Si forte aurum vel argentum prima vice non fuerit integre mixtum materiæ universali, tunc adde denuo materiæ hujus portionem Auro, ac veluti hucusque, ita adhuc aliquot septimanis vel mensibus illa tractes, & uniuntur successive, juxta tuum desiderium.

In Capite Schediasmatis hujus secundo proposui ex nonnullorum Neotericorum, (cum Veterum fides hic, non adeo recte quidem, quasi dubia reddatur) autoritate & experimentis possibilem Tincturæ augmentationem. Quamvis autem de hujus veritate ipse ego testari non valeam; sed peritiorum Chymicorum judiciis ac Censuræ hoc relinquam; nihilominus de hujus praxi instituenda hic Curiosis subjungam, quæ unus illorum, integrum hoc negotium arcanum, ceu superius monui, fideliter mihi detegentium, significavit: ita autem procedi debere affirmabat:

Capias Tincturæ tuæ rubiniformis pellucidæ partem unam, huic adde denuo liquoris illius lactei butyrosi in finita prima operis parte confecti partes decem; sigillantur hermetice, digeranturque per unam vel alteram septimanam solitis illis lenioribus ignis gradibus, augendo tamen successive calorem, & quidem ultimo fortissime; atque ita maxime est fixatum ac multiplicationi aptum. Hic labor ita aliquoties repetatur novi liquoris affusione; & pervenies ad illum multis incredibilem perfectionis gradum. Hujus pars una si injicitur decem partibus auri fluentis, hoc omne simile reddetur Tincturæ injectæ pro exhibendis illis miraculosis in re medicamentosa & metallica operationibus.

Atque ita, ceu promiseram, possibili perspicuitate, necessariisque circumstantiis ingenue Orbi Literato communicavi, post descriptam Tincturæ universalis materiam, hujus quoque præparandi modum,

dum, utpote quibus duobus tota res innitur. Faxit Majestaticus superiorum & inferiorum, hoc est, Cœli & Terræ Architectus, ut juxta scopum & intentionem meam gloriosus Nominis sui Honor augeatur, incomprehensibilis Mysteriorum Divinorum varietas amplificetur, proximi Commodum promoveatur, Animæque propriæ salus juvetur!

Absolutis nunc iis, quæ ad propriam Tincturæ Universalis tractionem pertinent, lubet Curiosis Arcanorum naturalium scrutatoribus annectere nonnullos labores, quos Magni non minus Medicinæ Chymicæ Antistites, in eadem hac Via Universali instituerunt; licet supremum Chymicæ Culmen per Tincturæ acquisitionem non attigerint, vel etiam eorum pars illud attingere animum nunquam induxerint; cum materiæ Catholicæ aut saltem partem unam, vel volatilem vel fixam, aut materiam aliquam remotam, aut mixtam heterogeneis Operi suo destinaverint.

Proponam tamen hæc quodammodo brevius, ne quasi extra oleam vagari videar, cum propositum meum fuerit, agere in specie de Tinctura Universali. Ex descripto autem hætenus labore poterunt facile ad suum scopum applicare necessaria cordati & prudentes Chymici. Si vero una vel altera enchirisis deficeret, meam spondeo serviendi promptitudinem, veluti manifesto candore publice in præcedentibus me Orbi Literato ostendi.

Propterea prodeat I. labor ex *Spiritu* vel ex *Aqua Aeris*.

Multi quibus DEUS non detexit integram materiam Tincturæ Universalis (partem volatilem & fixam intelligo) argute ratiocinantes, quanta quanta sit aeris necessitas, pro sui vegetatione, nutritione & conservatione sublunaribus omnibus; & quod aëre puro simus sani, vegeti; aere vero impuro existente, ægrotantes: misere se se macerarunt, quomodo huncce occultum cibum, Nectar hoc Jovis nimium tenue ac volatile capiant, incrassent, & in constantem liquorem potabilem reducant; veri chalybis Sendivogii, vel Terræ Sale centrali fixo imprægnatæ, ignari.

Modos aquam aeris capiendi plurimos possem producere, sed ex hisce sufficiant rariores, miranda interim laboriosa eaque laudabilis horum naturalia scrutantium curiositas. Anglus quidam & alii sic procedebant: Mense Martio, sole arietem ingrediente, vel etiam Mense Aprili vel Majo, postquam per unam vel alteram septimanam pluvia terram non humectaverat, sed ros saltem large per 6. 8. 10. dies descenderat, præterita noctis meridie, instante Aurora, & dum

apparere incipiunt radii solares, terram pinguem & foecundam (qualem Capite præcedenti descripsimus) defende assere vel ligno, ulnam unam cum dimidia longo, a radiis solaribus. In assere huius medio sit foramen rotundum, cui accurate intrudi potest cucurbita vitrea satis capax, cuius orificium optime sit munitum & circumligatum linteo, ichtyocolla (*Haus, Blasen*) viscosum & tenax reddito, linteum foraminulis miliiformibus sit pertusum, vitrum duorum digitorum latitudine per asserem transeat, ne terra eodem tangatur. Tunc speculum causticum, in asserem, vel lignum similis latitudinis in medio stricte infigatur, e regione ponatur cucurbitæ ad distantiam unius palmæ. Speculum dictum radiis solaribus ita appone, ut hi per hoc penetrent ad cucurbitam. Hoc ita continuetur tribus horis, & cucurbita incalescet, spiritusque mundi e terra per linteï foramina transibit in vitrum, aquositate exterius circa linteum hæsitante. (Nam huius gluten non permittit, ut pars aquosa simul transeat.) His peractis cucurbitæ remotæ orificium optime claude linteo, ichtyocolla obductum tamen non perforatum, ne evolet fugitivus hic hospes. Hoc modo spiritus mundi singulis matutinis poterit capi, donec necessaria tibi suppetierit quantitas; alio tamen semper in loco; extrahitur enim eo circuitu Sal aeris volatile e terra, quam assere ambitus a splendore solis defendit. Spiritus & sal volatile circumspècta dexteritate & cauto ignis regimine rectificentur, miscanturque spiritui e sale fixo terræ seorsim igne aperto & forti destillato: circulentur per tempus; paratum inde est medicamentum rarissimæ in morbis etiam periculosissimis efficaciam. Ad Tincturæ tamen Universalis fastigium penitus adscendere hæc mixtura non valuit, cum principia debitam permixtionem antea non fuerint unita.

II. Quæ acutissimus *Kenelmus Digbaeus* Tractatu de immortalitate animæ refert, amicum sincerissimæ fidei ope vasorum vitreorum collegisse radios solis in pulverem fusci vel purpurei coloris præcipitados, illud convenit cum præcedentibus; adhuc magis vero sequenti experimento, quod Philosophus Pyrotechnicus pro rarissimo habebat arcano: speculum rotundum causticum optime politum, ubi radii in centrum concurrunt, exponatur in libro aere Soli, maximo æstu fervente; continuetur ita aliquot diebus, illud semper removendo, & circa centrum speculi adhærebit Sal nivæ albedinis, quod cultro abraditur in vitrum, per dies aliquot ita Salis huius mirabilis una vel altera uncia poterit colligi.

III. *Fridericus Hoffmannus* Clavis Pharmaceut. Schroederianæ Lib. 3. Cap. 3. pag. 140. refert : Famofum illum *Burrhum* & *Vice-Colonellum Kranach* magnam aquæ aeris copiam fibi comparaffe beneficio capaciffimi cujusdam filtri vitrei, cujus orificium inferius claufum glacie, vel aqua frigidiffima, nitro vel fale armoniaco imbibita repleti, & radiis folaribus expofiti, dum ad hujus exteriori fuperficiem in aere catervatim natantes vapores delati in vitrum fuppositum a folis fervore immune deftillatum.

IV. Alium pro aeris captura & incraffatione modum defcribit, Medicus Italus Clariffimus *Fabritius Bartholetus*, in methodo fua ad dyspnoeam, dum per instrumentum vitreum ibi depictum, tubæ non adeo diffimile, aereum humorem attrahit ac colligit, quem poftea coagulat in cryftallos, affectibus thoracicis, aliisque utiles.

V. Alius ita infidiabitur Aviculæ Hermetis : Sub tecto domus, vel in fuperna contignatione ponatur fornax chymica communis cum vafe fictili capella dicta, cineribus plena, hisce imponatur Phiola magna, hujus collo immittatur alius canalis vitreus, qui in inferiore fui parte habeat appendicem, veluti rostrum decurbatum alembici deftillatorii. Canali dicto vitreo agglutina filtrum vitreum, cujus apertura feu foraminulum vix æquet magnitudine granum finapi. Poft mediam noctem ignis lenior indatur fornaci, canalis cum fuo filtro dirigatur verfus orientem per feneftram, ubique optime claufam,ftet ita, ufque dum fol fuerit ortus, & vasculum appendici illius canalis adnexum fufcepit bonam liquoris ærei portionem, quæ effundatur aliquoties, novusque capiat, fervetur in vitro bene munito & claufo.

VI. Alii cum *Michaele Sendivogio* & *Johanne Staricio* hoc utuntur instrumento : fiat vas cupreum retortæ deftillatoriæ fimile, poterit hoc componi e duabus, tribus vel quatuor partibus fingularibus, orificium hujus fit fumme anguftum & ftrictum, ut vix aciculæ aculeo tranfitus pateat, (juxta mentem Sendivogii) in parte inferiore adaptetur canalis cum fupposito vasculo recipiente; unius palmæ latitudine ab hoc fit canaliculus vel fipho. In medio hujus instrumenti fiat margo, vel retinaculum (ein Abfaß) cui imponitur fpongia magna, & fuper hanc marmor vel filices in fornace figulina calcinati difpergantur. Descriptæ hujus machinæ orificium emittatur per feneftram : per canaliculum inferius accommodatum attrahe ore tuo aërem, hic enim fe fe infinuabit marmori

mori & silicibus calcinatis; ab hisce communicabitur spongiæ sub-
jacenti, & sic destillabit per canalem liquor aëreus in vas suppo-
situm. Hypocaustum requiritur calefactum, & quo major in hoc
calor, frigus vero exterius magis intensum, ex antiperistasi eo
magis desideratus tibi est sperandus effectus. Operatio quoque lar-
gior succedit tempore nocturno, quam diurno, cum aër tunc den-
sior, magisque coagulatus.

VII. *Pater Caballus* Celebris in scientia Chymica Italus, inter varia
alia memoratu digna & utilia, diversos quoque consignavit modos
capiendi spiritum aëris; quod & alii fecerunt: Cum autem partim
congruant quodammodo cum hæcenus adductis, ut his sint cognati,
partim ne in his sim prolixior, eas jam non tango.

An vero dictis modis omnibus acquisitus liquor aëreus adeo
sufficiens & debite sit imprægnatus genuino & puro Mundi spiritu,
judicent alii: Proinde etiam desiderato neutiquam potiuntur sine
operatores, Tincturæ nimirum Universalis acquisitione: præcipue,
quoniam ipsis simul deficiat Sal terræ fixum, chalybs Sendivogii,
(a) vel Magnes Philosophicus. His tamen non obstantibus, ex hac
aqua, præprimis si temporibus balsamicis, & juxta alias circumstan-
tias in Capite præcedente tractatas, parantur laudabilis efficaciarum re-
media, qua de re recte, vel sine modo elaborandi descripto, agunt
Petrus Johannes Faber, Nietnerus, Fridericus Hoffmannus, & plures
alii.

Quidam optimam sibi comparabat famam medicamento sequen-
ti, ex hac aqua composito: Captam aquam per tempus collocabat
in Cellam pro putrefactione, hinc destillabat caute per cucurbitam
vitream, destillatum super residuum digerebat, post rectificabat, pro-
deuntem liquorem denuo affundebat capiti mortuo, ponebat in cel-
lam, & succedebat egregia crystallisatio; crystallos exemptos dilue-
bat & solvebat aqua pluviali, quod variis morbis, etiam contuma-
cissimis feliciter exhibebat.

Sequitur nunc II. labor ex *Aqua Pluviali* qui est talis:

Mense Martio, circa æquinoctium, vel etiam Aprili aut Majo,
colligatur aquæ pluvialis, vel etiam tonitrualis magna quantitas,
evaporet coctione continua, tamen non adeo forti, donec incipiat
crassescere; tunc destilla in cucurbita vitrea, usque ad liquidiusculi
extracti consistentiam. Tunc terram aliquam pinguem & foecundam
vel solarem, cujus superius aliquoties mentio facta, humecta dicto

extra-

extracto vel sale copiosa aqua pluviali dissoluto, ut fiat massa crassa. Expone ita eam per duas septimanas aëri, postea dicto modo iterum humecta, stet iterum per duas septimanas, & hoc tertia & quarta vice. Postea destilla e cucurbita leni igne, & prodibit spiritus quasi pinguis cum sale volatili. Spiritum aliquoties caute & lente rectifica, cui a phlegmate libero misceatur sal suum volatile. E capite mortuo elixivia sal fixum aqua pluviali, hoc repetita depuratione & coagulatione crystallifetur. Hujus pars una misceatur cum partibus decem spiritus sale volatili imprægnati; adde croci Auri partem unam vel duas, digere leni igne, & circula, tali cautela ignem regendo, veluti de via universali monitum. Quod diutius steterit, & quo diligentius colitur, eo perfectius & generosius obtinetur Arcanum, Tincturæ Universali analogum tam medicamentum, tam metallico-transmutatorium.

III. Labor e *Nive*: Eadem methodo, qua quidam meditationes & labores applicuit aquæ pluviali, alius insudavit Nivi, & inde parato sali: Quamvis autem tam copioso sale non turgat volatili, velut aqua pluvialis, eandem tamen fere de hoc sibi promittere potuit spem, cum ex eodem Astralibus influxibus non privato oriatur principio.

IV. Labor e *Rore*: Multum temporis nonnulli impenderunt ingeniosi pyrotechni in ventilationem physicam sudoris illius cœlestis, Roris, & inprimis Majalis, atque hoc quidem non immerito, aut sine artis fundamento; cum nec vulgus neget, huncce esse quasi quotidianum & ordinarium vehiculum virtutis illius balsamicæ ætheræ, omnia vegetantis, nutrientis, & conservantis; qua de re sacræ paginæ & multi multorum autorum libri prolixè solida afferunt testimonia.

Quamvis autem essentia roris maximam partem consistat in sale volatili aereo, nihilominus novi industrium medicinæ Mystam, qui inde extrahebat remedium, mirabilem exhibens varios contra morbos opem, aliis frustra & infelicitè exhibitis, sequenti modo:

Menfe Majo mane ante solis ortum in agris triticiferis aut pratis colligi curabat rorem, non more solito per lintea (cum hæc tenui porositate absorbeant potiore partem balsami unctuosi salini aerei) sed per patinas terreas. Imponatur cellæ in vasis vitreis per unam vel alteram septimanam, ut fæces quodammodo deponat, tunc destilla in maris balneo, cautissimo ignis regimine, alias certe rum-

punt vitrum spiritus sale volatili copiose gravidi, ad exitum stimu-
lati. Hi cum suo sale volatili repetita eaque lenissima rectificatione
separantur, a suo phlegmate, ac in vitro optime muniuntur, alias
evolant inde, unde primo venerant, id est, in auras. Fæces a de-
stillatione residuas calcina, & proprio phlegmate inde elice sal fixum.
Spiritus dictum sale volatili gravidum, sali fixo per solutionem pu-
rificato superfunde, & ita in phiola per aliquod tempus moderato ca-
lore circulando, in suam perfectionem exalta.

V. *Labor e Sale Terra centrali fixo.* Quemadmodum multi insudarunt
sudori huic aëreo, uti parti volatili, rori, ita quoque non pau-
ciores inhæserunt saltem Sali Terræ, seu parti fixiori, itidem non
infelici, aut irritato plane eventu. Et cum institutum fuerit opus
per destillationes, extractiones, digestiones, satisfactiones, fere
easdem, uti in antecedentibus dictum, prolixior hic non ero, tæ-
diofa repetitione frequentiori; nihil enim ab iis differt, nisi quod
huic non univerint necessariam partem volatilem.

VI. Chymiater non infimi subsellii liquorem sequentem e perfectis
trium regnorum corporibus concentratum, in secretis habebat:
sumantur Salis mundi vel aëris uncia duæ, Salis Terræ uncia una,
Salis microcosmi uncia dimidia, Salis tartari Drachmæ duæ. Dis-
solvantur spiritu vini optime rectificato, circumferantur in cucurbita
clausa, & munita, postea destillentur, & descendet liquor rubeus,
easdem cum auro potabili obtinens vires. Dosis sunt grana decem
ad viginti. *Sal Mundi vel aëris* sic paratur: Terræ Lemniæ quan-
tum vis, in loco alto expone aëri libero, per aliquot septimanas,
postea aqua pluviali sal extrahatur. *Sal Terræ* secundum artem pa-
ratur, e turffis, bituminosa Batavorum terra; poterit tamen loco
hujus & Terra Lemnia alia sumi.

VII. *Oleum Auri Schræderi aquæ innatans* cujus superius Capite tertio
mentionem fecimus, ita elicitur: elixivietur e terra pingui (v. g.
marga) saporem salsum præ se ferente, super quam crescit trifo-
lium & similes herbæ pingues, non profunde in terra existente,
(ut sic spiritu mundi eo melius sit imprægnata) sal aqua pluviali
martiali evaporatione inspissetur, & purificetur, aliquoties sol-
vendo: ex hoc sale formentur globuli cum terra pingui, destille-
turque spiritus per retortam. Spiritus egressus rectificetur. Hinc
elixivietur sal e capite mortuo, ejusque pars addatur spiritui re-
ctificato. Sic habes menstruum, quod solvit aurum foliatum.
Spiritus dictum superfunde Auro foliato, stet ita aliquandiu, ut
solutio

solutio penitus peragatur, attrahaturque sal ex aëre (quo diutius stat, eo melius est) tandem abstrahere aliquoties spiritum vini rectificatum, acuaturno modico salis urinæ volatilil, vel spiritus salis armoniaci; stet ita aliquandiu, & menstruum colorabitur, & supernatabit oleum rubicundum, quod per balneum Maris abstrahatur, & separetur a menstruo. Si hæc operatio instituitur Mense Martio, ubi spiritus mundi in Macrocosmo maxime viget & vegetat, erit eo efficacior. Dosis sunt pauculæ guttulæ; poteritque quilibet sibi imaginari efficaciam rarissimam, cum oleum & ejus rubor nullo modo a menstruo, sed a radicaliter soluto auro dependeat. Huc usque Schrœderus.

Quibus addo, virum huncce magnum, quidem durissima auri repagula modo pluribus incredibili ita resolvisse, ut remedio incomparabili sit potitus, tamen plenarie ad Tincturam Universalem non ascendit, cum non omnes Enchirises superius notatæ de via universali fuerint observatæ, præprimis plenaria unio & influxus salis volatilil cum sale fixo terræ.

VIII. Dantur adhuc variæ auri Tincturæ solutiones, vel extractiones, quæ quamvis firmissima illa auri claustra penitus non penetraverint, tamen non plane sunt rejiciendæ, præcipue si participant de sale terræ fixo, vel de sale aëris volatili, & sic vero auro Potabili sunt affinia aut analoga, qualem describit Clariss. Dominus *Langelotus* in Epistola ad naturæ curiosos & alibi, aut quali elaboratione meam dignata est tenuitatem Divina sapientia. (b)

Varia alia menstrua secundum magis & minus in aurum solvendum agere valentia excogitarunt varii Dædali Chymici. (c) Sic non contemnendæ virtutis est *Tinctura ex Croco auri ad mentem Basilii Valentini parato oleo cinamomi extracta*. Beatissimus D. Michaëlis extrahebat spiritum e minera Saturni, exhibebatque sapissime vere refocillante Archæi debilis solatio. Illustris quidam Chymicus magni æstimat spiritum e pane optime fermentato, aliquoties caute rectificatum, postea spiritu vini alcoholisato mixtum & circulatum. Efficacior foret spiritus panis rore majali aut aqua pluviali destillatus, & summe rectificatus, tunc radiis solaribus ac aëri expositus in vitro, ubi post paucas horas limpidissimus ille spiritus rubini colorem assumit; de qua re consulendi Anglus *Celeberrimus Robertus Flud.* & *Job. Tackius in Chrysogon. animalis ac minerali p. 76.*

Alius faciebat stratum super stratum e foliis auri & lapide pumicis; dum in tigillo fluunt igne forti, pumex spongiosus attrahit auri reso-

resoluti Tincturam, quæ inde facile poterit elevari spiritu vini per spiritum salis armoniaci exaltato, &c. *Hartmannus* magni æstimabat crocum & Tincturam auri, dum aurum limatum rasura cornu cervi in furno figulino reverberabat, auro inde colorem incarnatum acquirente. Quidam successive miscebat spiritum aliquem alcalicum & acidum, qui qualitatibus suis contrariis se ipsos ita corrodunt & fatigant, ut penitus dulcescant, & ex liquore hoc dulcificato egregium sperabat auro solvendo menstruum. Alii utuntur adminiculo crystallorum salis dulcium, spiritus salis Tartari volatilis, spiritus salis ammoniaci, spiritus & salis sanguinis humani, cornu cervi, urinæ, olei, spiritus & salis fuliginis, succini, &c.

IX. Quidam in singulis tribus regnis specialiter quærunt *Lapidem* vel *Tincturam Universalem*: Exempli loco hic saltem ponam *Lapidem Animalem*, quem laborem non esse plane de nihilo, facile subolfacient illi, quorum præcordia de meliore luto, modus elaborandi autem est talis: Collige urinæ puerorum duodecim vel quindecim annorum, octoginta vel centum libras, sole existente in ariete, ad putrefactionem pone in cellam, vel locum a sole immunem, per duos menses, tunc recipe cucurbitam magnam, infunde urinam putrefactam, ut pars tertia repleatur: destilla ex arena primo gradu ignis spiritum; dum phlegma prodire vult, quod patet e guttulis collo cucurbitæ adhærentibus, tolle recipiens, spiritum optime munias, ne quid exhalet, appone aliud, auge ignem uno gradu, ut phlegma omne prodeat, (quod etiam seorsim servandum) & remaneat saltem liquor crassus in cucurbita, e qua frigefacta exime, destilla ex retorta terrea per gradus ignis donec prodeant guttæ sanguinæ; tunc auge ignem & prodibit oleum: hinc adhibe quartum ignis gradum, ut retorta cum materia igniatur, pro capitis mortui calcinatione, refrigescat caput mortuum, & destillatum inde oleum optime serva; Destillationem hanc ita continua, donec omnis urina abierit in spiritum, oleum & caput mortuum: Tunc illa ita rectifies: Spiritum indas cucurbitæ fortiori, destilla ex arena igne leni, ut impuritas & phlegma, secundum artem separentur; refrigescat, spiritum cum sale volatili simul elicito serva conjunctim in vitro optime munito. Continua destillationem, & spiritum cum sale volatili conjunctim septies rectifica, vel tamdiu, donec nullæ remaneant feces, ac omne in recipiens prodeat, sic spiritus cum sale volatili fixatus est & perfectus: Postea recipe phlegmata, rectifica quoque septies, vel donec nullæ remaneant feces: Tunc recipe caput mortuum optime calci-

calcinatum cum phlegmate tuo extrahe sal fixum, quod rectificat donec plane fiat crystallinum ac in calore leni fluat, sic enim redditur volatile, quod hic necessario requiritur, muniatur optime ab aëre. Hinc recipe caput mortuum e quibus sal extraxisti, calcina, aqua communi edulcora, ut fiat terra mortua siccissima; Huic superfunde oleum tuum (a quo quantum possibile phlegma adhuc admixtum separetur) mixta optime destilla ex retorta per gradus vel successive igne forti, dum nil amplius prodit, recipe terram bolarem quandam, calcina optime, edulcora, & exsicca, cui infunde oleum tuum, destilla septies, uti in præcedenti factum, semper sumendo terram vel bolum recentem, ita purissimum fit & deponit foetorem. Postea omnes terras calcina in tigillo per semi horam, superfunde in vitro aquam puram, & acquies aquam cœruleam, quam evapora, & acquiris sal viride, quod veneri aufert innatum ruborem, redditque lunæ analogam figura externa.

Jam sequitur conjunctio & fixatio: Sumantur olei rectificati pars una, spiritus in quo solutum est sal volatile partes duæ, salis fixi partes tres. Sal fixum in phiola optime munita imponatur arenæ, accendatur paulatim ignis ut sal reddatur fluidum, prout gummi vel cera, tunc statim ignem supprime, ita tamen, ut phiola eodem ignis gradu temperato fervetur. Jam recipe oleum ponderosum, tolle phiolæ operculum, instilla guttam unam olei & subito rursus cucurbitam claude, donec materia tumultuans quiescat & olei guttam ingurgitaverit, hanc olei instillationem continua donec omne oleum sali fixo se univerit. Deinde sume spiritum superius dictum, infunde hunc quoque guttatim ad sal fixum, uti de oleo notatum, ad quamlibet guttam vitrum rursus obdurando, id continua, donec omnis spiritus etiam infusus & sali fixo unitus, inque unam substantiam omnia fuerint redacta. Phiolam sigilla hermetice, pone in balneum in gradu ignis æquali, donec materia contenta incipiat rubescere, hinc balneo phiola exempta, imponatur cineribus, (quæ æqualis cum materia contenta in vitro sint altitudinis) digeratur materia eodem calore, usque dum appareat pulcherrima rubedo. Hinc impone phiolam arenæ, ut hæc phiolæ corpus rotundum tegat, admove ignem per gradus, singulis tribus horis augendo gradum, in quarto vero gradu serva ignem per viginti quatuor horas. Tunc est fixum & absolutum medicamentum incomparabilis efficaciam, contra morbos herculeis clavis etiam alias non obediens. Dosis sunt guttæ duo aut tres. Guttula una libram integram vini vel aquæ ruberrime tingit. Si huic lapidi additur quarta pars olei auri, antequam

vas sigilletur, ac per 48. horas summo ignis gradu foveatur, evadit in sal vel lapidem rubiniformem, quod metalla omnia impura depurat. *Elixir album* ita poteris obtinere: misceantur spiritus dicti uncia semis, salis fixi uncia una, olei lunæ uncia una cum dimidia; procedatur ceu jam de rubeo Elixir dictum, & sic acquiris non modo egregiam Tincturam pro ægrotorum solatio, sed & Saturnum, Venerem, Jovem ac Mercurium in Lunam transmutantem.

Hac pro vice proposita additamenta sufficiant, ne in peculiare Tractatus corpus excrescant, amice rogans, ut æquus Lector, eadem mentis ingenuitate, qua scripta sunt, omnia accipiat. Denuo confiteor, hæc dicta quidem a me ipso maximam partem non esse elaborata, nihilominus facta fide testor, quod ea cuncta a Chymicorum seculi nostri Primatibus fuerint inventa & elaborata, e quorum non tam manu scriptis, quam ore & actuali conversatione egomet plurima hausi. Cæterum illa rationalium Pyrotechnorum, cum quibus mihi præcipue res est, æquæ subjicio censuræ, sperans fore, ut illi, pro veritate magis magisque eruenda & amplificanda sua quoque amice, sint collaturi symbola, atque ita laudabilibus Antecessorum nostrorum inventis alia, aliaque similia, aut majora cum Deo & die addituri.

Quæ *Petrus Borellus* in *Bibliotheca sua Chymica* anno 1654. Parisiis & anno 1656. Heidelbergæ edita meminit, *Mariam Rante*, Anglam, statuisse ac prædixisse, Lapidem Philosophorum Anno milesimo, sexcentesimo, sexagesimo primo in vulgus fore notissimum, sagaciorum judicio relinquo.

Coronidis loco unicò te adhuc volo amice Lector : Quamplurimi tuorum mihi fortasse indignabuntur, quod e lectione hujus schediasmatis optatum scopum non attigerint, dum nimirum crediderint, sese subito reperturos, quod pueri in faba; ac, cum per Tincturæ acquisitionem certe sibi promiserint acquisitionem divitiarum, famæ gloriosæ, ac honoris, a sanatis morbis desperatis, metallisque ignobilioribus exaltatis, hoc gaudium conceptum, hanc spem promissam dubiam ego, ac tam difficilem reddiderim, per varias circumstantias imo dehortationes plurium, capite quarto adductas. Ast frustra queris, mi Lector, frustra me accusas: propria tua, minime vero mea illud accidisse culpa tibi persuadeas. Cur enim falcem audes mittere in alienam messem, aggrediendo extra tuæ vocationis terminos mirum quantum seria? Cur sutor ultra crepidam intempestivo & illicito desiderio tam arduis inhias? Doleo sane vicem tuam, quod cum pluribus ad talia fato Divino non fueris electus: ingenue rogitò, velis imposterum manere in statione, qua fueris positus, ac diligenter obser-

observare magnum illud tuum in hoc mundo DIC, CUR, HIC: de quibus caput quartum ad nauseam usque te erudiet. Præter varias enim rationes ibi adductas, nimirum quod extra vocationis limites vagari non liceat, addo ex superabundanti hoc unicum: Libro 1. Maccabæorum cap. 5. v. 55. sequi legitur: Judam Maccabeum cum fratre suo Jonathane, pro persequendis ac ad incitas redigendis fidei & Patriæ hostibus exiisse: Josephum autem & Asariam præfectus militares domi reliquisse, ut defendant Territorium & quiete sese saltem gerant. Hi percipientes dictum Judam Maccabeum & fratrem, quocunque se verterent, victoriis victorias addere, generosa æmulatione incitati, ac pro aucupanda non minus gloriosa fama, ac pro lege & grege militaturi, irritabant hostiles Gorgiæ crabrones contra manifestum Gubernatoris Judæ mandatum; quibus autem triumphis redierint, loco citato videre poteris.

Ut autem bilem tibi commotam quodammodo præcipitem, spiritusque moerore depressos, & terrore turbatos, erigam ac reficiam, non possum non, quin ad valetudinem recuperandam & consolandam unicum hic annectam. Hoc in specie vos concernit, dilectissimi philiatrî pro juvando ægrotante proximo, qui fortasse partim noxio & præpostero fervore ad tam seria properare animum applicuistis. Discite imposterum cautius mercari, ne poenitere cogamini, & positis debite Artis medicæ fundamentis securius per gradus ad altissima hæc adscendite; cum chymia rationalis & Christiana, ut sic loquar, velit expectari; scrutamini potius magis demissa, ac prius aliis medicamentis laude dignis obtinendis per solitum *ora & labora* invigilate. Quale vestro pro stimulo jam subjungo remedium, quod per unum & alterum decennium multorum fruitur applausu, titulo *Tinctura Nephritica vel solaris* (d) decoratum ac venditum; & quidem non immerito, cum in morbis scorbuticis, & qui his affines, a tartaro sanguinis, mesenterii & renum acido ortis præ aliis singularem & laudabilem opem contulerit, & adhuc conferat. Ego quidem non dico, quasi illius ingredientia, modumque præparandi hic describerem, cum me non lateat, Possessores eandem velle occultatam; ego vero proximo nulli nocere audeam. Hinc appono saltem pro ægrotorum commodo illius apprime similem, quæ est talis:

Sumantur Tartari albi, nitri optime purificati, mineræ antimonii, silicum sulphure aliquo solari volatili præditorum (quo quidem plures silices sunt imbuti) partes æquales: pulverisata & optime mista humectentur aqua roris majalis, vel pluviali, non tamen nimis large, alias obtines quidem Tincturam copiosiore, sed ob virtutem magis

dilutam non adeo efficacem, veluti eandem parant avari nummisugæ. Serventur ita in loco temperato per aliquot septimanas, aut potius menses; (quo diutius ita subsistunt, eo melior expectanda erit operatio, cum nitrum magis magisque resolvat, penetret, ac uniat reliqua) Hinc destilla per retortam tabulatam, quam vocant. Lipsiæ in laboratorio celeberrimi D. Michaëlis, cujus nunc est Possessor, Dominus Zittermannus, huic operi commodissima conspicitur fornax, dum huic loco capellæ adaptatum est vas ollæ fere simile, in lateribus 2. 3. 4. canalibus instructum, quibus apponuntur vasa recipientia. Huic dicto modo successive per cochlearia injice materiam mixtam, uti solet in retortam tabulatam, & subito prodibit Tinctura egregie rubens, cujus dosis 30. 40. 50. guttæ. Exhibetur ad præservationem 2. 3. 4. vicibus in septimana, præmissis tamen universalibus. In sanando vero aliquo modo scorbutico-hypochondriaco-nephritico &c. bis vel ter singulis diebus. Præter laudabilem hancce efficaciam oculos tuos delectabit manifesta & constans illa Tincturæ rubedo per canalem simul prodiens, qualem conspectum in hoc vel illo medicamento frustra desiderarunt ac quæsierunt tot æ tot Chymici magnæ & probatæ in aliis experientiæ.

Te nondum dimitto, curiose Lector, sed unicum adhuc addo: Memoriae tuæ procul dubio adhuc inhærent, quæ capite tertio prodemonstranda Tincturæ Universalis possibilitate partim per rationes, partim per variorum experimenta proposui. „Hic exemplum ali-
 „quod notatu dignissimum, rarissimi corollarii in vicem apponam:
 „Dum Anno 1656. mundo ultimum vale dicebat Dux quidam e
 „Germaniæ primatibus serenissimus, alterius cujusdam magni Prin-
 „cipis, consanguinitate, & ingenuæ amicitiae ac familiaritatis
 „foedere illi juncti, (qui anno 1669. quoque mortuus est) linguæ
 „gravitate ac autoritate insigni semper pollens in stupentes diverso-
 „rum Ministrorum præsentium aures sequentia reponebat verba: *Certissi-
 „me mihi constat, beatissimum huncce semper secum portasse particulam Lapidis Phi-
 „losophici, magnitudine sua fabam æquantem, collo appensam in serico rubro,
 „secretissimi ac inestimabilis thesauri loco diu sibi reservaram, quam meis bisce
 „egomet oculis vidi, manibus bisce meis tetigi. Cum autem rei hujus vix ali-
 „quis habebit notitiam, vereor, ne Amanuenses, alique, utpote mysterii hujus
 „plane ignari, illud sint abjecturi, cum quid videant, quid possideant, penitus
 „ignorent.* E quibus verbis Tincturæ quidem stabilitatem, si-
 „mul tamen denuo patescit, omnisciam DEI Providentiam ob causas
 „nobis occultas, supremum hocce Arcanum neutiquam velle divul-
 „gatum.

Cum enim certissime mihi constaret, prolata hæc verba ex ore tam religioso, tam reverenter a quibusvis merito habito & habendo, veritati esse maxime consentanea, miratus postea sum sæpius, qui factum sit, ut laudatissimus ille Dux thesaurum huncce incomparabilem tamdiu otiosum latitare ac feriari concesserit: nec illum adhibuerit pro solatio ægrotantium, pro solatio pauperum; præcipue cum in infauſto eo tempore bello Germanico intestino, plus vice simplici indiguerit similium aureorum adminiculorum; acerrimum enim se se exhibebat patriæ pressæ, & sæpius tantum non oppressæ propugnatorem. Potuisset sane dicta illa parva fabæ quantitas exaltari fermentatione in vastam molem auream, præprimis, si sagax quidam adfuerit Pyrotechnus, qui Tincturæ multiplicationem decenter calluerit. Ast quod sæpius dixi, hic repeto: nimirum sub rebus tam arduis latitare imperſcrutabile το Θεόν.

Huc usque Beatus Avus Existentiæ & Præparationem Tincturæ Universalis viribus propriis demonstravit, & Alchymiam ab abusu liberare conatus est, tuæ nunc se offert Curiositati, Honorande Lector, Promissum, in Schediasmate hoc, *Manuscriptum, Medici Regii Gallici Celeberrimi, Petri Jobannis Fabri*, post sua fata adhuc viventis, hancque materiam docte satis pertractantis.

Hoc opusculum alterius laudis, aut, veluti vinum vendibile hederæ neutiquam indiget, siquidem tam accurata perspicuitate considerata proponit, ut, salvo tamen doctiorum iudicio, pauca habeat paria, superiora pauciora.

Si igitur, Curiose Lector, rerum Physico-Chymicarum gnarus, si legitime ad opus hocce tam arduum vocatus, si dignus cœlitus iudicatus, ut *ἐπιτιμή* illud proclamare tibi concederetur, si vero pio proposito DEI honorem & proximi commodum propagandi, & animo præiudiciis libero, lectionem huius manuscripti cum cæteris annexis aggrediaris, eximium exinde percipies fructum, & lectio decies vel pluries repetita tibi certo placebit.

Cæterum te verbis Horatii compello:

Si quid novisti rectius istis,

Candidus imperti, si non, his utere mecum. Vale.

(a) E laboratorio Serenissimi cuiusdam Principis Beatus Avus sequentem Chalybis processum ceu verissimum accepit, & in Manuscriptis suis reliquit, his verbis.

Mense Martio circa æquinoctium Vernale, sole in arietem ingresso, effodiat bona terra Nitrosa, humectetur aqua pluviae vel nivis martialis, elixivietur sic Nitrum & crystallifetur. NB. Dum obtines terræ unde nitrum elicitur 4 centenarios, (pondus unius centenarii constat centum libris) tunc recipe hujus terræ quartam partem, solve dictum nitrum omne in aqua pluviali, terræ in patinis terreis latis & amplis superfunde successive nitrum solutum, exsiccentur in sole: stetque ita, usque dum nitrum sua albedine excrescat. (Patinæ a pluvia sunt muniendæ) post ita procede: præparetur spiritus rubicundus e nitro ita.

℞. Hanc terram nitri præparatam, divide in duas partes æquales, ex una parte aqua pluviali elixivietur nitrum, coque & evaporando purissime crystallifetur. Terra vero e qua nitrum extractum summe calcinetur. Tunc ℞. nitri crystallifati p. 1. Terræ calcinatæ p. 3. misce optime, ut sic semper nitri libra semis, terræ vero libræ quatuor & semis conjungantur, tunc destilla uti communem spiritum nitri, dephlegmetur valde; Tunc ℞. caput mortuum, calcinetur parum, elixivia sal fixum, hoc sal indatur spiritui nitri: circuletur ita per dies tres in cucurbita, destilla spiritum. Dum alembicus incipit rubescere, appone aliud recipiens, quod continet quantitatem postea descripti spiritus vini, bene lutetur, & in hunc destilla spiritus rubros, hunc serva in loco frigido clausum:

Nunc sequitur sal volatile & fixum:

℞. Alteram partem servatæ terræ nitri, destilla per retortam, singulis vicibus sumendo libras sex, & sic descendit cum spiritu crasso vaporoso sal volatile, cujus pars adhærebit collo retortæ, destillatos hosce spiritus, sal volatile, & phlegma conjunge, separa prius phlegma in Mariæ balneo, post impone cineribus, auge ignem usque spiritus descenderint; post impone arenæ & sublima igne forti, & ascendet sal volatile albissimum, hoc sal purifica adhuc semel, serva in vitro lutato. Sequitur sal fixum:

℞. Omnia capita mortua, e quibus sal volatile destillatum, elixivia aqua pluviali, & extrahe sal fixum, purifica aqua pluviali destillata ad purissimam crystallisationem, serva pro conjunctione menstrui.

Sequitur conjunctio trium principiorum e nitro.

℞. Superius dictum sal volatile & fixum, his in vitro superfunde spiritum nitri rubrum & sese conjungent, postea adde etiam modicum salis ammoniaci Veneti, & menstruum est paratum solvens radicaliter omnia metalla & gemmas.

Spiritus Vini ad spiritum nitri rubrum super dictus sic paratur.

℞. Octo libras Spiritus Vini e Vino forti, non vero e fecibus vini destillati, rectifica hunc spiritum ita, ut saltem octava pars remaneat, & sic est paratus.

Sequitur compositio: ℞. Menstrui dicto modo parati partes 10. superfunde calcis solis, vel auri finissimi partibus duabus, stet per noctem frigide in solutione, filtra, inde phiolæ, sigilla, stet per dies octo in putrefactione, tunc impone

pone alembicum, cohobetur in arena lente, destillatum reaffundendo, & si menstruum minueretur, adde totidem recentis menstrui, ut maneat semper in priore pondere, & materia transibit omnes philosophorum colores in vitro, tandemque albescet. Tunc per 40. dies ponatur sigillatum in balneum vaporis, tunc per dies 50. in cineres, auge ignem tamdiu, tunc iterum apparebunt varii colores, tunc impone arenæ, fixe usque dum acquirat crasse rubrum, & in vitro confluxerit veluti globus, tunc frange vitrum, frange item materiam rubram fixam, & in medio inuenies granum magnum rubrum pellucidum rotundum ceu rubinus; exteriores partes tolle, rubinus hic ruber est plusquam perfectum aurum philosophorum. Tunc ℞. hoc rubrum granum, penderetur, indatur phiolæ parvæ, superfunde iterum menstrui dicti partes X. ita ut *zwey Drittheil* phiolæ sint vacuæ, sigilla in Balneo vaporis per 40. dies, postea in cineres & arenam uti ante factum per gradus ignis, primo lenem, deinde auctum usque dum fiat album, flavum, rubre pellucidum & fixum.

Hujus modicum injice laminæ argenteæ, dum adhuc fumat, adhuc per dies aliquot figatur, usque non amplius fumet, tunc est vere fixum tingitque argentum in verum aurum. Hoc est augmentandum, ut etiam in igne fortissimo sit constans ita:

℞. Hujus grani aurei rubino rubri part. 1. Menstrui superioris part. 10. sigilla, stet per 4. dies in Balneo vaporis, post 4. dies & noctes in cineribus calidis, tunc 4. dies in arena calida, ut ultimo igniatur, tunc est denuo fixum, & multiplicatum. Hoc sæpius est repetendum, ut Tinctura sæpius augmentetur & multiplicetur. Hujus Tincturæ part. 1. injice decem partibus auri, dum fluit, & omne evadet Tinctura & Medicina Universalis, cujus grana 4. 5. omnes morbos eradicant. Hæc est Medicina e centro terræ, & tribus principiis Nitri facta, & quidem in æquinoctio vernali, ubi omnia sunt in vigore maximo, & Archeus terræ obtinet vires maximas, aurumque factum est iterum prima materia per suum Sal volatile & Sulphur fixum radicale, quod est semen Auri.

(b) Hanc Beatus Avus in *Methodo suo balsamandi corpora humana aliæque Majora sine evaporatione & sectione hucusque solita*, ita describit:

℞. Foliorum Auri finissimi per Antimonium purgati (veluti in laminulas illas levissimas ab Auri cupellatoribus cogitur) unciam unam, vel q. v. adde fuliginis furni splendentis uncias duas: terantur in mortario e lapide serpentino per unum alterumve diem; quo diutius continuatur tritura, eo melius est, quia sic incallescunt mixta, & ita Sal fuliginis potentius penetrat in Particulas Auri resolvendas, insimulque Sal aeris ab incallescencia attrahitur.

Postea superfundatur Essentia e fuligine splendente (*Spiegel Ruß*) quam *Alexipharmacam* insignimus. q. s. ad eminentiam duorum digitorum, in vitro optime clauso, aliquoties agitando; stetque ita aliquot septimanis, ut virtus salina

lina se se magis magisque uniat auro resoluto, illudque absorbeat. Tunc addatur adhuc totidem pulveris fuliginis splendentis, q. s. ad deglutiendam humiditatem; indatur crucibulo optime munito, imponaturque fornaci figulinæ, ut per violentum huncce ac durum actualis calcinationis cuneum, durus ille, & fere Gordius Solis nodus aperiatur. Exemtæ massæ calcinatæ affundatur denuo Essentiæ Alexipharmacæ q. s. ad eminentiam 2. vel 3. digitorum, relinquatur sic per tempus pro connubio eo firmiore stabiliendo, ultimo filtretur per chartam emporeticam.

Dosis hujus Tincturæ summa sunt 12. 15. guttæ, aliquoties in die repetendæ, ut successiva & lenta hæc irroratione eo facilius deperditæ corporis & spirituum vires redeant. Pro ætatis diversitate dosis minoranda.

Illustris Fridericus Hoffmannus in Dissertatione de Sulphuribus Metallorum 1716. Halæ habita, sequentia de dicta Auri Tinctura profert:

Nec plane silentio involvemus Clauderi aurum potabile, quod in Tractatu de Balsamatione corporum ex fuligine, & auro cum spiritu salis ammoniaci ingenue profert, quippe quod multum in recessu habet, cum & annulum aureum spiritu fuliginis urinoso, corrosus fuisse tradat D. Ludovici in Ephemerid. Naturæ Curiosor. A. III. Obs. 248.

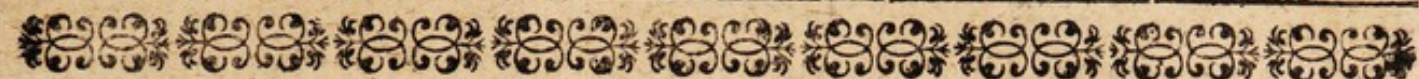
(c) Non infimæ sortis menstruum est, quod Joh. Agricola in Commentario ad Poppium commendat:

xy. Bonam partem urinæ pueri sani, destilla per Alembicum usque ad dimidium, residuum abjice, destillatum infunde iterum in cucurbitam, & iterum destilla usque ad dimidium, & hoc fac tertia vice, tunc cum subtili spiritu pellucidum & albissimum sal adscendet in alembicum, solve cum spiritu omne sal sublimatum, pondera spiritum, & admisce anaticam quantitatem optimi spiritus vini, putrescant simul per 8. dies, deinde destilla. Et accipies menstruum pro Tinctura Auri optimum, calci solis superfusum, non solum vero auri sed omnium metallorum mineralium & gemmarum sulphura extrahit.

(d) Solvatur Sal nitrum in aqua calida pluviali vel rosis majalis, & huic solutioni misceantur reliqua ingredientia optime pulverisata, ut fiat massa pultacea, quæ per menses aliquot in cella vel alio loco humido reponatur, ut ingredientia optime solvantur & uniantur. Deinde massa ista exsiccetur nonnihil & manipulatim ingerantur retortæ tubulatæ.

Vel species illæ permixtæ cum Sale ammoniaco in aqua soluto irrigentur & priori modo tractentur.

Si spiritus destillatus super flores antimoniales & sulphureos simul transcendentis & collo retortæ adhærentes digeritur, & deinde filtratur, eo efficacior redditur. Idem fit si super caput mortuum calcinatum & ab igne candefactum effunditur & digeritur. Ex capite mortuo adhuc sal diureticum egregium haberi potest, si aqua simplici eluitur, filtratur & ad consistentiam redigitur.



FRIDERICO D.G. REGNI NORWEGIÆ HÆREDI,

ac

DUCI SLESWICI, HOLSATIÆ,
STORMARIÆ ET OSTMARSORUM
&c.

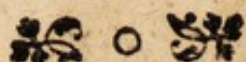
PETRUS JOHANNES FABER,
LUDOVICI XIV. GALLIARUM REGIS CONSILIARIUS
REGIUS ET MEDICUS ORDINARIUS,

S. P. dicit & precatur.

Tanta fuit, & jam est tam eximia benevolentia & amicitia Tui erga me, Serenissime Princeps, ut nec potuerim, nec debuerim eam silentio præterire, quin ipsam publico scripto patefacerem: scripto quidem non vili & inutuli Tibi Tuisque, sed summe necessario & pretioso, tanquam pretium inæstimabile continens; ut benevolentia & amicitia Serenissimi Principis erga me, si fieri potest, indies magis ac magis accresceret & augeretur. Si quid enim est in rerum serie, quod benevolentiam & amicitiam augere possit, est donum inæstimabile, & thesaurus inexhaustus, fons divitiarum perennis & perpetuus. Nullas ad me scripsit Serenissimus Princeps epistolas, ut de tali fonte ac thesauro perenni certiolem & doctiorem facerem Principem. Non ergo egebat Serenissimus Princeps majori Doctrina, quam præsentem, cum genio, quo donatus est, quo occulta, si quæ sint, referabit ac patefaciet. Legat ac relegat Serenissimas

Y

Prin-



Princeps Tractatum hunc, lectura enim, usus reliquos, quotquot sunt, antiquorum Chymicorum libros, claros & patentes faciet, & eorum obscuritatem delebit: Lumen enim summum accendit in tenebris ac fugat ipsas: Obscurissima siquidem Chymicorum scripta & axiomata clarissime interpretatur & explicat in gratiam Serenissimi Principis. Accipe ergo, Serenissime Princeps, munus hoc cum benevolentia & amicitia, qua Te mecum devinxisti & obstrinxisti; etenim ad optatum & desiderium deveniet, modo patientia & otio summo utatur. Patientia siquidem & otio summo eget opus nostrum: festinatio procul eliminanda, tanquam diabolica. Semen enim metallicum cum longo labore perenni & continuo percoquendum est, ut ad maturitatem deveniat, & deponat faeces suas inutiles ac superfluas. Non enim nisi purissimo semine metallico egemus; reliquum tanquam inutile & superfluum rejicimus, & de purissima metallica substantia mercuriali nostra opus nostrum peragimus, ut omnes testantur Chymiae Autores, & ipsa natura fidem facit. Nam de purissima illa substantia, non vulgari, aurum & argentum operatur. Sic ars imitando naturam hanc solam substantiam purissimam accipit, & de ipsa sola opus suum perficit, & complet, ut videtur clarissime per totum in toto hoc sequenti Tractatu. Vale Serenissime Princeps, & me ama indies magis ac magis, & ero Tuus, vere Tuus ero Servus. Datum in ædibus nostris die 15. Maji 1653.

Faber.

CAPUT I.

An Lapis Philosophorum sit in rerum natura?

ANtequam demonstremus, quid sit Lapis Philosophorum, perquirendum est, an sit in rerum serie, & persistat in rerum natura? Multi quidem sunt nasutuli, & genium summum, ac acutum se putantes habere, qui existimant non existere, nec esse in rerum serie aliquid, quod metalla imperfecta omnia, in verum aurum transmutet, & reliqua omnia defectum patientia omnino perficiat. At si mentem haberent, ratione præditam, talia absurda non excogitarent; Aurum siquidem & argentum sunt in rerum natura, & præ manibus omnium feruntur, & omnium oculis obijciuntur: Cum ergo aurum & argentum sit in rerum natura, necesse est aliquid esse, ex quo fit aurum & argentum. Non enim creantur de novo a summo rerum Creatore, sed fiunt a natura ex materia certa & reali. Illa autem materia, ex qua fit Aurum & Argentum persistens in natura, haberi potest, & in tantum perfici, ut cum auro conjuncta, reliqua imperfecta metalla, perficere queat sua perfectione. Nam si sola simplici coctione naturali in venis montium conclusa aurum efficiat; quid faciet, si coctione artificiali multoties iterata in vase puro vitreo, cum auro conjuncta perfecte iterum coquatur, & summam perfectionem acquirat, ut penetret, & poros metallorum imperfectorum adeat? Nonne imperfectionem illam penitus fugabit, & longissime propellet? Datur autem illa substantia, ex qua fit aurum & argentum, & sic in tantum perfici potest arte chymica, ut substantiam metallorum imperfectam perficiat & absolvat. Ergo cæcus est, & vere cæcus, nec animam habet rationalem, qui Lapidem Philosophorum in rerum serie negat persistere. Si argumento huic & rationi fidem adhibere nequit, legat Hermetem Trismegistum, Gebrum Arabem, Raymundum Lullium Hispanicum & multos alios fere infinitos Autores, qui omnes aliis argumentis & rationibus probant, Lapidem Philosophorum esse, & ipsum se ipsos fecisse, & pro manibus habuisse: Autoritati tantorum Philosophorum est adhibenda fides; aut asinorum numero adscribendi, qui tanta absurda ex mente sua deponere nequeunt. Fortasse vellent penitus doceri, ut haberent hanc artem, qua aurum & argentum facerent ad libitum; spectent hoc quæso: Cælum potius aurum pluet & margaritas, antequam id fiat: Dii sudoribus & laboribus omnia vendunt, &

potissimum, hanc artem, in qua acquirenda summopere laborandum & desudandum est. Ergo existimandum est, & firmiter credendum, Lapidem Philosophorum esse ac persistere in rerum natura, cum materia & substantia, ex qua fit aurum & argentum existat, quæ omnino perfici potest, ut perfectione sua arte acquisita perficiat omnia defectum patientia: Sic concludere possumus, Lapidem Philosophicum esse & persistere in rerum natura.

CAPUT II.

Lapis Philosophorum quid sit in rerum natura?

EX Capitulo præcedenti colligere possumus, quid sit Lapis Philosophorum, cum asseruimus ipsum esse materiam seu semen, ex qua fit Aurum, Argentum & reliqua metalla. Sed hoc nimis obscurum est iis, qui artem Chymicam summis tantum labris degustarunt. Videndum jam est, quid sit hæc materia & hoc semen metallicum. Non enim videtur illud semen in metallis, & proinde multi negant ipsum, qui non vident. Oculatum enim habent cerebrum; credunt tantum, quod vident. At Hermes Trismegistus asserit, metalla habere semen, ex quo crescant, dum asserit, in sua Tabula Smaragdina, superiora esse ejusdem naturæ ac inferiora. Animalia siquidem & vegetabilia, quæ sunt in superficie terræ, & vere superiora sunt, habent semen, ex quo crescant. Ergo & inferiora, quæ sunt mineralia & metalla, quæ in inferioribus terræ crescant habent etiam semen, ut & superiora, animalia puta & vegetabilia. Non ergo negandum est, metalla ac mineralia habere semen, ex quo fiant ac crescant; Sed quale sit istud semen, & quæ ratione fiat in rerum natura, jam perquirendum. Semen enim animale & vegetabile fit ex Elementis & Cælo: sic etiam semen minerale & metallicum fit ex elementis & cælo, sequenti via: Cælum suis radiis & influxibus, quod illis inest purissimum projicit in elementa & potissimum in centrum terræ, hinc digeritur & percoquitur calore naturali centrali ipsius terræ, tum a se ipso, donec purissimum illud cæli & elementorum omnium fiat corpus, & hoc corpus fiat spiritus; ita ut hæc substantia transeat primo in corpus ex spiritu, & hoc corpus iterum in spiritum, qui unione & conjunctione frequenti cum suo corpore tandem fit spiritalis substantia, habens corporale quod fixum, quod dicitur a Philosophis sulphur naturæ, quod

tandem in venis montium conclusum centro suo fixo, figitur in metallum: Quod si purum sit, transit in aurum purum; si impurum, abit in imperfectum metallum, & secundum variam & distinctam suam impuritatem, varia & distincta impura metalla sunt. Et hoc est semen vere metallicum ex influxu cœlesti, & purissimis elementorum substantiis, conflatum, quod dum sublimatur, & circulatur per poros terræ, varia inquinatone perfunditur; cum impuritatem reperiatur in poris terræ impuris & inquinatis, ex qua impuritate, ut dixi, varia nascuntur metalla imperfecta, utpote plumbum, stannum, argentum vivum, ferrum & cuprum. Si vero purum istud semen in rupibus puris concludatur, coquitur a suo ipso naturali calore, & naturali calore ipsius terræ, in aurum & argentum. Hoc ergo semen metallicum est centrum in matricibus metallorum, ceu locis, ubi generantur metalla, id est vere Lapis Philosophorum, quia ex ipso puro & purissimo facto coctione artificiali fit lapis, ex quo perficiuntur omnia defectum patientia, unde metalla imperfecta perficiuntur in aurum vel Argentum, cum talem defectum patiantur in arte chemica, non mutatur hic lapis & substantia iisdem omnino est, qualis est in natura; sed nesciunt eo uti homines: abutuntur eo, ubi nihil omnino prodest, sed potius malum quam bonum operatur,

CAPUT III.

Quale habeat corpus Lapis Philosophorum, & qua veste induatur.

HOc Caput totam artem complectitur, & detegit sapientibus, qui Leonem chymicum cognoscant. Noto enim corpore Leonis nostri, seu Lapidis Philosophorum, reliquum, quod superest, nihil aliud est, quam opus mulierum & ludus puerorum: coquere tantum debemus tunc temporis, & patientiam & otium habere, ut perficiamus opus tam desideratum. Si Lapis sit quinta Essentia Cœli & Elementorum omnium, corpus aliud habere nequit, nec alia indui veste, quam salis corpore & veste. Dum enim coquitur hic spiritus in centro terræ coctione illa, non potest indui alia veste, quam salis. In Sale enim isto videmus omnia elementa; videmus ignem, propter calorem & insignem flagrantiam; videmus aërem, propter raritatem & candorem; videmus aquam, propter diaphanitatem & humiditatem; videmus terram, propter

Y 3

corpo-

corporeitatem & massam compactam; videmus cœlum, propter insignes Solis, Lunæ & Stellarum omnium virtutes & proprietates, ita, ut causæ omnes, quæ ipsum fecerunt salem, in ipso coerceantur & conspiciantur. Quid ergo desiderabimus amplius in tanto & unico subjecto, quod dicitur Lapis Philosophorum, & tamen non est lapis, nec naturam Lapidis habet? Dicitur tamen lapis, quia funditur & liquefit in aqua, quod non faciunt lapides. Nec enim liquefcunt in aqua, & dissolvuntur, imo magis magisque indurantur & crescunt. Aqua enim omnium lapidum mater & origo, spiritu venero lapidis nostri in aquis persistente, qui materiam lapideam indurat, & coquit in mediis ipsis aquis. Lapis ergo noster, seu semen metallicum nostrum, & quinta Essentia cœli & elementorum alio non potest indui corpore & veste, quam Salis. Calor enim ingens in tali materia reperitur, corpusque Salis efficit, & id natura ipsa postulante. Quia, cum natura ipsa ex ipso corpore & spiritu omnia formare & procreare debeat, non potest ex alio corpore, quam Salis id efficere, quia Sal ad omnia generanda & procreanda proclivis & aptus est. Alia siquidem corpora id efficere nequeunt, absque reductione in materiam illam, quæ prima omnium est. Illa autem prima materia non potest reduci in aliam substantiam, aut daretur Progressus in infinitum: sed postquam omnia reducta sunt in illam primam materiam, tunc fiunt variæ generationes & infinitæ, ex illa materia secundum dispositionem illam materiæ ab agentibus variis, quæ illam materiam varie disponunt, & ex illa producunt omnia mixta producibilia. Concludendum ergo est, Lapidem Philosophorum non alio corpore ac veste indui posse, quam Salis, qui in omnibus locis, ubi nihil generari potest, reperitur & sedem habet. Ubi enim generatur aliquid in eo generando impenditur illa materia.

CAPUT IV.

Quibus nominibus insigniatur Lapis Philosophorum?

Non possunt recenserî omnia nomina, quibus insignitur Lapis Philosophorum, aut maximum exinde exurgeret volumen. Nominibus siquidem rerum omnium, quæ in rerum natura existunt, insignitur & nominatur. Sed præcipua & quæ arti nostræ prosunt declarabo, & rationes, quibus moti sunt Philosophi Chymici, ut his nominibus insignirent lapidem hunc patefaciam & explicabo. Dicitur ergo inprimis:

- 1.) *Materia rerum prima*, quia vere materia hæc rerum omnium prima est, & res omnes ex ea fiunt, & ex ea oriuntur, & in illam reducuntur per putrefactionem naturalem.
- 2.) Dicitur etiam *Microcosmus*, quia in ipsa continentur omnia elementa, & cœlum, & proprietates omnes cœli & elementorum omnium, in ipsa coërcentur. Cœlum enim, Sol, & Luna, & Stellæ omnes in eo comprehenduntur, unde dicunt Philosophi: *In nostro subiecto unico & vere sunt Sol & Luna & Stellæ omnes conjunctæ, & perinde in ipso subiecto sunt tot & tanta virtutes, ut satis admirari nequeamus.*
- 3.) Dicitur etiam *Lapis Aquilæ*, quia in ipso continetur alius lapis in ventre suo occultus. Lapis liquidem Philosophorum verus & absolutus ex ipso conficitur & perinde in ventre ejus occultatur.
- 4.) Dicitur & *Aqua Vitæ*: resuscitat enim Regem nostrum mortuum, hoc est, aurum, quod vere mortuum fusione vulgari, dum ex fodina sua excoquitur. Spiritus enim ille aureus fusione evanescit, & proinde concidit vita ipsius. Vita adempta & evaporata mortuum dicitur aurum; cum vero redit, & ipso conficiatur, dicitur vitam recuperare & a mortuis resuscitari. Dicitur Aqua Vitæ, cum omnes homines ab omnibus morbis vindicet, & vitam illis proroget.
- 5.) Dicitur *Venenum*, quia metalla enecat, & res omnes, & ad putrefactionem conducit, ut inde regenerentur, & ad meliorem statum perducantur.
- 6.) Dicitur & *Spiritus*, cum sit volatilis, & in cœlum evolet, & clarificet metalla omnia, iisque vitam largiatur, tanquam verus vitalis spiritus.
- 7.) Dicitur, *Medicina summa & unica*, cum curet omnes, tum hominum, tum metallorum infirmitates.
- 8.) Dicitur *Cœlum*, cum hæc materia sit incorruptibilis, ut cœlum, & quasi cœlum operetur invisibiliter & spiritualiter in res omnes naturales.
- 9.) Dicitur *Nubes*; dat enim aquam cœlestem, pluviam & rorem, quibus irroratur aqua sua propria, ut fructum ferat, id est, Mercurium suum.
- 10.) Dicitur *Ros*, decidit enim ex aëre, aquamque cum suis germinibus refocillat, & imprægnat, ut inde lac Virginis prodeat & scaturiat,

11.) Dici-

- 11.) Dicitur *Umbra*, obscurat enim aquam & elementa, & causatur eclipses Solares & Lunares.
- 12.) Dicitur *Luna*, cum sit ejus proprietatis & naturæ, frigida & humida, & simili modo in inferiora operetur, & sortiatur lumen a Sole suo.
- 13.) Dicitur & *Stella signata* & *Lucifer*, cum in opere præluceat mane & vespere, quod visu admodum mirum est.
- 14.) Dicitur, *Aqua permanens*, *aqua vita metallica*, *aqua foliata incorruptibilis*; persistit enim in igne, aëre & terra, & a nullo elemento corrumpitur.
- 15.) Dicitur etiam *aqua ardens*, & *igneæ*; Liquefacit enim omnia metalla, plus quam omnes carbonēs & flammæ, quod & ignis ipse præstare nequit.
- 16.) Dicitur etiam *Sal Nitri* & *Petra*, habet enim ejus proprietates, & qualitates, & extrahitur eodem & simili modo.
- 17.) Dicitur *Lixivium*, quia lavat & abstergit, sordes metallicas, & proprias suas, ita ut purissima deveniat.
- 18.) Dicitur & *Sponsa*, *Mater*, *Conjux*, *Eva*, & vere talis: Ex ea enim nascuntur Regi nostro filii regii.
- 19.) Dicitur *Virgo pura* & *immaculata*: Manet enim pura & casta, et si pariat filios, eosque & maritum proprium strangulat & enecat, eosque iterum resuscitat, in vitam incorruptibilem & immortalem.
- 20.) Dicitur *Lac Virginis*, cum ejus liquor ad modum lactis egrediatur e terra sua, & in vas recipiens coaguletur in butyrum, quod calido diffluit & frigido coagulatur.
- 21.) Dicitur *Sanguis*, quod rubescat, ut sanguis, & rubedinem efficiat, contineatque spiritum vitæ, uti sanguis.
- 22.) Dicitur *Balneum*, quod lavet & purificet regem nostrum, & metalla omnia sudare faciat.
- 23.) Dicitur *Syrupus Granatorum*, propter gratam acedinem omnia exhilarantem.
- 24.) Dicitur *acetum fortissimum*, quod rodatur metalla, & ea solvat.
- 25.) Dicitur *Plumbum*, quod sit materia gravis & ponderosa, & quod nigrescat ut plumbum.
- 26.) Dicitur *Venus Natura*, quod ardeat & conficiat omnia, & maturer, & coquat.
- 27.) Dicitur *Sputum Luna*, quod a Luna Coelesti in aquas projiciat, veluti sputum.

- 28.) Dicitur *Serpens & Draco*. Cum devoret & absumat metalla cuncta, & venena in se contineat.
- 29.) Dicitur *Urina puerorum, & vituli albi Urina*, ob suam acrimoniam & foetorem magnum.
- 30.) Dicitur *Magnesia*, quod attrahat & alliciat metalla, & præcipue Solem & Lunam propter eorum perfectionem.
- 31.) Dicitur *Fimus*, quod stercoret aquam suam, & fecundam faciat & fertilet.
- 32.) Dicitur *Ens Metallicum*, & vere est, cum corpora metallica ex eo fiant, & originem habeant.
- 33.) Dicitur *Materia omnium formarum*, dat enim ipsas, perficit & conservat.
- 34.) Dicitur *Iris* propter colores varios, qui in ipsa apparent, tanquam in Iride.
- 35.) Dicitur *Chaos*, quod omnia elementa & virtutes cœlestes in ipsa confusa sint & indistincta.

Dicitur aliis infinitis nominibus & nuncupatur, quæ explicatu non sunt necessaria; quia hæc superiora sufficiunt, ut reliqua cuncta explicari possint ad Autores Chymicos intelligendos. Intelligunt enim omnes hanc solam & unicam materiam universalem & catholicam, quibuscunque nominibus ceu vestibus eam vestiant & induant.

CAPUT V.

*An Lapis Philosophorum cum terra sua & spiritu
sufficiat in se ipso ad ultimam perfectionem ob-
tinendam?*

Clamant omnes Philosophi Chymici, qui perfecerunt Lapidem Philosophorum, subjectum unicum esse in rerum natura, quod in se ipso habet, quicquid illi necessarium est ad perfectionem suam ultimam & absolutam obtinendam. Nihil enim intrat in compositionem ipsius alienum & extraneum. Abundanter enim habet, quod habere debet ad suam perfectionem: superflua tantum demenda sunt, quæ sunt fæces suæ, quæ non sunt ejus naturæ, & dum fæces hæ separatæ sunt, coctio tantum illi necessaria est perennis, & continua, ut ultimam perfectionem acquirat.

Nec Sol aut Luna vulgaris illi addenda sunt, ad perfectionem, quia Lapis ipse habet in se Solem & Lunam, quæ sunt illi conjuncta in centro suo. Unde ajunt Philosophi: Lapis noster perfici nequit, nisi Sol & Luna simul conjungantur in uno subjecto; quod in hoc solo reperitur. Naturaliter enim in eo conjuncta sunt, Sol, Luna, Mercurius, imo in ipso sunt inseparabilia; unde illi subjecto insunt omnia necessaria ad perfectionem. Unde asserunt & clamant Chymici: Est in Mercurio, quicquid quærunt sapientes. Quia in subjecto nostro, qui verus est Mercurius, sunt omnia necessaria ad perfectionem; Est etiam in eo sal, sulphur & Mercurius, corpus, anima & spiritus, unde trinus & unus est, quia illa trina constituunt unum subjectum homogeneum. Quod enim in eo est frigidum & siccum, dicitur sal vel corpus; quod vero in eo est calidum & igneum dicitur sulphur seu anima; quod vero in eo est frigidum & humidum, dicitur Mercurius. Sed coctione continua & perenni illa tria convertantur in unum hac ratione. Frigidum & humidum convertitur in calidum & humidum, & tandem in calidum & siccum; & sic convertuntur elementa, quæ in materia nostra reperiuntur, confusa & distincta, & fiunt unum elementum igneum & siccum. Et sic sal, quia in materia est nostra, convertitur in Mercurium, & Mercurius convertitur in sulphur fixum & permanens, quod omnia perficit, & verum est vitæ balsamum: unde vitam restaurat ac renovat in omnibus naturæ mixtis, non solum in metallis, sed etiam in animalibus & vegetabilibus cunctis: Sic Lapis noster habet in se omnia illi necessaria ad perfectionem absolutam obtinendam. Nec aliud quærendum est, & illi addendum, si sit metallum perfectum, si imperfectum; uti clarius videbitur capitulo sequenti.

CAPUT VI.

An aurum & argentum, vel quodvis aliud metallum requiratur ad perfectionem Lapidis nostri perficiendam?

Verissimum est ac certissimum, metalla quæ materiæ nostræ intima sunt, ac illi materialiter juncta ac implantata sunt, sufficere ad perfectionem suam, ut capitulo præcedenti declaratum est. Nihilominus tamen, cum sole metalla, etsi perfecta admodum sint, cum sint volatilia, & tarde coctione nostra figantur,

tur, Philosophi consulunt, aurum vulgare vel argentum illi addendum esse, ut citius figantur hæc metalla lapidis nostri volatilia, & ita citius perficiantur. Perfectionem enim ultimam obtinere non possunt, quin perfecte figantur, & rigorem ignis pati possint. Nec aurum, nec argentum vulgare extranea sunt lapidi nostro, cum sint ejusdem naturæ cum his ipsis, quæ lapidi nostro insunt intima; quæ quidem, cum sint perfecte cocta, & matura, & fixa, fixatione perfecta figunt, coquunt & maturant ea, quæ non sunt omnino cocta, neque fixa, & omnino matura; & ideo illa addimus, ut citius maturescant & figantur, & sic citius terminentur in bonum. Nam Mercurius fixus & a natura perfecte coctus & maturus, additus Mercurio non fixo, crudo & immaturo, citius perficitur & terminatur in bonum perfectum: & sic alia principia, quæ in auro & argento perfecte cocta & matura, sua perfectione ultimata reliqua principia ejusdem naturæ, quæ incocta sunt lapidi nostro & immatura, perficiuntur & terminantur, ultima perfectione eorum additione. Ita ergo concludimus & asserimus, nostro lapidi nihil esse addendum, ut suam ultimam & absolutam perfectionem acquirat; nisi ut citius terminetur, & perveniat ad ipsam perfectionem, aurum vulgare addendum esse, vel argentum: quia sua perfectione & maturitate citius perficiunt aurum & argentum, quæ sunt lapidi nostro in intimis suis thalamis & recessibus.

CAPUT VII.

Quare Lapis noster sit trinus & unus?

Summus rerum omnium Creator voluit imaginem sui ipsius mundo huic creato relinquere, & suæ Trinitatis & Unitatis Symbolum aliquod impingere alicui creaturæ. Artifex enim quilibet suis operibus imaginem sui relinquit. Sic summus Artifex mundum tunc creando voluit creaturis imaginem sui relinquere, ut unusquisque Philosophorum naturam rimando, & perscrutando Deum ipsum ubique videret & cognosceret. Lapis noster ubique reperitur in omnibus naturæ mixtis, & ubique trinus est & unus. Trinus, cum in eo sit sal, Mercurius & Sulphur, & hæc tria unum constituunt subiectum homogeneous & simile. Et perinde unus est lapis, & sic in eo reperitur Trinitas & Unitas ac in DEO. Ut enim Pater in Divinis producit ab æterno Filium, & a Patre & Filio procedit

Spiritus; sic & in nostro lapide similitudine quadam & Symbolo Sulphuris, quod se habet ut pater, hinc procedit sal, qui se habet ut filius, & ab his duobus procedit Mercurius verus, tanquam Spiritus Sanctus, qui omnia agit, fovet & servat. Unde *Sendivogius novi Luminis Autor* sic ait: Unus dedit duos, & duo unum dederunt Spiritum Sanctum, & sic creatus est mundus, & sic erit ejus finis. Omnia enim in unum transibunt, ut ex uno creata sunt, & sic erit finis rerum omnium. Quia omnia naturæ mixta in principia resolventur, & hæc principia, quæ sunt tria, transibunt in unum principium, & sic erit finis hujus mundi. Sic ergo concludimus, Lapidem Philosophorum esse trinum & unum, & Symbolum habere Divinitatis, quod est trinum & unum.

CAPUT VIII.

Qualis sit Philosophorum Mercurius, qui in se omnia necessaria habeat ad Lapidem Philosophorum consequendum?

Hic Mercurius non est vulgaris & communis, qui vulgariter venditur apud Mercatores, & currit ut aqua, nec madefacit manus, cum propter siccitatem suam non adhæreat tangenti; quæ siccitas cohibet humiditatem, & impedit, ne humectet. Noster Mercurius & omnium Philosophorum est alius, & distinctus ac diversus ab ipso. Non madefacit manus, cum sit sal, & ex salina scatebra ducat originem, ex subtili aqua, subtilique terra conflatus. Differunt tamen hic Mercurius & vulgi qualitate, cum noster calidus sit & humidus; alter vulgaris frigidus sit & humidus, & sic non humectet. Et Mercurius vulgaris quanto magis coquitur, tanto magis manet fluidus & aquosus. Noster vero quanto magis coquitur, tanto magis inspissatur. Vulgaris, quanto magis coquitur, tanto magis terrificatur, & in terram non fusibilem & impuram convertitur; noster vero quanto magis coquitur, tanto magis inspissatur, in salem tamen fusibilem, & igne permanentem convertitur. Hinc facile colligitur, Mercurium Philosophorum non esse ullo modo vulgarem, nec ullo modo educi posse ex eo, sed tantum esse humidum radicale metallicum, quod in Lapide Philosophorum reperitur. Unde *Sendivogius* asserit: Mercurium Philosophorum nihil aliud esse, quam humidum aëris caliditate mixtum; quod idem est ac humidum radicale metallicum, caliditate mixtum: Oportet enim necessario illud humidum esse calidum, propter sulphur innatum, quod in se habet, beneficio cujus coagulatur & figitur in metal-

metallum perfectum, si purum & a fæcibus terreis vindicatum sit. Hinc colligere possumus, Mercurium Philosophorum nullo pacto esse Mercurium vulgarem, & ipsum habere omnia necessaria ad Lapidem Philosophorum conficiendum, cum in se habeat sulphur, & ignem naturæ summopere depuratæ, quæ sufficiunt ad perficiendum opus Philosophorum ex omnium Autorum testimonio. Sic concludemus, Mercurium Philosophorum esse humidum radicale metallicum, seu humidum aëris caliditate mixtum, habens in se in centro suo omnia illi necessaria ad perficiendum opus nostrum, ut testantur omnes Auctores, quorum auctoritati fides est adhibenda, cum ipsi viderint, & palparint ea omnia, quæ ipsi asserunt. Quo circa nullo pacto ipsa falsa putanda & existimanda sunt.

CAPUT IX.

Quale sit sulphur Philosophorum, quod opus nostrum cum Mercurio perficiat?

Mercurius Philosophorum explicari non potest, quin & sulphur eorum explicetur. Sunt enim unum & idem in eodem subjecto, nec possunt separari; Quod enim calidum est & igneum in Mercurio, est sulphur; quod vero humidum, est Mercurius. Mercurius siquidem semper caliditatem illam naturalem & innatam secum habet, & caliditas illa nunquam in Mercurio etiam separatur ab humido isto, unde dicitur ab omnibus Philosophis, Mercurium habere in se sulphur innatum bonum, quo humidum suum coagulatur in aurum. Est ergo sulphur Philosophorum calidum illud radicale, quod inest Mercurio, rebusque omnibus, cujus ope & beneficio res omnes ad maturitatem conducuntur, & ad perfectionem ultimam & absolutam. Unde Mercurius Philosophorum solo & unico suo sulphure maturitatem acquirit, & perfectionem, unde in aurum perfectum absolvitur. Unde si aurum liquidum esset & penetrabile, verum esset Elixir ad vitam & ad absolutam perfectionem rerum omnium & metallorum. Sed non potest naturaliter coctione in liquidam & penetrantem substantiam transformari, quia natura vasis in naturalibus, ubi Mercurius in aurum excoquitur, non potest iterum atque iterum, Mercurium purum & liquidum illi addere: quia liquiditas & penetratio dependet ex solo Mercurio, qui cum sit liquidus, & summopere penetrans, liquidam facit

substantiam, qua superabundat. Unde ars chymica in Lapide Philosophorum conficiendo addit ter aut quater, aut pluries coagulato lapidi, Mercurium suum, ut copia Mercurii liquiditatem & penetrationem efficiat in lapide: adeo ut lapis noster aliquando lique scat in oleum fixum liquabile, & nunquam coagulabile in substantiam firmam & duram. Superest ergo, sulphur philosophorum esse calidum innatum Mercurii ab eo nunquam separabile, quo solo Mercurius maturitatem ac perfectionem acquirit, & in aurum transmutatur.

CAPUT X.

Quale sit Sal Philosophorum cujus ope Mercurius & sulphur perficiantur in Lapidem Philosophorum.

Chymici antiqui omnes de Sale Philosophorum, cujus ope & auxilio Mercurius & Sulphur Philosophorum perficiuntur in Elixir, nullam mentionem fecerunt. Ratio autem, qua ad tale silentium sunt moti, fortasse est, quia ipsi noluerunt clavem artis patefacere. Sal enim nostrum est vera clavis artis, & absque illo nec sulphur, nec Mercurius in lucem patefieri possunt. Sal enim ipsa occultat, & obscurat & captiva tenet, tanquam in carcere, ne egrediantur. Unde Sendivogius Tractatu suo de sulphure asserit, sal & sulphur in fonte vel circa fontem clarissimum & limpidissimum altercari inter se ipsa, & præliari inter se adeo, ut sulphur a sale in fonte vulneretur, e cujus vulneribus non exivit sanguis ut deberet, sed lac purum, quod in recipiente coagulatur in butyrum, totius operis nostri fundamentum, ut in eo Tractatu de sulphure, Sendivogius clarissime demonstrat, asserendo, lac illud, seu butyrum in magnum accrevisse fluvium, in quo Diana ipsa submersa est, & sol volendo Dianam ipsam salvare a naufragio, traxit Diana solem & ambo submersi sunt in tali fluvio, ibique manserunt, donec a mortuis surrexerunt. Quod omne lapidem inde confectum indicat lynceos oculos habentibus. Sal ergo Philosophorum, quod in hoc capitulo perquiritur, est clavis artis absoluta, & est sal illud, quod cælum omne, Solem & Lunam ac stellas omnes & elementa continet, & secum concludit, & una cum Mercurio & sulphure coërcetur in uno & eodem corpore. Quod enim in Mercurio & sulphure, seu in humido & calido radicali metallico corpus efficit, sal est: illa enim duo corporificantur a sale ipso. Unde sine sale nil in arte nostra efficere pos-

possumus, nec Mercurium nostrum & sulphur videre & palpare vale-
mus. Et qui sine sale illo operatur in arte nostra, is cum arcu sine
chorda sagittat. Qui ergo scit salis illius effectiōem, ut inde Mercu-
rius & sulphur nostrum egrediantur, & appareant, scit fundamentum
artis. Studendum ergo est, & libros antiquorum omnes perlegen-
dos habemus, ut sal istud primo cognoscamus, & ejus effectiōem:
sine enim effectiōe ipsius salis non possumus habere nec Mercurium,
nec sulphur ad opus nostrum perficiendum, at cum effectiōe ipsa vo-
latilia facimus, quæ in illo fixa sunt. Absque autem illa volatilitate sul-
phur & Mercurium in sale conclusa & captiva tanquam in carcere, habe-
re non possumus: & nisi ipsa volatilia habeamus, ipsa depurare non va-
lemus, nec perinde Elixir nostrum perfici posset. Cum ex purissimis
metallicis principiis solum perficiatur, quæ solummodo & effectiōe
& sublimatione haberi possunt, ut sequenti capitulo clarissimum fiet.

CAPUT XI.

*De solutione salis nostri, ut per sublimationem & destil-
lationem Mercurium & sulphur nostrum habere valeamus.*

SAL nostrum difficile solvitur, & si quid est in tota arte difficile &
laboriosum, hoc est solutio Salis nostri. Cum magna enim diffi-
cultate, & longo labore putrescit, & sine putrefactione confici
non potest. Putrefacere ergo prius ipsum debemus, antequam
ipsum solvamus. Antequam ergo putrescere ipsum faciamus, ipsum sum-
mo opere purificare debemus. Purificatur autem ipsum solvendo in aquis
stillatitiis pluviae vel roris septies rectificatis, & ipsum congelare debe-
mus, & desiccare ipsum solum destillando, & demum efficere, & desic-
care, donec ad summam & ultimam aurificationem deveniat. Tunc
temporis dum purissimum est, & ab omnibus heterogeneis rebus vindi-
catum, ipsum solvere debemus in maxima quantitate spiritus sui ipsius,
qui etiam septies debet destillari, ut vindicetur pariter ab omnibus
heterogeneis suis; ipsumque solum suo ipsomet spiritu putrefacere
debemus in balneo aquæ tepentis per quadraginta dies, aut per duos
aut tres menses, donec putrescat & nigrescat in balneo ipso. Tunc
destillanda est materia per retortam in cineribus, & super id, quod in
fundo remanet, cohobandus est spiritus, donec egrediatur ut lac, ut
coaguletur in recipiente in frigido coagulabile, & calido solubile, &
liquabile velut butyrum, quod septies est destillandum in novis & re-
centi-

centibus retortis. Et habes sic verum & perfectum Mercurium Philosophorum, qui per se coctione perenni, & perpetua figi potest in sal fixum & permanens, quod est verum Elixir. Quod quidem si ad metalla transformanda eo uti velis, projiciendum est super aurum in tigillo liquatum, & sic sal istud aurum ingreditur, & in sal frangibile permutatur; solubile tamen & liquabile levissimo calore, quod quidem dum est auro imprægnatum, projectum super imperfecta, ipsa transmutat in aurum. Quod quidem qualiter & quo tempore faciendum sequenti capitulo clarum fiet & manifestum.

CAPUT XII.

Quo tempore coctionis Mercurii nostri metalla perfecta illi sint addenda?

Sunt Chymicorum quam plurimi, qui in principio coctionis nostri Mercurii aurum & argentum addere solent, ut citius terminetur Mercurius in sulphur fixum album & rubrum. Quod ego non improbo, sed mentis meæ omnibus laxatis habenis in eorum sententiam & opinionem abeo. Metalla enim perfecta, aurum vel argentum, Mercurio nostro addita & conjuncta, citius ipsum Mercurium percoquunt, & terminant, in fixum sulphur, album vel rubrum, quod est perfectionis finis ultimus & scopus Chymicorum absolutus. Quod si metalla perfecta non addantur vel jungantur Mercurio nostro, nec in principio, nec in medio, nec in fine, Mercurius noster coctione perenni & continua non desistit se terminare in sulphur album primo, & ultimo rubeum, quod est sanitatis nostræ & prorogandæ vitæ humanæ summum medicamentum. Fugat enim per se omnes defectus, & curat omnes infirmitates cum animalium, tum vegetabilium, quamvis auro & argento non imprægnetur. Habet enim in se ipso Mercurius noster vitam coelestem & lumen, ut purissimum omnium elementorum semen, beneficio cujus in naturalibus, admiranda & miraculosa omnino peragit & perpetrat. Et sic est vitæ humanæ verum & absolutum solatium, quo majus in his terris possideri non potest. Et certe in hoc perquirendo magis desudare deberent homines mentis & rationis capaces, quam faciunt, imo hoc inutile & vanum existimant studium; imo captos mente & stultos existimant, qui huic studio & operi navant operam. Sed non est mirum: Labor enim virtutis mania semper judicatur. Concludemus

demus ergo in coctione Mercurii nostri in principio coctionis ip[s]i suis addenda & conjungenda esse perfecta metalla, solem tantum: quia his in metallis perfectis sunt radii tingentes, & Sulphur album & rubeum perfecte maturum, & perfecte coctum, quo citius terminantur in perfectum finem, Sulphur album & rubeum, quæ sunt in Mercurio nostro. Unde non perperam faciunt, qui sic operantur, nec ullum errorem committunt, sed omnino secundum leges artis faciunt, & se gerunt.

CAPUT XIII.

An in Mercurio nostro peragendo sint varia & distinctæ operationes?

Variæ & distinctæ enarrantur a Chymicis antiquis operationes in conficiendo & peragendo nostro Mercurio, imo ex tribus naturæ regnis eliciunt Purum Naturæ, ut hæc pura simul juncta Mercurium nostrum conficiant: Et operationes, quibus hæc peragunt, sunt sublimationes, destillationes, calcinationes, cohobationes, putrefactiones, digestiones & aliæ plures, quæ omnes sub una operatione, nempe sub coctione sola comprehenduntur. Nihil enim est aliud peragendum, quam coquendum. Coctione enim sola impura separamus; unde purificamus, sublimamus, destillamus, & alia similia peragimus, donec ignis & aqua, quæ in Mercurio præliantur, & bellum inter se gerunt, se conjungant, & amica fiant; unde illud: fac pacem inter inimicos, & totum Magisterium possidebis. Nec istud faciendum est igne fortissimo, sed levissimo ac molli: minor enim ignis omnia terit. Quia in principio ignis & aqua in Mercurio conjuncta, non adhuc perfecte & absolute unita sunt, ideo forti igne separantur, & si separarentur, nunquam uniuntur. Ideo connexa sunt linquenda, nec a se invicem separentur, sed conjuncta coqui ac digeri inter se, ut tandem uniantur & invicem transeant in vas recipiens in forma pinguedinis candidissimæ, sive butyri albissimi: unde *Flamellus* asserit, vas suum, in quo erat Lapis Philosophorum semi plenum esse pinguedinis venti mercurialis, & spumæ maris rubei, hoc butyrum indicans, & auro soluto imprægnatum. Non ergo variæ sunt & diversæ operationes in peragendo Mercurio nostro; sed unica tantum est operatio, quæ dicitur coctio nostra, in qua perficitur Mercurius & pinguedo sua separatur,

& sublimatione perficitur, & destillatione absolvitur: quod omne est sola coctio.

CAPUT XIV.

An in butyro & pinguedine nostra sint Mercurius Sal & Sulphur inseparabiliter conjuncta?

Quia butyrum & pinguedo nostra separantur, per destillationem a terra superflua & inutili, aliquis dubitare posset, an in illa destillatione Mercurius, Sal & Sulphur transeant & pinguedinem illam & butyrum constituent? Certissimum est, nec ullo eget dubio, cum Mercurius, Sal & Sulphur sint simul conjuncta in terra nostra; si separentur, & per destillationem deveniant in vas recipiens, & butyrum seu pinguedinem constituent, quin simul omnia sint conjuncta in butyro & pinguedine constituenda, nec unquam separari possint. Itaque recipiendo butyrum nostrum, recipimus, Sal, Sulphur & Mercurium. Ideo tria hæc in uno conjuncta sunt, & coagulantur in unum, & fixa fiunt sola coctione perenni & continua, & citius coagulantur, si cum gummi nostro connectantur. Unde dicitur: Gummi nostrum coagulat nostrum lac, & lac nostrum dissolvit gummi nostrum, & sic simul conjuncta citius terminabuntur in Sulphur sive Mercurium, sive Sal fixum, fusibile admodum, ita ut penetret, & intret imperfecta metalla, & transmutet in aurum. Unde concludendum est, in butyro nostro & pinguedine Mercurium, Sal & Sulphur simul esse conjuncta in unum, ita ut nunquam separari possint, quin simul omnia reperiantur.

CAPUT XV.

Aurum & Argentum vulgi quare mortua dicantur, & qua via a mortuis resuscitari dicantur?

Verissimum est, Aurum & Argentum vulgi esse mortua, quod fusione & liquatione per ignem violentum spolientur spiritibus vitalibus, quibus crescunt & vere vivunt, dum in fodinis suis sunt & persistunt. Spiritus enim illi volatiles sunt, &

& facile fugiunt, dum in igne & per ignem liquantur metalla, manetque tantum corpus vitali illo spiritu spoliatum: unde vere est mortuum: & proinde dicuntur aurum & argentum vulgi mortua esse, & proinde inutilia operi nostro perficiendo, nisi prius vita denuo donentur, & seminali spiritu iterum imprægnentur, & sic resuscitanda sunt prius, antequam operi nostro adhibeantur; hoc autem facili via peragitur, si ipsa metalla in butyro seu pinguedine nostra septies rectificata dissolvantur; tunc enim copioso spiritu & vitali semine iterum donantur, & copiosius, quam in sua fodina. Unde vere resuscitantur a mortuis, & vere vitalia fiunt, & tunc temporis utilia & per necessaria operi nostro perficiendo: Unde clamant Philosophi Chymici, metalla vulgi non esse recipienda, cum mortua sint, & accipiendatantum esse nostra, quæ vitalia, & vere vivant: quod duplici via explicari potest: nam metalla, quæ intima sunt in butyro atque pinguedine nostra, vere vitalia sunt, & illa esse communiter accipienda, intelligunt Autores: Nam ex solo butyro nostro seu pinguedine potest perfici opus nostrum sola perenni coctione, donec butyrum nostrum fiat sulphur album & rubeum fixum & permanens, quod est opus perfectum nostrum, & numeris omnibus absolutum: Et sic metalla butyro nostro intima, quia vere sunt vitalia, explicari possunt, esse accipienda ad opus nostrum perficiendum. Secundo possunt explicari, accipienda esse vulgaria metalla, modo sint per solutionem butyri nostri & pinguedinis a mortuis, ut dicitur, resuscitata. Et sic clarum est, cur vulgaria dicantur mortua, & inutilia sint operi nostro perficiendo, & qua ratione a mortuis sint resuscitanda, ut operi nostro perficiendo utilia esse possint.

CAPUT XVI.

An in cineribus, vel in balneo Mercurii nostri putrefactio fieri possit, ut inde butyrum & pinguedo nostra extrahatur?

IN calido & sicco humida difficillime putrescunt, in humido autem facilius putredinem contrahunt: ut videndum est quotidie experientia ipsa. Semina enim in terram projecta difficillime putrescerent, nisi sæpius ab humido ex cœlo descendente humectarentur, & irrorarentur. Unde sæpe est necessarium, ut pluat, ut semina in terram projecta irrorentur, & sic facile putrescant, alioquin

germinare nequeunt, nisi prius putrescant; quia per putredinem redeunt in materiam suam primam, & sic semen internum, granis & seminibus conclusum, spoliatur a sua compagine materiali, & fit spirituale & volatile; & sic germinat, & ad multiplicationem sui ipsius disponitur. Et sic fit in Mercurio nostro, & terra nostra, qui nisi putrescat, semen suum internum, quod in intimis suis thalamis concluditur, spirituale fieri non potest, & sic ab excrementis suis naturalibus spoliari nequit, & sic ad perfectionem suam ultimam devenire non potest. Putrefaciendus ergo est Mercurius noster in Balneo, per dies quadraginta: nam eo tempore facile dissolvitur terra nostra, & cum suo humido proprio connectitur inseparabiliter, ita ut deinde, dum per destillationem pelluntur, conjuncta simul reperiantur in unum butyrum, frigido coagulabile, & calido liquabile, quod est totius artis fundamentum, sine quo corrumpitur tota Alchymia. In ea siquidem nil fieri potest utile & necessarium ad metalla transmutanda, nec ad vitam conservandam & prorogandam, sine butyro & pinguedine mercuriali nostra, cum in ipsa lumen Coeli & virtutes omnes Planetarum, & proprietates Elementorum omnium vere contineantur. Unde tantum est virtutis & energiae in solo & unico hoc subiecto, quantum in toto & universali hoc mundo continetur. Putrefieri tantum debet hoc subiectum, ut germen inde prodeat & exeat, quod & miranda & mirabilia producere possit. Hoc autem fieri debet in Balneo potius, quam in cineribus, cum in humido calido putrescant potius & citius omnia, quam in calido sicco, quod putredinem arcet aut saltem retardat.

CAPUT XVII.

De fermento Philosophorum, quid & quale sit?

Fermentum Philosophorum, & Sulphur album vel rubeum, fixum & permanens, quod Lapidem nostrum volatilem in suam naturam convertit, & fermentat, ideo dicitur fermentum, quia, ut fermentum commune & vulgare totam massam panis convertit in suam naturam, materiam & substantiam volatilem Lapidis nostri in naturam fixam & permanentem. Quod quidem fermentum duplici modo intelligi potest: vel enim est internum, vel intimum Lapidis nostri, volatile primo, quod quidem coctione continua perenni figitur, &, dum fixum est, tunc temporis dicitur fermentum;

mentum ; quia reliquum Lapidis , etſi volatile eſt , beneficio ipſius fermenti fixi figitur , & convertitur in ſubſtantiam fixam & permanentem , & ſic verum eſt fermentum. Aliud autem fermentum Lapidis noſtri eſt ex auro communi , vel argento , quæ quidem , dum diſſolvuntur a Lapide noſtro , fermenta dicuntur Lapidis noſtri , quod ipſum figant & fermentent in ſuam ſubſtantiam , quæ cum fixa ſit , tranſmutat Lapidem noſtrum volatilem in ſubſtantiam fixam , coctione perenni & continua. Et ſic aurum & argentum dicuntur fermenta Lapidis noſtri , & ſi aurum & argentum , quæ intima ſunt , & interna Lapidi noſtro , non excludantur a nomine veri fermenti , quæ veri fermenti naturam imitantur & ſequuntur , cum auri & argenti vulgaris ſequantur naturam & indolem. Non ergo dubitandum , quid ſit , & quale ſit fermentum Lapidis noſtri , cum ſit id omne , quod figere poteſt , Mercurium noſtrum , Sal & Sulphur in ſubſtantiam fixam & permanentem , fluentem & fuſibilem tanquam butyrum. Quod quidem & aurum & argentum vulgi Mercurio diſſoluta eſſe poſſunt , vel internum & intimum aurum & argentum , quæ in Mercurio noſtro reperiuntur , quæ coctione ſola perenni , & continua poſſunt figi in ſubſtantiam fixam & permanentem : Cum hæc ſint ejusdem naturæ & indolis ac aurum & argentum vulgi , & proinde eandem operationem habeant , in Mercurio noſtro perficiendo & abſolvendo , ut clariffimum eſt per omnes autores , qui Lapidem noſtrum novērunt , ejusque confectionem perfecērunt , ratione & arte Chymica conducti.

CAPUT XVIII.

Quis ſit , & qualis Draco noſter , caudam ſuam devorans ?

DRACO noſter materia noſtra eſt cruda , & ut e terra eruitur , quæ Draco dicitur , propter venenum , quod in ſe habet ſive continet , & quod horridis veſtiatur coloribus , frigida & humida ſit naturæ , ut Draco ſerpens , qui ſylvas incolit , & quod puriſſimum ignem in viſceribus ſuis coerceat , adeo ut vomat ignem & flammam horrendam. Alatus eſt propter ſpiritum & animam illi inſeparabiliter conjungendam ; alioquin non prodeſt in arte noſtra , imo inutile eſt prorsus & vanum , ideo oportet , & eſt neceſſarium , ut caudam ſuam devoret : Eſt enim cauda

sua spiritus suus, qui, si inseparabiliter suo corpori jungatur, volatile reddit corpus suum & proinde arti nostræ pernecessarium. Dicitur autem spiritus hic Cauda Draconis, quod, ut Draco trahit caudam suam post se, sic & corpus hoc volatilitatem humidam post se trahat, ut poros terræ universæ penetret, & adeat, & sic deferatur alimentum cujuscunque rei ad singula elementorum mixta. Nam spiritus hic est universale alimentum rerum omnium, unde oportet, ut ubique deferatur per humiditatem suam volatilem, quæ dicitur cauda sua, quod ubique deferatur, ubi Draco defertur & transportatur. Dicitur autem caudam suam devorare, quod humiditatem suam propriam devoret, & in sui substantiam convertat, ut corpus suum volatile fiat, & sic facilius transportetur per poros terræ ad generationes rerum omnium faciendas, quod alioquin facere non posset, si fixum esset & permanens, & semper in centro terræ permaneret fixum & constans. Oportet ergo, ut caudam suam devoret, sic & volatilis fiat Draco noster, & perinde pernecessarius arti nostræ perficiendæ, & ad opera chymica omnia absolvenda.

CAPUT XIX.

Quale & quid sit mare nostrum, in quo sunt duo pisces mira pinguedine præditi.

Nobilis Lambsprinck in suis de Lapide Philosophorum emblematis narrat, in mari Chymico adesse duos pisces mira pinguedine præditos. Quale autem & quid sit mare istud, & pisces isti, jam perquirendum est, Artis nostræ indagatoribus: alioquin, quid sit peragendum in arte nostra ut opus perficiatur, penitus ignorabunt. Mare ergo nostrum est corpus materiæ nostræ, quod, cum sit amaro-salsum, dum dissolvitur, verum est mare, quod quidem est amaro-salsum. Pisces autem duo in ipso natantes sunt spiritus, & anima ipsius corporis nostri, qui quidem capiendi sunt, & captandi, & cum suo corpore jungendi, adeo ut unum fiant corpus volatile & fixum, & a fecibus per liberationem & destillationem septies repetitam omnino purificatum & vindicatum; & si corpus unum fiat volatile, quod in centro suo habet occultam fixi & permanentis naturam & indolem, quæ tandem manifesta sit coctione perenni & continua. Et tunc temporis est absolutum & perfectum opus chymicum, ad naturam nostram refocillandam

& conservandam in multos annos, & a morbis omnibus vindicandam; si granum unum istius fixæ materiæ in vino vel juscule sumatur singulis in hebdomadibus. Nec plus, nec magis est ea medicina utendum, cum sit ignis violentissimus & ardens, qui nostrum ignem vitalem consumeret, & destrueret, si plus, quam oportet, sumeretur. Major enim ignem minorem consumit. Ergo modice & parce utendum est. Itaque quam multi Antiquorum reperti sunt, qui vitam suam summa hac medicina abbreviarunt, propter immodicum ejus medicinæ usum. Concludimus ergo, mare nostrum, materiam nostram seu salem esse, & duos pisces in ipso natantes mari, esse spiritum & ejus animam, qui extrahendi sunt & purificandi, ut denuo cum mari seu corpore jungantur, & unum fiant immensum mare volatile & infixum, ut per destillationem & liberationem ab omnibus suis excrementis vindicentur, & sic pura facta coquantur tamdiu, donec fixa fiant, & permanentia in prælio ignis, etsi fortissimo. Quod sit iterum priori spiritu dissolvatur, & volatile fiat, & iterum coquatur & figatur, immensam & fere infinitam virtutem habet, & acquirit ad omnia naturæ mixta conservanda, refo-cillanda, & defectus eorum perfugandos omnes.

CAPUT XX.

*Qualis & quæ sit hydra Chymica septem habens
Capita?*

EXcogitarunt antiqui Chymici cum ratione multa serpentem hydram in sylvis & aquosis locis degentem, septem habentem capita, cui si caput unum amputetur, multa alia renascantur. Hæc hydra nihil aliud est, quam materia nostra, quæ cum septem producat metalla, ideo asseritur habere septem capita, cui si unum amputetur, multa alia renascantur, quod evenire solet in materia nostra. Nam si metallum unum pereat & putrescat in ipsa materia, multa inde renascuntur mixta, ut putrefactione illa in aquosis & tenebrosis locis crescere solet, ibique permanere: Sic ex materia nostra vere crescit in aquosis & tenebrosis locis, unde eruitur cum septem Capitibus, quæ quidem omnia illi sunt amputanda, & ne redeant acrepullulent, igne & flamma sunt comburenda. Tamdiu enim materia nostra in igne coquenda est, donec in unam vere similem & homogeneam transeat substantiam fixam & permanentem,
unum

unum tantum caput habentem, aurum scilicet, quod est fixum & vere permanens; quod nunquam in aliam mutatur substantiam, nisi iterum novo spiritu dissolvatur, & sic redeant varia capita igne destruenda, & iterum in caput unum aureum redigenda. Sic multiplicatur Lapis & virtus illius indies magis & magis accrescit, cum capita illius varia amputamus illi, & illi caput unicum aureum constitui-
mus. Quot enim colores in coctione materiæ nostræ apparent, tot etiam sunt capita hydræ, quæ omnia tandem sunt amputanda, & igne, seu coctione destruenda, ut tandem transeant in unum solum caput aureum & in unicam similem & homogeneam substantiam, auri vulgaris naturam referentem, quod & igne persistat eo gaudens, & quod tingat metalla reliqua imperfecta in aurum verum auro vulgari multo excellentius & præstantius. Sic concludendum est, hydram Chymicam, septem Capita habentem, nihil aliud esse, quam materiam & substantiam Lapidis nostri, quæ cum metalla septem producere soleat, capita septem habere dicitur: Quæ quidem & horum signa & colores destrui nequeunt & deleri, nec in unum caput abire possunt, quam igne solo: sic & hydræ capita demi nequeunt, nisi igne & flamma. Et sic perfectissima est hæc figura & similitudo, nec perfectius explicari potest, quam prædicta nostra explicatione. Quæ si non omnibus placeat, explicent hi, quibus hæc displicet, alia via & alio sensu, ut sibi ipsis placere possint. Non enim est hydra in rerum natura, nec unquam visa est in aquis, nec in terris: sed est mysterium chymicorum & figmentum occultum, quo secreta sua & arcana occultant incipientibus & Philosophis veris solum manifestant his figmentis, & occultis ænigmatibus & logogryphis.

CAPUT XXI.

*Qualis sit illa Conjux & Mulier, Maritos suos
omnes enecans & interficiens.*

Hoc portentum nullus hominum vidit unquam, sed purum est figmentum Chymicorum, ut Mercurium suum occultent hominibus vulgi, & sapientibus faciant manifestum. Quicquid enim Mercurio conjungitur, morti datur & neci. Sic Mercurius est Conjux & mulier Chymicorum, quæ omnia interficit ac enecat. Dum enim vegetabilia, seu animalia, sive mineralia & metalla, Mercurio Chymicorum conjuncta sunt, statim redeunt in mate-

mate-

materiam primam, & sic a Mercurio vere recipiuntur & interficiuntur. Non enim possunt redire in materiam primam, nisi destruantur & proinde morti tradantur. Sic Mercurius Chymicorum sibi omnia associat & conjungit, & sic est vera Conjux, quæ maritos suos omnes interficit, cum omnia, quæ illi conjunguntur, tanquam veri mariti illi sint, & cum moriantur & redeant in primam suam materiam, eatenus enecantur & interficiuntur. Concludendum ergo est nobis, Conjugem & Mulierem Chymicorum omnes Maritos suos enecantem & interficientem esse Mercurium eorum, qui cum sit dissolvens verum & omnia reducens in primam materiam, eatenus interficit id omne, quod dissolvit, & illi connectitur. Non potest enim dissolvere, quin in materiam primam reducuntur, eatenus interficiuntur, cum vere destruantur, & prima sua forma spolientur; quod & vere mori & enecari est; Mors enim est destructio formæ, & introductio novæ. Beatiterque quaterque beati sunt, qui hanc mortem per dissolutionem veram rebus omnibus, & præcipue metallis introducere possunt: resurgunt enim post mortem hanc, in vitam priori præstantiorem & nobiliorem.

CAPUT XXII.

De Salamandra Chymicorum, quæ & qualis sit?

Falsum & ridiculum est, Salamandram vivere igne, & in igne conservari. Vidi enim ego in Britannia, ubi multæ adsunt in fimis veteribus Salamandræ, quas ego igne destruxi, & in cineres redegi. Nullo pacto siquidem igne vivunt, & conservantur, sed moriuntur ac destruantur totaliter, ut sæpissime in Britannia expertus sum. At si Salamandra vivat in igne, augeatur & crescat, hoc mysterium est, & excogitatum figmentum ad occultandum aliquod arcanum, quod in natura est occultum. Chymici omnes asserunt, Salamandram suam in igne vivere, augeri & crescere: Illud ipsum arcanum eorum est, quod sub Salamandra occultare solent. Est enim eorum Salamandra, eorum Mercurius, seu Lapis eorum, qui felicissime in igne vivit, crescit, augetur, & melioratur indies, donec ad ultimam sui perfectionem veniat. Quæ quidem tunc temporis non timet ignem, & curat morbos omnes, tum hominum, tum metallorum, & quoscunque defectus naturæ, quos mixta elementaria, & naturalia quæque patiuntur. Sic Salamandra Chymico-

rum est mirum eorum arcanum, & vere asserere possunt, eam igne vivere, crescere, & augeri, cum id igne solo perficiatur. Nam Mercurius Chymicorum non potest perfici & augeri nisi solo igne, ignis solus est debitus & temperatus, qui Mercurium Philosophorum perficit, & maturat sola temperata coctione. Est ergo hæc Salamandra vera in igne vivens, crescens, & se multiplicans, cujus sanguis est vera & universalis Medicina, cujus ope & auxilio curantur omnes defectus naturales, imo vita in omnibus extenditur in longissimos annos, & prorogatur: ut factum est in multis hominibus, & potissimum in *Artessio Philosopho*, qui ope & auxilio hujus Medicinæ & solo sanguine Salamandræ usus, vixit annos mille: & in *Johanne Levi*, qui vixit tempore Caroli Magni annos quingentos & ultra; & in *custode nemorum Regis Gallie Ludovici Duodecimi*, qui invento liquore in terra sepulto, corpore eo liquore peruncto vixit annos trecentos ab omni morbo liber: & in alio, qui adhuc in vivis est, nomine *Eduardo Anglo*, qui per mundum & terram Universalem divagatur, & se habere asserit quingentos annos, & de quinquaginta, inquam, in quinquaginta annos se se renovat, & deponit veterem pellem, pilos, dentes, & ungues, & adolescentiam miram recuperat, cum novo vigore & juventutis robore maximo. Et hoc sit dictum propter nasutulos, qui existimant ridiculum, de recuperanda juventute arcanum. Non enim vanum est illud scripturæ: renovabitur ut aquila juvenus tua.

CAPUT XXIII.

Quid sit, nigram feram in Sylvis esse, qua dum nigredinem deponit, mira albedine induitur.

Multi sunt, qui hoc de fuligine communi interpretantur. Fuligo enim in lignis latet, quæ ex sylvis exportantur ad ignem nutriendum, unde fuligo in caminis exoritur; unde dicitur: Est avis in sylvis, nigro perfusa colore, cui, si quicquam adimas, tunc erit alba nimis. At falluntur omnino, & errant toto cœlo, quia sylva Chymicorum est corpus eorum, ex quo Mercurius & Sulphur eorum eruitur, & nigra fera est hæc eadem materia, dum corrumpitur & putredinem subit in corpore suo, acquirit enim nigredinem in putrefactione, deinde continuata coctione albedinem

bedinem acquirit summam. Et hæc est vera fera nigra, quæ in sylva nostra degit, & commoratur, cui si excrementa, quæ illi sunt superflua, adimas, mira albedine induitur. Nam coctione sola Mercurius noster & Sulphur simul juncta dum coquuntur, maturantur, & dum fiunt matura, colores perfectos acquirunt, inter quos est albedo & rubedo. Dum ergo materia nostra coquitur, perficitur, & maturitatem acquirit, & dum maturatur, coloribus perfectis & absolutis induitur, albedine puta, & rubedine. Qui colores perfecti & absoluti in natura reperiuntur, cum semper perdurent, & persistant, in materia nostra, sic ab igne nostro perfecte cocta. Nihil ergo est aliud fera hæc nigra in sylva nostra, quam materia nostra, quæ dum coquitur, nigrescit primo, deinde albescit, tandem rubescit, ibique eo colore rubicundo induta, quiescit.

CAPUT XXIV.

*Quid sit apud Chymicos alatus Leo, & sine alis alter,
& ex duobus Leonibus unum fieri
debere?*

FRequens est apud Chymicos omnes hæc allegoria de ipso eorum Leone, qui sic vocatur, quod devoret tanquam Leo, omnia, quæ illi obijciuntur, & in suam substantiam commutat. Et hic Leo duplex est, alatus unus & foemina, inalatus alter & mas; & ex his duobus Leonibus mare & foemina fieri debet tantum Leo unus. Hoc enim summum est portentum, & nemo vidit unquam tale portentum. Mystrium est hoc & summum naturæ arcanum, in intimis ejus thalamis occultum. Materia siquidem hæc Chymica est, quæ duplex est, fixa una, volatilis altera. Fixa est Leo sine alis, & est mas, volatilis vero est Leo Chymicus alatus & femina, quæ simul conjungenda sunt, & coctione perenni & continua in unam fixam materiam connectenda. Et sic ex duobus Leonibus fit unus Leo: ex duplici illa materia fixa & volatili fit unica materia. At totum secretum artis est, cum materia volatili fixam materiam facere volatilem. Nihil alioquin possunt hæc materiæ, nisi ignis beneficio inter se invicem convertantur; volatilis fixam faciat, & iterum fixa hæc materia volatilis fiat & iterum fixa. Sic Leo Leonem devorat, & aquila aquilam, & avis avem nostram deglutit, & inter se convertuntur. Sic variis animalium nominibus arcanum

chymicum occultatur, & per varias & possibiles inter se actiones demonstratur, sapientibus tantum, & occultatur ignorantibus & vulgi hominibus, qui has allegorias ridiculas & inauditas existimant. Nihilominus tamen sub eorum cortice & putamine nucleus naturæ mirus continetur, cujus oleum miræ est naturæ, &, si ex tribus naturæ regnis extractum hoc oleum in unum conjungatur, nihil in terris potentius & efficacius ad sananda & perficienda illa omnia, quæ in tribus regnis defectum patiuntur. Beati ter, quaterque beati, qui me capient, & hoc, qualiter factum possibile sit, intelligent, & vere scient in actum reducere. Non enim factum sunt facilia, sed expertum exoptulant artificem, & insignem Philosophum, non vulgarem, & ex scholis factum; sed ex ipsa natura, & anatomia ipsius, per varias & multiplices operationes adeptum physicum enatum; qui artifex admodum rarus est, nec passim reperitur.

CAPUT XXV.

De Lapide conficiendo.

Cum per varia capitula jam descripta Lapidem descripsimus, & quæ sint illi necessaria, per varias Chymicorum allegorias jam depinximus, adeo clare, ut existimo, ut nemo sit, qui Lapidem Philosophorum existere in rerum natura jam non existimet. Superest jam, ut omnibus satisfaciamus, & præcipue Principi nostro Friderico, Holsatiæ Duci, in cujus solius gratiam tractatum typis mandari jussimus & permisimus. Lapis ergo noster conficiendus est, ut ex opinione omnium Chymicorum constat, ex *puro natura*. Purum enim naturæ est illud solum, cujus gratia natura ipsa agit in omnibus, & omnia conservat. Est enim purum incorruptibile quid, & summum agens: Proinde Lapis Philosophorum ex eo confici debet, cum Lapis in rerum natura omnia conservare debeat, & defectus naturales quoscunque longe propellere & arcere possit, alioquin Lapis non esset, nec ex puro illo naturæ fieri deberet, & nec purum illud summopere agens, secum possideret. Quare autem purum istud naturæ Lapidem Philosophorum conficere habeat, ratio enim in promptu, quod debeat confici ex materia naturæ, & substantia incorruptibili, omnia secum transmutandi propter ejus summam actionem. Nulla autem substantia talis est in rerum natura, quam purum istud naturæ. Ergo ex solo isto puro conficiendus est Lapis Philosophorum.

Quale

Quale autem istud purum naturæ sit, & qua ratione & via habendum, jam nobis est perquirendum, ut eo noto, ipsum pervestigare & invenire voleamus in ipsa natura. Extra enim naturam, non est quærendum; aut frustranei essent omnes nostri labores, qui tanto operi impenderentur.

CAPUT XXVI.

De Puro naturæ, quid sit & quale sit & quotuplex.

EX puro naturæ omnia fiunt, & ut dixi sæpius alibi in operibus meis typis mandatis, ex puro naturæ cognitio rerum omnium, & totius naturæ dependet. Unde pernecessarium est Chymico, scire & cognoscere quid sit, & quale sit, & quotuplex sit purum istud. Purum ergo istud naturæ in centro cujuscunque rei consistit, & factum est ex quinta essentia cœli & elementorum omnium; uti dixi capitulis primis hujus Tractatus. Cœlum influit per radios suos in elementa inferiora & purum sui in Elementa inferiora immittit, & præcipue in centrum terræ, ibique decoquitur, & corporificatur in salem, qui fit volatilis, & per poros terræ sublimatur, & nutrit omnia animalia, vegetabilia & mineralia cuncta, unde passim reperitur. Itaque triplex est istud purum animale, vegetabile & minerale; & unum tamen ex tribus istis regnis neque differt, nisi qualitate aliqua: In substantia enim unum & idem est. In animalibus quidem est subtilissimum, & proinde volatile omnino, & ideo combustibile & destructibile: In vegetabilibus itidem, & ideo etiam destructibile, & corruptibile; in metallis vero, præsertim perfectis est omnino fixum & incorruptibile: in imperfectis vero metallis partim est volatile, partim vero fixum, ideoque partim corruptibile, & partim fixum & incorruptibile. Et hoc est consideratu dignissimum, ut inde colligamus, ex quibus naturæ regnis hocce naturæ purum nobis necessarium sit eligendum. Nam Lapis Philosophorum incorruptibilis est omnino, & proinde ex metallico regno omnino est desumendus. In illo enim solo regno purum nostrum incorruptibile reperitur, & in hoc solo regno purum aliud reliquorum duorum regnorum etiam conjunctum est, unde dicitur, animale, vegetabile & minerale. Concludimus ergo, purum naturæ in omnibus naturæ regnis, & potissimum in minerali regno & metallico reperiri, & nihil aliud esse quam quintam essentiam cœli & elementorum omnium, quod in centro terræ excoquitur, & hinc per poros terræ amandatur, & sic producibilia omnino conservat, alit, & producit.

CAPUT XXVII.

Purum Minerale & Metallicum quomodo preparandum sit & habendum?

SAl istud naturæ, in quo spiritus cœlestis & elementorum omnium congelatur, & in sal convertitur, accipiendum est, & purificandum multis iteratis dissolutionibus in aqua stillatitia roris vel pluvix. Postquam habes purum & candidum corpus istud salis, permiscendum est cum terra aliqua pura, ut cum bolo, aut lapide Lazuli optime calcinato, triplicem quantitatem terræ ad unam simplicem partem corporis nostri, & in retorta vitrea optime lutata reponendum, & inde in igne fortissimo destillandum, ut exeant spiritus omnes in recipientem in forma aquæ fortissimæ acedinis & acetositatis, & hinc septies rectificanda est aqua hæc, & ab impuro aqueo elementari, vindicanda est in balneo. Et sic habes purum & candidum metallorum spiritum, qui in Phialis vitreis optime clausus est conservandus, donec corpus iterum novum & purum habeas; cui conjungendus est spiritus in duodecima quantitate hoc est, duodecim partes spiritus sunt accipiendæ, & una tantum corporis puri, & ambo simul conjuncta putrefacienda sunt per quadraginta dies. Deinde extrahendus est spiritus per destillationem, donec corpus siccum sit, & iterum reponendus est spiritus super corpus; & multoties hoc est iterandum, donec spiritus per varias iteratas cohobationes super corpus suum maneat cum corpore, & tandem corpus volatile fiat beneficio sui spiritus; & corpus sic volatile factum, novo spiritu est imbibendum, donec tandem variis & sæpe iteratis cohobationibus transeat per retortam in vas recipiens in aquam lacteam frigido coagulabilem in butyrum, quod facili & molli igne liquefit ceu butyrum. Hæc aqua lactea septies est rectificanda per cineres, quæ conservanda in vasis vitreis optime clausis; quæ quidem, si per se coquatur in vase clauso tandem figitur in salem fixum & permanentem album primo, ultimo rubeum, continuata coctione. Hoc autem ut citius fiat, & terminetur, aurum est addendum, ad decimam partem, vel septimam & sic citius terminantur in bonum, & ejus fixatio peragitur. Et sic habes *Mercurium Philosophorum verum & legitimum*, ex solo regno metallico & minerali extractum, omnia penetrantem & dissolventem sua subtili admodum substantia; Sunt & alii, qui hunc Mercurium ex tribus regnis elicere tentant, sequenti via,

CAPUT XXVIII.

*Qua via ex tribus regnis eliciatur Mercurius
Philosophorum?*

EX regno animali eliciatur primo sal volatile, ex sanguine humano, vel alio, vel urina humana communi via per distillationem. Ex vegetabili habetur sal Tartari communiter, ex calcinatione & solutione in aquam limpidam, donec per varias solutiones, & desiccationes habeas candidissimum salem Tartari, qui dissolvendus est in aceto stillatitio, donec nihil aceti amplius bibere possit; Tunc sal ille spiritu aceti imprægnatus, vel spiritu vini, sublimatur, fitque volatilis. Hic sal volatilis factus purus & putus connectendus est cum sale volatili animali, & cum spiritu acido minerali communiter extracto, & sic tria illa pura simul conjuncta in Mercurium convertuntur per circulationem, & in aquam seu liquorem Alkahest convertuntur, quod hic liquor totus spiritualis sit, & purus & nitidus trium regnorum Mercurius, quo solo in Alchimia peragenda utuntur. Et sic arcana perficiuntur, & metalla cuncta in primam reducuntur materiam, ut, quid in centro suo possideant, perfecte videant & perspiciant. De liquore illo Alkahest multa dicta sunt ab Autoribus Chemicis Neotericis, a Paracelso autem paucissima. Dicit enim liquorem Alkahest Mercurium esse præparatum, dum centrum suum fit superficies, & superficies Mercurii fit centrum; sic occultum, quod est in Mercurio, fit manifestum, & quod manifestum est in eodem Mercurio, fit occultum. Sic transmutantur elementa Mercurii occulta in manifesta, quod solum expetit Alchimia.

CAPUT XXIX.

De liquore Alkahest, quid sit, & qualis sit?

Tot & tanta enarrantur de liquore isto a Chymicis recentibus, ut pernecessarium sit Principi nostro Serenissimo scire, quid sit liquor iste, & qualis sit, & unde habendus, & eliciendus, ut quicquid prodest Alchimie faciendæ, non ipsum lateat Principem. Est ergo liquor iste mercurialis purus spiritus metallicus corpore suo proprio & naturali conjunctus, & ita con-

nexus,

nexus, ut duo unum fiant inseparabile, & indestructibile, omnia destruens & reducens, in primam materiam: Quæstio est summa in Alchimia, nec solutu facilis, cum duæ aliæ substantiæ ex vegetabili & animali regno elicita, & mercuriali substantiæ minerali conjunctæ penetrationem suam, & in agendo summam promptitudinem illi addant, ita, ut perfectionem suam absolvere videantur. Sed qui sciunt & vere cognoscunt purum nostrum mercuriale ex regno elicatum & extractum minerali, tribus nominibus insigniri, & vere dici animale, vegetabile, & minerale, ex hoc labyrintho facile se explicabunt, & videbunt in regno minerali reliqua duo regna, animale puta, & vegetabile esse connexa adeo simul, ut separari nequeant, videbunt clare admodum purum nostrum mercuriale metallicum habere secum duo metallica conjuncta, ita, ut non sit necessarium illa iterum conjungere ad perfectionem suam. Si quis non hac ratione contentus sit, habeat alia mercurialia ex regno animali & vegetabili conjuncta, & pura faciat, & jungat, & per experientiam certus fiet, an necessaria sint tria illa pura mercurialia simul conjuncta, ut liquorem Alkahest constituent & perficiant. Unde jam concludere possumus, liquorem Alkahest nihil esse aliud, quam verum Philosophorum Mercurium ex regno minerali elicatum, puro suo corpore conjunctum, adeo ut separari ab invicem nequeant unquam, sed simul permaneant in liquorem lacteum & butyrosu omnia penetrantem & dissolventem.

CAPUT XXX.

An ex liquore Alkahest simplici vel composito Lapis Philosophorum confici possit?

Nullo pacto dubitandum est, quin ex liquore Alkahest possit & debeat confici Lapis Philosophorum, cum nihil sit aliud liquor hic Alkahest, quam Mercurius Philosophorum, quia est præcipua pars Lapidis nostri. Est autem liquor hic Alkahest duplex: Simplex unus, compositus alter, & tamen unum & idem constituunt, & in vera essentia conveniunt. Simplex componitur ex acido metallorum puro, & sale metallico etiam puro & volatili reddito cum suo spiritu. Et qui in præparatione hujus salis & ejus spiritus non multum laboraverit, non facile perveniet ad hoc arcanum, quod totius naturæ metallicæ summum est secretum, valde tædiosum labore & sudore. Multum enim in eo perficiendo est de-

sudan-

sudandum aut laborandum. Compositus vero liquor Alkahest est adhuc factu laboriosior, & paratu multo magis difficilior: Ex acido enim mineralium & puro falso animalium & vegetabilium componitur. Quod si quis Alchimistarum non multum laboraverit in eorum salibus volatilibus habendis, purisque faciendis, nunquam perveniet ad hoc nostrum arcanum. Quamvis enim hic facillime, ut videtur, describatur, nihilominus tamen multa occultantur, quæ si non omnino cognoscantur, ut fieri debeant, frustra tentabitur opus. Hinc falsum putabant nonnulli, quod tamen non, imo est verissimum: sed artificem doctum expertumque omnibus Alchimix operibus faciendis exoptulat. Studeant ergo in salibus fixis & alcalibus faciendis & purificandis: deinde hæc fixa salia volatilia reddant, & Deo dante, perficient opus, non tamen cum facilitate, sed summo cum labore, & industria pertinaci & continua. Non hæc cito fiunt & ad perfectum finem conducuntur brevi tempore, sed longo & tædioso sudore. Multa tuli, fecique, sudavi & alii antequam hoc arcanum perfecerim. Reliqua deinde, quæ supersunt facillima, & coctione sola perenni & continua absolvenda sunt & perficienda. Unde opus mulierum & ludus puerorum dicuntur, quod coctione sola, & otio, & patientia ad finem perducuntur.

C A P U T XXXI.

Cur liquor Alkahest reducat omnia in primam materiam sine ulla diminuta sui actione?

CUm liquor Alkahest seu Mercurius Philosophorum sit purus purus naturæ ignis incorruptibilis & inalterabilis, facillime hinc colligere possumus, omnia reduci posse in primam sui materiam. Penetrat enim summopere & dissolvit partes mixtorum omnium, donec in ignem primum naturæ reducantur ab igne illo naturali. Ut enim aër in aërem habet ingressum, & aqua in aquam: Sic etiam potiori jure ignis in ignem habet ingressum, & ipsum penetrat. Non ergo admirandum est, si liquor Alkahest, cum sit purus ignis, penetret omnia, & dissolvat sine diminutione suæ actionis, cum non repatiatur ab agentibus, quæ ipse liquor dissolvit & reducit in primam materiam. Unde non diminuitur ejus actio, quia tunc semper ignis igni additur. Unde cum ignis non pereat, nec diminuatur, ejus actio etiam diminui non potest: Quod miran-

tur, nec comprehendere ignari queunt, putantes, omnia agentia debilitari agendo, & tandem perire omnino eorum agentium actionem: quod tamen in Liquore Alkahest non fit: sed magis ac magis dum agit, crescit ejus actio, & fortior & potentior evadit; Et ratio in promptu est, quod liquor ille sit igne naturæ plenus, & totus verus ignis naturæ, liquore isto testus & circum volutus. Unde ejus actio nunquam imminuitur, cum ejus ignis crescat igne dissolvendorum. Unde concludere possumus, liquorem Alkahest igneum vere esse, non igne elementari, sed cœlesti penitus & centrali, incorruptibili, & inalterabili, omnia penetrante & dissolvente in primam sui materiam, quæ est ignis naturalis & centralis in omnibus rebus repertus, & in liquore isto Alkahest copiose concentratus, cujus ope, & auxilio ejus actio nunquam diminuitur, sed semper in eo statu permanet.

CAPUT XXXII.

An Liquor Alkahest, postquam metalla perfecta in materiam primam reduxerit, sit ex metallis dissolutis separandus, vel cum ipsis relinquendus, ut coquantur simul ad perfectionem ultimam?

IN metallis perfectis resolutis, & in materiam primam reductis per liquorem Alkahest, quicquid illis est necessarium, inest illis ad perficiendum Lapidem Philosophorum. Quod si Liquorem Alkahest separare quis cupiat, id facere potest, & citius terminabitur hæc metallorum perfectorum dissolutio in Lapidem perfectum, seu in Sulphur fixum Philosophorum. Tum enim in metalla imperfecta incrudantur & sumunt ex Liquore Alkahest ignem naturæ, purum quidem, sed crudeum & incoctum, unde coctione est maturandus, & ad perfectionem conducendus, donec perfecte figatur. Liquor autem Alkahest est totus ignis, sed liquore mercuriali dissolutus: unde crudus est ignis & immaturus, & quantum est liquoris istius, tantum est Mercurii crudi; unde diuturniori coctione eget, ut maturetur. Propterea non imprudenter faciunt illi, qui liquorem suum separant, postquam perfecta metalla ab isto liquore dissoluta sunt, quia tunc temporis citius coquantur metalla perfecta dissoluta, & figuntur, quam si relinquuntur conjuncta cum liquore Alkahest,

kahest, quia plus est Mercurii crudi, cum liquor Alkahest relinquitur conjunctus cum ipsis. Concludendum ergo est, liquorem Alkahest esse separandum ex metallis a liquore isto dissolutis, ut citius figantur; Si vero non separetur liquor iste, nihil mali est, sed longiorem expostulat coctionem, ut ultimam fixationem & perfectionem acquirant metalla perfecta sic dissoluta. Sed etiam facilius liquantur in igne, quod quidem est summa perfectio Lapidis, dum est liquatu facillimus. Sic enim in intimos metallorum imperfectorum recessus penetrat, & se insinuat facilius, cum habeat copiam Mercurii, qui liquiditatem & facillimam fusionem præstat in omnibus, & nobilitatem & præstantiam ita, ut Lapis, qui multoties solutus fuerit per liquorem Alkahest, seu Mercurium Philosophorum, sit præstantior & nobilior illo, qui non fuit tantopere solutus, & de novo coagulatur, cum non habeat tantum Mercurii, ut ipse Lapis, qui multoties solutus & iterum coagulatus fuerit. Solutiones enim, & coagulationes sæpius iteratæ non solum augent Lapidem, & multiplicant quantitatem; sed & virtute & proprietate, ut testantur Autores, qui de hac re scripserunt; ita, ut si solutio prima cadat super centum in projectione, secunda cadat super mille; ita, ut Augurellus, Poeta Chymicus, asserat, in tantum multiplicari posse lapidem, ut granum unum projectum super quantitatem infinitam Mercurii aquæ Oceani ipsius æqualem, in aurum illico transmutaret, modo calefieri posset.

CAPUT XXXIII.

An Liquor Alkahest habeat in se Sal, Sulphur, & Mercurium Philosophorum?

Impossibile est, Liquorem Alkahest facere posse veram & legitimam metallorum dissolutionem, & omnium rerum reductionem in primam materiam, quin in se habeat vera & legitima metallica principia, seu Sal, Sulphur, & Mercurium perfecta in se dissoluta & alcoholisata, alioquin enim non posset facere hanc dissolutionem. Sola enim naturæ principia perfecte dissoluta, & inter se unita, & simul conjuncta facere possunt hanc perfectam dissolutionem, & rerum omnium reductionem in primam materiam. Sola enim prima materia hanc dissolutionem, seu in materiam primam reductionem facere potest, cum simile in simile agat, & ideo sola

materia prima reductionem in primam facere solet. Liqueor Alkahest est materia rerum omnium prima in liquorem redacta, & ideo etiam habet Sal, Sulphur & Mercurium rerum omnium in liquorem redacta, & proinde etiam omnia in Sal, Sulphur & Mercurium reducit, nullis fere relictis fecibus. Quia omne mixtum nihil est aliud, quam Sal, Sulphur, Mercurius naturæ inter se unita in compositione mixtorum; ideo nullæ fere sunt feces in reductione tali per liquorem Alkahest, cum omnia in compositione mixtorum sint Sal, Sulphur & Mercurius principia naturæ, quæ sola cum in principio compositionis reperiantur, & sola etiam tantummodo in reductione compositionis reperiri necesse est, aut darentur principia quatuor, vel plura. Ideo non reperiuntur excrementa in vera reductione. In aliis vero dissolutionibus & reductionibus, quæ spiritibus Salium sunt plura & copiosa reperiuntur excrementa, quæ quidem non sunt excrementa vera, sed sunt partes principiorum, quæ dissolvi nequeunt, & cum dissolvi nequeant, excrementa censentur ab iis, qui Naturam non norunt; sed si illa excrementa recipiantur, & in liquorem Alkahest projiciantur, tunc temporis vere dissolvuntur, & nihil superest fecis & excrementi. Quod si ego ipse multis in locis asseruerim esse excrementa in natura, & in compositione mixtorum, non ego tunc temporis adhuc videram actionem liquoris Alkahest. Maneat ergo firmum & certum, liquorem Alkahest habere secum Sal, Sulphur, & Mercurium Philosophorum, quorum ope & auxilio omnia reducit in materiam rerum primam; & vere dissolvit, absque ullis fecibus relictis. TANTUM!

Huc referri merentur Literæ Solertissimi Domini FABRI, quas post suum ab eo discessum ex Gallia Narbonensi accepit Norimbergæ HELIANTHUS. I.

Vir Clarissime!

Accepi pergratam Tuam Epistolam die 23. Mensis Octobris hujusce Anni 1642. cujus responsum hic habe. Summa lætitia afficior, quod librorum meorum, & Palladii præcipue lectionesis delectatus; major tamen sciendi cupiditate & delectamento Te irretiri credam lectione Hydrographi mei, quia clarius & dilucidius medullam Naturæ detexi in ipso, quam in Palladio: Sublimiora quædam & altiora in Palladio naturæ energiam & δύναμιν perquisivi & patefeci; at in Hydrographo facilius & dilucidius sub nomine *Spiritus, Aqua Calchan-*

teputa, totum naturæ Myſterium filiis artis hermeticæ detexi. Sal enim omne, ſive ſit animale, ſive vegetabile, ſive minerale, ſpiritus eſt aquæ congelatus, actione & energia Sulphurei luminis, apud Philoſophos vulgo calidum dicitur. Spiritus ergo hic naturæ *divinus* & energia calido innato ſuo Salis corpus ſuſcipit, ex quo deinde filii artis eundem ſpiritum arte ſua eliciunt, ipſumque attenuant, & tenuiſſimo ac ſubtiliſſimo corpore circum veſtiunt, ut eo ipſo corpora metallica perfectæ attenuare poſſint, & in eundem ſpiritum convertere queant; ut virtus illa ingens & præpollens, quæ metallis ineſt, & ſepulta eſt, haberi poſſit, energia incredibili illuſtrata. Si ex Sale minerali viridi & cœruleo hunc naturæ aureum ſpiritum educere valeas, eumque ſublimatione attenuare queas, & tenuiſſimo ejusdem Salis corpore ipſum circum veſtire poſſis, habebis florem naturæ univerſæ ſpiritualem & præpotentem, cujus virtute florem aureum poſſidebis, & vitæ humanæ theſaurum parentis Tui unicum ſolacium. Si effet præ manibus, lubenter offerrem, ſed nescio, qua occulti fati lege mihi adhuc denegata ſunt hæc naturæ Myſteria: Sal Vitrioli purum putum ſpiritu ſuo acido imprægnatum, nulla alia acutiori præparatione ſublimatum, eſt arcanum morbi parentis Tui. Doſis eſt ꝑß. in aqua communi laudati fontis ſummo mane ſumtum, & duabus horis tranſactis aſſumi debet juſculum optimum. Communica ſi placet, Domino Capuccio, ea quæ ſunt ex arte, in hac Epistoſta exarata & delineata, & Epistolam, quam illi dedico, ſartam rectamque illi transmittre queſo, & me devinctum ſummo amoris vinculo detinebis, Vale & me exiſtima

Castelnovidarri 24. Menſis
Octobris 1642.

perpetuum tuum & obſequentiſſimum
ſervum & fidelem Amicum,
Petr. Joh. Faber.

Miratus ſum Tuam Epistolam, quam die prima menſis Januarii accepi in felicitatem hujus Anni, & potiſſimum miratus ſum laborem Amici Tui ſuper acetum phyſicum Vitrioli purum & putum, & cum eodem Sale fixo puro & puto conjunctum, nullus ibi error commiſſus eſt, niſi fortasſe in longanimitate & patientia, quæ ſatis longa non fuit, hæc enim ambo multoties & diu percoquenda ſunt, ut vult illud tritum axiomata Philoſophicum: *Coque, coque, coque & iterum coque.*

que, nec te tadeat prolixitatis, quia in coquendi prolixitate consistit arcanum: Unde Morienus: nihil aliud est opus nostrum, quam aqua nostræ super terram remissio, donec ipsa terra putrescat, una cum aqua, & mundificantur ambo, quæ quidem putrefactio & mundificatio in brevi tempore fieri non potest, postquam autem putrefacta sunt & mundificata, facili negotio invicem connectuntur, & nunquam amplius separantur, sed fiunt unum quid, tingere, penetrare & permanere, & facile fluere, ubi est arcanum. Itaque si patientiam habeat Amicus ille tuus in putrefactione & mundificatione materiæ nostræ, & ejus matrimonio, certissime possidebit arcanum. Nihil enim est aliud opus Philosophorum quam perfecta dealbatio & perfecta rubificatio, quæ in putrefactione & mundificatione consistit. Lege verorum Codicem Philosophorum omnium, qui hac de re scripserunt, nihil aliud invenies præter illud, quod in hac pagina Tibi exaravi, cum scire naturam nihil aliud est opus, quam separare ejus materiæ elementa, & eadem purificare, & ab excrementis munda- re, & mundata conjungere, & unum facere. Hinc ex hac præparatione exsurgit terra foliata, seu Sulphur naturæ albissimum, & rubei Leonis sanguis, ex quibus fit verum & legitimum Philosophorum matrimonium, & his conjunctis, nihil aliud superest, quam sola & simplex coctio, donec illa duo fiant unum fixum & permanens, & igni perquam facile fluens, penetrans & tingens. Ex Sale ergo tuo cum spiritu tuo extrahe Sulphur naturæ & rubeum ejus sanguinem per repetitas cohobationes & conjunctiones, donec Sulphur illud & sanguinem habeat, hæc divide, conjunge, & coque, time, & lauda DEUM & ama. Fratri & Amico charissimo hæc dicta sint. Vale & me ama. Datum in Aedibus nostris die 9. Mensis Januarii Anno 1643.

Tuus ad omnia fidelis Servus &
Amicus

Petr. Joh. Faber.

Charissime atque Doctissime Amice!

Tuam ultimam Epistolam Norimbergæ exaratam Mense Martii accepi: in ea de difficultate operis Chymici ex Vitriolo communi doles, neque sine magna causa; Ex cruditate enim ipsius & frigiditate hoc dependet. Et scias ejus cruditatem & frigiditatem calore naturali & Balsamo vitæ ipsius spiritus Vini rectificati corrigere, & ambo

ambo simul juncta calore tepido putrefacere: extrahes sic verum Mineralem Mercurium & Sulphur metallicum, quod septies destillatum & sic purificatum vera est clavis solutionis nostræ, & qua sola eviscerantur corpora metallorum, tam perfectorum, quam imperfectorum, ut sic ex referatis occultum naturæ fiat manifestum, & manifestum occultum: Et hoc occultum metallicum purum putum factum cujus & sola coctione, ut ad fixationem perfectam conducatur. Hoc est etiam verum acetum Philosophorum cujus beneficio non solum plumbi, verum etiam reliquorum metallorum habetur natura occulta, quæ Sulphur naturæ & Mercurius sunt, quæque sejuncta & conjuncta post eorum depurationem nostrum perficiunt Elixir sola coctione. Laudo ego, quod in Anatomia metallorum labores, in hac enim multa videbis, & si scis *acetum Vitrioli* & ejus *Sal cum spiritu Vini rectificato* conjungere, & simul putrefacere, ex hac putrefactione orietur Tibi Mercurius & Sulphur verum, quod solutum erit *Acetum Verum Philosophorum* quo poteris interiora Metallorum perscrutari. Vale bene, ad omnia fidelis Amicus

Dat. Castrinoviduni, die 27. Maji

Anno 1643.

Pet. Joh. Faber.

Vir Clarissime!

Accepi Tuam gratissimam Epistolam, die 1. Septembris 1644. ex qua percepi, te bene non capere præparationem Vitrioli, secundum legem naturæ & Philosophorum, qui hoc secretum habuerunt, quocirca Tibi legendus *Isaacus Hollandus de Mineralibus* in Tomo III. Theatri Chymici, ubi clarissimis verbis invenies præparationem tanti secreti & Thesauri. Ex omnibus metallis potest educi Vitriolum seu Sal fusile & purum, quod est verus Lapis Philosophorum, in quo solo est Sol, Luna & Mercurius Philosophorum simul conjuncta & viva, de quibus loquuntur Philosophi omnes, & non de vulgaribus, quæ mortua sunt. Tinctura rubea dicitur Aurum, Tinctura alba dicitur Mercurius, Luna & humidum radicale, quod conjungit hæc Tinctura dicitur, Mercurius. Habes omnia verissima & percipies dicta omnia Philosophorum. Vale & me ama, participem hujusce Literæ fac Dominum Cappuccium, nihil enim amplius & scribere possem & clarius,

Pan.

Panchymicum meum non adhuc typis est excusum incuria & negligentia Typographi. Duo peracti sunt anni, ex quibus inceptum est hoc opus & nondum peractum.

Processus Fabri a quodam Chymico contractus, & illustratus Lectori communicatur.

Recipe 1.) Sal minerale viride & cœruleum, sive Vitriolum,

2.) Solve in destillata aqua pluviali, vel rore.

NB. Affundatur Vitriolo aqua pluvialis, vel etiam communis calida, antea filtrata, Vitriolum agitetur probe in aqua calida spatula lignea, & statim post solutionem filtretur, sic pars ejusdem citius crystallisatur, etiam inter filtrationem, & 24. horis præterlapsis magna crystallorum copia acquiritur.

3.) Filtra & evapora aquam ad cuticulam.

4.) In cellam pone ad crystallisandum.

NB. Quia tota Vitrioli portio non simul in crystallos abit, liquidum effundatur, evaporetur iterum ad cuticulam, & de novo crystallisetur, evaporatio toties repetitur, usque crystallisatio cesset. Cum crystallis secundum numerum 5. & 6. procedatur. Sique summe hoc modo purificatum Vitriolum, in fornace calida hypocausti ultima vice in pulverem albæ farinæ similem mutatum sit, destilletur illud primo lenissimo, deinde fortiori igne, usque tandem juxta Num. 8. fortissimus ignis adhibetur.

5.) Siccet, h. e. in hypocausto calido in pulverem farinosum mutetur.

6.) Hic labor repetatur, usque Vitriolum nullas feces deponat.

7.) Misceatur cum tripla quantitate boli rubri, vel bene calcinati Lapidis Lazuli,

NB. Hæc Mixtio est superflua.

8.) Destilla ex retorta vitrea loricata igne fortissimo, in vas recipiens bene lutatum circa orificium, satisque magnum, sic prodibit aqua nimis acida, acris & vehemens.

9.) Aquam hanc acidam in Balneo leni calore septies dephlegma, & in phiola vitrea bene serva.

NB. Mariæ Balneum tam lene sit, ut manus sine dolore in aqua teneri possit, ita primum subtilissimus spiritus Sulphureus ascendit, qui tam odore, (quamvis vas recipiens, quod nimis amplum non requiritur optime lutatum sit) quam forma bullularum minimarum salientium se prodit; si nullæ bullulæ amplius observantur, vas recipiens mutatur, & calor Balnei ita augetur, ut manus sine dolore aquæ amplius immitti non possit;

tunc

tunc descendit phlegma, concentratissimus vero spiritus, qui hoc labore desideratur, & Mariæ Balneo elevari non potest, ceu liquor flavo rubescens in fundo cucurbitæ fluidus remanet, unica itaque sufficit dephlegmatio.

- 10.) Caput mortuum in vase destillatorio relictum, ut supra a Num. 2. ad 6. pura aqua pluviali purificatur, usque dum nullæ feces cadant amplius, sed Sal sive corpus purum appareat.
- 11.) Hujus corporis salini puri recipe partem unam, & spiritus septies rectificati partes duodecim, misceantur probe, ut Sal in spiritu solvatur.
- 12.) Imponatur Balneo leni in phiola bene lutata, per dies 40, vel 2. aut 3. mentes ad putrefactionem usque dum nigrescit.
- 13.) Destilla hanc Mixturam per retortam vitream calore cinerum usque corpus Salinum siccum remaneat.
- 14.) Materiæ, quæ in fundo retortæ manet infundatur spiritus, & ab illa iterum abstrahatur; hæc affusio & destillatio toties repetatur usque spiritus cum corpore unitus maneat, & ambo conjuncti volatiles transcendant in forma aquæ albæ lacteæ, quæ in frigore ceu butyrum coagulatur, in calore vero iterum diffluit.

NB. Quælibet destillatio novam requirit retortam.

- 15.) Hæc aqua lactea dephlegmetur septies ex cineribus, & in vitris bene firmatis probe asservetur.

NB. Quoties dephlegmatur, nova adhibenda retenta.

NB. Ad dephlegmationem melius est M. B. quam capella cum cineribus, rationem vid. Num. 9.

- 16.) Hic Mercurius Philosophorum per coctionem continuam vel digestionem in vitro clauso, sine ullo additamento, primo in Sal album, diuturniori digestionem vero in Sal rubrum mutatur, quod Elixir Sophorum ignem patiens dicitur.
- 17.) Ad fixationem accelerandam ante coctionem vel digestionem huic Mercurio Philosophorum 7. vel 10. partes auri ad rubram, vel totidem argenti ad albam Tincturam miscendæ & una figendæ sunt. Hæc est Medicina ad homines.
- 18.) Ad Metalla tingenda, Sal hoc injiciatur auro, vel argento, in tigillo fluenti, quod statim ingreditur & friabile reddit; Hic pulvis imperfecta metalla in aurum & argentum mutat; prout nempe auro vel argento mixtum sit.
- 19.) Si ad hunc laborem vulgare saltem Vitriolum adhibetur, ejus cruditas & frigiditas calore naturali & vi balsamica mutanda est, h. e. acetum seu spiritus

Vitrioli & ejus Sal cum spiritu Vini rectificatissimo conjungantur, & in moderato calore, prout Num. 12. dictum, putrescant.

NB. In Processu Fabri statim in principio oleum Vitrioli cum spiritu Vini rectificatissimo digerendum, deinde spiritus ab oleo per distillationem abstrahendus est, quo ex capite mortuo Vitrioli Sal mediante digestionem extrahatur, filtretur, & oleo iterum affundatur.

Curiose Lector, Promissa sunt servanda; In titulo hujus Tractatus promissi præter Beati Avi Tractatum, & Johannis Fabri Manuscriptum, varia utilia & huic materiæ analogæ annexere; Me enim non latet plurimos Medicinam Universalem ex Materia Universali quærentes & præparantes, non in nihilum, DEO benedicente, laborasse, non pauci vero via proximiori, imo proxima incedere posse judicant, ad metallorum perfectionem, & medicinam summam ad corpora humana obtinendam, totum laborem *ex Metallis, in Metallis, & per Metalla* absolvi credentes. Apponam igitur pace Tua, D. Adami Gottlob Berlichii Dissertationem de Medicina Universali. e regno Minerali petenda, Anno 1679. Jenæ habitam, posthæc vero, ni fallor, typis non ulterius expressam. Accipias porro benevola mente, D. Emanuelis Kænigii Professoris & Medici Basiliensis Epistolam de Elixirio Sopororum, Ejusque Observationes de modo exaltationis, & vitrificatione Metallorum. Cuncta probes, cui sententiæ vero faveas, per me licebit: interim Universalem Tincturam ex Metallis parare volentibus, medio quodam efficacissimo opus est, ad durissima Metallorum corpora solvenda, eorumque principia extrahenda, & ad extremum perfectionis gradum evehenda, quod unice & omnium optime menstruum quoddam e Materia Universali Methodo hætenus dicta paratum præstabit, superiorum enim & inferiorum Symbolismus & Harmonia luce meridiana clarius hoc docet, & credere fas est.



I.

D. Adami Gottlob. Berlichii,

DISSERTATIO
INAUGURALIS

De

MEDICINA UNIVERSALI.

Jenæ habita Anno MDCLXXIX.

Prefatio.

Solent, Lector benevole, qui pro adipiscendis honoribus in Facultate Medica supremis, cathedram conscendere tentant, alii aliam, plerique tamen suo quodam consilio, non improbando quidem, particularem quandam disputationis propone materiam, quo suum in Arte Medica studium & profectus audientium Coronæ comprobent. Mihi vero post exantlata examina consueta & concessam publice disputandi veniam, dignum isto loco & ordine circumspicienti argumentum, in mentem venit illius, quo plerique adstringendum calamum compelluntur, nempe *primam quidem & potissimam laudem magna gerentibus deberi, proximam vero magna patrandi viam ac modum scripto commonstrantibus.* Nec injuria. Ita enim quasi natura comparati sumus, ut alius sapienter cogitandi vi & ingenii acumine, alius prospere agendi efficaci conatu polleat, cum DEUS omnia cunctis æqua lance non distribuerit, quemlibet tamen ad certum munus in societate hominum diligenter obeundum destinaverit, dotibusque ad res suas cum laude gerendas exornaverit & instituerit. Hæc mecum reputans, judicavi in præstantiori temporibusque nostris utiliori argumento meam non posse versari disputationem; quam, si omnium ore ac vocibus decantatam, plurimorum votis ac desideriiis exoptatam, a multis anxie quæsitam, plerisque negatam,

paucis visam, paucissimis concessam Medicinam, glorioso nomine, universalem vocatam, pro ingenii mei viribus describerem. Etsi vero non pauci in eodem argumento suum non mediocriter exercuerint animum, pariter & calamus, nescio tamen quo casu factum, ut minor sperato ex eorum scriptis ad plerosque secretissimæ artis studiosos redundaverit fructus, nisi forte, quia plerique videri magis voverunt, quam esse studuerunt, rerum a vulgi captu reconditarum participes, vanaque gloriæ cupiditate stimulati ignota sibi met ipsis ad comparandam sapientiæ laudem, ambitioso scribendi genere usi simpliciorum fidem occuparunt; alii vero, quos DEUS, pro suo liberrimo beneplacito, incomparabili illo Dono beaverat, ad tegendam profanis mentibus artem, verborum obscuritate & ænigmatum tenebris omnem suam doctrinam involverunt, ut a paucis, & iis solum

quos æquus amavit

Jupiter, aut ardens evexit ad æthera Virtus,

intelligeretur; Factam inde videtur, ut verorum quidem Autorum libri laudarentur, sophistarum vero mendacia, verius quam dogmata, colerentur, quanquam cum irreparabili multorum damno, & famæ pariter ac pretiosissimi temporis jactura. Quibus omnibus ut obviam eatur, & utrumque extremum evitetur, nec falsa scribam, nec obscura, quorum alterum honesto viro indignum, alterum vix ulli proficuum, sed media via ingrediendo, obscuritateque a verorum scriptis remota, ea plano stylo proponam, quæ mihi vel atrenta bonorum Librorum lectio, vel profunda meditatio, vel denique ipsa experientia, certissima artium omnium magistra, ad veritatem dux fidelissima, & unica dubiorum omnium iudex æquissima, DEO favente suppeditavit. Tu vero, Lector Benevole, lege prius, postea judica, ne videaris ex odio potius, quam ex iudicio talia sprevisse, triti illius non immemor: facilius esse reprehendere quam imitari, incredulitatisque mercedem esse ignorantiam. Vos vero fideles hujus Medicinæ Universalis indagatores, si quam forte querimoniam de me intendere, aut mihi tanquam silentii violati reo diem dicere placuerit, propter arcana prurienti utcumque stylo in vulgus emissa, nimix erga vos benevolentix reum habebitis confitentem, eum damnate, si fuerit animus, modo crimen meum, apud vos beneficii vicem expleat, delictum non ingratum, pœnam suavem mihi fore vobis polliceor, si hoc unico errasse me sentiam, quo vos posthac errandi finem faciatis.

CAPUT I.

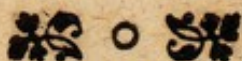
*Ad Medicinam Universalem anhelans, a pietate
suum auspicietur studium.*

Rerum agendarum a Diis immortalibus capienda primordia, etiam sapientiores censuerunt Ethnici, & sine Deo neminem unquam fuisse virum magnum *Plato* jam olim agnovit; Pulchre in hanc rem Poëta canit:

Nullus est felix conatus & utilis unquam,

Consilium si non detque juvetque Deus.

Pietatem ad omnia utilem, Apostolus commendat; quanto magis ea rerum adeo sublimium scrutatori debet esse commendata, imo tanta ejus omnino est ad acquirendum aureum illud vellus necessitas, ut laterem lavare existimetur is, qui sine Deo hoc studium exorditur. Vetus quidem, *Thoma Aquinatis*, ni fallor, est dictum, artem illam vel invenire probum vel efficere; at vereor ne non efficiat pium, quem non invenit. Mirabiles equidem universalis Medicinæ effectus in animis improborum meliores posse excitare cogitationes, non diffiteor, eos tamen feliciter hanc tractare artem, qua efficacissimum contra omnes rerum naturalium defectus paratur remedium, plane pernego. Sapientia enim, sapientissimo Regum Rege teste, animam improbam non ingreditur, nec corpus inhabitat peccatis obnoxium. Videas hinc tot errantium a vero scopo cohortes, vitam cum fama opibusque misere perdentium, qui cum unicam rerum feliciter gerendarum omnium cynosuram Deum oculis præfixam non habeant, in immenso errorum pelago falsarum opinionum procellis jactati, tandem exitiosæ desperationis petraë allisi, miserrime pereunt, dignamque ausu adeo temerario reportant mercedem. Aliter tibi, fidelis amator hujus artis, aliter inquam agendum; sit tibi etiam principium artis pulcherrimæ, timor Domini, finis vero charitas & amor proximi. Recordare Medicinam universalem donum Dei esse, quod quibus placet, per gratiam largitur, & a quo vult, subtrahit. Perpende rerum cognoscendarum amplitudinem & varietatem, aspice scriptorum tibi evolvendorum ac penitus perdiscendorum, obscuritatem, animo perlustra multiplicium operationum ambages & pericula atque errorum devia, quæ operantem undique circumstant, & facile intelliges, quod mens humana, nisi a superioris luminis radio accensa, tot



tenebras penetrare, tot discrimina superare non possit. In abditis naturæ recessibus latet, quem quæris, thesaurus, nec protrahi in lucem ab ullo mortalium potest, nisi viam commonstrante Deo. Magnum est, quod suscipis negotium, magno igitur consilio pariter & auxilio gerendum. Consilio & benedictione divina opus habes, ad intelligenda adeptorum scripta, adeo obscure scripta, ut luce divina illustrata mens, punctum veritatis, ad quod allegoriæ veterum velut ad centrum quoddam collimant, inter tot verborum nebulas dignoscere queat. *Lullius* scriptorum copia & rationum pondere celebris, sponte suum incelanda arte studium fatetur, sed & tutissimum sese expediendi ex verborum ad turbandos indignorum animos compositorum tricis, commonstrat remedium, si, inquit, cum prima rerum omnium causa Deo concordaveris, is intellectum tuum per lineam rectam ducet ad intelligenda ea, quæ cæteris sunt obscura. Ora Deum amice, ut hunc habeas studii tui auspicem & ducem, sic haud dubie feliciter ad summam hujus difficillimæ scientiæ tandem aspirabis apicem, nec facile in miserandos perversarum opinionum trames seductus voto excides omni. Cave tamen sufficere putes, si affectus fueris Medicinæ universalis cognitionem plures enim, memoriæ proditum, artem intellexisse, quam tamen exercere, summamque Medicinam ex materia sibi tandem perspecta parare vel nunquam sunt aggressi, vel longo labore fessi iterum deseruerunt; alii etiam infortunio quodam aut aliis casibus præpediti conspectam sibi jam dum promissionis terram, fato prohibiti, non sunt ingressi, velut Moyse quondam contigit. Ea enim est Divini & ter sanctissimi Numinis providentia, ut omnibus certum præfixerit terminum, nec quosvis promiscue ad tanti thesauri, licet sibi optime perspecti, admittat possessionem. Quamobrem aures præbe *Sendivogio*, dicimus, inquenti tractatu de sulphure, hanc artem solius altissimi Dei donum esse, qua cognita orandus est, ut etiam ad artem hanc benedictionem suam dare dignetur, quoniam sine benedictione divina omnino inutilis est. Nemo itaque (ut verbis d'Espagnet sive Autoris Hermetici Philoſophiæ utar) ad ejus studium se convertat, nisi mundato prius & defecato corde rerum mundanarum amore ac desiderio vacuum se Deo totum voverit. Continuo ante oculos habe, vel in animo potius, egregium illud: ORA & LABORA, & Deus dabit sua hora.

CAPUT II.

*Apex humana sapientia est cognitio Medicina
Universalis.*

Effe in quolibet rerum genere summum, (adeoque præstantissimum) Aristoteles docet. Ac proinde fieri non potest, quin etiam in scientiarum artiumque encyclopædia aliqua occurrat, quæ cæteris omnibus palmam præripiat. Quo fundamento autem ejusmodi prærogativa nitatur, quibusve documentis possit probari, non adeo est expeditum. Sunt, qui disciplinarum dignitatem ex objecti, in quo explicando versantur, præstantia evincere satagunt, sed non adeo certo argumento. Si enim ea valeret sententia, tunc ista naturalis sapientiæ pars, quæ lucem, substantiarum omnium, ut simplicissimam, ita ac in exhaustis agendi viribus semper gravidam, præcipuumque cœlestium corporum ornamentum, considerat, vel Chrysologia, quæ auri corporum omnium perfectissimi notitiam confert: vel denique Anatomia, quæ fabricam corporum omnium, artificiosissimi, humani scilicet, detegit, primum occupare locum deberet, quem tamen neutri harum quisquam facile concedet. Sin vero a cognitionis certitudine ea dependeret, Mathesis demonstrationum in concusso robore principatum facile assequeretur, quam tamen plerique spernunt, quia nunquam cognoverunt. Quod si tandem ex scientiæ subtilitate ejus æstimanda esset dignitas, corpuscularis s. Atomica philosophia, ut Anglis salutatur, triumpharet, quæ in subtilissimarum partium, & tantum non indivisibilium figuris, proprietatum operationumque, quas in corporibus conspiciamus, causas & origines, magno quidem conatu, at plerumque irritò, effectuque vano & ridiculo, inutili certe labore indagare studet. Certe isti Philosophi non dissimiles videntur illi, qui neglectis, quos arbor larga quasi manu mortalium indigentia vel delectationi porrigit, fructibus, in curiosa, sed inutili, radicis indagatione, variarumque striarum observatione ac dimensione versaretur. Quæ cum ita sint, facile patet alii superstruendam fundamento scientiarum prærogativam, quod in sola vera ponimus utilitate. Quid enim prodest, curiosa indagasse, si ignores utilia? Socratem ferunt docuisse: Quæ supra nos, nihil ad nos, scilicet ut a præpostero rerum captum hominis superantium studio, advocaret homines. Melius dixerim: Quæ inutilia nobis, nihil ad

ad nos. Cur inutilibus animum pariter & corpus defatigares? Certe Deus, cum omnia usibus humanis destinaverit, sibi solam reservavit gloriam & grati animi celebrationem unicum redhostimentum, ab ingrato homine nihilominus frustra expectat. Sapiens antiquorum sapientum vox erat: *Cui bono?* ne scilicet variis rebus intenti, inutili labore lassarentur. Ipse generis humani Reparator Christus, ex eorum fructibus, inquit, cognoscetis eos.

Omnis quippe suo res commendatur ab usu.

De cæteris artibus, ex quibus nihil utilitatis ad nos redundat, dici potest, quod de arbore sterili Poëta:

Miraturque suas frondes & non sua poma.

Relinquamus talia suis basiatoribus, placeant nobis utilia. Et cum eorum omnium suus etiam sit ordo, utilissimum dicamus, quod maximum præstat emolumentum, eamque artem, quæ ejus possessionem nobis largiri nititur, primo loco ponamus. Hanc vero cognitionem Medicinæ Universalis esse, supra quidem asserui, nunc vero clarius exponam.

Intelligitur autem sub Medicina Universali, supremum perfectissimumque medicamentum, ex materia mineralium subtilissima, arte sophica paratum, ad tollendos defectus corporis humani omnes, vegetabiliumque vim augendam, & metalla imperfectiora perficiendi virtute pollens. Ex quo certo constat, artem quæ in ejus præparatione versatur, esse omnium, quæ homini concessæ sunt præstantissimam, propter nobilissimum ejus effectum, qui constantem sanitatem, fortunarumque copiam, duo præcipua vitæ felicioris columnina pollicetur. Legat qui velit Helmontium, adeptorum participem, de medicamentorum potestate, cæteraque ejus scripta incomparabilia perlustret, & facile concipiet animo, non existentiam solummodo, sed & modum quo Universalis Medicina suam in corpore humano exercet efficaciam. Cum enim sanitas æque ac morbus a spiritu, animæ organo, actionumque omnium patratore genuino, quem ille nominat, Archæum, dependeat, illa quidem, si hic recte se habeat, suoque, cui a Deo præfectus est, muneri satisfaciât, in partibus omnibus vitali sua præsentia irrorandis, in alimento recte digerendo, pro necessitate cuique justa lance dispensando, superfluasque illius partes inter coctionem separatas ejiciendo; Morbus vero non nisi a turbato vel debilitato Archæo oriatur, dum vel inordinatorum affectuum procellis concussus, sui muneris obliviscitur, unde per alimentorum materiam neglectu in excrementum versam corporis partes inquinantur, malum-

malumque mora succrescit; vel ex assumtis &c. Archæo adversis œconomia corporis humani turbatur; vel tandem ex peculiari & plerisque ignoto, adeoque incredibili ejus cum corporibus cœlestibus infausto aspectu impeditis, consensu languet, & quæ sui sunt officii peragere non potest, destitutus scilicet a suo pabulo, quod singulis momentis, ex astrorum spiritali, sibi in substantia simili affluvio, juxta sapientissimam Divini Numinis ordinationem attrahere solet. Ex quo quidem graviores illas infirmitates, quas incurabiles dicunt, præcipue suboriri, veritati est consentaneum. Incurabiles autem vocantur istiusmodi defectus, quia visceribus intimius infixi adhærent firmitus, quam ut vulgaribus remediis ex regno vegetabili plerumque petitis, utpote imbecillioribus, & mox ab ipso Archæo, destructis medendi viribus, domatis, queant corrigi & debellari.

Patescit inde, altiori opus esse remedio, quo iratus quasi Archæus reconcilietur, viresque ejus pro ejiciendo sanitatis hoste corroborentur. Experientia ipsaque veritate teste, jam olim quasi ab ipsius mundi incunabilis in indaganda, Dei instinctu, Medicina Universalis, desudarunt sapientes, quam & ejusdem ductu & auxilio tandem invenerunt rariores quidam, & a Deo quasi specialiter ad hoc electi. Quæ cum cœlestium corporum virtutes in purissima Elementaris materiæ massa contineat, tanto mirabiliores & vix credibiles, in restaurandis Archæi viribus, quocunque debilitatis, exhibuit effectus, quanto ipsa puritate & perfectione excedit cuncta totius naturæ concreta. Possem hoc loco in testimonium vocare innumeram scriptorum probatissimorum seriem, quibus fidem dictis facerem, nisi prolixitati modum ponendum judicarem. Vera hæc esse, illi saltem judicabunt, qui curiosa rerum secretiorum indagine, naturæ vires propius intueri didicerunt. Cæteri, qui hoc non capiunt, ne tamen carpant, quia de ignotis judicare iniquum.

Altera hujus Medicinæ Universalis virtus, (ut alias minus notabiles præteream) in transmutandis & in meliora convertendis metallis imperfectioribus consistit. Longum foret, si omnia circa hanc pulcherrimam materiam persequi, possibilitateinque rationibus (quæ ex universa philosophia naturali, aliis, quam vulgaribus fundamentis nixa, petendæ) solidis evincere vellem; sed ubi rerum testimonia adsunt, quid opus est verbis? pleni sunt libri, plenæ sunt hominum tantum non omnium voces; plena antiquorum monumenta de incredibili Universalis Medicinæ in purificandis metallis, impurioribus efficacia, ut aquam mari adderet, qui plura de his proferret.

Interim ne prorsus hanc partem relinquam intactam, hæc pauca, Lector accipe; Nimirum, quælibet res tanto perfectior est, quanto agendi virtutibus ditior, & tanto virtuosior, quanto plus de ea parte, unde omnis operatio emanat, forma videlicet, continet; forma autem rerum naturalium, est veluti lux quædam, aut substantia luci corporum cœlestium simillima, quod philosophia demonstrat, & experientia artium magistra probat, dum ejusmodi lucentem substantiam, ex corporibus quibusdam, virtute agendi præ cæteris conspicuam, oculariter educit, unde ratio de reliquis recte concludit. Medicina Universalis vero concentratam quasi & in corpus redactam possidet lucem. (unde & noctu stellarum instar lucere dicitur, & non sine ratione creditur) Lucis autem proprium est, sese per infinitos radios in medio apto diffundendo multiplicare. Quodlibet enim metallum imperfectum lucis quandam portionem, sed exiguam, & ad perfectionem insufficientem (unde ejus imperfectio) corporis impuritate clausam quasi carcere, & compedibus sordium elementarium ligatam tenet.

Habes hinc primo metallum, cujus forma recipiendæ majōris, a suo simili eatenus ditioꝛe, lucis capax, & cupida: habes deinde Tincturam (ut a tingendi in sibi similem substantiam virtute vocatur Universalis Medicina) luce formali turgidam, & instar solis minora sydera illustrando, suoque jubare imperfectorum metallorum formas accendendo, adeoque perfectionem conciliando, pronam ac paratam, ejectionis & concremationis per ignem sordibus. Nil deest, nisi ut intime copulentur, id Vulcanus præstat, cujus beneficio metalli fores aperiuntur, hospes adeo gratus læto brachio excipitur, metallum purgatur & perficitur, &c.

Videas Lector, an hæc pro demonstrando transmutationis metallicæ modo sufficiant, sin minus, festinatæ hinc inter alias curas scriptioni veniam concede. Hæc de altera Medicinæ Universalis virtute. Cumque & animus mortalium haud raro ex contagione corporis laboret, aut propter fortunæ bona, invidiæ, odii, avaritiæ labe tabescat, Medicina Universalis vero utrinque omnia removeat incommoda, dum firmam corpori conciliat pacem, ut ex intemperie humorum suboriri soliti pravi affectus, angores, &c. cessent, avaritiam denique malorum omnium radicem averruncet, invidiæque causam removeat, infinitos atque inexhaustos divitiarum thesauros suppetitando, concludi inde jure potest, Medicina Universali nihil præstantius, nihil salubrius, nihil denique ad bene beateque vivendum efficacius hominibus a Deo datum esse. Gallus, si recte memini, Autor: memento, inquit,

inquit, fili, si opus ad optatum perduxeris finem, quod paulo major sis futurus Regibus. Quæ etsi Thraſonice dicta videntur, vera tamen esse is reperiet, qui suo pretio æſtimabit Medicinam Universalem. Ac proinde quod institui, *sapientiæ humane primas huic arti vindicavi.*

CAPUT III.

Medicinam Universalem negantes exempla redarguunt.

Difficile est rei fidem mortalium superantis probare existentiam; at difficilius multo probare contrarium, imo prorsus impossibile judico, ostendere rem nunquam extitisse. Cujus enim tam longe retro porrigitur vel memoria, vel scientia, aut quis est adeo in orbe terrarum versatus, ut docere possit, vel nullibi, vel nunquam quenquam mortalium istam Universalem Medicinam habuisse? Vel quis adeo omnem naturæ potestatem judicio suo emetitus est, ut in ejus viribus, non esse ejusmodi medicinam ex suis thesauris depromendi facultatem, penitus didicerit? Et nihilominus, ut bona pleraque, ita etiam hæc insons Philosophiæ pars, mox ab incunabulis suos nacta oſores; Nam imperitia sua infausti aurei velleris prædones, ubi se a vano conatu deturbatos, & tantæ arti longe impares senserunt, in ejus gloriam furiosa rapti desperatione, quasi bacchantes, exarsere, supra suam perspicacitatem & ingenii vires, præter inane quicquam esse, inficientes, quasi ipsorum scientia cum naturæ facultate pari passu ambularet. Et quia non innoxio labori incubuerunt, arcanæ philosophiæ primicerios falsitatis, artem præstigiæ inſimulare non desierunt, haud alia prorsus ratione, quam quod incognita temere damnent; nec sufficit damnatio ad vindictam, nisi etiam addita rabies infami morſu inſontes discerpat.

Verum tantum naturæ & artis thesaurum odisse liceat, quibus potiri non licet; Optarem ut similes Antagonistas veritatisque hostes eo, quo Arnoldus Villanovanus modo Lullium, vincere ac refutare valerem; is cum Lullius acriter variis sophismatibus impugnet Universalis Medicinæ virtutes, plumbi partem in aurum ipso spectante convertisse fertur, scomma adjiciens: solve mihi hunc syl-

logismum? Nam quæ experimento oculari videntur, probatione non indigent, inquit Sendivogius. Verum cum tali probandi modo, etsi efficacissimo ad reprimenda obtusa ratiuncularum, quas acervatim mittunt, spicula, uti nondum liceat, nec per rationes rei singularis existentia demonstrari possit, restat unicum probandi genus, *Testimonium*. Bene in hanc rem *Sendivogius Tractat. XII. Novi Luminis*, de veritate, inquit, artis, si quis dubitat, legat copiosa philosophorum antiquissimorum ratione & experientia verificata scripta, quibus ut fide dignis in sua arte fides non est deroganda. Quamobrem cum ab aliis alia in medium allata sint hujus rei exempla, & ejusmodi Dominus *Clauderus* plura conscripserit, lubens eo labore supersedeo, ea tantummodo prolaturus, quæ adeo nondum innotuerunt, nec passim obviæ reperiuntur. Commode autem accidit, ut, dum his meditationibus indulgeo, a Viro, Vulcano non minus ac Apollini claro, acceperim literas, in quibus singularis quædam, de Universalis Medicinæ existentia, continetur historia. Quam historiam Benevolus Lector verbotenus relatam legere potest hujus Schediasmatis pag. 78.

CAPUT IV.

Major indagatorum pars in materia Medicina Universalis errat.

UTi primi errores pessimi, ceterorumque existunt radices, sic quoque pestilentissima est veræ materiæ, ex qua Universalis Medicina præparari debet, ignoratio. Nunquam enim optatum consequitur finem, in principio qui errat. Apposite *B. Valentinus*, qui farinam habet, discet tandem etiam pinsere panem. Esto, quod non statim artis amator, verum operandi calleat modum, uno tamen alterove errore commisso, facilius in viam redire discet. Errores enim sunt magistri eorum, quæ fieri debent. Qui nunquam male, nunquam bene, proverbium monet. At qui in primo horti Philosophici ingressu errat, is postea quo plus progreditur, eo longius a vero scopo regreditur. Ridenda autem nonnullorum præsumtuosa temeritas, qui illotis manibus in sacra hujus artis mysteria irruunt, recipientes ineptissimas materias, pro efficienda Universalis Medicina, nec fine prius, nec principio satis cognito, per media absurdissima tendunt, nescio quo, non aliter,
(ut

(ut cum *Arnoldo* loquar) ac *Alinus* ad præsepe. Fuit, qui micam panis sibi pro materia operis delegit, teste *Risio*. At ille esurienti forte potuit apponere pulvem, ægrotanti vix medicinam. Alii in hominum excrementis, aut superfluis, spei suæ anchoram fixerunt, sanguine puta, sudore, urina, stercore, &c. perforatis auribus fidelem *Augurelli* admonitionem, accipientes:

in auro

Semina sunt auri.

Hi quod seminant jure metunt. Aliis Nitrum imposuit sua sexangulari figura & purpureo spirituum colore, præeuntibus scilicet facemque referentibus quibusdam, totius fere Germaniæ deceptoribus, quibus veluti fatuo quodam igne, magna hominum pars in paupertatis & miseriæ paludem iniquissime seducta, vix abstinet, quin cineribus eorum maledicendo librosque lacerando vindictam exoptet. Nitrum quidem mirabile esse subjectum, nemo nisi istius naturam ignorans negat. Baconius de Verulamio ad conservandas humanæ sanitatis vires non sine sana commendat ratione. Virtutes ejusdem sæpius admiramur, & ex ejus spiritu, cretæ auxilio lucidam produci materiam novimus. At frustra pro stella Orientis, quæ Magos ad cunas Regii pueri, qui suo sanguine sanaret morbosos, comitaret, habere scimus. Sunt qui verborum planum sensum in obscurissimis sapientum Libris secuti, rorem Majalem, nives, grandines, pluviam, quin & viridem illam texturam, quæ aquis æstivo supernatat tempore, & flos aquæ vocatur, sibi deligunt. Et quis posset omnes omnium in erroris via versantium, ineptias recensere, quibus inæstimabile tempus inutiliter terunt? Lege si placet, *Trevisanum*, *Dionysium Zaccariam*, *Gallum Anonymum*, & *Sendivogii jucundissimos dialogos*, ubi deplorandam dicam, an risu excipiendam errorum dementiam graphice depictam invenies. Causa vero tot errorum præcipua est stolidi persuasio, quasi arcanum Philosophorum esset perquam facile, opus Mulierum & ludus puerorum. Unde quilibet sibi initio sua sententia, nullo licet fundamento nixa, blanditur, in fine dolet; primo aureos montes sibi fingit, ultimo quisquilias invenit; initio cuncta scit, in fine nihil, lætatur incipiendo, finit tristis. Aliam etiam rationem *Pantaleon*, (cui, se ipso nimium blandiente, par sapientia non exstitit,) affert? Philtrum insanix præcipuum esse, laborem imaginativum brevem & lucrum non adeo invidiosum. Intentio horum non est mala, sed finis. Facete *Trithemius*: „Multas Ars ista, (inquit) familiares habet, quæ Domi-

„nam suam perpetua vigilantia custodiant, seque ejus nomine sup-
 „ponant, ut eam conservent a commercio importune amantium,
 „tempore sempiterno intactam: Vanitas, fraus, dolositas, deceptio,
 „superstitio, cupiditas, falsitas, conscientia mendax, stultitia, inopia,
 „paupertas, desperatio, fuga, proscriptio & mendicitas pedissequæ
 „Alchymix, quæ Dominam simulantes, ejus amatoribus avaris, stu-
 „pidis, ignavis libenter prostituunt, & in desperationis barathrum
 „tandem eos præcipitant. Unica (teste d'Espagnet) restat eis spes
 „salutis in duce fido & præceptore inveniando, qui vindicatis a te-
 „nebris ipsorum oculis, purum solem conspicuum eis reddat.

CAPUT V.

Medicina Universalis ex Regno Mineralium petenda.

Non probo incipientium Chymistarum Opinionem, qui dum
 in subjecto metallico summam latere medicinam obiter per-
 ceperunt, mox aspernari cuncta fastidioso animo solent,
 quæ ex plantis aut animalibus præparari queunt Medica-
 menta. Est & his sua Virtus, a DEO Creatore omnium ad huma-
 num usum indita, quod norunt, qui unquam Medicinæ operam de-
 derunt. Quod autem in gravioribus morbis plenarium non afferant
 auxilium, id ideo fit, quia Medicamentum morbo debet esse adæ-
 quatum, ut pulchre Johann de Monte Snyders docet: *Vegetabilia*
 inquit, & quæ ex animalium partibus præparantur medicamina, quia
 levioris sunt compositionis, a fermento primæ concoctionis mox
 transmutantur, deleta specificæ operationis charactere, & in alimen-
 tum convertuntur, ut salva vi medica ad posteriores digestionem de-
 ferri, morbisque remotioribus in partibus frequenter hospitantibus,
 mederi non possint. Multo minus vegetabilia, minime omnium ea,
 quæ ex animalibus desumuntur ad metallorum transmutationem in-
 servire querunt, ista enim maximam partem combustibilia sunt, nec
 fusionis ignem fuerunt. Et licet fixa vegetabilium salia non nihil in
 depurandis extrinsece metallis præstent, eadem tamen radicaliter non
 ingrediuntur, quia leviora, cum Helmontio judice, nihil in fluxu
 radicaliter ingrediatur metalla, nisi mercuriale adeoque metallicum
 sit, proinde nec alterare queunt. Omnis enim radicalis ingressio, est
 vera transmutatio, ut *Philaethæ Anonymo* placet.

Cum

Cum itaque Tinctura transmutatoria & Universalis Medicina, unum idemque sint, & transmutationem metallicam nihil perficere possit, nisi sit metallicum, sponte sequitur, Universalis Medicinæ materiam esse Metallum, adeoque non nisi in Mineralium familia inveniendam.

Id ut plenius intelligatur, sciendum, quodlibet (Sendivogio affirmante) agere insimile, & verum esse vetus illud Philosophorum dictum: Natura naturam trahit; natura gaudet natura, natura naturam corrigit. Etsi vero diversæ diversorum de hoc dicto sint opiniones, ea tamen indubie antiquorum sententia fuit, quod quævis res cum suo simili promte jungatur, ejus consortio perficiatur, & a nocentibus defendatur.

Id qua ratione Medicina Universalis tum in humano corpore, tum in metallis originali labe conspurcatis præstare possit, supra quidem jam tum tetigi, & , ni fallor, solidis rationibus, ex intimioris Philosophiæ recessibus desumptis, quibus Medicinæ studium, velut saxo quadrato, adeoque immobili fulcitur, adstruxi, ut eadem hic repetere supervacaneum existimem.

Quod si tamen forte alicui hæc quæ de Medicina ex Regno Mineralium petenda, in medium protuli, non videantur sufficere, is mecum *Basilii Valentini, Theophrasti, de Monte-Snyders*, cæterorumque Universalis Medicinæ a DEO adeptæ fama Clarorum, animo volvat ac revolvat, sententiam, qui uno quasi ore omnes clamant, *ex Metallis, in Metallis, per Metalla*, obtinendam impuriorum Metallorum perfectionem. Id quo sensu verum sit, Lector attende. Nempe eam inter se metalla observant differentiam, ut alia dicantur perfecta, & a sordibus, si non omnibus, certe plurimis, præpotenti formarum suarum efficacia liberata, puriori nitore refulgeant; alia vero velut originali & mox ab ortu accepta inquinantur macula, partim propter loci nativi ineptitudinem, partim etiam propter ipsius formæ, infausto superiorum corporum (quibus subjacet universa hæc subcœlestis Regio) influxu, contaminatæ, & quasi obscuriorum siderum radiis obfuscata imbecillitatem, qua prohibita debitam perfectionis viriumque metam assequi non potuerunt; omnia tamen lucis formalis ex sole ceterisque sideribus, omnipotentis arbitrio defluæ, continent portionem, perfectam quidem sufficientem, imperfectam minus: Et in præcipuo illo metallorum Principio Sulphure, etiam potiolem formæ sedem reperi, haud vanis conjecturis existimatur, (adeo ut ex quarumlibet rerum Sulphure, lux formalis palam queat educi, segregatis Elementarium partium exuviis) Sulphurque ex quovis metallo, aut minerali, (ad
metal-

metallorum indolem propius accedente, adeoque Sulphure metallico non minus, ac ipsa metalla, imo magis turgido) secerni posse, experientia notum. Hinc extractam inde Philosophico, ut dicitur menstruo obstetricante, Tincturam, eamque intime nuptam corpori ceu receptaculo convenientissimo, Sali videlicet per aquæ & ignis abluitionem clarificato, debita ignis Vulcani opera fixati, perque reiteratas sæpenumero aureæ Sulphuris metallici Tincturæ irrorationes in sanguinei ruboris massam, regenerationis beneficio converti posse, si concedatur, nil vetat, quæ viribus cœlestibus gravida, luceque solari corruscans, Monarchiæ supra tria Naturæ regna throno consensu, dignam merentibus imponere queat perfectionis coronam.

CAPUT VI.

Rerum Mineralium ac Metallorum cognitio Medicinam Universalem indaganti prorsus necessaria est.

ID equidem obscurum esse potest nemini, cui adhuc in animo hærent, quæ in superioribus tradita sunt; Cum enim ibidem sat plane demonstraverim genuinam, ex quo Universalis Medicina peti debet, materiam, non nisi ex rerum in intimioribus Naturæ thalamis, quos terra tegit, crescentium ordinum seligendam, intelligi facile potest, perquirenda ibidem omnia, ut agnoscatur unica.

Non quidem ea quorundam mihi placet sententia, quasi in terræ cavernis prima quædam metallorum mineraliumve, quæ nullam prorsus adhuc subierit determinationem, reperiri queat materia: sed quia ignorata metallorum mineraliumque quasi patria, aliquam eorum, quæ in ipsis cognoscenda sunt, partem ignorari necesse est, suadeo, ut diligens harum rerum studiosus in ipsas descendere fodinas ne pigretur; non equidem omnes omnium locorum visitare necessum habet, attamen aliquas, ut discat, quo situ ibi singula mineralium genera a Natura sint disposita, quibus involucris quasi tecta, qua arte eruantur, quemque vultum teneant singulorum species, &c. Præiverunt summi in hac Arte antistites, superiori quidem seculo *Paracelsus* Chymix restaurator Magnus, qui sexto decimo ætatis anno fodinas, quibus Misnia celebratur, perlustrasse fertur, hoc nostro autem Nobilem *Sendivogium*, *Agricola minoris Autorem*, ut & *Monte-Snyderum*.

derum, in perquirendis variorum locorum mineris non mediocrem posuisse diligentiam, majorum nostrorum memoria habemus competentum.

Quin imo, cum hæc scientia versetur in perfecta universæ Naturæ, artisque circa regnum metallorum (verba sunt Joh. d'Espagnet) cognitione, non fodinæ solum sunt inspiciendæ, nec sufficit externam minerarum cognovisse faciem, non minus ac in hominibus ipsis variam, hæc enim & metallurgis plerisque ceterarum rerum tamen ignaris, cum scientissimo Philosophorum sunt communia, sed & cæteræ metallicolarum artes, quibus metalla ab inutili terra ceu involucro fusionibus crebro repetitis liberentur, a se mutuo (cum raro solitaria reperiantur) segregentur, & usibus humanis, communibus saltem præparentur, aliqua ex parte novisse debet.

Cumque longum sit ista omnia perquirere, conducet generaliter ex libris cognovisse, quæ ipso opere postmodum sunt addiscenda plenius. Plurimum enim conferre ad visitandas cum fructu fodinas, legisse probos peritorum de re metallica libros, meo exemplo didici. Ideo quod peregrinando regiones varias perlustraturi faciunt, ut earum primo domi situm, terminos, incolas, horumque mores, quantum fieri potest ex Tabulis Geographicis & Historicis cognoscant, quo generaliter sic instructi, de iis, quæ quolibet in loco, notanda occurrunt, eo accuratius inquirere possint: idem & rerum metallicarum indagator faciat, accurateque omnia, quæ e re futura videbuntur, prius secum præmeditetur.

Imbutus igitur genuinis scientiæ naturalis principiis, legat *Basilii Valentini de metallorum mineraliumque generatione librum*, olim ab *Andrea Solea* Bohemo editum, nunc vero aliquoties recensum, ceterisque laudati Autoris adjunctum. Qui liber cum innumeris labore mendis, pariter ac utilissimarum quarundam rerum defectu, eundem ex manuscriptis complere, & curatius aliquando in lucem edere conabor, additis, quæ in dignoscendis mineris & lapidibus cujuscunque generis (quorum mihi sesqui mille, ex omnium fere non solum Europæ, sed & exteris regionibus congestorum, ad manus sunt varietates) non nihil harum artium studiosis profutura videntur. Novi præterea virum rei metallicæ peritissimum (cui & me plurimum debere ingenue fateor) qui propediem absolvet *Opus de scientia Metallurgica* accuratissimum, usibusque harum rerum studiosorum non invidet. Celebriores etiam de re metallica scriptores sunt *Agricola*, *Löhneisen*, *Ercker*, *Beccherus*, *Aldrovandus*, *Kircherus* & nonnulli alii; quorum lectionem non negliget, qui accuratius de hoc studio informari

mari cupit. Omnium autem maximum in hac arte proficiendi momentum, ac assidua cum peritis & fidelibus Viris dependet conversatione.

NB. Tabulas Metallurgicas, Caput hoc VI. illustrantes, C. Lect. in fine Op. reperiet.

CAPUT VII.

Medicinam Universalem inquirenti multa occurrunt impedimenta.

INnumera certe sunt devia, quæ a recto tramite Medicinæ Universalis studiosos seducunt: ego quæ sint potissima saltem recensebo.

Primum devium ab *ipsius artis difficultate & sublimitate* dependet. Quæ pulchra etiam difficilia esse credunt fere omnes; Heliconem non cuivis adire contingit, nec omnium nervi Vulcani assuescere queunt Ministerio, multo minus pigrum in plumaceo cubili diductum, per imaginativum somnium vera demonstratione de hoc opere edoctum; aut miraculosum & pretiosissimum istum thesaurum a cæco menteque claudo erutum, vix unquam legimus.

Facile esse opus spondent Philosophi, non tamen absolute id dicunt, sed quod de sapiente & experto ista sit intelligenda vox, sæpius inculcant. Magnum est quod ignoratur, nunc quantum studii, intentionis, laborisque indefessi requiratur, Lector cogita. Philosophi hinc ipsi, non fraude, (ut injusta Pantaleonis de Philaletha vox) recepere Tincturam, sed longis studiorum fluctibus, & laborum chymicorum procellis defatigatis, insulis tandem fortunatis læto pectore perfrui licuit.

Accedit *scriptorum immensus numerus*, hinc ex multis seligere optimum, perspicacissimi est ingenii. Quis Philosophum facile a Sophista secernat, cum deceptorum larvæ si non præcellant, tamen externa specie infucatis Philosophorum faciebus adæquantes hunc illumve deludentes, cum tandem mœrore debilitatum, sanitateque & opibus exhaustum, cum *Pantaleone* (ut plures credunt, nec jam adepto) ad ejusmodi adigunt suspirium: O mihi præteritos, referat si Jupiter annos, non quod ipsos Venere & Baccho triverit, sed quod vanis processibus inhærendo, tempus & sanitatem destruxerit. Est quoddam Sophistarum genus pessimum, quod non solum falsa exco-

gitando,

gitando, sed etiam scripta Philosophorum vere Adeptorum, ex ulcerosi cerebelli affectu corrigendo, addendo vel mutilando, Lectorum curiosum plane reddit dubium, exempli gratia: (inquit Sendivogius) scriptum est in uno loco: postea has aquas simul misceas, alter addidit NON, parum quidem addidit, totum tamen caput contrarium fecit. Fateor, nullius fere adeptorum novi scripta, ubi vel non aliquid absurde appositum, vel ex invidia aut stultitia derasum sit, nisi forte, ut plerumque contingit, correctorum in causa fuerit desidia.

Ast diligens studiosus, si ad possibilitatem dirigat lectionis fervorem paleas facile a granis, & verum a falso dignoscet, maxime si id pro fundamento in ordine studiorum sibi proposuerit, non Sophistarum pertractandas esse schedulas, sed Philosophorum probatorum insistendum esse regulis: nam si tunc in errorem incidat, quo in rectum regrediatur tramitem, signis demonstrabunt, fideles Autentici. Consultum videtur, ut tyro Philosophorum, quæ in hac arte extant scripta, (cum omnia quidem vera, non autem æquali exhibita claritate) infucata tractet. Valde agnoscimus prodesse monumenta *Basilii Valentini*, *Theophrasti Paracelsi*, *de Monte-Snyders*, *Philalethæ*, &c. simul cum iisdem, qui ab his citantur atque commendantur. Præterea viros, qui practicis operationibus Philosophorum allegorias illustrant, non plane spernendos æstimes: scimus enim, quid *Helmontio* in hoc genere facile summo debeamus: Neque parum industriæ in hac re posuerunt, *Majerus*, *Conradus*, *Faber*, *Pantaleon*, *Becherus*, *Borrichius*, *Clauderus*, *Morbofius*, ut & alii, quos brevitatis causa hic omitto. Fateor quidem magna ex parte ob errores in chymia occurrentes ipsos etiam accusari ADEPTOS. Homo enim (inquit *Pantaleon*) qua talis, vix caret invidia, præprimis in rebus magnis, sicut videre contingit non solum in obscurissima *Tabula Smaragdina*, sed aliorum Philosophorum etiam scriptis, ita ut ob Allegorias, quas plerumque stylo singulari scribunt, potius pro somnolentis & vino & stultitia plenis, quam pro Viris doctis eos æstiment studiosi. Certe quotquot unquam de mysteriis Naturæ scripserunt, omnes varia nugamenta ad arcendos profanos de corde & vero intellectu sensus admiscuerunt, ut exempla idem *Pantaleon Tumulo Hermetico* recenset.

Præterea aliud quotidianum se offert impedimentum, quod damando vocabulo vocatur INCONSTANTIA. Nam Curiosi semper pluribus intenti, minus recte ad singula utuntur sensu. Plurimi Naturæ scrutatores particularibus allecti, ipsum interea Universalis se-

ponunt studium. Ipse olim ab isto contagio non plane eram liber, nunc quid mihi contigerit, quia relatione non videtur indignum, fusius enarrabo: scilicet cum primum in indaganda Medicina Universalis operam adhiberem, & sæpius de Particulari, quod mihi realis metallicæ transmutationis exhiberet exemplum, essem sollicitus, irruebam in librum *Meisneri*, qui Basilii Claves erroneo cerebro & calamo explicare ausus est. In fine iste sophista tonsor processum affixit, quo realem metallorum in aurum permutationem demonstrare testatur: Mox fervore summo secundum literam istas peregi operationes.

Recepi Vitrioli, Sulphuris, & Lapidis Calaminaris partes anaticas, subtilissime trivi, & ex iisdem per retortam vitream igne aperto in recipientem maximum spiritus tanta certe fragrantia existentes, ut licet luto densissimo orificium recipientis esset clausum, nihilominus tamen odor summe Sulphureus, adstantem fere suffocans, perciperetur, populi. Ex aliquot libris materiarum tunc temporis liquoris spirituosissimi, clarissimi, continuoque fumantis, maxima ut dixi spirituum parte per lutum, licet bene munitum, evaporata, vix aliquot uncias acceperam, capite mortuo in retorta remanente levissimo. Hic spiritus aquea existens claritate, magnam partem Lunæ in aqua forti solutæ uno momento in aurum præcipitaturus credebatur. Hinc Luna in aqua forti, ex æqualibus Nitri & Vitrioli partibus constante, soluta, de spiritu dicto infundebam, & finita fermentatione & reactione fumina, calcem aliquam rubicundissimam fundum petentem, læto perspiciebam animo, ita ut de invento scilicet tam singulari fere exultarem. Post istam rubram calcem aqua edulcoratam ponderavi, & ex uncia una Argenti, duas istius materiæ rubræ reperi Drachmas, quas ope borracis in furno docimastico liquavi, non autem ad votum aurum, sed massam plumbo similem reperi. Admirans mollitiem, recordabar, in processu non mandatam esse edulcorationem calcis, & hinc forte per edulcorationem colorem lucidum putatitio auro mollissimo periisse. De novo itaque opus aggressus, spirituque ex tribus prædictis materiis destillato, istoque luna præcipitata, calcem rubei coloris non edulcoratam statim cum borace fundere tentavi, sed nec vehementissima flamma id perficere potui; tandem facta mera scoria vitrea cœrulei coloris; Hanc plumbo, ut moris est, purgavi, & ope cineritii Argentum colore pristino albo, ast mollitie singulari præditum, restitui. Illud cum aqua forti resolvi non posset, & Lunam fixam repræsentaret, an stibio colorari posset experiri volui, recepi quidem regulum, sed

cum

cum sub tegula antimonium abigerem, simul Lunam fixam redactam fuisse in auram, ne granulo restantē, oculis attente adspiciens, fere obstupui. Hæc enarravi, ne quis adeo facile credat processibus, cum amor erga particularia plures ab inquirenda Medicinæ Universalis dignitate retineat. Sed ignoscat DEUS peccatoribus, qui expressis Verbis studio seducunt curiosos, illosque ad saniolem redigat pietatem.

Occurrere vidimus præter has quas enarravi complures alias ambages, ne omnes ad optatum percurrant stadium. Sunt, quos *negotia mundana retinent*, ne regiis se accingere velint epulis. Quidam ingeniosi, autem *re angusta domi oppressi*, Minervæ potius quam Vulcani existunt Clientes. Alii *infamia* (quæ huic arti infida plerumque comes) deterriti, opus vel non suscipiunt, vel priusquam ad finem productum negligunt. Præcipuum autem, quod a facultate Medicinæ Universalis, ejusque læta possessione arcet studiosos, *DEI est Voluntas*, quæ omnes ab his removet sacris, quos admittere periculosum prævidet, & ut in aliis, sic in hoc etiam curiosis certum præfigit terminum. Plures de irritō vel prolongato labore conquerruntur Philosophi, proprium refert exemplum Joh. de Monte-Snyders, quod licet destructionis & reductionis, simulque mediī conjungendi, nempe aquæ permanentis mercurialis sciverit fundamentum, DEI tamen placitu factum, ut fracto vitro plurima pars Tincturæ deperdita fuerit, tantum pauca remanente materia, quæ decem plumbi partes in argentum commutando, permutationis metallicæ ipsi exhibuerit exemplum; nihilominus DEI voluntate effectum, ut posthæc per duos annos ab opere cessaverit, ita concludens: non esse volentis aut currentis, sed solius miserentis DEI, cum DEUS illud summum Mysterium cui, & quando vult largiatur.

Non cavilleris Lector, quod ego, priusquam de possessione Lapidis Philosophici instituerim Jubilæum, de tam miraculosa materia has conscripserim paginas, nam meo, si concordares ingenio, jejunum aliquo modo suspenderes judicium. Magnam certe differentiam esse inter Theoriam, praxin inchoatam & absolutam, inter principium & finem, norunt omnes. Profecto non cuilibet ad regium palatium statim volare permittitur, licet illud a longinquo perspexerit animi perspicillo. Clamas: experimento ostende verate dicere: nam rationes absque praxi dubiam relinquunt demonstrationem, si scis, fac, &c. Sed respondeo: in inquirenda Medicina Universali jam per aliquot annos animo & manibus occupatus fui, principia & ope-

rationes oculis perspexi, sed vitris fractis, spes mea, in partu quasi oppressa, sensit infortunium. Hinc & in isto clementissimi DEI agnosco directionem, nam quoties olim in destructionis fundamento, extractione sulphurum, clarificatione metallicorum salium, præparatione Mercurii sophici, Vitro sigillando, &c. commiserim errores, si recensere vellem, nimium excreveret dissertatio. DEO sit gratia, qui meum de istis erroribus & dubiis posthæc liberum fecit animum, in cujus Clementia processus & finis laborum requiescet. Nunc charitate Christiana impulsus, ne quis tantis erroribus, quos ego, & alii erravere, seduci possit, quid mea peregerit experientia edisseram, ut ista verba, cuilibet mediocriter circumspecto, ex abstruso Alchymistarum labyrintho, commonstrent iter: non stylo allegorico, sed clarissimo, me Tibi Lector, agnosces propitium.

CAPUT VIII.

Ad Medicinam Universalem plures patent Viae.

PLurimi affirmant ex Philosophis: unicam rem, unumque modum ad hoc Mysterium ducere, quod quidem suo ac certo modo verum esse concedi potest, constanter tamen Philosophorum monumentis persuasus, affirmo, plures ad unum scopum patefcere vias.

Christianus Rosencreuz in Tractat die Chymische Hochzeit, quatuor recenset hac inscriptione:

Hospes salve:

Si quid tibi forsitan de Nuptiis Regis auditum,

Verba hæc perpende:

Quatuor viarum optionem per nos Tibi sponsus offert,

per quas omnes,

modo non inde devies,

Ad Regiam Ejusdem Aulam pervenire possis.

PRIMA

brevis est, sed periculosa, & quæ Te in varios scopulos deducet,
ex quibus vix te expedire licebit.

ALTERA.

ALTERA.

Longior, quæ circumducet te, non abducet, plana ea est & facilis,
si te Magnetis auxilio, neque ad dextrum, neque sinistrum
abduci patiaris.

TERTIA.

Vere Regia est, quæ per varias Regis nostri delicias & spectacula
viam Tibi reddet jucundam, sed quod vix millesimo
hactenus obtigit.

per QUARTAM

Nemini hominum licebit ad Regiam pervenire, utpote consumens,
& non nisi corporibus incorruptibilibus conveniens est.

Elige nunc
ex tribus, quam velis, & in ea constans
permane.

Scito autem, quemcunque ingressus fueris ab immutabili fato Tibi
ita destinatum, nec nisi cum maximo vitæ periculo
regredi fas esse.

Hoc Te scivisse volumus.

Sed heus!

Cave ignores, quanto cum periculo te huic viæ commiseris.

Nam si te vel minimi delicti, contra Regis nostri leges, nosti
obnoxium,

quæso, dum adhuc licet, per eandem viam quam accessisti,
domum te confer quam citissime.

Hæc ille: Duplicem autem Medicinæ præparandi modum nempe HU-
MIDUM & SICCUM agnoscit *Basilus Valentinus*: in eadem sententia
est *Pantaleon*. Ego autem quatuor præcipuos statuo, hos quantum ex
indefessa lectione, accurata ratione, & experimentis singularibus per-
suasus sum, lucidissime explanabo.

CAPUT IX.

*Medicina Universalis brevi tempore ope cujusdam
Salis effici posse videtur?*

IN sole & sale naturæ esse omnia, cum profundissimo *Gebero* Philosophorum consentit turba. Nam quod sale caret non corrigitur, quod non corrigitur id totum insalubre putredinosumque advenit. In sale inquit Kircherus, omnium naturalium morborum medicamentum requiescit. Hinc antiqui sophi non sine causa sal Divinum nominarunt, tanquam id, quod a corruptione omnia servat, Ipse etiam Clementissimus Christus, sapientiam sali comparans, per istam parabolam demonstrat, in sale maximam hominum usibus accommodatam reperiri facultatem. Quidam Philosophi menstruum suum aquam siccam vocare solent, quod plures de Mercurio manus non madefaciente explicari quidem conati; sed observantes Mercurium per poros metallorum transeundo eos intimius humectare, in dubio permanserunt. Sal autem revera aqua est congelata, & quasi mare exsiccatum, formaque crystallina, manus minime humectans, hinc Augurellus:

Nec maris immensi reputes, aut nubis aquosæ,
Vel liquidi fontis similem, quam quærere lympham
Instituis; neque enim (quod tu observare memento)
Inficit illa liquatve aliquid, cum spargitur, aut id
Humectat, propius cui venerit: ARIDA namque
PULVERIS hæc extra in speciem se prodit; at imis
Uvida contusi liquet in penetralibus auri.

Ad ejusmodi salinum corpus alludens Artista ad Helvetium (ut iste in vitulo aureo refert) dixit: „*Philosophorum Menstruum* est sal quoddam cœleste, seu cœlestis virtutis, cujus beneficio philosophi terreum corpus metallicum, duntaxat solvunt, solvendoque mox nobile Elixirium Philosophorum educunt: in crucibulo autem a principio ad finem usque in igne aperto perficitur operatio, opus vero totum non diutius nisi quatrIduo & inchoatur, & plane consummatur, in quod opus totum non impenduntur impensæ plures tribus florenis; quod vero materiam, ex qua perficitur arcanum, attinet,

net, resciscas velim, duo duntaxat metalla ac mineralia dari, ex quibus præparetur, sed quia multo abundantius in istis mineralibus suppetit, ergo ex mineralibus conficitur, & neque minerale ex quo, neque sal per quod, magni est pretii, &c.

His olim permotus, multa sed frustraneo effectu, experimenta peregi. Obstupesco certe quoties ex Ephemeridibus meis physico-chimicis cognosco, quot genera salium cum auro vel luna per trium horarum spatium igne violentissimo crucibulo tractaverim, ut fere nihil sub forma & specie salina ex regno minerali, vel ex vulgari chimia petatum reperiatur, quod non irritò conatu, in crucibulo cum fixis tentarim metallis, quæ omnia si enarrare vellem, multum, non solum temporis, sed etiam chartæ requireretur, Lectori tamen parum afferrent emolumenti.

Tunc quidem reperi illud *Sal mirabile Glauberi*, quod licet siccam saltem exhibere videatur metallorum corrosionem, magna tamen ejusdem promitterem beneficio, si per aliquot saltem horas crucibulum relinqueret intactum. Certe naturæ studiosus mirum quantum ex isto cognosceret, maxime cum illud sal specifica virtute medicinali polleat, si cum metallis fuerit sociatum. Satis autem diuturno & anxio labore inquirenti ejusmodi salinum corpus, quod aurum radicaliter solveret, & virtute exaltaret, mihi tandem occurrit, quod Joh: de Montefnyders, de sale solis refert; *Ubi inquit, sulphur separatum est, tunc post reverberationem extrahitur sal solis pretiosum medicinale, de quo philosophi dixerunt: SAL METALLORUM EST LAPIS PHILOSOPHORUM, &c.* Quia autem tunc temporis sal solis mihi ad manus non erat, SAL MARTIS secundum Philosophi citati instructionem paratum adhibui; quid autem ista operatione effectum fuerit, Lector ausculta: Auro purissimo in crucibulo pyriformi liquato, isti decem partes de sale martis adjeci, texique tegula, & sic igne fortissimo per tres horas in fluxu detinui, tandem per se frigefactum crucibulum aperui, & aurum, licet ponderosissimum metallum, in suprema media parte conspexi, sal vero totum in nigricantem porosam vitream massam permutatum, & pondere quarta parte auctum reperi. Admiratione non solum dignum est, salem istum cum auro tantam habuisse fermentationem, ut istud ad summum elevaverit, & in medio portaverit, sed etiam soli nec ponderis accrevisse, nec splendoris multum, si autem in lapide lydio examinaretur, lapidem non colore aureo, sed rubicundissimo (cupri colorem superante) pinxit, & ejusmodi colorem non solum in externis, sed etiam mediis partibus exhibuit. Istud aurum cineritio purgatum, hoc modo pondere aliquantillum

auctum, post etiam rubicundiorum auro finissimo in lapide lydio ostendit colorem, infortunio autem deperditum est, ut cum isto alia non viderim experimenta. Huc usque meum experimentum.

Judica Lector, quid futurum sit, si ejusmodi labor, cum sale ex auro antimonii ope confectum, per aliquot dies continuaretur. Concludo cum *Helvetio in Vitulo auro*: O felix, inquit, terque felix ille artifex, qui consequitur a Clementissimi Jehovæ benedictione, artem conficiendi præparandique sal istud quasi Divinum, cujus efficaci operatione corpus metallicum seu minerale corrumpitur, destruitur, demoritur, anima tamen ipsius revivatur ad gloriosam corporis Philosophici resurrectionem.

CAPUT X.

Posse etiam ex sole & Mercurio confici Universalem Medicinam plures existimant.

IN Mercurio esse quicquid quærunt sapientes, omnium fere Philosophorum patescit suffragio: jam de quo Mercurio ista sint intelligenda verba, naturæ curioso primo est indagandum. Plures ut ex metallis perfectis, alii ex imperfectis & mineralibus Mercurium elicerent, dies noctesque insudarunt: nos possibilitatem præparationis agnoscimus, sed ejusmodi ad opus Philosophicum requiri, *Flamelli* verbis persuasi credere dubitamus. Vulgarem Mercurium, si philosophice purgetur, ad opus philosophicum sufficere, *Trevisanus* satis accurate in epistola deduxit. Recte etiam Mercurius per proso-pœjam in *Dialogo Sendivogii* inquit: *Cor meum semper est purissimum, vestes autem sordidissima.* Et non sine prægnanti ratione *Pantaleon* statuit: Unicum in tota metallica & minerali natura esse Mercurium, differre autem insigniter a se ipso per accidens ratione puritatis, & ex quocunque metallo vel minerali eliciatur, excepto sole, esse heterogeneum, &c.

Sane quicumque rerum metallicarum non plane hospes existit, is Mercurium in terræ visceribus ad metallicam prædestinatum fuisse naturam, sed vel fermento, vel calore destitutum, in fluida remansisse forma, agnoscat. Nullum certe minerale nec metallicum quodpiam imperfectum novi, quod non mercurialem intermixtum habeat vaporem, imo ipsum sulphur vulgare ardens in se absconditum retinere Mercurium, colore, si lapide Lydio affricetur, designat. Ergo cum antiqui, teste *Philaletha*, Philosophi, omnia metallica, mercurialis

rialis esse originis, mercuriumque pondere ac homogeneitate esse metallorum perfectissimo auro simillimum, statuerent, hunc ad auri maturitatem digerrere sunt conati, sed frustra-neo effectu, quia Mercurius sordibus inquinatus, primum depuratione necesse habet, hinc magi Saturni sobolem ad manus accipientes, illumque probantes auri stylangem, quod itaque ab auro maturo feces secernendi vim haberet, idem in Mercurio facturum argumento a majori ad minus ducto cognoverunt. Hunc ergo Mercurium depuratum in ignem posuerunt, illumque tempore haud admodum longo coagularunt, inque sua coagulatione solem lunamque reppererunt. Tandem ad se reversi cogitarunt, quod Mercurius sic depuratus nondum coagulatus, nondum erat metallum, at volatilis satis, quodque nullam relinqueret in destillatione sua in fundo remanentiam, quare solem immaturum, lunamque suam vivam illum nominarunt, considerarunt item, quod ex quo verum esset auri ens primum, adhuc volatile existeret, quidni esset ager, in quo satus Sol virtute augetur. Eapropter Solem in eodem posuerunt, & quod admirationem facile patraret, fixum in eodem factum est volatile, durum molle, coagulatum dissolutum, stupente ipsa natura. Quare duo invicem desponsarunt, vitro incluserunt, ad ignem posuerunt, opusque regerunt, ad naturæ exigentiam tempore longo. Sic vivificatum est mortuum, mortuumque est vivum, putruit corpus, & gloriosus resurrexit spiritus, anima que tandem exaltata est in essentiam quintam, animalibus, metallis ac vegetabilibus summam Medicinam, &c. Hæc Philaletha.

Ast ne diutius aliorum verbis me detineam, sincere dico: Philalethæ Scriptum eo tendere, ut per plures abstrusas allegorias doceat, quomodo Mercurius purificari & ad opus Philosophicum adaptari debeat. Fit autem purificatio ope antimonii, ut idem & ejus explicator Pantaleon remonstrat. Nam licet Philaletha istam purificationem saltem cum Regulo Martis procedere existimet, plane tamen aliam cum Pantaleone colo opinionem, maxime, cum in regulo isto, si rite per Tartarum & Nitrum purgetur, vix quicquam vel parum de corporali ferro remaneat, & eundem ab alio Regulo absque marte ex solo antimonio facto non differre variis demonstrari possit technicis: hinc certis rationibus persuasus statuo: Si Mercurius cum Antimonio conjungi posset, Antimonium ipsi omnes intrinsecas adimeret scorias, sicque illum cum auro amalgamatum per longam digestionem tractatum, miras exhibiturum operationes. Verum si Antimonium vel ejusdem Regulus liquefiat, & Mercurius

calefactus isti injiciatur, tota massa ut vidi, incredibili tonitru, & summo adstantis periculo in auras abit: idem non tamen impetu non adeo vehementi contingit, si cinnabarim in fustum projicias Antimonium; Medium ergo requiritur. *Philaletha* Columbas Dianæ commendat, quas *Nobilissimus Beccherus* in *Supplemento Physica subterranea* de Salibus resuscitativis Mercurii Antimonii agnoscit; ast cum *Philaletha* ipse aliique Philosophi annuant, ex Mercurio vulgi, si a primordiali labe prius purgatus sit, Mercurium Philosophorum fieri posse, hæc *Beccheri* explicatio mihi videtur dubia. *Pantaleon* in stringenda *Philalethæ* Theoria nimium verbosus in explicatione autem quid per columbas Dianæ intelligat, de hoc magis mutus quam piscis. Sunt qui juxta *Suchtenii* Processum *Philalethæ* intelligant amalgamationem, maxime persuasi, quod iste plurimis in *Suchtenii* Processu occurrentibus verbis usus fuerit, quam opinionem recentissimum Scriptum, sub Titulo: *Enarratio methodica trium Geberi medicinarum* confirmat, & integrum Processum verbotenus proponit.

Ego meis manibus, secundum verba Autoris Processum *Suchtenii* elaboravi:

Recepi Reguli martialis purificati, partem unam, Lunæ cupellatæ partes duas, fudi in crucibulo, hanc massam, quæ cineritii splendentis erat coloris subtilissime trivi, & Mercurii vivi partes decem cum ista in mortario lapideo prius calefacto amalgamavi, in digestionem posui, post aliquoties ablutis aqua scoriis nigerrimis, septies hanc repetii amalgamationem, Mercurio qualibet vice resuscitato per destillationem, tandem splendidissimum reperi, &c.

An autem eo modo Mercurio omnes intrinsecæ impuritates demantur (nam scorix nigræ in regulum reduci queunt) affirmare non ausim, cum ejusdem virtutes nondum satis accurate inquisiverim, aliquibus tamen constat experimentis, hunc a vulgari differre. Illud quidem asserere possum, quod Mercurium singulari modo Antimonii ope tractatum, cum auro amalgamaverim (erant autem *Auri* uncia una, Mercurii uncix duæ) & amalgama mollissimum butyri instar fecerim, quale *Philaletha* describit. Hoc *Phiolæ* vitreæ inditum, hermetico sigillo obsignavi, in lenta digestionem per duos detinui menses, ast materia semper facta mollior, nec colorem mutavit: tunc recordatus admonitionis *Philalethæ* (si, inquit, *Mysterium solis* nostri nondum in latitudine sua noveris, at Mercurii scientiam es adeptus, tunc cape solis vulgi partem unam bene purificatam, & Mercurii nostri summe lucidi partes tres vel duas, junge & impone igni,

igni, dando calorem in quo bulliat, sudetque, sudorque ejus circuletur, &c.) gradum ignis auxi, & ecce brevi tempore, pulvis subtilissimus nigricans in superficie apparebat, tunc paucis elapsis hebdomatibus tota massa picis ad instar infra & supra nigerrima conspicebatur, adscendebant continuo guttulæ mercuriales, quæ etiam descendentes nigri istius coloris fiebant participes, summa insuper vitri pars coloratis nebulis resplendebat. Massa nigerrima in cinereum procedebat colorem, tunc itinere impeditus, laboris istius nondum spectare licuit exitum. Observavi etiam, quod meus quidam Amicus Mercurii septem partes cum una parte auri amalgamatas post variorum colorum mutationem in rubicundissimum & subtilissimum pulverem quatuor mensium spatio præcipitaverit, qui licet medelam in morbis quibusdam promitteret, non tamen ob injustam Mercurii cum Auro proportionem, ad summam metallorum pervenire potuit Medicinam fixissimam.

Præcipuum autem hujus Philosophici laboris in recta Mercurii purgatione consistit. Antimonio purgationem institui debere, affirmavi, an autem per columbas Dianæ, duæ partes Argenti intelligi debeant, dubium videtur. Nunquam enim legi, Lunæ a Poetis columbas attribui, easdem vero Veneri dicatas esse scio: nec per Dianam apud Philosophos designari Argentum, sed plerumque Mercurium (quem Joh. de Monte-Snyders filiam Dianæ nominat) memini, hinc videtur, per columbas volatiles quosdam spiritus designari, & quod Joh. de Monte-Snyders alas Mercurii vocitat, id hoc loco per columbas Dianæ explicandum esse. Aliquos itaque referam modos, quibus Mercurius per minima Antimonio commisceri, & sic, ut videtur purificari possit:

xx. Mercurii sublimati partes duas, Antimonii partem unam, destilla per retortam, & Mercurius cum Sulphure Antimonii permixtus sublimabitur: Inquis: id saltem ob Sulphur, quod Antimonium possidet, fit, doce modum cum regulo. Respondeo: si non credis Mercurium ope spirituum in Mercurio sublimato concentratorum, cum regulo amalgamari, sic proba: Regulus & Mercurius spiritibus Salis & Vitrioli rectificatissimis irrorentur, ac dextra trituratione usus, reperies, an vera dixerim. Alios etiam adhuc referam modos: sublima Regulum martis cum Sale ammoniaco, albos flores solve in spiritu Salis, adde Mercurii sublimati quantum vis, & solvetur penitus, &c. Certe si hoc modo commixtionem per minima fieri negas, vix datur ulla. Potest etiam Mercurius sublimatus, vel spi-

ritu Nitri præcipitatus, cum liquato Antimonio in retorta tubulata aliquo modo misceri, &c.

Placeat Tibi ex his modus qui videtur accuratissimus; ego amalgamationem Mercurii, quæ ope Auri vel Argenti fit, non plane negabo, maxime si hoc modo procedat commistio, ut in fluidam reguli Auro vel Argento commixtam massam Mercurius infundi, & sic per intima commisceri posse. Mercurius autem Antimonio conjunctus, facillime additis alcalibus resuscitatur.

Præter intrinsecam purgationem Philalethæ aliam requirit, quam accidentalem vocat & Introitu aperto ad Regis Palatium Cap. XV. describit: Ast cum iste labor haud exiguus, imo plane sit incertus, ego amore erga proximum permotus, modum, (quem nemo unquam, quantum sciam, scripto edidit) singularem declarabo: R. Cera puræ quantum vis, fluat super prunis ardentibus in vase vitreo vel terreo, cui indatur Mercurii ana, agita lignea spatula per horam dimidiam, sic cera nigerrimum a Mercurii impuritatibus accipiet colorem, amove ab igne, ut frigescat; frigefacta cera stylo ferreo calefacto perforetur, ut Mercurius in minima parte vasis quiescens effundi possit: tunc alia cera ista repetatur operatio, & non tanta ut prius afficietur macula; Tertia vice plerumque cera permanebit munda, etiamsi per aliquot horas liquefacta cum isto Mercurio agitur. Cera autem ista vel iterum depurari, vel ad emplastra usurpari poterit. Hæc de Mercurio: Pauca adhuc de Auro monenda.

Requiritur ad amalgamationem cum Mercurio depurato, Aurum purissimum. Est quidem aliud aurum, quod Philosophorum appellatur, ab iisque mire laudatur, istud autem a nativo non essentia sed fixitate differt, est enim nihil aliud, quam Mercurius sophericus (ut dicit Pantaleon Examine Chymico) coagulatus, aptissimum vero censetur hoc Aurum a Philosophis pro opere ipsorum brevi & occulto, innuente *Gebro* ac dicente: Quod si ex solo Mercurio perfeceris, indagator eris pretiosissimi Magisterii. Omnia reliqua absque fuco describere d'Espagnet & Philaletha, cum ergo aliorum verbis meas paginas implere displiceat, Lectori elegantissima ista commendo Scripta.

Contenta hujus Capitis illustrat:

Antiqui Philosophi Galli Delphinatis Anonymi
Liber secreti Maximi totius mundanæ gloriæ: qui cum enco-
mio: Optimi longe ac verissimi Tractatus, in margine rubro
atramento notati, ex Volumine Tertio Theatri Chymici,
Illustris cujusdam Medici, excerptus
Lectori traditur.

IN minimis implorandum est Divinum Auxilium. Quid ergo, Fili charis-
sime, in arduis & majoribus hujus mundi facere debemus? Et cum ita sit,
quod intentio nostra versetur circa maxima, & majora Mundi Arcana, ut in-
fra syllogistice demonstrabitur propterea invocando DEI, Patris Domini Nostri
JESU CHRISTI, immensam bonitatem, in ipsius & Servatoris nostri nomi-
ne, Spiritu suo nos ducente, auspicabimur.

Anno 1447. die Lunæ Mensis Januarii septimo in crastino jucunditatis
assuetæ, in regno nostro fieri, ut moris est apud nos, lætari, in commemora-
tionem illorum fidelium regum, qui Nostrum Dominum & Servatorem læto
animo ex diversis partibus in unum locum adoraverunt, decrevi calamo depin-
gere, & secreta manifestare, quæ sub velamine, & quasi in desperata forma
consueverunt tradi. Tali modo tamen ut ingeniosi, & his introducti, possint
in hoc opusculo proficere & gloriam mundanam totaliter acquirere. Hortor
autem vos, ne gloriam sempiternam, pro rebus a vobis leviter transeuntibus,
relinquere velitis: scientes, corruptibilia quæque pro incorruptibilibus relinqui
debere.

Hoc præfato, in utilitatem omnium fidelium Christianorum, præcipue
Domini Nostri Regis Ludovici, Serenissimæque Dominae Reginae, Ejus con-
fortis ac Filii eorum, Domini mei Delphini Primogeniti, dicimus:

Planetas septem esse, dies septem, metalla septem, licet, quod me atti-
net, ego tantum sex numerem, nimirum quæ sub malleo extenduntur. Hæc
& illa nota sunt, & hæc ab illis denominantur ob influentiam & participatio-
nem inter se.

Mercurius autem non est proprie metallum, sed principium metalli, &
quod est principium alicujus, non est ipsum totum: Mercurius autem est eis
pro materia, Sulphur vero pro forma. Nos vero vidimus corpora metallica
oculata fide, resoluta in Mercurium, & multiplicata in illo; at nunquam Mer-
curius erit metallum, nisi coagulatus fuerit virtute Sulphuris: Sulphureitatem
autem capimus pro omni calore naturali. Si vero adveniat ipsi Mercurio aliud
Sulphur

Sulphur a suo proprio, ex quo fuit ab initio nec ne, ut inde fiat metallum non est præsentis speculationis. Notant tamen filii mei, quod qui metallum cupit perficere, metallum conspiciat oportet, & hæc disce, nota, & sæpius revol-ve, nam in hoc dicto stat consideratio rei.

Generatur autem Lapis noster ex Patre & Matre, & ejus sperma est aqua serena non madefaciens; per longum tempus adscendit vir super feminam in colore nigro, & illud corpus nigrum accipiet aquam ejusdem naturæ, & fugit & fluit per processus temporis, & salvabit infirmos ab omni infirmitate. Datum in Camera Parlamenti Hermetis.

Æ. Rubei ponderosi partem unam, albi in sua subtilitate partes tres, aquæ serenæ partes quatuor:

Lapis componitur ex igne & igne per calorem, & ex cocto & crudo, & ex igne rubeo & albo, & ex igne fluente & firmo sive compacto, & ex Sulphure & Mercurio, & ex aqua incombustibili: Vel ex aere & igne, vel ex igne aere aqua & terra simul, & multis aliis & infinitis modis potest dici. Et tamen non dico tibi mendacium sicut alii fecerunt; qui de Arsenico, & Auripigmento, de Aluminibus, Salibus, vel Animalibus, Atramentis & infinitis aliis phantasticis rebus locuti sunt, quæ falsa & vana penitus cognoscuntur esse.

Meditare fili sapientiæ & invenies veritatem. Ego te celavi nomen vulgare propter duas causas, una est, ut si quis per hunc meum libellum male agat, ego possim me apud DEUM excusare, & dicere, quod secretum non revelavi nisi sapientibus & vere dignis. Alia causa est, quod ceteri Philosophi satis in suis libris nominant, & regimen celant; regimen manifestabo, & tibi sufficiat.

Quod si Lapidem non intelligas ex te ipso per rationes naturales, & per verba Philosophorum, prætermittendo omnes res quæ præter naturam sunt, non es dignus vocari Philosophus, neque debes nobiscum philosophari.

Hei vobis phantasticis laborantibus in hac arte, qui vultis seminare fabas, & colligere oleum Balsami, & ex stercorebus facere aurum potabile! Væ vobis! grossis capitibus, qui vultis de ovis & sanguine & aliis mille truffis aurum generare: Aurum loquitur & dicit: Maledicantur qui nobilissimam meam formam vilipendant: Ego sum nobilissimum Ens, & omnes influentiæ cœli in unum convenerunt ad meam generationem, per mandata DEI omnipotentis, & ego sum opus naturæ perfectæ, & sum natus sine adulterio, & isti phantastici, & novelli occæcati, me spurium & bastardum vocant, & me ignorant. Ego vero sum incorruptibilis, & filius solis, & minima pars substantiæ meæ est totum meum continens, nec in me aliquid corruptibile reperiri potest, & tamen isti ex corruptibilibus me & substantiam meam volunt multiplicare: quomodo possunt ipsi creare filios mei similes, absque consensu & consilio meo, nequaquam fiet, quousque ego semen meum igneum jactavero in sanguine meo fluente, albo & igneo; verum confiteor peccator sum, quod cum matre mea,

quæ

quæ me prius in suo ventre portaverat , consuevi multiplicare filios meos , & cum ipsa consuevi delectari , & amicabiliter amplexari , ut ex ea & per eam possim mihi similes augmentare & multiplicare , juxta illud : Pater Ejus Sol, Mater Luna :

Et dicit *Arnaldus* : Matrem puram accipias , & eam in lecto ponas cum filiis , ut ibidem delectetur , & quando incipiet aliquantulum delectari , in aqua frigida extingue. In disputatione Solis ad Mercurium , dicit Sol : Disputabisne mecum ? Ego sum Dominus Lapidis , & insuper ignem patiens. Dixit Mercurius : Verum dicis , sed ego te genui , & tu es avarus , respectu mei , & nihil vis largiri de duro propter tuam duritiem. Ego vero spiritualis sum , & in me latet sapientia abscondita , & qui me junxerit filio , vel fratri meo , vivet & gaudebit , habebitque sempiternum thesaurum , adeo ut si pasceret quotidie mille millia hominum non indigeret. Et ego sum illud vivificans & mortificans , & in me sunt omnia mundi mirabilia.

Dixit autem Sol. Necessè est ut substantia mea multiplicetur in Ventre Matris meæ , Mater mea est Luna viva , argentum vivum , juxta id : Portavit eum Ventus in Ventro suo : Ventus id est aer , aer id est Mercurius , quia aereus est. Hæc Hermes.

Nec filii tales reprobantur , propterea quod ex matre & filio generentur. Nam hoc eis est permissum per omnipotentem DEUM. Et ipsum aurum est solus agens & mater sua est sola patiens , apta nata ad multiplicationem suorum individuorum in sua specie. Nonne si solus filius esset in natura humana , & sola mater , permetteretur quod generarent sibi similes , quod necesse esset multiplicare genus humanum , aliter totus mundus perderetur ? Honorate Regem nostrum , & suam Matrem & nolite eos in suo concubitu vilipendere. O vos impii ! qui hoc secretum vilipenditis : qui absque aliqua mora & patientia nos comburitis igne violento , & creditis nos annihilare ? Sed certe nos non timemus rigorem Vestrum , nec timemus ignem , quia de natura sua sumus.

Dixit it. Sol Matri suæ : Ipsi sophistæ nos separant ab invicem , & nos impediunt a generatione nostra , quia tu mater habes certas alas & pennas mirabiles & subtiles , & de levi me dimittis , & volas a me , ne tuæ pennæ comburantur , tuam tamen substantiam facies quiescere paulatim & paulatim. Ego vero sum grossus , ponderosus , sicut ursus , non possum bene currere , nec habeo alas ad volandum , quia compactus sum , quapropter non timeo ignem. Advertendum tamen est maximum secretum & incredibile , quod si per longum tempus starem cum matre mea in lecto delectationis , id est in calore ignis. Certo ipsa me secum portaret totaliter , & nihil de substantia mea inveniri posset , si sibi violentia fieret , quia multum fortis est & terribilis , quando est in ardore amoris , propterea dicitur , acetum acerrimum , aqua fortis , venenum tingens , Lac Virginis , fons vitæ , & ignis comburens magis quam ignis

& per violentiam nostræ conjunctionis efficior volatile corpus & spirituale ac totaliter revertor ad naturam meam primam, & completur quod dicitur: sciant Alchymistæ, species rerum transmutari non posse, nisi prius revertantur ad naturam primam.

Et certe Fili, in hoc pretioso opere, ut Morienus ait: si scirent Aurifabri, quid habent præ manibus quando deaurant, multum lucrarentur. Meditare fili & intellige, quia aliter non possumus de hoc opere loqui, nisi parabolice, quæ dicta sunt, per me sæpius visa sunt, & propterea scio, quod vera sunt.

Materia immediata Lapidis est Sulphur & Mercurius, non talis qualis invenitur, unde natura creavit aurum. Sed id quod nunc in eo est, quod ars imitatur naturam in quantum potest. Majora dico quam credebam dicere, sed me non poenitet, quia non loquor nisi amicis meis & filiis scientiæ.

Dicunt Philosophi, quod aurum nostrum non est aurum vulgi, & multum bene loquuntur, sed male a legentibus intelliguntur. Ecce & similiter de Mercurio Philosophi dicunt, quod non est vulgi; Fili aperi cellulam tui intellectus, ac nota, quod Sulphur nostrum aurum est purum, merum, sincerum & rectum, & dicitur apud nos Argentum vivum coctum, & est filius ignis, & ex purissima substantia Mercurii sumsit originem, & cum videtur virtus ejus, non intelligitur nisi a nobis, ex materia unde generatur. Homo, non est hic homo, nec hoc frustum hominis generat hominem: sed est quædam virtus agens hujus vel hujus hominis, & talis virtus est invisibilis, propterea dixerunt, quod materia Lapidis nostri non est aurum vulgi, videlicet illud quod videtur, illa prima massa tota aurea, ille denarius aureus, vel illa accidentia quæ videntur, non perficiunt Lapidem nostrum, sed certa virtus in talibus existens, hoc perficit. Nec unquam fuit possibile, nec erit aliter, ut dicit Avicenna, reperitur materia illa in illis, in quibus est. Item dicit: Si Solem & Mercurium non viderem, dicerem scientiam istam esse falsam; quasi dicat, si nullum granum frumenti esset in mundo, dicerem multiplicationem grani esse falsam, & tamen non intelligas, quod granum hoc frumenti quod videtur, videlicet illa grossities grani, vel durities, vel illa accidentia, quæ videntur, generent grana, sed virtus latens in dicto grano, hoc fecit, quod nisi cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet.

Intellige hæc omnia in tuo intellectu separata, & non grosso modo, ut littera dicit. Relinquitur ergo quod substantia intrinseca est illa, quæ operatur, & per consequens sequitur, vera esse Philosophi verba quando dicit, aurum nostrum non esse vulgi, id est, quod videtur, palpatur, sed est quædam substantia magis subtilis, quæ ab ipso extrahitur, & in ipso latet. Lapis igitur noster fit ex Sulphure fixo, rubeo, ponderoso incombustibili, & ex substantia Mercurii recentis, crudi, puri, & similiter Philosophi dicunt: quod illud ar-

gentum

gentum vivum quoque capitur pro Sulphure nostro, quod etsi vocatur Sulphur, non tamen Sulphur est, sed ita vocatur propter proprietatem agentem quam habet: Nihilominus non est aliud quam argentum vivum coctum & inspissatum per naturam & in tali inspissatione Sulphur naturæ sibi occurrit, quod Sulphur dicitur substantia aurea, id est virtus aurea, & facit ex Mercurio, merum Aurum, per præceptum naturæ, nec taliter sulphureitas minuit substantiam Mercurii, nec comburitur per ipsam, imo partes ejus homogeneæ per talem virtutem sulphuream igneam coadunantur magis ac magis, aliquæ post aliquas, & efficitur per longum tempus corpus durum & compactum. Tale corpus potest dici Sulphur & Mercurius, & quod tale Argentum vivum coctum est nobis necessarium, propterea dicimus sæpius, quod non est Mercurius vulgi.

Considerandum est etiam fili, quod tale Argentum vivum sive Sulphur non operatur per se, quia simile non operatur in suo simili, & par in parem non habet Dominium. Necesse est igitur, ut adjuvetur per aliud Argentum vivum, crudum, mundum & aereum, quia illud est, per quod nostrum Sulphur fixum & argentum nostrum vivum coctum naturaliter superabuntur ab invicem, ut inde multiplicentur in suo humido radicali in infinitum, juxta illud: Cui naturæ est calida & sicca & cocta, si frigidum, humidum & crudum advenerit non nocebit; quia sicut minimæ partes siccae terræ superantur per appositionem aquæ, & per bonam mixtionem ut patet in opere figuli, similiter terra nostra, vel Sulphur nostrum dividitur in minimas particulas per minimas partes, cum ingrossatur per appositionem aquæ suæ videlicet, Mercurii vivi, crudi, mundi & ex minera extracti, quia ipsum argentum vivum est perforativum & penetrans, in infinitum magis quam aquæ fortes sophistarum, a quibus debes cavere. Secunda ratio quare Mercurius non est vulgi, est ista, & similis, sicut diximus, de auro vulgi; quod illud quod videtur non est proprie materia lapidis, similiter argentum vivum, prout videtur a vulgo, est multum volatile, mobile, frigidum & humidum & album, & tamen in abscondito est calidum, & asperum, & terribile & rubeum probatur, quod, ut superius dictum est, est ignis albus, & corpora metallica per eum funduntur & liquantur citius multum quam per ignem fusionis ut patet per experientiam, item in rubeum convertitur per regimen nostrum, item fixatur virtute sua cum adjumento Sulphuris nostri, id est ignis nostri. Idem ipsum est opus naturæ & virtutes ejus non videntur, propterea non cognoscuntur a Vulgo.

Qualis debeat esse fornax.

Domus vel locus erit in certa Camera secreta ad hoc ordinata, nec ventus, aer & pluvia possint Magisterium annihilare, in loco non nimis alto, sed passo vel mediocri. Sit fenestra satis ampla, quæ respondeat supra furnum, ut tempore necessitatis suas possis videre actiones, cognoscere colores in opere apparentes; & erit furnus ad hoc aptus in dicto loco, & pes, seu fundamen-

tum furni, 4. pedum in quadratura, & in altitudine unius pedis vel plus. Sit craticula ferrea in medio rotunda, & quatuor viæ in cruce venticulares correspondentes addictum furnum, ab extremitatibus ad dictam craticulam, & in uno angulo dicti furni erit unum Canale satis grossum semper carbonibus repletum, altum ad quantitatem unius cannæ, vel 5. pedum, vel plus vel minus correspondens ad craticulam, & in circumferentia craticulæ erunt quatuor capellæ terreæ ad formam Alembicorum, & in medio erit una capella, ad modum aliarum tamen stabit in aere & altæ quatuor erunt, superfundamentum fietque ignis ut dicetur, & os furni erit in oppositione ad Canale videlicet in angulo, eruntque instrumenta necessaria ferrea ad mundandam craticulam, & ad cineres extrahendos.

Est autem regimen unum, videlicet ut ponatur in suo vase & in suo furno & coquatur jugiter sine intermissione.

℞. Mercurii optimi ℥ij & ponatur in mortario cum Sale grosso & aceto optimo, & incorporetur admodum pastæ: deinde cum aqua calida rorando vivifica, & fac bis aut ter, ut ejus nigredo pereat: demum fac transire per corium, & transibit ad modum lactis. Deinde in unciam unam Sulphuris nostri, impone quatuor uncias Mercurii in vase Vitreo sigillo Hermetis sigillato, deinde collocetur in suo furno secreto & ibidem accendatur ignis & multiplicatur, & crescit, efficiturque fons sapientiæ currens. O benedictum mare sapientiæ! fluit & refluit, bullit & quiescit, & si velis secure agere semper cum patientia agito, & continua, & non te tædeat: non est festinandum, nec ab opere cessandum: donec totum ad modum sicci Lapidis formam assumat.

Nam Sulphur fixum cum sit, coagulans coagulatum, naturaliter coagulat suum Mercurium per longam & frequentem sublimationem super ipsum. Custodi ergo hæc: scilicet terram & aquam, quia cum aqua miscetur cum terra, eam absorbet sua siccitate & inspissat sua tenacitate, & facit eam sibi similem sua grossitie, quia omne siccum naturaliter appetit suum humidum, idcirco tardamentum & temperamentum dicitur esse in Magisterio Philosophorum: & natura præterire motum non poterit nisi impedita fuerit per festinationem; fac igitur ut omnia solvantur, & cave spiritus fugiant per violentiam ignis, quia totum perderetur Magisterium.

Scias Fili charissime, quod totum nostrum Magisterium nihil aliud est quam facere rectam solutionem, & perfectam coagulationem, solvite Lapidem nostrum, postea congelate, & nihil plus quærat. Humiditas nostri Lapidis desiccatur paulatim, & ex assuefactione in suo igne.

In Lapide nostro non sunt nisi duo, & sunt unius naturæ: unum est siccum & firmum, incombustibile: aliud est humidum volatile & incorruptibile, propterea necesse est, quod ista duo contemperentur ad invicem, ut unum non dimittat alterum. Quod si velis dare calorem ad æqualitatem rei fixæ, res volatilis minime posset

posset expectare, & si velles dare ad æqualitatem rei volatilis, res fixa semper hebetaretur a frigiditate alterius, & nunquam perficeretur opus. Necesse est dare calorem ad æqualitatem rei motæ, videlicet totius compositi, ut omnia solvantur, & fiat una aqua permanens, propterea coque, coque, & iterum coque, & ne te tædeat longa decoctio esto longanimis, patienter & continue, & soli complemento insistas, cætera prætermittens. Primus color Lapidis nostri post bonam continuationem quando incipiet coagulari, erit niger, & durabit per 40. dies, & tunc efficietur Lapis albus, & tunc Sol operabitur cum Sulphure suo albo, Mercurium convertens in lunam puram: & si majorem habuerit digestionem operabitur cum Sulphure suo rubeo, Mercurium convertens in aurum optimum: & per hoc perpendere debes, quod aurum est corpus hermaphroditicum, id est, in se continens duas virtutes, Lunarem & Solarem, quod aurum prius fuit argentum, quam aurum. Nota tamen, quod cum materia nostra fixa est ad album, nunquam potest destrui per ignem, & propterea potes ei dare ignem quantum volueris, quia semper meliorabitur, ejus Tinctura in infractum, & efficietur rubicundissima, velut sanguis adustus vel Syrupus Granatorum. Si illa volueris multiplicare cum fermento, unde fuit a principio: & totum convertetur in 30. diebus in Medicinam puram albam aut rubeam, secundum quod fuerit fermentum. Et demum capies unciam unam ejus pulveris, & projicies super 10. uncias cujuscunque metalli, & erit Aurum purum, vel Argentum purum. Iterum capies unciam unam, & projicies super illud jam conversum, & erit Medicina pura, & toties reiterabis quoties Medicina fluat, sicut cera vel oleum, & tunc dicitur oleum auri, aurum potabile, Balsamum, fons vitæ & fluvius Paradisi, Thesaurus totius mundi & secretum absconsum.

CAPUT XI.

Ex Vitriolo solo construi posse Medicinam

universalem absurdum non est.

HUic theoremati contrarius esse videtur *Pantaleon* inquiens: „Subjectum proximum Alchymistarum ante annos aliquot „fuit Vitriolum in tota sua substantia, hoc purgarunt, dul- „cificarunt, imo, quod DETIS bene vertat, per colores „omnes ad transparentis rubiniformam adegerunt, objectum vero „obtinuerunt Tincturam quidem pro pannis, sed non pro metallis, „& finem, loco auri, cuprum &c. „ Ego tamen hoc non obstante, Basilio fidem adhibens ex Vitriolo solo puro, si qui separationem norit Philosophorum præparari posse Medicinam Universalem autumo. Ista quidem Pantaleonis verba haud impugno, nempe, si Vitriolum

Phiolæ indatur, & per longum temporis spatium digeratur, vix ex isto Universalem parabis medicinam.

Nam ego cum juxta Processum *Rogerii Baconis* ante hac Vitriolum Hungaricum, repetita solutione purgatum, in vitro bene lutato longa digestionem tractassem, videram varias metamorphoses, paucis quippe diebus in rubicundum quasi mare totum fuerat solutum, ascendebant vapores clari, interdum & rubicundi coloris, qui circulando decidebant; parietes vitri primo argenteis striis quasi arborum figuris picti apparebant, quæ indies magis ad aureum, tandem ad cinnabarinum vergebant colorem. Ast licet Vitrum per annum, & quod excurrit, in digestionem fuerit, tandem tamen nil nisi caput mortuum Vitrioli inveni coloris rubicundissimi. Hæc enim mea digestio, Philosophorum operationi non erat consona, cum certum sit, requiri ad Vitrioli veram præparationem, non solum ut purificatum digestionem mandetur, sed ut ex ejus subtilissimo spiritu principia prius separentur, & æquali proportionem conjungantur.

In Vitriolo vero requiescere primum ens metallorum, mihi pro fundamento haud fallaci id est, cum notum sit, quod omnia metalla & mineralia in salem vitriolaceam redigi possint, & in omnibus fodinis metallicis, ubicunque metallica concreta reperiuntur, Vitriolaceus iis adhæreat sapor, ut maxime in fodinis auriferis Hungariæ contingit, ubi Vitriolum dulcissimum albicans & virescens in maxima reperitur copia, quod iisdem in locis (causam ignorant) *Saccharum Theophrasti* vulgo appellitant, vilique pendent: natura insuper Vitrioli mineras singulari & admiranda figura investivit, præque enim sub Sulphureo aureo, vel arsenicali argenteo splendore refulgent, & naturæ scrutatores admonent, latitare in isto embryonali subjecto, multum de auri, argenteive nondum tamen perfecta qualitate &c. Præterea ex omni minera per distillationem prodit Spiritus Vitrioli, quod ego sæpiissime conspexi. Quid autem Vitrioli admiranda efficacia in Medicina præstet, norunt plurimi. Quis non ob pulveris sympathetici virtutes ferme obstupefeat? Quis non oleum Vitrioli (quod ignis concentratissimus sit) summis extollat laudibus, cum omnia mortua corrodat, vivam autem carnem humanam & ossa (nisi putrida) non lædat. Certe qui ejusdem vires recte inquirat, cum eodem omnem lithiasin ex fundamento curare potest, aliique ut vocantur morbi tartarei hujus viribus non resistent, opus tamen est, ut alia hujus Medicamenti accedat præparatio, de qua plura dicere animus nunc non est. Evolvat Lector *Helmontium*, *Theophrastum*, *Basilium*, sic per chymicam hujus Salis ana-

anatomiam innumera elici posse arcana cognoscer. Qua ratione autem ex spiritali parte Vitrioli præparari debeat Medicina Universalis describere supersedeo, verbotenus enim proposuit *Basilius Valentinus in Tractatu de Universali totius mundi, & de naturalibus & præternaturalibus*. Hos lege, evolve, considera, & Philosophi fidelissimi & sincerissimi verbis adhibes fidem.

Visitando Interiora Terræ, Rectificando Invenies Occultum
Lapidem Veram Medicinam.

CAPUT XII.

*Ex Sale & Sulphure Metallorum (a) per Spiritum
Antimonialem fit Medicina Univer-
salis.*

Hunc Medicinæ Universalis conficiendi modum plures Philosophorum elegerunt. *Lullius* satis accurate tradidit, sed simul adeo sophismatibus obfuscavit, ut ex ejusdem Scriptis vix ipse se expediret *Apollo*. *Artephius* menstruum Philosophorum vocabulis clarissimis edocuit. *Ripplaus in pupilla Alchymie*: Menstruum, (inquit) Philosophorum fit ex Leone rubeo & Leone viridi; per hos (ut ipse explanat) & Spiritus Salino venereus in Mercurio exaltato concentratus, intelligi debeat. *Basilius* fere idem innuit, cum Saturnum consulere jubet, utpote qui splendidam traditurus sit mineram ex prima omnium metallorum materia oriundam, hanc post singularem præparationem sublimari in aluminis plumosi simile quid, resolvique tandem in aquam satis validam, ad aureum recludendum semen, &c.

Apparet cæteroquin quod omnes Philosophi *Saturnum* summis evehant laudibus, tanquam ope illius, ut dicunt, Menstruum Philosophorum, imo ipsum Mundi Miraculum præparari possit. Sic enim ajunt *Agricola & Sendivogius*: In Regno Saturni Philosophici Speculum est, in quo omnes naturales actiones in toto systemate Mundi apparent, &c. *Joh. de Monte-Snyders* inquit: Ignis mineralis & materia prima in minerali reperitur Saturno. Idem: Saturnus Philosophorum metallorum omnium hostis & amicus, destructor & meliorator, in isto metallorum omnium exaltatio reperitur, &c. Hæc autem verba non de plumbo vulgari intelligenda esse, ipse *Joh. de Monte-Sny-*

Snyders declarat, dicens : Saturnum Philosophorum **DUPLICI FALCE** armatum, &c. quod ita explico : si duos characteres plumbi (quæ quasi falces repræsentant) a dextro & sinistro latere sibi invicem opponas, exinde signatura oritur Antimonii. Alio loco idem materiam Philosophorum **FIGURA MUNDI** signari remonstrat, quæ pariter Antimonio competit. **MAGNETEM** vocat, quia omnia metalla in fluxu attrahit sibi que annectit; quod etiam *Basilii Tractatu de Naturalibus* affirmat; Melioratio, inquit, metallorum in stella signata vel eorundem Magnete reperitur, a quo omnia metalla virtutes receperunt, &c. Idem variis in locis expresse proponit; per Antimonium brevissimo tempore summam animalium & metallorum perfici posse Medicinam, &c.

Cur autem Philosophi Antimonium tanto deprædicent encomio, ea est ratio, quia in isto summam, ut dixi, requiescere Medicinam existimant, quam sua virtute tribus Regnis succurrere, supra demonstravimus. In Antimonio itaque latere facultatem medicinalem, quæ vires ad tria extendat regna hoc quaecunque illustrat experimentum:

R. Antimonii q. v. partem unam, fluat in crucibulo, tunc injice nitri partes duas, Tartari partem unam, post semihoram effunde, & aqua calida solve, fiet lixivium Sulphure Antimonii imprægnatum, pone ad fornacem calidam ut evaporet aqua, sic remanebit salina quædam massa rubicundissima: Hujus recipe granum unum, divide vel in centum partes, & centesimam particulam (nam si multum de Sale adhibueris, non aureum, sed cupreum, & tandem ferreum colorem exhibebit) in cochleare argenteum optime politum impone, affunde aliquot guttas aquæ frigidæ, & circum circa istis deductis guttulis colore aureo pictum videbis argentum, non secus ac ab aurifabro optime esset deauratum, licet quidem adeo firmiter non adhæreat, ut separari nequeat, interim tamen agnosces, argentum singulari magnetismo ad se traxisse aureum Sulphur, ut aqua, nisi Sal vel arena adhibeatur, ablui non possit, & satis diu cum isto permaneat colore. Istud admoneo, Salis hujus in colorando virtutem vix per aliquot durare dies, attrahendo enim aerem aliquo modo ab alcali separatur Sulphur. Atque sic magnam coloris aurei cum Sulphure antimoniali extensionem demonstravi. In morbis variis Sale hoc sulphureo utaris a granis x. ad xv. usque xx. & istius alexipharmacum miraberis effectum. In regno vegetabili suas etiam extendere vires, isto demonstro experimento: *R.* Grana hordei vel avenæ, vel alius vegetabilis, circumda cum Sale isto sulphureo,

reo, & tempore consueto terræ manda, magnam certe copiam tam in calamis quam granis producet, ut vix credibile sit: Si autem existimas hoc non ope Sulphuris antimonialis, sed solum per alcalia effici, tenta cum alcalibus solum, & etiam isto modo, sic contingens differentia tuam tibi incredulitatem adimet.

Ex relatis non judices, me tam ineptam fovere opinionem, ut existimem, per nitrum, Tartarum & Antimonium, præparari posse Lapidem Philosophicum, sed ideo adduxi exemplum, ut ex ungue Leonem judicare discas. Præterea quantam sympathiam Antimonium cum mineralibus habeat ex hoc colligi potest, quia nullum est minerale, quod omnem limum, lapides, metalla & mineralia sic resolvat, & cum istis per minima se permisceat, quam Antimonium, in isto enim requiescere humidum radicale metallorum concentratum plurimi credunt. Sic experientissimus Theophrastus, omnia quæ mineralium sunt arcana potentissima in Antimonio concentrative reperiri statuit, &c.

Antimonium tanquam inexhaustus medicaminum fons, in morbis fere desperatissimis auxilia summa suppetit, cum nempe suas singulares virtutes, irradiando, quasi (ut de vitro & regulo ejusdem plures longa experientia edocti testantur) in corpus humanum effundat, quamobrem optandum foret, ut quidam ignari (qui nunc inscitia quasi temulenti, antiquorum dogmatibus tam pertinaciter inhaerent, ut ægrotum mori, quam ad ejus conservationem novum dogma proficuum admittere malint) ad saniolem mentem redigerentur, & antimonium non plane e republica Medica proscriberent, sed potius de ejusdem facultatibus solliciti, ex ejus visceribus optima in ægrotantium emolumentum perquirerent medicamenta. Recte & accuratissime de hoc ex Neotericis judicium exhibet *Sylvius Medicus Celeberrimus*: Non putem, inquit, ullum in rerum natura medicamentum ipsi Antimonio æquiparandum, postquam non tantum omnis generis evacuantia, sed & alterantia ex ipso queunt, præparari; unde si aliqua reperiatur in rerum natura materia, ex qua confici possit Medicamentum Universale, morbos quosvis ab humorum vitiis pendentes curans, illa revera sit Antimonium, &c.

Nunc breviter commemorare mihi liceat quædam nomina Antimonio a Philosophis attribui solita: *Job. de Monte-Snyder* istud comparat MINERÆ Mercurii (tam propter striatam formam, quam quod ex isto facili negotio cinnabrium Sulphure aureo repletum præparari possit) alio loco vocat: DIVITEM NON FUSAM MINERAM (ein reich ungeschmolzen Mineral) hinc multi permoti, in An-

timonio nondum fuso (Spießglas: Erz) non solum spiritum anxie inquisiverunt, sed etiam in destructione vix aliquid cognoverunt; ast scias, me sæpius operationes chymicas instituisse, tam cum fuso, quam non fuso Antimonio, sed expertum esse, fustum non fuso præferendum esse: Inquis, car vocat non fustam mineram? respondeo, id exinde fit, quia Joh. de Monte-Snyders terminis technicis mineralium scrutatoribus usitatis plurimis in locis locutus est; Denn die Berg-Leuthe sagen niemahls: Das ist geschmolzen Antimonium, sondern: Das ist geseigert Spießglas, hinc Autori Vocabulum ungeschmolzen, placuit, ut indignis opponeret velamen. *Philaetba* in via sicca laborans, & Antimonium ad purgationem Mercurii usurpans, istud nominat CHAOS, item: CENTRUM OCCULTUM, MATREM METALLORUM, ARSENICUM, DRACONEM BABYLONICUM, SATURNIAM, MAGNETEM ASTRO SEPTENTRIONALIS NOTATUM, &c. Joh. de Monte-Snyders autem viam humidam secutus, docuit quomodo metalla & mineralia omnia cum Antimonio permisceri debeant, ut eadem vel hoc modo ad destructionem aptificentur; vel ex regulo menstruum Philosophorum præparetur. Hinc ut indignos arceat ab intellectu Processuum in Metamorphosi accuratissime propositorum, Antimonii vocabulum variis texit denominationibus; ego potissimas explanabo. Vocat

- 1.) PATREM SUMMUM METALLORUM, ratio est, vel quia Saturnus a Poetis omnium Planetarum fingitur parens; vel quia, ut Theophrastus Tractatu de vita longa, inquit, in qualibet marcasita latet Antimonium, &c. ex marcasitis autem coctione in terræ visceribus generari metalla facile posset demonstrari: Accedit, quod omnia metalla in primordialem, quam habuerunt figuram (in Erz: formige Gestalt) ope Antimonii reduci posse sæpe expertus sim.
- 2.) MATERIAM PRIMAM i. e. principalem, & PROXIMAM PHILOSOPHORUM.
- 3.) MATERIAM HERMAPHRODITICAM SOLAREM & LUNAREM; i. e. ex Sulphure & Mercurio constantem.
- 4.) OPTIMUM METALLUM & MINERALE CONCENTRATUM, non actu sed potentia.
- 5.) MUNDUM PHILOSOPHORUM.
- 6.) POMUM AUREUM.

7.) SOLEM

- 7.) SOLEM CRUCE SIGNATUM.
- 8.) GLOBUM TRIBUS BRACHIIS.
- 9.) UMBRAM VENERIS.
- 10.) VENEREM INVERSAM.
- 11.) CRUCIFERUM, quæ verba omnia a Signatura Antimonii (†) designationes fortiuntur.
- 12.) FONTEM INFORTUNII METALLORUM, quia in Antimonio liquato omnia suffocantur metalla.
- 13.) SALVATOREM METALLORUM, quia metalla glorificat.
- 14.) CERBERUM.
- 15.) SENEM.
- 16.) MONARCHAM & REGEM POTENTISSIMUM. &c.

Operatio autem Joh. de Monte-Snyders sic procedit : Primo fit amalgama cum Antimonio vel ejusdem regulo & metallo, post per fulmen, quod Theophrastus in Cœlo Philosophorum descripsit, metalla simul cum Antimonio in scorias rediguntur, tunc aqua vulgari elixiviatur Sulphur, præcipitaturque aceto, & optime edulcoratum ad reliquas reservatur operationes. Ex remanentia vero cinerei plerumque coloris, aqua primum excocta, ut omnis falsedo alcalica abluatur, post aliquoties reverberata, aqua communi calida Sal extrahitur metallicum, quod formam quidem Vitrioli præ se fert, sed tam fixitate quam fluiditate a Vitriolo differre videtur. Qualia nomina auctor Sulphuri & Sali attribuerit, in *Tabula ejusdem Scripto de Medicina Universali annexa*, exposui. Hoc saltem volo : Fulmen (auctore appellatur : PINGUES ADOLE VERBENAS; A MAGICA, IGNIS ARTIFICIALIS CONSISTENS IGNE INFLAMMATO, IGNEO AERE ET SALE VEGETABILI: VIS EX DRACONIBUS ET COLUBRIBUS, &c.) non ea quam innuit Theophrastus, sed hac proportionem misceri debet; (quod & Autor *Metamorphosis Planetarum* Capite XXV. innuit) $\mathfrak{z}$. Terræ vegetabilis partes tres, nitri partes duas, & ignis mineralis partem unam, sic cum novem partibus hujus pulveris totum regulum extrahis vel fixis metallis constantem destrues; ad molliora autem metalla pauciores fulminis sufficere partes, facile agnosces. Signum omnia in scorias abiisse cessatio scintillarum erit, &c. Hoc modo destrues metalla, ut Joh. de Monte-Snyders descripsit.

Licet vero aliquo modo hujus destructionis (ab antiquis minime usitatæ) fundamentum impugnare possem, ad alium tamen de *Principiis Metallicis Tractatum* differo. Interim siue verum id Sulphur metallorum esse credas, siue pro summe subtiliato agnoscas metallo, parum interest, cum certum sit per mercurialem spiritum secunda vice veram extrahi Tincturam.

Ne autem in mea genuina explicatione aliquis sit defectus, de clarificatione Salis dicendum: Debet autem clarificatio fieri per Spiritum Vini, ut dicunt Philosophi, at cum Spiritus Vini nullum vitriolacea figura existens corpus salinum resolvat, ita procedendum: Aqua, qua cum Sal ex capite mortuo elixatum, ad tertias evaporet, & affundatur Spiritus Vini anatica aquæ proportionem, sic statim præcipitabitur Sal, quod in frigido loco concresecet in crystallos, hos aqua iterum solve, & relictis fecibus habebis depuratissimum, &c.

Nunc de spiritu tractandum: Supra dixi, Spiritum Philosophorum in via humida ab Antimonio procedere, quod & nunc affirmo, & innumerorum quidem adducere possem testimonia, sed sufficiet Theophrasti: ita enim propriam intermiscens explicationem, iste Libro X, Archidoxorum describit:

„Quicumque metallicum suum coelum, id est Regulum Antimonii ad summum graduare & in actum reducere cupit, ipse debet
 „primo ex corporali vita, Mercurio vulgi, primum Ens liquidum,
 „tanquam coelestem ignem, Quintam Essentiam Solis, & acetum
 „acerrimum Metallorum extrahere, per solutionem cum sua matre, id est, arcano Salis, & cum stomacho Struthionis, id est,
 „Spiritu Vitrioli permiscere, in eo Mercurium Antimonii coagulum solvere, digerere, & postremo in crystallos reducere,
 „milis fiat crystallo flavescenti, de quo in Manuali menti fecimus. &c.

Vides istum Spiritum componi ex parte mercuriali Antimonii, nempe regulo, ope (ut Lullius vocat) Vitrioli Azoquei, vel Spiritibus salinis vitriolatis concentratis, ut Joh. de Monte-Snyders clarissime Metamorphosi Capite XXIX, describit, & Pharmacopeis usitato nomine aliquoties indigitat.

Quales autem Philosophi denominationes huic Mercuriali liquori attribuant, in Tabula ad Joh. de Monte-Snyders Tractat. de Medicina Universali alias explicui, atque hinc istas hic repetere animus non est; illud subjungo, esse quosdam, qui butyrum Antimonii pro Spiritu minerali Philosophorum agnoscunt, sed si isti Ciniflo-
 nes

nes Philosophorum Scripta recte intelligerent, & labores rite instituerent, istumque liquorem figere scirent, non in vanum semper instituerent operationes. Vere enim *Crollius Baslica Chymica*, num in Chymia (inquit) aliquid præstare possit hoc oleum, judicent ii, qui illud cum Auro radicaliter soluto fermentare, & per rotam Philosophicam secundum artem requisitam deducere norunt, &c.

Qui hoc animo perpendet, facile dijudicare poterit, cur ordinem Philosophorum, ut Joh. de Monte-Snyders *Metamorphos. Cap. VIII.* introducit ex figura Crollii libro præfixa receperit. Audeo dicere, Menstruum Philosophorum butyro Antimonii admodum esse simile, si in hoc Salia & Sulphura metallica solvas, hasque aquas in phiola permisceas, & sigillo philosophico munias, nihil quam coctio, opus ut a Philosophis vocatur mulierum, restat.

Inquis: Omnia dixisti, sed qua proportione principia metalli- ca conjungi debeant, in dubio est? Nam Joh. de Monte-Snyders *Metamorphos. Cap. XVI.* inquit:

R. Unam partem Sulphuris, Spiritus tantundem, Salis autem non obliviscaris, &c. Capite XI. p. 49. & Cap. XXV. sibi videtur contradicere, his verbis: Mars, i. e. Philosophus solvit Sulphur & Sal in appropriato spiritu, & confundit, &c.

Adestum cum omnia me explicaturum promiserim, sic inquam ista conciliabis loca: Affirmo solutionem Sulphurum & Salium necessariam esse, nam si recipias Salis, Sulphuris, & Spiritus, partes anaticas, ex isto mixto terreum quid saltem evadet, cum tamen Philosophi liquidam requirant substantiam. Ergo R. Sulphuris solaris (omne autem Sulphur rubicunda Tinctura existens, solari præditum est qualitate) partem unam, Spiritus s. Mercurii Philosophici liquidus partes plures, (quot sufficiant, Lector, judicato, cum una pars Sulphuris innumeras fere partes Lactis istius virginei in sanguineum tingat colorem) pone in digestionem, & habebis liquorem ob concentratam rubedinem fere nigrum, item recipe Salis metallici crystalli- sati, solve eodem modo in spiritu, & spiritus cœruleo vel viridi apparebit colore. Tunc accipe (ut Autor Capite XVI. inquit,) Sulphuris illuminati, (id est in spiritu soluti) partem unam, & spiritus (in quo Sal metallicum resolutum) tantundem permisce: Sic cognosces quod una res (i. e. materia liquida,) unum vitrum, & unus sufficiat ignis, &c. Restat quod non prætermittere volui, dicere Philosophos: Ovum Philosophicum igneo percute gladio, hoc idem est, ac si dicerent: Hermetice sigilla, i. e. colliqua vitrum. Nam nulum ego reperire potui lutum, quod concentratissimos spiritus cu-

stodiat, ast nunc singularem vitra colliquandi inveni modum, quem licet describere vellem, oculari tamen deficiente demonstratione ex verbis vix percipi posse autumo. Atque hanc Medicinam Universalem conficiendi viam tribus prioribus præcellere, pluribus explanarem rationibus, nisi omnem prolixitatem evitare vellem.

Istam ergo, quam hic descripsi, laborum eliges normam, si sapias Lector. Tantum est ex mea experientia, de fine tamen hujus Philosophici laboris gaudere nondum licuit, spero tamen meliora.

Conclusio Autoris.

OMnia elegantiori modo & ordine referre fuerat animus, nunc autem cum festinante calamo, absque aliorum librorum auxilio has conscribere paginas, atque ob iter quoddam summe necessarium concludere adactus fuerim, ignoscas, Lector, si non ea, qua delectaris styli elegantia omnia retulgeant, & cogites satis pulcre locutum esse, qui nihil quod necessarium, oblitus est. Clare etiam omnia, non invidiosos metuens raptus, demonstravi, cum olim a Viris probis mihi fuerit inculcatum, eum, qui loquitur ut nemo intelligat, majori dignum encomio, plane si taceat. *Laertius de Aristotele* refert, cum audierat, se a quodam maledictis esse laceffitum, tum ille: absentem inquiebat, etiam verberet. Sic ego injustis hujus scripti calumniatoribus non succensebo, imo permittam, ut si displiceat, infontem hanc chartam manibus dentibusque lacerent. Benevolum enim nec expeto Lectorem, nec momum timeo, cum nova mox ab ortu & ingratos suos habeant censores, veritatemque dicenti æquo animo imperitorum audienda sunt convitia, & ad honesta vadenti ipsum contemnendum esse sciam contemptum. Iis, qui ob claritatem hic propositam iram concipere volunt, tandem respondeo: me non hominibus (pessimis) sed humanitati, has dicasse paginas. Major supra nos regnat Potestas, quæ, quibus vult, animi sensus obcæcabit, si quosdam agnoverit indignos. Philiiatri autem ignoscant, quod hic non Hippocratem, non Galenum, cæterosve, quorum etiam apud me multum valet autoritas, Medicinæ Antistites, sed Paracelsum, Valentinum, &c. loquentes audiant, quippe ex horum assidua lectione potissimum hæc qualiscunque profuxit Universalis Medicinæ Cognitio; magnum enim in ob-

scuris

scuris probandis momentum peritorum in quavis arte testimonium habere, compertum est. Candide scripsi, Concludo igitur:

PROSINT AMICIS, PROFICIENT INIMICIS.
DEO autem SIT GLORIA.

(a) Cum abunde satis constet; Salia Metallorum a multis anxie quæri, a nonnullis penitus negari, ab aliis vero strenue vindicari; cumque non lateat, quantum ad hunc usque diem sagaciores Chymici insudarint, quantum operæ & laboris impenderint, quam innumeris fere modis & rationibus quæsierint, ut metalla, eorumque lucis & ignis principium, sulphur puto, a compedibus suis liberent & purificent, utrorumque naturam, modum præparandi, & vires, qua fieri potest, brevitate, hic inferere, non inutile judico, inprimis cum in sequentibus Excellentissimi Koenigii observationibus, hinc inde illorum mentio fiat.

D. Godofredus Rothius in Dissertatione sua *de Salibus Metallicis* sub Præsidio Illustris D. Georg. Ernesti Stahlii Anno 1708. Halæ Magdeb. habita, sequentia profert.

Qui salium Metallicorum existentiam in dubium vocare, vel penitus destruere satagunt, tria potissimum urgent:

1.) Quicquid sub nomine salis e Metallis parati soleat, non esse portionem a reliquis principiis constitutivis, sulphure nim. & mercurio, per modum extractionis separatam, sed integrum metalli corpus per salia menstruorum adhibitorum corrosum.

2.) Concrementum saltem esse, ex calce metallica, cum sale aliquo coalescente constans, Magisterii potius titulo, vel alio magis apposito nomine, quam salis insigniendum.

3.) Proinde quoque hæc e Metallis producta salia igne candescente tractata, non fluere instar genuinorum salium, sed in calcem insolubilem, vel scoriæ vitrescentem abire.

Ad primum respondet: se firmum ratumque esse existimare, vera corporum mixtorum principia, longe esse subtiliora, quam ut sub salis corporei, ulteriorique resolutioni adhuc expositi, concepta ac schemate sisti queant: Interim posse mixtum aliquod etiam citra ultimam in vere prima principia Analysin in par-

tes a se invicem revera distinctas dirimi, vel solam Tartari destillationem ostendere, ubi sane seorsim spiritus amaricans, oleum foetidum, porro sal fixum fusile, & denique terra cinerea insolubilis in conspectum prodit; quæ cum denuo in partes heterogeneas ulterius distrahi valeant, nondum quidem pro primis principiis haberi possunt, nihilominus principiata multum diversa, & consistentia & effectu a se invicem distinguenda, censerī ac salutari utique mereatur. Quale quid in metallis si contingat, scilicet ut illa pariter in diversas ejusmodi partes dirimantur, quid impedit, quo minus inde resultantia apospasmata diversa, diversis etiam appellationibus, distinguere liceat, etiamsi arcta illa principiorum unio nondum funditus diremta, nec radicalis mixti resolutio facta fuerit.

In Explicatione principiorum rerum chymicorum, & præcipue metallorum Beccherum & Stahlianum sequi jubet, & principium salinum in metallis ita describit: illud non denotat perfectum & strictè dictum sal, in mixtione salina jam constitutum (nempe cum aquositate intimius connexum) in qua etiam consistentia esset utique alienum a metallica mixtione, nec in illa subsistere posset. Interim est utique talis substantia, quæ salibus usitato sensu sumtis, præ aliis, & imprimis sulphureis quibuslibet, subjectis, promptissime omnium obsequitur, illis semet sociat, & sano sensu, ab illis extrahi quasi sese patitur; certe in ejusmodi veluti consistentiam cum his abit, ut hinc propius dispositum sit, ad subeundam mixtionem novam, aliis metallis salino hoc principio pauperioribus, sese subtiliter ac intime insinuandum.

Adducit, Chymici dexterrimi Dn. Lincken Lipsiensis specimen, qui argentum e Mercurio currente fecit, per valde parvam quantitatem salis cujusdam metallici.

Imo provocat ad experimentum, ubi per crassum etiam salinum schema e plumbo, cupro, &c. efformatum, in Mercurium communem ejusmodi mutatio introduci possit, quæ non solum plenam atque veram, sed etiam omnium firmissimam mixtionem, egregie probet.

Porro nondum sufficienter adhuc demonstratum existit, quod Salia metallica nihil aliud sint, quam integrum metalli alicujus corpus per acidum corrosum ac solutum, adeoque cujusvis alcali beneficio in pristinum metallum reducibile. Quamvis enim nonnulla ex his, per reductionis artificium aliquid pristini metallici corporis exhibeant, tamdiu tamen de sufficienti asserti hujus, etiam per ipsam hanc reductionem probatione dubitare licebit, usque dum plenum metalli assumti pondus reductione iterum obtineri, neque notabilem ejusdem quantitatem in vitrum vel scorias facessere, bona fide asserere, aut reductionem istam absque nova portionis illius magis volatilis, quæ inter calcinandum exhalavit, additione perpetrare valeat.

Rudiores quoque istæ per menstrua acida institutæ metallorum solutiones vix citra manifestam particularum heterogenearum secessionem contingere. Sic
in

in vulgari Vitrioli martialis præparatione, h. e. ferri per oleum Vitrioli cum aqua communi dilutum solutione, hujusque crySTALLISATIONI jam aptandæ filtratione, materia limosa nigricans primum, per exsiccationem vero in pulverem gryseum levissimum faceffens solet remanere, quæ a plerisque nomine terræ inutilis abjicitur, accuratius tamen examinata, nihil aliud videtur esse, quam ferri portio magis sulphurea ab acido Vitrioli, salinas terreasque partes promptius imbibente intacta relictæ: annotante *Keslero in Ejus Cent. II. n. 27.* Imo si residuum istud ficcatum cum pari quantitate Mercurii vivi diligenti tritura subigatur, ac sublimationi committatur, major Mercurii additi pars, cum Sulphure hoc coalescens in genuinam elevatur Cinnabarim, *Cinnabaris martialis titulo* insigniendam. Pariter acetum destillatum in solutione & crySTALLISATIONE Viridis æris, multas cupri particulas relinquit intactas, non nisi Salis Ammoniaci accessu demum solubiles. Glauberus in Scriptis suis passim inculcat, ejusmodi sedimenta in variis metallorum solutionibus ac digestionibus interdum secedentia, paulo diligentius examinanda; cum non raro labor hic aliquid etiam utilitatis afferre posset.

Imo nil obstat, quo minus Salis titulum communi etiam acceptione, tribuere liceat tali quoque producto, quod omnes genuini Salis notas exhibet, licet citra manifestam reliquorum principiorum sequestrationem & separatam collectionem id paratum, & totum metalli corpus, vel potior ejusdem pars in substantiam ejusmodi Salini formem redactum fuerit: pariter ac ceræ vel pinguedinis tenerioris oleum, olei titulo non ideo censetur indignum, quod tota propemodum ceræ vel pinguedinis illius substantia motu igneo subtilisata, hoc ipsum constituat.

Hanc Controversiam componit facilius Salis definitio: *Quod, juxta Excellent. Dn. D. Hoffmannum Dissertatione de Generatione Salium, substantia sapida existit, in liquido aqueo solubilis.* Consentit & Geber, qui *Sum. perfectæ, L. I. p. IV. Cap. 51. de solutione* ita differit: *Omne quod solvitur (in aquis acutis, acribus, & ponticis, sicut est acetum destillatum & uva agrestis, pruna acerba, &c. similiter destillata) necesse est, Salis, aut aluminis, vel eorum consimilium naturam possidere.*

Constituto sic primario Salium caractere prompta eorundem in liquido aqueo solubilitas, reliqua requisita, scilicet, ut notabilem organis gustus saporem offerant, ut menstruis aqueis soluta facile iterum per horum evaporationem congruam, in siccam consistentiam reduci queant, magis erunt secundaria, cæteræ affectiones coloris, fixitatis, puritatis, fusibilitatis, differentię accidentales sunt, quæ speciem, nullo modo genus variare possunt.

Si itaque nihil aliud nisi Vitriolum ex metallis haberi posset, satisfactum foret Salia metallorum negantibus, nam illi ipsi negare non audent, metalla

quælibet, etiam nobiliora illa, quæ flammæ violentiam alioquin eludunt, per menstrua commoda in Vitriola seu crystallos salinas redigi posse.

Aurum quidem quod attinet, id effectu non adeo facile fuerit, si quis per suspensionem sive expositionem laminarum aurearum super vapores & halitus aquarum acutarum, quam plerique pro hoc scopo commendant, experimentum tentaret. Expeditam vero ac concinnam satis Aurum non minus, quam Argentum & Mercurium in ejusmodi crystallos s. Salia Vitriolica redigendi methodum proponit: *Erbineus a Brandau*, in *denen 12. Grund: Säulen der Natur und Kunst*. Scilicet Aurum in aqua regis, Argentum & Mercurius in aqua forti solvuntur, menstrua ad dimidium circiter abstrahuntur, tum liquori superstiti aliquot guttulæ Spiritus Vini instillantur (citra hujus enim accessum, solutio auri per aquam regiam facta, difficulter crystallisationi paret, teste *Cramero in Colleg. Chymico*) ita in loco frigido concresecunt crystallos pellucidæ, quæ denuo in aceto destillato, postmodum in aqua pluvia destillata & Spiritu Vini solvi, atque per repetitas tales solutiones & coagulationes ad majorem puritatem perducere possunt. Conf. *Kesler. Cent. I. n. 4.* item *Baro Schroeder. Bedencken vom Goldmachen*.

Facilius ex plumbo tale Sal Vitriolicum obtineri potest, ope aceti destillati minio, lithargyrio, cerussæ, aliisque calci plumbeæ affusi, quod statim dulcescit & post debitam evaporationem subjunctum Sal exhibet. Citra tamen calcinationem quoque præviam, ex ipsa rasura plumbi per aquam fortem debiliorem, aut aquæ communis partibus circiter tribus dilutam, paratur.

Ex stanno pari methodo ac e plumbo per acetum destillatum Sal elici posse, negat quidem *Glaferus in Chymischen Wegweiser Lib. II.* sed si acetum destillatum generosius, cui inter destillandum Salis communis manipulus fuerit additus, calci joviali per simplicem ignitionem & interagitationem assiduam paratæ, affunditur, subjuncta dein conveniente digestionem, omnino tantum ejus imbibit, ut instillato Spiritu Vitrioli protinus turbetur & præcipitetur.

Ex cupro Sal Vitriolicum satis commode per cæmentationem & calcinationem cum Sulphure vulgari obtinetur, idem testantur crystallos virides ex ærugine cum aceto destillato, vulgo destillirter Grünspan dictæ.

Ex ferro eadem methodo ac e cupro Vitriolum paratur. Circa acceptam Vitrioli martis conficiendi methodum, qua ferrum Spiritui vel oleo Vitrioli tribus circiter aquæ communis partibus diluto, prompte obsecundat, hoc notatu digna digna occurrit enchiresis. Videlicet acquirit non raro spiritus imo & ipsum oleum Vitrioli, partim per immediatam magis cum materia ignescente inter destillandum communicationem, partim per spiritus ardentis Vini si admixtionem, imo per solam ejusdem a Mercurio currente abstractionem (quæ in præparatione Turpeti mineralis usu venit) insignem Volatilitatem, tantamque penetrandi vim, ut nullo propemodum modo coerceri possit, quin odor sulphureus, adstantes

adstantes ferme præfocans, per juncturas expiret, qui tamen, indita saltem vasi recipienti limatura ferri recentiore, nec rubigine obsita, velut aucupario artificio irretitur, inque elegans Vitriolum concentratur.

Nauseosum saporem, imo septicam Salium Vitriolicorum virtutem satis violentam mitigari quidam tentarunt, per repetitas in aceto stillatio & aqua pluvia pariter destillata solutiones, nec non per spiritus Vinosi, aut Salis Volatilis urinosi additiones.

Spiritus Vini efficacia in acidis etiam maxime corrosivis, v. g. oleo Vitrioli, Spiritu nitri concentrato, &c. enervandis, & dulcificandis, nota est. De aceto destillato jam *Basilus Valentinus* monuit, optimum illud virulentiae præcipue mineralis esse correctorem, experimento allegato de Vitro Antimonii aliisque emeticis antimonialibus drasticis per acetum destillatum cicurandis. Et *Isaacus Hollandus* aceto destillato tribuit encomia, quod insignem præ aliis mensuris metalla penetrandi, volatilifandi, ac rectificandi, denuoque figendi habeat efficaciam.

Spiritus vero sive Salis Volatilis urinosi, pro Salium horum Vitriolicorum correctione aptitudinem in dubium vocare liceret, ideo, quod periculum subesse videatur, ne Salia hæc per liquoris alcalici accessum destruantur, particularum metallicarum, cum menstruo acido coalescentium, nexu iterum diremto ac dissoluto. Ast metus iste est supervacaneus. Cuprum enim vulgari saltem aqua forti solutum per spiritum urinæ, vel salis ammoniaci non præcipitatur, aut si quid ab initio ad fundum secedit, protinus iterum solvitur, majori hujus spiritus copia instillata, cum insigni coloris exaltatione, ut liquor antea viridescens, jam elegantissimum sapphirinum colorem acquirat.

Id unice adhuc desiderandum videtur, non facile in crystallos similis coloris solutionem istam cogi posse. Simplici enim, ut ut lenissima evaporatione, aut vase etiam operto, instituta abstractione, mox perit amoenitas illa coloris, & magma remanet Salinum viridiusculum, difficulter admodum coagulabile, quod paulo vehementiori calore tractatum, instar auri fulminantis, cum summa violentia, nec sine adstantium periculo, disploditur.

Non minorem difficultatem in solutione Vitrioli Cyprii per instillatum spiritum urinosum, pariter loco præcipitationis aut conturbationis miram coloris exaltationem subeunte, crystallisationi tamen constanter reluctante sibi objectam fatetur: *Stifferus* in Act. labor. Chymic. Spec. II. cap. 2. post varia tamen tentamina voti se compotem factum fuisse refert, ope liquoris cujusdam, nec acido corrosivi, nec alcalici lixiviosi, quem Autor l. c. non quidem discrete nominat, nullum tamen fuisse alium quam Spiritum Vini rectificatum, peritiores dudum augurati sunt.

Vitriolum Lunare per oleum Vitrioli, vel aquam fortem paratum, ope spiritus Urinæ aut Salis ammoniaci corrigendi methodum satis dilucide exponit

Glauberus Furn. Philosophor. Part. II. Item *Prosseritat. Germania Part. IV.*

Alii per additionem aliorum Salium correctionem & exaltationem Salium Vitriolicorum obtinere tentarunt:

In *Experimentis Digbaanis* CrySTALLI Lunæ hydragogas per adjectum Nitrum tutiori operationi aptare docentur. Ex matre crystallos rubentes per aquam fortem pauxillo nitri alteratam, obtineri tradit, *Febure*: Aurum per phlegma aquæ fortis & Sal marinum in crystallos rubicundissimas, violacei odoris, nec ingrati saporis, redigit Cassius. *Tractat. de Auro Cap. 10.*

Ast quamvis hæc Salia hac ratione usui Medico magis accommodari possent; aliis tamen, ob evidentiolem Salium peregrinorum accessum, tanto minus arrident.

Missis salibus vitriolicis de illis agitur, quæ plerisque ad Salia genuina propius accedere existimantur. Via huc pertingendi ex *Gebro* monstratur, hic *Summ. perfect. Lib. I. Cap. 51.* inquit: Ex operibus naturæ probare possumus, sola Salium & aluminum & similium naturam possidentia, solubilia esse, igitur quæcunque solvantur, necesse est per illorum naturam solvi. Sed quia videmus, omnia vere calcinata per reiterationem calcinationis & solutionis solvi, ideoque manifeste probatur per hoc, omnia calcinata ad salium vel aluminum naturam approximare.

Calcinatio clavis itaque veluti Laconicæ vices sustinet in arctis metallorum repagulis referendis, teste *Gebro* id duplici ratione efficitur, vel per solum ignem, vel per Salis acuitatem. c. 50. Utramque Methodum exponit *Isaacus Hollandus* peculiari Tractatu de Salibus & oleis metallicis conscripto, & illam metallis durioribus, hanc mollioribus aptiorem censet.

Scilicet aurum, argentum, stannum, plumbum, convenientibus menstruis acidis solvantur, præcipitantur, calces ab omni falsedine elotæ, cucurbitis planiore fundo instructis, non densius, quam ut Crassitiem digiti æquent, insternuntur, atque per 20. 30. imo plures dies in eo caloris gradu servantur, quo plumbum forte, citra incandescentiam tamen fluere, postmodum successive a i i incandescentiam usque ignis augetur, & ultra ocliduum continuatur. Sic portio magis volatilis, quam ille Mercurium vocat, sub florum forma elevatur, calcesque in fundo relictæ, instar spongiæ intumescunt. Quo facto Sal inde per acetum destillatum extrahitur, extractum per repetitas solutiones ac coagulationes purificatur.

Duriora vero metalla, e. g. æs & ferrum, in teneram scopem ope limæ redactæ, simplici ignitione, ac tanto longiori, ad 30. imo 90. dies continuanda, reverberantur, donec pari modo intumescant, atque Sal sibi per acetum stillatitium extrahi patiantur,

Prima operatio ob insignem patientiam & exquisitum plane ignis regimen, (ubi præsertim vitrificatio præcavenda) paucos adhuc habuit imitatores, & apud multos vix fidem invenerit. Methodum vero, per diuturnum reverberium, metalla, penetrandi atque attenuandi, propria experientia adstruit *Kunkelius*, qui limaturam martis hoc modo tractatam, in subtilem crocum efflorescere tradit. Vid. Ej. *Ars Vitruaria*.

Magis arrisit plerisque *Methodus Monte-Snyderiana*, metalla cum regulo antimonii remixta, per nitrum, tartarum & Sulphur, congrua proportionem inter se commixta, ita destruendi, ut post separationem Salium additorum, sulphurisque sequestrationem, ex calcibus residuis, ulteriore calcinatione reclusis, Sal denique possit extrahi. Sed hac methodo vix aliquid aliud, quam nitida Vitriola obtinentur.

Mirandum tamen, quod loco Salium & Sulphuris vulgaris, non alia mineralia, aut etiam ipsa metalla huic scopo aptaverint artifices.

Stannum & plumbum leni igne amice inter se cœunt, mox tamen, ubi ad incandescentiam vergit calor, ita mutuo exardescant, ut prunæ ad instar gliscendo, in cineres protinus fatiscant. Ita Zincum metallo v. g. plumbo fervide liquefacto (*daß es treibet*) frustulatim ingestum, mox lucidissima flamma exardescit, & sub copiosa florum albissimorum exhalatione, una cum metallo in pulverem levissimum ac tenerrimum albicantem abit. Et *Beccherus in Concord. Chym. Part. ult. quam Rosetum Chymicum vocat Num. 3.* docet, aurum ipsum, per trium circiter partium Zinci admistionem, hujusque igne fortissimo ab auro sublimationem, in calcem flavescentem, splendore omni casam redigere.

Magis trita & usitata est methodus metalla per iteratas Mercurii ab iis abstractiones & sublimationes, intimius penetrandi & recludendi. Hinc alii Mercurium dulcem, alii Mercurium sublimatum corrosivum cum calce metallica terunt, & postmodum ab illa iterum sublimant. Alii Mercurii vivi ministerio hic utuntur, de illo lege *Atremontium*, & *Borrichium in Conspectu Chemic. Illustr. §. 57.* item *Beccherum in Tripode Hermet. sub titulo Concord. Mercur. Luna Lit. Y.* In operibus *Angel. Sala sub titulo Spiritus solis Job. Osiandri Prasulis Murbacens.* sequentibus Processus descriptus extat:

Aurum, in tenuissimas tracteolas redactum, cum Mercurio corrente amalgamatur, & superflua Mercurii vivi portio per corium exprimitur. Massa in corio relicta, in testa vitro obducta, sub alembico vitreo, ad excipiendum avolantem Mercurium, prunis ardentibus imponitur; ut mercurius ab amalgamate iterum secedat. Enchiresis, notante *Bechero*, hic necessaria consistit in eo, ut inter alembicum & vasculum terreum, amalgama continens, spatium relinquatur ad digiti latitudinem, quo tanto promptius Mercurius exhalare, & alembico se se applicare possit. Priusquam autem Mercurius dimidia ex parte, vel

in totum expiret, removenda ab igne, & rursus terenda est auri massa, ne coeat aut coalescat, quod omni studio præcavendum. Mercurio omni ex parte fugato, calci relictæ novus Mercurius, vel pristinus quoque reddendus, & rursus per ignis vim abigendus est, idque toties repetatur, donec eadem calx jam ægre Mercurium sibi jungi patiatur. In labore hoc non opus est, ut Mercurius, in amalgamando soli iterum junctus, prorsus fugetur, non refert, etiamsi aliquid cum auro maneat. Quando jam calx ista solaris, Mercurium ægre, vel prorsus non vult admittere, tum Mercurius omnis per calorem expellitur, saltem providendo, ne calx fundatur, calx illa quodammodo rubet. Calci huic affunditur acetum stillatitium, & quicquid Mercurius ad solutionem aptum reddidit, extrahitur. Tum calci relictæ pristinus, vel novus etiam Mercurius jungitur, quem jam promptissime, quod sane mirandum, suscipit, & primi labores ordine repetuntur, donec tota calx solaris, hoc modo resoluta sit, quod tamen non nisi multis & repetitis laboribus fiet. Acetum, quod in solutione fuit adhibitum & decantatum, conjungitur, & in cineribus lento igne evocatur. Remanet in fundo Sal, qui aqua pluvia destillata denuo solvi & depurari potest. Sal iste siccatus, & per retortam destillatus, penetrantissimum fundit spiritum, croci fragrantiam æmulantem, relicto in fundo capite mortuo cinereo, ex quo iterum Sal, puritate & fixitate priori longe præstantior elici potest.

Job. Ulr. Reschius sub titulo *Experimentorum Osiandrianorum* tentatam a *D. Luca Osiandro*, supra laudati *Job. Osiandri Fratris*, *Theologo non incelebri*, auri argentine Analysin, publicæ luci exposuit, sequentibus: Paravit Autor laudatus ex auri purgati parte una, & Mercurii purificati partibus sex, amalgama, quod superflua Mercurii vivi quantitate per corium expressa, phiolæ vitreæ extus luto obductæ, atque ollulæ vulgaris fundo pertuso, adaptatæ, imposuit, alembico vitreo, congrue applicito, subjectoque igne lampadis, Mercurium omnem, vel magna ex parte exhalare fecit, ut aurum instar globi cinerei, vel brunneo lividi remaneret. Quo facto globum hunc, antequam refrigeraret, & vitro nimis firmiter agglutinetur, exemit, comminuit, redditæque aliqua Mercurii vivi quantitate, affusa insuper aqua communi, diligenti tritura tamdiu exercuit, donec aqua affusa nigresceret, qua decantata, recentem affudit, idque toties, donec nulla inter terendum nigredo amplius emergeret, repetiit. Amalgama hoc modo lotum, denuo præfata methodo tractavit, usque dum tota auri substantia in ejusmodi pulverem atrum redacta fuerit. Pulvis hic nigricans tenerrimus, teste eodem, leniter in crucibulo candefactus, ut ipsi adhuc adhærens Mercurii vivi portio expiret, (quæ tamen, si per retortam vitream hæc instituaturs separatio, cadi & servari potest) acquirit colorem obsolete flavum, splendore omni orbatum, nec unquam in aurum reduci valet, verum in vitrum Smaragdinum abit, si cum Nitro, Tartaro & Sale communi tentetur reductio; per repentinas vero cum aceto destillato extractions,

totus denique in salem redigitur; Idem succedit cum argento, hoc saltem observato discrimine, quod aqua, qua amalgama lavatur, & ipse pulvis, ab amalgamate abscedens, non ita eximie nigricet, per reductionis tentamen vero, in vitrum hyacinthinum faceffat.

Nonnulli Salium metallicorum ab aceto stillatitio ad extractiones adhibito, ortum deducere volunt, quibus tamen opponitur *solertissimi Borrichii observatio*, qua deprehensum fuit, ipsam illam aquam, qua talia amalgamata lavantur, post atrati illius pulveris separationem, leni calore evaporatam, pariter aliquid sinceri salis exhibere, qui, si aqua pura stillatitiæ lotioni fuerit adhibita, non aliunde nisi a metallo, per repetitam hanc cum Mercurio subactionem quodammodo recluso, proficisci potuit.

Borrichii Observatio Tractatu de Hermet. & Ægypt. Sapient. L. II. cap. 7. sequentibus legitur verbis: Conficio, inquit, ex quadruplo purgatissimi Hydrargyri, & simplo auri, per Antimonium sollicitè transmissi, amalgama, quod diu per otium in mortario vitreo, super infusa aqua stillatitia, divexo alteroque, interea observo quotidie, imo quavis hora, tantillum corporis cujusdam nigricantis in aquam ex attritu deponi, cumque liquor satis videretur nigrore illo foetus, in vitrum mundum effundo, & post intervallum breve subsidentibus in fundum atratis illis atomis, natantem supra aquam iterum reddo amalgamati, tero ut prius, & diu hoc negotium persequor. Post dies aliquot, cum nigricantes illæ particulæ viderentur abradi parcius, adjeci nonnihil purissimi hydrargyri, ut flexilius redderetur amalgama, & metallicæ atomi, sub pistillo vitreo hærentes, dividerentur exactius. Ita continuato ad aliquot hebdomadas labore hoc, nigrum istum pulvisculum ad æstivi solis radios desicco, variisque tentaminibus exploro, iterumne in aurum possit reduci, sed nullo hætenus artificio id licuit. Aqua autem illa stillatitia, quæ affusa toties fuerat, leni evaporatione, aliquot grana Salis crystallini in fundo reliquit. Successit res eodem modo in argento, & paulo citius: sed illæ ex argento per trituram excussæ atomi, non nigricant; sed ad cinereum magis declinant colorem, & illæ in priorem argenti massam, quantum adhuc constat, reduci nesciæ. Plumbum candidum, quod stannum hodie vocant, pulvisculum attritu reddit nigricantem, i. e. aurei illius valde æmulum. Æs elimatum bidui attritu, quoque in verum amalgama faceffat, utcunque id ignotum hætenus plerisque, & relinquit in aqua, primum quidem pluvisculum subnigrum, in progressu trituræ propemodum flavum. Plumbum nigrum alba ramenta, & sic satis copiosa in aquam secernit. Aqua, quæ singulorum amalgamatum trituræ inserviit, leniter in vaporem soluta, relinquit in fundo tantillum veri & pargentis Salis. Hydrargyro autem, huic operationi adjuncto, ne quis sive saltem illum, sive nigra illa ramenta attribuat, sciendum, me neutrum ab eodem probe defacato potuisse

potuisse hactenus extorquere, cum solum diu multumque in mortario cum aqua stillatitia exercerem. Hucusque Borrichius.

Trituræ huic tædiosæ a laboriosæ, substitui potest digestio, eo tamen caloris gradu moderanda, ut Mercurius sublimationi quidem proximus, interim tamen parum ejus actu ascendere videatur, qua per diem & noctem, aut diutius etiam continuata, amalgama cuticula nigricante obducitur. Exemptum itaque amalgama, diligenti tritura in mortario firmo cum aqua stillatitia exerceatur. Ita secedit multam pulveris nigricantis in aquam, quæ a pulvere isto atrato, vel per spontaneam ejusdem subsidentiam, vel filtrationis subsidio separata, atque leni calore in vapores soluta, relinquit aliquid sinceri salis, quamvis minimam quantitatem. Si quis tamen, monente Borrichio, loco aquæ stillatitiæ acetum, vel saltem ejusdem phlegma huic trituræ adhibuerit, plus omnino salis obtenturus esset. Item si pulvisculus ille ater, ope lotionis sequestratus, siccetur, retortulæque vitreæ immittatur, ut, quæ ipsi adhuc adhæret Mercurii vivi portio, inde segregetur, postmodum in vase patulo, sub diligenti agitatione, leni incandescencia ustuletur, ac denique per spiritum acetii extrahatur, largiorem quoque salis proventum suggeret.

Usum horum Salium quod attinet vel Physico-Chymicus, vel Medico-Chirurgus a D. Rothio adducitur. Prior ad Tincturam ignobiliorum metallorum spectat, hinc multi promittunt: Sal Metallorum est Lapis Philosophorum, nec non Mercurium constanter figendi virtus ab Isaaco Hollando, Kunckelio, & aliis illi adscribitur.

In Sebaldi Schwærzeri Chymici quondam Electoris Saxonici Augusti, scriptis multa de Salibus metallicis, eorum præparatione & usu ad metalla legenda sunt.

Hæc tamen maxime notanda sunt, verum signum & probam Salis veri metallici esse, quod per tres continuos dies & noctes igne acerrimo calcinari possit, & debeat, absque sui imminutione, quæ nota Salia Vitriolica a vere metallicis distinguit, teste quodam Chymico nobili.

Usum Medico-Chirurgicum Vitriolorum quorumlibet consistit in adstrictoria virtute, cui interdum vis septica plus minus manifesta conjungitur.

Hinc *externe* usum non contemnendum habent in ulceribus antiquis sordidis & valde manantibus, ut & in ipsis cancris ulcerationibus. Circa quæ ulcera tamen mature deliberandum an expediat, talia diu assuescenda ulcera cito restringere & consolidare, quia non rara extant exempla noxarum vere fonticidarum ex ulceribus antiquis, subito desiccatis, pullulantium. Parem circumspeditionem D. Rothius adhibendam monet inflammatoriis congestionibus, præcipue oculorum, per Saccharum saturni aut alia Vitriolica reprimi solitis. Circa asperitates, cicatrices & pelliculas tunicæ corneæ per vitriolum Venereum absumi consuetas itidem monet. *Interne* pollet *Vitriolum solare* anthelminthica, cathar.

cathartica, simul tamen roborandi virtute. *Vitriolum Lunare* potens est hydragogum, insimul tamen ejus efficacia specifica phantasiæ aberrationes corrigendi laudatur. *Vitrioli veneris* internus usus merito dissuadetur; cum Mercurio vero sociatum, ac per acetum destillatum denuo solutum & correctum in Gonorrhœa virulenta etiam inveterata, radicitus extirpanda laudatur; *Sal s. Magisterium Joviale* Mynsichti tanquam remedium antihystericum specificum laudatur.

Cæterum, *Clavei verbis ex Libro de Artificio producend. Lapid. Philosoph.* Dissertationem claudit D. Rothius:

Sal noster aurificus, seu Lapis Philosophorum, est verum Aurum potabile, quod in omni liquore solvitur, & præstantissimum est, & accommodatissimum profligandis morbis desperatis remedium. Huic Sali insistendum esse potissimum semper existimavi.

Addens: Huic veritati indagandæ nemo aliter, quam prudenter & circumspecte animum submittat.

Interim Excellentiss. D. Stahl in Opusculis Chymicis refert, si Sal vere metallicum fusibile demum reddatur, ut ceræ instar absque fumo fluat, tunc cum Sulphure suo coire, & ingressum in illud habere, ac intime se se unire, ut novum gloriosum productum exsurgere inde queat.

Et Clariss. quondam Dippelius in Tractat. de Vita & Medic. animali, cum de morbis resolutivis, phrenesi, mania, philtis, hydrophobia &c. agit, addit: Si quæ Salia metallica ad manus sint, faciliore omnia procedent tramite, vim enim anodynam & somniferam, metallis præprimis fixioribus, indidit propriæ vitæ genius, in colligendis & coarctandis sub suam sphæram activitatis humoribus apprime conspicuus, quam vim colligendi in concitatas exhalationes corporis animalis exercens, suavi blandimento conturbatam animam demulcet, & ad somnum inclinat securum omnino & recreativum, non ceu ex opio expectandus est stupefactivum & nervis inimicum.

Sulphur Metallorum quod attinet, liceat mihi Excerpta quædam ex Dissertatione sub Præsidio Illustris D. Frid. Hoffmanni de Sulphuribus Metallorum Halæ 1716. habitæ hic addere.

Per Sulphur Metallorum intelligit partem, vel terram illorum pinguem oleosam quasi, luminosam, colorem & Tincturam metallis impertientem, quæ oleositas durabilissima incombustibilis, anima, unctuositas in igne permanens, vinculum reliquarum terrarum, cohæsionis principium, lucis & colorum hospitium & Matrix existit.

Hujus Sulphuris inprimis mentionem fecerunt Isaacus Hollandus, Basilus Valentinus, Theophrastus Paracelsus, Gerhardus Dorneus, Penotus, Helmontius, Sylvius, Thomasonus Polemannus, Beccherus, Christianus Langius, Wedelius, Stahlus, &c.

Cum autem claustra metallorum tam firma eorumque repagula tam arcte munita sint, hinc non levem operam & laborem acutumque judicium intimior eorum resolutio poscit; cumque tot inanes frustraneas operas & labores in superanda hac difficultate non pauci, etiam magni nominis Chymici, impenderint, desideratamque metam non attigerint, alii autem subtilibus & sterilibus tantum speculationibus intenti, absque debita adhibita operatione manuali, resolutionem tam fixorum corporum capere non potuerint, intimiori quippe naturæ cognitione destituti, & superficiali tantum inhiantes: hinc non pauci Sulphura ex metallis elici posse plane negaverint.

Ast summa audacia est argumentandi, quod ego ignoro, istud nemini omnium cognitum est, nec a particulari ignorantia, ad universalem existentiae negationem ulla valet consequentia.

Hodie enim non ignotum est, aurum quoque fixissimum, reliquaque metalla omnia cum igne solari per grande vitrum causticum ita liquari & colliquari, ut quædam ejus partes in fumo abeant, (id quod ex minuto auri pondere & oculorum acie satis patet) reliquæ autem in cineres seu terram & dehinc in vitrum convertantur, unde liquido satis constat, quod per hunc solis subtiliorem ignem, metalla intimius & penetrantius alterentur, ex sua compositione turbentur, ut pars volatilior mercurialis vel phlogiston cum fumo abeat, Sulphurea vero cum Salino in vitrum confletur, de quibus Generosiss. Tschirnhusius, nec non D. Godofredus & D. Hombergius dans l'Histoire de l'Academie des sciences ad annum 1702. videantur. Nec latet hodie auri, argenti, &c. Solutio in oleis vel alcalibus, cum volatilisatione horum fixorum corporum.

Veritatem & realitatem Sulphurum metallicorum sequens experimentum adstruit:

Solve e.g. uncias duas argenti in sufficienti quantitate aquæ fortis, solutionem præcipita cum spiritu vel solutione salis communis in aqua, vel, quod, si non melius, saltem idem est, cum una uncia olei Vitrioli, tum injice tres uncias Mercurii & vivi, & per alembicum ex arena abstrahere, primo lente omnem aquositatem, deinde vero auge ignem ultimo violentissime idque per aliquot horas, si Mercurius ex reclusa luna partem ejus sulphuream arripit, & cum ea, pro more suo sublimabitur, in cinnabarim rubram, quæ cinnabaris veram Lunæ sulphuream terram in se continet. Hic Processus mutatis mutandis ad omnia metalla applicari potest terraque ipsorum sulphurea elevari, his modo notatis variationibus.

Ad solutionem plumbi aqua fortis prius cum aqua communi debilitanda erit, alias saturnum non aggreditur (ad unam partem aquæ fortis requiruntur duæ partes aquæ communis) & tum, eadem methodo cum spiritu vel aqua Salis, seu oleo Vitrioli præcipitetur, & cum Mercurio sublimetur.

Ad solutionem ferri & cupri, tam aqua fortis, quam aqua regis adhibetur, cumque Veneris & Martis solutio notabilem menstrui copiam requirat, hinc prius ad dimidias ex cucurbita abstrahatur, & solutio adhuc calida cum oleo Vitrioli, (Sal commune enim hæc metalla non cornuificat) præcipitetur, & tum addito argento vivo in cinnabarim metallicam sublimetur.

Aurum vero ante cornuificationem prius volatilifandum & præparandum erit, sic itidem largietur cinnabarim, quamvis aliqua ex parte adhuc reducibilem.

Hæc operatio si recenti semper menstruo repetatur, omnis tandem sulphurea metalli pars extrahi, & ex residuo verum metalli illius Sal elici poterit.

Hanc Cinnabarim non esse Mercurium a concentratis salibus ita coloratum & tinctum sequentia illustant:

Si enim metalla in suis corrosivis solvas, & absque cornuificatione (quæ vera intimior resolutio est) Mercurium adjicias, abstrahas & sublimes, nihil tamen præter album Mercurium præcipitatum acquies.

Nec a Sale vel oleo Vitrioli Mercurius rubro colore tingitur; ab illo enim fit Mercurius sublimatus albus, ab hoc etiam Mercurius præcipitatus albus, qui nunquam ab his Salibus rubedine tingentur.

Ad hæc Cinnabaris ista nullum saporem (quæ tamen omnium Salium indoles est) linguæ inprimit, sed plane est insipida, nec fragilis est, more Mercurii sublimati vel præcipitati, sed dura & compacta, nec in aqua solvitur, prout Mercurius sublimatus, aliaque Salina composita; nec denique sunt particulæ metalli per Mercurium in sublime raptæ, alias enim possibile esset eas per alcalia, pingua, borracem, &c. in corpus reducere, quod vero nullo modo fieri potest, & quod inter præcipua est, metalla iterata ejusmodi tractatione, notabiliter pondere decrescunt, imminuuntur, & tandem ita destruuntur, ut extracto omni Sulphure, reliquum in corpus metallicum reduci plane non possit, sed verum metalli Sal largiatur.

Cui volupe est hoc Sulphur metallicum a Mercurio liberare sequentibus modis id fieri potest.

- 1.) Si solutioni, post injectum Mercurium, aliquot etiam Mercurii sublimati uncias addas, & postea, ut ante dictum, sublimes, omne sublimatum in aqua

aqua communi coquas, tum Mercurius sublimatus simul Mercurium ex cinnabari solvet & extrahet, relicto in fundo Sulphure.

- 2.) Cum aceto fortissimo, aut Sale Tartari volatili, vel menstruo quodam oleoso extrahe Sulphur ex cinnabari, & Mercurius restabit in fundo, solutio vero abstrahi, & Sulphur in spiritu Vini dissolvi poterit.
- 3.) Superfunde Cinnabari quatuor partes aquæ fortis & abstrahere, ultimo fortiori igne, sic Mercurius, dimisso Sulphure, arripiet Salia ex aqua forti, cumque iis in Mercurium sublimatum elevabitur, Sulphur autem, cum in aqua forti amplius solvi non queat, sed aquam regis postulet, hinc in fundo remanet.
- 4.) Addendo alcali quoddam, Mercurius per retortam abstrahatur, & Sulphur cum alcali remanebit.
- 5.) Injice Cinnabarim in aquam fortem, adde ei Sal commune, & abstrahere aquam fortem, ultimo ignem sublimationis dando, tum Mercurius sublimati instar adscendit, sulphur vero in sale, seu potius nitro remanet, ex quo, vel cum spiritu vini extrahi, vel ex sale in aqua soluto sulphur cum spiritu vini præcipitari poterit.

Aliæ faciliores & commodiores Methodi sulphura metallorum extrahendi & essentificandi in dicta Dissertatione uberrime producantur. De quibus tamen notandum, metalla omnia, fixiora præsertim, necessario prius subtilisanda, recludenda, aperienda vel volatilifanda esse, ut postmodum menstrua benigniora, ex apertis his metallis, sulphur facilius separare valeant.

Helmontius, Polemannus & Thomson per spiritum salis ammoniaci acidum, metalla cohobando, super alembicum ducunt, & ex hoc croco sulphur cum sale tartari volatili extrahere gestiunt. Ab Autore vero Dissertationis spiritus ex oleo Vitrioli & Sale ammoniaco acidus protrusus ad volatilisationem metallorum optime commendatur, cum quo in reliquis omnibus secundum *methodum Polemanni de Sulphure Philosophorum* procedi potest.

Menstrua, quæ ex reclusis metallis sympathica extractione solum sulphur, neglectis intactisque cæteris principiis aggrediuntur & extrahunt, dividuntur in *humida & sicca*.

Humida sunt vel oleosa, vel alcalina, vel acida.

Cum vero sulphura metallorum sint pingua & oleosa ipsorum principia, hinc optime & sympathice in ejusmodi pinguibus oleosis & alcalinis menstruis, tanquam sui homogeneis dissolvuntur. Ex his principem sibi locum argogat *Sal Tartari volatile*.

Ex praxi vero constat olea & alcalia fixa ita nude non misceri & uniri invicem, hinc occultis ea combinandi enchiresibus opus est; verior methodus ita describitur.

Præparetur modo communi Sal Tartari aere, quod aliquoties cum calce viva cementando, magis igneum reddatur, & cum 3. 4. partibus olei cujusdam ætherei, e. g. Terebinthinæ, juniperi: &c. successive imbibatur, sæpius terendo & circumagitando, donec omnes olei partes imbibitæ fuerint, his notatis probe enchiresibus, ut pauca semper olei quantitas affundatur, tritura creberrime reiteretur, & vasculum, cum contenta massa, aeri frigidiori in cella, per totum hoc tempus exponatur, aer enim medium conjunctionis est, quod occultam digestionem vocarunt, sic tandem massam accipies lacteam saponi formem; Hic sapo per 40. dies digeratur ad Salinam usque consistentiam, ex qua postmodum spiritum Salis Tartari volatilem pellere, vel spiritum vini, cum ea massa acuare poteris. Sic nactus eris Menstruum ad Sulphura metallica extrahenda omnium fere nobilissimum, de hoc Paracelsus scribit: Spiritus Vini non solvit aurum, nisi insit Sal circulatum.

Nec incongrua eorum methodus æstimatur, qui Sal Tartari cum aceto destillato ad saturationem imprægnatum, spiritu Vini solvunt, & in terram foliatam redigunt, ex qua postmodum lege artis spiritum volatilem alcalinum destillant, inprimis si Sal Tartari ante saturationem per repetitas cum calce viva cementationes in oleum incoagulabile conversum prius fuerit, majores enim inde spiritus ex hoc prolectus igneasque vires acquirit, sique acetum destillatum ex generosiori vino paratum fuerit, multo citius saturatio absolvitur, quam si ex viliori, cujus quidem ad hoc multo major quantitas requiritur.

Menstruum ex spiritu Salis ammoniaci urinoso & spiritu Vini rectificatissimo, de meliori in Dissertatione commendatur, & ejus efficacia tanta describitur, ut ex metallis aliquatenus præparatis, Sulphura ipsorum potenter satis extrahere & essentificare queat.

Nec laude sua privandus erit spiritus, qui ex Sale ammoniaco, per calcem vivam fixato, & in eo soluto Mercurio sublimato (quamvis alii crudum etiam Sal ammoniacum adhibeant) inque chartam bibulam, vel pumicem imbibito, & per cornutam destillato conficitur; hic enim ob particularum mercurialium simul immixtionem intimius resolvit metalla, penetrat, sulphuraque ipsorum extrahit.

Ex acidis mensstruis præ aliis commendatur spiritus ex oleo Vitrioli & Sale ammoniaco combinatus.

Ex acidis dulcificatis mensstruis spiritus salis dulcis laudatur, cum addimento, si aurum debite prius volatilifatum fuerit, methodus hac optime procedit,

cedit, dudum enim Basilius Sulphuris solis extractionem per hunc spiritum aperte fatis docuit.

Inter sicca Sulphurum metallicorum menstrua, recensentur.

- 1.) Omne alcali, e. g. Sal Tartari fixum, quod in fluxu mineralia & metalla reclusa ingreditur, ex iisque partem Sulphuream extrahit, hoc modo ex Vitriolo, vel etiam capite mortuo Vitrioli, vel aquæ fortis Sulphur Vitrioli extrahi potest,
- 2.) Sal ammoniacum, quod sublimat fixissima, & Sulphura ex metallis reclusis secum simul elevat. Multo majores vero vires exferit Glauberi Sal ammoniacum secretum ex oleo Vitrioli & spiritu Salis ammoniaci confectum, quod longe potentius metalla penetrat & evehit.
- 3.) Sal mirabile Glauberi.
- 4.) Hepar Sulphuris, quo Illustris Stahlius aurum recludit.
- 5.) Processus Monte-Snyderi qui per fulmen, ex nitro, Sulphure & Tartaro paratum, regulo Antimonii illiquata & pulverisata metalla, detonando resolvit, ex iisque Sulphur & Sal separat, recensetur,
- 6.) Mercurius sublimatus, cum quo Autor Lullii redivivi Lunam in via sicca ad Tincturam extrahendam, & alius cum eo Tincturam Martis præparat.

Tandem omnibus recensitis menstruum quoddam siccum, & in omni liquore solubile antefertur, quod ex Sale ammoniaco & Mercurio sublimato componitur, adeo enim hoc metalla resolvere dicitur, ut qui recte ipso uti noverit, ei Menstrui alkahestini vices, ad mineralia & metalla omnia destruenda, commodissime supplere queat. Nam ex ipsis metallorum vitris & amasis, quæ alias corrosivorum omnium vim irrident, Sulphur fixum extrahit, metalla etiam fixissima volatilia reddit & recludit, nec quicquam ei resistere valet, hinc miræ cum ipso operationes perfici possunt. Dignum certe menstruum, ut plus operæ a peritioribus ipsi impendatur, deque meliori nota ad penitus indagandum commendetur.

De hoc menstruo id testantur Manuscripta Beati Avi, illud sibi ceu Calcinationem Philosophicam omnium metallorum sub fide silentii Philosophici concreditum fuisse a Chymico non infimæ fortis.

Sufficiant hæc de Modis extrahendi Sulphura metallica allegasse, Dissertatio ipsa erudite & practice conscripta legenti adhuc plures suppeditabit.

Usus Metallicorum Sulphurum quod attinet, ille vel ad Alchymiam, vel Medicinam spectat. Inde alii cum depuratis metallicis Sulphuribus aurum colore

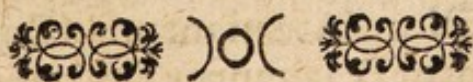
colore suo exaltare, alii Lunam in aurum tingere, alii cum adjuncto Menstruo mercuriali in Tincturam figere, alii Mercurium cum iis in aurum convertere, alii cum Mercurio vel Sale metallico in lapidem tingentem exaltare nituntur.

D. Wedelius in Pharmacia Acroamatica Lib. II Sect. V. Cap. IV. §. 6. de Sulphure dicit, illud coagulare Mercurium, quæ regula, addit, in doctrina de metallis, & ipsa Alchymia magni est momenti, unde qui Cinnabarin invenere primitus, inquisivere sic eandem coagulationem in aurum. Est vero non una hæc coagulatio, sed variat respectu Sulphuris ipsius, & respectu Mercurii, quæ prout in puritate, & additamentis, volatilitate, fixitate variant: ita etiam effecta in metallis non una visuntur. Sufficiat hinc nobis, aliam esse laxiorem coagulationem, aliam strictiorem & revera metallicam; Hinc etiam divisio Sulphuris v. g. metallici, alia est notabilis in externum & internum. Illud est separabile, hoc minus, illud phlogiston magis, hoc viscedo metallica.

Hinc qui Mercurium transmutare in aurum volunt, id sine Sulphure, si peragere tentent, frustra sunt. Duo hæc indubie sunt artis fundamenta, & inconcussa quidem, cum Mercurius prima metallorum materia, absque Sulphure nunquam in metallum coagulari possit: licet & ipse suum internum habeat Sulphur. Sed hæc obiter.

Medicum usum quod attinet, in his omnium metallorum Sulphura conveniunt, quod virtutem anodynam, nervinam, cordialem, confortantem, naturæ pacativam, collectivam, alexipharmacam possideant.

Pro diversitate vero morborum electio instituenda est, & pro diversitate menstrui diversa quoque Sulphuri simul indoles inprimitur, & quo nobilius menstruum, eo excellentior Tinctura; quod tamen eo non extendendum, ac si omnis operatio a solis menstruis proveniret, cum sicca etiam Sulphura sat nobiles effectus edant, & contumaces, erronei & inveterati naturæ motus in morbis Chronicis non aliter tolluntur, & natura desuefit, quam per vera metallorum Sulphura. Plures effectus & usus insignes Dissertatio docebit.



II.

D. EMANUELIS KOENIGII
 PROFESSORIS IN UNIVERSITATE
 BASILIENSI
 EPISTOLA
 DE
 ELIXIR SOPHORUM.

Ad

*Amplissimum, Gravisimum, Nobilissimum,
 Dominum*

FRANCISCUM LUDOVICUM D'ESTAVAY,
 Dominum de Mollondin, olim Colonell & Gu-
 bernatorem Comitatus Neoburgici, nunc
 Senatorem Solodorensem.

QUinque præcipue sunt observanda in compositione Elixiris Sophorum, seu Medicinæ in his terris summæ. *Primum*, ut componatur Elixir ex corporibus & spiritibus in unum proportionabiliter conjunctis, & per nigredinem ad verum album tendentibus, sub quo finaliter immutabilis rubedo continetur, tunc enim dicitur *Æs nostrum, nostra compositio, & nostrum Elixir*:

Secundum vero est, quod corpora calcinentur, & a natura metallica destruantur, & tunc apud Philosophos sublimantur & lavantur, ut perfectiora & subtiliora inveniantur ad Elixir componendum: & similiter spiritus sublimantur & lavantur & vivificantur iteratis vicibus, deinde cum corporibus junguntur, ut sic ad perfectiorem albedinem perveniantur, tunc si componatur Elixir debet ex tribus constare, scilicet corpore mortificato, & ex anima & ex spiritu, & quando hæc tria in unum conjunguntur, revivificant corpus mortuum, si per bonum regimen & ad temporis quantitatem perducantur; & sic sublimatum corpus

corpus & glorificatum, penetrat corpus glorificando & perpetuando. Opus scilicet Philosophicum nil est aliud quam corporis cum spiritu resurrectio & in cœlum velut adscensio, postquam scilicet prius spiritus corpus flagellavit, contrivit, & tanquam ignis infernalis combussit, & in cineres mortuos per pœnitentiam redegit.

Tertio regatur Elixir calore solis pro ejus putrefactione, nam nunquam corpus glorificatum erit, nec suscipiet animam, & spiritum nisi post putredinem. In opere Philosophico, ait *Setonius*, in ingeniosissima sua Parabola, mater hujus rei est reaffusa toties aqua metallica, & quicquid ex ea nascitur, more vermium per putrefactionem nascitur, ideo Philosophi Phœnicem & Salamandram creaverunt. Si enim e duorum corporum corruptione fieret, esset res morti obnoxia, at quia se tantum revivificat, destructo corpore priori, emicat aliud incorruptibile, scilicet corpus auri alterandum, & ejus partes a se invicem minutissime divellendæ, ut aliter invertantur, dislocentur, & compages auri arcta dissolvatur vinculaque ejus & carceres, quibus captivum detinetur, passivumque saltem redditur, destruantur, id quod ingeniosum, sed patientem requirit artificem, quare & *quarto* convertenda elementa in unum alterius eorum; & cavendum ne fugiant, nec comburantur per nimium calorem, quoniam si comburerentur, gaudium omne periret, materia scilicet vitrificata, unde deinceps insolubilis amplius redderetur; cum calidum in frigidum & siccum in humidum permutatum erit, securitas erit in opere, scopus enim est humidum sicco unire unione firma, dum acidum & alcali utrumque fixum & volatile in Chao Antimonii ope ignis externi ex citato Archeo, continuo motu in orbem vertuntur, ac se mutuo amplexa in unum corpus coeunt; Alcali vero Volatile sive spiritus dat fusionem, Alcali fixum sive anima, Tincturam, & ideo si Elixir non funditur, caret spiritu, si non tingit caret anima.

Elixiri enim perfecto quinque insunt propriæ & necessariae qualitates, ut sit fusile, permanens, penetrans, tingens & multiplicans. Tincturam & fixationem, ait *Espagnetus Arcan. Hermet. Philosoph. Oper. §. CXXV.* a fermento penetrationem, a Sulphure attenuato, & in minutissimos atomos diviso, fusionem a Mercurio salificato, qui medium est conjungendi Tincturas, fermenti nempe & Sulphuris; multiplicati vero virtutem a summa densitate auri & spiritu summe penetrativo & agili mutuatur. Sciendum vero, quod licet corpus reducat in aquam limpidissimam, non tamen sit propterea liquefactum, quo usque per regimen decens ad nigredinem perveniat, hæc enim non nisi per diutinam spiritus & corporis luctam longum & du-

rum certamen apparet ; evaporat enim sæpius spiritus antequam compacto nimis corpori se immiscere poterit, hoc vero dum tandem obtinebitur & corvus enascetur, certum emortui Draconis erit indicium.

Quinto conversis elementis, mutata scilicet aqua in terram (vis scilicet ejus integra est, dum in terram fuerit conversum, inquit Hermes, unde deinde colores in vitrificatione emergentes etiam resultant) Mercurius sæpius super terram calcinatam & putrefactam erit reducendus & reimbibitio decens peragenda, hic enim cum aurum gravitate æquet, vel saltem proxime ad ejus gravitatem accedat, permanentem auro subtilitatem inducet, duritiem ejus penitus franget, superabit, futileque reddet, ut non amplius reconcentrari ullo modo possit; hoc vero non obtinebitur, nisi diutina contritione cum aqua, multiplici enim saltem & alterna solutionis & coagulationis reiteratione nota extensa totumque opus absolvitur, & non nisi potus suavitate terra emollita, eum intra sua viscera susceptum sistet. Fundamentum vero hujus Philosophici operis & veræ solutionis est: v. g. Sulphuris communis cum oleo destillato, dum nempe hæc invicem solvuntur, & sæpius per retortam lento calore abstrahuntur, & cohobantur, (ceum ut Philaletha inquit: Opus Philosophicum non nisi cohobationem esse duarum naturarum, unius super aliam, ut virtus digesta cum non digesto extrahatur) idque toties repetitur donec solvens & solutum adeo sint unita, ut nulla arte a se invicem amplius separari possint, sulphurque (non minus sic & aurum) ad fundum & radicem internam sit reclusum, adeo ut sulphur hoc solutum & volatilifatum (pariter & aurum ut corporale fit spirituale, & Mercurius, ut spiritualis fit corporalis, oportet nimirum toties facere fixum volatile, & volatile fixum, quousque totum figatur & fluat: spiritus in corpus est vertendus, & corpus in spiritum, & rursus spiritus in corpus, & tunc facta est amicitia inter frigidum & calidum, & inter calidum & siccum, elementaque prope conversa erunt ut dictum) multo majorem habeat virtutem in medicina quam prius, idque ex solutione essentiali, qua aurum in Sulphur Philosophicum & terram subtilissimam ex calcinatione summe calidam & siccam, in cujus ventre ignis naturæ abunde multiplicatur, occultatur, reducitur, & cum suo simili mercuriali miro artificio unitur, hæc enim præcipua proprietas est, qua essentialis & naturæ conveniens solutio, a corrosiva solutione distinguitur, quod nempe corrosiva sint rursus separabilia, essentielle vero solvens nullatenus, sed cum auro sola digestionem & prægressa debita reactione coagulationem fixam & fusilem suscipiat, formamque ipsi novam attri-

attribuat, quæ ipsi juxta gradus subtiliationis factæ congruit, fixitatem enim ex propria substantia obtinet, sed subtilitatem & penetrantiam tali arte acquirit: hinc namque Veteres Philosophi dixerunt: Natura natura gaudet, natura naturam vincit, permutat, emendat. Simile simili gaudet. Ex quo quid constat, ex eo nutritur; hoc vero fit in connubio omnium naturalissimo auri & Mercurii philosophici, quo aurum a natura in durissima coagulatione metallica constitutum, a suo simili solvitur, præparatur, volatilifatur, ut rarum, leve, & spongiosum fiat, omnesque ejus atomi a Mercurio rite influuntur, sicque tandem Tinctura ex eo obtineri possit & extrorsum ejus interius verti. Etsi vero duo perfecta metalla aurum & argentum ulteriore perfectione egere minime videantur, dum eorum animæ jam satis sunt perfectæ, & suam perfectionem ante manum artificis a natura ejusque coctione sint affecta, non tamen obstat, ait eleganter *Polemannus* de Mysterio Sulphuris Philosophici Cap. IX. quo minus talis a natura perfecta Tinctura vel anima auri & argenti perfectior fieri, & in plus quam perfectionis statum poni possit: Hoc enim pretiosæ arti Chymicæ non est impossibile, quod Libri Sapientum abunde testantur:

Interea nihilominus suspicari quis posset, nec ignem nec Mercurium aurum plus quam perfectum, sed solum perfectionem ejus summam manifestare partes ejus summe compactas, ab aere pressas in libertatem vindicando, non secus, ac dum crocus solvitur, is non amplius arte excoquitur, sed solum extenditur, & in aqua ejus Tinctura distribuitur, ceu & denuo in fermentatione tingendum, cum Sole & Luna Elixir album & rubeum, postquam Mercurius eorum Tincturam prius suscepit, quo susceptam postea aliis communicare possit: Hoc vero opus, ut in ventriculo humano vim suam diffundere possit, ipsum calefaciendo, illuminando ejus Archeum, & hinc corpus universum irradiando, omnem acrimoniam lymphæ temperando, & impuritates quasvis a sanguine sequestrando, quia enim ignem ejusmodi Sulphur vocare licet, etiam virtutes suas exferere per calefactionem dici potest, & victorioso in humidum nostrum radicale agere, nihilque eo ad vitam longiorem esse benignius, ceu de Sulphure Vitrioli cum Sale mirabili Glauberi elicit, alias hoc prædicatur.

Ne vero circa multiplicationem aliquid intactum relinquatur, dicendum erit, ex primo Philosophorum Sulphure aliud nobilius adhuc gigni posse, dum subtiliorem consistentiam assumet, quotiescunque enim nova resolutione per Mercurium in Mercurium subti-

liantur, totiescunque novam & subtiliorem formam acquirant, juxta quam ejusmodi massa metallica & materia Tincturæ restringitur, subtiliatur & penetrans redditur, unde fit, ut ob frequentiore penetrationem & subtiliationem semper plus intimiusque metallorum poros subire, particulasque eorum tingere possit, atque ita in multiplicativa vi in qualitate & quantitate augeatur, non secus ac Vini spiritus, quo plus destillatur, subtilior redditur, pariter namque ex physico & Lulliano Vino habebitur spiritus tingens rectificatus metallicus, dum subtiliatione & penetratione mercurialis substantiæ aurum hoc summe subtiliatum acquirit formam, aliam nempe majoris subtilitatis, quam voce solutionis omnes Philosophi indigitant & inculcant, unde deinde sequitur Coagulatio, motus scilicet naturæ, ut in omnibus generationibus is animadvertitur, de liquido ad solidum, quod fit, dum subtilis gravisque metallica terra, evaporantibus particulis acido terreis mercurialibus, remanet, & repetita calcinatione inductaque hinc sufficienti salificatione, materia fusilis decenterque emollita, & in statum quendam medium reducta, obtinetur: quo pacto autem motus naturalium fiat de liquido ad solidum patet ex principiis corporum omnium, quæ *Kunckelius* Observationibus Chymicis pag. 57. aquam, salem & terram statuit, ex quibus aqua est prima materia generationis omnium corporum, terra vero ultima, annumeratis etiam ipsis quoque gemmis, Sal vero medium & vinculum omnium rerum, imo in eo esse semen mixti, ab eoque habere mixti peculiarem partium organisationem, & consequenter firmitatem & consistentiam, (unde & Mercurio vulgi ejusque particulis divulsis invicem in projectione erit instar fibularum aut vinculorum) docte statuit *de Lanis Magist. Natur. & Art.* Hoc Sal, licet in igne fluat, aquam tamen suam, ex qua etiam ortum fuit, retinet, & quamdiu in igne est, pelluciditatem, quæ alias in Vitro ab aqua & Sale proficiscitur. Hinc namque Nobilitas Elixirii nostri Arcani Arcanorum, Medicinæ in his terris summæ, & Typi glorificationis quondam nostræ resultat, dum aqua talis seu humidum radicale mixturæ Auri & Mercurii in cineribus eorum occultum inseparabile est, & in nobile istud corpus diaphanum quasi æthereum & glorificatum reduci potest: quia igitur ex aqua sal & terra proficiscuntur, & ex hoc chonade oriuntur omnia, cunctisque in rebus trinitas hæc cernitur indissolubilis, (cujus forte causa, aperto ore, profitetur *Kunckelius*, verum Chymicum & naturæ indigitatorem multa facilius representare & credere posse, quam multos nonnunquam Theologos etiam quoad articulos fidei Christianæ) & ex hisce tribus, ut aqua, sale,

sale, & terra omnis colorum, saporum, odorum, venenositatis & salubritatis varietas, quam vel artificis manus varia & diversa commixtione & subtilitate, vel etiam ipsa natura ex se peperit, oritur, jubet etiam ingeniose, quoad Elixirii Sophorum compositionem, ex prima materia primo aquam conficere, dein sal & terram, & tum deinceps semper naturam Ducem sequi, scilicet post solutionem (inter quæ tamen non est differentia temporis) coagulare, de liquido in solidum tendere, idque calore non frigore mediante, qui enim scit congelare aquam calido, ait *Setonius Tract. V.* & spiritum cum ea jungere, certe rem inveniet millies pretiosiores auro & argento & omni re, dum nempe ad imitationem Naturæ spiritus igneus tenuissimus & colorificus materiam ad mutuam unionem & plexum disponit; hinc & prout Kunckelius, de terra docet, ipsam ex aqua & sale generatam, nunquam dein amplius in aquam ad ultimum resolvi posse, suumque sal & aquam ad extremum usque ultimi judicii diem, inseparabiliter atque indissolubiliter retinere, dicendum etiam erit de nostro Elixirio Sophorum, dum illud terræ fieri jubetur consistentiæ scilicet fusibilis, etiam cum his terreis particulis colligari & firmiter implicari partes salinas & aqueas radicales cum terra scilicet auri (separatione enim citatus Autor, deprehendit unam marcæ auri, tres circiter uncias terræ mortuæ albæ habere, qua sine additione salis irreducibilis est, vitrumque reddit lactei coloris, reliquum vero ex additione alcali maximam partem Mercurium esse, excepta exigua quadam portione terræ rubræ, quæ Sal volatile cum acido verius dici potest) immisceri intime partes terreas, aqueas, salinas, graves, calcinatas Mercurii, adeo ut auri sic reclusi poris adhæreant, & nullatenus, ac invicem divelli possint, sic etiam, ut dum igne liquantur, solvatur quidem nexus unius partis compositæ ex terreo - salino - & aqueo, quo illa pars uniebatur, alteri similiter compositæ, verum non possunt singulas illas partes ulterius ita dividere, ut aqueum salinum separetur a terreo, horum amborum sic commixtorie, & cum ipso igne possint avolare: Hinc & cum non facile adhæreant avolantibus corpusculis igneis, fixæ persistunt, hujusque nomine gaudent, sed insimul etiam spirituales appellantur, quia partes auri summe attenuatæ sunt & invicem divisæ, nulloque nexu coherentes, dum huc illuc agitantur, ab interspersis igneis corpusculis ipsum corpus sic divisum & agitatum, fusibile dicitur a Philosophis; Perfectio enim Elixirii, ut jam dictum, consistit in stricta humidi & siccæ unionem, & indissolubili aquæ, salis, & terræ matrimonio, ita ut hæc nunquam separentur, sed siccum modico

calore fluat in humidum ad omnem ignis pressuram permanens, signumque perfectionis est, si tantillum illius super laminam ferream aut æneam candentem injectum, sine fumo illico fluat, qualis fusio persistit, quamdiu ab ignearum particularum ingressu materia rarefcit, nec rursus densatur, complicaturque nisi ignis particulas sufficienti impetu agitans ab illis separetur & avolet, impar vero omnino ad ullas ceu graviores elevandas.

Sicuti autem tali Elixirio hæc tria Principia perfectissimo & omnium absolutissimo modo combinata sunt, ita ut concentrata Magnetica velut virtus mineralium, juxta Basilium Valentinum dici mereatur, methodo velut Analytica elucescent metallorum hinc perfectionem suam mendicantium compositiones: (nam prout Elixir per repetitas solutiones & coagulationes de spissitudine auri ad tenuitatem & spiritualitatem naturamque subtilissimam deducitur, ita e converso per proportionatam projectionem, de tenuitate & spiritualitate ad corporis grossi, naturam quoque accedet, ob partes mercuriales grossas, quibus inseparabiliter ex magnetismo incorporatur) generetur enim in terræ visceribus materia Mercurii, primum ens metallorum, influentia astrorum bene collecta & coctione coadunata, ad hanc terra acido conjuncta, æqualiterque vel minus æqualiter admixta, pro frigoris & caloris operationibus metallum, vel ductile, vel friabile constituent, nam putrefactio, digestio, & fermentatio non minus ac in magno opere Philosophico, hic facient omnia, & prout hæc ipsa corpora primum inæqualiter ab aqua generantur, ita calor subterraneus suo fungetur munere; Gur enim Helmontio ita dictum, & a Mathesio in Sarepta inprimis observatum, inde emerget, quia vero sic aqua terram suam (ut in viscositatibus lapidibus in aqua adhærentibus animadvertere est) per calorem adventitium, in minima copia uno loco dimisit, in hocce Gur ob fermentationem acidum progignetur, & ex materia tali arctius sibi firmitusque juncta, simul metalli quondam genus efformabitur, imo etiam sæpius varia eorum genera in uno quartio, vel Lapide, prout hæc materia Gur nominata, æqualiter vel inæqualiter componitur, celeriusque vel tardius concrefcit, haud secus ac in corpore humano se cum sanguine humano ejusque liquore nutritio habet, in quo tum sanguis jam coagulatus, caro scilicet, tum fluidus adhuc reperitur, & prout diversis quis ciborum potusque generibus utitur, naturamque suam assuefacit, varia etiam sanguinis & lymphæ dissimilitudo animadvertitur, subinde calore, subinde frigore, vicissim prædominantibus: Ipse vero calor & frigus, juxta ingeniosissimum

simum Kunckelium, pugna est, illa inter acidum & volatile, quæ in fermentatione inæqualiter prædominantur, unde tumores, tubera, aliaque id genus incommodorum oriuntur, unde & fieri nequit, ut æqualitas ulla, verum mixtura quædam semper & inæqualitas tam in terra, quam in ipsis quoque hominibus inveniatur.

Exinde etiam ex æqualitate scilicet & inæqualitate Salis acidî Volatilis & terræ, varii colores resultant, prout experimentis circa Tincturam Veneris, modo viridem, modo cœruleam, modo rubram, prout varia Salis acridi muriatici, volatilis affusione patescit, unde varia præcipitatur terra, & quantum in spiritibus terræ sit, deprehenditur, patetque a Sale contrario semper colorem mutari absque Sulphuris adminiculo, adeo, ut ex ternario hoc Volatilis, acidî, & terræ, varie inter se differentium varii colores apparent, non secus ac apud *Suenterum in deliciis Mathematicis* novem personæ multoties sedes mutant, ut nullus eorum in pristinam redeat.

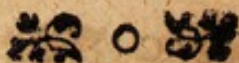
Rubet vero Tinctura & velut Rex Coronam pretiosissimis Rubinis contextam gerit, quia partes mercuriales auri ramosæ, optime digestæ, & terra alba vitrea immixtæ, tinctæque portione illa terræ rubræ, quam in auro ex Anatome ceperit Kunckelius, partibus hisce Salinis acidis summopere augmentur, & hæc compage ista particularum ramosarum dissoluta, per omnes partes se diffundunt, adeo ut hic color a Sale & terra qua summopere turget ex calcinationibus toties repetitis extraversa, omnino sit derivandus, unde prout in mineris, Mercurius colorum varietatem accipit a Sale acido & volatico & inæquali digestionem, etiam a Tinctura hac tingi poterit in aurum; Mercurius enim, qui (alias suum Sal volatile primum crescens, insipidum & inodorum in aqua & aere latitans, & aquam mediante aliqua generata terra subtili perlata obtinet) Sal libenter amplectitur, & facile per acidum coagulatur, ut in Cinnabari vulgari, Turbith, præcipitato rubro, & coagulato cum Tinctura Smiridis & viridis æris patet: neque vero ullum Sal volatile acido e Diametro oppositum fluxum & volubilitatem ipsi adimere valet, quia, ut dictum, aqua ejus tantum Salis subtilis volatilis possidet, quantum retinere & solvere potest, adeo ut homogeneous suum non amplius recipiat; unde & notanter laudatus Philosophus Chymicus fatetur, nullo Sale quicquam Mercurio fixitatis extorqueri posse, ut in Metallum (in aurum nempe & argentum facilius, quam in imperfectam quandam naturam adducitur) abeat, nisi forte Salis metallorum id fiat, adjumento; Sciendum enim ex *Hollando Operis mine-*

mineralis Cap. XLIII. non esse certiozem aut breviozem viam ac rationem, quam operari in Sale metallorum, omne Sal metalli esse Elixir, & omne secretum consistere in sale & oleo metallorum, per reverberationem educendo, unde tantopere a sapientibus est absconditum, & quamvis juxta eundem Cap. 88. cum Sal aut terra metallorum cum oleo ipsorum sunt educta ex metallis ustione ignis, Mercurius ejus aut aer videatur separari a terra & oleo, hincque omnem ingressionem, quæ expetitur (juxta illud: *aer ingressum dat, ignis Tincturam, oleum liquefcere facit, terra fixat*) auferri diutina ignis ustione, nihilominus fatis aeris remanet in igne, quantum ei sufficere possit, quin elementa ita conglutinata sunt, ut nunquam a se invicem separari possint, quin permista inter se maneant, & quinta essentia metalli, quæ incombustibilis est, se monstret. Hinc Rosarius Philosophus in Turba Vol. II. p. 223. ait: Sal metallorum est Lapis Philosophorum & Lapis noster est aqua congelata in auro & argento, & Gummertus de Vittrificatione: Vittrificatio auri & argenti totalis meo judicio via brevissima & compendiosissima videtur perveniendi ad Tincturam, cujus mentio fit apud Hollandum & Apocalyps. III. & XXI.

Quia vero in metallis puris nil reperitur quam Sal, in Mercurio & extra hunc itidem Sal, residuo terra existente, & color a terra solubili, quæ cum Sale lusum instituit, accidentaliter proveniat, hujusque Mercurii & Salis puri, (tali enim Mercurium abunde scattere diximus) respectu omnia metalla inter se conveniant, patebit quoque in Salis metallici præparatione attendendum esse ad Sal illud quod diximus in iis reperiri insipidum & inodorum, de hoc enim itidem participabit Tinctura metallorum, vel potius saltem erit Sal ejusmodi naturale insipidum & inodorum prius volatile debite fixatum, & ab arte e corporibus in quibus in copia fixatum jam abundat, elicatum, sciendum enim, Sal ejusmodi insipidum, inodorum, & Mercurium, (præcipue Philosophicum) omnia metalla in genere obtinere, (idque ex ortu, dum Mercurium ex aqua & sale potissimum, cum subtili terra constare diximus, & ex Mercurio metalla progigni Philosophorum communis est opinio) Salque metallicum itidem nec odorem, nec saporem ullum exhibere, id quod notabili experimento Kunckelius in arte Vittraria versatissimus sistit, observat: Chymicis Cap. III. de Sale volatili: Teneo, inquit, rationem Salis ex Metallis præparandi, quod in laboratorio non instructo, officina vittraria, aut simili quodam diuturno igne, præparare laboriosus est, illud Sal, primum in Sale & aceto solvitur, aut cum istis
extra-

extrahitur, transitque cum illis filtrum; Si vero semel, velut alumen plumosum concreverit, nullo deinceps neque aceto neque aqua amplius solvitur, nec in ullo igne liquefcit, præterquam immoderato calore, ubi lacteo Vitro, (tale fimiliter ex terra mortua alba ex auri anatome C. VII. obtinuiſſe refert, conjeéta ſcilicet illa in crucibulum, & igne fuſorio, binis circiter horis ſubminiſtrato, candeat inſtar cretæ nullatenus liqueſcens, uſque dum fluxum ipſi adderet, quo factò lacteum, non nigrum obtinuit vitrum) ſimile evadit, quæ res non ſine cauſa multarum meditationum anſam præbuit: ubi vero eo redegeram, ut in aqua ſolveretur, ſuperinfuſi Mercurio depurato, qui totus tremulus hinc inde volitans apparebat, ex actione ſalis in illum, donec aquam inde calore abſtraxi, ubi in reductione friabilem obtinui maſſam, (ſimilem ſcilicet iſti de qua *Antonius de Abbatia* in MS. refert) quæ poſt aliquot fuſiones & in teſta purgationes, pulcherrimi argenti puri duas circiter lotones & ſemiſſem reddidit; Ex tali vero ſale, nec odor, nec ſapor, elici potuit, ſicut nec ex aliorum metallorum ſalibus, quæ parare hinc inde docet, *Iſaacs Hollandus*.

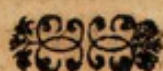
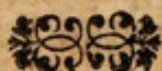
In ſumma, quod Philoſophi quærunť eſt in Mercurio, ſicut ipſa metalla, quorum melioratio expetitur, ex Mercurio conſtant, ut patet ex ponderoſitate illorum, quæ indicium eſt, tantum illa in ſe continere Mercurii, quantum accedunt, ad pondus auri, reliquum eſt terra ſeparabilis immunda, qua ſeparata metalla facilius in Mercurium quoque reſolventem, & cum, uti dictum eſt, finalis rerum modus phyſicus ſit de liquido in ſolidum, & contra e ſolido in liquidum tendat, requireretur quoque, ut non ſaltem metalla, in aquam mercurialem primævumque fluorem reſolvantur, ſed & ſic mercurificata re congelantur, & figantur, id quod per ſolam mixtionem ope caloris & ignis contingit, cum omnia quæ ad calorem faciunt, etiam ad mixtionem & alterationem faciant, & trituration & digeſtio, a Chymicis tantopere in turba, & alibi laudatæ mixtionis ancillæ ſint. Egrege hac de re *Zuſæſſerus in Mantiffa Spagyrica Cap. I.* Nobilis, inquit, & Philoſophica ſolutio auri illa dicitur, quæ aqua mercuriali ſeu menſtruo homogeneo peragitur, quo elementa in auro per naturam anatiſata, ſeu concordia facta, diſcordia redduntur, (ſcilicet appoſitione aquæ Mercurii ut ignis elemento prædominetur, vel mercurialitas potentiz Sulphuris) dum elementum aquæ ſit prædominans; quo ingenio harmoniam illam elementorum in auro diſcordem fieri, corpusque ſolare, miræ alias ob ſummam puritatem longamque decoctionem fixitatis, & perfectio-



fectionis corruere, in pulverem fatiscere, atque cedere necessum est.

Hinc variæ manant præparationes, præprimis vero summum Veterum Philosophorum Arcanum, non nisi variis ænigmatibus, notis, atque figuris hieroglyphicis posteritati relictum, quod non nisi DEUS, cui vult, revelat, *estque revera nil aliud, quam ex auro nativo & Mercurio non alterato, tertium quid utriusque particeps digestionem humida elicere, illudque ab heterogeneo separatum, digerere, triturare, & circulare variatione colorum ad summam atque purpuream perfectionem.* Hocque artificio a mediocriter ingenioso omnia obscura luce clariora capiuntur. Notandum vero, quod postquam metalla per repetitas volatilisationes in minutissimas atomos fuerint divisa, & potestatem mercurialem in pulvisculos incomprehensibiles dilacerata, menstruo benigno, vel simili, quod nimirum æque igneæ est naturæ, ac Lapis hic Ignis præparatus, uniantur, ut hoc ingenio quasi vegetentur, i. e. a regno minerali, sive natura metallica in vegetabilem, naturæ humanæ amicum & receptibilem transferantur, quam in rem loco spiritus vini simplicis, præstabit alcali volatilifato insuper acuatus. *e. g.*

x. Florum salis ammoniaci q. s. & affundatur Alcohol Vini ad eminentiam trium digitorum transversorum, & per Mensem digerantur, ut paulatim spiritus vini imprægnetur sale volatili urinoso, sic enim hic spiritus volatilis crocum solarem optime in se recipiet, ac elegantissime solvet, ut quoque spiritu dein leniter abstracto, verum aurum potabile in fundo permaneat, quod totum spiritus, virtus & lumen est, curiosa vere curiosa exhibiturum, de quo Ephemerid. Nat. Curios. II. Dec. II. Ann. VII. Obs. XLII. Excell. Samuel Ledelius inquit: Datur Panacea, quæ in forma pilulari ad grana duo exhibita pro dosi radicitus tollit omnes morbos chronicos: Epilepsiam quæ ab ipsa pueritia insedit, mediante sudore copiosissimo radicitus extirpavit, venenum per annum latens expulit sudore foetidissimo, pesti epinicium canit, & Lui Venereæ aliisque impuritatibus sanguinis, præcipue & Cancro sine recidivæ metu, ob vim renovativam, quam heroicum hocce medicamentum corpori impertit.



III.

D. EMANUELIS KOENIGII
MEDICI ET PROFESSORIS IN UNIVERSI-
TATE BASILIENSI CELEBERRIMI

DE

MODO EXALTATIONIS
METALLORUM
OBSERVATIO.

Lapidis Philosophici existentiam neminem sanæ mentis negare, eamque asserere ex Professo *Michaelem Meyerum*, *Danielem Morhofium*, *Casparum Cramerum*, *Johannem Arndium*, *Valentinum Weigelium*, *Johannem Gerbardum*, & *Job. Adamum Osian-drum*, docte asserit *Excellentissimus Dominus D. Hannemannus Dec. II. Ephemeridum Naturæ Curiosorum, Anno V.* Inter cujus possessorum numerum cum referat Theologos, minime mirum obvenit Doctissimo Morhofio, ceu cui in *Polyhistore* p. 209. non ignotum est, perpetuum Mysticæ Theologiæ cum arcanioris scientia naturali ab ejus Doctoribus statui consensum, & non tam superstitionis quam absconditæ pietatis argumentum esse eorum, qui arcanis rerum naturalium quasi typis quibusdam rerum Divinarum Mysteria adumbrari sentiunt, quod multis ad Christianismi sacra amplectenda profuit.

Tractatum vero Lapidis Physici compositionem docentium ingentem esse numerum nemo negaverit, principales autem, qui dilucide magis illum detegunt, hætenus delituisse, itidem in confesso est: Sic namque refert *Watson Theatro variarum rerum* in Biblio-

theca sua adservari Manuscripta de eodem, quæ aliquando in lucem edere animo constituerit. Nos cum insigne ejusmodi Manuscriptum tineis & blattis surripuerimus, ex eo breve aliquod Compendium de Lapide Philosophorum *Illustri Philosopho Arnoldo Villa Novano* (de quo ipsius Coætaneus *Johannes Andreas, J.C. in addit. ad speculat. Tit. de Crimine falsi* refert: Nostri diebus habuimus Magistrum Arnoldum de Villa Nova in Curia Romana summum Medicum & Theologum, qui & Magnus Alchimista, Virgulas auri, quas faciebat, consentiebat omni probationi submitti) attributum, quod hætenus lucem non vidit, hic Lectori Benevolo sistimus: ceu quod aperte satis & dilucide artem detegit, & cum Manuductione ad *Cælum Chemicum Tollii* penitus concordat:

„O Fratres Charissimi, inquit, si estis filii hujus artis Divinæ,
 „oportet vos ab omni errore, & omni erroris via declinare, notate ergo,
 „quod in tribus consistat Lapis Philosophorum & verum Elixir: scilicet,
 „cet, ex Lapide lunari, in quo est Sulphur album; ex Lapide solari, in
 „quo est Sulphur rubeum, & ex Lapide mercuriali. O Fratres
 „mei, notate verba, quia ex summi Artificis Operibus, Omni-
 „potentis DEI, ars nostra Divina extrahitur, quoniam summus DEUS
 „creavit corpus humanum commixtibile, sive dissolubile, & ei
 „de spiritu animali infundere dignatus est, hoc est in quo consistit
 „ratio atque vita. Et cum hoc corpus sit corruptibile & ægrotum,
 „perpetuari & glorificari non valet, nisi omnia infecta ejusdem cor-
 „poris separentur ab eodem ad tempus, corpusque sepeliatur mor-
 „tuum, & penitus dissolvatur, putrescat & incineretur, deinde
 „virtute DEI sibi restituatur vita, & sua anima de novo introduca-
 „tur in illud, & fiat resurrectio, quam sequitur vita immortalis.
 „Eodem modo in arte nostra Divina est intelligendum. Ergo qui
 „scit mortificare & post mortem vivificari, & scit animam extrahe-
 „re a corpore, ut vivus moriatur & mortuus resurgat, septies mo-
 „riendo, & septies resurgendo erit Rex divitiarum: quia si vivus
 „conjungitur corpori Solis vel Lunæ, tunc primo ipse vivus mori-
 „tur, hoc est, per longam decoctionem anima moritur, id est,
 „Mercurius vivus, qui fuit cum corpore naturaliter congelatus,
 „unit se cum spiritu exteriori, id est cum Mercurio; qui conjun-
 „ctus amalgamando cum corpore mortificat corpus, extrahendo
 „animam ejus: qui spiritus fuit aliquantulum cum corpore mor-
 „tificatus: & sic Mercurius corporis oritur & vivificatur cum
 „Mercurio vivo: Compositi ambo, scilicet spiritus & anima a
 „Mercurio extrahuntur per sublimationem, & corpus rema-
 „net.

„net mortuum quasi cinis : deinde anima & spiritus debent reddi
 „corpori, & corpus debet resuscitari, & spiritus & anima debent
 „in corpore mortuo preparato universali conjungi unione: Quam-
 „obrem a Philosophis dicitur : qui mecum oritur, mecum mori-
 „tur: it: Draco non moritur nisi cum fratre suo (i. e. Mercurius
 „cum auro & argento) interficiatur. Et quia spiritus est animæ locus,
 „ideo in aqua i. e. Mercurio extrahitur anima a corpore suo, & ani-
 „ma est Tinctura soluta in spiritu, qui est aqua permanens, & diri-
 „gitur in forma fugitivi, & quando aliquis ad hunc factum perve-
 „nit, jam didatus est ; Unde si sciveritis ponere terram in aquam, &
 „aquam in aerem, & aerem in ignem, & ignem in terram cum debita pro-
 „portione ponderis, ad omnia secreta artis nostræ Divinæ pervenie-
 „tis sine dubio. Item scias, quod Lapis noster resolutus transit in
 „terram, & terra rarefacta transit in aquam, & aqua depurata tran-
 „sit in aerem, & aer attenuatus transit in ignem, & ignis inspissa-
 „tus transit in aerem, & aer densatus in aquam, & aqua congelata
 „in terram, & terra compacta in Lapidem. Conclude ergo, quod
 „duo sunt principalia exordia quibus utimur, scilicet masculinum
 „& femininum, in quibus quatuor elementa conjunguntur, unde
 „scias, quod hic mas & hæc femina communiter Lapidem nostrum
 „gignant ; Et Sulphur quamvis sit masculus in hoc loco albedinis na-
 „tura velante, muliebrem suscipit formam & patitur, ergo si Philo-
 „sophus es, nosti quod in occultum est Sulphur nostrum, quod de
 „aere nostro extrahimus dealbato, quod est Arsenicum nostrum sub-
 „limatum : Hæc igitur est filia Sulphuris & Uxor & Vipera, quæ
 „maritum suum interficit, & ipsum in ventre suo recludit : Effo-
 „diatur ergo illi sepulcrum, & sepeliatur mulier cum viro mortuo
 „in fimo equino quousque sponte conjungantur ; hujus fimi equini
 „decoctio est apud Philosophos obscura transfiguratio, quæ non
 „pervenit ad artificem duræ cervicis, cujus fimi equini figuram &
 „intellectum, si enucleaveris inter Philosophos non immerito com-
 „putari mereberis. Et dico, quod illius mulieris venter plenus est
 „veneno, Venenum voco non Sulphur agens, sed Sulphur patiens,
 „quod primo succumbit, quod uxoris formam suscipit, deinde fit
 „mas ; & tum complentur verba Philosophi : Natura naturam con-
 „tinet, natura naturam superat, & ea gaudet in æternum ; Et hoc
 „elegantè manifestat *Morienus Romanus*, ubi reprehendit errantes,
 „dicens : Ad effectum hujus artis non pervenietis quousque Sol
 „& Luna, scilicet philosophice in unum corpus redigantur: Nonne
 „scis, quod Lapis noster caret simili in terra, & quod dicitur terra,

„nec credas, quod ego dicam de terra vulgari, sed de terra nostra
 „philosophica. Est autem hic Lapis noster aureus intrinsecus & ar-
 „genteus extrinsecus, cum autem alteratur, fit corpus ejus nigrum
 „& tenebrosus, ut carbo, spiritus autem ab eo ablati sunt liquidus
 „& albus ut aqua; color vero animæ ejus est rubeus, quibus ipsi
 „corpori purificato redditus, tale corpus vivit, & lætatur, quare vi-
 „debitis eum ridentem, quia mortui cum resurgent, sunt perpetui,
 „& hoc non est aliud nisi spiritus Sulphuris quem extraximus a suo
 „corpore, & iterum sibi reddidimus in resurrectione, Salem & Sul-
 „phur naturæ nuncupantes. „ *Hucusque Arnoldus.*

Sal nimirum Metallorum est Lapis Philosophorum, & hic non
 nisi aqua est congelata in auro & argento, nimirum, ut Agricola
 minor docet, recipienda Lilia duo, album & rubrum, quæ vasi in-
 clusa, locanda in vaporarium lene, ut lilium album se expandat, &
 in se recipiat rubrum, quia vero hoc naturæ est igneæ odorem suum
 Sulphureo balsamicum in frigidum album lilium extendit, ut mutuo
 invicem certent ob contrarias qualitates, quo fit ut crescant ambo
 in cœlum, repellantur vero deorsum a ventis in terram, atque hoc
 aliquoties reiteratis vicibus, (coquatur ergo iterum inquit, *Astratus*
in Turba, & non tædeat vos decoctionis, postea aperiatur vas, & ni-
 gredo invenietur, qua assumpta apparebit albedo nobilissima) donec a
 labore adscensionis & descensionis fessi delassati, in terra quiescant,
 & in æternum commixti maneat. Nimirum ex duabus rebus fit
 una res, dum in minimis suis partibus ita miscentur, ut nunquam
 a se invicem divelli possint; conjunctione vero in fixitatem facta,
 rursus solvatur, idque toties fiat, donec in medicinam abeat, quæ
 fundi possit, tam facile ac cera, & clara, subtilis, compacta, pon-
 derosa sit, ut cum super ignem ponitur instar metalli liquecat, &
 priusquam Mercurius vulgaris avolet, se cum illo & cum omnibus
 metallis imperfectis per minimas partes, (sequestrando partes Sulphu-
 reas combustibiles) jungat, & illa adeo penetret, ac si de illorum
 substantia esset, & quæ postquam una res facta sunt, nulla penitus
 arte ab iis separari possit, ob convenientiam perquam serratura ape-
 ritur per ingressionem unius naturæ mercurialis in aliam. Aurum
 scilicet, vel argentum, quæ metallorum perfectissime mista sunt,
 nullis facultatibus agentibus, sed solum perpetiendi potentia sunt præ-
 dita, & hinc penitus incapacia quæ per se imperfectam mitionem
 reliquorum metallorum perficere possint, Tinctura vero ex iis ope
 Mercurii Sophici elicitæ agendi & patiendi potentia pollet, unde im-
 perfectam mitionem metallorum cupellam minime æstinentium per-
 ficit:

ficit: ratio autem cur Tinctura perfectiori mistione & facultate sit
 prædita, fuit ex antedictis, quod scilicet elementa corporum misto-
 rum præcipue durioris compagis (particulis sibi valde incumbenti-
 bus unde malleo adeo dilatari & extendi possunt aurum & argentum,
 ut ex Drachma una Casellis in Principis Mauriti Thesauro rerum
 naturalium equus fabricatus videatur, omnibus lineamentis vivum
 æmulans) dum denuo miscentur multo nobiliora & subtiliora evadant,
 id quod fit, juxta *Philaletham super Riplai portas* aliosque, solvendo & coa-
 gulando, aperiendo & claudendo, volatilisando & figendo, molle durum,
 & durum molle efficiendo, quousque spiritus corpus, & corpus spiritus
 fiat, non negligendo monitum Philosophi: Operatio tua est ite-
 ratio, & in sale est Tinctura vera sine mendacio. Aurum scilicet
 penitus apertum esse debet & calcinatum, ut deinde intra poros suos
 novum Mercurium ex fixatione recipiat, qui si sufficienti copia fixa-
 tus se immisceat, partibus auri calcinatis & sublimatis, ob salis una
 ingesti copiam, fusionem facilem facit; atque hoc est, quod inquit
Basilius Valentinus in Præfatione Clavium: Pernix avis de meridie potenti fera
de Oriente cor expectare eruit: Mercurius scilicet est, qui aurum a natura
 metallica malleabili destruit, & in nobiliorem formam deducit, unde
 elegantissime *Avicenna in Emblemate: Aquila volans per aerem, & Bufo*
gradiens super terram est magisterium: Quale Symbolum Philosophicum
 & Hieroglyphicum insigne Rudolphus II. Imperator Medicinæ Chi-
 micæ amantissimus, ob singulares causas Clypeo *Michaelis Meyeri*, qui
 scilicet Adeptus erat, una cum duplici galea superimposita, insculptum
 voluit, concessis insuper Privilegiis Palatinatus, ut vocant, & ex-
 emptionis fori Privilegiis, uti præter *Excellentissimum Hannemannum*
Miscellan. Curios. Dec. II. A. V. Obs. 114. notat ipse *Meyerus Hieroglyphicis*
Egyptio Græcis. p. 240. Aquila scilicet notat Lunam Philosophicam,
 vel potius ex affinitate aquam, quæ, ut pennæ aquilæ aurum facile
 assumunt, si deaurentur, ita facile quoque fit aurea, (si nimirum
 superinjiciatur auro in cupella fluido) materia scilicet hæc fugax &
 volatilis instar aquilæ ad nubes ipsas evolat, & solis radios in ocu-
 los immittit, uti docte citat. *Meyerus in Symbolo auri Mens. p.*
199. quia scilicet soli amicitur, & ejus lumen diligit & aurum ex
 mercurio ortum est, cujus aquila hæc philosophica est particeps,
 quare etiam inde aurum non saltem Mathematici & per contiguas
 partes cum ipsis miscetur, sed etiam prægressa alteratione debita per
 partes continuas, inducto in extensos poros dilatati auri fixo hocce
 spiritu, idque eo fortius & nobilius, quo sæpius hæc aquila nidum
 suum

suum involaverit, & denuo evolaverit; Bufo quid inde indicet etiam facile constabit, terram scilicet philosophicam, ceu quæ volare nescit, ut naturæ fixæ & firmæ, cui veluti basi & fundamento domus aureola super ædificatur, unde *Kunckelius Observat. Chemic. p. 26.* Fixa & volatilia non differunt, nisi ratione consistentiæ & prout plus vel minus terræ habent, & alibi; eo redigenda terra in auro, quæ alba est & vitrum lacteum præbet, ut spiritali quodam modo ingressum obtineat, & aliis quidquam communicare possit. Quare juxta *Grummettum de Nitro sive sanguine Natura* alæ hujus aquilæ solius solem insipientis comburendæ sunt & figendæ, Dianaque nostra candida, ita in sudorem disponenda, ut tandem penitus sanguinea evadat. Ne vero fabulose hæc esse quis sibi imaginetur, & doctrinam hanc sine cognitione materiæ proximæ & causæ efficientis fundatam esse, en Contestationem *Autoris Vetusissimi Duelli Lapidis cum Auro & Mercurio vulgi.*

Per DEUM Omnipotentem, nec non animæ meæ salutem notum facio indagatoribus hujus artis excellentissimæ, ex fideli mente & commiseratione diuturnæ investigationis, quod totum opus nostrum sit saltem ex una re & in se ipso perficiatur, nec plus necesse habeat, quam solutionem & reimpiffationem, idque fieri debet, sine ulla re aliena sicut glacies in sicco vase super ignem collocata, in calore aqua fit, ita etiam Lapis noster non pluris indiget quam auxilii artificis per ejus manualet operationem nec non ignis naturalis, per se solum enim hoc non potest, quamvis æternum jaceret in terra, quo circa juvandus est, minime tamen res peregrinas & contrarias ei adhibendo, sed potius ut frumentum in campis a DEO nobis datur, nosque id molere & pinsere oportet, ut panis fiat, sic & hic DEUS creavit nobis hoc æs, quod tantum recipimus, ejus corpus crudum & crassum destruimus, nucleum bonum interiorem colligimus, superfluum removemus, & ex veneno Medicinam paramus: solutio scilicet fit in proprio sanguine, dum extrahitur aqua a terra & iterum super terram demittitur. Sicut enim, ait *Laurentius Ventura Venetus*, aqua non subito, sed paulatim a terra adscendit, & secum animam extrahit, ita etiam non subito, sed paulatim super terram reducitur, quia non simul tota cum terra sua coagulatur & desiccatur sed per partes, ita quod aquæ qualitas magis magisque per tempora diminuitur, quousque tota desiccetur, ut in pulverem convertatur. Quæ vero ab ejusmodi disruptione corporis sive terrenarum partium dilaceratione & divisione phænomena emergant, vel
sola

sola plumbi calcinatio & vitrificatio monstrat, dum ex atomorum inversione, & luminis reflexione modificata varii colores conspiciuntur; pariter namque hoc in opere signa mortis & putrefactionis & vitæ sive resurrectionis se produnt, illius quidem color niger, odor foetidus, & subtilitas pulveris, hujus vero color albus ad modum marmoris relucens & salis albissimi & odor suavis: odor suavis ait, doctissime *in fortuitis Tollius p. 188.* instar aromatum Arabiæ felicis in hoc opere a miscellis destillatoribus expectatur in aludelibus, in quibus nescio quas terras virgineas digerunt, sed credant hi boni viri, nunquam se reperturos hunc odorem quamdiu utentur vitris circulatoriis; Circulatio hæc interna est in ipsa materia & odor suavis veris Chemicis est abolita immundi Sulphuris corrode-
 dente malignitate depurati Mercurii Philosophici vis penetrativa. Alborem quod attinet, ne quid impossibile esse quis existimet, aurum fulvo colore superbiens alba veste indui posse, testimonium adducemus tum Doctissimi *Georg. Hieronymi Welschii Hecatost. Observation. Medicar. II. 74.*, tum *Gesneri in Evonymo p. 221.* Prior p. 45. ait: Cum multa ex argento Medicamenta ad Epilepsiam vulgo celebrentur, nos hic ex auro quoque argenteo reddito seu albificato reliquis omnibus præferendum remedium referemus, eo candore, quo olim *Job. Rumlerus a Carolo Weidmanno Poliatro Augustano Chemicis peritissimo* acceperat, ex capite ut vocant corvi nigri præparatum: Sic vero dicitur terra illa nigra, quæ ab auro in primam suam materiam reducto a sublimatione in fundo fixa residet; non ignoramus nostra adeo nuper ætate haud levem controversiam de ista metallorum in sua principia & Mercurium in primis reductione agitatam, nec loco isthoc censuram interponimus, sed libere attestamur, Autorem hujus Medicamenti aurum non aliter quam addito hydrargyro solvisse; Corpori sic soluto, ut vocabat, deinde addebat corporis calcinati par pondus, in vitro bene obturato, ne quid exspirare posset, igni cineritio committebat, (aliter procedere potuisset, solum in testu-
 la liquefaciendo,) tamdiu donec materia omnis adscensu & descensu frequenti sublimata ad feces relapsa, cum iisdem fixa remaneret in fundo, nihilque ulterius ad superiora emitteret: Hanc terram seu massam nigram, Caput Corvi philosophicum dictum deinde sic dealbare solebat; siccata & calcinata cum solutione propria denuo toties sublimare pergebat, donec in fundo plane nivei coloris substitisset. Non est cur exponamus, notanter inquit, quid illa fecerit in coloribus metallorum exaltandis: hac ipsa ad Epilepsiam in

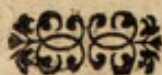
pulverem redacta cum successu utebatur : plane eodem modo , quo hodie Essentiam Lunæ siccam adhibent; ratio sane non repugnat, sed etiam efficacior, quam illa est, docere potest, nec hydrargyrum, si quid ejus restiterit in composito, taxari meretur, quia Mercurio dulci similis est, non aliter sane, ac istud caput Melanocoracis sublimatione parato. Qui minore idcirco labore se expedire voverit, Mercurium dulcem, cum aureo Vellere Weidneriano aut alia quacunque solutione copulatum adhibeat, quod non ita pridem Celeberrimi Medici Arcanum fuisse accepimus.

Datur cum Syrupo florum Poeoniæ, primulæ veris, & aquis Antepilepticis. Huc spectat illud Poterii Observationum Medicarum p. 67. Magnesia Saturnina & Luna terrestris, si sudorifica reddantur, affectus cephalicos, ut paralyfin etiam inveteratam facillime expugnant, imo etiam albuginem oculorum nullis aliis medicamentis cedentem assentit *Antonius de Abbatia Archipresbyter* Epistola Mista. de transmutatione metallorum. „Dico vobis, inquit, quod „feci & credidi facere aurum & feci argentum album sicut nix, „quod habebat judicium auri in omni examinatione nisi in colore. „Erudita sunt, notatuque dignissima, quæ apud Gesnerum loco citat. habentur; Dissolutionem auri, quod ea arte chimica perfici posset, plerique affirmant, ac primo quidem nobis persuadent, autoritate & libris Venerandæ Antiquitatis, deinde vero oculari nostri temporis Virorum Celebrium inspectione & operatione confirmant. In hanc sententiam scribit, vir quidam eruditus & naturalis Philosophiæ studiosissimus ad Gesnerum: Fuerunt, inquit, apud me duo, qui aurum purissimum ita tractarunt, macerando, destillando, putrefaciendo, solvendo, desiccando, ut in liquidissimum humorem redegerint; in eo opere occupati fuerunt septimanas octodecim a nona Junii usque ad decimam quintam Octobris diem, tantaque diligentia egere, ut nunquam eo tempore extinctus sit plane ignis, eo tamen admodum lento usi sunt, in quo video præcipue peccare & errare nostros Alchymistas; adfuere operi perpetuo, noctu vigiliis partiti sunt, & vasa & instrumenta pauca adhibuere: Quod si quis Liquor auri potabilis bene præparati est, hoc modo præparari posse, aut debere crediderim, ut ab his quibus spectator adfui, parabatur; atque ut id credam, facit primum, quod aurum eo redigunt, ut suæ aquæ innatet, quasi purissima nebula imbrifera: idem transit in recipientem lento igne, & quod maxime sum miratus, tingit aureus iste liquor colorem aureum reddens, chartam, lanam, aliamve rem admo-

admotam, qui color ita penetrat, ut minima guttula aliquot folia in Pindaro meo Græco penetraret; præterea quod etiam ipsum veræ resolutionis indicium est, albus auri soluti color est. Noli autem mirari, ait, ingeniose *Tackius* Chryfogen. Mineral. p. 29. qualiter aurum coloris purpurei tandem sub illo colore appareat, sæpius enim videre licet ex acidorum concursu res purpura rubicundiores albescere, notaturque hoc apud Sendivogium Tractatu de Sulphure, dum ex conflictu Salis & Sulphuris loco sanguinis vidit effluere aquam, ut lac candidissimum, & in magnum flumen crescere, sicque ex nemore Nymphæ Veneris egredi Dianam, quæ tamen ulteriori deinceps coctione, Sulphure jam occultato paulatim postea emergente, in ruborem conversa fuit. Acidum hac in re maximas sibi sumere partes, hincque discipulos ad pistores relegandos esse, ut fermenti notitiam sibi acquirant, merito expetit, *Moebius* Prefatione Luminis mercurialis: Bene enim *Kunckelius* Observationibus Chimicis P. II. p. 25, ne quidquam aliud Mercurio vulgari frenum injicere posse, persuasum sibi habet, quam acidum; & alibi: Mercurius nequit subsistere aut figi, nisi acidum aliquod & subtilis terra metallica ipsi opituletur. Sapienti satis. Huc facit, quod vitrum quoddam mercuriale facilius lique scat, quam vitrum vulgare, & si diutius in igne moretur, fuliginem quandam, Sal scilicet acidum volatile floris instar emittere, indicio adhuc illud aliquid substantiæ humidæ volatilæ in se habere, facilius enim lique scit, ob salis acidi copiam, paucitatemque terræ, quæ quia in vitro vulgari abundat, difficilius id funditur. Quare etiam Cinis Philosophicus, si cum vera calcinatione ad mundificationem deductus careat fusione & ingressione, videlicet si super aliquod metallum projectus esset, illud nec tingere, nec ingredi posset, ob magnam siccitatem, fusilis ille faciendus foret, reddendo illi humiditatem mercurialem, & plus de spiritu fixo mercuriali ipsi interponendo, ut terra metallica sufficienter sale temperetur, imbibatur, & per minima ipsi permisceatur, cujus causa & solida appositione materiæ ejus gravitas resultat: Doctissime *Cramerus* de Metallorum transmutatione Cap. II. §. 5. Sicuti nullæ rerum virtutes specificæ suppetunt, nisi in spiritibus insitis verbo DEI jam in principio in certum fixitatis gradum seu quoddam centrum reductis, ita quoque spiritus, quo compactior est, eo majores etiam reconditas collectasque in unum virtutes habet, præ iis longe excellentissimas & efficacissimas, quæ in spiritu naturali expanso adhuc dispersæ, ideoque di-

minutæ latent. Hinc si spiritus crudus lapidis calaminaris cupri rubedinem extendit in flavedinem Orichalci, spiritus fixi per artem exaltati firmiorem & fixiorem Tincturam quoque largientur; & si fumus plumbi crudi sulphureus velut in momento coagulat Mercurium, eadem proportionem fumus hic ejusmodi, si non sit plumbeus sed aureus, non crudus sed coctus, non albus sed rubeus, non volatilis sed fixus, non sulphureus sed mercurialis, juxta has differentias alterabit Mercurium, scilicet in aurum, quod constat omnibus his proprietatibus. Est enim Tinctura corporalis spiritus & spirituale corpus, tertium quid ex volatili & fixo resultans: Nam per spiritum crudum, ait *Trevisanus in Epistola*: Philosophi spiritum digestum extraxerunt de corpore soluto, & remansit iis cinis ulterius dissolvendus, ac tandem subtilis substantia spiritalis corpora metallica penetrans & colorans, unde nullum dubium, quod is qui corpus ad hoc perduxit, quod efficiatur Gummi permixtibile ceteris corporibus imperfectis, invenerit maximum naturæ secretum, tum enim in projectione pars una gummoso salina alteram sequetur, in poros metallorum dilatabit, tantamque unionem excitabit, ut nunquam a se invicem separari possint, & uti hæc medicina in metallis sanguineam velut complexionem excitat; ita in corporibus hominum dotes suas prævalentes non minus demonstrabit, unde *Denstonius in Panfopia Encheiretica* §. 98. Lux tam copiosa in metallis ac nullibi alias in corporibus sublunaribus, si in motum concitari posset, ut ideam metallicam involveret, & aliam evolveret, utpote Salino Sulphuream abjecta viscositate aquæ, mirum quantum esset omnium animalium medela, & §. 49. In auro copiosa lux est, & quidem subtilissimo Sulphure & Sale a terra una cum aquea viscositate invicem temperatis, inviscata est, foras prorumpere cupiens, ut solo sui aspectu Solem cœlestem imitetur, animam sensitivam confortet & recreet. Quid igitur si compages corporis totius ita disponatur per artem, ut particulæ auri possint se corporis humani particulis miscere, & sic lux luci obviet, & deperditam ex corpore restauret, & corroboret, ad vegetantiorem motum faciendum, excrementisque expurgatis, sperabimus, qualis sit illa.

Medicina.



IV.

D. EMANUELIS KOENIGII
OBSERVATIO
DE
VITRIFICATIONE
METALLORUM.

Elegantia sunt, quæ de Vitris stillatitiis, ut & Anaclasticis in Ephemeridibus Naturæ Curiosorum Dec. I. & II. tum a Viro *Illustri Francisco Redi*, tum *Rosino Lentilio*, tum *Morbosio* erudito Orbi exhibentur, quibus tamen meo judicio, quoad insignem utilitatem, quam in Alchymicis & re medica præstare poterunt, longius antecellunt Vitra Metallorum, qualia, ut & mineralium, Lapidum omnium facillime & citissime absque fixis salibus, absque ullo addito plumbo se in fornace compendiose extructa in vitra redigere posse, libere scribit *Theodorus Gummert* Epistola divulgatoria speciali Anno 1677. Dresdæ edita, in qua præter dictam vitrificationem etiam de certa purificatione Vitrioli, mercurificatione ferri & cupri, peculiarique proba Mineræ cujusdam Bohemicæ, candide mentionem fecit, neminemque hætenus fuisse asserit, qui hujus Vitrificationis meminerit, præter *Isaacum Hollandum*; quoniam vero loci hic in scriptis suis de hisce tractet, minime sistit; *Libanium* vero dum evolverem, offendi hunc, ex Hollandi operis Mineralis Capite 76. & 91. hæc adducere verba, Syntagmate Arcano Chymico de transmutatione Magisterii L. VII. Omnia Me-

talla absque additamento in vitrum abeunt, excepto auro, quod per se nullis ignibus in vitrum verti potest, argento combusto, ut fit in examine Cinnabaris examineque ejus facile vitrescente longe facilius metallis cæteris, unde figuli ex marte flavum conflant, ex Venere viride lucidum vel obscurum, ex cerussa stannea lacteum, ex Lazurio argenti & Bismuthi cœruleum, quod ultramarinum vocant. &c. Et quam varia mineralia vitream naturam accipiunt in conflatoriis Venarum officinis, in quibus spumæ & lapides vitrei de liquatis detrahuntur, qui denuo liquati elegantius & purius vitrescunt, & materia sunt vitreis vasis. Id refert Cap. sequ. XX. quod Isaacus ex Calce Lunæ cœruleum conflet vitrum, ex Solis vero rubrum, quanquam Capite XCI. negaverit Solem vitrescere posse, qui (non negat Hollandus, nisi de auro sine additamento tractato) vere calcinari nequiret, (ni forte hoc notum fuerit Moyssi Vitulum aureum comburenti & populo Israelitico potandum offerenti) & tamen non sit transitus ex metallo in Vitrum nisi per calcem tanquam medium inter utrumque: Vitrificationis scilicet medium est terra fusilis, cinerea, calciformis, cui omne humidum viscosum igni ablatum est, vel paucissimum hujus remanet, & cujus ratione postea quoque Vitrum (ut Saturni) pinguedinis nonnihil exhibet. Quare si consideremus Metallorum & Mineralium ortum, reperiemus primariam eorum Basin esse terram calciformem, lapidiformem, teneram, & tractabilem, sive calcem & Lixivium Gilgil Arabis apud Albertum, unde inferre est, quod Mineralia & Metalla, quo plus hujusmodi terræ possident, & minus de vaporibus unctuosius mercurialibus sulphureis, eo etiam facilius in vitra redigi possent, si scilicet prius decenter in calcem redactæ sint partes eorum sulphureæ, immundæ aliæque impuriore, quas in mineris nactæ sunt; pinguedine enim Sulphurea combusta, ut Hollandus loquitur, combusta fex Sulphuris tam sicca fit, ut metallum in terram aut calcem facile convertatur: de hac vero terra plurimum participare Antimonium, vel facilis Vitri ipsius per simplicem exhalationem Sulphuris arsenicalis conficiendi ratio docet, stannum enim multum hujus terræ in sinu recondere patet, quod metallis admixtum mox ea fragilia reddat & duritiem singularem & tantum non vitream ipsis conciliet, velut ejus beneficio cuprum facile in specula metallica efformatur, cujus ratione commendamus fusionem simultaneam Jovis Optimi

mi ℥xiii. Reguli Antimonii martialis ℥j. Veneris rubri ℥ij. ut & jucundissimum opus parabolice exhibitum a *Glaubero Oper. Mineral. P. III.* quo stanni transmutationem via facili sistit, quam dives, generosa, pulchra & gloriosa sit in suis recessibus natura edocet. Alia metalla quod spectat, ut cuprum & ferrum, horum mineræ terra ejusmodi lapidiformi propria plenæ & metallurgorum solita castratione haud privata per se quoque in vitra abire possunt, ceu in liquatione eorum lapides vitrei in scoriis apparent.

Notabilia vero sunt verba citati *Gummerti* dicentis : „Materia Universalis respectu metallorum & mineralium talis sit oportet, „qualis requiritur ad lapides, & quartios in crystallos redigendos. „Hinc prout ad radicaliter solvenda metalla, præsertim perfectiora, requiritur mercuriale penetrantissimum igne magico prægnantissimum, (cujus nimirum præparatio, fit ope reguli antimoniatii stellati & Lunæ de quo *Anonymus Philaletha* in *Experimentis de præparatione Mercurii Sophici*, & *Autor Anonymus* penes nos unda *Tagi*, nimirum *d'Espagnet* in *Arcano Hermetica Philosophia opere*) quo velut glacies in aqua liquecant, & primo opere regiminis quod est Mercurii, penitus dissolvantur, sic quoque ad lapides & quartios vitrificandos talis erit materiæ velut amor, ut strictissime invicem combinata una in crystallum & Nitrum abire possint; qualiter vero ejusmodi materia obtineatur, modo dictus Analogismus & conjecturæ, quas suggerit Epistola divulgatoria *Gummerti*, innuunt, nimirum quod sit metalli calcinati terra calciformis purissima, quæ super Porphyrice vel marmore terenda est, cum aqua salsa impalpabiliter, & postea aqua communi limpida abluenda, donec aqua a calce munda & pura defluat, quæque rursus ut prius terenda, donec nullæ amplius sordes terreæ defluant : Hoc ergo modo, si debite procedatur, nullatenus dubitandum, quin insignia Amausa (forte a Musaico vel Musivo opere, quale Venetiis in Templo Divi Marci videre est, ita dicta, (a)) & elegantissima crystalliformia corpora obtineri possint : v.g. ex calce Veneris ita usta insigne Amausum viride, ex calce plumbi ac etiam ferri vitrum flavum, stanni album, argenti cœruleum, Solis rubrum, (in cujus tamen defectu, si magnum opus Philosophicum quis conficere ignoraverit, quod ad hoc requiritur, Lectori commendamus Purpuram Auri ope liquoris Jovis obtinendam, (b)) quo

quo quidem expertus Chymicus hic in vicinia in vico Stauffen, Vitrum rubrum elegantissimum conficit) vel si mixti colores alii expectantur, ex mixtis his invicem obtinebuntur.

Qualiter autem metalla prius calcinanda sint, ut in Crocos Vitrificationi destinatos commode cedant, in regno Minerali diximus, fieri ope Salis Tartari & pauci Sulphuris communis, quibus invicem fusis facile metallum lamellatum in crocum solvitur: Verum juxta elegantem procedendi modum Hollandi & Gummerti, calces ejusmodi prius depurandæ sunt, ut vitrum fiat multo speciosius & præstantius Amausum, id quod innuit Gummertus, dum purificationes Vitrioli singularis, qua omnes omnino partes ejus metallicæ sequestrantur, mentionem facit, quo ad coloranda vitra ex silicibus fusis præstari queant ea, quæ exempli gratia, e calce veneris in viridi, martis in flavo, argenti in cœruleo & in compositione horum habentur. Elegans certe summeque delectabilis est hic vitrificandi modus Gummerti, quo facillime nigerrimos, rubicundos, & albidos crassos lapides in Crystallum trans parentem, Saphyrum, Smaragdum, (qualem artificialem duplicatum novies mille ducatis quendam Mediolanensem fraude diu testâ, vendidisse Merretus in Nerium refert) Amethystum & quorumvis colorum alias gemmas fundere potest, dum nempe debita præcessit depuratio, & sequestratio particularum, quæ opacitatem inferre possent, calcesque non impolitæ, sed debite mundificatæ sumuntur: mundificantur autem metalla, urendo, & reverberando aut calcinando, (ubi si desit fornax compendiosa Gummerti, illa cæmentatoria Glauberi præ Venetorum Vitriariorum inservire ad hoc poterit) ac calces itentidem lavando, aut calces denuo in corpus reducendo, actum denuo calcinando, atque iterum abluendo aqua communi, donec nullæ amplius feces proveniant; Sic enim repetitis his calcinationibus & depurationibus impediri quoque poterit solita alias effervescencia & materiæ effluxus, qui contingit ex mutua actione partium acidarum in silicibus in partes calcinatas alcalicas, juxta communem vitrificandi modum, de quo tantum conqueritur Glauberus. Quantum vero utilitatis ex ejusmodi præcedanea depuratione obtineri possit, Hollandus & Gummertus eleganter monstrant, ex reductione Amausorum, quæ etsi per se longe majoris sint pretii & plures

pluris æstimanda quam metallum, quod in se depuratissimum & nobilissimum sovent, tamen insuper ansam exhibent, judicandi, quid lucri obtineri possit ex frequenti vitrificatione & reductione calcium metallorum, de cujus utilitate summa jam quædam in Appendice *Ludovici enucleati* proposuimus, ac etiam ipsum Magnum Opus Philosophicum ad hanc classem tandem reducendum esse diximus; Non enim, ut *Philaletæ in Vademecum Philosoph.* loquitur, facile fuit primi ordinis pulvis, nedum quamdiu pulvis manet alterius cujusvis ordinis, nisi cum corpore suæ speciei perfecto fundatur, prius verò tum in vitri metallici tincti formam redactus, instar ceræ fuit super metalli lamellam calefactam mercuriumve projectus: unde & Turba. Comburite æs nostrum igne fortissimo. Cæterum modus reductionis Amausorum seu Vitrorum Artificialium exquisitorum, quæ Principum vasa exornabant olim, ab Hollando proponitur talis, isque consideratione dignissimus. Sume & pulverisa Amausa subtilissime, & sume bonum acetum destillatum, in quo Sal ammoniacum solutum fuerit, in singulis libris aceti unciam semis Salis ammoniaci, cum eo contere pulverem super lapide, tam tenuiter, ut si pictor eo uteretur, ac illum contritum vitro inde, aut Amphoræ lapideæ, ac bonam quantitatem aceti destillati superfunde ac pone in balneo, ac balneo ignem subde, ut bulliat, ac move quater aut quinquies de die spatula lignea, atque hoc pacto retine per dies quatuor, tum sinas frigesieri, ac funde feces aceti destillati in mundam Amphoram lapideam, ac super feces denuo acetum recens funde, ac fac ut prius, idque tertio reitera, ac semper acetum primo adde, tum corpus illud omne solutum est, ex fecibus illis aut ex vitro, tum acetum evapora, aut per alembicum destilla, ac in fundo corpus metalli permanebit, in corpore subtili, cum eo aliquantum borracis permisce, ac crucibulo inde, ac liquefacito in igne vehemente cum corpore. Si fuerit Mars ac Venus munda ac pura sunt, ita ut non amplius situ & rubigine infestentur, ac a suis fecibus vacua sint: Si vero Jupiter sive Stannum, foetor ac stridor ei ademptus, estque mundus ac fortis ut Luna, si Luna, fixa est, si Sol, Medicina, ac si Saturnus seu plumbum fuerit Luna est: Quoad Plumbum notatu dignissimum est, quod *Auctor Artis fusoria fundamentalis & experimentalis* docet, quod scilicet Plumbum vitrificatum & in cupella sive testa reductum, semper aliquid argenti elargiatur,

giatur, imo etiam auri aliquid, si præsertim flava, fusca, nigra arena, qualis circa ripas Rheni & aliorum fluviorum in Helvetia & alibi reperitur, cum calce Saturni, vel minio vitrificetur, & cum Sale alcali frustulisque ferri reducatur, de quo legi meretur *Glauberus* in Novo Lumine Chymico, ut & Operis Mineralis P. III. quo in loco asserere haud veretur calcis ferri, cupri, vel stanni Libram ope Vitri plumbi silicum additione facti dimidium, vel etiam integrum auri Lotonem, si res rite tractetur, reddere posse, præsertim si Sal Tartari, aut Cineres clavellati adhibeantur, & crucibula ad manus sint, quæ non tam cito perterebrantur, id quod fit, quia plumbum denuo calcinatum, pinguedine & mole corporis sui poros ejusmodi vasorum occludit, & impedit, quo minus ignis in metallum agat, qua actione impedita, vis omnis in vasa Argillacea vertitur, ut hæc collabescere necessum habeant. Apertius tamen hoc in negotio se declarare videtur cit. *Glauberus Pharmacopœia spanyrica, Parte VI.* ubi loco crucibulorum vulgarium ferrea in usum trahenda suadet, imo loco Saturni nemini non noti ipsum Saturnum Philosophorum secretum, scilicet plumbum, quod per se est purum & præstabilius auro, commendat: Regulum scilicet Antimonii optime depuratum, ceu aptissimum subjectum cui se aurum silicum embryonatum combinare possit, ut sic ex iis, quæ separatim actu metallum non sunt, post sui conjunctionem in perfectam auri & argenti crasin convenire possint, haud aliter ac rotæ horologii disjunctæ horologium minime constituunt, conjunctæ vero harmonia decenti, quam optime elegans Automaton efficiunt. Hoc igitur in negotio experiri quis poterit sumendo, Calcis stanni ℥iij. Reguli antimonii martialis ℥j. Arenæ Danubii, Rheni, Emmæ vel alterius ℥iij. & fundendo invicem in massam vitro æmulam, quæ in crucibulo vulgari, vel ferreo cum Salis Tartari ℥j. reducta, repetitione aliquoties instituta, auri & argenti satis dives evadet, quo facto aurum ab argento aliisque admixtis præcipitatione singulari per fusionem solam obtineri poterit, si cui notus erit modus taliter separandi aurum ab argento, quem se communicare posse harum rerum studiosis, refert *Clarissimus Cardilucius in notis super Erckerum*, quemque Comites, Barones, Nobiles, sumtibus haud exiguis a se expetiisse, ad nos perscripserat.

Qualiter

Qualiter autem ope vitrificationis Lunæ, hujus fixitas obtineatur elegans itidem operandi modus est, innuens juxta ea, quæ ex animali & vegetabili regno demonstrari possunt, qualiter ex destructis corporibus ea meliora & gloriosiora resurgant, haud aliter ac ex putrefactis & incineratis cadaveribus humanis elegantius & clarius opus resuscitabitur, e quo anima die novissimo splendida lucebit, ad modum scilicet lucernæ per laternam elucentis, idque omne juxta beneplacitum DEI. Eleganter de hisce in Apocalypsi Johannes Evangelista Cap. XXI. vers. 11. & 21. Ipsa civitas (nova scilicet cœlestis Jerusalem) similis erat Nobilissimæ gemmæ, claro Jaspidi, & plateæ civitatis erant purum Aurum & similes vitro puro, nimirum pelluciditate, velut Aurum philosophicum pellucidum arte fit. Hic vero Johannes Evangelista, si fas est allegare *Verba Lucernæ Salis Philosophorum, Autore filio Cosmopolitæ, Michaelis Sendivogio*, etiam ab *Avicenna dictione prima Libri de Anima* inter possessores Lapidis Philosophici suosque Institutores, qui scilicet Avicennam artem hanc docuerint, numeratur, quod verisimile sit, eo quod Ecclesia prisca, autore *Adamo a Sancto Victore*, die Divo Johanni Evangelistæ Sacro, Mense Decembri in Hymno incipiente: *Gratulemur ad Festivum*, &c. Sic in ejus honorem cantet:

Cum gemmarum partes fractas
Solidâffet, has distractas
Tribuit pauperibus;
Inexhaustum fert Thesaurum
Qui de virgis fecit aurum
Gemmas de lapidibus.

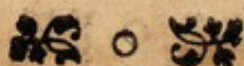
Ut vero ad fixitatem Lunæ deveniamus, quæ omnium elegantissime vitrificationis beneficio obtinetur, illa sequenti modo peragitur, prout nimirum opus hoc Tacki manus aliquoties effecerunt: Sumitur scilicet Argentum ope Saturni decenter lotum & depuratum ad uncias duas, idque in aqua forti per argentum clarificata &

præcipitata, ut decet solvitur, post præcipitatur, argentum solutum cum muria, sive aqua salsa, & post digestionem per dies duos in cineribus calidis calx argenti debite siccatur & edulcoratur, & tandem funditur cum Borrace in Vitrum. Argentum vero ejusmodi Vitrificatum, ut reducatur cum fructu & compensatione laboris, miscetur cum Salis gemmæ & calcis vivæ de natura alcalium ana uncia una, viride æris uncia semis, Sacchari Saturni depurati uncias duas, faciendo S.S.S. in pyxide cementatoria, vel duobus tigillis perlutatis, & post quatuor horarum cementationem per gradus institutam tandem e vitro denuo obtinebitur Argentum, sed non quale prius, sed sufficienter tum vitrificationis ope, tum admixtione Salium, tum Viridis æris & Sacchari Saturni aureum redditum. Salia enim quid hic possint, præsertim Sal gemmæ eleganter illustratur *experimento Kunckeli in Observationibus Chymicis* p. m. 154. quo rite instituto quempiam anni spatium necessaria vitæ præsidia, vel fructum saltem honestum obtinere posse, asserere haud veretur. Sumendo scilicet Sal gemmæ, vel etiam commune minutim contusum, idque cum foliis argenti cupellati S.S.S. faciendo in pyxide cementatoria per duodecim horas, in friabilitatem septies cementando, & postea denuo in conum fundendo, aquaque forti separando, quo pacto argentum sufficienter auro imprægnatum obtinebitur; Unde & non mirum, quod ad particularis illius Chymici processum, in *Aureo Vellere*, p. m. 92. Argentum fundatur cum Sale communi & Amiantho (alii etiam aliquid de Vitro Veneto addunt, de quo *Beccherus Concordantia Chymica*. p. 547.) quo tandem ex imprægnatione ulteriori Sulphuris Martis & Veneris aurum perfectum obtineri possit; Huc spectant ea, quæ de natura Mercurii ingeniosissime proponit *Beccherus de Minerva Arenaria perpetua* p. m. 76. quod scilicet Mercurius sit revera pura puta essentia Salis marini, nempe Sal Sulphureum totum analogum Sulphure Salis communis, unde etiam suam originem traxit, per distillationem scilicet Salis marini in terræ cavernas, ibidemque per sublimationem & commixtionem subtilis cujusdam terræ, unde opacitatem acquisivit, poterit tamen in Diaphaneitatem reduci, nempe in liquorem Diaphanum, ceu talem sibi notum esse, qui Mercurio in gravitate æqualis sit, *Beccherus* refert, innuens hunc liquorem, vel de compositione pluris terræ Diaphanæ, sive Salis lucentis, vel extractio-
ne

ne terræ opacæ ex Mercurio obtineri, eo quod Mercurius ex Sale communi augmentetur, & sæpe augmentatus in Diaphanam acqueitatem tendat. Talis vero liquor forte & ille fuit, quem quidam Venetus a Græco factum vidit, cujusque medio ope quintæ essentia decenti digestionem multiplicatio Lapidis instituta est, uti legere est in *Manuscripto quodam Celebris Monasterii Murensis in Helvetia p. 185.* Ad confirmationem horum facit, quod *Leursen in Prodomo Theatri Chymici p. 29.* refert, posse scilicet additione vilis cujusdam subjeeti Sal commune in Mercurium currentem resolvi, tacendo jam Sal commune nonnullos effectus producere, Mercurio proprios tam in potestate Medica, quam Physica & Chymica, ipsumque Aurum per Mercurium in Salem communem conversum fuisse, scribente Becchero.

Quantum vero utilitatis prædictæ Vitrificationes in operationibus Alchymicis præstare queant, patet vel maxime ex natura Vitri, quod scilicet hoc omnibus rebus ingressum largiatur, metalla in fluxu conservet, Volatilia, & vapores minerales figat, præservet ab igne, ne adurantur corpora, multaque alia utilia præstet, præsertim in auro arte facto, utpote adhuc tenero, cui fixationem & exaltationem dat. Hinc etiam Magnum subesse Arcanum ingenue fatetur Beccherus in illo vitrificationis modo, quem sistit in *Chymischen Glücks-Hafen p. m. 547.*

4. Materiz illius, unde aurum lotionem extrahitur, Germanice Goldschlich, Sulphuris & Nitri ana, misceantur probe, & in olla terrea deflagrent, addendo postea Vitri Venetana: Subacta probe indantur tigillo S.S.S. faciendo, & in summitate denuo Vitro Veneto tegendo, vase perlutato fluant probe, ut abeant in vitrum rubrum, e quo pulverisato ope aquæ regię extractio & abstractio instituatur, ad remanentiam massæ rubæ in fundo, cui adde Vitrum Saturni parum argenti nobilitatum, & commisceantur argento fuso, quo hoc ope Vitri Veneti & Saturni decenter in poris suis dilatetur iisque aureæ particulæ sufficienter se infigere possint. Alius ejusmodi processus quo ope Vitri



Saturni ingressus in Lunam facilitatur, reperitur in aureo vellere, p. m. 47.

- ℞. Mercurii Saturni, vel saltem vulgaris decenter depurati uncias tres calefacto in tigillo, adde auri optime lamellati unciam unam ut fiat Amalgama, cui affunde Sulphuris fusi uncias duas, & continua agitatione in Lapidem velut nigrum redigantur, hunc pulverisatum inde phiolæ hermetice sigillatæ, & digeratur per quatuor septimanas, ut obtineat pulverem punicei Coloris, quem sequenti aqua fixatoria imbuat.
- ℞. Auripigmenti, Salis ammoniaci ana uncias quatuor, Sulphuris Nitri ana uncias sex, Cinnabaris uncias duas, destillentur ad instar aquæ fortis, quæ ter Pulveri prædicto affundenda, & denuo abstrahenda, igne sub finem fortissimo, massam pulverisatam, Lunæ in fluxu superinice, & ejus ingressum promove ope Vitri Saturni, & sic obtinebis post separationem Aurum purissimum.

Finitis

Finitis nunc Scriptis ad illustrandam materiam
de Tinctura Universalis collatis, Tuum Curiose
& Honorande Lector, judicium æquissimum de
cunctis mihi expeto, speroque: Si paginae hæ Tibi
utilitatem quandam afferant, animitus lætor; sin
vero certiora & meliora de hac materia Tibi inno-
tescant, ad summi hujus Universi Creatoris &
Reactoris Gloriam amplificandam, proximique
commodum promovendum, eo, quo hæc com-
municata sunt candore, publico sistas, mihi vero
ad quævis officia paratissimo, porro
faveas enixe rogo,

Vale.

T A N T U M.

Ad

Ad Koenigii de Vitrificatione Metallo- rum Observationem.

(a) **M**usaicum vel Musivum opus vocatur, tessulatum lapillis variorum colorum, ex quibus arte compositis & coagmentatis omne genus imaginum redditur. Vid. de Amausis Christ, Meretti Notas in artem Vitram Neri, Lib. V, cap. 75.

(b) Fit sequenti modo:

℞. 4. Anglici purissimi, q. v. injiciatur sensim in aquam Regiam; usque dum hoc solvens viscosum evadat saturate flavescens, sic per aliquot dies solutio hæc in aere libero relinquatur, ut gas illud Sylvestre aquæ regis evaporaret. Tum fiat solutio Auri (Drachma una circiter) in aqua regis, & in Vitrum satis capax amplo orificio præditum, largissima aquæ communis copia infundatur, & in hanc aliquid solutionis Jovis & paulo post tantundem solutionis auri infundatur, & fiet curiosa præcipitatio auri colores tres cardinales in aure extraversos oculis exhibens, flavum nimirum, cœruleum, nigrum, qui paulo post in purpuram eleganter rubentem abeunt, supernatante nubecula salina. Usus hujus secundum *Cassium de Auro* peramplus est, indubitatum enim est præcipitato hoc solari vel purpura Auri expertum & habilem Chymicum multa elegantia præstare posse, imo cum Liquore ipso Jovis etiam. Inserviet enim non solum pro magnetico contentorum in multis Mineralibus, Lapidibus, Granatis, Arenulis &c. exploratore, sed insuper pro colore ex vegetabilibus etiam extractione, ejus enim medio omnis generis colores exaltantur, atque in viscoso ejus corpore melius detinentur, hinc non pauci tinctorum pannis suis pulcherrimam Coccinellæ (vel sicut alii artifices vitris Coccinellæ aureæ) purpuram ejus solum ope inducere norunt, ut nihil dicatur, quantum in tingendis filicibus, crySTALLIS, emaliis item purpureis efficiendis possit.





INDEX
RERUM LOCUPLETISSIMUS,
IN
SCHEDIASMATE
DE
TINCTURA
UNIVERSALI,
CONTENTARUM.

A.

A Cetum verum Philosophorum fit ex conjunctione aceti Vitrioli
& ejus Salis cum Spiritu Vini rectificato, eorumque putrefa-
ctione Pag. 207

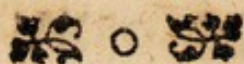
Acetum destillatum in solutione & crystallisatione Viridis Aeris
multas cupri particulas relinquit intactas, quæ non nisi Salis
Ammoniaci accessu demum solvantur 257

Acetum ad Arcanum Tartari destinatum, non debet in destillatione
prius dephlegmari 16
& cur pag. ead.

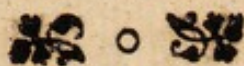
Aceti phlegmatis a Sale Tartari abstractio in vasis clausis destillando peragere, superfluum est	pag. 16
& cur	pag. ead.
Aceti phlegma Wedelius ad depurandum opium adhibet	pag. ead.
Aceti phlegma aquei menstrui vires commodè supplere potest, si per retortam destilletur	pag. ead.
Aceti quantitas ad saturandum alcali in terra foliata Tartari decies circiter & quater, si forte & dephlegmatum fuerit, Salis pondus superare debet	17
Aceti minor quantitas sufficit, si Sal alcali, quod rectificatione Spiritus Vini aliquoties antea inservit, operi adinoveatur	17
Acetum fortissimum cur Lapis Philosophorum dicatur	176
Acidum metallorum purum, & Sal metallicum purum, & volatile redditum cum suo spiritu, simplicem Liquorem Alkahest constituunt	200
Acidum Mineralium & purum falsum animalium & vegetabilium compositum Liquorem Alkahest constituunt	201
Acidi affusio cum abstractione phlegmatis in Processu terræ foliatæ Tartari, alternatur	16
& cur	pag. ead.
Acidum verum in alcali concentratum chemica arte resuscitari potest	19
Acidum fortius expellere e sede alcalina aliud quod debilius, ex Halotechnicis constat	pag. ead.
Æs Sophorum quid sit	272
Æger quæ patiatur, quomodo quærat Medicus	10
Ægri de morbo, quo laborant, ex opinione potius quam scientia narrant	11
Ægri ea tantum ordinarie referunt, quæ ipsis magis molesta, vel quoque periculosa videntur, de reliquis quæ magis ad eruendum statum eorundem conducunt, nil dicunt	pag. ead.
Æger nescit causam morbi, & sæpe talem affert, quæ nullo modo ad morbum producendum apta est, imo sæpe contrariam	pag. ead.
Aer commodum est vehiculum Entis Universalis	122
Aer occultus vitæ cibus	pag. ead.
Aer clarus communicat creaturis sanitatem & statum vegetum	pag. ead.



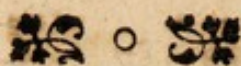
- Aer conspurcatus hominibus & brutis calamitates morbosas, aliarum-
que rerum corruptiones & interitus affert: pag. 122. & pag. 135
- Aeris Sal volatile retinaculi & corporis fixioris indiget 124
- Aer quo tempore anni purior 129
- Aeris aqua quomodo capienda 153. & sequu.
- Affectuum externorum sanatio a Tinctura Universali immediate non
expectari vel peti potest, mediate vero consolidationem & restitu-
tionem maturat 49
- Agonizantium vitam confortantia sustentant 37
- Agricolæ Joh. Menstruum Polychrestum ad Auri omniumque
metallorum & gemmarum Sulphura extrahenda 168
- Agricolæ Minoris Sententia de Lapide Philosophico 286. & 287
- Alcalia remedia extirpant morbos ab acido præternaturali & ni-
mio oriundos 117
- Alcali unum pro altero longe magis attrahit acidum 19
- Alcalia fixa, si volatilifentur magnorum Pharmacorum potestates
adæquant pag. ead.
- Alcalia fixa volatilifata efficacissima menstrua sunt ad Sulphura me-
tallorum extrahenda, & cur? pag. ead.
- Alcalium fixorum volatilifatio secundum Helmontium fit per olea
essentialia destillata pag. ead.
- Alchymia quid sit? 109
- Alchymix Cultoribus illegitimis Dæmonem aliquando se immisce-
re, certo modo conceditur 83
- Alchymistæ abusive & in genere a pluribus vocantur Athei,
Scurræ, &c. 3
- Alchymia sine butyro & pinguedine mercuriali philosophica, nec
ad metalla transmutanda, nec ad vitam conservandam & pro-
rogandam, aliquid conferre potest 188
- Amausa, vide Vitra Metallica.
- Analysis Mathematicorum speciosa ex datis & notis quæsitum &
ignotum deducit, vel inveniri non posse ostendit. 9
- Analysis Mathematicorum quibus absolvatur pag. ead.
- Anatomicum studium tractaturus, ingreditur Augiæ stabulum 2
- Anatomix scientia a Medico non abesse potest 8
- Animalium summe perfectorum species in alias non mutari conce-
ditur Kirchero 53. & 54
- Animalis Lapis quem vocant laborem chymici 160. & sequ.
- Animalia in gravioribus morbis plenarium non afferunt auxilium
222



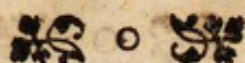
- Animalia ex iisque præparata**, morbis remotioribus in partibus frequenter hospitantibus, mederi non possunt & cur? pag. 222
- Animalia transmutationi Metallorum non inserviunt** pag. ead.
- Animale Regnum quædam suppeditat**, quibus frustra insudaverunt quidam, quasi foret materia vera Tincturæ Universalis 116
- Anni tempora balsamica**, v. g. æquinoctia, Mensis Martius &c. plurimum conferunt colligendæ materiæ Universalis 129
- Antimonii Tincturæ variæ**, genuinarum titulo gaudentes 39. 40. 41
- Antimonialia dantur remedia**, quæ critice modo per hoc modo per aliud excretorium operantur 49
- Antimonium facultatem medicinalem**, ad tria regna se extendentem, in se continere, experimento illustratur 248
- Antimonium summam Sympathiam cum Mineralibus habet** 249
- Antimonium esse humidum radicale metallorum concentratum multi credunt** pag. ead.
- In Antimonio concentrative reperiri omnia**, quæ Mineralium sunt Arcana potentissima Theophrastus statuit pag. ead.
- Antimonium in morbis fere desperatissimis**, auxilia summa, irradiando quasi corpus, suppetit pag. ead.
- Antimonii Butyrum multi pro spiritu Philosophorum agnoscunt** 252
- Antimonii Butyrum**, qui figere sciunt, non in vanum semper instituunt operationes Philosophicas 253
- Antimonii Butyro Menstruum Philosophorum ad modum est simile**, & quomodo præparandum pag. ead.
- Antimonio nomina multa a Philosophis attributa recenset & explicat Berlichius** 249. 250. & 251
- Antimonii Chaos acidum & alcali utrumque fixum & volatile perficiunt** 273
- Antimonii Vitri facilis conficiendi ratio**, unde 294
- Antonii de Abbatia Archi-Presbyteri sententia de Transmutatione Metallorum** 290
- Apoplectico catarrho correptus juvatur & sustentatur** refocillantibus 37
- Aqua non nuda adhæsiōe plantas nutrit**, earumque partes, sed in singularum substantiam mutuatur, unicuique convenientem 22
- Aqua Pluvia Martialis ut & tonitrualis vocari potest materia remota Tincturæ Universalis** 131
- Aquæ pluvialis tractatio chymica describitur** 156. & 157
- Aqua



Aqua Vitæ cur Lapis Philosophicus dicatur	pag. 175
Aqua permanens, aqua vitæ metallica, aqua foliata incorruptibilis, cur Lapis Philosophicus dicatur	176
Aqua ardens & ignea cur Lapis Philosophicus dicatur	pag. ead.
Aquila volans per aerem & bufo gradiens super terram quid	287
	288
Aranea magna vitro capaci inclusa bene munito, decem septimanas vixit sine alimento ullo exhibito	132
Arcani Tartari Processus D. Junckeri	17. & 18
Arcanum Tartari D. Teichmeyerus & D. Junckerus Dissertationibus descripserunt	14
Arcanum Tartari id potissimum vocatur, ubi ipse spiritus vini Symbolum suum confert	15
Arcanum Tartari aur Arcanum vocatur	18
Archæus noster non semper obtemperat medicamentis propinatis, ut illa juxta solitas qualitates operentur	48. 49.
Archæus vocatur spiritus, animæ organum, actionumque omnium patrator genuinus	216
Archæus pabulum suum singulis momentis ex astrorum spirituali, sibi in substantia simili affluvio, attrahere solet	217
Argumentationem a particulari ad universale nullus Philosophus concedit	57
Argumentandi summa audacia: quod ego ignoro, istud nemini cognitum est	266
Arnheimius Campi Mareschallus Saxonicus possedit Lapidem Philosophorum fere perfectum, sed iterum perdidit	97
Arnoldi Villa Novani Compendium de Lapide Philosophorum	284
	& seqq.
Aromata cur non omnia sub nostro climate crescant	136
Ars est æmula vel Ministra, non magistra Naturæ	134
Artorius Philosophus annos mille ope Mercurii Philosophici vixit	194
Artista ad Helvetium, (ut iste in vitulo aureo refert) ad Salinum corpus Medicinæ Universalis alludit	232
Astrorum influxus plurimum confert ad transmutationem metallorum, &c.	133 & 134
Autopsiam contra disputare est insipidi	103. & 134
Augurelli Poetæ Chymici assertum de multiplicatione Lapidis	203
Augurelli Versus de Sale	232
Aurum incomparabilem vim balsamicam & restaurativam Archæi nostri debilitati continet	116



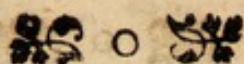
Aurum in remedia particularia principem obtinet locum, hinc multi inde eo felicius adscendi posse præ aliis omnibus ad universale, judicarunt	pag. 116
Aurum & Argentum vulgare etiam certo modo addi potest in maturanda præparatione Tincturæ Universalis	151. 152
Quo tempore addenda	184
Auri Crocus	152
Auri Tinctura variæ	159. 160
Auri oleum Schrœderi	158. 159
Auri Tinctura Clauderi	167. 168
Aurum Potabile D. Emanuelis Kœnigii, ejusque usus	282
Aurum & Argentum cum sint in rerum natura, necesse est aliquid esse, ex quo fiant	171
Aurum & Argentum non creantur de novo a DEO sed fiunt a natura ex certa & reali materia	pag. ead.
Auri & Argenti semen metallicum seu materia, quæ & qualis existat, qua ratione fiat & perficiatur	171. 172. 173
Aurum & Argentum vulgare adduntur Lapidi Philosophico ut citius figantur metalla Lapidis volatilia , & ita citius perficiantur	179
Aurum & Argentum vulgare non extranea sunt Lapidi Philosophico	pag. ead.
Aurum si liquidum esset & penetrabile, verum existeret Elixir ad vitam, & ad absolutam perfectionem rerum omnium & metallorum	181
Aurum non potest naturaliter coctione in liquidam & penetrantem substantiam transformari, & cur?	pag. ead.
Aurum & Argentum vulgare quare mortua dicantur, & qua via a mortuis resuscitentur	186. 187
Auri solutio per aquam Regiam facta, nisi illi instilletur Spiritus Vini, difficulter crystallisationi paret	258
Aurum per admisionem trium partium Zinci , hujusque igne fortissimo ab auro sublimationem, in calcem flavescentem splendore omni cassam redigitur	261
Auri Spiritus , Joh. Osiandri Præsulis Murbacensis	261. 262
Auri & Argenti Analysis D. Lucæ Osiandri	262
Auri fixissimi colliquatio per grande Vitrum causticum	266
Aurum fulvo colore superbiens alba veste indui posse duplici testimonio probatur	289



Aurum ante cornuificationem prius volatilifandum & præparandum	pag. 267
Aurum purpurâ vitrum elegantissimum rubrum confici potest	295
Auri purpura quomodo fiat	304
Aurum per Mercurium in salem communem conversum fuisse Beccherus scribit	301
Argenti fixitas obtinetur ope vitrificationis	299
Argenti fixi Processus	pag. ead. & 300
Argenti vitrificati reductio cum fructu & compensatione laboris	300
Argentum per Sal gemmæ, vel Sal commune sufficienter auro imprægnatum obtineri potest	pag. ead.
Autoris occasio Schediasma de Tinctura Universali scribendi	1. & 5
Autores qui in primis Sulphuris Metallorum mentionem fecerunt	266

B.

Balneum cur Lapis Philosophorum dicatur	176
Balneum per dies quadraginta ad putrefactionem Lapidis Philosophici adhibendum	188
Batavia non tam vivaces homines habet, ac Italia	135
D. Berlichius quatuor modos Medicinam Universalem præparandi statuit	231
D. Berlichii Experimentum cum auro & Sale Martis	233
D. Berlichio Beccheri Sententia de Columbis Dianæ dubia videtur	236
D. Berlichii Elaboratio Processus Suchtenii, Ejusque eventus	236 & 237
Berlichius dubitat, an per Columbas Dianæ duæ partes argenti intelligi debeant, & cur?	237
Berlichius Columbas Dianæ per spiritus volatiles explicat	pag. ead.
Berlichius Medicinam Universalem ex Vitriolo solo perfici posse statuit	245. & 246
Berlichius elaborationem Medicinæ Universalis ex Sale & Sulphure Metallorum per Spiritum antimoniale cum aliis Philosophis elegit	247
Joh. Joachimi Beccheri Sententia de Ente Universali	122
Beccheri Sententia de Columbis Dianæ	236
Beccherus Mercurium puram putam Salis marini Essentiam esse statuit	300



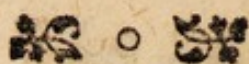
Bezoardica Tinctura componitur e Mixtura simplici Theophrasti Paracelsi	pag. 89
Bilis materia quæ & qualis	24
Bilis ex sanguine venoso separatur in hepate per fermentum proprium	pag. ead.
Bilis in hepate separata, transcolatur & cur	pag. ead.
Bilis formaliter in sanguine non hæret	pag. ead.
Bilis a fermento in hepate hærente prius immutatio quædam & se- paratio specifica præcedere debet, quam filtratione separari possit	pag. ead.
Bilis sine fermento ex sanguine non secernitur, & sine pororum & reliquorum organorum constitutione Mechanica non po- test separari	pag. ead.
a Blauenstein Salomon defendit Tincturæ Universalis existentiam Contra Kircherum	52
Bombyx mutatur in Papilionem	54
Borrichius Olaus, Hermetem seu Mercurium, Chanaanem esse probat	137. & 138
Borrichii Judicium de Hermetis Scriptis	138. & 139
Borrichii Epicrisis de Tabula Smaragdina Hermetis	139. 140. 141 & 142
Borrichii Observatio & Processus de conficiendis salibus metalli- cis per trituram cum aqua destillata	263
Borrichii Processus melioratus	264
Botanicus multum laboris impendere cogitur, antequam flosculos & herbas excolat, characteres eorum noscat, debitoque tempore colligat, usui servet, & harum virtutes expe- riatur	1
D. Boerhavii Elogium Salis Tartari fixi volatilifati	20
Bragadinus Nobilis Venetus iniquus Possessor Tincturæ Univer- salis suspendio pœnas luit	74

C.

Cachecticus fit homo per aliquot septimanas hypocaustum non deferens & quare	135
Calcinata vere per reiterationem calcinationis & solutionis sol- vuntur, hinc omnia calcinata ad salium vel aluminum natu- ram approximant	260

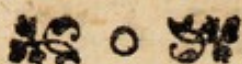
Calcina-

Calcinatio clavis Laconicæ vices sustinet in arctis metallorum re-	
pagulis referendis	pag. 260
Calcinatio fit per solum ignem, vel per Salis acuitatem	pag. ead.
Calcinationes auri, argenti, stanni, plumbi, quomodo fiant, & ex	
illis Sal per acetum destillatum extrahatur & purificetur	pag. ead.
Calcinationes duriorum metallorum v. g. æris & ferri quomodo	
fiant, antequam Sal sibi extrahi patiantur	pag. ead.
Calcinatio corporum ad Elixir Sophorum requiritur	272
Calcinatio metallorum quomodo fiat, ut in crocos vitrificationi de-	
stinatos commode cedant	296
Calces metallorum quomodo prius depurandæ sunt, ut vitrum	
metallicum, seu Amausum fiat præstantius	pag. ead.
Calculus humanus destillatus dat spiritum acidulum, relicto capite	
mortuo friabili, cui si idem acidum, reaffunditur, novum coa-	
gulum oritur	87
Calor quid sit	279
Caput Corvi, quid vocitent Chymici	148. & 289
Capita mortua Chymica plurima aëri exposita primævam & inna-	
tam inde iterum adsciscunt qualitatem	123. 134 135
Carbones fornaci injiciendos pro Tincturæ leni digestionem Magnus	
Chymiater humectabat, ne subitanea flamma incenderentur	
Cassii Consilium de volatilitate Salis Tartari nihili habendum	21
Cassius pro mediatore in volatilisatione Salis Tartari sumit ace-	
tum destillatum, quod Sal alcali connubio oleoso aptius	
reddat	pag. ead.
Cassius Aurum per Phlegma aquæ fortis & per Sal Marinum in cry-	
stalles rubicundissimas, violacei odoris nec ingrati saporis	
redigit	260
Castorei essentia & Spiritus Salis ammoniaci Nobilius medicamen-	
tum constituunt, si uniantur	4
Cauda Draconis Philosophici quis?	190
Caudam suam Draconem devorare quid significet	pag. ead.
Cauda Pavonis Chymicorum quid?	149
Causa & effectus proportionem requirunt	133
Causæ cur ex plerisque Scriptis de Medicina Universali parum fru-	
ctus ad hujus artis secretissimæ Studiosos redundaverit	212
Causa præcipua errorum circa materiam Medicinæ Universalis	
quæ?	220
Causæ quæ Sal fecerunt in ipso coercentur & conspiciuntur	174
Chaos cur Lapis Philosophorum dicatur	177
	Chalybis



Chalybis Sendivogii Processus	pag. 166. 167
Chirurgia infusoria & transfusoria primum detecta, cui sit imponenda corona triumphalis, lis adhuc fervet	4
Chirurgia infusoria jam dudum descripta a Libavio	pag. ead.
Christus sanavit diversis modis, quorum aliqui recentur	50
Chymia mediante Salium virtute cuilibet possibilitatem transmutationis metallicæ ad oculum hodie demonstrare valet	133
Chymicatri nonnulli ex inscitia aut malitia negant Tincturam Universalem	42
Chymicorum locutiones hieroglyphicæ & allegoricæ turbarunt & seduxerunt plurimos	115
Chymici etiam divites dantur, nec omnes sunt pauperes	86
Chrysopœiam an calleat Respublica Veneta, & in quo consistat hujus Chrysopœia	72. 73
Ceræ vel pinguedinis tenerioris oleum non indignum censetur olei titulo & cur?	275
Cinnabaris Metallica, vid. Sulphur Metallorum.	
Cinis Philosophicus cum vera calcinatione ad mundificationem deductus, caret fusione & ingressione, hinc fusilis taciendus	291
Ciniffones vagabundi & illiterati non debent manum admoveere Tincturæ Universali	94
Circumstantiæ in singulis subjectis aliter se habentes, curationem Medicam variant	6
Clavei verba de Sale Metallorum	265
Coctio Philosophica sola, sublimationes, destillationes, calcinationes, cohobationes, putrefactiones, digestiones & alias Chymicorum operationes, comprehendit	185
Coagulatio Philosophica quomodo fiat	276
Coelum cur Lapis Philosophicus dicatur?	175
Cognitio totius naturæ & rerum omnium ex Puro Naturæ dependet, omniaque ex hoc Puro fiunt	197
Colorum varietas ex aqua, sale, & terra, oritur	277. it. 279
Color mutatur semper a Sale contrario absque Sulphuris adminiculo	
Compositio Sophorum quid sit	279
Conjecturæ nomen unde	272
Conjecturæ Synonymia	7
Conjectura artificiosa quid sit	pag. ead. & pag. 8
Conjectura Medica quid sit & cur ita vocatur	8

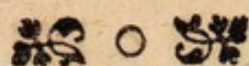
Ad Conjecturam Medicam recte faciendam quatuor potissimum requiruntur	pag. 8
Conjecturæ Medicæ principia	9
Conjectura quomodo differat a demonstrativa cognitione	pag. ead.
Conjectura Medica a quibus incipienda	pag. ead.
Conjecturæ principia variant pro cujusvis rei inquirendæ conditionibus	pag. ead.
Conjectura artificiosa cum Analyſi Mathematicorum speciosa convenit, & tribus absolvitur	9. & 10
Conjectura artificiosa exercitatione obtinetur	8
Conjectura artificiosa non in Medicina solum, sed in plurimis aliis nobilissimis artibus & scientiis necessaria est	14
Conjecturam Medicam artificiosam callens Medicinæ summum fastigium attigit	pag. ead.
Conjecturam artificiosam callens, si amitti possit demonstrativa morborum aliarumque rerum cognitio, prompte eam denuo invenire & restituere valet	pag ead.
Conjectura Medica, ut brevi expediatur, requiritur	13
Consilarii Magnatum obstricti sunt monere superiores suos ut scrutantur Naturalia	93
Conjux cur Lapis Philosophicus dicatur	176
Conjux Maritos suos omnes enecans & interficiens qualis	192. 193
Contestatio Autoris Vetustissimi Duelli Lapidis cum Auro & Mercurio vulgi, de veritate Artis Philosophicæ	288
Coralliorum Tinctura	106
Corollaria ex Processu Terræ foliatæ Tartari deducta	16. 17
Cornua, ossa, testæ ovorum aliaque solida suam concretionem a Sale habent, & chymice resoluta copiosum Sal præbent	87
Cornuificatio est vera intimior Metallorum resolutio	267
Corpora mineralia, animalia & vegetabilia succo salino - acido largiter imbuta etiam subito & in instanti quasi fere petrificari possunt	87
Cuprum vulgari aqua forti solutum, per spiritum urinæ vel Salis ammoniaci non præcipitatur, & si quid ab initio ad fundum secedit, protinus, majori copia hujus Spiritus instillata, iterum solvitur, & liquor elegantissimum Sapphirinum colorem acquirit	259
Cupri solutio per aquam fortem vulgarem, non facile in crystallos similis coloris cogitur	pag. ead.



Cupri solutionis, simplici evaporatione instituta abstractione, mox perit amœnitas coloris Sapphirini, & magma remanet Salinum viridiusculum, difficulter coagulabile, & instaurari fulminantis cum periculo displodens	pag. 259
Cuprum ope stanni in specula metallica facile efformatur	294
Crocus sub nostro climate crescens est tantum analogus Croco orientali, non vero æquali virtute operatur	136
Croci soluti exemplo actio Tincturæ Sophicæ illustratur	274

D.

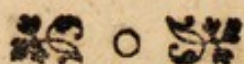
Denstonii judicium de Luce & virtute Metallorum	292
DEUS cur non jamdiu patefecerit, nec jam patefaciat plura ar- cana	s. 164. & 165
DEUS cur non in specie Tincturam Universalem patefecerit, cum cedere possit in plurimorum commodum	103
DEUS quibus concedat Tincturam Universalem	s. 6. 88. 91
DEUS indignis & abutentibus iterum aufert Tincturam Univer- salem	89. 90
DEUS pro meritis nostris sua dona dat & aufert, horumque varia exempla e Sacris	pag. ead.
DEUS ad majora & ardua opera penetranda elegit sæpe spretos & humiles	96
DEUS omnia cunctis æqua lance non distribuit, quemlibet tamen ad certum munus in societate hominum obeundum desti- navit, dotibusque ad res gerendas exornavit	211
DEUS cum omnia usibus humanibus destinaverit, sibi solam refer- vavit gloriam, & grati animi Celebrationem	216
Diabolus se immiscet quandoque Alchymicæ Cultoribus illegi- timis	82
Dieterici Conrad. Locus de Casibus difficillimis, ejusque causis in curatione Medica occurrentibus	6
Digestionem humidam præfert Petrus Johannes Faber siccæ dige- stioni, in Tincturæ Universalis labore	150
Dippelii Sententia de Vianodyna Salium Metallorum	265
Disciplinarum, scientiarum & artium alia cæteris omnibus palmam præripit	215



Disciplinarum dignitas non ex objecti in quo explicando versantur præstantia, nec a cognitionis certitudine, nec ex scientiæ subtilitate, sed ex sola vera utilitate evincenda est	215
Divitiarum remotio petitur Proverb. Salomonis Cap. 30. qua conscientia igitur sine legitima vocatione hisce inhiari poterit per Tincturæ Universalis elaborationem	100
Draco cur Lapis Philosophicus dicatur	177
Draco Philosophicus caudam suam devorans quis sit & qualis?	189

E.

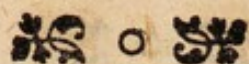
Effectus & causa proportionem requirunt	133
Ellychnii igne quidam usus est in Tincturæ digestionem	151
Elementa quæ in materia Lapidis Philosophici reperiuntur confusa & distincta, convertuntur & fiunt unum elementum igneum & siccum	178
Elementa convertenda in unum alterius eorum in Elixirio Sophorum, & cavendum ne fugiant, nec comburantur, per nimium calorem	273
Ex elementis & cœlo fit semen minerale & metallicum, ut semen animale & vegetabile	172
Ex Elementis & cœlo qua ratione fiat semen metallicum	172. 173
Elixir album quid vocitent Chymici	31
Elixirii albi usus	33
Elixir album quando est perfectum	149
Elixir album non est Tinctura Universalis proxime tamen ad eam accedit	149
Elixirii Proprietatis Inventor est Paracelsus	89
Elixir Rubrum quid vocitent chymici	31
Elixirii rubri usus	33
Elixir Sophorum ex purissimis metallicis principiis solum perficitur quæ solummodo effectione & sublimatione haberi possunt	183
Elixir Sophorum quid sit	272
Elixir Sophorum ex quibus constat	pag. ead.
Elixirii Sophorum quinque propriæ & necessariæ qualitates	273
Elixirii Sophici perfectio, in quo consistat	277. 278
Emphiteuticâ arte arbor deponit naturam innatam assumitque qualitates surculi immissi	54
Ens metallicum cur Lapis Philosophicus dicatur	177



- Enchiresis notatu digna circa Vitrioli martis conficiendi Methodum pag. 258
- Erbinæus a Brandau expeditam ac concinnam fatis Aurum, Argentum, & Mercurium in Salla Vitriolica redigendi Methodum proponit, in denen zwölf Grund: Säulen der Natur und Kunst pag. ead.
- Espagneti effatum de Elixirio Sophorum 273
- Eva cur Lapis Philosophicus dicatur 176
- Experimentum ex Mixtura aquæ & olei ad demonstrandum secretionem a diversa figura pororum dependere, adhibitum, non succedit 23
- Experimentum practicum genuinum unicum, plus habet ponderis, quam centum rationes philosophicæ speculativæ 55

F.

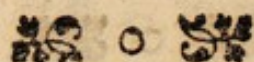
- Fabri Petri Johannis Manuscripti Encomium 170
- Ejusdem Processus Chymicus contractus & illustratus 208. & sequ.
- Febure ex Marte crystallos rubentes per aquam fortem pauxillo nitri alteratam, obtineri tradit 266
- Fera nigra in Sylvis, quæ dum nigredinem deponit mira albedine induitur, quid sit? 194
- Ferdinandus III. Imperator possedit Numisma ex Auro arte chymica parato 64
- Fermentatio specifica & seminalis in quavis corporis humani parte, quid? 22
- Fermentationi structuram viscerum & sanguinis ac humorum naturam contrariari, & mechanica ratione explicari posse, quæ fermentis alias attributa fuere, hodie multi Medicorum statuunt pag. ead.
- Fermenta specifica & structura partium mechanica simul stare possunt 22. 23. 24. 25. 26
- Fermentum diversum, diversum producit humorem 23
- Fermentum peculiare, peculiarem motum sanguini advenienti imprimens, in visceribus singulis hæerere, odor, sapor & color manifeste diversus in singulis visceribus docet 23
- Fermentum secretioni dicatum, a primo ortu statim singulis partibus fuit implantatum pag. ead.



Fermentum non idem numero semper permanet, sed est multiplicativum sui	pag. 23
Fermento renum specifico immutatio feri in renibus fit, non structura mechanica	24
Fermenti uterini natura	25
Fermentum, quod sanguinem menstruum turgescens reddit, eo tempore vix alibi producit ac in utero	pag. ead.
Fermentum morbosum quid in Pathologicis notet	pag. ead.
Fermentum morbosum non solum in abstracto motus morbosus immutativus, sed & humor tali motu præditus vocatur	pag. ead.
Fermenti morborum causa quæ	pag. ead.
Fermenta morbose quæ producant?	pag. ead.
Fermentum Philosophorum quid & quale	188. 189
Figulorum vitra	294
Fimus cur Lapis Philosophicus dicatur	177
Fodinas metallicas descendenti quid observandum	224. 225
Fodinas metallicas qui cum fructu visitare cupit, prius probos libros legat de re metallica	225
Forma rerum naturalium est veluti lux quædam, aut substantia lucis corporum coelestium similima	218
Fulmen Theophrasti in Cælo Philosophorum descriptum, quaproportionem misceri debet	251
Finis mundi hujus & rerum omnium qualis	180

G.

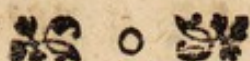
D. Ganzlandii Mercurius antimonii	107
Geberus Philosophus in Sole & Sale Naturæ esse omnia dixit	232
Generatio rerum omnium ex quo, & quomodo fiat, & perfici soleat	121
Generatio Lapidum & petrefactio subitanea unde?	86. 87
Generatio Tartari vini & calculi in corpore humano	87
Generationes variæ & infinitæ fiunt, postquam omnia reducta sunt, in primam materiam	174
Gesneri in Evonymo Sententia de solutione Auri ejusque colore albo:	290. 291
Glaferus in Chymischen Weg-Weiser Lib. II. ex stanno pari methodo ac ex plumbo Sal per acetum destillatum elici posse, negat. Ast vera methodus docetur	258
	Glau-



Glauberus Sedimenta in variis metallorum solutionibus ac digestionibus secedentia, diligentius examinanda docet	pag. 257
Glauberi Methodus Vitriolum Lunæ, per oleum Vitrioli, vel aquam fortem paratum, ope spiritus urinæ vel Salis ammoniaci corrigendi	259
Glauberus Stanni transmutationem via facili sistit	295
Glauberi Processus massæ vitro æmulæ auri & argenti satis divitis	298
Geoffroy Chemicus Gallicus cum Sale Tartari volatili Tincturam auri & aliorum metallorum præparat	20
Gummertus Theodorus metalla, mineralia & lapides omnes facillime absque fixis Salibus, & absque ullo addito plumbo in fornace in vitra redegit	293

H.

D. HANNEMANNUS inter Possessores Lapidis Philosophici varios Celebres Theologos refert	283
HARVEUS multum temporis impendit in dilucidando generationis animalium negotio, ac in invenienda Circulatione Sanguinis	2
HELMONTII Baptistæ JOHANNIS, Spiritus Salis Tartari volatilis	20
HELMONTIUS totius œconomix corporis effectus fermentatione & fermentis visceribus innatis explicavit	22
HELMONTIUS per Spiritum Salis ammoniaci acidum metalla cohobando super alembicum ducit, & ex hoc croco Sulphur cum Sale Tartari volatili extrahere gestit	268
HELMONTIUS dissuadet elaborationem Tincturæ Universalis	101
HELVETIUS idem facit	102
HERMETIS Trismegisti Tabula Smaragdina est communis operum Chymicorum Cynosura	130
HERMETIS Trismegisti Tabulæ verba	pag. ead.
HOLLANDI ISAACI encomia aceti destillati	259
HOMO HOMINI Diabolus, hoc proverbium adhuc suo gaudet valore	3. 13
D. HOFFMANNI FRIDERICI judicium de Tinctura Auri CLAUDERI	168
HOMBERGII Experimentum acidorum notitiam augens	18. 19
HOMERI Aurea Catena terram foliatam Tartari describit	14
HOLLANDI ISAACI duplex Calcinationis methodus	260
THEOBALDI ab Hoogelande descriptio Historiæ Bragadini	86
HUMORUM corporis humani diversi Secretionis modi	22
	Humo-



- Humores secernendi non ut partes in sanguine hærent, sed ex eo
immutatione facta generantur pag. 23
- Humorum excernendorum immutatio & generatio optime explica-
ri potest per producta ex aliis liquoribus, eorumque
modo pag. ead.
- Humores in se habentes principia fermentationi apta, sola fermenta-
tione in aliud plane ens abeunt, ut liquores potulenti suc-
cus uvarum: &c. 23
- Humorum diversitas unde pag. ead.
- Humorum continue immutatio & separatio specifica fit, & semper
simul producitur, restituitur & conservatur fermentum 24
- Humores in visceribus juxta eorum structuram aliquo modo mo-
rantur, & hac mora naturali immutationem cum fermento
subeunt pag. ead.
- Humores corporis non sunt simplices, sed mixti 26
- Humores principia constitutiva activa, Sal, Sulphur & Mercu-
rium, quam passiva, terram & aquam in se continent pag. ead.
- Hydra chymica septem habens capita qualis & quæ? 191. 192

I.

- Jesuitæ non omnes pro fraudulentis & scelestis habendi, licet olim
Gallia & Dominio Veneto expulsi 57
- It, licet Petrus Jarrichius impia de illis referat pag. ead.
- Ignis frigidus & humidus chymicorum 151
- Ignis regimen cardo existit præparationis Tincturæ Universalis 149
- ab Ignorantia ad negationem non licet argumentari 43. 266
- Impiis dies vitæ abbreviantur 36. 90
- Impiis ac indignis Tincturam Universalem DEUS non concedit
56. 88
- vel iis eam iterum aufert 89
- Inferiorum & Superiorum Consensus ac Analogia infringi neuti-
quam poterit 58
- Inscriptio brevissima Tabulæ Smaragdinae Hermetis simillima 142
- Johannes Evangelista inter Possessores Lapidis Philosophici & In-
stitutores numeratur 299
- Ejusdem Apocalypseos Cap. XXI, v. 11, & 21. explicatur
pag. ead.
- Iridem quid vocitent chymici 148. 149
- Iris

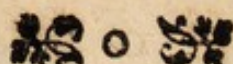


K.

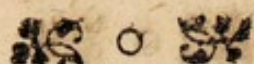
- K**ircherus Athanasius ob rarissimas eruditionis dotes commen-
datur 51. 52
invehitur in Alchymiam 52
Lapidis Philosophici existentiam negat pag. ead.
sed refutatur pag. ead.
operationibus chymicis manum ipse procul dubio non ad-
movit 53
Tincturæ augmentationem negat 55
accurate & nervose describit Materię Universalis Materiam pla-
ne inscius 119. & 120
D. Koenigii Emanuelis descriptio Arcani Philosophici, & Auri
Potabilis 282
Kunckelius testatur Electorem Saxonię Augustum cum Uxore &
Filio Christiano I. Lapidem possedisse 72
Kunckelius Limaturam martis longa reverberatione tractatam in
subtilem crocum efflorescere tradit 261
Kunckelius salibus metallicis virtutem mercurium constanter figen-
di adscribit 264
Kunckelius principia corporum, Aquam, Salem & terram, statuit,
eaque quoad Elixirii Sophorum compositionem conjungere
docet 276. 277
Kunckelius statuit calorem & frigus pugnam esse inter acidum &
volatile, quæ in fermentatione inæqualiter prædominetur 279
Kunckelii Sententia de ortu tumorum, tuberum, aliorumque in-
commodorum in corpore humano pag. ead.
Kunckelius nullam æqualitatem, sed mixturam quandam semper
& inæqualitatem, tam in terra quam in hominibus inveniri
statuit pag. ead.
Kunckelii præparatio Salis metallici 280. & 281
Kunckelius, nil quicquam Mercurio vulgari frenum injicere posse,
quam acidum, statuit 291

L.

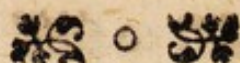
- L**aboratoriorum Chymicorum inventa & operationes non mensu-
randa ad ulnam Philosophicam 53
Labora-



Laboratorculi illiterati non aggrediantur arduum Laborem Tin- cturæ Universalis	pag. 94
Lac Virginis cur Lapis Philosophorum dicatur	176
Langelotti Processus Mercurii antimonii	107
Langelotti Processus melius succedit, si Sal Tartari e capite mor- tuo Tartari immediate paratum semioleaginosum adhibe- tur	pag. ead.
Lapis Philosophorum non est Tinctura vel liquor sic dictus	31
Lapis Aquilæ cur Lapis Philosophorum dicatur	175
Lapidis Philosophorum existentia defenditur	171
Lapis Philosophorum est materia seu semen ex qua fit aurum, ar- gentum & reliqua metalla	172
Lapis Philosophorum aliud corpus habere nequit quam Salis	173
Lapis Philosophorum subiectum unicum est in rerum natura, quod in se ipso habet, quicquid illi necessarium est ad perfectionem suam ultimam & absolutam obtinendam	177
Lapidi Philosophorum superflua tantum demenda sunt, scilicet fæ- ces suæ, quæ non sunt ejus naturæ	pag. ead.
Lapidis Philosophici fecibus separatis coctio tantum necessaria est perennis & continua ad ultimam perfectionem acquiren- dam	pag. ead.
Lapidi Philosophorum nec Sol nec Luna vulgaris addenda sunt ad perfectionem; habet enim in se Solem & Lunam quæ ipsi in centro suo conjuncta sunt, & inseparabilia in ipso sunt	178
Lapidis Philosophici subiectum est verus Mercurius	pag. ead.
Lapis Philosophicus unde Trinus & unus	pag. ead.
Lapis Philosophorum ubique reperitur in omnibus naturæ mixtis	180
Lapidi Philosophorum ter aut quater aut pluries coagulato, additur Mercurius suus & cur	182
Lapis Philosophorum liquefcit in oleum fixum liquabile, & nunquam coagulabile in substantiam firmam & duram	pag. ead.
Lapis Philosophorum incorruptibilis est, & ex metallico regno de- sumendus	197
Lapidis Philosophorum intima cum sint perfecte cocta & matura & fixa, fixatione perfecta, figunt, coquunt, & maturant ea, quæ non sunt omnino cocta, neque fixa, & omnino matura	179
Lapides ignobiliiores mutantur in pretiosos	34
Lapides in locis Salinis tantum & e materia Salina proveniunt	87
Lapides vitrei in scoriis minerarum ferri & cupri apparentes unde	295



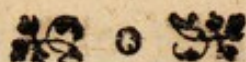
- Lapis in limo inventus prope Cassellas & Numburgum cujus sit virtutis pag. 126
- Lapis Philosophorum ex puro Naturæ conficiendus 196
- Lapidem Philosophorum solutiones & coagulationes sæpius iteratæ augent & multiplicant, quantitate, virtute, & proprietate 203
- Levi Johannes, tempore Caroli Magni 500. & ultra annos auxilio Lapidis Philosophici vixit 194
- Leo alatus & sine alis, & ex duobus Leonibus unum fieri debere quid sit? 195. 196
- in Lethalitate vulnerum inquirenda præter sensus externos, apertio & incisio cadaverum requiritur 10
- Linckenii Lipsiensis experimentum argenti facti e Mercurio currente, per parvam quantitatem Salis cujusdam metallici 256
- Liquor Alkahest quid & qualis sit 199. & 200
- Liquor Alkahest juxta Paracelsum quid sit? 199
- Liquor Alkahest est simplex vel compositus, & tamen unum & idem constituunt 200
- Liquor Alkahest est purus putus ignis naturæ incorruptibilis & inalterabilis 201
- Liquor Alkahest omnia reducit in primam materiam sine ulla diminuta sua actione 201. 202
- Liquor Alkahest est separandus ex metallis a liquore Alkahest dissolutis, ut citius figantur 203
- Liquor Alkahest habet in se Sal, Sulphur & Mercurium Philosophorum, quibus omnia in materiam primam reducit & vere dissolvit, absque fecibus ullis relictis pag. ead. & 204
- Lipothymiam patienti cordialibus appropinquandum 37
- Lixivium cur Lapis Philosophicus dicatur 176
- Ludovici XII. Regis Galliæ Custos nemorum, invento liquore in terra sepulto, corpore eo liquore peruncto vixit annos 300. ab omni morbo liber 194
- D. Ludovici Medicus, ex alumine cum Sale Tartari sociato, Sal volatile Tartari propellere docet 21
- Idem a mente Helmontii in Sale Tartari Volatili perficiendo longe recedit pag. ead.
- Lullius Salis Tartari & alcohol vini connubium vocat: sanctam Essentiam vini, unctuosum Spiritum Vini Philosophicum, Cœlum Vinosum pag. ead.



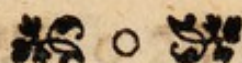
Luna cur Lapis Philosophicus dicatur pag. 176
Luna fixa, vide Argentum fixum.

M.

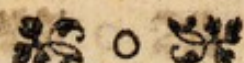
- M**ali furculus curiose inferitur in cydoneum 54
Magnesia, Mater, Materia omnium formarum cur Lapis Philosophorum dicatur 176. 177
Maria Rante Angla prædixit Lapidis Philosophici cognitionem An. 1661. in vulgus fore notissimam 162
Matrimonium Philosophorum verum & legitimum quomodo fiat? 206
Medicina plurima noviter inventa nostro seculo habet 5. 6
Medica scripta quoque diffidiis diversas Religiones excolentium exponuntur 5
In Medica Vineâ instat fortassis 9. aut 11. diei hora magni illius Patrisfamilias 5. 106
Medici boni non frunt sed nascuntur 8
Medicus Logicæ veræ peritissimus sit 8
Medicus Philosophiam instrumentalem & Practicam cognitam habere debet pag. ead.
a Medico Anatomix, Chymix & Matheseos scientia non abesse potest pag. ead.
Medicus mente sibi proponat quæstiones de rebus expiscandis, ut felicius veritatem indagare queat 10
Medico in curatione morborum plura investiganda sunt, quamvis æger nil sæpius requirat, quam curationem ipsam pag. ead.
Medicus sollicitus esse tenetur de principiis seu signis, quibus ad id pervenire licet, quod intendit pag. ead.
Medicum oportet, ut signa manifesta morborum, & sibi manifesta reddantur, quia nec ab ægris, nec ab adstantibus, nec aliis sufficienter sponte recenseantur pag. ead.
Medici investigatio peragitur sensibus propriis, vel concinna interrogatione pag. ead.
Medicus quæ sensibus percipere valet absque difficultate deprehendit, si machinæ humanæ, vel rei indagandæ statum naturalem habeat probe cognitum, & in arte exercitatus est pag. ead.
Medicus quæ interrogatione colligat pag. ead.
Medicus quomodo quærat, quæ æger patiatur pag. ead.



Medicus omnium actionum naturalium, vitalium, & animalium constitutionem, & symptomata singulo, eaque, quæ bene se habent probe observet, & ceu signa colligat	pag. 11
Medicus nexum causarum, ex quibus morbi provenire possunt, probe cognitum habeat	pag. ead.
Medicus de causis quærat, quæ ægroto certo constant, quamvis æger nesciat, quod causæ vim habeant	pag. ead.
Medicus morborum causas mediatas remotiores singulatim respicit & percurrit	pag. ead.
Medicus quænam causæ remotiores morbum prægressæ fuerint, interrogatione discit	pag. ead.
Medicum cuncta, quæ demonstratione nota & manifesta evaserunt ante nosse oportet, quam ad Conjecturam Medicam accedit	12
Medici caveant summopere ne præjudiciis & similitudinibus decipiantur, & quomodo hoc evitent	13
Medicina gaudet principiis firmis, certis ac demonstrativis in omnibus, quæ inventa sunt	pag. ead.
Medicis nonnullis cur adeo vitio quasi non sit habendum, quod hætenus Tincturam Universalem pro Non ente habuerint	31
Medicis operibus manum qui applicat aggreditur res inter mundanas magis arduas	143
Medicus est Minister Naturæ non Dominus imperans	49
Medici Dogmatici qui sint & esse debeant	43
Medici non solum credere debent, quod Veteres crediderunt, sed iis etiam nova addere	91. 113
Medicorum noxia invidia	3. 4
Medicamentorum particularium unumquodque agit in sibi contrarium	117
Medicamenta non ludicre, frustra & inutiliter exhibentur ægrotantibus	38
Metallorum transmutatio possibilis	30. 54. 55. 133
Metallorum transmutatio a nonnullis negatur sed refutantur	30 pag. ead. 54.
Metalla imperfecta vertuntur in Aurum vel Argentum per Tincturam Universalem	34
Metalla consentiunt cum variis Lapidibus	54
Metallis proprie non competit anima & vita	55
Metallis omnibus multi frustra insudaverunt pro Tincturæ Universalis materia	116
	Metalla



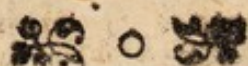
Metalla inter se differunt saltem gradu	pag. 55
Metallorum transmutationem quomodo perficiant Salia proprie considerata	133
Metallorum transmutatio magna non potest fieri sine influxu & concursu Astrorum, aut Salis aerei	133. 134
Metalla quæ materiæ Lapidis Philosophici intima, ac illi materialiter juncta & implantata sunt, sufficiunt ad perfectionem suam	178
Metalla perfecta si Mercurio Philosophico nec in principio, nec in medio, nec in fine addantur, Mercurius Philosophicus coctione perenni & continua non desinit se terminare in Sulphur primo album, & ultimo rubrum	184
Metalla perfecta in principio coctionis Mercurii Philosophici cur addenda	185
Metalla in pinguedine Philosophica septies rectificata, dissoluta, copioso spiritu & vitali semine iterum donantur, & copiosius quam in fodinis	186
Metalla vulgi non esse recipienda ceu mortua, & accipienda tantum Philosophica ceu vitalia, duplici via explicari potest	187
Metallicum & Minerale purum quomodo præparandum & habendum sit	198
Ex metallis, in metallis & per metalla multi proximiorẽ viam ad opus Philosophicum quærunt	210
Metalla nihil in fluxu radicaliter ingreditur, nisi mercuriale & metallicum sit	212
Metallorum formæ potior sedes reperitur in principio præcipuo metallorum, Sulphure	223
Metallica principia qua proportionẽ in præparatione Medicinæ Universalis conjungi debeant	253
Metallorum solutiones per menstrua acida vix citra manifestam particularum heterogenearum secessionem contingunt	256
Metalla per iteratas Mercurii ab illis abstractiones & sublimationes intimius penetrantur & recluduntur, & ad Salia metallica extrahenda apta fiunt	261
Metallorum compositiones in terra quomodo fiant	278
Metallorum intimior resolutio cur non levem operam ac laborem acutumque iudicium poscat	266
Metallorum pars volatilior mercurialis vel phlogiston cum fumo abit, Sulphurea autem cum Salino in vitrum conflatur	266



- Metallorum solutio in oleis vel alcalibus cum volatilisatione horum
corporum fixorum constat pag. 266
- Metalla omnia præsertim fixiora necessario prius subtilisanda, re-
cludenda & volatilisanda sunt, antequam menstrua benigniora
ex iis Sulphur separare valent 268
- Metalla non solum in aquam Mercurialem, primævumve fluorem
resolvenda sunt, sed & sic mercurificata recongelanda &
figenda 281
- Metalla tantum in se continent Mercurii, quantum accedunt ad
pondus auri pag. ead.
- Metalla omnia absque additamento in vitrum abeunt, excepto
auro 294
- Metallorum & mineralium primaria basis est terra calciformis, la-
pidiformis, tenera & tractabilis 294
- Metalla & Mineralia unde facilius in vitra redigi possent pag. ead.
- Menstruum Philosophicum aqua sicca vocatur, quod plures de
Mercurio manus non madefaciente explicant, sed potius de
Sale intelligendum 231
- Menstruum Philosophicum butyro antimonii admodum est simile,
& quomodo tractandum 253
- Menstrua sicca ad Sulphura metallica extrahenda sex ceu optima re-
cententur 270
- Menstruum siccum in omni liquore solubile pag. ead.
- Menstruum ex Sale ammoniaco & Mercurio sublimato ex vitris
metallicis Sulphur fixum extrahit, & metalla fixissima volatilia
reddit, & recludit pag. ead.
- Mercurialia parantur remedia, quæ critice modo per hoc, modo
per aliud excretorium operantur 49
- Mercurius cum auro vere fixatus & præcipitatus est medicamentum
particulare præcipuum 99 107
- Mercurius in Sulphur fixum conversus omnia perficit & verum vitæ
est balsamum, &c. 178
- Mercurius Philosophorum qualis sit 180
- Mercurius Philosophorum & vulgaris differunt qualitate pag. ead.
- Mercurius Philosophorum nullo modo ex vulgari Mercurio educi
potest 180
- Mercurius Philosophorum est tantum humidum radicale metallicum,
quod in Lapide Philosophorum reperitur pag. ead.
- Mercurius Philosophorum est humidum aeris caliditate mixtum
pag. ead.
Mercu-

- Mercurius & Sulphur Philosophorum sunt unum & idem in eodem
 subjecto, nec possunt separari pag. 181
- Mercurius Philosophorum solo & unico suo Sulphure maturitatem
 acquirit & perfectionem pag. ead.
- Mercurius Philosophorum fugat per se, quamvis auro & argento
 non imprægnetur, omnes defectus, & curat omnes infirmita-
 tes animalium & vegetabilium 184
- Mercurius Philosophorum ignem & aquam in se continet, quæ in-
 ter se præliantur, hinc operationes chymicæ peragenda, do-
 nec ignis & aqua Mercurii se conjungant & amica fiant 185
- Mercurii Philosophici ignis & aqua, igne lenissimo & molli con-
 junguntur pag. ead.
- Mercurii Philosophici ignis & aqua conjuncta coqui & digeri inter
 se debent, ut tandem invicem in vas recipiens transeant forma
 pinguedinis seu butyri albissimi pag. ead.
- Mercurii Philosophici butyrum Sal, Sulphur & Mercurium simul
 comprehendit 186
- Mercurius Philosophorum putrefaciendus est in balneo per
 dies 40. 188
- Mercurius Philosophorum quâ viâ ex tribus regnis eliciatur 199
- Mercurius vulgaris per poros metallorum transeundo eos intimius
 humectare observatur 232
- Mercurius vulgaris in terræ visceribus ad metallicam prædestinatus
 fuit naturam, sed vel fermento, vel calore destitutus, in flui-
 da remansit forma 234
- Mercurii purgatio ad opus Philosophicum antimonio instituenda
 est 235. 236
- Mercurius calefactus, si antimonio vel ejusdem Regulo liquefacto
 injiciatur, tota massa incredibili tonitru & summo adstantis
 periculo, in auras abit 236
- Mercurii commixtionis per minima cum antimonio ejusque purifi-
 cationis varii modi pag. ead. & 238
- Mercurii purificatio per ceram fluidam 238
- Mercurius dulcis solaris magnum Medici cujusdam Arcanum 290
- Microcosmus cur Lapis Philosophorum dicatur? 175
- Mineralia quædam frustra pro Materia Tincturæ Universalis adhibi-
 ta fuere 116

Mineralia & Metalla in nonnullorum Territoriis occulta jacent, pretio superantia ditionem illam, si venderentur	pag. 93
Minerale & Metallicum purum quomodo præparandum & habendum	198
Minerale nullum nec metallicum quoddam imperfectum reperitur, quod non mercurialem intermixtum habet vaporem	234
Mineralium virtus concentrata Magnetica dici potest	278
Mixtionis chymicæ ancillæ sunt triturstio & digestio	281
Mœbius præfatione Luminis Mercurialis dealbationem auri acido adscribit	291
Morbi a diversis oriuntur causis, ideoque iisdem diversa opponenda remedia, quando procedat, & fallat	48. 49
Morbus universalis certo respectu præsupponitur Tincturæ Univer- sali	58
Morieni effatum de opere Philosophico	206
Joh. de Monte Snyders exemplum irriti & prolongati Laboris chymici	229
Ejusd. Elogium de Sale Solis	233
Id. Mercurium filiam Dianæ vocat	237
Id. per Saturnum Philosophorum non plumbum vulgare, sed antimonium intelligendum esse, declarat	248
Ejusd. Processus ut metalla destruantur	250
Monte Snyderiana Methodo ex Metallis vix aliquid aliud quam ni- tida Virriola obtinentur	261
Motus naturæ in omnibus generationibus de liquido in solidum fit	276
Motus hic ex principiis corporum patet	pag. ead.
Motus naturæ erronei inveterati, non aliter quam per vera metal- lorum Sulphura tolluntur	271
Mundi Proceres in suis Territoriis, uti sunt summi Episcopi, & Legislatores, ita & subditorum Sustentatores & Nutritores	92
Iidem Curam Metallorum, Mineralium, & similium rerum, physi- carum a DEO datarum gerant	pag. ead.
Multiplicatio Philosophica quomodo fiat	275. 276
Musaicum vel Mussivum opus quid?	304



N.

N aturalium scrutatori multæ obviæ eunt difficultates in indagandis rebus Medicis	pag. 1
Naturam scire quid?	206
Nexus inter quæsitæ & data intercedere debet, si quæstio solubilis sit	12
Nix vocari potest materia remota Tincturæ Universalis	131
e Nive Labor chymicus describitur	157
Nominibus fictis & metaphoricis cur multi scripta sua edant	115
Nubes cur Lapis Philosophicus dicatur	175
Nutritionis Modi	22

O.

O bstacula Autori Schediasma scribenti obvenientia	I. 2. 3. 4
Oculorum inflammationes, saccharo Saturni caute sunt tractandæ	264
Olea destillata cum sulphure fixo salis alcalici analogiam habent	20
Odor suavis veris Chymicis quid sit	289
Opus Philosophorum patientia & otio summo eget	170
Opus Philosophicum qui perficere cupiunt, studeant in salibus fixis & alcalibus faciendis & purificandis, hæcque fixa Salia, volatilia reddant	201
Opus Philosophicum est perfecta dealbatio & perfecta rubificatio, quæ in putrefactione & mundificatione consistit	206
Opus Philosophicum multiplici & alternâ solutionis & coagulationis reiteratione absolvitur	274
Operis Chymici ex Vitriolo communi difficultas, ejusque causa	pag. ead.
Orichalci Præparatio	28
meretur nomen Arcani	pag. ead.
Ovum Philosophicum igneo percutere gladio quid?	253

P.

P Anspermia quæ fuerit	pag. 119
P antaleon humidum & siccum modum præparandi Tincturam Universalẽ statuit	231
P aracelsus Salis Tartari & Alcohol Vini connubium Balsamum Samach nominat it. Quintam Essentiam Tartarizatam	21
— — an fuerit atheus	89
— — invenit Elixir Proprietatis & Mixturam simplicem	pag. ead.
— — quo anno mortuus	pag. ead.
a Paracelso aufert DEUS Tincturam	pag. ead.
P aracelsus cur non fuerit longævus, rationes physicæ	91
P articulares labores, quos vocant Chymici, non minus caute & legitima vocatione tractandi, ac Tinctura Universalis	95
P artes corporis in prima formatione omnes ex fluido constituuntur	22
P artium diversitas unde?	pag. ead.
P ercolatio sola non sufficit ad secretionem Urinæ	24
P eruvianus flos mirabilis noster, est Galapium Indorum	136
P hilaletha recenset Tractationem Mercurii ad summam Medicinam	235
I dem Purificationem Mercurii saltem cum Regulo martis procedere vult	pag. ead.
P hilosophus per ignem quis sit	69
P hilosophi Galli Delphinatis Anonymi Processus ex Mercurio & Sulphure solis	239. 240. & sequq.
P hilosophica Laboris Universalis proportio, in quo consistat	147
P hilosophiæ pars de Tinctura Universalis, ut bona pleraque mox ab incunabulis suis nata fuit osores	219
P hiliatri non motu præpostero & sine jactis fundamentis Medicis aggrediantur labores chymicos arduos & Tincturam Universalem	94
P ororum diversa figura & magnitudo non efficere potest, ut potius lymphæ in renibus separetur, quam urina	24

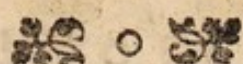
Poesis laude omni major ob abusum hodie spreta	pag. 95
Pororum diversa magnitudo pro secretionis modo conceditur, sed in ea non acquiescendum	23
Præservative qua dosi Tinctura alba & rubra sumenda	33
Principia constitutiva tam in statu naturali corporis humani, quam in præternaturali quomodo deprehendantur	26
Principiorum constitutivorum nullum excludi potest ex morboſo statu	26
Principia qui negat nec intelligit, contra illum non est disputan- dum	44. & 51
Principium cognoscendi morbum quæ constituunt	11
In principiis Medicis hodie dissentiant plurimi	2
Prognosis Morborum signa mala & bona attendenda requirit	12
Purgans sumtum aliquando sequitur excretio per vomitum aut urinam, & cur	49
Purum Naturæ est vera materia Tincturæ Universalis	117
— — quid sit?	118
— — quid, quale & quotuplex	197
— — in omnibus Naturæ regnis & potissimum in minerali & metallico reperitur	pag. ead.
Pura Naturæ ex tribus Naturæ regnis conjuncta Mercurium Philo- sophorum conficiunt	185
Purum Naturæ in metallico regno solo incorruptibile reperitur	197
Purum Naturæ unde dicatur Animale, Vegetabile & Minerale	pag. ead.
Progressus in infinitum non datur	174
Plumbum cur Lapis Philosophorum dicatur	176
Pisces duo in mare natantes quid sint, quidve & quale Mare?	190
Plantæ in gravioribus morbis plenarium cur non afferant auxilium	222
Principia metallica, qua proportionem in præparatione Tincturæ Universalis conjungi debeant	253
Principia corporum Mixtorum vera, longe sunt subtiliora, quam ut sub Salis corporei Schemate sisti queant	255



Principia rerum chymicarum & præcipue metallorum, juxta Becherum & Stahlum optime explicanda	pag. 256
Principii Salini in metallis descriptio	pag. ead.
Polemanni Spiritus ad Sulphura metallorum extrahenda	268
Putrefactio ad Elixir Sophorum requiritur & qualis	273
Poterii Magnesia Saturnina seu Luna terrestris, affectus cephalicos, & paralyfin inveteratam, imo & albuginem oculorum nullis aliis medicamentis cedentem, expugnat	290
Plumbum vitrificatum, & in cupella reductum, quomodo semper aliquid auri & argenti largiatur	297. 298
Plumbum cur Crucibula perterebret	298
Processus particularis de auro & argento obtinendo	300
Pyrotechnia est filia Medicinæ	58
— — duobus inititur fulcris ratione & experientia	pag. ead.
Pyrotechni curiosi qui sint	123

R.

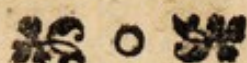
Ratiocinatio eligens quid	12
— — — decidens quid	pag. ead.
Ratiocinatio eligens prompta esse debet	13
Rationes Physicæ & Theologicæ, quinam sibi abbreviare possint vitam, eorumque Exempla	36
In renibus plerique secretionis modum in sola percolatione quarunt	24
Renum structura Anatomica secretionem urinæ percolatione fieri docet	pag. ead.
Renum fermento specifico immutatio seri in renibus contingit, non structura mechanica	pag. ead.
Rei, fidem mortalium superantis existentiam probare difficile est, difficilius multo probare contrarium, imo prorsus impossibile ostendere rem nunquam extitisse	219



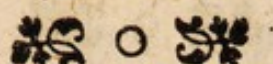
Regiones peregrinando perlustraturis quid agendum	pag. 225
Reverberium diuturnum metalla penetrat & attenuat	261
Ros majalis materia remota Tincturæ Universalis vocari potest	130
Ros majalis egregiam auri solutionem præbuit Borello	pag. ead.
Ros in Germania est minus aerei Salis ferax, ac in calidioribus Regionibus	136
Roris Labor Chymicus describitur	157
Ros cur Lapis Philosophorum dicatur	175
Rosencrutz Christianus, in Tractatu die Chymische Hochzeit quatuor ad Tincturam Universalem vias inscriptione quadam recenset	230. 231
Rudolphus II. Imperator Medicinæ Chymicæ amantissimus, aquilam volantem per aerem, & bufonem gradientem super terram, clypeo Adepti Michaelis Meyeri, insculptum voluit	287

S.

Saccharum Theophrasti quid	246
Sal omne sive animale seu vegetabile seu Minerale, est Spiritus aquæ congelatus, actione & energia Sulphurei Luminis	205
Salis Alkali potestas limitata est ad imbibendum aceti acidum	18
Salis alcali uncia una saturatur ex uncis 14. aceti optimi	pag. ead.
Sal acidum propter partium hamositatem est Principium omnis coagulationis firmæ	87
Sal aëris volatile & Sal fixum terræ nisi per fermentationem perfecte uniri possunt	128
Salia e plantis aliisque parata, & moderata licet humiditate soluta, in crystallos solidiores & elegantiores concresecunt, si iis spiritus acidus aspergitur	pag. ead.
Salis proprietates apprime conveniunt materiæ Tincturæ Universalis	123. 124



- Sal centrale fixum in qua Terra potissimum reperiatur pag. 125
Sal centrale cur ita dicatur pag. ead.
Sal terræ fixum ejusdem est originis cum Sale volatili æthereo 127. 128
Saliū virtute hodie possibilitatem Transmutationis metallicæ ad
oculum demonstrare Chymia potest, & quæ requirantur, ut
hoc fiat 133
Salia per se non valent perficere metallorum transmutationem
pag. ead.
Salia proprie considerata quid & quomodo agant in transmutatio-
nem metallorum pag. ead.
e Sale Terræ centrali fixo labor chymicus 158
e Salinis trium regnorum corporibus diversis liquor egregius
pag. ead.
In Sale omnia videntur elementa 173
Sal ad omnia generanda & procreanda proclivis & aptus est 174
Sal Philosophorum Mercurium & Sulphur Philosophorum perficit
in Elixir 182
de Sale Philosophorum Chymici antiqui tacuerunt, quia clavem
artis patefacere noluerunt pag. ead.
Sal Philosophorum est vera clavis artis, & absque illo nec Sul-
phur nec Mercurius patefieri possunt pag. ead.
Sal Philosophorum, Coelum; Solem & Lunam, omnesque Stel-
las & Elementa continet, & secum concludit, & una cum
Mercurio & Sulphure coercetur in uno & eodem cor-
pore pag. ead.
Salis & Sulphuris Philosophici prælium circa fontem clarissimum,
Sendivogius describit in Tractatu de Sulphure pag. ead.
Sine Sale Philosophico nil in arte effici potest 183
Sine Salis Philosophici effectione non potest habere nec Mercurius,
nec Sulphur ad opus Philosophicum perficiendum pag. ead.
Cum Salis Philosophici effectione, volatilia facimus, quæ in ope-
re fixa sunt pag. ead.
In Sale Sulphur & Mercurius Philosophorum conclusa, sine vo-
latilitate non haberi possunt, & nisi ipsa volatilia ha-
bean-

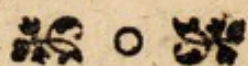


- beantur , ipsa depurari nequeunt , nec Elixir perfici potest
pag. 183
- Sal Philosophorum difficile solvitur
pag. ead.
- Salis Philosophici solutio in tota arte difficile & laboriosum est
pag. ead.
- Sal Philosophicum sine putrefactione confici nequit , & prius debet putrefieri , quam solvitur
pag. ead.
- Sal Philosophicum ante putrefactionem summopere purificari debet
pag. ead.
- Salis Philosophici purificatio , solutio , & in perfectum Mercurium Philosophorum mutatio
pag. ead.
- Sal Philosophorum purissimum per se coctione perenni & perpetua figi potest in Sal fixum permanens quod est verum Elixir
184
- Salis Philosophici Tractatio in projectione & mutatione metallorum
pag. ead.
- Salis metallici clarificatio
252
- Salium metallicorum existentia a multis in dubium vocatur , & cur
255
- Salium metallicorum existentiam defendit D. Rothius
pag. ead. & sequu.
- Salis titulus quali producto tribui possit
257
- Salis definitio
pag. ead.
- Salium primarius character quis
pag. ead.
- Salia metallorum negantes , non negant tamen metalla quaelibet per menstrua commoda in Vitriola redigi posse
258
- Sal ex plumbo quomodo facilius obtineri possit
pag. ead.
- Sal quomodo ex cupro fiat
pag. ead.
- Salium Vitriolicorum nauseosum saporem & septicam virtutem quidam mitigare tentarunt
259
- Salium Vitriolicorum correctionem & exaltationem per additionem aliorum Salium multi tentarunt
260
- Salia Vitriolica additione aliorum salium correctata , usui medico quidem magis accommodari possunt , ob evidentiores tamen Salium peregrinorum accessum tanto minus aliis arrident
pag. ead.

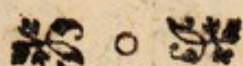


- Salia metallica** ab aceto stillatitio ad extractiones adhibito non oriuntur pag. 263
- Salium metallicorum** usus ad Tincturam ignobiliorum metallorum spectat 264
- Salis metallici** præparatio 280. 281
- Sal metallorum** est Lapis Philosophorum pag. ead.
- Salis** vere metallici nota est, quod per tres dies & noctes continuos igne acerrimo, absque sui imminutione calcinari possit ac debeat pag. ead.
- Salia metallica** nil aliud esse quam integrum metalli alicujus corpus per acidum corrosum ac solutum, nondum sufficienter demonstratum existit 256
- Sal metallorum** nec odorem nec saporem exhibet 280. 281
- Sal Jovis Mynsichti** remedium specificum Antihystericum existit 265
- Sal mirabile Glauberi** si cum metallis sociatur, specificam vim medicam habet 233
- Sal commune** additione cujusdam subjecti in mercurium currentem resolvi posse 301
- Sal commune** nonnullos effectus Mercurio proprios in Medicina, Physica, & Chymia producit pag. ead.
- Sal Nitri & petræ** cur Lapis Philosophicus dicatur 176
- Sal Tartari** quo propius in perficienda terra foliata ad Saturationem pervenit, eo plures feces nigræ & terrestres in conspectum veniunt 17
- Salis Tartari** ad terram foliatam unica tantum depuratio sufficit pag. ead.
- Salis Tartari & aceri** destillati commixtio & evaporatio in Processu Terræ foliatæ, in vitreis vasis quam figulinis & ferreis melius potest peragi, & cur pag. ead.
- Salis Tartari** Volatilitas in terra foliata affecuta, non in sensu stricto, sed relative tantum est interpretanda 20
- Salis Tartari** volatilis Processus vel noxii, vel frustranei, vel supervacanei deprehenduntur pag. ead.
- Sal Tartari** naturam alcalinam in terra foliata amisit, & in Sal medium est comminutum 21

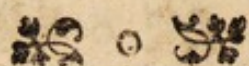
- Sal Tartari volatile secundum Lullium præparatum, super carbones candentes detentum, instar ceræ cito liquefcit, & multum carulei vaporis emittit pag. 21
- Sal Tartari volatile acquirendi modus pag. ead.
- Sal Tartari cum calce viva cæmentatum volatilius redditur pag. ead.
- Sal Tartari volatile ex pinguibus oleosis & alcalinis menftruis ad Sulphura metallorum extrahenda, principem locum tenet 268
- Sal Tartari fi ante faturationem cum aceto deftillato per repetitas cum calce viva cæmentationes in oleum incoagulabile convertitur, fpiritum inde prolectum dat majoribus & igneis præditum viribus 269
- Salis Tartari faturatio multo citius abfolvitur, fi acetum deftillatum ex generofiori vino paratum fit pag. ead.
- Salamandra Chymicorum quæ & qualis fit 193. & 194
- Sanguinis menftrui fluxus caufam plurimi in fola abundantia fanguinis & vaforum uteri mechanica conformatione ponunt 24
- Sanguinis menftrui excretio quomodo fiat 25
- Sanguinis menftrui fluxus apparentem & præfentem eo tempore fanguinis turgescientiam feu fermentationem habet pag. ead.
- ad Sanguinis menftrui fluxum nec moles fanguinis, nec conflitutio vaforum fufficit; non enim femper eadem quantitas producit, nec excernitur, & tamen ftato tempore fluxus repetit pag. ead.
- in Sanguinis menftrui fluxu cum admittatur turgescientia, mirandum cur caufa efficiens illam five fermentum rejiciatur pag. ead.
- Sanguinis turgescientia caufam aliquam & diverfam a Sanguinis copia ut habeat, neceffe est pag. ead.
- Sanguis in utero cur accumuletur est, ut fuo tempore ad foetus incrementum impendatur pag. ead.
- Sanguis uterinus fi non ad foetus incrementum impenditur, tale quid in utero producit, quod fingulis menfibus fanguini rarefactionem conciliat, ne moleftus corpori fiat, fi minus impendatur pag. ead.
- Sanguinis menftrui fluxus genuina & proximior caufa pag. ead.
- Sanguinem purificans fi affumitur, fequitur aliquando operatio excretoria per alvum, sudorem, urinam 49



Sanguis cur Lapis Philosophicus dicatur	176
Schwaerzerus Electoris Saxoniae Chymicus de Salibus metallorum scripsit	264
Scorbutus varie eludit medicamenta, verus Vertumnus	2
Scripturiendi hodie pruritus plurimum sterilis & inutilis est	3
Secretum Artis Chymicae est: cum materia volatili fixam materiam volatilem facere	195
Semen Universale quid sit	119. 120
Semina in terram projecta, nisi saepius ab humido ex coelo descendente humectarentur, difficillime putrescerent, & germinare nequeant, nisi prius putrescant	188
Semina quomodo per putredinem redeant in materiam suam primam, germinentur, & multiplicentur	pag. ead.
Secretum Sophorum consistit in sale & oleo metallorum per reverbationem educendo	280
Serpens cur Lapis Philosophicus dicatur	277
Sinenses falso sibi persuadent Tinctura Universali posse obtineri immortalitatem	81
Sinensium nullus adeptus Tincturam praeter Regem Hiaoum	103
Sinensis Consilarii egregium Stratagemma, quo Regi conceptam immortalitatis spem per Tincturae assumptionem demeret	81. 82
Solis radii in pulverem purpureum praecipitati, mediante speculo caustico	154
Solutionis verae Philosophicae fundamentum	274
Species nulla in aliam mutatur quomodo procedat & fallat	53. 54
Solutio essentialis & naturae conveniens: quomodo a corrosiva distinguatur	274
Sponsa cur Lapis Philosophicus dicatur	176
Spiritus cur Lapis Philosophicus dicatur	pag. ead.
Spiritus Vini semel vel iteratis vicibus abstrahatur super terram foliatam Tartari, & quo scopo id fiat	18
Spiritus Vini abstractionem a terra foliata Tartari quidam majoris purificationis scopo conjunctis filtrationibus aliquoties repetere solent	pag. ead.



- Spiritus Vini nimiam abstractionem a terra foliata dissuadet D. Junckerus, & cur pag. 18
- Spiritus Vini acida corrosiva enervat & dulcificat 259
- Spiritus mundi omnia vivificat 122
- Spiritus Mundi est summe volatilis, invisibilis, penetrabilis 123
- Spiritus Mundi præcipue concurrit in Materia Universali 131
- ex Spiritu mundi rara Medicamenta parari possunt pag. ead.
- Spiritus seu Menstruum Universale ex terra Nitrosa D. Sieboldi 136
- Spiritus mundi quomodo capiendus 153
- Spiritus Naturæ ex Sale Naturæ quomodo educendus & præparandus 205
- Spiritum Philosophorum in via humida ab antimonio procedere Theophrasti & innumerorum exempla affirmant 252
- Spiritum urinosum seu Sal volatile urinæ Salia Vitriolica corrigere posse dubitatur, ast supervacaneum metum esse ostenditur 259
- Spiritus ex oleo Vitrioli & Sale ammoniaco combinatus præ aliis ex acidis menstruis ad volatilisationem metallorum, & ad Sulphur metallicum extrahendum commendatur 269
- Spiritus Salis ammoniaci urinosus & Spiritus Vini rectificatissimus Sulphura metallorum potenter satis extrahere & essentificare potest, metallis aliquatenus tantum præparatis pag. ead.
- Spiritus e Sale ammoniaco per calcem vivam fixato, & Mercurio sublimato in eo soluto, constans, perque cornutam destillatus, intimius resolvit metalla, & Sulphura eorum extrahit pag. ead.
- Spiritus Salis dulcis, ex acidis dulcificatis menstruis, optime Sulphura metallorum, ipsiusque auri extrahit, si aurum debite prius volatilifatum fuit pag. ead.
- Sputum Lunæ cur Lapis Philosophicus dicatur 176
- Stannum & plumbum leni igne inter se coeunt, vehementi vero in cineres protinus fatiscunt 261



- Starckey terram foliatam Tartari cum bolo armena destillatam aceti
radioati nomine laudat pag. 20
- Stannum cur metallis admixtum ea fragilia reddat, & duritiem sin-
gularem eis conciliet 294
- Stifferi Experimentum circa solutionem Vitrioli Cyprii 259
- Stella signata cur Lapis Philosophicus dicatur 176
- Sulphur humorum quid sit? 26
- Sulphur & Mercurius Philosophorum sunt unum & idem in eodem
subjecto, nec possunt separari 181
- Sulphur Philosophorum est calidum illud radicale, quod inest
Mercurio rebusque omnibus, cujus ope & beneficio res
omnes ad maturitatem ducuntur & ad perfectionem absolu-
tam pag. ead.
- Sulphur fixum album vel rubrum est perfectionis Mercurii finis ulti-
mus & scopus chymicorum absolutus 184
- Sulphur album primo & ultimo rubeum, est sanitatis nostræ &
prorogandæ Vitæ humanæ summum medicamentum pag. ead.
- Sulphur ex quovis metallo, aut minerali, ad metallorum indolem
propius accedente, & Sulphure metallico non minus ac ipsa
metalla, imo magis turgido, secerni potest 224
- ex Sulphure quarumlibet rerum, lux formalis palam potest educi,
segregatis elementarium partium exuviis 223
- Sulphur metallorum quid sit? 265
- Sulphur metallorum ex metallis elici posse cur multi negent 266
- Sulphurum metallicorum seu Cinnabaris metallicæ veritas & reali-
tas experimento sublimationis cum Mercurio in argento,
plumbo, ferro & cupro, adstruitur 266
- Sulphuris Metallici extractio recenti si semper menstruo repetatur,
omnis Sulphurea pars metalli extrahi, & ex residuo Sal me-
talli elici potest 267
- Sulphur metallorum seu Cinnabarim metallicam non esse Mercu-
rium a concentratis Salibus coloratum & tinctum, probatur
pag. ead.
- Sulphuris metallici per Mercurium sublimatum a Mercurio quo-
modo liberetur, modi varii 267. 268

Sulphura metallorum ceu pingua & oleosa illorum principia, optime in pinguibus oleosis & alcalinis menstuis, tanquam sui homogeneis, dissolvuntur	pag. 268
Sulphurum metallicorum usus vel Alchymicus est, vel Medicus	270. 171
Sulphura metallica virtutem anodynam, nervinam, cordialem, confortantem, alexipharmacam &c. possident	pag. ead.
Sulphurum metallicorum electio instituenda pro diversitate morborum	271
Sulphuri metallico pro diversitate menstui, diversa quoque indoles inprimitur	pag. ead.
Sulphurum metallicorum operatio non a folis menstuis pervenit	pag. ead.
Sulphur Philosophorum virtutes suas in corpus humanum per calefactionem exserit	274
Sutoris ultra crepidam sapientis jucunda historia	44
Sylva Chymicorum quid sit	194
Syrupus Granatorum cur Lapis Philosophicus dicatur	176

T.

T alenti concediti magna erit ratio reddenda	5
Tartari sola destillatio ostendit, Mixtum aliquod etiam citra ultimam in vere prima principia Analysin, in partes a se invicem revera distinctas, dirimi posse	256
Tempus ante omnia etiam observandum in materiae Universalis preparatione, & quodnam hoc sit	129
Terra pinguis sub nigra, nitrosa, est commoda materia ad Tincturam Universalem	125
Terra circa mineras solis in Hungaria, Transylvania &c. conducit etiam Tincturae Universalis si haberi potest	126
Terra circa fluvios auriferos in India occidentali reperta etiam conducit Tincturae Universalis	127
Terra foliata Tartari recte olim descripta a Locatello, Sennerto, Zwœlffero &c.	5
Terra foliata Tartari addito Vitriolo Martis Tincturam exhibet elegantem	pag. ead. In

in terra foliata Tartari quando melior fit unio Salis alcalici & Spiritus acidi	16
Terræ foliatæ Liquor multa sollicitudine depuratus, non impedit, quo minus Sal sub exsiccatione novas nigras feces seponat	17
Terra foliata Tartari modico igne siccata & absque additamento igne fortiori tractata, dat 1.) spiritum fortissimum acidum. 2) vapores, 3) oleum verum, 4) feces nigerrimas cum sale vere alcalino acerrimo	pag. ead.
Terra foliata Tartari cur pro volatili venditetur?	20
Terra foliata Tartari cum bolo Armena ad obtinendum Spiritum Salis Tartari volatilem Helmontianum, destillatur	pag. ead.
Terram foliatam quidam cum Sale vel Spiritu volatili urinoso conjungunt, & sic sublimare annituntur	pag. ead.
Terræ foliatæ quidam per menstruum imo diutius protractam circulationem cum Spiritu Vini rectificatissimo volatilitatem conciliare student	pag. ead.
Terra foliata minime alcali volatilifatum appellari potest	21
Terra australis incognita cur non detegatur per laboriosissimos mercatores, nautas &c.	105
Theologiæ Mysticæ cum arcaniori scientia naturali consensum ejus Doctores statuunt	283
Tincturæ Terminus varie sumitur	38
Tincturæ descriptio juxta Wedelium	pag. ead.
Tinctura Universalis commendatur	26
Ejusd. Nomina & quid per eam intelligatur	27
Ejusd. Definitio	28. & 216
Tincturæ Definitionis explicatio	29. & sequ.
Tincturæ effectus	28. & 118
Tincturæ modus operandi	27. 29. 34. 35. 48. 58. 59. 118
Tincturæ effectus quamdiu duret	29. 58
Tincturæ effectus quoad metalla	29. 30. 33. 118
Tincturæ signa	30. 31. 32
Tincturæ Universalis cognitio Apex existit humanæ sapientiæ	215. 216
Tinctura Universalis est rarissima	31



Tinctura, quoad figuram externam, in quo consistat	pag. 31. 32
Tincturæ signa externa explicantur	pag. ead.
Tinctura ut plurimum pulveris salini vestem induit	33
— — aliquando etiam oleum est & liquor	pag. ead.
Tincturæ finis & usus	pag. ead.
Tincturæ portiuncula unius granuli sufficit operationi perficiendæ	pag. ead.
Tincturæ unum tantum granum in vino vel juscule singulis in hebdomadibus sumendum	191
Tincturæ albæ & rubræ usus & dosis ad præservationem & curationem	pag. ead. pag. ead.
Tinctura rubra Elixir Philosophici unde	279
Tincturæ energia rarissima in regno minerali	34
Tinctura extrahit e perlis veram Essentiam	pag. ead.
Tincturæ energia mirabilis in regno vegetabili	pag. ead.
— — — — a luce ejusque effectu deducitur	217 & 218
Per Tincturam vita humana invito DEO non prolongatur	35
Tincturâ cur utamur	35
Tinctura non ludicre, frustra & inutiliter, sed maximo commodo exhibetur ægrotantibus	38
Tincturæ existentia a variis disputatur	41. 42
Tincturam negantium rationes recensentur & refutantur	42. 45. & sequu.
Tincturæ existentiam dubiam faciunt aut solide, aut stolidè negantes	42
Tincturæ possibilitatem præ aliis acerrime Kircherus infringit	51. & 52
Tincturam cur non aperte tractent possessores, sed lateant incogniti	46. & sequu. it. 75. 76. 77
Tincturæ existentiam non tollit dissensus chymicorum, veluti christianismus non tollitur dissensu Theologorum	56
Tincturæ existentiam & veritatem Philosophorum scripta verificata, probant	220
Ob Tincturam ostentator quidam alterum occidit, & profitetur Tincturam aperte Venetiis, sed malo successu	47. 48
Tinctura paratur e rebus primis & universalibus	48
Tinctura mediate quoque medetur affectibus externis	49
Tinctura non frustraneam reddit creationem aliorum medicamentorum	50

Tincturæ augmentationem & multiplicationem negat Kircherus,
exemplis quæ autem in sum Virorum ingenuorum probatur pag. 55

Tincturam cui concedat DEUS pag. ead. 88. 91

Tincturam DEUS tantum paucissimis piis concedit pag. ead.

Tincturam quærentibus septem potissimum occurrunt impedimenta
228. 229

Tincturam cur non pluribus DEUS concedat 103

Tincturam DEUS non vult divulgatam ob causas occultas 164

Tincturam DEUS indignis & abutentibus iterum aufert 89. & sequ.

Tinctura Universalis & aurum in oleum resolutum non sunt plane
unum, fiunt tamen ex uno principio 62

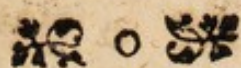
Tinctura Universalis probatur ratione & exemplis 58. 59. & seq.

— — — probatur testimoniis

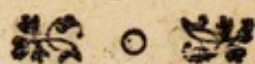
1. Sperlingii 60
2. Casp. Bartholini pag. ead.
3. Mart. Delrionis pag. ead.
4. Roberti Fludii pag. ead.
5. Heinr. Salmuthii 61
6. Cornelii Martini pag. ead.
7. Francisci Oswald. Grembs pag. ead.
8. Joh. Schroëderi 62
9. Petri Borellii pag. ead.
10. Heinr. Kunrath. pag. ead.
11. Serenissimi Landgravii Hassiæ e Domo Homburgica
pag. ead.

Tinctura Universalis probatur autopfia atque variorum experimen-
torum historiis v. g.

1. Helmontii 63
 2. Joh. Zwœlfferi 64
 3. Joh. Tackii 65
 4. Joh. Frid. Helvetii 66. & sequ.
 - { 5. Joh. Ristii }
{ 6. iterum Ristii } 69. & sequ.
 7. Joh. Kunckelii 72
 8. Ottonis Tackenii pag. ead. & sequ.
 9. Anonymi cujusdam Archiatri 74
10. Alius

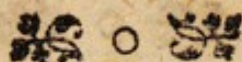


10. Alius Anonymi Philalethæ	pag. 76
11. Christ. Adolphi Baldûini	77
12. Amici cujusdam Vienna reducis	pag ead.
13. D. Adam. Gottlob. Berlichii	78
14. Sinensium	81, 82
15. Kircheri	82
16. Rudolphi Imperatoris	85
17. Anonymi cujusdam primatis Germaniæ	164
Tincturæ Universalis præparationem ut juvet Diabolus, non est præsumendum	82. 83
Tincturæ Universali præsupponitur certo respectu morbus Universalis	58
Tincturæ granum unum aliquot uncias imo libras mercurii transmutat in aurum verum	63
Tincturam fere absolutam continens cucurbita ex incuria rumpitur, & a materia contenta displosa totum conclave inauratur	71
Tincturæ usu Rex Sinensium obtinuit sine morborum insultibus cænitiam, sed neutiquam immortalitatem	82
Tincturæ Possessores Serenissimus Saxonix Elector Augustus it. Ejusdem Conjux, & Filius Christianus I. fuere	72
in Tincturam immediate inquirere an sit Christiano consultum	88
Tincturæ frequentior ac largior dosis vitam abbreviat & cur	91
Tincturæ præparatio immediate competit Medicis	91
— — — mediate competit Magnatibus, divitibus & curiosis	91. 92
Tincturæ præparatio non competit iis, qui legitimam vocationem non habent	94
Tincturæ processum qui laborat, raro omnem perdit operam	92
Tincturæ operator, licet non semper primarium finem obtineat, invenit tamen alia medicamenta egregia, crumenæ proficua	93
Tinctura non semper perfici potuit, & quare	98. 99. 144. 153
in Tincturæ Arcanum, quod non liceat omnibus involare; exempla	96. 97. & sequu. 144
& persuasiones Christianæ 1.) Autoris	96. & sequu.
2.) Helmontii, Helvetii & Zwoelfferi	99. 100. & sequu. 143
	144. 161. 163
	101. 102
	Tin-



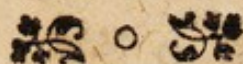
Tincturæ universalis tractatio ob abusum plurium, hodie adeo contempta	pag. 95
Tincturæ Augmentatio	152
Tincturæ Universalis materia prolaxis & perspicuis verbis proponitur	108. 121
de materia Tincturæ diversi, diversa scripserunt	114
Tincturæ materiam diversi diversam sibi elegerunt	219
Tincturæ nomina allegorica aliorum varios eam tractantes seduxerunt	115
Tincturæ materia remota & remotissima	116
Tincturæ materiam veram quidam obtinuerunt, sed tamen aberrarunt & quare	117
Tincturæ materia duobus verbis nominatur & explicatur	pag. ead.
Tincturæ materia describitur	118
Autores varii, qui de materia Tincturæ scripserunt, allegantur	119
Materiam Kircherus inscius describit	pag. ead. & sequu.
Tincturam Universalem indaganti, Metallorum & Mineralium Cognitio pernecessaria est	224
Tincturam Universalem præparaturus, quid antea facere debeat	108. & 112
— — — — — anhelans a pietate suum auspicetur studium	213 214
Tincturæ præparationem cum perspicue doceat Autor, quare sibi ipsi & suis non prius conficit	109. & sequu.
Tincturæ præparationem non attingit, qui sal volatile cum fixo non conjungit	130. 131
vel si alia admiscet	pag. ead.
& quare	pag. ead.
in Tincturæ præparatione, si vel una omittitur enchirisis, oleum & opera perditur	144
Tinctura quomodo ac qua methodo præparetur	145
ad Tincturam præparandam quantum temporis requiratur	144. 145
Tincturæ materiæ festinans & superficialia tractatio in causa est, ut multi frustra laboraverint	pag. ead.
Tincturam universalem cur manifestaverit Autor	109. 110. 112
Tincturæ manifestationem dissuadent quidam & quare	112
Tincturæ universalis præparationem ubi didicerit Autor	110. 111
Tinctura universalis suas operationes non perficit, veluti alia medicamenta	117
	Tin-

Tinctura quo sensu in variis Alchymicorum libris vocetur opus mulierum & puerorum	pag. 144. 145
Tincturam qui ex metallis parare volunt, medio opus habent e materia Universali, ad metallorum corpora solvenda	210
Tincturam quidam speciatim quærunt in singulis tribus regnis	160
Tincturam quidam ex Sole & Mercurio confici posse existimant	234
Tincturam plures Philosophorum ex sale & sulphure Metallorum per spiritum antimoniamalem perfici posse volunt	247
Tincturam ex Vitriolo solo perfici posse Pantaleon negat, Berlichius affirmat	245. 246
Tincturæ exemplum e regno Animali ponitur	160. & seqq.
Tinctura e terra Solari Hungarica D. Michaeli cucurbitam inauravit	126. 127
Tincturæ universalis labor in partem priorem & posteriorem distinguitur commode	146
Tincturæ præparatio consistit in hoc, ut materiæ pars fixa volatilisetur, & volatilis figatur	pag. ead.
Tincturæ destillatio instituatur per retortam vitream lutatam, cum terream penetret sal volatile	147
in Tincturæ labore posteriori quæ apparent	148. 149
Tincturæ universalis compositionem nihil extranei aut alieni ingredi debet	131
Tincturæ ex Mineralibus menstruo Philosophico extractio & præparatio	224
Tinctura Nephritica vel Solaris dicta	163
Ej. modus præparandi	163. 168
Ej. Usus	pag. ead.
Ej. rubedo per canalem simul in destillatione transiens	164
Tincturæ Veneris modo viridis, modo cæruleæ, modo rubræ ortus unde	279
Trevisani Judicium de Tinctura Philosophorum ejusque efficacia in projectione & Medicina	292
Trevisanus deduxit in epistola quadam, Mercurium pulgarem, si Philosophice purgetur, ad opus Philosophicum sufficere	234
Trithemii effatum de Alchymia	221. 222

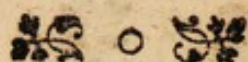


V.

- V**egabilia in cellis reposita non tam vegetam vitam vivunt, quam
in hortis, & quare pag. 135. 136
- V**egabilium salia fixa extrinsece depurant metalla, radicaliter non
ingrediuntur 222
- V**egabilibus quibusdam frustra pro materia Tincturæ universalis
quidam inhiarunt 116
- V**enenum cur Lapis Philosophicus dicatur 175
- V**eneris dealbatio hæctenus anxie quæsitæ 5
- V**eneris albæ malleabilitas sine fractura 14
- V**enerem albam nasutuli si norunt parare, putant se habere Tinctu-
ram universalem 31
- V**enereus spiritus in aquis persistens materiam lapideam indurat &
coquit in mediis aquis 174
- V**enus alba paratur per salium penetrabilitatem 133
- V**enus Naturæ cur Lapis Philosophicus dicatur 176
- V**eneta Respublica Chrysopœiam an calleat, & in quo consistat 72
- V**eritas quæ per conjecturam Medicam invenitur, qualis 14
- V**eritas situm aut cariem non contrahit 59
- V**eritas a Medico per conjecturam invenienda, ad tria pertinet 14
- V**eritatum per conjecturam artificiosam inveniendarum Methodus
12. 13
- i**n Vineâ Domini per aliquot lustra plus est fœssum in rebus physicis,
ac antea in tot seculis 106
- V**ina vappescentia vi Tincturæ universalis renovantur 34
- V**inum unum idemque pro diversitate complexionum potatores
reddit furibundos, timidos, hilares, venereos &c. 59
- V**inum in dolio legitima cultura diu a vappa præservatur 59
- V**iperæ vitro capaci bene ligatura munito inclusæ, vitam susten-
tare possunt 123
- V**ita humana invito DEO per Tincturam universalem non prolon-
gatur 35
- V**itæ terminum an possit homo transgredi pag. ead.
- V**itæ terminum quomodo DEUS posuerit pag. ead. 36
- V**itæ filum quinam possint abrumpere pag. ead.
- V**itæ terminus positus necessitate conditionata 37



- Vitæ terminus potest transcendendi extraordinario DEI jussa & per-
missu pag 37. 38
- Vitæ terminum plurimi non attingunt ob mores impios, errores
diætæ, &c. pag. ead.
- Vitis ope & vi Tincturæ universalis statim Mense Majo producet
racemos 34
- Vituli albi & puerorum urina cur Lapis Philosophicus dicatur 177
- Vis Mechanica in animantibus quidem adest, sed substat Vitalitati,
quæ mechanicam longe superat 25
- Vitriolum est Ens metallorum primum & cur 246
- Vitriolum seu Sal fusile & purum ex omnibus metallis educi potest,
quod verus Lapis Philosophorum, in hoc solo sunt Sol,
Luna & Mercurius Philosophorum simul conjuncta & viva 207
- Vitriolum dulcissimum albicans & virescens maxime in fodinis auri-
feris Hungariæ reperitur 246
- Vitrioli Mineræ pleræque sub sulphureo aureo, vel arsenicali ar-
genteo splendore refulgent, & quare pag. ead.
- Vitrioli oleum omnem Lithiasin & alios morbos Tartareos ex fun-
damento curare potest pag. ead.
- ex Vitrioli spiritali parte quomodo Tinctura Universalis præpa-
randa docet Basilius Valentinus in Tractatu de Universali to-
tius mundi 247
- Vitrioli martis relicta materia limosa, nigricans primum, per ex-
siccationem vero in pulverem gryseum levissimum faciens,
non est terra inutilis, ut vulgo habetur, sed ferri portio
magis Sulphurea ab acido Vitrioli, intacta relicta 257
- Vitrioli martis residuum siccatum, si cum pari quantitate Mercurii
vivi diligenti tritura subigatur, & sublimationi committatur,
major Mercurii additi pars cum Sulphure hoc coalescens, in
Cinnabarim martialem elevatur pag. ead.
- Vitriolorum quorumlibet vires & usus 264. 265



Vitra Metallica seu Amausa insignia unde obtineri possint	pag. 295
Vitrorum metallicorum reductio summæ est utilitatis	296
Vitra metallica longe majoris sunt pretii quam metallum, quod in se depuratissimum foveat	297
Vitrorum metallicorum reductio secundum Hollandum	pag. ead.
Vitrificationis medium quid	294
Vitrificatio resurrectionem corporum humanorum gloriosam declarat	299
Vitrificationis in operationibus Alchymicis utilitates natura vitri patefacit	301
Vitrificationis arcani modi	pag. ead. & 302
Vitrum mercuriale facilius liquefcit, quam vitrum vulgare, & Sal scilicet acidum volatile floris instar emittit, si diutius in igne moretur	291
Vitrum cœruleum fit ex calce Lunæ	294
Virtutes specificæ rerum nullæ dantur, nisi in spiritibus insitis verbo DEI jam in principio in certum fixitatis gradum, seu quoddam centrum, redactis	291
Umbra cur Lapis Philosophicus dicatur	176
Uranogæa dicitur Materia tincturæ universalis	117

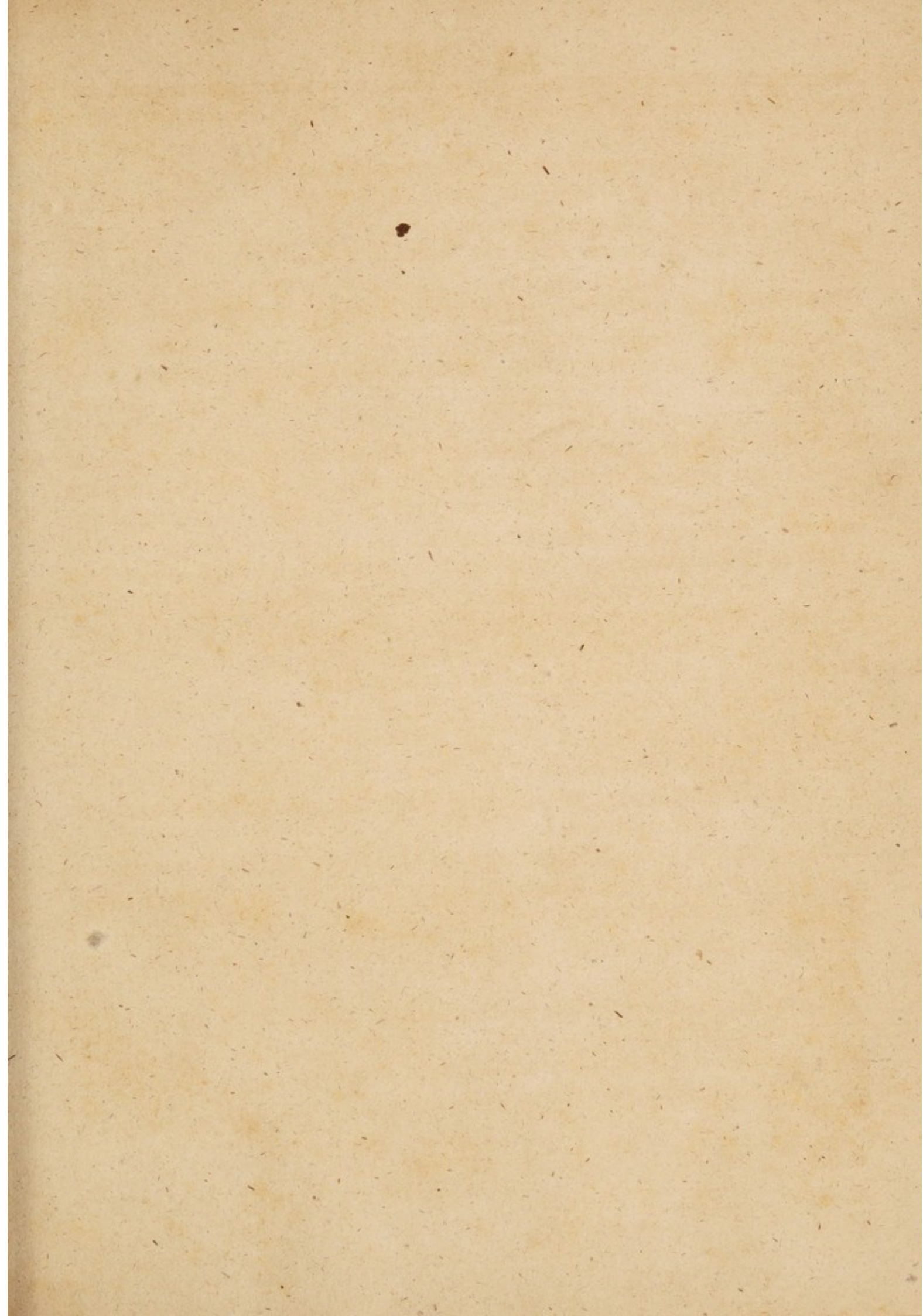
W.

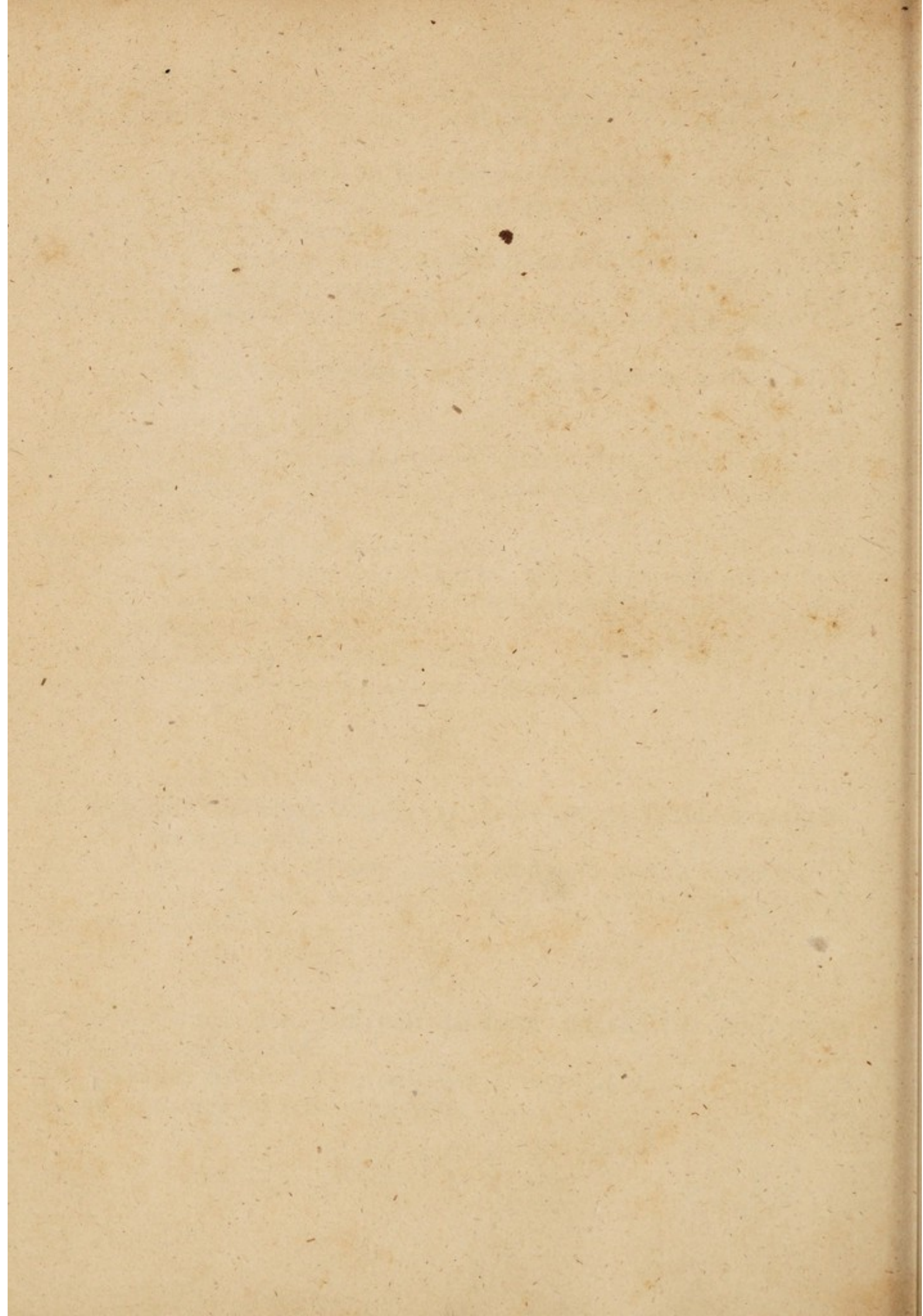
D. WEdelii, Georg. Wolffgang. Judicium de Tabula Smaragdina Hermetis	142
Id. ex Volumine 1560. Norimbergæ de Alchymia excuso longe rarissimo Verba Tabulæ Smaragdinae recenset, in fine Introductionis ad Alchymiam	137

Z.

ZWœlfferus, Joh. defendit tincturæ universalis existentiam contra Kircherum	52
Id. dissuadet elaborationem tincturæ universalis	102
Ejusd. sententia de solutione auri	281

FINIS.





Laurent, Ventura

Harthe chymica

über Alchemie Schriften in
Heidelberg, S. 61. Dies. Bds.



